LEXICON
MEDICUM
GRÆCO-LATINUM
A BARTHOLOMÆO
CASTELLO

LEXICON MEDICUM GRÆCO LATINUM

A BARTHOLOMÆO CASTELLO MESSANENSE INCHOATUM.

Nunc verò in commodum publicum Opera & studio

ADRIANI RAVESTEINI

ART. MED. DOCT.

EX HIPPOCRAT. GALEN. AVICENN.

Atque aliorum Celeberrimorum Medicorum Monumentis.

Tertia quidem sui parte auctius, & innumeris, quibus scatebat, mendis, expurgatum, ac perfectum.

PATAVIJ, MDCLXXXV.

Apud Cadorinum, *Sup. perm.*

Illuſtriſſimo, atque Præſtantiſs. D.

FRANCISCO ALPHONSO
D E D O N N O L I S

PATRITIO ILCINENSI

In Patauino Gymnaſio Medicinam
Theoricam Publicè profitenti
S. P.

Iù tandem expetitum, ac omnibus ſummoperè optatum è meis prodijt prælis Lexicon Medicum, eo illi tanto magis fauente Numine, quanto glorioſo decoratum

Nomine euadit. Vt ipſe, ne ab inuido Ariſtarcarum dente laceraretur, verebar exiret, attamen Tuo (Illuſtriſſime Vir) nomine inſignitum emiſi; quo enim colluſtratum, inceſſurum Zoilorum expers ſum arbitratus. Nec verò quam Tibi iuſtius ſacrandum erat; quippe cum ex iſto medica ſcateant documenta, ad te tanquam ad proprium Orbem referri debuerant. Deberem & hic antiqui ac nobilis tui Generis dotes inſerere; quandoquidem ibi cum Armis permixtæ Togæ ſibi ipſis gloriæ incrementum dedere. At quia animi moderatione refulges conticeo: Hac tantum maiorum & Atauorum tuorum laude contentus, quod abſque eo quod te quæſieris extra, Virtutem domi comparandam reliquerint. Te interim Sereniſs. Venetiarum euexit Reſpubl. vt in Patauino Lyceo, Medica Oracula funderes: & dum humanas litteras pluraque animi ornamenta quæ poſſides contegis: tam docendo, quam

fa-

faciendo Medicinam, prudentiæ ostenderes copulatam. Ne dedigneris ergo qualecunque sit suscipere donum, sed Persarum Regis ad instar, donantis inspicere pectus, quo enim deficit effectus, eo abundat affectio, qua tantum, vt beetur, esse peroptat.

Dom. tuæ Illustrissimæ

Parauij xvi. Kal. Nouembris 1685.

Humiliss. ac Obsequentiss. Clien
Iacobus de Cadorinis.

IN CASTELLIANVM LEXICON N. ANTONINI COLOSSI CARMEN.

DÆdalus haud tantùm fert nominis, implicuiſſe;
   Stamine quàm cæcas explicuiſſe domos.
Non laus Acetæ ſeruaſſe penatibus aurum
   Phryxeum; Æſonidæ, ſed retuliſſe datur.
Atlas Heſperidum vigili pomaria clauſit
   Angue, ſed Alcides aurea mala tulit.
Ille quidem ſummo me iudice dignus honore eſt;
   Qui, quid habent vſus optima quæque, docet.
Scilicet inuentum primus qui cuderit aurum:
   Murice qui tinxit vellera purpureo:
Quique in Erythræo projectis littore baccis,
   Inſtituit torques excoluiſſe murus.
Quantum igitur laudis diues CASTELLE, mereris,
   Qui tot primus opes, tot bona prima doces?
Non etenim herbarũ, & lapidum, quod munus, & vſus,
   Sed quæ verborum eſt vis, ratioque doces.
Dædaleos nexus filo, ambageſque reſoluis,
   Aurates villos, aurea poma refers.
Dædalus, Alcides, tibi cedant, cedat Iaſon:
   Te magis hic etenim laus diuturna manet.

PRÆ-

PRÆCIPVARVM ARABICARVM VOCVM, ad artem M[illegible]cam facientium, ordine Alphabetico series: in qua videre est, quæ Arabica vox, cui Græcę & Latinæ reddatur, & significato respondeat.

Arabicæ.	Græce.	Latinæ.
ABgas.	Chorion.	Amnium tunica
Abortus.	Amblosis.	Abortus, Deperditio.
Abrahomia.	Cacoethe.	Maligna vlcera.
Accidens.	Symptoma.	Passio, Coincidens.
Achael.	Psellotes.	Traulus, Balbus.
Achilus, Albaras.	Ægilops.	Anchilops.
Achmas.	Pedion.	Planta pedis.
Achimon.	Argemon.	Iridis oculi vlcus.
Acrai, Arsatum.	Priapismus.	Tentigo.
Actalegi.	Palmos.	Palpitatio.
Acualis dolor.	Nitticòs.	Perforatiuus.
Adereb fluxus.	Hepaticus affectus.	Iecoris imbecillitas.
Adorem	Raphè.	Sutura.
Adorem corticales.	Lapidoeides.	Squamosæ conglutinat.
Adorem laudæ.	Lambdoeides.	Sutura occipitis.
Adorem mendosæ.	Lapidoeides.	Sutura iuxta aures.
Adustiua.	Causon.	Adurens febris.
Adustiuum, Aufume.	Epicauma.	Sordidum vlcus oculi.
Aflicem.	Ophthalmia.	Lippitudo.
Alabene.	Supinitas.	Succubus.
Alacaran.	Ancyroeides.	Anchoralis processus.
Alachahab.	Pterna.	Cālcaneus, Calx.
Alachnn.	Larynx.	Asperæ arteriæ caput.
Alagiagi.	Ost[illegible] ùm hieròn.	Os sacrum.
Alainanie.	Zoticè dynamis.	Vitalis virtus.
Alandagi.	Anadosis, diaphoresis.	Digestio, Concoctio.
Alarbian.	Sarcomata.	Polypus narium.
Alasch *idem, ac* Ilischi, *vid. infra* Alascilez.	Splenica	Saluatella vena.
Alastardad.	Apotherepia.	Recreatoria.
Alatahal.	Coryza.	Grauedo.
Alatzar.	Ectropion	Palpebræ inuersio.

 Al-

Arabicæ.	Græcæ.	Latinæ.
Albaras alba.	Leuce, Alphos.	Morphea alba.
Albaras nigra.	Lepra.	Morphea nigra.
Albarnaber	Carcinoma.	Cancer narium.
Albatagin.	Carpus.	Brachiale.
Albere.	Mesogastrium:	Ventris medium.
Albhear.	Dysphnœa.	Difficultas spirandi.
Alborati.	Omphalus.	Vmbilicus.
Albothin.	Terminthi.	Exituræ nigræ.
Albugo, Panus, Albedo.	Leucomà.	Cicatrix oculi.
Alcafa.	Inion,	Occiput.
Alcahab.	Astragalus.	Talus.
Alcangiari.	Sternon.	Os pectoris.
Alcarba.	Phalacrosis.	Calutium.
Alcusi.	Achlys.	Caligo oculi.
Alchab.	Astragalus.	Clauicula, Talus.
Alchada.	Omoplata.	Humerus.
Alchael.	Aphonia.	Vocis carentia ex lingua
Alchael.	Diaphragma.	Præcordia.
Alchalcun.	Larynx,	Guttur.
Alchama.	Choana, Pyeles.	Infundibulum, Lacuna.
Alchamar.	Ambliopola.	Cæcitas solis intuitu.
Alchambar.	Anœa.	Amentia.
Alchangeri.	Sternon.	Ensiformis Cartilago.
Alchatim.	Psoæ, Ischis.	Lumbi.
Alchef pectinis.	Metacarpium.	Post brachiale.
Alcheffir,	Porus.	Meatus.
Alchei.	Ostoùn hieròn.	Os sacrum.
Alchelos.	Taraxis.	Oculi perturbatio.
Alchirunie.	Chironia,	Vlcera rebellia.
Alchool.	Xerrocollurion.	Collyrium aridum.
Alchola.	Aphthæ.	Oris vlcera.
Alchola maligna.	Nomæ, Phagedenæ,	Vlcera depascentia.
Alcosbot.	Apostasis, apostema.	Abscessus.
Alcudel.	Cephalæa.	Dolor capitis diuturnus
Alcurati.	Dysenteria.	Tormina.
Alcuzez.	Tetanus.	Spasmus, Conuulsio.
Aldaragi.	Raphe.	Sutura.
Aldebha	Cynanche.	Angina.
Aldebul.	Marasmus.	Marcor.
Aldees.	Narce.	Ignauia, torpor, hebetudo motus.
Alden.	Dianœa.	Mens.

Al-

Arabicæ.	Græcæ.	Latinæ.
Aldemamid.	Dothien.	Furunculus.
Aldememul, *idem ac*	Diarrhœa,	Alui profluuium.
Aldemar, & Aldemamir.		
Alderab.	Vla.	Gingiua.
Alderabe.	Gaster ancephalos.	Ventriculus cerebri.
Alderez.	Scotema, scotodinos.	Tenebricosa vertigo.
Alduar.	Anadosis.	Digestio.
Aldulet, *idem ac* Dubellet, & Dubollati, *vide infra.*	Hypochelon elcos.	Sinuosus vlcus.
Alenada.	Phlebotomia.	Venæ sectio.
Alfach.	Hæmalops.	Sugillatio oculi.
Alfasd.	Epicauma.	Nubes vueæ,
Alfasc.	Ægilops.	Fistula lacrimalis.
Alficume.	Epiglottis.	Superlingula.
Algaras.	Esthiomenos.	Herpes exedens.
Algasamach, Algeromati.	Emphysema.	Pneumatosis, inflatio.
Algesla, Algiebar.	Mydesis.	Lusciosus affectus.
Alguama	Citosa, Picatio.	Appetitus deprauatus.
Alguatdenigi.	Ophthalmia vera.	Lippitudo vera.
Alguasa.	Melancholia.	Melancholia.
Alguati.	Sperma.	Semen.
Alhac.	Tenon, Aponeurosis	Tendo, Eneruatio.
Alhacel.	Paraphrosyne.	Delirium.
Alhadani.	Parotis, Chœras.	Struma, abscessus, iuxta (aures.
Alhadiuth.	Gonorrhœa.	Spermatica egestio.
Alhael.	Adenes.	Emunctoria, Glandulæ.
Alhagiagi.	Ostoùn hieròn.	Os sacrum.
Alhagran.	Perinæon, Femen.	Interfemineum.
Alhaliben.	Adenes.	Inguin. Emunctoria.
Alhamear.	Paraphrosyne,	Insania, Fatuitas.
Alhasad.	Ancon.	Cubitus.
Alhasos.	Coccye.	Cauda.
Alhauis.	Ostoùn hieròn.	Os sacrum, latũ, magnũ
Alhauti.	Eusarcon.	Quadratum corpus.
Alcame.	Phleps metopu.	Vena frontis.
Alcasme:	Ecpiesma.	Fractura cranei.
Alhumor.	Bothria.	Alueoli dentium.
Alices.	Scordimena.	Pandiculatio.
Alicod.	Proptosis.	Oculi procidentia.
Aliebati venæ.	Carotides.	Soporariæ, Apoplecticæ

Arabicæ.	Græcæ.	Latinæ.
Alintisar.	Mydriasia.	Vueæ dilatatio.
Alisema.	Coryphe.	Vertex capitis.
Allebe.	Sphage,	Iugulum.
Allui.	Cynicus spasmus.	Canina conuulsio.
Almabad.	Phlebs incyles.	Vena poplitis.
Almachade.	Hedra, Archus.	Anus, Sedes.
Almachein.	Ranteres.	Anguli maiores oculi.
Almadiam, *idem ac*	Phlebs.	Vena.
Almabad, & Almadab	Adener.	Emunctoria.
Almadid.	Proptosis.	Procidentia.
Almagabin, Almagiat.	Maschalis.	Axilla.
Almaxabé, Almecheni.	Canthus.	Angulus oculi.
Almellietu.	Episemasia,	Annotatio febris.
Almencumat.	Narcotica.	Sõnifera, stupefaciẽtia.
Almenthenein.	Psoa.	Lumborum caro.
Almersegi.	Rhagoeidis proptosis	Vueæ procidentia.
Almes.	Cathocus, Catalepsis,	Deprehẽsio, alienatio.
Almesemar.	Porus, Helos.	Callus, Clauus.
Almesfat.	Phexos.	Acuminatum caput.
Almislere.	Erysipelas.	Vicini rubiam.
Almatacargic.	Myxa.	Mucor.
Almirach,	Mys.	Musculus.
Almismar.	Helos.	Clauus.
Almochati.	Pericranion.	Pericranium.
Alnefsceme.	Psychicè dynamis.	Animalis virtus.
Alnisuchat.	Errhyna.	Caput purgia.
Alosos.	Lordosis.	Luxatio.
Alosos.	Coccyx.	Cauda.
Alrabin.	Asthma.	Anhelatio.
Alrad.	Sarcotrauma.	Carnis vulnus.
Alrahaune.	Paraphrosine.	Delirium.
Alrasafe.	Epigonatis.	Patella.
Alraute.	Pterygia.	Alæ, Pinulæ narium.
Alrosbot.	Porus sarcoticus.	Porus carneus.
Alruic.	Paracme.	Declinatio.
Alsabiar,	Comatosa.	Somnifera opiata.
Alsaguaid.	Embryon.	Fœtus.
Alsanad.	Pechys.	Vlna, Cubitus.
Alisahafati, *idem ac*	Sahafati, *vide infra*.	
Alsaim.	Nestis entereon.	Ieiunum intestinum.
Alsamach.	Typhlon trema.	Cœcum foramen.

Alsa-

Arabicæ.	Græcæ.	Latinæ.
Alſamach.	Otys.	Auris.
Alſaria.	Epilepſia.	Morbus comitialis.
Alrarnach.	Hydatis.	Aquula.
Alſaterel.	Ancyloblepharon.	Palpebrarũ coherentia.
Alſeda.	Thlaſma.	Contuſio.
Alſedar.	Scotomia.	Tenebroſitas.
Alſedeid.	Brachion.	Brachium.
Alſeedic.	Meliceris.	Melleus abſceſſus.
Alſelac.	Scleriaſis.	Palpebrarum durities.
Alſeriaran.	Catharticum.	Purgans.
Alshara.	Epilepſia.	Comitialis morbus.
Alshantat.	Errhyna.	Caput purgia.
Alshela.	Ganglia.	Contractiones.
Alfiaſie.	Hegemonica.	Rectrix virtus animæ.
Aſtrengi.	Cerion.	Fauus.
Alſurbed.	Phlebs hypoglottis.	vena ſublingua.
Altarſar.	Hypoſphagma.	Cruenta ſuffuſio.
Altenefes.	Diaphnoe.	Tranſpiratio.
Alterbet.	Cachexia.	Prauus habitus.
Altharas.	Barcycoia.	Obauditus.
Althaun.	Phygethlon.	Apoſtema peſtilens.
Altheca.	Traulus.	Balbus.
Althoin.	Bubo.	Abſceſſus peſtilens.
Althamar, *idem ac* Alchamar.	Hæmorrois.	Sanguiflua vena.
Althute.	Acrochordon.	Verruca.
Altualil.	Chymoſis.	Palpebræ diſtorſio.
Aluardengi.		
Aludi.	Gonorrhœa.	Seminis fluxus.
Aluebe.	Palmos.	Palpitatio.
Alunum.	Bothrion.	Vlcus cauum oculi,
Alureſchin.	Exanthemata.	Puſtulæ.
Aluſuas.	Paranœa.	Dementia. (mollities.
Alzamane.	Paralyſis.	Reſolutio neruorum,
Ancha.	Meros.	Femur, Crus,
Anulus,	Larynx.	Aſperæ arteriæ caput.
Anulus.	Bothrion.	Foſſula,
Aqua Cranij.	Hydrocephalon.	Aqua capitis,
Aqua deſcendens.	Hypochyma.	Suffuſio.
Arcuatio.	Scolioſis.	Luxatio poſtica verteb.
Areſtatus.	Epigonatis.	Patella, Genu.

Ar-

Arabicæ.	Græcæ.	Latinæ.
Arfatum.	Priapyfmus.	Tentigo, Penis rigidus.
Arteria Orithi.	Aorta.	Magna, Craffa.
Arteria Aurilidi,	Leiai.	Arteria læues.
Arteri afubnecti.	Carotides.	Soporariæ,
Aretica.	Arthritis.	Articularis morbus.
Afchachilos.	Sphacelus.	Membrum demortuum.
Afcham,	Pathos, Pathema.	Paffio.
Afef,	Hydroon,	Sudamen.
Afeid,	Pechys,	Cubitus, Vlna,
Afelha,	Oedema.	Tumor laxus.
Afellata veua.	Mafchaliala.	Axillaris vena.
Afeftra.	Ectropion.	Palpebre inuerfio.
Atanatum.	Bubon, Lœmos.	Abfceffus peftilens.
Atafus.	Pneumatofis.	Inflatio.
Athacarugi.	Myxa.	Mucor.
Althcrael.	Apoftema.	Abfceffus.
Aures muris.	Myos otis,	Muri auricula.
Balchee,	Telephion elcos.	Vlcus telephium.
Balchic.	Pfydracia.	Puftulæ capitis.
Bancharas.	Pancreas, Callicreas.	Caro glandulofa.
Barachicu.	Bubon, Lœmos.	Apoftema peftilens.
Baras.	Pforonychya.	Scabrities vnguium.
Barbati.	Ofcheon.	Scrotum, burfa teftium.
Bafilare os.	Sphenois, Polinorchū.	Os palati.
Bathara.	Anthrax peftilens.	Carbo, vlcus efcharot.
Baurach.	Aphronitrum.	Sal nitrum.
Bear.	Dyfpnœa.	Difficultas fpirandi.
Beditus.	Strumæ, Chœrardes.	Scrofulæ.
Benat noctis.	Epinyctis.	Nocturna effloratio.
Beriteron.	Peritonæon.	Peritonæos tunica.
Besbeia.	Polypus, Sarcoma.	Caro multiplex narium
Betaram.	Encope.	Incifio.
Bezahartica.	Alexiphatmaca.	Ad venena pharmaca.
Bezel.	Paracentefis,	Punctio, Perforatio.
Bilef.	Allantoeides.	Inteftinalis tunica.
Birfen.	Pleuritis.	Lateralis dolor.
Bolifmos.	Bulimos.	Ingens efuritio.
Bothor.	Bothor.	Puftulæ.
Bothor.	Synchyfes.	Exituræ oculi.
Brachium.	Brachion.	Brachium.
Buri.	Sarcocele.	Carnofa hernia.

Cadar,

Arabicæ.	Græcæ.	Latinæ.
Cadar.	Hemiplexia.	Dimidij corporis resol.
Cafacan.	Cardia.	Cor.
Calcataron.	Pterigium.	Vngula oculi.
Callus.	Helos.	Claues.
Caluitium.	Phalactosis.	Capillorum casus.
Camaduci.	Inion.	Occiput, occipitium.
Cambium.	Chymus.	Sanguis, *seu* humor.
Camisia fętus.	Allantoeides.	Intestinalis.
Canalis.	Porus.	Meatus.
Canerena.	Gangræna, crosis.	Gangræna.
Canna pulmonis.	Trechea arteria.	Aspera arteria.
Cannæ tibiæ.	Ocrea, Sura,	Ossa duo tibia.
Capsula cordis.	Pericardium.	Cordis inuolucrum.
Carahitus.	Phrenitis.	Delirium febrlens.
Caras.	Aphonia, Traulus.	Vox deperdita.
Caratin.	Gesenteron.	Lumbrici terrestres.
Carenum.	Sapa, Siræon.	Multum coctum.
Carmata.	Bubon.	Glandularum abscessus
Caro addita.	Hypersarcosis.	Thymus.
Cassum.	Thorax.	Pectus.
Cataracta.	Hypochyma.	Suffusio.
Catalan.	Encope.	Intisio.
Chadessan.	Derein.	Excoriare.
Chahab.	Astragalus.	Talus.
Chalahan.	Exarthrema.	Luxatio.
Chasem.	Ozænæ.	Narium vlcera.
Chatrab.	Lycanthsopia.	Lupina insania.
Chede.	Anoreyia.	Innapetentia.
Chesaram.	Catagma.	Ossium fractura.
Chila.	Cirsos.	Hernia.
Chis, Saccus.	Cystis.	Vesica.
Chis hordei.	Ptisana.	Cremor hordei.
Cholera.	Chole.	Bilis.
Cholera citrina.	Picrocholos, chymos.	Bilis pallida.
Cholera famosa.	Chole nota.	Bilis spuria.
Cholera min. famæ.	Chole melæna.	Bilis adusta.
Cholera nigra.	Picrocolos chymos.	Bilis atra.
Cholera rubea.	Choie lecithodes.	Bilis amara.
Cholera vitellina.	Cholera.	Bilis vitellina.
Cholirica passio.	Phrenitis.	Bilaris.
Chranites.	Zeichen, Lepra.	Phrenitis.

Chuba

Arabicæ.	Græcæ.	Latinæ.
Chuba.	Tetanus.	Impetigo.
Chuzez.	Chōdros, Thyrocides	Tensio.
Clypealis Cartilago.	Cricoeides.	Scutiformis cartilago.
Cymbalaris.	Collyrion.	Coopertoria cartilago.
Cohol.	Chalcitis.	Collyrium fusum.
Colcotar.	Crasis, Symmetria.	Vitrioli species.
Complexio.	Hystericè pnix.	Temperies.
Conach.	Cataleps.	Vteri præfocatio.
Congelatio.	Hęmodia.	Deprehensio.
Congelatio dentiū.	Homogenea.	Stupor dentium.
Consimilia.	Scoliosis.	Similares partes.
Contorsio.	Taràxis.	Obstipitas.
Conturbatio.	Spasmus cynicus.	Vellicatio oculi.
Conuulsio canina.	Argemon, Leucoma.	Distorsio faciei.
Coronale.	Teredon.	Albugo oculi.
Corruptio ossis.	Ephelcis, Ramentū.	Ossis caries.
Cortex intestini.	Meros.	Intestini tunica.
Coxa.	Cneme.	Femur, Crus.
Cas.	Lycanthropia.	Tibia.
Cutubuth.	Diarrhœa.	Lupina insania.
Darb, Darab.	Marasmus.	Alui profluuium.
Debus.	Mauia.	Tabes.
Demonium.	Gomphij.	Furor.
Dentes Atham.	Raphè.	Molares, Sapientiæ.
Derezi.		Commissura, Sutura.
Diacuminum.	Diaspolcticum,	Ex cumino pharmacum
Dipsacos.	Diabetes.	Vrinæ profluuium.
Dislocatio.	Lordosis, Luxatio.	Exarticulatio.
Disnia.	Dyspnea.	Difficultas respirationis
Domestica vena.	Maschalixa.	Interna.
Dubellati.	Phlegmone.	Abscessus calidus.
Dura mater.	Meninx crassa.	Cuticularis tunica.
Durities.	Scirrhus.	Abscessus durus.
Embroce.	Balancion.	Balneum.
Empialos.	Hepiala.	Febris hepiala.
Emulgentes.	Emulgentes.	Percolantes venæ.
Emunctoria.	Adenes.	Glandulæ.
Encaras.	Phlebs Mesaræi.	Vena mesaraica.
Endros.	Epididymis.	Supergeminalis tunica
Eneruatio.	Paralysis.	Resolutio.
Epitti ma.	Epithemata.	Linimenta.

Effere.

Arabicæ.	Græcæ.	Latinæ.
Essere.	Epinctis.	Effulgétia, efflоratio.
Essere cholericum.	Phlegmone, phlogosis	Inflammatio.
Esticos febris.	Hectica.	Habitualis facta.
Exitura.	Apostema.	Abscessus purulentus.
Expressio oculi.	Proptosis.	Vueæ prolapsus.
Fagdan.	Lordosis.	Spinæ luxatio.
Fames vaccina.	Bulimos.	Vehemens esuritio.
Faricon.	Causon.	Febris ardens.
Fasclam.	Apocope.	Abscissio.
Febris triangulata.	Tetartæos.	Quartana.
Fedehan.	Hernia, Ramex.	Ruptura.
Ferismus.	Priapismus.	Tentigo.
Feterat.	Paracme.	Remissio morbi.
Fincter musculus.	Sphincter.	Constrictor.
Filachaliasuch.	Stephaniæa.	Sutura coronalis.
Fechan.	Diastremma.	Luxatio.
Fissura.	Rhegmes.	Rima.
Focilia duo.	Cercis, Pechys.	Radius, cubitus.
Fœdion.	Epilepsia.	Puerilis morbus.
Formica.	Myrmecia.	Sessillis vrrruca.
Formica.	Herpes miliaris.	Serpigo.
Formicalis.	Myocephalon.	Muscæ caput.
Fossula.	Botrion.	Vlcus cauum corneæ.
Franites.	Phrenitis.	Cum febre delirium.
Fricatio.	Anatripsis.	Frictio,
Furcula.	Cleis.	Clauis, Iugulum,
Furfures.	Pityriasis.	Porrigo.
Fugulle, Fusille.	Parotis.	Ad aures morbus.
Fursus.	Nympha.	Colliculum.
Gadu.	Scirrhus.	Tumor durus indolens.
Galea, Ounm.	Cephalæa.	Diuturnus capitis dolor
Garab, Algaras.	Ægilops.	Vlcus anguli oculi.
Gasi.	Syncope.	Præceps virium lapsus.
Gaunoij.	Paristhmia.	Tonsillæ.
Gedaul.	Mesaræon.	Mesenterium lactes.
Geleniabin.	Diarrhodomel.	Et rosa, & melle comp.
Genu.	Gony.	Os tibiæ, Genu.
Gessa palpebræ.	Sclerophthalmia.	Scabrities palpebrarum.
Gibbositas.	Cyllosis.	Distortio.
Gienun.	Mania.	Furor.
Gingia mater.	Perictanium.	Pericranium.

Glan-

Arabicæ.	Græcæ.	Latinæ.
Glandulæ.	Ganglia.	Contractiones.
Grando oculi.	Chalazion, posthia.	Hordeolum.
Guesques.	Melancholia.	Facuitas.
Guidez venæ.	Sphagitides.	Apoplecticæ, Iugulares
Gutta serena.	Amaurosis.	Visus obscuritas.
Haben.	Hydrops.	Aqua inter cutem.
Hacar.	Aposthema.	Vlcus, siue Abscessus.
Hacuna.	Satyriasis.	Tentigo, penis tensio.
Halmes.	Paraphrosyne.	Delyrium.
Hamcha.	Anœa.	Dementia.
Hamicha.	Lata exanthemata.	Variolæ.
Hasef.	Hidroa.	Sudamina.
Hazam.	Encope.	Incisio.
Hedian.	Mcria, Morosis.	Desipientia.
Henadam.	Pepsis.	Concoctio.
Hesme.	Aposphagma.	Auulsio.
Hirqui oculorum.	Canthus.	Anguli oculi.
Humor.	Chymus.	Humor.
Iafuc.	Bregma.	Sinciput.
Iectigatio.	Palmos.	Palpitatio, Saltus.
Iezemet.	Catalepsis, Caros.	Deprehensio.
Ibet, Subeth.	Coma.	Sopor.
Ignis persicus.	Anthrax.	Carbo, Carbunculus.
Ilischi.	Eroticos.	Effrænis amore.
Impetigo.	Leichen, Lepra.	Salsa cutis asperitas
Impetigo aspera.	Leichenes.	Tensa prurigo.
Incubus.	Ephialtes.	Nocturna suffocatio.
Inuersa palpebræ.	Lagophthalmos.	Leporinus oculus.
Inuiscatio palpebræ.	Ancyleblepharon.	Palpebrarũ coherenti
Inuolutus.	Allãtoeides, chorion.	Vrinaculum, Secun
Istimbre.	Crassis.	Temperies, assimilati
Iuleb.	Hydrorosaton.	Ex rosacea, & sacchar
Iuncus.	Ionthos.	Varus.
Kef.	Cheir.	Manus.
Kers.	Stomachus.	Ventriculus.
Kili vena.	Hepatitis.	Caua vena.
Lacertus.	Mys.	Musculus.
Lachat.	Encope.	Incisio.
Lactea vena.	Galaxias.	Lactes.
Lapidositas oculi.	Tylosis.	Callus palpebrarum.
Latica febris.	Cathemerina.	Quotidiana continua

Lauda.

Arabicæ.	Græcæ.	Latinæ.
Lauda.	Os hyoeides.	Os gutturis.
Laxatio.	Paralysis.	Resolutio.
Leipyria febris.	Leipyria.	Leipyria.
Leithargyrium.	Molybdæna, plũbago.	Limatura plumbi.
Lentigo.	Eysuccatio.	Sugillatio.
Lepores nasi.	Myćteres, pterygia.	Alæ, pinulæ narium.
Leucam.	Lepea.	Lepra.
Lilimie.	Coiloma.	Profundus oculi abscess.
Loch,	Apophlegmatismus.	Pituitæ per os eductiuũ
Longaon.	Apeuthysmenon.	Rectum intestinum.
Lulma.	Coilomata.	Vlcera caua vuea.
Macula oculi.	Hypophthalmia. Hyposphagma.	Sugillatio.
Malum granatum.	Giphoeides.	Os pectoris.
Manuale opus.	Cheirurgicon.	Manuum opera.
Maram.	Aleimma.	Vnguentum.
Masera.	Phlegmone mitis.	Leue inflammen.
Masticatorium.	Apophlegmatismus.	Pituitæ eductiuũ per os
Mater puerorum.	Epilepsia.	Comitialis morbus.
Mater sanguinis.	Aneurisma.	Arterialis sang. fluor.
Maudana.	Catapotia.	Pilulæ.
Melon.	Pepon.	Anguria.
Melon indus.	Melopepones.	Anguria viridis rotunda
Men.	Drosomeli.	Manna.
Men Giezer.	Systole, Diastole.	Contractio, dilatatio (pulsus.
Menstruus sanguis.	Catamenion.	Menses.
Meri.	Oesophagus.	Gula.
Metalachlach.	Cholera.	Turbidæ vrinæ.
Miteneu.	Psoa.	Caro lumborum.
Mirach.	Epigastrium.	Abdomen.
Mirachia.	Hypochondriacus.	Flatuosus morbus.
Mollificatio.	Paralysis.	Resolutio.
Monoculum.	Typlon.	Cæcum intestinum.
Morbili.	Exanthemata subl.	Pustulæ elatæ.
Morphœa.	Alphos, Leuce.	Vitiligo.
M[illegible]um.	Condylomata.	Extuberatio ani.
[illegible]la.	Derma.	Cutis,
Mu[illegible]s,	Ecpiesmos.	Totius oculi prolapsus.
M[illegible]am.	Struphnos.	Austerus sapor, vel acerbus.
N[illegible]entia.	Apostema.	Exituræ.
Nauiculare os.	Scaphoeides.	Nauiforme os.

Nabith,

Arabicæ.	Græcæ.	Latinæ.
Nebith.	Oinos.	Vinum.
Nerdi os.	Aſtragalus.	Tallus, os balliſta.
Nerualis ſutura.	Obeliça.	Sagittalis recta.
Nocra.	Phlebs.	Vena.
Nodus.	Athera.	Atheroma.
Nubes,	Hypochyma.	Suffuſio, Catarracta.
Nucha.	Notyæos myelos,	Spinalis medulla.
Nyctalopas.	Nyctalops.	Nocturna cæcitas.
Oculi egreſſio.	Ecpieſmos.	Totius oculi prolapſus
Oculi profunditas.	Atrophia.	Nutritionis defectus.
Oculi vlcus ſerpens.	Anthracoſis.	Carbunculus.
Ocu us poplitis.	Epigonatis, Myle.	Patella, rotula, genu.
Officialia membra.	Organica.	Inſtrumentalia.
Onum,	Cephalæa.	Dolor capitis diuturn
Opium.	Meconium,	Succus papaueris,
Oregmon.	Catarrus.	Deſtillatio.
Os cuaci.	Sphenois.	Genu.
Os cruris,	Gony.	Baſilare, palati.
Os lande,	Pharyngethron.	Os gutturis.
Os latum, Alchatim,	Coxa.	Femur.
Of Nerdi.	Cyboeides.	Cubiforme.
Os paris.	Zygoma.	Os iugale, os tempor
Os perdis.	Pedion.	planta pedis, pecten.
Oſſa Shemie.	Lithoeidea.	Lapidoſa, Petroſa.
Oſſei mollificatio.	Rhacoſis.	Detritio, Seroti, extē
Oſſeum.	Scrotum.	Teſtium inuolucrum.
Panaritium.	Paronychia.	Reduuia.
Panus,	Phugethlon.	Panis.
Pars domeſtica.	Oiceion meros.	Interior.
Pars ſylueſtris.	Exotyen meros.	Exterior.
Patia.	Tonos.	Neruus.
Pecten alchef.	Metacarpion.	Poſtbrachiale.
Peliomata.	Exſuccatio.	Liuor.
Peltalis cartilago.	Thyroeides.	Scutiformis.
Periodica febris.	Typica.	Intermittēs, reuerſ
Phitanos febris.	Palymbola.	Erratica,
Phlebotomia,	Phlebotomia.	Venæ ſectio,
Pia mater,	Choroeides,	Meninx tenuis.
Pixis.	Iſchia.	Coxa,
Plaga.	Trauma.	Vulnus.
Planta noctis,	Epinyctides,	Nocturna efflorationes

Porrina,

Arabicæ.	Græcæ.	Latinæ.
Porrina.	Prasodes,	Porracea bilis,
Portinarium,	Pyloros,	Ianitor.
Propotionalis,	Symbolicus morbus.	Natura, loco, tempori respondens,
Pruna.	Anthrax,	Carbo;
Pupillæ constrictio.	Phthisis oculi:	Tabes oculi.
Quimdegæ venæ.	Sphagitides.	Apoplecticæ, iugulares.
Radani,	Thlasma,	Contusio, Attritio,
Radicalia membra,	Spermatica,	Seminalia,
Ragadia,	Rhogme,	Fissura.
Rahaf,	Hæmorrhois narium.	Fluxus sang. narium,
Ranula,	Sardoa,	Ranunculus,
Ras,	Cephale,	Supernus venter.
Rascetta,	Carpon,	Brachiale,
Rasga,	Epigonatis,	Patella,
Rauedseni,	Rhabarbarum,	Rhabarbarum,
Renalis dolor,	Nephriticus,	Renum dolor,
Resudatio,	Hidroa,	Sudamina,
Rete mirabile,	Plegma dictyoeides,	Plexus retiformis,
Rhæune,	Anea,	Amentia, dementia.
Rhia alsabiam,	Hydrocephalon.	Aqua capitis,
Rigil,	Meros,	Femur, Crus,
Rina alsabiam,	Epilepsia,	Comitialis morbus.
Rob,	Opos.	Succus seipso cõcrescẽs.
Rostrum Corui,	Coracoeides,	Coruicularis processus,
Rotula,	Epigonatis,	Patella, Genu.
Ruptura,	Cele,	Ramex, Hernia,
Ruptura carneæ,	Proptosis,	Oculi prolapsus,
Sacculos,	Cephalalgia,	Capitis dolor,
Sachus,	Catalepsis,	Deprehensio,
Sache,	Tmesis,	Scissura,
Sadacham,	Thlasma,	Contusio.
Sagittalis,	Obelæa,	Recta sutura,
Saharati,	Achores,	Vlcus capitis manans,
Sahara,	Pannychismos,	Peruigilium nocturnum,
...tus,	Palmos,	Palpitatio;
...uis mortuus,	Exsuccatio,	Sugillatio,
...t in siphac,	Hypopyon,	Pus corneæ,
...es vngulacis,	Onyx,	Vnguis oculi,
...iros,	Carcinos,	Cancri species,
...ch,	Ptisana,	Cremor hordei,
...hat,	Cephalartice,	Caputpurgia,

Scabies

Arabicæ.	Græcæ.	Latinæ.
Scabies oculi,	Trachoma,	Pruritus oculi.
Scarificatio.	Encharaxis,	Cutis incisio.
Seelen vena.	Splenica.	Saluatella.
Sciatica.	Coxendix, Ischias.	Coxendicum morbus.
Sclirosis,	Sclerialis.	Tumor durus palpebræ.
Scotomia.	Scotodinos.	Tenebricula vertigo.
Scrofulæ,	Cherades.	Struma.
Sebel.	Encanthis, Rhœas.	Inaugularis.
Secaniabin.	Oxysacchara,	Syrupus acetosus.
Secundina.	Chorion,	Secunda,
Secundina tunica,	Choroeides,	Meninx tenuis.
Sedar,	Cataphora.	Somnolentia,
Sedere,	Scotoma,	Vertigo,
Sehagian.	Trauma,	Vulnus,
Serach,	Emphraxis pylory,	Obstructio pylory.
Seralif,	Hypochondria.	Præcordia.
Sesafeuc,	Acantha.	Spinæ apex.
Sibare.	Mania.	Furor,
Sief,	Hydrocollyria.	Humida collyria.
Silac.	Tylosis.	Depillatio palpebræ.
Siphac.	Peritonæum.	Peritonæos tunicę.
Siracost.	Manna.	Manna.
Sirsen calidum,	Phrenitis,	Phrenitis,
Sirsen frigidum,	Lethargus,	Lethargus,
Sisamina ossa,	Semaoidea.	Semaoidea.
Sochos,	Catalepsis Catoche,	deprehensio,
Soda,	Cephalæa,	Dolor capitis,
Soram.	Catalepsis,	Deprehensio,
Sosati,	Pleuritis.	Lateralis dolor.
Spasmus humidus.	Notiodes,	Ex repletione,
Spasmus siccus,	Xeros,	Ex inanitione.
Spatula.	Hemoplatæ.	Scapulæ,
Spatularis,	Omiæna vena,	Humeralis vena,
Spina.	phlegmone cutis.	Inflammen cutis,
Spondylus.	Spondylus,	Vertebra.
Stoliditas,	Paraphrosyne.	Delirium.
Strabositas,	Illosis, Strabismus.	Palpebræ contorsio.
Subet, Subetia.	Caros, Coma,	Sopor, altus,
Subeticæ venæ,	Coma aypnon,	Coma vigil, vigilias
Suffuf,	Carotides, Conis,	Saporariæ, Arteriales
Suffumigia,	Thymiamata,	Suffitus, Odoramenta

Sura,

Arabicæ.	Græcæ.	Latinæ.
Sura,	Omphalos,	Vmbilicus,
Sycodei.	Cyclos prosopon.	Extuberatio faciei.
Syncopalis humorosa,	Chymosa,	Ex crudo humore febr.
Syncopalis miuuta,	Leptòs pyretòs,	Ex tenui humore febris
Tabulos,	Lipyria febris,	Febris inæqualis,
Tarax,	Cophosis,	Surditas, obauditus.
Tarazis,	Ophthalmia notha.	Conturbatio oculi.
Tarsati,	Hyposphagma,	Cruenta suffusio,
Tarsus,	Cophosis,	Surditas,
Tebegi,	Emphysema,	Palpebræ inflatio,
Tebiegi,	Cahexia,	Prauus corporis habitus,
Thelba,	Sapa, Siræon,	Mustum coctum,
Temor,	Hypogastara.	Ventris concauitas.
Tereniabin,	Manna,	Manna species,
Tharcamatica,	Trachomaticha,	Detergentia.
Tharica,	Throcanter,	Tuberculum ossis.
Thau.	Ganglia,	Glandulosi affectu,
Theca.	Cranion,	Caluaria.
Thochan,	Paracentesis.	Perforatio.
Tinea,	Achores.	Manantia vlcera capitis
Tinnitus aurium.	Echos, Syrismos,	Sibillium aurium,
Traulus,	Psellotes,	Balbuties,
Trebel,	Oedema,	Tumor laxus,
Triangula,	Cetartæos,	Quartana febris,
Tyria,	Alopecia, Ophiasis,	Defluuium capillorum,
Vachzi,	Nygma,	Punctura nerui,
Vacillatio,	Taraxis,	Spuria lippitudo,
Variolæ.	Exanthemata lata.	Efflorationes.
Varix,	Cirsos.	Dilatata vena.
Vena elgebein.	Metopon.	Frontis vena.
Vena alhaleb.	porus Vreter.	Meatus vrinarius.
Vena almabat.	Igoytis.	poplitis vena.
Vena curuatura.	Ancyle.	poplitis vena.
Vena funis brachilij.	Basilica.	Iecoraria ramus.
Vena Medeni.	Dracontion.	Dracunculus.
Venæ emulgentes.	Emulgentes.	Colatoria.
Venæ subeticæ.	Carotides.	Soporariæ.
Venter.	Sicya.	Cucurbitula.
Verruca.	Acrochordon.	Verruca.
Vesicæ.	Phlyctenæ.	Pustulæ.
Vgane.	Gnathus.	Gena.

Virga

Arabicæ.	Græcæ.	Latinæ.
Virga.	Ædoion, Caulos.	Coles, penis.
Viriditas oculi.	Glaucoma.	Glaucedo oculi.
Vndimia.	Oedema.	Tumor laxus.
Vngula oculi.	Pterygion.	Ala oculi, vnguis oculi.
Vſago.	Leichen.	Impetigo.
Vuatio.	Staphyloma.	Vuez oculi egreſſus.
Zaara.	Agrypnia.	Morboſa vigilia.
Zachema.	Catharrus.	Deſtillatio.
Zemane.	Paralyſis.	Reſolutio,
Zinaria.	Iòdes, Cholà.	Æruginoſa bilis.
Zirbus.	Epiploòn, epiploum.	Omentum.
Zuccarum tabarzet.	Hals Indicòs.	Saccharum album.

FINIS.

LEXICON MEDICVM HIPPOCRATIS, GALENI ET AVICENNÆ, &c.

Authore

BARTHOLOMÆO CASTELLO,
Theologo, Philosopho, & Medico Messanensi.

A.

ABAPTISTA, *Terebella* est, quâ in fracturis capitis (quę vsq; ad Cerebri membranam peruenerunt, quando id quòd contusum est, excidi debet) vtimur. Cui *Terebella* (ne dum Medici eam audacius tractātes duram membranam, quæ ossi substernitur, violent,) supra eius acutam cuspidem, circulum quendam, siue labrum, siue supercilium, parum extans efformant, quam *Terebellam* quod mergi non possit, ab argumento *Abaptistam* vocant, ex α & βαπτίζω: Gal. 6. meth. cap. 6.

Abarticulatio, idem est quod *Dearticulatio*. Græ-

ci διάρθρωσις id est, ea naturalis ossium coniunctio, quae euidentem motum habet, sicut *Coarticulatio*. Graecis συνάρθρωσις, est ea naturalis ossium commissio, quae exiguum, & obscurum aliquando, aliquando nullum motum prae se fert, 2. de artic. 9.

Abdomen, ab Abdendo, communiter idem est quod imus venter, Arist. γαστὴρ l. 1. hist. anim. 13. vocari solitus, qui superiùs quidem, cartilagine ensiformi, ad latera costis spuriis, inferiùs autem ossibus pubis circumscribitur, ac diuiditur in partem supremam, (quam in specie ἐπιγάστριον nominant) mediam (quae vmbilicalis est regio) & infimam seu hypogastrium, l. 6. de vsu part. c. 4. Pressimè aute acceptum abdominis vocabulum. Anatomicis est ventris imi pars extima, totum illud, quod viscera naturalia integens ex cute, pinguedine, musculis octo, & peritonaeo compactum est. Gal, loc, cit. & 2. Apho. 35.

Abductiones, quae & *Abruptiones*, *Apagmata*, & *Apoclasmata* dicuntur, fracturae sunt, quae propè articulum, per totā ossium crassitudinem fiunt, ita vt a se plurimum distent, quas recentiores caulatim, hoc est caulis, modò factas fracturas nuncupant, com. 3. in lib. Hipp. de his quae in medicatiua fiunt 31.

Ablatio, totum illud tēpus paroxysmi febrilis est, quod post statum est, qualicumque natura praeditum, siue ad integritatem veniat, siue non, quòd & remissio, interuallu, declinatio, & submissio dici solet, l. de mor. tēp. c. 6.

Abluentia, & *Abstergentia* medicamēta sunt, quae succum mordicationem facientem, leniendo euacuāt 1. de simpl. med. fac. cap. 37 & lib. 2. cap. 14.

Abolitionem Pulsus vocamus, cùm eleuatis & mox applicatis digitis inuenimus in singulis applicationibus

motum deficientem; longe enim abest pulsus abolitio, à pulsu deficiente, illa enim est velut defectus, vt sensus quidem indicat totius functionis, hic dimidiatæ amissio, 2. de caus. puls. cap. 3.

Abortus, est imperfectorum fœtuum emissio, vt cum [illegible] facta fuerit, quam Hip. nunc *amblosin*, nunc *perditionē*, nunc *apophthoram* vocat, & medicamenta id præstantia, *amblotica*, idest, *abortiua*, com 1. in 6. de morb. vulg 1

Abrasa sunt, quæ *Aposyrmata* Græci vocant, suntque vlcera, quæ mollem, & suspensam habent cuticulam, 1. de compos. medic. per gen cap. 12. Exponitur alias quoq; locus desquammatus, & frustulum in vlceribus a partis vlceratæ substantia abrasum.

Abrasio intestinorum, est vlceratio partium, quæ in superficie intestinorum constat, qua earundem partium educuntur ramenta, 3. de rat. vict. in morb. acut. 33.

Abruptio, vide *Abductio*.

Abscedentia corpora, siue quæ abscesserunt, vocat Hipp. omnia, quæ cùm corpus secundum naturam sese habet, vel vnita aliquibus aliis partibus sunt, vel eas attingunt, cùm præter naturam affectum est, vnionem vel contactum non amplius seruant. *Expansa* autem vocat, quæ plurimo interuallo inter se distant, id quod duobus modis fit, vel in toto, vel in labris tantum, 2. de his quæ in medic. fiunt, 25. vide *Apostasis*.

Abscessio apud Hipp. id est, quod ego soleo *continuitatis solutionem* appellare; & membra, quæ ita affecta sunt, *Abscedentia* vocat, tametsi vna quædam species huius generis sit, quam propriæ *Abscessionem*, & *Abscessum*, id est, *Apostasin*, & *Apostema* nuncupant, lib. de his quæ in medicam. fiunt in argumento operis.

Abscessus, tumor est præter naturam suppuratus non consueto, & bono pure, sed in corruptionem quandam

alia tendente, li. de tum. c. 3. Aliquãdo Hip. non cōs solos *Abscessus*, vocat qui per fluxionem fiunt, sed etiam cum alius transit morbus in alium, com. 2. in 1. de morb. vulg. 21. *Abscessus* est corporum ex phlegmone in pus transmutatio, libr. finit. med. fol. 97. *Abscessus* etiam appellat Hippocr. qui excretione noxiorum humorum sunt facti, ne dum qui decubitu, com. 1. in 3. de morb. vulg. 4. Vide *Sinus*.

Abscissio, quę & *Apocope* dicitur, siue morbus velut ex abscissione solutus, est, qui citra declinationem soluitur, & terminatur, vel propter ægrotantium imbecillitatem, vel propter morborum fortitudinē, & ferociam, nimirum cùm morbus supra vires existit, quòd mortalium morborum est proprium, de totius morb. temp. cap. 1. & 5.

Abstergentia, vide *Abluentia*.

Abuacuatio, largissima euacuatio est, aut corpori plus æquo plethorico aut cacochymico conueniens, quæ *hypercrisis*, seu *superuacuatio hypercatharsis* dici solet, aut quę per patientem particulam fit. In arte parua, cap 95.

Acamatos, media est omnium simpliciter membrorum figura, quasi sine fatigatione dixeris, optima, 2. de motu muscul. cap. 1.

Acantha, est *spina dorsi* in specie, Gal. seu *spinę apex*, quem natura in spondylis dorsi est machinata, ex medijs partibus postremisque prodiens, quæ esset velut vallum quoddam ante spinam totam oppositum, quod priùs ipsum contunderetur, ac comminueretur, modisq; omnibus afficeretur, quam ad vllum spondylum noxa perueniret, 12. de vsu part. c. 15. *Acantha* aut generaliter sic dicta, est spina indiscriminatim qualiscunq; pressius, si sumatur animalium quorundam, vt echinorum piscium notat aculeos.

Accessio, est deterius tempus totius circuitus, quòd est à primo insultu morbi, vsque ad tempus consistendi, siue per tertium, siue per quartum, siue quotidie fiat, 1. aph. 12. quæ & *Paroxysmus* dicitur, & *Inuasio*.

Accidens, aliquando *passionem* significat, & ipsam operationis læsionem, de diff. morb. cap. 7. quę constitutionē vnde actio nascitur, necessariò sequuntur, sanis quidem nobis accidentia, ægrotantibus symptomata dicuntur, 1. meth. c. 9. *Non accidentia* vero vocant recentiores Medici ea quæ non existunt, vt dolore vacare, & huiusmodi, com. 1. prog. 27.

Accommodatum in corpore, dicitur id, quod quando vnicuique rei seruatur, iustè quodlibet se habet, ac disponitur. 1. de fractur.

Accretio, est vniuscuiusque partis terminorum æquabilis quędam promotio in triplicem dimensionem. Joubert. lib. de paral.

Acerbum id omne dicitur, quod linguæ nostræ admotum, valdè deficcat, contrahit, & in multam profunditatem vsq; illam exasperat, sicut pyra syluestria immatura ab austeris sola intentionę diuersum, 1. de simp. medic. fac. cap. 37.

Acetabulum, est illud cauum ossis extremi, quod capita alterius ossis altiùs excipit, quod & *Cotyle* dicitur, li. de ossib. in proœmio. *Acetabula* adhuc sunt, vasorum & venarum, quæ ad matrices perueniunt orificia, quæ & *Cotyledones* dicuntur, quibus fœtus matrici alligatur, per quæ velut per truncos quosdam fœtus ex matrice trahit spiritum & sanguinem, 15. de vsu part. c. 5. non secus ac Polypi acetabula, per quæ Polypus nutritur, corpora enim vasorum sunt Polyporum acetabulis per quā similia, vt nomine etiam non alio appellentur, 1. de Semin. c. 7. per quæ etiam vasa singulis quibusque mensibus

excrementitius sanguis in vuluam deriuatur, ibidem; quamuis nonnulli homines vuluam acetabulis carere dicant, li. de vuluę dissect. c. 10. plerumq; etiam profundos sinus, magnis superciliis circumdatos, tum Hip. tum alij, *Acetabula* nuncupare consueuerunt, 1. de art 21.

Acetabulares vuluæ eminentiæ, sunt tumores vasorum vteri, ex retento menstruo, quos prægnationis tempore adnatos habet, quales etiam recto intestino esse in hæmorrhoidibus solent, lib de vuluæ dissect. cap. 10.

Achlys, seu *Caligo*, est circa totum nigrum oculi à superficiaria vlceratione, cicatricula tenuissima, aëri caliginoso assimilis, lib. Introd. cap. 5.

Achores, sunt manantia vlcera cutis capitis, plurimis, ac minimis foraminibus cutem perforantia, ex quibus tenuis, & glutinosa effluit sanies, huic morbo affinis est *Fauus*, seu *Cerion*, in quo cum timore foramina sunt quā in illis maiora, melleum humorem continentia, lib. de remed. parat. facil. c. 5. lib de tumorib. c. 15 1. de comp. med. loc. c. 8. quæ vulgus vocat *Tineas*, Arabes *Sahafati*.

Achroi dicuntur decolores homines, pallidi, & sanguine defecti, 4. de rat. vict. 115.

Aciam vocat Hippocrates Filum per foramen acus trajectum, quo vel partes corporis dissectas inter se committere, vel caput falciæ subiectis partibus assuere consueuimus; Nodum verò nuncupat vinctionem, quæ ex fascis inter se connexis, fit com. 2. in lib. de his quæ in medic. fiunt, 7.

Acida bilis, propriè *bilis atra*, aut *succus atrabiliarius*, quid sit, exemplo ostendit Gal. Vinum quidem dulce (inquit) quod non dum ab vuis sit expressum, feruens & alterascens ex eo, quem in se habet, calore intelligimus, ex cuius mutatione duo proueniut excrementa; alterum leuius, magisque aereum, quòd florem, alterum
grauius

grauius, ac magis terreum, quod fęcem vocant; horum alteri flauam bilem, alteri nigram assimilamus, quando non eandem habent ſucci ſpeciem, cuius animantis naturæ opera regitur, qualem, cùm præter naturam ſe habet, ſæpè exhibent, quippe flaua quæ eſt, efficitur vitellina, ita enim nominant, quoniam ouorum vitellis, tum colore, tum craſſitu line ſit aſſimilis, nigra verò longè malignior, ea quoque quæ ſimilis ei, quæ naturalis eſt, redditur: nomen tali ſucco nullum eſt inſitū, niſi quod aliqui vel radentem eum, vel acidum appellarunt, quoniam acris in morem aceti eſt, & corpus animalis radit, & terram ſi ſupra eam ſit effuſus, quandam cum bullis, veluti fermentationem, ebulitionemque excitat, vbi aduentitia putredo nigro illi ſucco naturaliter ſe habenti acceſſit; plerique autem id quod è tali ſucco naturaliter ſe habet, quòd & infra deijcitur, & ſèpè ſupra fluitat, atrum vocant ſuccum, non atram bilem; quòd verò exuſtione quapiam in acidam migrauit qualitatem, id atram nuncupant bilem. 2. de nat. fa-ult. cap. 9.

Acida pituita eſt, quæ omnino cruda eſt omnimoda autem cruditas intelligenda eſt, quæ in ea concoctione incidit, quæ in venis peragitur, non autem in ea, quæ prima eſt, quæque in ventriculo perficitur, 2. de nat. facult. cap. 9.

Acinoſia, id eſt, *immobilitas* eſt media quies, quæ inter ſyſtolem & diaſtolem pulſus, intercedit. 1. de dif. pulſ. cap. 7.

Acineſa tunica oculi, vide *Rhagois tunica.*

Acinus, vide *Staphyle.*

Acmaſtica febris eſt, quæ continuò creſcendo procedit, vt *Epacmaſtica*, quæ decreſcendo: *Homotona* verò, quæ ſimilem ſeruando calorem ad finem vſque terminatur, 9. method. 4.

Acmen, ἀκμὴν id eſt, maximam exercitationis,& motuum intentionem Græci vocant, 2. de ſanit. tuenda c.2. ſic & ætatem integram, & ſummum corporis robur ſignificat; inde translata eſt vox tum ad alia omnia, tum ad morbos. Sic enim Medici tertium totius morbi tempus appellant, in quo ſummum habet vigorem, 1. c. 13. quam mediam ætatem Leonicenus vocat eodem eph. *Conſtitutam*; alij *Conſtantem*, alij *Subſiſtentem*, quæ media eſt inter ſenes, & iuuenes, 1. de ſan. tuend. cap. 2. & 6. de ſan. tuend. c. 6.

Acopa medicamenta, quæ *Copon*, id eſt, laſſitudinem ex multo, vehementique motu corpori, vel toti, vel particulis obortam tollunt, appellamus. Cæterum poſtea Medicis in vſu fuit, etſi non ad laſſitudines tantum medicamen ab ipſis ſit compoſitum, ſed vel ad dolorem diuturnum in alto corporis latentem, vel motum difficilẽ, vel ſenſum ſtupidum, vel particulæ duritiem, vel tenſionem, vel tumorẽ ſcirrhoſum, appellare ſimiliter *Acopa*, modo humidam conſiſtentiam *Acopis* ſimilem habeant, quæ liquidis ceratis, quibus in luxatis, & fractis vtimur, eſt affinis, 7. de compoſ. med. per gen. cap. 11. etiam ſi gratia vehementer calefaciendi aſſumantur, 7. de comp. med. loc. cap. 1.

Acor, eſt ructus quidam acidus ex præſentia ciborum corruptorum in ventriculo, 5. de vſu part. c. 4.

Acordius homo, id eſt *ſecors*, quòd apud eos duntaxat intelligas, qui principatum animæ in corde ſtatuunt, 3. de placit. Hip. & Plat; cap. 4.

Acoſmia, vide *Ataxia*, in prognoſt. com. 30.

Acriſia vocabulum ab Hip. dupliciter vſurpatur, vel cùm omnino iudicium nullum futurum ſit, aut prauum, com. 2. in 1. de morb. vulg. 46.

Acrochordon, verrucarum genus dolens, eſtque exortus orbi-

tus orbicularis, angustam obtinens basim, l.introd.f.97. quam vocat *Pensilem verrucam*, 2.meth.2. Sunt autē *Acrochordones*, vitiosi ſucci multi ad exteriora; & cutim repentis ſoboles. Aetius, & Celſus definiunt, quòd *Acrochordon* ſit verruca ſub cute durior, aſperior, calloſa, plerunque teres, cuti concolor, infra tenuis, ad cutem latior, iuniores maximè infeſtans, ſic dicta, vel quòd vertice ſuo ſimilis ſit reſectę chordæ, ſecundum extremitatem, vel quòd in imo adeò anguſta ſit, vt pendere videatur.

Acromion propriè eſt ſummus humerus, humeri ve pars ſumma, exterior, & prominens, brachioq; hærens Inſuper ea eſt compactio, qua os ſcapulæ a ſpina tenue inchoatum, paulatimque pleniùs effectum, ad Acromij locum peruenit, ibique brachio connectitur, Alij præter hęc ambo quę coniungūtur, tertiū os, eſſe inquiunt, quod in hominibus ſolùm deprehenditur, idq; *Cataclida* & *Acromion* appellant, lib. de oſſibus, c.14. quod etiā *ſummum humerum* vocat, 1. de vſu part. cap. 10.

Actiones priſci omnes *actiuos motus* nominant, ſicuti omnes, qui naturaliter ſe habent, niſi actiui ſint pathemata, quæ *paſſiones* Græci vocant, 2. meth. c. 3.

Actu aliquid tale eſſe, ex aduerſo eſt ei, quòd eſt facultate, vel potentia, 1. de ſimp. med. fac. c.9. at quòd energia ſiue actu calidum, frigidum, humidum, ſiccū, vnumquodq; tale eſſe dicitur, vel quod ſummam habet eiuſmodi qualitatem, vel vincentem qualitates cōtrarias, vel ad cognati generis mediocre aliquid, vel ad vnumquodlibet a nobis eſt collatum. 3. de temp. c. 5.

Acuta exercitatio eſt, cuius celeres motus ſunt, 5. de ſanitat. tuend. c. 3.

Acuta febris, vide *Acutus ſimpliciter*.

Acutus morbus eſt, qui ob ſui magnitudinem, & ſuam

vehemẽtiam, ad summum vigorem celeriter properat, & cum ægri periculo tempora sua celerrimè percurrit, 2. aphor. 23.

Acutus simpliciter, morbus est, qui intra quartumdecimum diem integrè iudicatur; *Acutus* verò *ex decidentia*, seu *delapsu*, vsq; ad quadragesimum terminatur, 2. aph. 23. *Peracutus* verò *morbus* qui ad septimum vsque diem extẽditur, qui longius procedit, *Simpliciter acutus*. *Ex actè peracutus* est, qui quartum diem attingit; *Non exactè*, qui septimum, *Exactè acutus* qui ad decimũquartum; *Non exactè* cui ad vigesimum vsque durat, quamquam & ipse acutus sit: quod autem ex delapsu acutum ad quadragesimum vsque diem porrigitur, 2. de dieb. decret. c. 12. Acutum ex delapsu, siue ex decidentia vocat, Hipp. Acutum adauctum, & Acutum ex conuersione morbũ notat 3. pro. 25. Acutas etiã simpliciter vocat eas febres, quæ maxima ex parte continuè sint 2. de cris. 12

Acutus ex decidentia, vide *Acutus simpliciter*.

Acutus adauctus, vide *Acutus simpliciter*.

Acutus ex conuersione, vide *Acutus simpliciter*.

Adedentes, id est *Phagedena*, lib. de aer. aq; & loc. c. 2. vide *Phagedena*.

Aden, id est *Glandula*, conuolutio quædam est sicca, & carnosa, vel carnosa conglomeratio, lib. finit. medi. fol. 97. Eundem Adenem *Corpus carniforme* vocat, quod vtique velut cuneus quidam, vasorum diuisionibus incubans, fulcimentum ipsi tutum suggerit, vt à nullo violento casu afficiantur, 4. de vsu par. cap. 20. quem Adenem *Thymum* vocat, 6. de vsu part. cap. 4. Adhuc & *Adenas*, seu *Glandulas*, vocat carnosas partes raras, & spongiosas, quæ in alis, inguine, & collo sunt, 13. method. cap. 5.

Adeps, qui & *Axungia* dicitur, & *Saum*, differt, à pinguedine,

guedine, quod ille crassior sit, animantibusque totam naturam magis terrestrem habentibus prouenit, velut humidioribus pinguedo: At tu, si voles, oleosam, & pinguem in animalibus substantiam omnem, *Adipem* appellato, vt plerique Medici, sed & *pinguendinem* appellare totum hoc genus licet, 11. de simp. med. fac.

Adiapneustia, id est, *Impedita perspiratio*, 11. meth. 10

Adiunctio, vide *Appositio*.

Adiutoryos, id est *Os humeri*, quòd maximum omniũ est, fœmore excepto, l. de ossib. cap. 15.

Adnata tunica, quæ & *Agnata*, vide *Rhagois*.

Adstringens, vide *Attrahens*

Ægilops, siue *Anchilops*, Arabibus, *Algaras*, abscessus quidam est angulum oculi, qui naribus proprior est, pus continens, quod erumpens, aut os exedit, aut ad angulum, vel vsque ad nares destillat, l. qui introd. dicitur, c. 15. & 5. de cõp. med. loc. c. 2 & l. de remed. paratu facil. cap. 12. quod vlcus, si neglectum fuerit, in fistulam definit, lib. de oculis, cap. 9. Est affectio ægrè curabilis propter corporum tenuitatem subiecto osse corrupto, met. l. 7. c. 87.

Æqualis ad pondus temperatura, est in omnibus animalibus, & stirpibus, ea quæ ex pari elementorum commixtorum spectatur mole, non quæ tum animalis, tum stirpis naturæ conuenit, (conuenit enim aliis, vt humidum sicco, & frigidum calido præponderet,) sicque æqualis temperatura ad iustitiam est, non quæ pondere, & mensura; sed quæ eo, quòd pro dignitate conuenit, qualitatem explorat; animalia enim, & stirpes optimã, mediamque habere in suo genere temperiem dicimus, non vtique absoluto sermone, cùm ea mediocritas, quæ ad potestatem refertur, & cuiuslibet mixti naturæ accommodata est, his adsit, 5. de temp. cap. 6.

Æqualis

Æqualis inæqualitas dicitur, non in pulsibus modo, sed aliis prope omnibus, quæ pristinam naturam immutantia, siue magnitudine, siue qualitate æqualia, vel inæqualia capiunt incrementa: nam quatenus æqualitatem commutant, vocantur inæqualia: sed quatenus æquam semper mutationem assequuntur, æqualiter dicuntur mutari; sed quę pristino constat statu, nec accipiunt parem mutationem, hæc semel inæqualia vocatur, 1. de dif. pulf. cap. 11.

Æqualis morbus est, qui ęquales habet motus, & symptomata similia, cùm non, vt inæquales morbi aliquot diebus vehementiores fuerint, postea sine aliqua significatione torpent: deinde rursus adaucti continuitatem accipiunt, sed perpetuò sibi constat; quo argumento ab Hipp. dictum est continuorum morborum, & æqualium acutiem non posse vltrà diem decimum-quartum protendi, 2. aph. 23.

Æqualis pulsus est, cùm omnes ictus æqualem inter se seruat proportionem, ita vt secundus respondeat primo & tertio secundo, è contra dicitur Inæqualis, 1. de dif. pulf. cap. 10.

Æquiuoca sunt: quæ non sunt vnius generis, quæcumque enim nomina vnam speciem in multis singularibus significant, vniuocè de ipsis dicuntur, quæ vero de multis differentibus specie, ea *æquiuocè* nuncupantur, & res quæ ipsis subiiciuntur, ab ipsisque significantur, *æquiuoca* sunt; com. 3. in l. de his quæ in med. fiunt, 24.

Aerosis, quasi *Aeratio*, sanguinis portio maximè aerea, vaporosa, aeri, qui per inspirationem attrahitur permixta, ex qua spiritus generantur pariter, & instaurantur. Quin ἀήρωσις idem est, quod vel sanguinis attenuatio, & in halitus solutio, est & custodia, vel conseruatio, vel restauratio spiritus deperditi ex respiratione

& trans-

& transpiratione, & qui ex sanguine attollitur, vapore, 11. method. 2.

Æruginosa bilis, quæ ærugini similatur, vide *Bilis pallida*.

Ætiologica, αἰτιολογικὴ siue *Pathologica*, medicinæ pars est, in qua ea, quæ præter naturam sunt, inquirimus, morborum causas, accidentium concursus, & affectuum statum, l. introd c. 7.

Affectio sanguiflua est idem quod αἱμοῤῥαγία, in qua plurimum sanguinis profunditur, comm. 2. in 6. de morb. vulg. 14

Affectus præcordialis, vide *Affectus flatuosus*.

Affectus melancholicus, vide *Affectus flatuosus*.

Affectus grauis, & *magnus* dicitur, aut propter præcellentiam partis laborantis, aut propter affectus magnitudinem, aut propter ipsius cocoethiam, 4. meth. c. 6 Spectatur autem affectus magnitudo tripliciter, ex læsæ actionis præstantia; propria affectus essentia; & ex facultate, quæ læsum corpus gubernat, 7. meth. c. 12.

Affectus flatuosus præcordialis & *melancholicus* est, quo is plurimum, qui inclinante ætate plurima venere vtuntur, sub autumnum maxime inflatur, & tumescit venter, com. 3. in 6. de morb. vulg. 12.

Affectus implicatus est, in quo multæ sunt affectæ partes, a diuersis tum morbis, tum causis morbidis obsessæ; nam potest idem homo non solùm laborare ex thorace, sed etiam simul & eodem tempore ex pulmone, capite, ex imo ventre, & ex jecinore decumbere, com. 2. in 3. de morb. vulg. in argum.

Affectus qui & *Schesis* dicitur, est dubia, & non certa, et firma corporis dispositio; is uerò, qui firmus, & certus, & quasi habitus, *Hexis* dicitur, 8. meth. c. 3.

Affectus,

Affectus, quos Græci *Pathemata* uocãt, passiones sunt, quæ in corporibus nostris fiunt præter naturam, com. 2. in 1. de morbo vulg. 23. *Affectus* uero siue affectio-nis vocabulum, ab *Afficiendo* dictum, de multis effertur rebus, sed in medicina recessus in statum præter naturam, qualescumque ij fuerint, *Affectus*, siue *Affectiones* nuncupantur, lib. de cur. rat. per sanguinis missionem, cap. 3.

Affectus puerilis, vide *Comitialis morbus.*

Effusio nutrimenti, Græcè *Parenchyma* dicitur, lib Introd. c. 9. vide *Parenchyma.*

Agathon, significant apud Hipp. idem quod idoneum, naturæ nostræ congruum, certum, stabile, verũ, & perpetuum, vt auctor est Gal. com. 1. in l. de fract. Idem verò testatum reliquit in com. l. 2. de artic *Agathon* apud Veteres id omne dici solere.

Agerasia, id est *Insenescentia*, l. de marcore c. 2.

Agglutinatio, vide *Prosthesis.*

Agitatio, vide *Vibratio.*

Agnata tunica, siue *Adnata*, vide *Ophthalmia.*

Agonia, est inæqualis motus ex timore, & ira compositus; timore intrò & ad vitæ principium tum sanguinem, tum spiritum vna cum refrigeratione eorum, quæ in summo corpore sunt, abducente & contrahente: ira verò foras agente, & fundẽte calorem, simul spiritum & sanguinem, 2. de symp. caus. c. 5.

Agrestis lichen, id est *Impetigo*, 6. de comp. med. per genera, c. 2. vide *Impetigo.*

Agrypnia, idest *Vigilia*, 2. meth. 2.

Æipathia, Perpetua patibilitas, vt *Apathia*, Impatibilitas, lib. art. med c. 8.

Ala quid sit, hinc patet; *Brachium* appellatur, quòd inter duas juncturas humeri, & cubiti intercedit, totius brachij

chij pars: superhumeralis verò, id est, ἐπωμὶς superior humeri pars, quæ ad collum vergit, nam humerus totum id quod in dearticulatione hac apparet, vocatur: nam quod non apparet a posteriori parte, est os scapulæ, ab inferiore est id, quod dum totum brachium attollitur manifestum fit, quæ *Ala* in specie etiam nuncupatur, 1. de artic. 4.

Ala aurium, uide *Aures* vide etiam l. Intro. c. 10.

Ala narium sunt tenuia, cartilagineaque corpuscula, vtrique nasi lateri a parte inferiori adnata, l. de ossibus, c. 4. quæ etiam *pinnulas* vocant, l. Introd. c. 10. vocant adhuc & *pinnas*, 2. de loc. affect. c 2.

Astaria ossa, uide *Sphenois*.

Alba vitiligo uide *Leuce*, & *Vitiligo*.

Albam pituitam, consueuere Medici, quandam aquæ intercutis speciem, *Leucophlegmatian* nominare tanquã quæ vel liuida quadam pituita, vel secundum suam certe ipsius rationem alba semper manete, sed propter alios quosdam humores admistos, verum exactumq; colorem mutante constat, 7. aph. 29.

Albaras, uide *Ægilops*.

Albugineus oculi humor, similis *Albumini oui*, aliàs & *Aqueus* opposita parte vitrei humoris exterius, ante crystallinum positus, non concretus, vt alij humores, sed liquidus in foramine tunicæ uueæ collocatus, superfluitas est crystallini humoris aquea, ad ipsum defendendum sed humiditate aduersus uisibilium uehementiam, l. de anat. uiuor. Vide *Hyalœides*, & *Crystallinus*.

Albogo, cicatrix est crassa, & profunda, ulceri inducta, lib. finit. med. non quacunque corporis parte, sed solùm in Iride oculi, l. Introd. c. 17.

Albulam uocant aquas aluminosas, quin & Rhætiæ montem, niuibus iugiter obsitam, 8. meth. 2.

Alexipharmaca medicamenta ſunt, quę deleteria, id eſt, lethalia venena intus aſſumpta euacuant, obtundunt & fugant, 5. de ſimp. med. fac. c. 18. & 1. de ſem. c. 16.

Alexiteria medicamenta ſunt, quæ venenatarum beſtiarum morſus, & ictus, aut venenoſa ſanãt. Siqui, inquit Gal. ea quæ ven. &c. *Alexiteria* nominare velint; quæ verò medentur deleterijs *Alexipharmaca*, diſceptandum cum iſtis de nominibus non eſt: nec enim ex iſtis comparatur curandi morbos peritia, ſed ex rerum ipſarum cognitione, 5. de ſimp. med. fac. c. 18.

Alhacab, eſt illud ligamentum, quod ad muſculum non extenditur, ſed ab vno oſſe natum, continuatur inter duo extrema oſſium, aut inter alia duo membra, annectendo vnum alteri, firmiter ſubſiſtit, l. de anat. viuor.

Alica, ex genere tritici eſt, 1. de alim. fac. c. 6.

Alienam caliditatem vocat Ariſt. externã, non inſitã, neq; natiuã in quocumq; rerum genere, nam hæc coquere apta eſt, externa autem & extrema corrumpere ſolet, & putrefacere, 2. de diff. feb. c. 9.

Alindeſis fuit corporis exercitatio, quà oleo delibuti, ſeſe in puluere volutabant. Hipp. l. 2. de Diæta.

Allantœides, vide *Chorion*.

Alopecia, capillorum defluuium eſt, propter vitiatos humores, ſic appellata, quòd vulpibus frequẽter accidat, 1. de cõp. med. loc. c. 2. in qua locus affectus apparet *Scaber*, colore prorſus exangui; de re med. part. facul. c. 6. quam etiam *Areas* vocant aliqui vocabulo ſpecialiori, 2. met. 2. euenit autem pilis hoc vitij genus eadem ferè qua ſtirpibus ratione, quæ corrumpuntur, intereuntque; interdum penuria nutrientis ipſas ſucci, interdum immutatione huius in alienum ac contrarium.

Alphi, id eſt, *Vitiligines*, ex humorum vitioſitate, quę in cute eſt, quemadmodum etiam de Lepra planum eſt,

oriuntur, lib. de humor. com. 3. vide *Vitiliginum.*

Alteratio, est alimenti concoctio, vsque dum in similitudinem partis, quæ nutritur, transmutatur, 8. de comp. med. loc. cap. 6.

Alteratrix, vide *Attractrix.*

Altus pulsus, vide *pulsus latus.*

Alueoli, vide *Phatnia.*

Aluus liquida appellatur, in qua liquida dejiciuntur, com. 2. in 1. prorrh. 3

Amara bilis, ea & pallida, & flaua, 2. de dif. feb. c. 1. vide *Bilis pallida*, & *Picra.*

Amaurosis (quasi dicas *obscuritatem*) est totius in oculo lucis impedimentum, acutis morbis accidens, quę est imbecillis facultatis animalis signum, com. 2. in 1. prorrhet. 11. 20.

Ambai, vide *Ambona.*

Amblotica medicamenta, id est, *Abortiua*, vide *Abortus.*

Amblyopia, est visus hebetudo, in qua oculi nec phlegmone tenentur, nec influxu torquentur, nec vlcerati sunt nec aliud quiduis mali perpessi, 5. de simplic. med. facul. c. 23. ob occulta quadam causa prouenienis. Ægin. lib. 3. cap. 22.

Ambona, sunt margines siue labra, siue supercilia cotylarum, & cauitatum, 2. de vsu part. c. 17. quas quidam etiam *Ambas* appellant, 1. de art. 10.

Ambusta sunt, quæ igne vel ardenti aqua comburuntur, ita vt bullas aliquando excitent. 9. de simplic. med. facult. quæ etiam *Ambustiones* vocantur, 11. de simplic. medic. facult. Constat autem, si quis in aqua feruenti vstus fuerit, hunc etiam affectum *Pericauton*, seu *Pyricauston*, id est *Ambustum igne*, nominari, 1. de com. med. per gener. cap. 4.

Amentia, vide *Anœa.*

Ametria, est a iusta temperie recessus, 2. meth. c. 4.

Amiculum, vide *Chorion.*

Ammata Fascias Græci vocant quibus uenter pectus, costæ, lumbique alligantur, 3. de sanit. tuend. cap. 2. ἄμμα, nodus, aut nexus est, qui fasciarum cruribus implexis, aut nexis efficitur: qua dictione sępè vtitur Hippocr.

Amnium vide *Chorion*

Amolynta, id est, non inquinantia medicamenta, similia his, quæ proprie *epithemata* dicuntur de composi. med. per. gen. c. 11. ἀμόλυντον Cælius Aurelianus vertit, quod attrectatum manibus, nihil à se inquinamenti dimittit, c. 37. l. 2. de morb acut.

Amphiblestroeides, seu *Retiformis*, id est, *Vericularis tunica*, quæ à cerebro ad oculos profecta, vitreum, & crystallinum humorem ambit, cuius tunicæ figura in latum diffusi, atque expansi nerui, ventriculo similis apparet, ad placit. c. 5. vocant ipsum nonnulli proprie tunicam retiformem, quod figura quidem reti sit similis, cæterum nullo pacto est tunica; neq; colore, neque substantia, sed si exemptam ipsam reposueris, in vnum aceruum conjiciens, tibi plane videbere videre Cerebri portionem quandam exemptam, 10. de vsu par. c. 2. vide *Choroeides.*

Amphemerina, febris est, quæ singulis diebus accenditur, atque intermissione finitur; idem enim est ac quotidiana simplex, nulla alia sermoni adiectione facta: eam vero quę intermissionem nō habet, non *Cathemerinam*, vt quidam sed *Quotidianam continuam* vocat Gal. 2. de dif. feb. cap. 7.

Amphismela, est instrumenti genus, quo Anatomici secant corpora, 6. de anat. adm. c. 10.

Amuleta medicamenta, quæ Græci *Periapta*, aut *Periammata* vocant, sic appellantur, quòd de collo suspêdantur, aut alicui corporis parti alligentur, l. de remed. part. fac. c. 1. quæ qualitatis familiaritate attrahunt, aut totius essentiæ similitudine noxã depellunt, 5. de simp. c. 17. Galen. autem ea *Periammata* rejicit, quæ non vi quadam medica, sed ignota quadam ratione, aut latente efficacia, mirabilique contrarietate hominibus incognita, aliquid efficere dicuntur.

Amygdalæ, vide *Paristhmia*.

Amylum, ex tritico cibus, 1. de aliment. fac. c. 8. *Amilon* Hipp. quod cæteris *Amilum*, ita dicitur, quòd molam non sit expertum, ac sine mola fiat, vt testatur Dioscorides. Fit vero ex omni tritico, ac silígine; sed optimum trimestri. Plin. c. 7. l. 18.

Anabatica, id est *assurgens*, vide *Continua* & *Epacmastica*.

Anabrosis, quæ & *Diabrosis* dicitur, est solutio continuitatis in osse, vel in vase aliquo, ex erosione ab humoribus mordacibus introducta, 5. loc. aff. vide *Diabrosis*.

Anacollemata, medicamenta sunt restringentia fluxiones oculorum, de remed. par. fac. c. 1. quæ frontis, & temporibus imponuntur; 11 de simp. med. fac.

Anadiplosis, est accessionum reduplicatio, lib. de Typis, cap. 4.

Anadosis, est nutrimenti per venas transitus ad hepar, quòd idem est ac *Digestio*, seu *Distributio*, differens à *Diadosi*, quòd sit translatio, traditio, vel porrectio nutrimenti in singula simplicium, & inuisibilium neruorum, & arteriarum, extimarumque partium substantiam intimam nutrimento à lateribus illorum vasorum attracto, & translato, 2. de nat. fac. 6.

Analeptice, renutritoria refectioriaque vocata, est vi-

ctus ratio, 7. meth. 6. inde *Analepsis*, id est, resumptio, l. de marcore, c. 9.

Analogismus, est comparatio, & perceptio causarum morbidarum; præsidiorùmque iuuantium per similitudines, ad Thrasib. c. 11. siue *Analogismus* est ratio, quæ ab euidenti auspicatur, rei obscure faciens cognitionem, 1. prog. Dogmaticorum propria, vt *Epilogismus* Empiricorum.

Anaplerotica, medicamenta sunt, quæ cicatrices crassant, atque in carne alta vulnera compleant, & lympidant, lib. de Dynamid.

Anasarca, ἀνασάρκα, vel diuisis nominib⁹ τὸ ἀνὰ σάρκα quæ & *Catasarca*, *Hyposarcidium*, & *Episarcidium* dicitur, Hydropis species est prima & mitissima, in qua humidi substantia tenuis copia, & cruditates in tota inferiore thoracis regione aceruantur, habitusque totus pituitæ plenus redditur, 4. de rat. vict. 111. diciturq; *Anasarca* & aqua inter cutem, quod per carnem ille humor pituitosus crudus fluat, l. finit.

Anastoichiosis, quod reelementationem seu resolutionem in elementa dixeris, est colliquatio seu resolutio; seu dissolutio, aliquando totius corporis substantiæ, aliquando succorum, qui in venis sunt, duntaxat: quòd autem ex ea colliquatione prouenit, alias ad ventrem confluit, alias ad vrinas, alias ad sudores pellitur, 3. de symp. caus. c. 2. Gal. ἀναστοιχείωσιν, ἀνάλυσιν, & σύντηξιν idem æstimare videtur, 1. de symp. caus.

Anastomotica, idest, aperientia medicamēta quęcunq; vasorum oscula aperire apta sunt, extergendo, incidēdo, obstructiones tollendo, & diuidendo: differuntque à rarefacientibus, seu Diaphoreticis, quę cutis tantum meatus reserando sudores, aut τὴν ἀναίσθητα διαπνοὴν

promouent, 5. de simpl. med. fac. c. 14.

Anastomosis, vide *Osculorum apertio*.

Anatasis, vide *Catasis*.

Anatome, est humani corporis totius, ab litarumque imprimis eius partium dissectio, & speculatio, vt sensibus, quæ in iis delitescunt, patefiant, pleniorque & facilior earundem instituatur curatio, lib. finit. med.

Anatripsin, idest, *refrictionem*, seu *defrictionem*, veteres Græci solent appellare, non eam duntaxat, quæ ab inferiori parte sursum dicitur, sicut compositio videtur significare, sed absolutè omnem quomodocunque factam. Nos autem Tripsim, *frictionem*, seu *fricationem* vocabamus, comm. 3. lib. de his quæ in med. 25. ἀνατρίψεως nomen Antiquis crebrò vsurpari, τρίψεως autem rarum esse, testatur etiam Galen. in Hippoc.

Anchilops, vide *Ægilops*.

Anchoralis processus, vide *Ancyroeides*.

Anchyle, vide *Ancyle*.

Ancon, est cubiti gibbus, & eminentia aut cubiti flexura, vel gibbi medium cui innitimur, diciturque *Ancon*, alterum maius & acutissimum ossium cubiti, quod & *Olecranon*, hoc est, *Vlnæ verticem*, & *cubitum* vocat Hippocr. 2. de vsu part. cap. 2. vide *Brachium*.

Ancos, siue *Galianconas*, quasi mustelæ cubito præditos, eos vocat Hippocr. quibus cùm augerentur eorum corpora, ex luxatione brachij, vel ex capitis humeri prolapsione in alam, os brachij breuius euasit, 3. de artic. 88.

Ancyle poplitis, sunt partes retrorsum post genua spectantes, eiusdemque flexuræ & curuaturæ, lib. Introd. cap. 10. vnde *Ancylas*, siue *Anchylas*, vocat difficiles artuum motus, & ligationē neruorum, & articulorū

contractiones, vbi præ tumoris duritie, aut crassioribus infarctis humoribus contrahuntur, cùm extendentibus membrum musculis tendo non obsequitur. Id in Poplite, cubito, & digitis contingit, 7 de compos. medic. per gen. cap. 6. vide *Poples*.

Ancyloblepharon, ἀγκυλοβλέφαρον, vitium est in oculis, in quo palpebræ vel inter se, vel cum alba aut nigra oculi parte concrescunt & cohærent. In causa vlcus est negligenter, & imperite curatum. Sanescendo enim quod diduci potuit, & debuit, agglutinatur. Ἀγκύλωσις τοῦ βλεφάρου dicitur Aetio, qui & πρόσφυσιν τοῦ βλεφάρου id vitij appellauit, lib. 7. cap. 66. vbi eius curationem persequitur.

Ancyroeides, processus acutus exiguusque est in interiore parte ossis ceruicis & scapulæ, qui cum anchoræ, vel coruini rostri similitudinem referat, *Ancyroeides* a nonnullis, *Coraceides* ab aliis nuncupatur, quandoquidē extrema eius pars, vti Corniculæ rostrum ad exteriora inclinat, lib de ossibus, c. 14. quem etiam *Ancholarem*, & *Cornicularem* nominant, 1. de art. 2.

Aneurisma, est affectio, quæ os in arteria fit ex vulnere, cùm ad cicatricem peruenerit, quę ei adiacet cutis, manente verò arteriæ vlcere, ea neque conglutinata, neque ad cicatricem simul perducta, neque a carne obstructa; quo fit, vt arteria sanguinem iaculetur, qui contineri non potest, lib. de tumor. cap. 11. Vbi etiam hæc addit: Dignoscuntur porrò Aneurismata, arteriarum haud solum pulsibus, sed &. quod cùm premuntur, omnis tumor delitescat, recurrente in arterias sanguine, qui illum fecit, tenui spirituoso, & est venosi vasis dilatatio, aut spirituosæ materiæ per subsultum distributæ sub carnem dispersio. Paulus Ægin. c. 37. lib. 6. Aliis de-

scribitur

ſcribitur arteriarum & partium, quibus illæ implantantur, tumor præter naturam, pugni interdum magnitudine, pulſum edens velut arteria, magnum, & moleſtum, qui cùm premitur ex parte refugit, ſed mox iterum erumpit. Cauſa antecedens, eſt arteriarum ſubſtantiæ nimia dilatatio, orificiique earundem apertio; proxima eſt ſanguis arterioſus tenuis, ex arteria erumpens ſub cutem, qui eum tumorem attulit, illicque ſinum ſibi efformat, in quem arteria ſeſe exonerat.

Angina ab *Angendo*, quòd angat guttur, ſiue *Synanche*, ex phlegmone, aliis extra collum, vt partes tumeſcant, aliis intra tonſillas, vt ſimul partes quoque afficiantur reſpiratione, & ægra ſpiratio ſequatur, lib. finit. vel breuius, eſt tumor ad venas iugulares, ſiue a glutinoſa, frigidaque fluxione, quam *pituitoſam* vocant, ſiue a calida & acri, quam *Picrocholam biliosamque*, appellaueris, quæ & *Cynanche* dicitur, 4 de rat. vict. 30. Tandem Hipp. omnes affectus gutturi accidentes, ſi ſpirationem quoquo modo reddant deteriorem, *Synanchen* vocat, aliis *Paracynanche*, aliis *Paraſynanche* dicitur, 4 loc. affect. 3.

Angor, eſt natiui caloris cordis contractio, & in centrum retractio, ad quam ſequitur eiuſdem cordis dolor, palpitatio, & triſtitia, peſſimumque eſt ſignum ſi in principio acutarum febrium aduenerit, lib. de humor. comm. 1. de differ. pulſ. cap. 3. & comm 2. in 1. de morb. vulg. 75.

Anguli oculi ſunt interioris oculi termini, vbi palpebræ coaleſcunt, alter iuxta naſum, iuxta tempora alter; hic *paruus*, ille *magnus* dicitur, vterque autem *Canthus* dicitur, id eſt, *Angulus*, lib. introd. cap 10. Dicuntur & *hirqui oculorum*, lib. de venæ ſect. contra Eraſiſtratum, cap. 6.

Angustus pulsus, vide *Pulsus latus*.

Anhelosi sunt, qui densum spiritum habent, & simul thoracem multum distendunt, quod contingit in affectionibus, multa inspiratione indigentibus, vt à cursu, aut vehementi exercitatione, & ardentibus febribus, 3. de diffic. respir. cap. 11. etiam Anhelationes *Asthmata* vocat, 8. de simpli. Clariùs autem, inquit, qui citra febrem densè respirant, qualiter faciunt, qui velociter cucurrerunt, ab accessione hac, Medicis Græcis *Asthmatici*, Latinis *Anhelosi* appellantur; eosdem etiam ab alia accessione, *Orthopnoicos* vocant, quod thoracis corpus rectum habere coguntur, & erecta ceruice spirare, ob timorem suffocationis; quin, & stratum circa supernas partes, ad quas thorax reclinatur, sibi ipsis erectius faciunt, ne dormientes strangulentur, 7. de comp. med. loc. cap, 6. & 3. aphor. 26. & com. 2. in 3. de morb. vulg. 4.

Anima (apud Galenum) aut temperamentum actiuarum qualitatum est, aut illud, quod temperamento alteratur, & organo veluti in operando vtitur, 3. loc. aff. 7. & com. 5 in 6. de morb. vulg. 5. vide *Calor natiuus*.

Animalis motus est, qui animantium corporibus cùm sana sunt pro arbitrio, voluntate, ac impetu neruorum, musculorumque ministerio fit, quèm Medici *voluntariam actionem*, siue *animalem*, appellare solent, lib. de trem. & palp. cap. 2.

Animalis virtus est, quæ ex Cerebro originem ducit, quæque ex motuum voluntariorum vigore, aut imbecillitate deprehenditur, vt virtus, quam ex corde prodeuntem agnoscimus, quam *vitalem* nuncupamus, ex pulsuum debilitate; at quæ ex hepate oritur, ac *naturalis* dicitur, ex sanguineis egestionibus ab initio aquosis, atque tenuibus, postmodum uerò crassis ad modum fæ-

cis,

cis, 1. ad Glauc. 14.

Annotatio, quam *Episemasiam* vocant, est accessionis febrilis principium, 2. aph. 1. Dicitur etiam *Annotatio*, siue *Significatio*, siue *Semeiosis*, idest morborum dignotio ex similium, ac dissimilium cōsideratione, ante alia artis opera, Diagnosis. 1. de his quæ in medic. fiunt.

Annotatio incompressa, quæ hecticarum febrium proprium est indicium, est, cūm pulsus maior statim, ac velocior à cibo efficitur, sine aliquo horrore, dormitatione, pigritia, frigefactione extremorum, inæqualitate pulsus, aut frigiditatis, aut caliditatis sensu, 1. de differ. feb. cap. 9. vide *Febris*] *significatio*.

Anodyna, medicamenta sunt, quæ ad sedandos dolores, sensum stupefaciendo parantur, sopientia & narcotica, 12. meth. 1. Eadem *Anodyna* dicuntur, idest, *Indolentia*, quoniam dolores sedantur, non tamen dispositiones penitus sanant, sed vim sentiendi obtorpescere faciunt, 2. ad Glauc. 6. sed rectius *Anodyna* dolorem sedantia sunt, & facultas *Anodyna* alia re vera est, alia impropriè dicitur, tanquam si quispiam hominem mortuum dicat *Anodynon*, quia dolore vacet. Cæterum, vera *Anodyna* facultas est eorum, quæ primo ordine calefaciunt, si vtique in essentia tenui contineantur: at facultas eorum, quæ impropriè dicuntur *Anodyna*, sed non sunt, frigidorum est, quæ absoluto vtentia frigore partem obstupefaciunt, vnde & *Narcotica*, idest, stupefacientia dicuntur, 5. de simpl. medic. fac. cap. 9.

Anoa, Græcis *ἄνοια*, idest, *Amentia*, est ratiocinatricis functionis veluti paralysis, & abolitio, lib. de sympt. differ. cap. 3.

Anomæomeres, membrum est, quòd ex dissimilibus partibus est conflatum, 7. meth. 6.

Anorexia, idest, *Inappetentia*, & *ciborum fastidium*;

idem

idem significat quod *Asitia*, & *Apositia*, idest, *abstinentia à cibo*, 4.aph.17. vide *Apositia*.

Antecedens, vide *Antegressa*.

Antegressa causa, quæ & *Procatarchon* dicitur, est, quę extra corpus posita, quidquam in corpore alterat, quæ & *Procatarctica*, *Anticipans*, & *Antecedens* dicitur, quod eas, quæ in corpore dispositiones sunt, antegrediatur, 5.de caus.puls.cap.1. quascunquę dispositiones, vel motus in ipso animali præter naturam, morborum pręcedentes causas nominant; quæ vero extrinsecus adueniunt, & alterant corpus, atque naturam vehementer transmutant, *praincipientes* appellant, in lib. de caus. morb.c.2. eadem *Primitiua*, & *Initiatrix* dicitur, 6.de loc.affect.4. eadem *Prophasis* & *Occasio* dicitur, com.3. in 1.de morb. vulg.19.

Antendeixes, & *Endeixes*, sunt contra-indicationes, seu contradictiones indicationum; Item communitates, scopi, & auxiliorum materiæ, & indicationes, quæ sunt auxiliorum inuentiones, 9.method.cap.7. vide *Endeixis*.

Anthera, idest, *Florida* appellatæ compositiones, quod colorem floridum habeant, ac prærubrum, 5.de comp. med. loc. ἀνθηροὶ etiam dicuntur Hippocr. floridi, & robore valde perfusi, quos idem ἐξερύθρους vocat, vt scribit Galen. capite humorum calidiorum copia repleto.

Antiades, sunt *Tonsillæ* Latinis dictæ, hoc est, Glandulæ duæ supra laryngem sitæ, quæ sibi ex aduerso in oris termino vtrinque respondent. Item earum morbus & inflammatio, aut earundem ex fluxione tumor, eodem *Antiadum* nomine donatur, 3.de caus. sympt. cap.4.

Anti-

Anticardion, sic dicitur cauum illud quod est sub pectore carneum, molleque ad os ventris pertingens; vocatur etiam *sphage*; Rursus verò cauitatem eam pectoris, quæ est ad clauiculas, tradit ab Homero dici *Leucaricon* a Medicis verò *Anticardion* & *Sphagen*.

Anticipans morbus est, qui cum diuersis horis semper accedat, & remittat, præuenit quidem continuò, citiùsque horas persoluit, vnde *Anticipans* dicitur, siuè *Prolepticus*: quæ verò tardat, *Hystericus* siue *posterius veniens* nuncupatur, lib. de Typis, c.3. vide *Antegressa*.

Antichein, est magnus digitus manus, qui & *Pollex*, & *Promanus* dicitur, lib. de muscul. dissect. c.22. Ἀντίχειρ, est digitus primus à carpo, siue brachiali incipiens, eique per Diarthrosim insertus, reliquis quatuor digitis multò inferior, & illius non recta, sed ex obliquo oppositus. Sic a Græcis dictus videtur, teste Galeno, quòd solus ipse tantùm valeat, polleatque, quantum cæteri quatuor, Latinè *Promanus* dicatur; quod manus actiones omnes per eos habeat firmiores, eo solo tantùm roboris præbente, quantum reliqui digiti simul iuncti: easque omnes æquè cessare & aboleri necesse est, siue ipse solus, siue alij desint; itaque à *Pollendo* etiam *Pollicem* Latini appellauere. Sunt autem qui ἀντίχειρα dictum velint, quod cæteris digitis oppositus sit, ex aduerso situs. Dicitur & μέγας propter magnitudinem, seu præstantiam.

Anticnemion, vide *Gastrocnemion*, *Sura*, & *Tibia*.

Antidotus, medicamentum est, quod non extrinsecus impositum, sed intus assumptum, malignas, cæcas, & latentes corporis affectiones sanat, 1. de Antidotis, cap. 1. Mos est iunioribus Medicis, *Antidotos* appellare, non modo quæ aduersus mortifera medicamenta, quæque ad morsus, ictusque venenosos exhibent; sed etiam quæ

contra

contra malas corporis affectiones, præsertimque diutinas valent, ex aliquo vlcere, aut absceſſu consurgentes, 2.de antidot c 6.

Antispasis, id est, ad contrarium reuulsio, auertitur enim sanguis, atque ad alia membra conuertitur, tum ad proxima deriuatus, tum ad contraria reuulsus: illud *Parocheteusin*.hoc *Antispasin* Græci vocant, 5. meth.c. 3. vide *Reuulsio*. *ἀντισπᾶσαι* est *reuellere*.

Antispasticon, id est, auxilium in diuersa reuellens, 13. method.11.

Anthrax, id est, *Carbo*, vel *Carbunculus*, seu *vlcus escarosum*, seu *crustosum*, cui adiungitur multa partium circumstantium inflammatio, 6.aph.45. Ortum autem ducit ex sanguine melancholico putrescente, adeòque per incensionem ardente, vt cutem deurat, Gal.lib.2. de præsag.ex pulſ.

Antitasis est, cùm quæ diſſident oſſa, ad hoc, vt è directo admoueantur, prius retrorsum trahuntur. Hæc ad oppositum tractio *Antitasis* dicitur, aliis *Diatasis*, id est *extènsio*, 6.meth.5.

Anulus, est recti intestini orificium sphinctere musculo donatum, per ſedem prodiens, quo excretionem cùm lubet, aliquandiu retinemus, sic dictus à figura, ab officio verò *strictor* dicitur, lib.introd.cap.10.

Anus dicitur inferior corporis pars, qua excrementa redduntur, 3.de vſu part.

Apagma, id est, *Abductio*, Medicorum appellatio propria est, vulgò inusitata: quoties oſſis finis, qua parte maxime cum alio committitur, abrutus est, 6.meth.5. vide *Abductiones*.

Apantismos, est subtiliſſima linea, quæ ægrè videri potest, quasi tu exolescentem lineolam diceres, cui simillimæ sunt venarum quædam propagines filorum

araneæ

araneæ, aut capillorum modo angustæ, & extensæ, quæ *venæ capillares* dicuntur, lib. de dissect. venarum & arter. cap. 8.

Aparachyton, vinum meracissimum originale, cui marina acqua non est admixta. Erant autem huiusmodi vina generosa, atque ignobilibus aut imbecillis vinis marina immiscebatur, indeque τεθαλασσωμένος οἶνος; dicebatur, 4. de comp. med. per genera. cap. 7.

Apechema, diremptio est ossis superficiaria, vel etiam profunda in partibus ictui oppositis, lib. finit. med.

Apepsia, idest, *Cruditas*, 2. meth. 2. vide *Concoctio*.

Apeptaphymata, solitus est Hippocr. nominare *Cruda tubera*, seu tumores præter naturam, neruosa corpora, vertebris ipsis, atque spinali medullæ insita, extendentia; causam nempe gibborum effectricem, 4. de loc. affect. c. 3.

Aperientia, vide *Anastomatica*.

Aperistatum, idest, *Cauum* vlcus apertum, 2. de comp. med, per gen. c. 1.

Aphonia, idest, *vocis carentia, priuatio*, seu *defectio*, quæ ægris solet accidere, læsis duntaxat iis, quæ voci efformandæ subseruiunt instrumentis, vel etiam iis quæ respirationi deputauit natura, vel ob recentem quandam exolutionem, & afflictionem virtutis, 4. de ratione, vict. 23.

Aphorismus, est ratio, quæ omnes rei proprietates breuissimis verbis circumscribit, 1. aphorism. 1 quin & aphorismos definitiones appellat, 3. de his quæ in med. 32.

Aphthæ, sunt vlcera puerorum, summam oris partem occupantia, ob mollitiem maximè facta instrumentorũ, quæ neque tactum, neque qualitatem lactis sustinent, quod non paruam in se serosam contineant partem. Est

autem

autem ſerum natura abſtergendi facultate præditum; adeò vt nil mirum ſit, ſi in mollioribus corporibus quaſdam in ſuperficie exulcerationes efficiat, 3.aph.24. ex quo etiam habent aliquid igneæ caliditatis, vel adhuc quòd infans lac non probè concoxerit, 6.de comp. med. loc.c.4.& com.3.de morb.vulg.12.

Apices matricis, ſunt proceſſus quidam mammillares vtrimque ad latera matricis ad ilia inclinantes, a Græcis *Cornua matricis* appellantur, per quæ cornua ſemen à propriis teſticulis vulua attrahit, vt virile per collum, lib.de conſect.vuluæ,& 1. de ſemin.

Apios, cibus eſt potus omnis qualitatis, quæ ſenſu deprehendi poteſt, expers, qui neque adſtrictionem, neque acrimoniam, aut aliam inſignem facultatem obtinet, qualis inter humidas ſubſtantias eſt aqua, 1, de alim. facult.8.

Apnœa, ideſt, *Ablata ſpiratio*. 2.de rat.vict.42.

Apoclaſmata, ideſt, *Abruptiones*, vide *Abductiones*.

Apocope, vt ὀστέου ἀποκοπὴ, *oſſis abſciſſio*, aph.28. lib.7.idem quod διακοπὴ, aph.19.lib.6. cum oſſis pars abſcinditur, & detrahitur, vide *Abſciſſio*.

Apocruſtica, ideſt reprimentia & repellentia medicamenta, quæ adſtringendi vim obtinent, 11.meth.15.

Apodacrytica, ideſt, delacrymatiua pharmaca, & repercuſſoria lacrymarum 4.de comp.med. loc.c.5.

Apolepſis, vide *Interceptiones venarum*.

Apomeli, mellis decoctum intelligo; quod nos conficimus aceto cum melle commiſto, tantiſper tamen ſimul decocto, quod vtrorumque qualitates inter ſe vniantur, & aceti vis retundatur, 3.fract.49.

Aponeuroſeis, ſunt tendines, quos muſculi generant, qui ad artuum fines pertinent, qui ab Hippoc. τένοντες

ideſt,

idest, *Chorda*, dicuntur, 3. de aliment. facult 5. Dicuntur autem *Aponeuroseis*, quasi deneruationes, & neruеæ musculorum extremitates, 1. de anatom. adm. c. 5. quoniam musculi in eos desinunt, 1. de motu musc. cap. 1. vide *Neruus, Tendines, Deneruationes*.

Apophlegmatismus, medicamenta, quę ore colluuntur, aut dentibus manduntur, omnia vna nomenclatura comprehendentes, *Apophlegmatizonta* nominant, ac eorum facultates, *apophlegmaticas*. 5. de simplic. 20. Rectius autem *Apophlegmatismus* est medicamentum, quòd pituitam per os educit ex capite, aut thorace, 6. de sanit. tuend. cap. 10.

Apophthora, vide *Abortus*.

Apophysis, est extranea ossis pars, instar tuberculi prominens, seu adnata appendix, li. de ossib. in proemio. ἀποφύσεις dicuntur etiam Hippocr. excrescentiæ carneæ tantum in massa carnea, & fœtu apparentes; quasique processus, ac exortus membrorum & protuberantiæ, non certæ, aut exactæ distintiones, quales in fœtibus masculis contingere dicit.

Apoplexia, est ablatio sensus, & motus in toto animalis corpore, seu vehemens, & repentina totius corporis resolutio, ac stupor, 3. de loc. aff. 10. & 2. aph. 42. vide *Caros*, & *Paraplegia*.

Apoplecticæ venæ, quæ & *Sphagitides*, & *Iugulares externæ*, seu *Superficiariæ*, Arabibus *Guidez manifestæ* vocantur, sunt quæ infernè ad aures vtrinque singulæ feruntur, a quibus superficiariæ omnes, tum colli, tum capitis partes nutriuntur, 6 de vsu part. & initio secundi de rat. vict, *Apoplecticæ*, vocantur, quod harum ex interceptione, & obstructione, *Apoplexia* oriatur.

Aposcemmata, ἀποσκήμματα, seu ἀποσκήψιες, idest

decu-

decubitus humorum vocantur, cùm qui prius vnum membrum infestant humores, eo relicto, ad alterum transeunt, 2. ad Glauc. Interdum ab Hippocr. dicuntur morborum transmutationes, & transitus, vt aphor. 56. lib. 6. dicuntur etiam à Galen. ἀποσκήμματα corporis exerementa, quæ in aluum deponuntur, totumque corpus, aut etiam partem quandam, veluti humoribus incumbentibus exonerant, com. 2. in prognost.

Aposceparnismus, abscissio est ossis, cum eius pars decussa vulnerando fuerit, fracturæ species, lib. finit.

Apositi, & Anorectoi, more antiquorum Græcorum, ij appellantur, qui appetentia carent, & cibos refugiunt, com. 3. in 3. de morb. vulg. 72.

Apositia, ciborum fastidiũ; vide *Anorexia*. ἀποσιτικὰ Galen. in exeg. exponit, quæ cibi fastidium & inappetentiam inducunt.

Apospasmata, auulsa omnia nominantur, de constit. art. cap. 6. quæ verò continui solutiones, *Apospasmata*, idest, *Auulsiones* vocantur, instrumentariarum tantum modo partium propriæ sunt passiones, de differ. morb. cap. 11. vide *Rhegma*.

Aposphagma exponitur Galeno apud Hippocratem *faculenta colatura*, aut *excolamentum*, quod & ὑπόσφαγμα dicitur. Intelligi autem potest sanguis qui supposito vase pecudi iugulatæ defluit, & excipitur, ac in cibum varia conditura formatur, vt testatur Plin. lib. 28. cap. 14.

Apostasis, fracturæ species est, quæ sub generalem affectionem subijcitur, quæ est continuitatis dissolutio, ita enim (ait Galenus) ego totum hoc genus soleo appellare; at Hippocrates, *abscedentia corpora*, quæ ita affecta sunt, vocat, vt & affectio ipsa, *abscessio*, meritò nominetur,

tur, tametsi vna quędam species generis huius sit, quam proprie *Abscessionem*, & *Abscessum*, idest, *Apostasin*, & *Apostema* nuncupant, 3. de his, quæ in med. initio.

Apostasis, & *Metastasis*, differunt, quòd *Apostasis*, idest, *Abscessus*, iudicationem infert, ægrumque à molestijs omnibus liberat: *Metastasis* autem, idest, *Commutatio*, aliarum habet principium accessionum, vt & aliud exigat tempus ad coctionem mali aliumque corporis locum, ad quem infestantium humorem facta est translatio, 4. de rat vict. 68. ex quibus colligitur ea inter se differre vniuersali & singulari notione. Cùm sint enim vtraque humorum in partem aliquam illapsus, & decubitus, generalius tamen quiddam ἀπόστασις continet, quæ vitiosos humores feliciùs & velut ex toto vacuat, solutionemque facit: Μετάστασις autem, peculiarem partis cuiusdam depositum significat, in quam illapsi humores iudicatione vacuari nequeant, sed concoctione indigent.

Apostema, vide *Apostasis*, & *Sinus*.

Aposyrmata, Desquamata dicuntur, aut summæ cutis abrasiones. Est solutio continuitatis in superficie species abrasa scilicet cute. Vide *Abrasa*.

Apotherapia, nunc pro postrema parte omnis probe peractæ exercitationis sumitur, nunc pro ea medicinæ parte, quæ lassitudinem ex immodico exercitio succedentem, submouet, 3. de sanit. tuenda, cap. 2.

Apothermus, *Sapa*, *Siræon*, *Hepsema*, nomina Synonyma sunt, significantia mustum plurimum coctum, 1. de alim. fac. cap. 13. de attenuante vict. rat. 12.

Appetitus caninus, vehemens est comedendi desiderium, quo, & plurima edunt, & maxime grauati assumpta inalterata paulopost reuomunt, 7. de comp. medic.

loc.cit.2.& 1.de sympt.caus.cap.7. ὄρεξις κυνώδης affectio est τῇ ἀνορεξίᾳ prorsus contraria. Prouenit magna ex parte ab humore aliquo vitioso & acido, siue is pituitosus sit, siue melancholicus, qui in os ventris impactus, ipsum mordet & irritat. Talis namque mordacitatem suctioni similem inducit; & ventriculi tunicis coactis adstrictisque inanitionem perinde; ac naturalis fames inuehit, atque inexplebilem cibi cupiditatem: Itaque eorum copia grauati, coguntur cibos euomere; deinde cibis denuò se ingurgitare; postea redire ad vomitum, inde ad cibum, atque ab eo identidem ad vomitum, canum modo in eandem noxam relabentes, à qua per vomitum fuerant liberati. Quo fit, vt tantam ventriculus imbecillitatem contrahat, vt nihil continere possit, sed perpetua ferè laboret vomitione. Nec verò vomitu tantum reddunt ingestos plus æquo cibos, sed alui etiam profluuio aliquando deijciunt: quo fit, vt his succedant; & cæliacæ, & dysentericæ affectiones; & ipsa aqua inter cutem, propterea quòd ante prioris cibi concoctionem, ingesto alio; cruditas vitari non potest.

Appositio, quæ & *Adiunctio*, & *Prosthesis* dicitur; finis est actionis, quæ ab attrahente vi perficitur, attractum enim, & adductum nutrimentum singulis partibus apponit assimilandum; 3.de nat.fac.cap.1. vide *Prosthesis*.

Apsychia, idest, *animi deliquium*, com.2. in 1.prorrhet.20.& 1.aphor.23.

Aptystus.i.*morbus sine sputo*, præsertim morbus lateralis, cum pars dolens exquisitè angusta fuerit, & veluti alligans in se ipsa, vniuersum fluxum cohibuerit, nec per sputū se exonerarit, 2.cris.c.10 ἄπτυστοι πλευρίτιδες

Pleu-

Pleuritides, in quibus nihil expuitur. In Coac. prænot.

Aqua inter cutem, seu *aqua intercus*, ideſt, *Hydrops*, vel *Hyderos*, 5. de loc. aff. 7. 4. aph. 11.

Aqualiculus, qui & *Pubes* nonnullis dicitur, & *Episeion*, eſt ea trunci pars, in quam Thorax finitur, vbi & maſculorum pudenda conſtituta ſunt, quin & fęminarum, ad femoris vtriuſque exortum, vt ſub hoc occultentur, lib. introd. cap. 10.

Aqueus humor, qui & *Albugineus*, vide *Cryſtallinus*.

Aquoſa vrina, quæ & *Cruda* dicitur, eſt ea, quæ alba eſt, & tenuis, 1. de criſ. cap. 5.

Aquoſus hydrops, hydropis ſpecies ea eſt, quã *Aſciten* vocant, cuius proxima cauſa aquoſus humor eſt, partim a iecinore manans, partim a tota carne corporis, veluti in aquam reſoluta, a quo aquoſo humore totum *Abdomen* diſtenditur, qui colligitur inter *Peritonæum*, & *Inteſtina*, veluti in vtre quodam, vnde illi nomen dedit, oppoſita alteri hydropis ſpeciei, quam Hippocrates vocat *ſiccum hydropem*, qui & *Tympanias* dicitur, vide *Aſcites*, *Hydrops*.

Aquula, vide *Hydatis*.

Aracnoeides pulſus, araneæ ſpeciem referens, ſiue araneealis, hoc eſt, paruus, ac breuis auræ agitatu mouetur, lib. finit. medic.

Araotica, ideſt, *rarefacientia*, ἀραιωτικὰ φάρμακα, meatus cutis aperiunt, 5. ſimpl. cap. 14. vide *Anaſtomatica*, & *Rarefacientia*.

Aranea tela, ἀραχνοειδής, eſt oculi tunica, quæ cum Rhetina perfectam ſphæram efficit, circundantem cryſtallinum humorem, diciturque aranea, quia ad modum telæ araneæ ſubtilis eſt, ne impediat lumen ingrediens ad cryſtallinum, & albugineum humorem, lib. de anat.

viu. vide *Rhagois*.

Arcuatus morbus, vide *Arquatus*.

Ardens febris, vide *Synocha*.

Area, *vide Alopecia*.

Argemon, ἄργεμον & ἄργεμα, est *oculi vlcusculum*, quod in iridis circulo nascitur, partem quidem aliquam candidi, partem verò etiam nigri comprehendens. Id extra quidem iridem rubicundum, intra verò candidum apparet. Per ipsum tunica vniformis aliquando procidit, si profundius sordidiusque euaserit: Quo vitio qui laborant, ἐπαργέμους vocat Galenus.

Argyrite, ἀργυρῖτις γῆ, *argentea terra*, quæ ex argenti metallis sumpta pluribus paruis terræ particulis, plures paruas argenti mistas habet particulas 9. simpl.

Ariditas, est summorum pilorum lanuginosa superficies, puluere consperſis adsimilis, lib. finit. med.

Arytena, vide *Arytænoeides*.

Arytenoeides, ἀρυταινοειδής guttalis, est cartilago laryngis, tum ordine, tum positione, tum magnitudine tertia; in suprema innominatæ cartilaginis parte sita; gutturniis, in fundibulisq;, quas *Arytenas* appellant, non absimilis, lib. vocal. instr. diff. ca. 4. vnde aliqui eam *Arytenã* vocãt, & *Guttalem*, 7. de vs. par. 11. vide *Cricoeides*.

Armatura conceptus, ab Arabibus *Abgas* tunica est postrema tenuis, toti fętui vndique circumiecta, ipsius velut sudorem excipiens; quasi agninum a mollitie deducto nomine, *Amnion* Græcis appellata, 15. de vsu part.

Arquatus morbus, qui & *Regius*, & *Icterus*, & *Auriginosus*, & *Arcuatus* dicitur, est bilis in summam cutim effusio, interdum cum febre acuta, interdum sine illa, cum interiorum adustione, & stomachi vitio, lib. Introd.

5. loc.

5.loc.aff.7.Clarius,*Flaua bilis* ,quando sui seruans naturam,vnà cum sanguine per totum corpus defertur,morbum facit, qui *Icterus*,idest *Regius* appellatur : sola verò quando secreta est ab aliis succis, & in aliquo membro consistit,Herpetem concit.2. ad Glauc.1.

Arteria,est vas membraneum, ortum habens à corde teres & cauum, duplicique compactum tunica, quò vitalis spiritus & tenuissimus calidissimusque sanguis per corpus vniuersum pulsu distribuitur, lib.de anat.viu. differt autem à vena, quod vena sit vas sanguinem continens,non pulsans,sed arteria vas est pulsans, lib. de caus.morb.cap.3. quondam non dum eas, quæ similiter vt cor, pulsant, arterias (in solam eam quæ ex pulmone in laryngem emergit arteriam, arteriæ nomen inferentes) sed venas appellabant, in totum velut alias, quæ non pulsant; sic etiam pulsantes, posteà verò consuetudine obtinente, arteriæ appellationem in pulsantibus dici propter æquiuocationem asperæ nomen apponentes, eam, quæ ex larynge in pulmonem descendit arteriam, *asperam arteriam* appellarunt,quam ipsam etiam *Bronchum* vocant, quoniam cartilaginosa corpuscula, quæ plurima eius pars sunt, *Bronchia* appellant, 7. de comp. med. 1. loc. c. 1. *Aspera* autem *arteria* dicuntur, quæ in pulmones diuisæ sunt,quæ verò toto insunt corpore, quæque ex asperis arteriis contracto corde, spiritum transumunt, *laues*,7.de anat.ad 4. & 7. de vsu part. cap.9.vide *aspera arteria*.

Arteria crassa, vide Arteria *aorta*.

Arteria magna, vide *Arteria aorta*.

Arteria aorta, magna, maxima crassa, synonyma sunt, significantia vnum omnium arteriarum tanquam caudicem, à sinistro cordis ventriculo propagatum, quæ omnes tum sibi inuicem, tum eorum pulsandi

modo respondent, 7.de anat.adm.cap.1.

Arteria venosa, est vas à sinistro cordis ventriculo ad pulmonem procedens, ore rotundo, & admodum patenti, quod in ipso ferè ortu, in duos ramos diuiditur. Eorum dexter sub basi cordis productus, & in cordis inuolucrum subiens, in dextrum pulmonem multifidus spargitur; sinister verò in sinistram pulmonis partem multis propaginibus inseritur. Ambo pleni sunt aeris, quem è pulmonibus in cor transferunt. Arteria vocatur, quia pulsat; Venosa autem, quia venę tunica vestitur; quæ uero ex dextro cordis ventriculo est, Vena arteriosa, siue arterialis dicitur; Vena quidem ab usu, arteriosa autem, quoniam arteriæ corpus est duplici tectum tunica, 7.de anat. adm.4.

Arteriæ emulgentes, sunt duæ propagines magnæ, à maxima arteria, quæ spinæ incumbit, profectæ, non aliter quam duæ uenæ magnæ, quæ in renes inseruntur, quibus renes urinam a sanguine secernunt, & trahunt, qua ratione *Venæ* & *arteriæ emulgentes* appellantur, lib. de dissect. Ven.5.14.& 16.de usu part.

Arteria aspera, uide *arteria*.

Arteriæ carotides, quæ & *Soporariæ*, & *Apoplecticæ*, & *Subiectæ* dicuntur, sunt, quæ infernè a corde ad iugulum recta tendunt, atque ad partes collo superiores distribuuntur, de dissect.art. & 16. de usu part. Sic autem à ueteribus Medicis eiusmodi arteriæ dictæ sunt, quod uinculo exceptæ carum, lethargum, & apoplexiam inducant.

Arteriæ leues, uide *Arteria*.

Arteriam coniugem uocant, non eam arteriam, quæ uenæ est per membranas coniuncta; sed eam, quæ cum alteri adiuncta sit, ad eundem usum extiterit, *16*.de usu part.cap.13.nusquam enim uena ab arteria relinquitur,

ſed ubi uas arterioſum uideris, ibi neceſſe eſt uenam etiam eſſe, 16. de uſu part. cap. 14.

Arteria, & Venæ vmbilicales ſunt, quæ acetabulis uteri adhæreſcunt, quibus fœtus in utero alligatur, & alimentum traxit, 14. & 15. de uſu part.

Arteriace, ἀρτηριακου. Mos eſt recẽtioribus Medicis arteriæ pharmaca *Arteriacas* appellare, non apponentibus, num Antidotos dicant, an iuxta aliud ſignificatum, quidam uerò *Ecleicta* nominant ipſa, non apponentes pharmaca; at quidam penitus nullum diſcrimen ipſis adſcripſerunt; aliqui uerò raro addiderunt, alii ad uoce interceptam, alii adhuc generaliùs ad læſam; ſunt qui & ad exaſperatam arteriam, & ad exulceratam uel inflammatam, ut aliquando per magnas uociferationes accidit, eandem huiuſmodi accommodata eſſe ſcripſerunt, 7. de compoſ. medic. loc. cap. 1.

Arteria trachæa, uide *Aſpera arteria*.

Arteria coronalis, uide *Stephaniæa*.

Arterioſa vena, uide *Arteria venoſa*.

Arthritis, ſiue *morbus articularis*, eſt artuum uitium, ſiue articuli tumor dolorificus, quem fluxio in eum decumbens excitauit, 11. method. 20. ſunt & ex genere Artritidis, *Iſchias*, *Podagra*, & *Chiragra*: quod enim in omnibus, aut multis ſimul articulis *Arthritis* eſt, hoc in uno iuxta coxendicum quidem *Iſchiada*, hoc eſt, *Coxendicum morbum* appellant; iuxta pedem autem, *Podagram*, iuxta manus, *Chiragram*, 10. de compoſ. med. loc. cap. 2. unde *Arthriticos* uocant, qui hoc articulari uitio laborant, 11. meth. 20.

Arthrodia, per appoſitam ſibi articulationis ſpeciem, *Enarthroſin*, clarius intelligitur; utraque enim eſt ſpecies *Diarthroſeos*, id eſt, *Dearticulationis*; ſed *Enarthroſis* eſt, cum excipiens cauum admodum altum eſt, caputque

quòd in id inſeritur, oblongum; *Arthrodia* verò, quæ cauum leue ſuperficiarium, & capitulum etiam depreſſum habet, lib. de oſſibus, in procem.

Articulus, eſt naturalis oſſium ſyntaxis, ſeu compoſitio, vel per *Diarthroſin*, ideſt, *Dearticulationem*, quæ eſt oſſium ſtructura, quorum motus eſt euidens, vel per *Synarthroſin*, quæ eſt oſſium manifeſtum motum non habentium compoſitio, lib. de oſſib. in procemio. Sed rectiùs, *Articulus* eſt, cùm duo oſſa, ita inuicem coeunt, vt alterum quidem ipſorum ſit quod mouetur, alterum velut ſedes quædam ei, quod mouetur, & firmamentum, vt in oſtiorum cardinibus apparet; vnde manenti, cauitas, (quæ *Glene*, ideſt, *Pupilla*, & *Cotyle*) ideſt, *Acetabulum*, ei, quòd mouetur, conuexitas, (quæ *Condylus* dicitur) ineſt, 1. de motu muſc. c. 9.

Articularis morbus, vide *Arthritis*.

Artomel, ideſt, primum iuſculum ex pane, & melle, 10. method. 6.

Artus, extremæ, & compoſitiſſimæ corporis partes ſunt, crura ſcilicet, pedes & manus.

Arythmus, pulſus eſt, non is, qui abſolutam abolitionem ſignificat, omnique rythmo aut modulo orbatus eſt, ſed is, qui natiuo rythmo caret: cui opponitur pulſus, qui *Eurythmus* dicitur, 1. de diff. pulſ. cap. 9.

Aſaphia, ἀσάφεια, eſt vocis obſcuritas, vel propter vocem efformantium organorum offenſam (quam ex neruorum vitio contraxerunt) vel propter mentis læſionem, com. 2. in 1. prorrh. ἀσαφεῖς agri dicuntur Hipp. qui obſcurè loquuntur, nec clarè differunt.

Aſcarides, & *Helminthes*, ſunt tenues & minuti lumbrici, in parte præcipuè inferiore craſſi inteſtini progeniti; rotundi verò ſiue teretes lumbrici ſunt vermes, qui

in

in superioribus magis intestinis generantur, adeò vt ad ipsum quoque ventriculum quandoque ascendant; latus est, qui & longissimus est, & per tota sæpè extenditur intestina, 3. aphor. 26.

Ascensus morbi, augumētum, incrementum, synonyma sunt, significantia totius morbi, siue paroxysmi secundum tempus, 1. cris. 3. ait, vbicunque accenditur, atque augetur caliditas præter naturam, isthuc ab aliis partibus sanguinem solere confluere; quo verò tempore confluit, illas quidem partes mandantes refrigerari, priuatas sanguine, est necessarium; quòd verò patitur mēbrum grauari, ac distendi, ac sanguinē ipsum confluentem alterari, tum quia aliis, quæ iam putruerunt, superfluitatibus permiscetur, tum quia intrusum difflari non potest, atque hoc tempus accessionis principium nuncupatur. Cum verò iam caliditas materiam conuicerit, tunc hoc tempus, & ascensus, & augmentum vocatur; in hoc verò usque adeò calor augetur, vt non modo locum exurat, qui est quodammodo putredinis focus, sed etiam continuatim per totum corpus dispergatur; ac cùm iam ad summum feruoris deuenerint humores accensi, id accessionis tempus consistentia appellatur; tunc verò vniuersum laborantis corpus igneum videtur, extensa per totum corpus æqualiter caliditate, 2. de differ. febr. 11.

Ascia, est reuolutio fasciæ, quæ cum parùm à recto declinet, in obliquum tamen nondum vergit insigniter: à fabrorum ascia, quæ paululum à recto abiens, in summitate decuruatur, dicta, 3. de fract. 21.

Ascites, hydropis species est, in qua in membrana abdominis interiore, *Peritonæo* Græcè dicta, aut potiùs inter *Peritonæum* & *Omentum*, humor serosus veluti in vtre quodam continetur cum paucissimo spiritu, vnde

cam

eam vocat Hippocr. *aquosum hydropem*, præcipua eius causa frigiditas est. Contra, *Tympanias* (quam *siccum hydropem* vocat) in qua *Abdomen percussum* talem sonũ edit, qualem *Tympana percussa*, quoniam in illis per cutem extentam subiectus aer flatuosus percutitur, quemadmodum aer in hoc morbi genere, qui in profundo *Abdominis* conclusus coercetur. 4. aphor. 11.

Ascitem etiam *vtricularium hydropem* vocant, lib. finit.

Aselli, vide *Axes*.

Asema, crisis est, quæcunque à nullo dierum indicantium antea fuerit indicata, vnde sine signo dicitur, 3. de Cris. 10. ἄσημα πνεύματα spirationem exiguam, & obscuram, ac velut interceptam, nullamque ferè sui significationem edentem significant. lib. 6. Epidem. 3. lect. 7.

Asitia, idest, ciborum abstinentia, fastidium, & inappetentia, aliquando etiam vasorum inanitio *asitia* dicitur, tanquam nomine generis in specie vti liceat, 2. de rat. vict. 47.

Aspera arteria, est particula simplex in animalis corpore, quæ aliarum omnium est durissima, solo osse mollior, quam Græci *Chondron*, idest, *Cartilaginem* vocant, quam totam in exactam natura circuli circumferentiam contorsit, circulorum multa serie continua in longitudine interiore compositorum, à pharynge ad pulmonem vsque pertingens, sangui ne vacua, 7. de vsu part. cap. 3. eademque prout corpus est ex cartilaginibus (vt instrumentis vocis) & ex vinculis membranosis, (ut instrumentis respirationis) compositum, *trachea arteria* dicitur, ab inęqualitate, & ad differentiam arteriarum leuium, ibidem cap. sexto, quam *Bronchon*

nomi-

nominant, ibidem cap.undecimo.

Asperæ arteriæ dicuntur etiam, cùm euersæ sanguinolentiores apparent,& magis asperæ,carnosæque,& fici acinis similes,lib.introd.cap 15.

Asphyxia, idest, *pulsus priuatio*, siue *defectio*, cum non percipitur nostro tactui motus, atque hoc per totum animal accidit, ut nulla vsquam arteria moueri videatur, quòd tamẽ, si ad veritatem exigas, in corpus viuum nunquam cadit, ad nostrum tamen tactum frequenter reperitur, 1.de præsag.ex puls.cap.3. quam Hippocrates vocat *spirituum interceptionem*, 4 de rat vict. , 26. Quod si in quibusdam partibus arteriæ moueri videantur, in aliis verò immobiles sint, iam non ἀσφυξία erit, sed differentiæ species in longitudine pulsus. Galenus lib.1. de præseruat. ex puls. ἄσφυκτοι dicuntur Galen. pulsu priuati, & in quibus motus arteriarum cordis non sentitur, lib.4. de diff.puls.

Aspredo oculi, est duritia,& asperitas inæqualis, quæ intra genas oritur, lib.finit.

Assa, idest, *stomachi fastidium*, & *nausea*, 4.de sanit. tuend.cap.4.

Assidentia signa, quæ & *mox apparentia*, Græcis συνεδρεύοντα dicuntur, & distinguuntur à *pathognomonicis*, seu passionis infallibiliter & firmissimè significatiuis signis; exemplo morbi lateralis, in quo acuta febris spirandi difficultas,tussis, pungens dolor lateris, passionis significatiua sunt; quod autem dolor ad hypochondrium, aut ad clauim perueniat, aut quòd facilius in latus patiens,quàm in alterum æger decumbat, assidentia signa sunt,1.aphor.12.

Assimilatio, & *assimilatrix facultas* est, quæ ab actione ipsa generaliter *alteratrix*, in specie verò *assimilatrix*

dici-

dicitur, qua id quod nutrit, alteratur, & ei, quòd nutri-
tur, ſimile fit, 3. de nat. facult. c. 1. naturalium actionum
prima, ac propemodum maximè neceſſaria, nutritio eſt,
quæ alteratricis actionis quædam eſt ſpecies; eſt enim &
concoctio, quæ in ventre peragitur, alteratio, non ſecus
autem & quæ in venis, quibus accedit ea, quæ in quaque
eſt particula, poſt quam quarta eſt, quam *aſſimilationem*
vocant, nomine quidem a nutritione diſſidens, re autem
non diſſidens, 3. de cauſ. ſympt. cap. 2.

Aſſiſtentes, ſiue *Aſtites glanduloſi*, vel *Paraſtatæ*, vide
Glanduloſi.

Aſthma, ideſt, *creber anhelitus*, aut *anhelatio*, affectus
eſt, in quo propter anguſtiam organorum ſpiritus, &
bronchiorum oppilationem, apparet ſummè moueri,
vſque ad operta ſcoptula & ſcapulas, thoracem, etiam
citra febrem motu celeri ac denſo, ut etiam in iis, qui
velociter cucurrerunt, quique reſpirando pinnas na-
rium mouent, quas in ſpirando contrahunt, expirando
dilatant, comm. 2. in 3. de morb. vulg. 4. vide *Anheloſi*.
Morbus hic nomen habet à ſymptomate: neque enim
anhelatio ipſa morbus, ſed mordi ſymptoma: nam-
que fiſtularum & cauitatum pulmonis anguſtia, ipſe
morbus eſt.

Aſtites, vide *Glanduloſi aſſiſtentes*, & *Paraſtatæ*.

Aſtragalus, ideſt, *Talus*, (*os balliſtæ* vulgo) 3. de vſu
part. c. 6. eſt principaliſſimum oſſium, quæ ad pedes mo-
uendos pertinent, in circumferentias quaſdam deſinens,
magnum quidem, & maximis ſupernis oſſibus dearticu-
latum, in medio tibiæ, & calcanei locatum, ibid. c. 8. Eſt
& Aſtragalus fruticellus exiguus, foliis & ramis Ciceri
ſimilis, 6. de ſimplic. medic. facult.

Aſtrictio, eſt denſitas cutis, & neceſſariorum excre-
mentorum ſuppreſſio, ad Thraſibulum, cap. 27.

Ataxia, & *Acosmia*, est inordinatio decretoriorum dierum febrilium. *Cosmon*, idest, *ordinem*, appellauit Hippocrat. decretoriorum ordinem dierum; vt enim *Acosmias*, idest, *inordinationis*, proprium est *Ataxia*, idest, *inordinatio*; ita κόσμου, idest, *ordinationis*; *taxis*, idest, *ordinatio*. Et ob eam rem appellauerunt mortales vniuersum hoc, *Cosmon*, argumento ordinationis, 3. prognost. 7.

Ater succus, est melancholia, quartus naturalis humor in ordine, frigidus, & siccus, sanguinis limus velut & fęx, quem humorem, cùm ex vstione quapiam, ac putrescentia, in acidam migrauit qualitatem, *atram bilem* nuncupant, siue *radentem*, 2. de natur. facult. cap. 9. vide *Acida bilis*, & *Melancholicus humor*.

Athera, vide *Atheromata*.

Atheromata, *Steatomata*, & *Meliceris*, alii quidem inter Abscessus reponunt, alii vero ad aliud genus referunt; omnes tamen tumores præter naturam sunt, quorum natura ex ipsis nominibus patet, pulticulæ enim aliquid simile, quæ ἀθήρα dicitur, in ipsis atheromatibus inuenitur, melli verò in ipsis meliceridibus, seuo autem, in ipsis steotomatibus, lib. de tun. cap. 5. ipsum verò *Atheroma* Græci quoque ἀθήρον vocant, 14. method. cap. 14.

Athymia, idest, *animi deiectio*, *desponsio*, ac *desperatio*, 6. de loc. affect. cap. 1. ἄθυμος significat eum qui animo est abiecto & desperato, quique animum despondet, lib. 3. Epidem.

Atra bilis, vide *Acida bilis*, & *Ater succus*.

Atroos, est secretio & alteratio p. n. subito facta, violenta, dolorosa, ex ipso diuidentium genere, videturque in omnibus sensibus, ex secretione, ac diuisione conti-

nui.vnitiq;corporis,dolor excitari,cum ſenſoria,vel uniuerſa,vel magnis portionibus, & celeriter (quod Græci ἀθρόως vocant)diuiduntur,aut alias aſſatim corruptiuè alterantur, incidit, 1.de ſympt. cauſ.c.6. ἀθρόον, aſtrictum,denſum & in ſeipſum contractum ſignat. Contrarium eſt diſtracto, atque diſperſo.

Atrophia, eſt talis ſpecies, cùm particula aliqua corporis, vel diminutè alimentum attrahit, vel non trahit, vel perperam trahit, unde corpus non nutritur, ſiue id quidem, quòd nutrit, & quantum & quale eſſe oportet, ſuppeditetur, ſiue non. Cæterum ſymptoma aliquod in retentrice facultate incidit, ſimile his, quæ in ventre ſunt dicta,quod nutritionem tollit. *Atrophia* quoque excretricis vitio accidit, cùm plus quam opus eſt,vacuatur, de ſympt.diff. cap.4. & 1.method.9. Eſt adhuc quædam *Atrophia* in oculo,cùm ex longa imbecillitate, vel alia quadam latente cauſa, paululum quaſi propulſus, deinde cauatus ad radicem, cum dolore minor euadit, obſcurèque, aut nihil omnino videt, lib.Introd. cap. 15. ἄτροφοι dicuntur, vt ait Plin.lib.22.c.25.qui cibum non ſentiunt, ideſt, qui non aluntur.

Atrophuſæ, ἀτροφοῦσαι,ideſt corporis particulæ,quę ex nutrimento fructum non ſentiunt,2.meth. cap.7.

Attonitus morbus, ideſt,*Apoplexia*, 2.aphor.19.quem & *morbum ſtupidum* vocant, 8.de placit.cap 6. Eſt autem obſtructio principij communis neruorum, ſenſum motumq, omnibus corporis partibus repente adimens, & principes actiones offendens.

Attratrix virtus eſt, quæ peculiares parti ſuccos, alendi ipſam gratia, & appetere & attrahere poteſt; altera quæ generatim *alteratrix* dicitur, qua ſuccus attractus ſimilis euadit parti,quæ alitur, quæ membratim

in

in hepate, *sanguificatiua* dicitur. *Retentrix*, qua pars attractum succum coquit, donec in suam ipsius naturam eum mutauerit. *Expultrix*, quæ a concoctis quod inutile est, secernit, idque *excrementum* vocatur, 5. de loc. aff. ct. cap. 7.

Attrahens, siue *Attractoria*, siue *Epispastica facultas* est, quæ ex alto vehementius attrahit propter essentiam calidam, & tenuium partium siue talis essentia sponte nata sit, siue ex putrefactione acescente generationem sortita, directè opposita est repercutienti, & adstringenti virtuti, quæ in altum occurrentes, sibi succos repellit, 5. de simplic. cap. 17.

Auditorius meatus, est rotundum foramen, quod ad aures pertinens, non solùm usque ad Cerebri membranam pertinet, sed etiam neruum auditorium contingit, qui in ipsum a Cerebro descendit, 6. method. 6. quod & *cœcum foramen* dicitur, lib. de neruor. dissect. 6. Græcè τυφλὸν τρῆμα, vide *Aures*.

Auditus grauitas, vide *Obauditus*.

Augmentum morbi, vide *Ascensus*.

Aures, qua frons ad tempora porrigitur, in ipsius terminis sitæ sunt, quarum pars aperta, *Ala* dicitur, refracta ab interiori, in posterius, ipsis summitatibus inflexis Cubiformis, sub qua semicirculus rotundus in mucronē exurgens, Græcè χυστὴρ appellatur, huius acumini concauum quod subiacet. *Conchula*, in cuius medio, quod conspicitur rotundum foramen, *meatus auditorius* nuncupatur, lib. introd. cap. 10.

Aures cordis, sunt duo sinus cordis, concaui, nigriores, neruosiores, & magis cuticulares membranosioresque corde, in vtraque cordis parte, sinistra & dextera collocatæ ad similitudinem aurium, 7. de anat. adm. c. 9.

No-

Nominatæ autem porrò ita sunt, non ab vtilitate, aut actione aliqua, sed à parua similitudine, quòd vtrinque cordi ipsi, vt animalis capiti, aures adiaceant, 6, de vsu part. cap. 15.

Aurigo, & *Auriginosus*, vide *Arquatus*.

Autopsia, est eorum obseruatio & memoria, quæ proprio intuitu vnusquisque inspexit, de part. art. medic. cap. 2. Vocabulum est Empiricæ sectę proprium, quo significabant memoriam eorum, quæ frequenter & eodem modo visa essent.

Autopyrus, qui & *Syncomistus* dicitur, panis genus est, quòd ex farina vniuersa comportata, confusa veluti & permista, non discussis furfuribus, constat, libr. de ren. affect. dignot. cap. 6. *Syncomistum panem* vocant, qui medius est inter exquisitè purum, & furfuraceum; vocant autem nonnulli eundem panem *Autopyrum*, quoniam ad puri panis confectionem farinam, non qualis natura est, talem ad conficiendum panem assumunt, sed prius purgantes furfur excernunt: contra autem, in furfuraceo prius adimunt eam farinæ partem, quæ purissima est; panis autem, qui *Autopyrus* appellatur, qualem habet ex natura farinam triticum, talem etiam seruat, 2. ad Glauc. 7. *αὐτὸς, ὁ πυρὸς*, idest, ipsum triticum totum.

Auulsa, vide *Auulsio*, & *Apospasmata*.

Auulsio est, cùm ossa, quæ membrum colligant, diuulsa dicuntur, com. 3. in lib. Hipp. de his quæ in medic. 31. vide *Vnionis solutio*.

Axes ipsos, *Asinos* appellare consueuit Hippocr. & paruos axes, *Asellos*, quas etiam *Succulas* vocant, 2. de fract. 48.

Axillaris vena est, quæ per axillam percurrens, maior humerali per totum brachium in ramos sciditur

duos,

duos, ſuperiorem, inferiorem, externum, internum; ille *vena hepatica*, 3. de anat. adm. cap. 5. hic *ſubalaris, baſilica*, & *vena cubiti interna* appellatur, lib. de anat. vir. & contra Eraſiſtratum, cap. 6.

Axiomata, propoſitiones indemonſtrabiles vocant, 1. meth. 4.

Axungiam, omnes ſoliti ſunt vocare *adipem ſuillum veterem*, 1. de comp. med. per gen. c. 4. Dictum Latinis à *Axungia*, quod axibus rotarum inungendis accommoda ſit. Acceptum tamen Græcis nomen, neque *ſuillo adipi* tantum attributum, ſed & τράγειον ἀξούγγιον *adeps hircinus* dicitur, Gal. vide *Adeps*.

Azygos vena, eſt propago, ex vena cauæ ſuperioris trunco exoriens, parte dextra, & octo coſtis inferioribus inſerta, quam ſub corde oriri ſemper a ſe obſeruatum fuiſſe, teſtatur Gal. 5. de loc. aff. 2. & initio ſecundi de vict. rat. & 2 de vſu part. in iis videlicet corporibus, in quibus thorax longior erat: noſtro verò ſæculo propter thoracis breuitatem, ſupra cor, & pericardium, exoritur, ad quintam plerumque thoracis vertebram: & per eiuſdem ramulorum orificia aperta materia pleuritica effunditur. Capiunt ex ea nutrimentum, tum coſtæ octo inferiores, tum earum ſpatia, iiſque propinqua dorſi medulla, & thoracis membrana, & qui ſpinæ eo loco inſeruiunt muſculi, eiuſque rei gratia in octo pluresue ramulos ſinditur. Ac cùm natura omnes venas geminas creauerit, vnam dextram, alteram ſiniſtram: hæc dextra tantum eſt, eamque ob cauſam ἄζυγης, à Græcis, & vulgò ab Anatomicis *vena ſine pari* dicta eſt. Verum natura ne ſiniſtrum latus alimento ſuo defraudaret, in id interdum inſignem ramum mittit, qui perinde in ſiniſtrum, atque ipſa *Azygos* in dextrum ſeſe explicat.

Azymus panis, id est, fermenti expers, 1. de alim. facul. cap. 2.

B

B*Allisteos*, vide *Astragalus*.

Barycoia, Obauditus, siue *Obauditio*, est auditus grauitas, & difficultas, proportione respondens *Amblyopiæ*, quæ est visus hebetudo, siue diminuta visio, 1. de caus. sympt. cap. 4.

Basilare os, quod & *os Palati, os Cunei, os Sphenois* dicitur, est os, quod toti Caluariæ substernitur, quod a nonnullis inter Capitis, ab aliis, inter Maxillæ superioris ossa (cum inter vtrumque sit medium) numeratur, cap. 1. lib. de ossib. & in fine, 11. de vsu part.

Basilica vena, vide *Axillaris*.

Basis cordis, quam alii *caput visceris* appellant, est vertex cordis, figura turbinata, quæ & circulus est, 7. de anat. adm. cap. 3. quam & *mucronem* appellant, 2. de placit. cap. 4.

Bathmides, sunt sinus quidam, ac cauitates in brachij osse vtrinque singulæ, in quas extendentibus totam manum, & flectentibus, Cubiti ipsius Coronæ, siue processus ingrediuntur. Conditæ sunt à natura ne vel præter modum flecteretur cubitus, vel tantum etiam extenderetur, & in posteriorem partem recederet, quantum modo adducitur in anteriorem, 2. de vsu par. c. 15.

Bechica medicamenta sunt, quæ tussim sedant, vel cient. 1. de simpl. cap. 1.

Belenoeides os, vide *Graphioeides*, & *Lithoeides*.

Beneolentia dicuntur, quorum vapores a corporibus defluentes aeri ambienti permistij, ac deinde per nariū inspirationem in Cerebrum delati, familiares sunt Cerebri naturæ, & animali spiritui, proportione quadam ad ea, quæ linguæ sunt dulcia; è contra,

gra-

graueolentia, 4. de simplic.22.

Berenicium, quod est *nitrum*, vel *spuma nitri*, valens maxime ad vulnera neruorum, 6. de compos. medic. loc. cap. 1.

Bilis simpliciter si proferatur, siue *biliosus humor*, audimus pallidam & amaram, non acidam & nigram: hanc enim semper cum adiectione nominamus, appellationi humoris colorem adiungentes, lib. de tum. cap. 9. *Bilis*, sine adiectione, *flauam & amaram* significat; sed cum adiectione, bilis atra, humorem melancholicum, 7. aph. 32. & 1. de nat. hum. 27. & com. 5. in 6. de morb. vulg. 14.

Bilis acida, vide *Acida bilis*.

Bilis æruginosa, vide Bilis *pallida*.

Bilis amara, vide *Bilis*.

Bilis atra, vide *Bilis*.

Bilis flaua, vide *Bilis pallida*.

Bilis isatodes, vide *Bilis pallida*.

Bilis nigra, vide *Nigra bilis*.

Bilis *pallida* est, quæ ex bile syncera, & tenui aquosa, serosaque humiditate, ex qua etiam vrina sudorque prouenit, constat. *Flaua* verò, quæ & *Vitellina* dicitur, calore pallidior, tenui humiditate constans, sed crassiori quàm pallida, crudo vitello ouorum, & colore & consistentia similis, in vasis genita. *Porracea* verò, in ventriculo genita, pororum colori similis: *Æruginosa*, quæ ærugini assimilatur: *Isatodes* autem bilis, quæ ab Isatide cæsium colorem referente, dicta est: sic etiam & *rubram*, nonnulli bilem nominarunt, quæ consistentia ad tenuem sanguinem proximè accedit, sed quoniam non concrescit, idcirco *Bilem* eam nominant, lib. de atra bile, cap. 2.

Bilis porracea, vide *Bilis pallida*.

Bilis radiens, vide *Acida bilis*.

Bilis rubra, vide *Bilis pallida*.

Bilis vitellina, vide *Bilis pallida*.

Bis-*feriens pulsus*, vide *Dicrotus pulsus*.

Bigsum corpus est, cuius pectus pronum in partem anteriorem redditur; *Rhebum* autem; cum posteriores partes, quæ ad spinam pertinent, gibbæ redduntur, lib. de caus. morb. cap. 7. ῥαιβὸς, *incuruum* & *obtortum* significat, & propriè *Varus* dicitur, cruribus recuruis & contractis: cui crura sunt introrsum obtorta. Dicitur & ῥοικὸ, Ei opponitur βλαισὸς. *palgus*.

Blena, siue *Mucus*, μυζα, est humor per palatum, & nares defluens, concoctus, adeóque crassior, minusque acris, & mordax, propterea & crassior pituita ab Hippocrate vocatur, libr. de totius morb. tempor. cap. 5 & 2. de scinin. cap. 6 βλέννα, siue βλένα, frigidus humidusque succus, quem omnes homines φλέγμα vocant, vt scribit Galenus, libr. 2. de facult. nat. vide *Phlegma*.

Borborymos, est sonus, vel murmur, in crassis intestinis factum a flatibus, cum excrementorum sunt vacua, humidum excrementum denuncians, & flatum in humore versari. Flatus namque siccior cum sono prodiens, βόμβος nuncupatur, 3. de sympt. caus. cap. 2 vide *Physis*.

Bothor, vide *Exanthemata*.

Bothrion, est vlcus cauum, corneæ tunicæ in oculo, paruum, angustum, puncturis rotundis simile, vlcusculo altius, libr. introd. cap. 15. sic dictum est a cauitate, quasi fossula, βόθρος enim *foueam* significat. Differt ἀπὸ τοῦ κοιλώματος, quod hoc amplius, & rotundius

dius sit *Bothrio*, sed minus profundum. Est & *βόθριον* autore Galeno, cuiusque dentis alueolus, & cauitas. vide *Phatnia*.

Brachiale, quod Græci *Carpon* dicunt, Arabici *Rascetta*, est prima pars palmæ manus, octo constans ossibus, in superficie leniter gibbis, sinuatis intrinsecus, lib. de ossibus, cap. 18. cuius inferior pars quatuor ossibus, quæ quasi post brachiale, vel metacarpium dixeris) colligatur, ibid. cap. 16.

Brachichronius, vide *Polychronius*.

Brachium, totius manus pars maxima, cuius termini infernè sunt articulus, qui in curuatura cubiti est, quem *Ancona*, siue *Cubitum* cui innitimur, vocamus; supernè autem rursus, *humeri articulus*, lib. 2. de motu musc. c. 2. *Brachium* insuper appellatur, quòd inter duas iuncturas humeri, & cubiti intercedit, totius brachij pars: *Super-humeralis* verò, idest, *Epomis*, superior humeri pars est, quæ ad collum vergit: nam humerus totum id, quòd in hac articulatione hac apparet, vocatur: nam quòd non apparet, a posteriori parte, est os scap æ, ab inferiori est id, quòd dum totum brachium atto r, manifestum fit, & *ala* nominatur, 1. de art. 4.

Bradypepsia, est imbecilla & imperfecta cibi concoctio, vide *Concoctio*.

Branchos, alias, *raucedo*, *destillatio*, & *Coryza* nominatur, 5. de sanitat. tuend. cap. 8. Qualis in ventre, diarrhœa passio ex mala concoctione fit, tale *ἀνάθρεμα* est in Cerebro Catarrhus; & Coryza, Catarrhus scil cet est, cùm, quòd superuacuum est, in os diffluit: Coryza, cùm in nares: Branchos autem, siue raucitas Catarrhis superueniens fit faucibus humore imbutis, quod si in Gargarionem fluxio procumbit, aut (quam ex simili-

tudine, Greci *σταφύλην*, idest, *acinum* vocant) in vuulam, hanc in tumorem attollit: at si in Glandulas, quæ sibi ex aduerso in oris termino vtrinque iacent, Antiadas: si autem in ea, quæ iis proxima sunt humorum fiat decubitus, oriuntur Paristhmia, 3. de sympt. caus. cap. 4.

Bregma, Latinè *Syncipit*, est pars anterior capitis supra frontem sita, & a lateribus ad tempora vsque protensa. Ea constat duobus ossibus propemodum quadratis, quorum vnum dextrum, alterum sinistrum est, Ambo autem parte quidem posteriore lateribus suturæ *λαμδοειδοῦς*, anteriore verò sutura coronali, a lateribus *προσκολλήμασι*, siue suturis *λεπιδοειδέσι*, superiore denique ea sutura terminantur, quæ vtique communis est, & secundum longitudinem capitis recta procedit, *ὀβελιαίαν* nominant, constant; vt & reliqui ferè omnia crani ossa, duabus squamis, inter quas valdè fistulosa raraque apparent, nisi qua temporum ossibus coniunguntur: hic enim tenuissima quidem sunt, sed solida & minimè fistulosa, Nec frustra quidem hæc ossa machinata est, quòd toto vitæ decursu tenuia, & halituosa cerebri excrementa maxime per syncipit diffiari oportebat. Est enim cerebrum eà crani parte quam reliquis copiosius. Sunt qui *ἀπὸ τοῦ βρέχειν* dictum putent, quòd hæc pars capitis humidissima mollissimaque sit, præsertim infantibus, vt videri possit *βεβρέχθαι*, hoc est madefacta esse. Ex quo fortè etiam obstetrices partem eam *fontem capitis* appellant.

Breuis pulsus, vide *Pulsus latus*.

Bronchia, sunt asperæ arteriæ cartilagines, penè circulares, in totum pulmonem diuisæ, & sigma literæ figuram referentes, 4 loc. affect. cap. 8. hæc cùm in medio

crassiores

crassiores sint, extremis partibus attenuantur, & tandē in membranam degenerant, qua parte œsophagum respiciunt, eique incumbunt, eandemque constructionem per totum pulmonem sparsę habent, membranas plures sortitæ sunt: vnam quidem propriam, quomodo & ossa omnia, & præter eam alias duas, vnam internam, crassam & validam, sed tenuem; alteram externā, propriè membranæ pertinacissimè connatam: quibus omnibus cartilagines illæ sibi inuicem connectuntur. Dicta sunt βρόγχια diminutionis forma ἀπὸ τοῦ βρόγχου, quòd *asperam arteriam* significat. Vide *Arteria*.

Bronchocele, idest, gutturis tumor magnus & rotundus, aut in aspera arteria exoriens: vtrumque enim βρόγχος significat, 2. de comp. medic. loc. c. 17.

Bronchus, idest, *trachea arteria*, ita dicta, quod maxima ex parte cartilaginibus constet, quæ βρόγχια appellantur, 7 de vsu part. c. 11. vide *Aspera arteria*.

Bubo, βουβὼν, est tumor, præter naturam, in collo, & secus aures, vel inguina, emissaria veluti communia iis, quibus in collo, capite, vel aliqua vicina parte, vel prope magnam arteriam, aut venam cauam vlcus est natum, ortus, 13 method. cap. 5. vide *Scruma*.

Bubonocele, est tumor mollis in inguine factus, peritonæo, (idest, membrana interiore) plus nimis dilatato, vulnerato, aut rupto, & postea non conglutinato, diciturque *ramax in inguine*; quod si Vmbilico hoc accidat, dicitur *Exomphalos*, libr. de tumor. capit. 16.

Bulimos, est vehemens esuritio, ex indigentia simul, imbecillitate, & refrigeratione oris ventriculi, orta, 1. de caus. sympt. c. 7. Symptoma est malè affecti oris ventriculi, quo primum quidem ægri expleri cibis nequeūt,

paulò verò post destituuntur prorsus appetentia, animo linquuntur, viribus deficiunt exoluuntur, decolores sunt, torquentur stomacho, refrigerantur corde, & extremis partibus, pulsusque habent admodum obscuros. Differt autem *Bulimos* a *canina appetentia*, quod ille sit casus potentiæ naturalis appetitiuæ, tractricis, & concoctricis, ex frigiditate exteriore, qui a fame quidem inchoauit, sed non habet eam amplius adiunctam; Caninus autem appetitus fieri consueuit, vel propter solā intemperaturam frigidiorem, vel propter humores acidos, melancholicos, lancinantes, & venarum suctioni similem sensum inferentes, quos exorbuit os ventriculi, 2. aphorism. 21. Præterea verò inter se differunt, quod in appetitu canino, propter insatiabilē ingluuiem vomitiones perpetuæ infestent, Bulimus autem sine vomitu sit.

Bulla, id est, *pustula oculis nata*, 9. de simpl. medic. facult.

Bursa testium, est communis tunicarum, vtrumque testem cooperientium, rugosus sinus, vtrique testiculo circumdatus, ὄσχεον Græcis, Latinis *Scortum*, aliis *Scrotum* dicitur, lib. de dissect. vuluæ, & Introd.

C

C*Achexia*, prauus corporis habitus est, 1. met. 9 Contraria τοῦ ὀυεξία (hæ autem duæ sunt τοῦ ἕξεως differentiæ, Medicis supra cæteras vsurpatæ. Est autem solidaru in corporis partium deprauatio, qua alimentum omne corrumpunt. Habitus enim corporis ipsæ solidæ partes appellantur, quas continentia Hippocrates appellauit, Hic vbi permultum recessit à naturali temperamento, tertiam alimenti concoctionem, quæ

in ipso, hoc est, in solidis partibus peragi debet, mal e
perficit, alimentum corrumpit, & in qualitatem a natura alienam deprauat: inducitq; cacochymiam (quam in perpetuo illa coniunctam habet, cùm è contrario non sit necesse, vbi cacochymia sit, illic esse protinus & cachexiam) atque omne excrementi genus, inde *Cacheticus*, id est, *mali habitus homo*, lib. de cur. rat. per sang. cap. 19. vide *Habitus*.

Cocochymia, vitiosus succus, seu redundantia vitiosi alicuius humoris in toto corpore; vide *Plethora*.

Cacoethe vlcera, ex dysepulotis clarius intelliguntur; quæ enim ex humorum confluxu vel multorum, vel acrium oriuntur, ita vt locus affectus hanc dispositionem qua id, quod influit, licet bonum sit, tamen ipsum corrumpat, non habeant, *Dysepulota* nomino; quæ verò dictam dispositionem iam obtinent, præcipuo vocabulo *Cacoethe*, id est, *maligna*, appello, 1. de compos. medic. per gen. cap. 18. sed generaliùs, quæ vlcera omnibus rite decenterque factis non sanantur, ea Medici *Cacoethe*. id est, *maligna*, *contumacia*, *rebelliaque* dicimus, 4. meth. 5. Adhuc generaliùs, *Cacoethes* morbos, id est malignos, appellamus, quicunque periculum minantes, spem salutis non adimunt; nam quòd summè perniciosum existit symptoma, non *Cacoethe*, sed *mortiferum* dicitur, com. 1. in 1. prorrhet. 14.

Cacophonia, id est, *vitiata vox*, de sympt. differ. c. 3.

Cacosphyxia, id est, *vitiosus pulsus*, circa pulsuum actionem est symptoma, ibid. c. 4.

Cacotrophia, id est, *vitiosa nutritio*, ibid.

Cairos, occasio & opportunitas rei cuiuslibet agendæ, quomodo apud Hippoc. καιρὸς ὀξὺς dicitur: Item tempus, propriè pars anni, quæ & ὥρα vocatur. Dicitur & in morbis spatium id temporis, quo insignes in

iis mutationes fiunt. Habent enim & morbi ſua tempora, a temporibus anni & ætatibus non valdè diſſentanea, inſignioribus, vt & illa, mutationibus diſtincta, quæ quadruplices a Medicis annotantur, à quibus totidem morborum tempora ſtatuuntur, ἀρχὴ, *principium* αὔξησις *augmentũ* ſeu *incrementum*, quod & ἀνάβασις vocatur & ἐπίδοσις vocatur; ἀκμὴ, *vigor*, ſeu *ſtatus*, παρακμὴ, *declinatio*. Hæc quatuor tempora nõ modò in vniuerſo morbo, ſed in ſingulis etiam totius morbi acceſſionibus ſpectantur, illa, *vniuerſalia*, hæc *particularia* appellantur. Non eſt autem ea facilè in ſingulis morbis definire, quia pro morborum cauſarum, ſymptomatum, naturæ, virium, & reliquarum ſubſtantiarum varietate variis quoque ſpatiis ſigniſque diſtinguuntur. Summatim quidem & in genere circumſcribi poſſunt, vt principium dicatur primus morbi motus: incremẽtum tempus id, quo non modò ipſe morbus, verùm eius etiam ſymptomata grauiora fiunt: ſtatus autem in quo ea quodammodo conſiſtunt, neque augeſcentia, neque ſe remittentia: declinatio verò, cùm primùm decreſcere incipiunt, donec morbus ex toto deſierit. Particulatim verò, in ſingulis morbis cuiuſque horum exordium finemque exprimere, & certos limites aſſignare difficile.

Calchoeidea oſſa, ſunt tria oſſa parua circa calcaneum poſita cuneiformia, quæ certis nominibus carent, inferiori nauiformis oſſi per ſynarthroſin copulata, cum quibus etiam exteriore ex parte *Cyboeides* pariter connectitur, 3. de vſu part. & de oſſibus, cap. 24.

Calcaneus, ſeu *os Calcis*, quòd Greci πτέρναν vocant maximum, & principaliſſimum eſt pedis os, ad firmationem pertinens, quòd *Aſtragalo* ſubeſt, 3. de vſu part.

part. & de ossibus, cap. 24.

Calcis os, vide *Calcaneus*.

Calculus, siue *Calculosus morbus* est, vbi in renibus ex collecta crassorum humorum copia, a calore immoderato calculi generantur, libr. finit.

Calescere & *calefactum esse*, non parùm refert dicere, exemplo lebetis, & aquæ calidæ: feruens enim aqua in frigidum lebetem injecta, vel feruens lebes aquam frigidam excipiens, illic quidem aqua calefacta est, & lebes calefit, iuxta typum putridarum febrium, hic lebes calefactus, aqua calefit, ad morem febrium hecticarum, 1. de differ. febr. c. 2.

Calidum, hoc ipsum verbum aliquando transferimus ad qualitatem, cuius proprium nomen est *caliditas*, aliquando denominatiuè totum corpus. Dicimus *calidum* à caliditate; estque hic modus loquendi plurimus in omni vita, 1. aph. 14 Sæpe etiam Hippoc. a qualitatibus nominat elementa, calidum quidem appellans, neque solam qualitatem, neque quòd ab eius exuperantia dicitur, sed corpus, quod summam participat qualitatem, vt ignem, 1. de elem. c. 8.

Callicreas, siue *Pancreas*, caro glandulosa est, substrata arteriis, venisque ventriculi, quæ ea parte in ramos capillares finduntur, lib. de ven. & art. dissect. cap. 1. vide *Pancreas*.

Callosum corpus, id est, *calli naturam referens*, regio quædam in cerebro est, in qua naturalis concauitas esse videtur, quæ ex superiacentibus, & circumdatis corporibus, portionem alimenti non perfectè elaborati, (*Peritoma*, siue *Recrementum* vocant) recipit. 9. de anat. adm. cap. 3. quod *Recrementum* ab Aristot. *Excrementū* dicitur, lib. de instrument. odor.

Callus, idem quod *Clauus*, Græcè τύλος, 6. simpl. diciturque

dicituque etiam *Tophus*, ex crudo humore, qui crassus est, ac similitudinem puris crassioris, 10. de comp. med. loc. cap 2. vide *Myrmecia* & *Tylosis*.

Caluaria, siue *Cranium*, os capitis appellatur, lib. de ossib. cap. 1. vide *Cranium*.

Calunata, *Ferramenta* appellat Hippocrates, quæ rotunditatem quandam leuem in extremis partibus habent, cuiusmodi sunt specillorum capitula, & quæ *Nucleata* appellantur, & *Spatularia*. *Oblonga* verò his contraria nuncupat, quorum extrema minimè sunt rotunda, sed mucronata, ad suffusionem & cataractam punctione tollendam accommodata instrumenta quodammodo similia, 1. de artic. 43.

Caluities, est capillorum defluuium, propter humorum ex quibus nutriri consueuerunt, inopiam; si verò propter eorundem humorum vitium corrumpantur, & cadant, non *Caluities*, sed *Alopecia*, *Area*, & *Ophiasis* dicitur, 1. de composi. medic. loc. cap. 2. vide *Madarosis*. Capitis sanè cutis, pueris, mulieribus, & Eunuchis humida est; sed Caluis immodicè arida. Cerebrum quidem in iuuenibus molle cùm sit, atque humidum, Caluariam tangere, omnemque interiorem inanitiem complere; in senibus verò siccescens subsidensque ab ea distare sæpius in animalium dissectionibus conspicimus: in quibus caluescentibus syncipitis ossa, fistulosiora aliis, & molliora, ac superincumbentia ob Cerebri distantiam exarescunt, cum ad ipsa vsque non pertingat, neque ea attingere possit: subsidet enim, in suamque, ac ipsius basim depressum cadit: consequenter igitur, ossibus istis resiccatis, & ipsis obtenta cutis inarescit, atque ipsi sensui valdè sicca in Caluis apparet, vt rationali demonstratione non egeat, comment. 3. in 6. de morb. vulg. 2.

Calx

Calx, eſt totius pedis poſterior pars, libr. Introd. cap. 10. Clariùs, Calx eſt os pedis maximum; oſſi ſcaphoeidi ſeu nauiculari ſubiectum, quod & rotundas ex talo partes recipit, & geminos, quos habet proceſſus in ſinum eius inſerit, parte qua ingredimur leuiter rotunda, & latiuſcula, lib. de oſſib. 24.

Camarion, ψαλιδοειδὲς, ſiue γαλοειδὲς corpus, eſt pars Cerebri, quæ ſupra communem cauitatem eſt, (qua Cerebrum Cerebello ſua perforatione committitur) velut domus tectum quoddam in ſphæræ ſuperficiem concauam circumacta, ad ſimilitudinem teſtudinum, & fornicum, quibus Architecti vtuntur, ne medius Cerebri vẽter cõcidat. Dicitur ἀπὸ τοῦ ψαλιδος, quæ *Cameram* & *Teſtudinem* ſignificat, 8. de vſu part. c. 11. vide *Fornices*.

Camerosis, eſt oſſis perruptio, cùm ex alterutrà refractum parte ſimilem Cameræ figuram acceperit, lib. finit. vnde recentiorum nonnulli vehementiſſimas fracturas vocant *Camaromata*, & ἐγγισώματα quidẽ, quæ in medio ſui membranæ innituntur; *Camaromata* verò, quæ eandem ipſam partem exaltatam habent; Cæterum, qua primum ab integris fracturæ partibus deduci ægra cepere, intrò magis recedunt, ac membranæ innituntur, 6 metho. c. 6.

Camiſia fœtus, vide *Chorion*.

Campylon, *Erotianus* exponit apud Hippocratem, minimè rectum, ſed tortuosè incuruatum & flexum. vide *Heloſis*.

Cancer, eſt tumor præter naturam, fuſci & liuidi coloris, in quo venulæ quædam exaltatæ primò occultæ (& *Cancrum latentem* vocant, libr. de atrab. c. 4.) deinde manifeſtæ, à craſſo & nigriore ſanguine fæci

vini

vini assimiles sunt, 1.meth.9.

Canina cupiditas, est praua qualitas oris ventriculi superioris multa impetuose ingerentis, nec potentis deuoratorum pondus sustinere, quare ea inalterata superne, vel inferne excernere cogitur; ita in renibus quoque, vbi ex diabetica passione accidit, serosæ humiditatis cupiditas tanta adest cum virium imbecillitate, ut & humiditatem affatim attrahere, ac eam deinde in vesicam confestim renes impellere cogantur, 6.loc.aff. cap.3. vide *Bulimos*.

Canini dentes, quos Græci *Cynodontes* vocant, sunt duo utrinque mandibulæ superiori, & inferiori inhærētes dentes, inter Incisorios & Molares, qui Canum dentibus quam simillimi sunt inferiore basi, lati, parte superna acuti, quibus singulæ quoque radices longissimæ insunt, ut, si quid propter duritiem ab incisoribus dentibus, scindi minus potuit, id frangere possint, lib. de ossib. cap.5. vide *Dentes*.

Canities, est pilorum ante legitimam ætatem in albū commutatio, lib. finit. Cani autem ob id contingunt, quod longo tempore permanente in homine humido, id quod candidissimum est, secernitur, & in summam cuticulam illabitur, ita ut attracta candidiore humiditate pilus quam antea candidior euadat, ipsaque summa cuticula, eo præsertim loco ubi cani sunt, quam quouis alio candidior existat. Quique à prima origine canos habent in capite, illis summa cuticula, vbi cani sunt, quam alia quæuis candidior existit, quod illic albissima humiditas insit. Sic autem se res habet: qualem humorem caro attraxerit, siue album, siue flauum, siue nigrum, talem etiam colorem capillus imbuit. Hippoc. de natura pueri.

Canthus oculi, vide *Anguli oculi*.

Capil

Capillaris vena, vide *Aphantismus*.

Capillitium, vide *Trichiasis*.

Capistratio, vide *Phimosis*.

Capitis vena, & *Cephalica*, & *Humeraria*, & *Extern* dicitur, est, quæ ex iugularibus externis iam diuaricatis, quibuscum radicem habet communem, vtrimque extra thoracem ascendit, & per humerum in externam regionem decliuis excurrit; initio secundi de ration. vict. vide *Axillaris vena*.

Capreolaris, siue *Hederarius infractus*, est arteriarum & venarum ad vtrumque testiculum descendentium non recto itinere, sed instar *Capreoli*, aut *Hedera*, variis modis inuolutarum connexus, 1. de semin. cap. 12. vide *Glandulosi assistentes*.

Caprizans pulsus est, vbi motum arteria interpellat velut & interrumpit, ita vt motus à quiete alter celerior primo, & vehementior sit, 1. de differ. pulf. c. 29.

Capsula cordis, id est, *Pericardium*, vide *Membrana Pericardios*.

Caput, est suprema corporis pars, quam nonnulli *ventrem superiorem* nominant, collo terminatur, & partes animales continet.

Caput cordis, est ampla, & orbicularis superna eius pars, & basis, 6. de vsu part. cap. 7.

Caput ossis, est extrema tenuis processus ossium pars crassior, & orbiculata, lib. de ossibus, in procœmio.

Caput purgia, sunt medicamenta omnia, quæ capitis purgandi gratia induntur, siue naribus, & dicuntur *Errhina*, siue ori, vt colluendo, vel mandendo per sputum caput purgent, & vocantur *apophlegmatizonta*, seu *apophlegmatismi*. Sunt autem eiusmodi calidæ & acris facultatis, per quam pituitam partim eliquantia, partim attrahentia, partim etiam facultatem, quæ in cegebro

cerebro est, alieni expultricem irritantia, actionem suam perficiunt, 5. de simplic, cap. 20.

Carbo, qui & *Carbunculus* dicitur, cùm melancholicus humor, in cutem decumbens simul cum febre, exanthemata per cutem crassescentem, siccescentèmque concitat, assatum sanguinem indicantia, libr. de atra bile, c. 4. *Carbunculus*, vlcus est crustam citò, cum inflammatione totius partis vicinæ valida, faciens, ut & febres vehementes, & extrema pericula inferens, 5. de compos. med. per gen. c. 15. cuius crusta nigra est, & cinerulenta, aliter quam quæ sanguine suffusa sunt, aut quæ algore frigent. non enim vehementer liuidus, vt in illis, tumor est, sed habet aliquid splendens, vt bitumen & pix; talis autem est exacte atra bilis, lib. de tum. cap. 6.

Carbunculus, vide *Carbo*.

Carcharaconta, dicuntur animalia, quæ serratis sunt dentibus, vt Vrsus, Leo, 9. de anat. adm. cap. 1.

Carcinoma, siue *Cancer*, est tumor durus, inæqualis, concolor, dolens (ad differentiam *Schirri*, a quo solo dolore differt) quem & à cancro animali *Carcinon* vocant. lib. defin. med. Si verò vlceretur, oris prætumidis, aspectu teter, liuidus, & dolens, ab atra bile genitus, serosum, eumque acrem, exudat humorem. In quacunque corporis parte oritur vel sine, vel cum vlcere; atque in ipso quoque oculo, ut plurimum tamen in mulierum mammis frequens est. Venæ in ea parte manifestè apparent, sanguine nigro & crasso plene, atque tumentes, ita tumori circumpositæ, vt Cancri figuram referre videantur. Siquidem tumor ipse Cancri corpus, venæ tumidæ crassæque eiusdem pedes oculis repræsentant.

Carcinos, *καρκίνος*, Cancer, etiam vinculi genus est

apud

apud Galen. lib. de fasciis, quod capiti conuenit: fascia scilicet in plures partes scissa, cancrorum pedum speciem referentes.

Cardia, hoc est, *Cor*, quod non solum ei visceri (quod sua natura palpitat, & principium vitalis est facultatis) nomen fuit apud antiquos, sed etiam ori ventriculi superiori, pro confesso habetur apud omnes, 4. aphor. 65. propter affinitatem maximam quæ est illi cum corde, & mutuum consensum, Galen. lib. 2. de plac. Hippocr. & Platon.

Cardiaca dispositio, est innati roboris labefactatio, & languor; fit plerumque conflictante ore ventriculi & stomaco cum sudorum immodica vi; sunt qui Cardia, idest, Corde phlegmone laborante, fieri affectum putauerint, atque ab hac virium exolutione, quod euenit malum, *Cardiacam*, vel *dispositionem*, vel *syncopen* (quæ & *stomachica* dicitur) nominarint, 1. de caus. symptom. c. 7. & lib. finit. καρδιακοὶ dicuntur, qui propter oris ventriculi languorem animo deficiunt, & sudoribus resoluuntur. Est autem os ventriculi in his primario affectum, per consensum autem cor ipsum vehementer offenditur.

Cardiacus morbus, vide *Cardialgia*.

Cardialgia, id est, *cordis*, seu *oris ventriculi dolor*, & *morsus*, qui & *Cardiogmos* dicitur, a forti ventriculi æstu, flaua bile in ipsius tunicis ebulliente, quin & a pituita impensissimè frigida, & flatuoso spiritu frigido genitus, 5. aphor. 65. dicitur etiam *Cardiacus morbus*, lib. Introd. cap. 13. & 8. de comp. med. loc. cap. 1. *Symptoma* est non cordis quidem, hoc est, visceris huius, quod vitæ pulsusque principium est, sed oris ventriculi. Nec verò omnis ori ventriculi dolor καρδιαλγία

appellatur, sed ille tantum, quem humorum acrimonia irritando & mordendo excitat: Id quòd fit in angoribus, vnde mærore confecti bilem euomere consueuerunt. Neque dolore vexatis tantum, verùm etiam iis, qui diutiùs paulò ieiunium tolerarunt, accidit vt morsus hos ventriculi sentiant, præsertim cum vehementi aliqua exercitatione fatigati cibum nullum assumpserint. Siquidem & mæror, & vehementior exercitatio facit, vt flaua bilis in ventriculum confluat, a qua postea irritati, & morsi homines cordis dolore prehenduntur.

Cardiogmos, vide *Cardialgia*.

Carnosa cutis, vide *Musculus cuticulosus*, aut *Panniculus carnosus*.

Caro vocatur propriè tantum ea, quæ in musculo est, reliquarum partium vllam homines carnem vocant, præterquam admodum pauci; sed quæ in visceribus, seu iecore, renibus, liene, pulmone, visuntur carnes, eas *Parenchymata* (quasi *effusiones* dixeris) Greci vocant, quæ in intestinis, ventriculo, stomacho, & vtero sunt, sine nomine relinquunt, 11. meth. 11. *Parenchymata* autem eas partes vocant, non carnes, propterea quod ex venis effusus sanguis circum vasa omnia concrescat, 11. de simpl. in initio.

Caros, siue *Sopor*, est deperditio sensus, & motus in toto animalis corpore, illæsa manente spirandi facultate, læsa autem anteriore Cerebri parte, & temporum ulculis; (sed tamen & medius ventriculus sæpe consentit. Sequitur inde somnus profundus, oculis perpetuò clausis; Nec tamen ita perit sensus, quin si pungantur, sentiant, non tamen propterea vel loquuntur, vel oculos aperiunt,) si verò spirationem adeò vehementer opprimat, vt quis vel magno conatu vix spira-

re possit, eorum exemplo qui per grauem somnum stertere solent, *Apoplexia* tunc affectio nominatur, cui Paralysis sæpissimè succedit, 4 loc. aff. cap. 2., & 13. meth. 21. & com. 2. in 1. prorrh. 29.

Carotides, idest, *soporariæ arteriæ*, sunt duæ illæ, quæ ab arteria magna, a sinistro cordis ventriculo emergentes; rectà ad caput feruntur, omnibus, quæ sunt supra cor, partibus distributæ, 16. de vsu part. c. 12. & 1. de placi. c. 7. sed has non rectè *Carotidas*, & *Soporarias*, & esse, & dici, censendum est, sed iam obtinent nomen ex multa omnium, qui post Hippocrat. fuerunt Philosophorum, & Medicorum ignoratione, vt sentiunt, Soporem affectionem propriam esse, dictarum arteriarum, 1. de plac. cap. 7. vide *Soporariæ*.

Carpon, & *Carpos*, *Carpus*, est pars manus quà cubito per articulum coniungitur, vide *Brachiale*.

Cartilago, quam Græci *Chondron* vocant, est particula simplex in animalis corpore, quæ aliarum quidem omnium est durissima, toto autem osse est mollior, 7. de vsu part. c. 3. Quamuis autem diuersa sit ab osse Cartilago, sæpè tamen ætatis spatio in os degenerat, imo verò nulla ferè sunt ossa, quæ ante cartilagines non fuerint. Ossa namque omnia, & dentes genis adhuc conclusi infantibus cartilago sunt, quæ tandem in ossa duratur, vti cartilagines, quæ inter sterni ossa continentur.

Cartilago ensiformis, est extrema ora ossis medij pectoris, quæ est propter os ventriculi, cui alligatur; Græce dicitur *Chondros Xiphoeides*, 6. de vsu part. c. 2. Eadem dicitur *mucronata*, lib. de ven. & art. diss. c. 5. Aliqui sunt, qui *ensiformem cartilaginem* dicunt esse, totam pectoralis ossis figuram (non eam tantum, quæ in imò eius est) quia gladij similitudinem repræsentat, lib. de

offib.cap.decimotertio.

Cartilago innominata, est secunda laryngis cartilago, quæ nomine caret veteribus, recẽtioribus κρικοειδὴς, id est, *anularis* dicitur, quod annulo similis sit: in internis partibus, qua Oesophagus est, positionem habens, 7.de vsu part.

Cartilago peltalis, est imperfectus circulus in principio asperæ arteriæ collocatus, adsmodum peltæ, cuius gibbositas apparet in gutture, ac *Adami pomum* appellatur; eius vero defectus est versus gulam, vnde *cartilago peltalis* dicitur, cuius defectum supplet quædam cartilago supposita isti inferius, faciens etiam circulum imperfectum, sed contrario situ cum superiori, quia eius gibbositas interius est uersus gulam, defectus exterius, versus guttur, diciturque *Cartylago cymbalaris*, vel *Coopertoria*. Estque ibidem tertia Cartilago nomen non habens, cùm modò versus partem exteriorem, nunc versus interiorem collocetur, nunc cùm cibus deglutitur, vt os tracheæ arteriæ, nunc cùm vox formatur; vt os gulæ tegat, lib.de anat.viv. Cartilaginum precipuus vsus est duplex: vnus vt partes quasdam leues, ac politas ad motuum promptitudinem efficiãt, in articulis scilicet, alter vt violentiæ foris occursantium mediocriter cedant. Cartilaginis enim substantia maxime idonea est ad tegendum, & defendendum partes subiectas. Non.n. potest comminui & frãgi, vt dura & friabilia, neq; incidi & contundi, vt mollia & carnosa.

Caruncula, nunc partes sunt substantiæ intestinorũ, quæ in difficultate intestinorum excernuntur, adeo magnæ, vt possimus eas *carnes* nominare, 4. aphoris.26. nunc vero carnosam quandam particulam, in summo ore pendentem, quam & *Columellam* vocant, significant, 6.de compos.medic.loc.cap.3. vide *Gargareon*;

&

& *difficultas intestinorum*.

Casus, qui & *signa*, & *symptomata mox apparentia* dicuntur, 1 aph. 12. vide *Indicatoria signa*.

Cataclida, siue *Subclauium* dixeris, primam Thoracis costam paruam significat, lib. de musc dissect. c. 12.

Catagma, idest, *ossis fractura*. 2. meth. c. 2

Catagmatica emplastra, quæ & *Cephalica* vocant, sunt quæ Caluariæ fracturis accommodantur, habentq; abstergendi, digerendi, & siccandi potestatem, quibus plerique & paululum ex astringentibus pharmacis admiscent, 2. de comp. med. per gen. cap. 16. Dicuntur & *Catagmatica ligamenta*, quibus fasciarum instar ossis rupturæ deligantur, 1. de comp. medic. per gen. c, 4. vide *Cephalica emplastra*.

Catalepsis, est deperditio sensus visus, apertis palpebris, seruata tamen secundum naturam spiratione in quà posteriora Cerebri potissimùm, & neruorum exortus intemperie frigida & sicca, vnde etiam affectus hic neruorum *Exortus* dicitur, afficiuntur, 4. loc. aff. c. 2. licet alibi *Catalepsim* dicat esse spiritus cohibitionem, lib. de muscu dissect. c. 26. & alibi dicat *Catalepsim* fieri refrigerata prima parte sensitiua, id est, Cerebro ipso; quæ refrigeratio cum fortis fuerit, mista humiditati, facit lethargicas passiones, cum siccitate verò eas, quæ à Græcis Καταλήψεις dicuntur, id est, *Deprehensiones*, 2. aph. 3. eundem affectum, *Catochen*, & *Catochon* vocant, 4. de cauſ. pulſ. c. 16. vide *Catoche*.

Catalotica medicamenta sunt, quæ cicatrices grossas æquant, & lympidant, lib. de Dynamid.

Cataphora, id est, *veternosa affectio*, prorrhet. 1. quà ægris sopori graui simile quid obuenit, fiuntque tum omnis sensus, tum vocis expertes, 1. de dieb. decr. c. 4.

Cataplasma, compositio est pulti similis, ex aliquo

farinæ genere, floribus, & aliquo humido, siue vnctuoso, 3. de compos. medic. per gen. cap. 2. siue, medicamentum est molle, & consistentia mediocre, quod repellendo, concoquendo, digerendo, resoluendo, laxando, vacuando, detergendo, calefaciendo, siccando, doloriq; sedando adhibetur. Quæ crassiora siccioraq; sūt, *Emplastra*, & *Cerata*: quæ liquidiora συγχρίσματα & *Vnguenta* appellantur.

Catapotia, idest, *pilulæ*, de remed. par. fac. cap. 6. καταπότιον aut καταπότιον, medicamentum quod deuoratur, aut deglutitur, neque diluitur, lib. 5 Epid.

Catapteosis, morbus non est, sed symptoma comitialium, attonitam concidentiam repentinam significans, lib. de tot. morb. temp. cap. 4.

Cataracta, siue *suffusio*, est pituita inter vueam, & crystallinum humorem coagulata, prohibens spiritum visibilem ab oculo exire, & intrare, lib. de oc. part. 4. cap. 12. vel suffusio est, cùm cernendi facultas deperditur, apparente, siue non apparente in oculis malo aliquo, & aut propria affectione molestatis, aut oris ventriculi, aut cerebri ex cognatione, & consensu iisdem afflictis, 4. loc. aff. cap. 2. quam vocant Græci *Hypochyma* 10. de vsu part. cap. 1.

Catasarca, vide *Anasarca*.

Ataschesis, dispositio est, quæ facilè discutitur; opponitur hecticæ dispositioni illi, quæ tenaciter inhæret & habituata est fixa, firma, 3. loc. aff cap. 2.

Catastasis, *Constitutio*, apud Hippocratem dicitur collocatio cuiusque rei in suam sedem. Idem etiam sic solet vocare omnem cuiusque rei formam, vt scribit Galenus, sed peculiariter dicitur de aere & morbis: Ac in aere quidem est eius præter naturam temperies,

Quæ enim ſecundum naturam eſt ὥρα, hoc eſt, *anni tẽpus* dicitur, ſuntque illius quatuor differentiæ propriis temperamentis & nominibus deſignatæ: ver, æſtas, autumnus, hyems, in quæ ſi aliqua præter naturam temperies inciderit, ea non iam ὥρα, ſed κατάστασις propriè nuncupatur. In morbis verò κατάστασις vocatur quædam veluti forma morbi, ſecundum quam ex tantis & talibus conſtituitur vniuerſalibus temporibus, ſeu qualiſcunque ex totius morbi temporibus compoſitio, vt docuit Gal. lib. 1. του κρίσεων. Hæc autem non aliud eſt quam totius morbi duratio circumſcripta temporibus quatuor, quaſi totius morbi tempora, ſeu vniuerſalia appellamus.

Catataſis, eſt ad inferna loca corporum tractio, quæ obitur partim organis tentoriis, è regione oppoſitis, partim tranſumptione in contrarium, nempe tranſmiſſis per rotulas principiis, quæ tentionem moliuntur, ac ſuperius adnexis. Oppoſita huic eſt *Anataſis*, quæ eſt tentio ad loca ſuperna per traductionem, libr. finit. ἀνατείνεσθαι contentis eſſe viribus, firmis & integris, aut contra obniti & ſe erigere ſignificat, quod totum Celſus per firma viſcera complexus eſt.

Catarrhus, κάταρρος, ſeu *Defluxus*, eſt multorum humorum delatio ex cerebro, per palati foramina & nares, quæ in exitu vnà cum flatu egrediente, ſtrepitum quendam faciunt, libr. finit. Naſcitur eiuſmodi diſtillatio a cerebri intemperie frigida & humida, & ab omnibus quæ replent caput. Vide *Coryza*.

Cathartica, ſeu *purgans facultas*, vel *medicamenta*, duo ſignificant, alterum commune omnium, quæ quouis modo animalis excrementa expurgant; alterum, quod per excellentiam, de iis tantum dicitur, quæ aut

per vomitum, aut per ventris dejectionem purgant; neque ejusdem est generis cum iis, quæ per nares, aut vulnæ admota, expurgant. 5. de simpl. med. facult. c. 20. Primi generis sunt quæcunq; vel calefaciendo, vel humectando, vel crassa lentàque extenuando, & obstructa soluendo vrinam mensesque mouent, aut ex pectore sputa eliciunt, aut aliud aliunde vacuant. Secundi verò, quæ trahendi facultate vacuationem moliuntur, siue per aluum, siue per vomitum, siue per vrinas, siue per vterum, seu alia quauis ex parte. Quæ enim vrinas mensesque mouent aut sputa, tum quæ naribus purgandi gratia infunduntur, aut ore colluuntur, aut dentibus manduntur, si trahendi humoris vitiosi facultatem possident, eaque vacuationem perficiant, eiusdem sunt generis cum iis quę per vomitum aut per alui deiectionem trahendo purgant.

Cathemerina febris, idest, *quotidiana*; ita enim consueuerunt vocare quidam Medici recentiores eam febrem, quæ singulis diebus accenditur, neque vllam habet intermissionem; ego verò (inquit Gal.) solitus sum eandem febrem *Amphimerinam continuam* appellare; nam *Cathemerinon* vocabulum, nusquam apud Græcos scriptum inuenitur: omnem vero rem, quæ quotidiè eodem modo fit, *Amphimerinam* vocant: vocetur itaque, quæ singulis diebus accenditur, & finitur febris, *Amphimerina*, idest, *quotidiana simpliciter*; quæ verò non intermittit, *quotidiana continua*, 2. de diff. febr. cap. 7.

Catheretica medicamenta sunt, quæ excrescentiam carnis vlceribus detrahunt, 5. de simpl. cap. 2. eisdemque cicatricem inducunt, ibid. cap. 15. Ea genere quidem & facultate σηπτικά, hoc est putrefacientia sunt, sed multò tamen iis imbecilliora. Siquidem extimam modo superficiem quam contigerint, detrahunt; vt

sunt

sunt testacea omnia vsta. Vide *Septa*.

Catheter, est fistula cannulaue vrinaria, cuius extremum aliquo cataplasmate, linimento, aut oleo illinimus, & ad remouendam vrinæ suppressionem, virgæ immittimus; ad Thrasib cap.23. Siue, est instrumentum chirurgicum cauum, & altera parte recuruum, quo vrina retenta elicitur, & vesicæ vitia probantur. ἀπὸ τοῦ καθίεσθαι, idest, ab *immittendo*, siue *infundēdo*, quod eò instrumento in vesicam iniici solent, quæ inijcere expediat, Gal.lib.5.meth. med. Cæterum καθετὴρ ab Hippocrate non pro eo instrumento vsurpatur, sed pro linimento torto quòd intra vlcera inditur, vt Gal. annotauit.

Καθετηρισμὸς, est administrationis chirurgicæ ratio, qua inducimus per Catheterem in vesicam id quòd ad eius curationem conuenit: vel eximimus id quòd impedit ne vrina reddatur, siue concretus intus sit sanguis, siue calculus, siue aliud quippiam, recto siphone immisso, quem Græci καθετῆρα vocant.

Catixin, seu secundum rectitudinem, eruptio sanguinis est, cùm sanguis e directo loci affecti, effluit, & emittitur, lib. de cur rat. per sang. miss. 15.

Catoche, qui & *Cathocus*, vigilans sopor est, 3 loc. aff. cap. 5. estque solius Cerebri affectus, veluti & per totum corpus conuulsiones, comm.3 in 1 prorrhet.69. Aliter est insomnium, sed sine somno & febre, propensio, per quam & oculi manent aperti, & seruatur secundum naturā spiratio. Eo qui detinentur κάτοχοι & κατεχόμενοι dicti sunt. Habent autem tensos apertosq; oculos, non vt comatosi & cataphorici clausos. In his siquidem humiditas affectionis causa est, neruorum

fir-

firmitatem roburque dissoluens: in illis verò propter siccitatem tensio oritur. Galen.com.2. in 1.prorrh. Est quoque *Cathocus* fascia longior, quæ in orbem faciei, & capiti circumdatur, vt operculum comprehendat, li.de fasciis. Καθολκεύς autem appellatur fascia oblonga, quæ capitis totum vinculū quod παρασκεπάστρα dicitur, continet, & prohibet ne ipsum vinculum diducatur. Galenus de fasc. vide *Catalepsis*.

Catoterica medicamenta κατωτηρικὰ φάρμακα, quæ & *Hypelata* Græcè dicuntur, sunt medicamenta deiectoria, quibus renes, vesica, & gibba hepatis, cum multo vitioso succo sunt referta, expurgantur, sin mediocri, per vrinales meatus, vt Caua iecinoris & intestina, deiectione, tantum ventriculus autem vomitu deiectionèque inanitur, 7.meth.13.

Caua vena (sic appellata, quod venarum omnium, quæ per corpus animalis disseminantur, latissima sit, & capacissima, 4.rat. vict.27.) est vena magna a gibbis hepatis orta, lib.de ven.& arter.dissect.cap.2.per quam hepar, ex particulis, quæ ad ventriculum attinent, attractum alimentum, & in ipsa hepatis substantia elaboratum, in omnes superiores corporis partes distribuit, 4. de vsu part.cap.13. quæ à connexis iecoris partibus orta, tum *caua* propter sui magnitudinem, tum *iecoraria*, à viscere vnde egreditur nominatur, 8. de plac.cap.1. Nec vero a iecinore solùm hæc vena quæ a gibbis hepatis egreditur, sed alia etiam, quæ a simis & concaua ipsius parte, quam *portas* vocant, (vnde & *vena porta* appellatur) promanat. 4. de vsu part.cap.13.

Cauda, vide *Coccyx*.

Cauernosa ossa, foraminulenta, Ithmoeidea, & *spongiosa*,

sa, seu *spongoeidea*, sunt ossa quædam parua supra nasi radicem, ante meningas in meatu olfactorio posita, à Cribri, vel spongiæ similitudine sic dicta, 8. de vsu part. cap. 7. vide *Ossa Ithmoeidea*

Cauernosum neruum appellant *Penis colem*, à quo *Penem*, & ipsum totum neruosum dicunt. *Coles* enim in marium genitalibus, & uteri ceruix quoniam extendi, & in se rursus retrahi, & subsidere videntur, *neruosum* proinde dicunt, com. n, 1. in 6. de morb. vulg. 2. diciturque *flatuosus*, & *fistulosus*, 6. de loc. aff. 6.

Cauledon, Καυλυδὸν, hoc est *caulis* in morem fractura facta, est species fracti ossis, quæ fit per transuersum, in qua fracti ossis partes ita a se dissident, ut è directo non iaceant, 6. met. 5. Paulus Ægineta author est τὸ καυληδὸν κάταγμα diciẽt ῥαφανηδὸν, & σικυηδὸν, a similitudine fractæ radiculæ & cucumeris. vide *Schidacedon*.

Caulos, idest, *pudendum virile*, 14. de usu part. cap. 12. quod vulgò *Virgam* appellant, & *Penem*. Sic etiam Ostium vteri vocatur in mulieribus. Dicitur in Plantis & Oleribus *Scapus*, & in altum surgens veluti Virga.

Causa morbi, est id, quo præsente afficimur, & quo sublato, statim cessat affectus, 1. de loc. affect. cap. 2. aut quod ei, qui fit in morbo, aliquam generationis partem tribuit.

Causæ praincipientes, Vide *Febres putridæ*.

Causæ præcedentes, Vide *Febres putridæ*.

Causodes febris, idest, *Incendens*, 1. aphor. 12. quam etiam *Causon* vocat, idest, *Febrem ardentem*, 1. de cris. cap. 4. Vide *Continua febris*.

Causos, Vide *Causodes*, *Continua*, & *Synocha*.

Causos legitimus, qui ex redundante flaua bile fit;

Nothus verò, qui ex putrescente crassa pituita, 4. de rat. vict. 13.

Caustica, hoc est, *vrentia medicamenta*, sunt, quæ & vehementer calida sunt, & consistentià crassa, quæque ignis instar corpus colliquant, & sæpè *eschαras* hoc est, *crustas*, ritu cauterij efficiunt, 5. de simpl. c. 15. quocirca & ἐσχαρωτικὰ appellantur. Eorum materia sunt: *Lixiuium*, *Calx viua*, *Auripigmentum*, *Sandaracha*, *Chalcitis*, & id genus alia inde, & *affectiones caustica*, & *caustica excrementa*, idest, *vrentia*, appellantur, quarum virtus est morbum & acutum, & periculosum, & velocis iudicationis reddere, comm. 2 in 1. prorrhet. 60.

Καυτήριον, *Cauterium*, est, quòd vrendi vim habet. Vsurpatur tam pro medicamento quod potestate vrit, quàm pro ferro candente, cuius vsus plerumque necessarius est, vel ad sistendum sanguinis profluuium, vndecunque manauerit, vel ad intercipiendas defluxiones, vel ad ossa cariosa, & maligna vlcera. Id ferrum, καυτῆρα Hipp. appellauit. Erat autem, vt scribit Gal. æreus calamulus perforatus in fūdo, per quem paruum ferrum adurens demissum adurebat.

Cedmata vocat Hippocrates fluxiones in crura decumbentes, & ex ipsis eas maximè, quæ primum articulum, ubi coxendix est, occupant, comm. 5. in 6. de morb. vulg. 22. Affert. Erotianus ex eodem Hippocr. κέδματα appellari τὰς χρονίας περί τὰ ἄρθρα διαθέσεις, hoc est, vetustas in articulis affectiones.

Cele ex Hernia, *Ramex*, *Circocele*, Medicorum iuniorum nomina sunt, significantia omnes testiculorum tumores, lib. de tumor. c. 15. Barbaram sectantes medicinam,

ham, *Rupturam* uocant; hæc variis fit modis, uariasque à parte affecta, affectusque huius causa cöiuncta, etiam appellationes accipit: si enim peritoneo rupto, intestina in Scrotum descendunt, *Enterocele* Græcis, *Ramex intestinorũ* Latinis appellatur: ubi verò intestina suprà in inguinibus hærent, *Bubonocele*, hoc est, *Ramex inguinalis* uocatur, si humor aliquis lentus in *Scroto* colligitur, *Hydrocele*, idest, *Ramex aquosus* nuncupatur. Quum autem caro dura intra testium tunicas concrescit, *Sarcocele*, hoc est, *Ramex carnosus* dicitur. In summa, nomen semper à rebus opplentibus, & in tumorem sublata à parte accipiunt. Proinde, si *Omentum* in *Scrotum* deuoluitur, *Epiplocele*, hoc est, *Ramex Omenti* nominatur, sic, ubi uenæ ultra modum repletæ, ac dilatatæ glomerantur, *Cirsocele*, idest, *varicosus Ramex* uocatur.

Celer pulsus est is, cùm celeriter, & breui tempore arteria distenditur, fit, 1. de diff. puls. c. 7.

Cenchrias, κεγχρίας, alterum est herpetum genus, quod à similitudine, quam habet cum Milio, *Cenchriam* vocant, (κέγχρος enim Milium, semen panico simile significat) humores mistæ facultatis, bilem scilicet, & pituitam continens, quæ non protinus ulcus faciunt, quemadmodum bilis sincera; sed admodum exiguas pustulas ad speciem Milii, quæ tamen & ipsæ interposito spatio, in ulcus transeunt; diciturque etiam *Herpes miliaris*, 14. meth. 17. Vide *Herpes*.

Ceneangia propriè & primum uasorum inanitionem significat, atque ob id *Asitia*, idest, *ciborum abstinentia*, *Keneangia*, idest, *vasorum inanitio*, sæpiùs dicitur, tanquam nomine generis etiam in specie homines omnes uti consueuerint, 2. rat. uict. 47.

Ceneon,

Ceneon, Vide *ile*.

Cephalaa, Cerebri morborum symptoma, est capitis diuturnus dolor, difficulter solubilis, qui à parua occasione uehementes habet accessiones, ita ut neque uoces aut motum tolerare possit infirmus, sed tranquillitatem, obscurumque cubiculum quærat, ob doloris uehementiam, cùm nonnulli ueluti malleo se percuti, alii caput sibi contundi distendique sentiant, non paucis ad oculorum radices dolor extendatur, (quod signum est Cerebri membranas dolore affectas esse. Nam quandoque in Pericranio tantùm est, qui in superficie solùm hæret dolor,) suis intermissionibus circumacti, non secus ac qui *Cephalalgia* laborant, sed in *Cephalaa* affectæ partes redduntur multò debiliores, quam in *Cephalalgia*, 3. loc. aff. cap. 9.

Cephalalgia, est dolor capitis, nec diuturnus, nec vehemens, nec cum magna capitis imbecillitate coniunctus, sed qualis à crapula, a Sole, à labore, aut febribus excitari solet, vide *Cephalga*, 2. com. med. loc. c. 2.

Cephalica vena, quæ & *Humeralis*, siue *Humeraria* dicitur, ramus est venæ cauæ ad iugulum ascendentis, ibique ad furculas diuisa, altera pars humero superposita ad manum tendit, vnde & *Cephalica* dicitur, lib. de anatom. viu. vide *Humeraria*.

Cephalica emplastra, capitis fracturarum, quæ vsq; ad crassæ meningis duplicaturam peruenerunt, accommodata sunt pharmaca, quorum virtus est, vt ossium squamam sursum attrahant, & in pristinum locum reuocet, & fragmenta tum ex capite, tum ex aliis corporis ossibus, educant. Nonnulli communi genere hæc etiam vocant *Catagmatica*, propriè verò nuncupata *Cephalica fortiora* sunt, siquidem ex alto superficiem extimam non ossa modo, sed his multò quoq; magis, humorem ali-

aliquem crassum,& viscosum,vel omnino deprauatum suâ caliditate attrahunt, 2. de comp. med. per gen.cap. 18. Horum materia est *Iris Illirica,Erui farina,Manna* siue *purgamentum thuris*, *Aristolochia* , *Cadmia elota*, *Squama æris* , & omnia quæ extergere citra morsum possunt. Similiter adhuc medicamentum siccum , quod carnem producat, *Cephalicon* vocant , method. 2.

Ceræ , mulieres sunt , quarum vterus propriis ex morbis, tum qui in processibus eius supernis , & lateribus consistunt (Κεραίας Græci uocant) tum qui in collo aut fundo, aliquando quidem plura quàm prius , uel pauciora,uel nulla , uel mala emittit menstrua , 3. de sympt.caus.cap.4.

Cera ocides , κερατοειδὴς χιτών, cornea, seu corniformis tunica vel membrana oculi secunda est,à dura meninge orsa,(tunicam choroeidem complectens) crassa admodum,sed parte eius media tenuissima, & densissima, splendida ad splendorem recipiendum , & transmittendum,cornibus admodum extenuatis similis;unde eam à cornu similitudine *Ceratoeidem, Corneam*,& *Corniformem* appellant,10.de usu part.cap.3. uide *Rhagoeides tunica* .

Ceratomalagmata , nonnulli medicorum, nomine a sola consistentia desumpto, vocant medicamenta, quæ corpori imponuntur, non omninò quidem humida, siccitatem uerò tantam nec dum consecuta, quantam emplastra posside nt,7.de comp med.lib.cap.11.

Cercis, κερκὶς, *radius*,à figura rotarum paruarum radios imitante . Est os alterum cubiti superius , sed minus & breuius : Vide *Cubitus*. Κερκὶς significat etiam pistillum,quod sæpè & δοίδυξ , *cochleare* alias significans, itemque τριβίδιον atque ὕπερος à Græcis Medicis

ap-

appellatur.

Cerchnos, est exiguus quidam ad tussiendum impetus, & conatus, non tussis; sed ueluti nauseæ uomitiones præcedunt, ita tussim hoc symptoma; Atque ut nonnulli nausearunt quidem, non tamen uomuerunt, ita nonnullis Cerchnos incidit, nec tamen tussis propter causæ paruitatem est secuta, 2. de sympt. caus. cap. 4 nam sæpè ex parua faucium aspredine ὠξρχνος fit. Sæpè uerò ex tenui aliquo exiguoque prorsus humore, siue is à capite descendat, siue in asperis arteriis collectus sit. Sic autem appellatur ἀπὸ τοῦ κέρχνου. Significat enim ἡ κέρχνος apud Iones idem quod ἡ κέγχρος, *milium*. Itaque cùm in faucibus, asperitates quædam paruæ ueluti granorum Milii sentiuntur, id τοῦ κέρχνου nominant, à quo κερχνῶδες dicitur, quod fauces exasperat, & exiguam tussim mouet, Gal. com. 3. εἰς τὸ περὶ ἄρθρων.

Cerealium appellatio, in toto eorum genere est usitatior, quòd legumina uocant, lib. de attenuan. uict. rat. cap. 6.

Cerebellum, posterior est Cerebri pars, ex multis, & paruis corporibus coagmentata, quæ à nonnullis, *Encranion*, uel *Parencephalis*, uel *posterius Cerebrum* dicitur, 9. de anatom. adm. cap. 2. estque spinalis medullæ principium, & eius ratione neruorum omnium, qui in toto animali sunt actiui, fons & origo, lib. tegn. c. 11. Totum namque cerebrum in duo diuisum est, anterius & posterius, sed supernis tantum partibus. Nam sua basi continuum est, non sibi modò, sed spinalis etiam medullæ, & per hanc cerebello. Durius autem sicciusque est reliquo cerebro, quòd quo ulterius procedit, eo sic-

cius

cius euadit: calore quoque diuersum est; nam cùm reliquum candidum sit, cerebellum velut vstione quadam subflauum est, & plenum animali spiritu, quem neruis duris à spinali medulla prodeuntibus impertit.

Cerebrum, quòd Græci à situ *Encephalon* appellant, (nam nominatur ita, quod ὀν τῆ κεφαλῆ, hoc est, in capite sitũ habet) animæ ratiocinatricis est domicilium, neruorum, & sensus omnis, motusque voluntarij principium, substantia neruis simillimum, nisi quod mollius; nam id illi conueniebat, vt quod sensus quidem omnes recipit, omnesque imaginationes, atque mentis notiones complectitur, 9. method. & 8. de usu part. Substantia ipsius glandularis est alba, veluti è spuma quadam concreta, & humida, lib. finit. Anterior cerebri pars duplex quoque statuitur, dextra & sinistra, duosque sinus, seu ventres habet, dextrum, & sinistrum, qui à corpore calloso, quòd τυλοειδές dicitur, dirimuntur. Hi posteriore sui parte in tertium sinum mediocrem sub psalloide concurrunt, à quo meatus est longus τοῖς γλουτίεσι idest, natibus (ita enim ob similitudiuem quandam vocant) subditus, qui in sinum alium quartum, somnium postremum minimumque inter cerebelli basim spinalemque medullam situm, incidit.

Ceraleon, compositio est ex cera, & oleo, 7. de comp. med. per gen. cap. 2.

Cerion, idest, *Fauus*, vlcus paruum in capite est cum tumore, ex cuius foraminibus crassior sanies, & quasi mellitus humor profluit, li. de tumor. c. 5. & 2. de comp. med. loc. c. 8. Itaque tum ob foraminum figuram, tum propter excreti humoris speciem κηρìον, idest, *Fauus*, appellatur, & alio nomine μελικηρίς. Aetius lib. 6. Dif-

fert foraminum magnitudine ἀπὸ τοῦ ἀχῶρος, qui vlceris etiam in acute genus est, sed minimis foraminibus præditum, per quæ humor dimanat. Cæterum κηρίον frequenter in musculosis partibus, in articulis, & plantis pedum oritur: sæpè etiam sextam colli vertebram occupat, & aliquando etiam costas inuadit. Si vero in capite generatur, primum reliquis partibus, deinde caluariæ etiam putrelinem transmittit, vt sæpè dissecto pericranio, os ipsum deradere conueniat: vide *Meliceris*.

Certatoria, hoc est, agonistica aqua frigida vti dicuntur illi, quibus ea & affatim, & frigidissima exhibetur, lib. de marcore cap 8.

Ceruix, vide *Spina*. Dicitur & Ceruix, tenuis ossium processus, lib, de ossib, in proœm.

Chalastica, id est, *relaxantia, seu remittentia*, vocamus, quæ modicè calefaciunt, quorum vsus est, vt conniuentia, astrictaque corporis laxent, flatuosum spiritum tenuent, & phlegmones materiam digerant, 13. method, 5. Medicamina induratorum corporum, quæ ipsorum soluunt duritiem, *Malastica*, hoc est, *emollientia*, dicuntur: quæ autem tensioni medentur, *Chalastica*, 7. de compos. med. per gen. cap. 9. Cùm autem tensio multis contingat modis, non videtur vna esse laxantium species, sed alia humectando laxant, alia calefaciendo, alia molliendo, alia vacuando, alia tumores præter naturam purgando, alia aliud quippiam faciendo. Attamen si vniuersalem quandam horum omnium substantiam constituere licet, ea certè erit ex genere modicè calefacientium. Præcipuas in eorum ordine tenet partes *Oleum chamemellinum*, item, *Adipe, Butyrum, Oesypus*, & reliqua quæ intra secundum gradum

dum

calefaciunt. Verùm Methodici multò longiùs τοῦ χαλαστικοῦ nomen extendunt, vt docet Galen. ad omnia remedia significanda, quibus astrictus affectus, quo vna cum fluente humore omne morborum genus comprehendebant, curaretur. Itaq; & venæ sectionem χαλαστικὸ esse præsidium asserebant, & omnia similiter purgantia medicamenta, vide *Relaxantia*.

Chalazia, id est, Tubercula instar grandinis (quæ χάλαζα dicitur) in palpebris, quæque *Posthias* Græci nominant, si quando in iis lentus quidam humor concreuerit, 4. de comp. med. loc. cap. 7. estque morbus ex vitiis, quæ oculos infestant, cum toto genere præter naturam aliquid peccat, 14. method. 19. Sunt, vt ait Celsus, Tubercula parua in palpebris mobilia, simulatque digito huc & illuc impelluntur, conduntur que aliquando sub cute, nonnunquam sub cartilagine, non dissimilia κριθαῖς, sed non figuræ eiusdem. Sunt autem rotunda & pellucida, ideoque grandini similia, iisq; re, dissectis humor manat candido oui similis. Dicitur & hic affectus χαλάζωσις ἐν τῇ εἰσαγωγῇ. Sic etiam nominatur vitium quoddam in suis ore, sub lingua, Ath. l. 3.

Chemosis, morbus oculi est, quando album oculi tumefactum circulum Iridis adeò excedit, vt & nigrum, oculi concauum videatur, lib. de anat. oculi. Alibi, *Chemosis* ex vehementi inflammatione, vtrasque palpebras in exteriorem partem detorquet, ita vt totus oculus contegi non possit, lib. introd. cap. 15. Ergo, cùm nigrum cauum sit & subsidat, album undique tumeat & attollatur, non ineptè veteres Medici malum hoc τῶν χήμης nomine designarunt, siue illi eo animal intel

 lexerint,

lexerint, quod inter ostrea nominatur, hiatque semper, siue simpliciter hiatum qui χήμη & χάσμα dicitur. Cæterum affectum hunc duo maximè symptomata consequuntur; vnum, rubor oculorum propter inflammationem, alterum vero, palpebrarum, vt ait Paulus ἐκτροπὴ, hoc est, *peruersio*, siue *contorsio*, ita vt oculus tegere claudereq; nequeant. Tumor enim oculi impedit, quo minùs palpebræ adduci committiq; possint; itaque laborantes oculi perpetuò manent aperti. Scribendum est autem χήμωσις non χύμωσις, vt vitiosè multis in codicibus legitur, quia, vt dixi, deriuatur ἀπὸ του χήμης, vti Gal. testatur ἐν τῷ ἰατρῷ, seu quicunque alius author est.

Chion, χίον, idem prorsus quod χιονὶς, hoc tantum interest, vt ait Galen. quod τοῦ γαργαρεῶνα Veteres χίονα, posteriores autem χιονίδα apppellarunt, Vide *Cion* & *Staphile*.

Chironia, & *Telephia*, species vlcerum sunt malignorum, oras habentia duras, callosas, & tumentes, lib. de tumor. cap. 13. Tria tantum vlcera propriam habuere appellationem, *Anthrax*, *Phagedæna*, *Herpes*; cætera omnia, communibus deteriora, per se ipsa solebant antiqui vlcera simpliciter *chironia* nominare, quæ in longum tempus protrahuntur, cùm ne quidem post multum tempus fuerint ad cicatricem producta, rursusque influente Ichore, ex osse corrupto, in parte penitiore inflammantur, & pus generant pessimum, à quo cicatrix eroditur, & caro exulceratur, 6. aph. 45. Inueterata vlcera, & dysepulota, hoc est cicatricem ægrè ducentia, *chironia* nominant, 4. de comp. med. per gen. Dicuntur autem partim *Chironia*, ab eo nempe Chirone,

ne,

ne, qui primum ea sanauit; partim ab ipsis, qui iisdem sunt affecti, vt Telephium, 2 meth. 2.

Chirurgia, id est, *manualis operatio*, 6. method. 6. Inde *Chirurgica* ea est medicinæ pars, quæ manu medetur, 3. de compos. med. per gen. cap. 2. χειρουργία, vel χειρουργική, pars est του θεραπευτικῆς morbos, qui in solutione continui, aut in partium externarum immoderatione consistunt, tollens sectione, vstione, restitutione in naturalem situm, & medicamētis foris appositis. Sectione enim & vstione tollit quod redundat, luxata & fracta ossa reponit in locum naturalem. Vlcera medicamētis deterget, carne implet, & cicatrice obducit. Quibus in rebus tria sibi maximè proponere debet Chirurgus, tum vt breui curet, tum vt curet citra dolorem, tum vt maximè tutò. At rursus vt tutò curet, tria potissimum considerabit: Vnum primumque vt absolutionem operis consequatur; alterum, vt sicubi hanc non consequatur, saltem curandum non lædat; tertium, vt vitium non reuertatur facilè. Hæc enim qui præstiterit, meritò optimus Chirurgus censebitur.

Chloron, id est, *pallidus*, & *æruginosus color*, 2. prognost. 20. χλωρὸν duo significat, interdum quidem viride, vt cum brassicam χλωρὰν dicimus. Quod coloris genus, vt scribit Galen. comment. 1. in progn. rubro nigrius est, & veluti principium quoddam nigri, & liuidi. Prouenit à frigiditate, vt & color niger, sed longè minori. Interdum verò pallidum, quod propriè ὠχρὸν dicitur, ex loquendi quadam consuetudine Asianis Græcis familiari, qui aliquos pallore suffusos videntes, quærere solent qua de causa χλωροὶ euaserint, non arbitrantes χλωρὸν atque ὠχρὸν ab inuicem differre, vt

notauit Galen. comment. 2 εἰς τὸ περὶ διαίτης ὀξέων. Hinc *chlorosis*, quæ partim de morbo, febre pallida, vteri vasorum oppletione; partim de symptomate, discoloratione vniuersi corporis habitus virginum nubilium ex vtero ægrotantium vsurpatur.

Choana infundibulum, *Scypho*, *Peluis*, *Pyelos*, significant, ductum, canalem seu cauitatem quandam, in quã meatus cerebrum expurgantes in palatum desinunt; vsque ad adenis ventriculum, 9. de vsu part. cap. tertio, quæ vulgo *lacuna* dicitur. Alias, *Choana*, χίανος, seu χίανον, à χέω, id est, *liquefacio*, *diffundo*, vas dicitur ex argilla, quo argentarii, & Chimici utuntur, infundendis ac liquefaciendis metallis.

Chœnicidus, instrumenta quædam vocant, quibus in Caluariæ fracturis vtimur, 6. meth. 6.

Choras, id est, *Struma*, sæpè propter ulcus quod in manus, aut pedis digito fit, glandulæ in inguinibus, & alis, cùm intumescunt, tum phlegmone occupantur; quin etiam in collo, & secus aures, sæpè glandulæ iis (quibus in collo, capite, vel aliqua vicina parte vlcus est natum) intumescunt: nominant autem ipsos adenas, cùm sic intumuerunt, *Bubones*, quòd sit scirrhosior earum partium phlegmone aliquando fuerit, hæc & ægrè sanabilis redditur, & *Chœras*, id est, *Struma*, dicitur, 11. meth. 5. Oritur non ex calida quidem materia, neque ad suppurationem tendente, sed pituitosiore & frigidiore; qui subinde affluens, Strumam non modò duram, sed miræ etiam magnitudinis aliquando excitat. Omnis autem Struma includitur membrana, vti Steatoma, Atheroma, & Meliceris. Dicitur autem χοιράς, vel ἀπὸ τοῦ χοιράδων πετρῶν; vel a porcis, in

quorum

quorum gutture frequentes eiusmodi tumores reperiuntur. Alij verò a multiplici partu porcorum, nomen desumptum putant.

Cholagoga, id est, bilis eductiua medicamenta, 4. aphor.2.

Choledocos, id est, *vesica bilis receptiua*, quam etiam *Iecoris vesicam* nominant, lib.7. de anatom. adm. cap. 2. eandem etiam *Cystim bilis*, id est, *Vesicam bilis susceptricem* vocant, 4. de vsu part. c.12. ut & *fellis folliculum*, 5. de loc. affect. cap. 7. Est autem κύστις χοληδόχος, vesica in cauis iecinoris sita, inter venæ portæ & cauæ radices, bilem ex iecinore attrahens. Constat simplici tunica, villos habente intus rectos, nec ita multos, foris transuersos, & medios horum obliquos. Ac rectis quidem bilem trahit ex hepate, obliquis retinet, transuersis verò expellit. A collo enim suo stomachos habet duos; vnum in hepar inter venæ portę & cauæ radices, numerosis surculis distributum, quibus bilem in se allicit; alterum verò raro geminum, sæpiùs simplicem in ecphysim delapsum, quo in ipsum & intestina bilem flauam expellit, euersa facile gemina membrana eius osculum in ecphysi claudente. Maximo illa hepatis lobo dimidia mergitur, reliquam simæ hepatis tunica tegit ad venæ portæ exortum, a qua venulas duas, quas κυστικάς quibusdam appellare placuit, & a uicina hepatis simæ arteria arteriolas in imum vsque fundum admittit. Recipit verò etiam vna portionem quandam nerui, qui a sexta coniugatione per costarum radices dextra parte ad partes uentris inferni peruenit.

Cholera, idest, *biliaris*, 1. prog.25. est acutus affectus, cum vomitibus biliosis multis, aluique deiectionibus. Suris quoque se contrahentibus, ac frigescentibus ex-

tremitatibus, fiuntque in his ægris pulſus minores, & obſcuriores. *Cholera* duplex eſt apud Hippocratem; altera, *humida*, in qua, vt omnes norunt, vehemens eſt excretio bilis ſupra infraque erumpentis, inteſtina grauiter torquentur, accedunt conuulſiones, ſæpè etiam crurum Suræ contrahuntur; alteram, *ſiccam choleram* vocat Hippocrat. ab eadem prouenientem cauſa, ac circa eadem conſiſtentem, at citra ventris fluorem, & vomitum, lib. finit. Hic morbus ex continua ciborum cruditate proueniens quibuſdam accidit certis interuallis, omnemque corporis redundantiam educit, vna cum vitioſis humoribus, magnam quoque bonorum partem euacuans: tantus eſt impetus, tantaque vis erumpentis humoris bilioſi. χολερικοί ſeu χολεριῶντες dicuntur à Medicis, cholera morbo laborantes. Nomen habet non tam à χολή, quàm a χολάς, id eſt, *inteſtinum* per quod materia ex ventre egeritur.

Chondros, ideſt, *Cartilago*, 7. de vſu part. cap. 3. pars corporis omnium, poſt os, maximè terrea & ſolida, ſenſus expers. Communi autem ſignificatione dicitur *Granum*, & quod ſeorſum ex aliquo concreuit, vt *ſalis fruſtum*, aut *grumus*, & *thuris mica* ſeu *granum*. quòd χόνδρος λιβάνου à Medicis appellatur: Quod & à Latinis *Alica* dictus ſit χόνδρος, nemo Doctorũ ignorauit; tàm cõſentiũt omnia inter ſe quæ Græci περὶ χόνδρου Latini de *Alica* prodiderunt.

Chondroſyndeſmus, id eſt, *cartilagineum ligamentum*, 1. de temp. cap. 9. Hinc & συγχόνδρωσις, vnio oſſium, cartilaginis interuentu facta.

Chora, χῶραι, id eſt, *regiones oculorum*, ſeu *cauitates*, quæ ſuperciliis ſubiacent, 8. de uſu part. cap. 6.

Cho-

Chorion, id est, *secundina*, est membrana extima fœtus vuluæ prægnantis mulieris adhærens, multarum venarum, & arteriarum contextu, interualla membranis obducta habens, cui duæ aliæ membranæ interiùs adnascuntur: altera, quæ *Amnium*, id est, *Amiculum*, dicitur, toti fętùi circumiecta: Altera, quæ *Alantoeides*, idest, *Intestinalis*, eminentibus tantùm partibus, capiti, natibus, pedibus, duplex superiecta, lib. de vuluæ diss. c. 10. quæ Arabicis *Abg.es*, *Camisia fętus*, & *profundatio sudoris* dicitur, libr. de anat. viu χορίον augetur vna cum fętu, cumque vtero extenditur, ac fœtum totum inuoluit, etiam qua os est vteri, vt scribit Galenus. Dicitur ἀπὸ τ̃ χοροῦ, quod in eo vasa, veluti in choro disposita sint. Sunt tamen qui χωρίον per ω scribant, quod fœtus veluti domiciliũ & sedes sit: vel quod vnà cũ fœtu χωρεῖ .i. *procedit*. Dicitur alias δευτέριον, idest, *secunda*, vt scribit Paulus, lib. 6. cap. 75. Quo tamen nomine non extima modò fœtus membrana, sed totum etiam fętus inuolucrum tribus membranis compactum significatur.

Choroeides plexus (qui & *Retiformes* & *Reticulares*, dicuntur, vide *Plexus retiformis*) sunt conuolutiones membranarum cerebri, ex multis venis & arteriis, secundarum instar effigiatæ, nomine ἀπὸ τοῦ χορίου idest, *membrana deductio*, quæ fœtum extrinsecus in orbem ambit. 9. de anat. adm. cap. 3. Constituitur autem propè medium cerebri ventriculum, 9. de vsu part. c. 7. Dicitur adhuc & tenuis cerebri membrana *Choroeides*, idest *secundiformis meninx*. 8. de vsu part. c. 9. eò, quod cerebri vasa non aliter sustineat, quàm τὸ χορίον vasa ad fœtum pertinentia complectitur. Dicitur &

Cho-

Choroeides, oculi tunica, corpus quoddã retiforme, quasi tunica, (*Amphiblestroeides* dicta) humorem vitreum oculi ambiens, quod ex portione tenuis meningis, & ipsius quasi cerebri supernè descendente, atque amplificata, est conflatum reti simile, quod retiforme corpus, a *Choroeide*, id est, *tenui meninge*, quæ illi supernè committitur, continetur; vnde tunica oculi *Choroeides* dicitur, 10. de vsu part. cap. 2.

Chorda est membrum, ab extremitatibus musculi ortum habens, ad similitudinem Chordæ arcus effecta. Est autem *Chorda* idem quod *Tendo*, non quod *ligamentum*, 6. aphor. 46 & lib. de anat. viu.

Chordapsus, *Ileos*, seu *Vuluulus*, est tumor eminens, in tenuium intestinorum parte interna, vt videatur intestinum ad similitudinem Chordæ obuolutum, vel ab inflammatione, vel obstructione aridi stercoris, grauiter ægros vomitionibus crucians, adeò, vt nonnulli stercus quoque euomere conspiciantur. Hinc *Stercoraria* etiam dicitur *Vomitio*, & *Miserere mei Domine*, 6. de loc. affect. Dicitur autem χορδαψὸς, quod qui manum loco dolenti admouerit, is veluti τῆς χορδῆς ἅπτεται, id est, videtur sibi Chordam tangere, propter magnam ex intestini inflammatione tensionem. Vide *Ileos*.

Chronicæ ægritudines, id est, *longæ* de part. art. med. cap. 7. vide *Polychronius*.

Chrysitis, χρυσῖτις γῆ, terra est aurea, in qua paruis terræ particulis immistæ sunt paruæ auri partes, quæ ab igne in fornacibus fusæ secum coeunt, 5. de simpl.

Chylus, est hordei lactisve cremori analogus succus, albicans ex assumptis cibis, natiui caloris vi elaboratus,

partim

partim tenuioribus portionibus, partim crassioribus constans, ex ventriculo per meseraicas in iecur, ut ibi sanguinis formam consequatur, transmittitur, lib. de atra bile, c. 3. Eius generatio χύλωσις dicitur, ventriculi propria actio, per quam cibus in Chylum mutatur.

Chymethla, idest, *Perniones*, 6. simp. vide *Perniones*.

Chymosis (quæ & *Chemosis*) est vtriusque palpebræ distortio, ex inflammatione oborta, 4. de comp. med. loc. cap. 4. Est item *Chymosis*, rubra, carnosaque carneæ oculi pelliculæ inflammatio, lib. de remed. par. fac. vide *Chemosis*.

Chymus, est nutrimentum, seu humor ad nutrimentum animalis in hepate præparatus, depositis excrementis, 4. de usu part. Atqui Antiqui *saporem* vocauerunt *Chymum*, idest, *liquorem*, lib. de ocul. part. 2. cap. 1. *Chymi* autem appellatio apud Hippoc. semper humoribus corporis destinata est, ex quibus nos cõstituimur; sanguini inquam, nutrimur, & fouemur, pituitæ, & duplici bili, flauæ & nigræ. Apud Platonem verò, & Aristotelem, gustabilis qualitas quæuis nobis insita, *Chymus*, idest, *Sapor*, nominatur, lib. finit. χυμὸς itaque communi significato omnem humorem designat coctione quodammodo incrassatum, tam in animantibus, quam in plantis: Inde τοῦ εὐχύμου & κακοχύμου nomina deducta sunt. Quibus ea designantur, quæ humorẽ bonum malumve, hoc est, nutriendo corpori, seruandoq; aptum aut incommodũ continent: In quo nihil differt χυλὸς τοῦ χυμοῦ, Sed peculiari quadam significatione χυμὸς appellatur ipsa gustandi facultas siue qualitas, quam *Saporem* vocant. Hic autem non aliud est, quàm partis siccæ terrenęque in humore permistio, vel partis siccæ per humorem vi caloris percolatio: efficitur

enim

enim Sapor permiſtione quadam.

Chyphoſis, id eſt, *gibboſitas*, (quam etiam *Chyrtoſin*, id eſt, *Incuruationem*, dicunt) eſt diſtortio ſpinæ in poſteriorem partem, vt in anteriorem *Lordoſis*, λόρδωσις dicitur. Galenus ſcribit, Hippocratem κυφοὺς ſolitum nominare, quos omnes κυρτοὺς appellant. Eſt autem κύφωσις vitium ſpinæ, quod à caſu, ictu, & tuberculis, anteriorem thoracis partem diſtendentibus, pulmonemque prementibus aliquando contingit, vt docet Galen. comment. eius aph. quo ſcribit Hipp. gibbos ex aſthmate aut tuſſi factos, ante pubertatem mori.

Chyrtoſis, vide *Chyphoſis*.

Cicatrix, οὐλὴ, ab Hippocrate nunc ſumitur pro ipſis vlceribus, nunc pro conſolidatione vlcerum, caro calloſa, pro cute inducta, vbi vulneris, quod iam coiuit, hiatus fuerat, 1. de artic. 56. Particulatim autem *cicatrix oculi* appellatur, vbi nigro oculi ex alto vlcere, membranæ craſſities ſuperuenit, & color albior apparet; quæ *Cicatrix*, ſi ſit & maior, & craſſior ex vlcere Iridis nata, dicitur *Albugo*, lib. Introd. cap. 15. vide *Albugo*.

Cilia, extremæ illæ palpebrarum partes ſunt quæ in ſomnis clauſis oculis ſimul committuntur, quæ & *Tarſi* nominantur, lib. Introd.

Cingentes, ſiue *Succingentes*, membranæ ſimplices quædam tunicæ ſunt, telæ aranearum ſimiles, (membranæ quidem ab eſſentia, tunicæ verò ab vſu nuncupantur,) quæ totam vtramque thoracis regionem internam ſubcingunt, vocanturque in coſtis *Cingentes*, Græcè *Hypezocotes* ubi verò rectà ad iugulum perferuntur, *Intercipientes*, Græcè, διαφράττοντες, (medium

tho:

thoracem latera duo distrahentes) vbi pulmoni circumhærescunt, huius operimentum sunt, quarum basis supernis partibus septi transuersi obiicitur; interioribus autem alia quędam membrana, huius persimilis substrata, quæ *Peritonei vertex*, & *principium*, iure optimo nuncupatur, 7. de anat adm. cap. 8.

Cinumenus, κινούμενος, idest, qui mouetur, morbus est qui diuersis horis sẽper accedit, ac remittit. Contrarij huius sunt affectus ἑστῶτες, iisdem horis subinde accedentes, & remittentes. Huius species duæ: *Anticipans*, & *longius emanens*, προληπτικός, καὶ ὑστερικὸς. Ille qui præuenit, citiùsque horas persoluit, *Prolepticus*, siue *Anticipans* dicitur, qui tardat, *Hystericus*, idest posterius inuadens, lib. de Typis, cap. 3. Κίνησις omnem motum significat, & pro absurda in ægris motione sumitur, cùm aut mente turbati, aut incontinentia corporis vexati, inordinatos & temerarios motus exercẽt, ῥιπτασμῷ que iungitur. In Coac. prænot.

Cion, hoc est, *Columna*, idem prorsus quod κιονὶς Hoc tantum interest, vt ait Gal. quod τ̀ γαργαρεῶνα, Veteres κίονα, posteriores autem κιονίδα appellarunt. Vide *Gargareon*, & *Staphyle*.

Cionis, Vide *Staphyle*.

Circuitus, siue *Periodus*, est tempus intentionum & remissionum in morbis quæ fiunt: ut Typus est ordo earundem intentionnm & remissionum, lib. de Typis, cap. 3. vel *Circuitus*, siue *Periodus*, est similis ab eo item ad idem reditus, 1. aph. 12. Sic enim singulis accessionibus recurrit morbus, vt redintegrari renouarique videatur. Is in febribus intermittentibus manifestissimus est, atque aliis morbis qui similiter post aliquod inter-

uallum

uallum repetunt. Continentes perpetuique morbi circuitus nullos habent. Est autem alius breuior, qui citò recurrit, alius plurium horarum vel dierum, alius analogiam seruat, alius non seruat. Est autem analogia temporis ad tempus, moris ad morem collatio, ut si fiat eadem hora, vel tardet, vel anticipet, æqualiter aut inæqualiter, ordinatè vel inordinatè, mitiùs vel sæuiùs. Omnis autem per circulum videtur fieri, vt qui ab vno statu redeat in eundem, atque id perpetuò ad finem vsque morbi obseruetur. Itaque ab horrore qui febrem tertianam inchoat, vsque ad alterius accessionis horrorem circuitus vnus est: similiter a rigore febris quartanæ, vsque ad initium alterius rigoris vnus circuitus est. Ergo in circuitu remissio continetur, siue perfecta sit, siue imperfecta. Diuiditur enim circuitus in duas partes, παροξυσμὸν & ἄνεσιν, hoc est, *accessionem*, & *remissionem*, vti Hippocrates distinxit, & Galenus multis in locis explicauit.

Circumcisio, vel *Circumsectio*, est ablatio cutis glandem contegentis in virili pudendo, quæ *Præputium* dicitur, lib. finit.

Circumnuens, vide *Innuens*.

Circumocularis tunica oculi est, quæ à crassa meninge orta, toti oculo substernitur, circumtangens, & circuminduens osseam oculi substantiam, ne oculus humi indatur nudus, lib. de anatom. viu.

Circumossalis membrana, quasi, ossium inuolucrum dixeris, est, quæ singulis ossibus in longitudine circumjicitur, 1. de sem. cap. 10. quam in capite, *Pericranium* dicimus, libr. de anat. oculi. In costis autem, aliisque ossibus fere cunctis, *Periostion*, 8. de anat. adm. c. 10.

Ciri, vide *Cornua vuluæ*.

Cirsocele, vide *Cele*.

Cirsos, idest, *Varix*, alias quoque venas omnes dilatatas, Antiqui sic nominabant, lib. de tumor. cap. 16. Id autem contingit venæ, non etiam arteriæ, propter tunicæ mollitiem. Arteriæ namque tunicæ crassiores sunt atque robustiores. Distentionis causa est sanguis multus & crassus, qui non facile cedit, sed cui contracedere vena cogitur, præsertim vero flatulentus, qualis melancholicus est, proindeque ab eo varices vt plurimu fieri, Medici omnes prodiderunt. Fiunt tamen interdum a pituitoso, atque a puro etiam sanguine, præsertim quidem in cruribus propter eiusmodi sanguinis grauitatem aliquando uero etiam in temporibus & in ima parte ventris sub umbilico, & circa testiculos & scrotum, atque in ipsis etiam inguinibus. Nascitur & in palpebris, authore Aetio, atque ut semel dicam, in omni parte quæ venas habeat, maximè si prona est, & longius distita a fonte caloris natiui, vide *Varices*.

Citta, vide *Cittosa*.

Cittosa, idest, *vitiosi cibi appetentia*, qualis grauidis contingit, 6. de sanitate tuenda cap. 9. Dicitur etiam *Citta*, *Pica*, & *Picatio*, 1. de symptom. caus. capit. 3. & capit. 7. Causa est uitiosum quoddam recrementum, uentriculi tunicis impactum, sed cuius uitium facilè explicari non possit. Pro diuersis autem eius qualitatibus uaria appetuntur, sed imprimis Acida, Acerba, atque etiam Acria, & aliquando Terra, Testæ, Carbones. Panni veteres, Putria coria, & alia eiusmodi a natura abhorrentia. Maximè autem hoc malo grauidæ infestantur ad extremum vsque secundum tertiumue mensem. Quarto namque eo ferè liberantur, partim uitioso humore per uomitum uacuato, partim concocto, atque etiam absumpto crebris uomitionibus, fastidio, & ciborum quibus vitium ali debuisset, abstinentia,

quodque

quodque auctior eo tempore fœtus vnà cum sanguine vitiosum pariter humorem attrahat, atque conficiat. Verumtamen viros quoque idem affectus aliquando exercet, cùm & ij vitiosum deprauatumque eiusmodi humorem in ventriculo collegerint. Vocatur hoc vitium a Græcis *κίττα*, vel à picæ varietate, (est enim auis varia, nec sibi concolor, sed quæ alias plumas & pennas candido, alias nigro colore præferat) vel quod forte affectu consimili picam laborare obseruatum sit. Plin. grauidarum malaciam sępè dixit.

Clauis, siue *Iagulum*, sunt duæ primæ costæ propè guttur, inter os pectoris, ac spinæ finem, quæ ad scapulas est, à natura constitutæ, 13. de vsu part. cap. 11. *Caluiculas* etiam vocant, lib. de musc diss. cap. 12. quas uulgò *Furculas* dicunt, quarum una *superior*, altera, *inferior* nuncupatur. Recentioribus autem, e latiore in thoracis fine], & quidem in anteriori parte Claues exsistunt; sic dictæ, quòd sterno, Omoplatas, idest, humerum firment; is autem finis uulgò, *Furcula superior* dicitur; Cauitates sub his Clauibus *σφαγαὶ* appellantur, idest, Iuguli, ut sint duæ Claues, & Iuguli totidem, dexter, & sinister: unde & *σφαγίτιδες*, *iugulares venæ* à Græcis appellantur.

Clauus, siue *Gomphos*, est oculi morbus, cùm Vuea locum suum egrediens, pelliculas superficie tenus operit, unde eius forma fit, quasi Clauus, libr. de ocul. cap. 11. uide *Gomphos* & *Myrmecia*.

Clunes, uide *Coxa*.

Clydones, Κλύδων, Symptoma est retentricis facultatis uentriculi, cibos, uel non complectentis, uel diminutæ, uel uitiosæ, unde flatulentiæ, & fluctuationes cum sonitu succedunt; flutulentiæ quidem, ubi & cibi

fla-

flatuosi sunt, & uentriculus non admodum frigidus; fluctuationes cum sonitu, cùm uel nihil in eo continetur, quòd uerti in flatum possit, uel uehementer sit refrigeratus. 3. de sympt. caus. cap. 2. Qui hoc symptomate laborant, non possunt concoquere sufficienter, & eo diutiùs in eorum uenter grauitas manet, quo tardiùs concoquunt.

Clyster, Κλυστήρ, Latinis idem est quod *Lauamen* seu *Ablutio*, a verbo κλύζειν, quod & *lauare* significat; Alio nomine Græcis ἔνεμα, ac ἐνίημι, *infundo*, dicitur, quæ vox Latinis *iniectionem* significat. Medici huius temporis, *Clysteris* & *Enematis* Græcis vocibus quam Latinis malunt vti. Dicitur adhuc & *Clysma* vnde *Diaclysma*, idest lauatio ad vlcera, & dentes titubantes, infirmosque. Dicitur adhuc & *Clysmus*, de med. facult. part. cap. 16. Est autem *Clyster* medicamenti genus, quod liquidum intra partem aliquam corporis inijcitur: Sed priuatim etiam instrumentum ipsum significat, quo medicamentum iniicitur. Id Galeno, vt multis apud eum locis videre licet, fuit vesica, cui cornea, vel alterius materiæ fistula recta, & fracta ad finem annexa erat. *Clysteris* vsus præcipuè inseruit intestinis, iisque crassioribus; neque enim ad tenuia ferè pertingit. Conuenit tamen, & vtero, & auribus, & fistulosis sinuosisq; vlceribus: sed qui utero adhibetur, peculiari nomine μητρισχύτης dicitur. Est autem multiplex *Clysteris* facultas intemperiem emendat contraria qualitate, deterget vlcera, siccat, conglutinat, mollit aluum, vim excretoriam sopitam irritat, vacuat omnis generis humores intestinis contentos, soluit flatus, sedat dolores, adstringit aluum, pro varia medicamentorum, ex quibus constat, facultate.

Cneme, Κνήμη, idest, *Tibia*, seu alterum ex duobus ossibus tibiæ, eodem cum toto membro nomine; alterum verò *Perone*, seu *Fibula* dicitur, 3 de vsu part. c. 9 ambiguæ ergo significationis est. Interdum totam eam partem significat, quæ inter astragalum genuq; posita est, ossibus geminis constantem, quam *Crus* Latini dicunt. Interdum verò id os peculiariter designat, quod eorum est maximū, Latini *Tibiam* vocāt, nam quod minus est, περόνη, idest, *Sura*, appellatur. Sic πῆχυς modo vtrūq; os cubiti, modo eorum lōgissimum significat, vt annotat Gal. Certum tamen est, τὴν κνήμην partem esse τοῦ σκέλους, quod Galenus diuidit in tres partes, μηρὸν κνήμην καὶ πόδα. Est autem os tibiæ crassissimum & interiori in parte situm, cuique soli femur per Diarthrosim articulatur. Nam περόνη tenuior multò est, & exterius sita, nec tam alte assurgit, vt genu contingere possit. Inter se autem hæc duo ossa membranoso ligamento sursum deorsumque colligantur, in medio multùm ab inuicem discedunt, vt se habet etiam in cubito & radio. Qua parte verò tibia cum femore copulatur, magnam habet epiphysim, & in eas cauitates duas, in quas duo femoris condyli inseruntur. Inter eas autem corpus quoddam νευροχονδρῶδες eminet, ipsas etiam cauitates adaugens, & inter duos illos femoris condylos attollitur. Habet autem & tibia inferiore in parte epiphysim interna in parte prominentem & gibbam, sicut & aliam περόνη externa in parte, quæ quidem duæ apophyses σφυρά, idest, *malleolli* propriè appellantur. Est autem tum tibiæ tum perones figura propè triangularis. Ac tibiæ quidem anterior angulus, quia multùm acutus est, a quibusdam ἄκανθα; quia verò veluti frons

est τ̃ κνήμης, ἀντικνήμιον nominatur.

Coadiutrix causa est, quæ sua virtute morbum efficere non potest, sed alteri auxiliatur, vt libido articularē morbum promouet, & sanguinis eruptionem remigatio, lib. introd cap. 8.

Coarticulatio, vide *Abarticulatio*, & *Dearticulatio*.

Coccyx, (vulgo *Cauda*) idest, *Cuculus*, est os, quod subest ossi sacro, lib. de ossib. cap. 12. & 3. de art. 104. vide *Cuculus*.

Coctio, quid sit, hinc nosces, cùm facultates quatuor sint, atque inter eas non minimè valeat alteratrix, per quam natura alimentum assimilat, *Coctio* nuncupatur nutritiuæ substantiæ permutatio, secundùm qualitatem, 4. rat. vict. 44. *Perfecta vrinæ coctio* est, quando in vrinis subsederit aliquid album, & læue, & æquale, & continuum: *Debilis* autem *coctio* est, quando ex aquosa mediocriter subpallida facta fuerit, & quidem si turbulenta apparuerit, & talis permanserit, hæc quoque imminutæ, & debilis coctionis est signum, & rufa etiam ac tenuis, ex eodem genere est, 1. de cris. c. 27.

Coctionis signa sunt, quæ hominis salutem, non tamen per Crisim, futuram ostendunt, quo distinguuntur à *Decretorijs*, quæ salutem hominis futuram, per Crisim ostendunt *Coctionis* autem, quæ in spirandi fit instrumentis, *sputa*; eiusque in venis, *vrinas*; illius quæ in ventre, *alui excrementa, indicia, & characteres* statuere oportet; in febribus (quoniam venosi generis sunt passiones, nam & arterias in hoc genere comprehendimus) ad vrinas præcipue attendere oportet, 1. de cris. cap. 7.

Cæcum foramen, est angustius illud foramen, quod ex duobus inæqualibus foraminibus, quibus quinta

neruorum coniugatio à Cerebro excipitur, propè aures est collocatum, cui subditur labyrinthus quidam, quem natura effecit, musculis temporalibus consulens, neruum eis durum simul, & labiis immittens, 9. de usu part. cap 13. Vide *Meatus auditorius*.

Cæcum intestinum, siue *Orbum*, siue *Monoculum*, est quartum intestinum in ordine, primum locum inter crassa obtinens, lib. de anat. viu. Quidam illud *saccum* nominant.

Cœli status, idest, ambientis non aeris temperies, temporisque præsentis constitutio, 9. meth 9.

Cœlia, κοιλία apud Græcos, sine adiectione omnem ventrem significat, 6. aphor. 20. Apud Aristotelem tamen dicitur C*œlia*, illa tantùm corporis partis cauitas, in quam cibus deuoratur, & prima concoctio peragitur. Latiùs tamen patet hoc nomen, nec receptaculum modò ciborum significat, sed omnem etiam cauitatem in profundo positam, ut cerebri, cordis, iecinoris, & reliquarum partium. Apud Hippocrat. nunc cum adiectione superior, & inferior venter significantur; vt *superior* sit ventriculus; *inferior*, omne, quod sub diaphragmate est, spatium latius. Erotianus annotauit τὴν κοιλίαν ab Hippocrate dici non modò spatium illud latius, sed interdum internum quoque thoracis spacium, & ventrem ipsum, & vlcerum cauitatem.

Cœliaca, idest, *Ventralis dispositio*, communis morbus est ventriculo, & intestinis, in quo materiæ, non mordaces, egerunt, ob intestinorum imbecillitatem, quæ retinet contenta, ne exiguo quidem tempore possunt, sed ea illicò excernunt, perinde, ac si graue aliquod onus deponerent, haud secus quam in stran-

guria,

guria, in qua ob acrimoniam & vellicationem vesica iugiter, quicquid ad eam peruenerit, excernit, quòd molem ipsius vel exiguam sustinere nequeat; 6. loc. affect.cap.2. vnde κοιλιακοὶ dicuntur, quibus excremẽta læuia, humentia, & semicocta, aluo continenter fluida redduntur aliquanto postquam assumpta fuerint tempore. Causa huius mali, est assidua cibi corruptio, & cibus cacochymus, adhæc frigiditas, aut vehemens ardor, aut plagæ ventri inflictæ. Ex longis quoque morbis facilè hic morbus contrahitur; vide *Lienteria*.

Cœlomata, sunt rotunda, & caua vlcera, bothriis latiora, quæ in oculis circa Irim nascuntur, in cornea eorum tunica, lib.introd.cap.15,

Cœlum. κοῖλον more vulgi appellat Hippoc. aerem, 1.de morb. vulgar. 1. qui supra nos est, usque ad nubium regionem, comm.1. in 1.de morb. vulg. 4. quamquam eo nomine *cauitas omnis* designari potest, tamen specialiter *Cœlum* vocatur *superioris palpebræ superficies*, sicut *Hypocœlum* ὑπόκοιλον pars inferior. quæ ei respondet, illud tùm in aqua inter cutem, tùm in alterius generis malo habitu, tùm in diuturnis hæmorrhoidibus, longis mulierum profluuiis, atque inchoantibus ophthalmiis intumescit. Sunt qui *Cœlum* τὰ κοῖλα oculorum interpretantur cauitates, quæ sub oculis, & vtraq; nasi parte cernuntur, quæ tamen κανθοὶ dicuntur.

Cærulea oculi tunica eadem est cum *Rhagoeide, Vuea*, & *Vuiformi*, procul dubio ob versicolorem internam huius superficiem sic dicta, 10.de vsu part. cap.4 vide *Rhagois*.

Coincidentia, siue *Intercidentia*, quam *Paremptosim* Græci vocant, est, cùm aliunde in aliud vas humor fluit, 7. de anat. adm. c. 16. in oculo autem *coincidentia* est, vbi in meatum porumve opticum qui a basi cerebri veniēs, oculo videndi facultatem tribuit, humor adaperto, vel rupto vase incidit, obturatque eum, vnde cum dolore visus offenditur, lib. introd. cap. 15.

Coindicantia sunt, quæ præter proprias cuiusque morbi indicationes, ad hæc ægri virtutem, naturam, ætatem, anni tempus, regionem, consuetudinem, & si quæ sunt id genus alia, considerant, ac a primis indicantibus indigitata præsidia approbant & confirmant, 13. meth. 16.

Cœla, dicuntur in homine longiora, maioraq; membra, a Thorace separata, & quasi dependentia, vt brachia & pedes, Latinis dicuntur Artus, 3. de vsu part. c. 1. verùm Pollux κῶλον (quod & κώλυμα, inquit, vocatur) ex femore tantum & crure constare scribit. Dicitur & *Cola*, ossa narium, vide *Ithmoeidea*.

Colatoria ossa, sunt narium foraminulenta & cauernosa ossa, quæ a cribri similitudine, *Ithmoeidea*, vel a Spongia, *Spongoeidea* appellantur: varia enim habent foramina, quo modo & Spongiæ; neque ea habent recta. vt cribra, quòd per ea superflua Cerebri excremēta transcolentur, & odoratum rerum species ad processus mammillares recta ascendant, 8. de vsu part.

Coles, est particula quædam corporis insignis, ad extremum collum vesicæ sita, qua mares fæminas exsuperant, quam Græci *Caulon*, περίνεον, seu περίνεον Latini, *Penem*, *Colem*, *Mentulam*, *Virgam*, & *Pudendum virile* nominant, 5. de usu part. cap. 15.

Colica dispositio, est morbus plenioris intestini diuturnus,

turnus, in quo cruciatus intolerabiles, difficultates spirandi, sudores, perfrictionesque suboriuntur, libr. finit. Suntque *Colicus & Voluulus* intestinorum etiam inflammationes, quorum alter tenuioris intestini affectus est, alter plenioris, quare deiectiones includuntur, & flatus intestinis inuoluti, eò quòd exitum non habeant, dolores vehementes, & tormenta concitant, lib. Introduct. cap. 13. & 2. de loc. affect. 5. Inde Colica medicamenta sunt, quæ ad sedandum *Coli* dolorem sunt comparata, quæ quidem etsi anodyna sunt, a communi tamen anodynorum forma differunt, quòd quæ propriè *Colica* appellantur, aromatis odoratis, ac vrinam cientibus seminibus permiscentur, & quanquam *Colica* vocentur, non tamen ad Colicū tantum, sed ad omnem dolorem in quacunque corporis parte factum, sedandum admouentur; quo factum est, (inquit Galen. initio libri sexti de locis affectis,) ut antidotos omnes dolorem sedantes, Veteres *Colicos* nuncupauerint; vide *Narcotica*. Quamuis autem κολικοὺ variis de causis oriri possit, sic tamen potissimum dicitur, qui à frigido, crassoque aut viscoso humore, aut flatuoso spiritu excitatur. Eum consequuntur nausea & uomitus pituitosi atque corrupti humoris multo grauiores & magis assidui, quàm per nephriticos affectus, adhæc excrementorum retentio, vt ne flatum quidem, neque etiam ructum possint emittere.

Sæpè etiam veluti circuire videtur dolor, atque plurima loca occupare, & modo in hoc, modò in illa parte vehementior fieri, cùm nephritici dolores eodem in loco stabiles iugiter infestent. Difficile tamen est discrimen, adeò ut non modò plebei, sed Medici quidem discernant, omnesque eos dolores, siue Renes, siue Vreteras, siue Mesenterium, siue tenuia etiam

inteſtina occupent, κωλικὴν indifferenter appellent.

Collectica medicamenti facultas eſt, quæ vlcera, & vulnera glutinat, 5. de ſimp. c. ἡ κολλητικὸν φάρμακον, glutinatorium medicamentum, eſt quod coniungit & vnit diuiſas partes, vt in priſtinam vnitatem reducantur. Quidam ἔναιμον & τραυματικὸν etiam appellant, quod cruentis, & vulneribus adhibeatur. Verùm non in cruentis modò protinus glutinandis eorum vſus eſt, vbi ſanguinem ex plaga adhuc profluentem ſpongia deterſerimus, deinde ſuturis, aut fibulis coarctauerimus, ſed etiam in ſinibus veteribus, cùm ab omni inflammatione eos vindicauerimus, puroſque medicamentis reddiderimus. Cæterum quod glutinandi facultatem habet, plus ſiccet quidem oportet, quam quòd carnem producit, nec tamen detergeat, nec expurget, ſed contra prorſus ſubſtantiam omnem in idem cogat, cuiuſmodi facultatem habent medicamenta ea, quæ *auſtera*, & *aſtringentia* vocantur: hæc namque in idem cogendi, ac ſtipandi, non detergendi neque purgandi facultatem habent. Eorum namque finis eſt, prohibere ne vlla inter coituras partes ſubnaſcatur humiditas. Eſt autem glutinantium materia diuerſa pro corporum varietate, quæ glutinari debent. Quæ ex Argenti ſpuma, Oleo, & Aceto præparantur, imbecillam, mollemque carnem glutinant: quæ Bitumine, Ærugine, Squama, Aloe, & Myrrha conſtant, robuſtam, & duram.

Collectiua inæqualitas pulſuum, quæ ex inæqualitate plurium pulſuum eſt conflata, 1. de diff. pulſ. c. 30. quæ & *Syſtematica* dicitur; vide *Syſtematica*.

Colliculum idem eſt quod *Nympha*, caruncula nimirum membranoſa, ad fiſſuram colli matricis exorta, quæ

quæ dum virgo defloratur, rumpitur, quam quod mul-tum promineat, Ægyptij in Virginibus excidere consueuerunt, libr. Introd. cap. 10. Atqui plures ex antiquis Anatomicis, tum præsertim Auicenna, dicunt iis, quæ nondum Venerem sunt expertæ, circa medium colli vteri, panniculum virginalem dictum esse, qui *Hymen*, aliis *Hymenæon* vocatur, & vt aiunt, in prima coitione rumpitur, quod verisimile non videtur; nam in dissectione Virginum non apparet, nec vsquam quod legerim, meminit Galenus, sed potiùs credendum est, collum ipsum, quod musculosum sit, & neruosum, ex ipsa textura tantummodò conniuere, & angustum esse. Nympha verò est adnata Epiphysis, & appendix cutacea, lata, intra pudendum muliebre, supra alarum commissuram, ad vrinarium meatum sita; gemina autem est, vtrinque scilicet vna, data est a natura, tum ornamenti causa, (nam quod Peni virili præputium est, & Vua Pharingi, id Nympha vtero) tùm etiam vt Vterum à puluere, frigore, & aliis externis iniuriis tueatur, 15. de vsu part.

Colliquatio, vide *Anastoicheiesis*.

Collisio, & *contusio* est, cùm exterior superficies percussi corporis continuitatem seruat, multæ verò exiguæ diuisiones in profundo apparuerint; at cum cauitas aliqua forinsecùs apparet, quam rei collisæ percussor impresserit, tunc *Illisio*, Græcis θλάσμα dicitur lib. de sympt. caus. cap. 11.

Collum vteri, siue *Os vteri*, est illud, quod intus est, vbi Vterus desinit, Collum vero incipit, quod magis propriè *Os vteri* diceretur; nam altera colli extremitas, quæ mulieris pudendis coniungitur, non *Vteri*, sed ipsius *Colli os* non sine ratione diceretur, quinto aphor. 46.

Colum

Colum, vide *Dorsum*.

Collyria, Latinis medicamenta vocantur, quæ oculis admouentur, Græci Κολλούρια nominant; hæc verò duum generum su t; quædam enim liquida sunt, & passim *Collyria* nominantur; quædam arida, & hæc barbara voce dicuntur, *Sief*, Græci hæc vocant ξηροκολλούρια; illa verò, ὑγροκολλούρια, 9. simplic. & 4. de comp. medic. loc. c. 5 Κολλούριον quodque medicamentum est oblongum, rotundum, ex liquoribus, succis, seminibus, fructibus & metallicis, ad varios vsus compositum, compactum, cohærensque in modum ferè eius, quod vulgus *Pharmacopolarum Magdaleonem* appellat. Sic enim olim reponebantur & asseruabantur *Collyria*, cùmque vtendi occasio esset, ea vel integra, sicuti condita erant, adhibebātur in vsum, vel soluebantur in puluerem, qui aut siccus, aut humore aliquo dilutus affectæ parti vel oblinebatur, vel linimento exceptus indebatur, vel suffitionibus, aut alio modo inseruiebat. Namque τὸ κολλούριον Antiquis figuratum fuisse, & certam habuisse formam, ex ueterum Medicorum lectione cognoscitur, qui pleraque medicamenta in *Collyrij* formam fingenda præcipiunt. Sunt ex Græcis, qui κολλύριον, sine diphthongo scribant. Sunt etiā qui malint κολλούριον dictum esse παρὰ τὸ κολλᾶν τὸν ῥοῦν, hoc est; quod comprimat fluxionem: alii verò, παρὰ τὸ κωλύειν: vtrique credo existimantes, eam modo vnam esse *Collyriorum* facultatem, ad sistendas fluxiones. Verùm tamen non ad eam rem modò, sed ad omnes omnium partium affectiones, quibus admoueri possunt, comparata sunt à Medicis *Collyria*, diuersarum omnino facultatum: Fistulis enim induntur alias ad conglutinandum,

nandum, aliàs ad detergendum, aliàs verò ad exterendos earum callos. Imponuntur & naribus ad Polyporum & Ozænarum curationem, itemque auribus vlcere affectis, authore Galeno. Adhibentur & utero tum ad ciendas purgationes, & ad fœtum atque secundas expellendas, tùm ad sistendum etiam immodicas sanguinis excretiones, &c. Verùm *Collyria* in oculis præcipuum vsum habent, qui quanto sunt reliquis corporis partibus præstantiores, tantò magis Medici veteres in eorum *Collyriis* elaborarunt, & eorum copia quodammodo luserunt.

Collobomata Græci vocant partes, quæ in labiis, aut narium alis, aut aure deficiunt, & decurtãtur, 14. meth. c.16. quæ propriè *Curta* vocantur, seu *Mutila*. Huius generis sunt, & quas in maiore oculi angulo ῥοιάδας vocant, eo utique vel impensius extenuato minoreque facto, vel prorsus abolito.

Colon, intestinum quintum in ordine à ventriculo, secundum autem in crassis, inter cæcum & rectum medium, 6. de anat. adm. cap. 9. Dicitur verò *Colon*, idest, *Laxius intestinum*, quod excrementa ex distributione segregata suscipit, lib. introd. cap. 11. quod & *pingue intestinum* appellat Galenus, 2. de symptom. caus. cap. 5. vnde propter sui latitudinem, ipsum solum quidam *ventrem inferiorem* appellant, 4. rat. vict. 112. Id dextra prius ilia prætervectum, ad sinistrum renem emergit, perque ventriculi fundum, & iecinoris cauum exporrectum, descendit ad rectum intestinum. Abscedit longissimè a centro mesenterii, quod non expediat venas mesaraicas valdè exugere ea quæ continet excrementa: cæco autem, vt ait Galenus, ad portionem respondet. Sicut enim cæcum valdè extuberat globosumque est, ita & *Colon* tota sui longitudine multos habet

medios globos, & veluti, cellulas, exiguas quidem, nec tantas quantum cæcum (hoc enim totum veluti quidam venter est) sed ad portionem eius similitudine m-q:: tactas. In eo crassiores fæces diutiùs commorantur, donec excernendi tempus appetat. Itaque fit, vt sæpè ab his malè afficiatur, variisque morbis tentetur, pro contenti excrementi qualitate.

Columella, Κίων, Κιονὶς, & *Columna*, siue *Gargareon*, & *Vua*, caruncula est membranosa, in fine palati, à faucibus dependens, vocis instrumentum, quod hiante ore conspicitur, libr. finit vide *Gargareon*, & *Staphyle*.

Coma, idest, *Sopor*, siue *Propensio* & *delatio* in somnum, est, cum vigilare ægri nequeunt, non apertos habentes oculos, sed conniuentes, & alto somno, detinentur, com. 1. in 3. de morb. vulg. 7. vide *Caros*. Hippocr. verò *Cataphoram*, omnem ad somnum propensionem, *Coma* appellat; est enim in somnum delatio. non valentibus infirmis vigilantium munia obire, sed cùm palpebras claudere cupientibus, tùm dormire sperantibus; cùm autem ægri clausis palpebris dormire nequeunt, sed plurimùm vigilant, *Coma* ἀγρυπνῶδες, idest, *Peruigil*, & somniculosum vocat, comm. 1. in 1. prorrh. 1. Aliquando *Coma* pro *marcore* sumitur, 4. sanit. tuend. c. 4. Marcere enim torpere significat, atq; languore & inertia teneri, vnde Celsus de Lethargo dicit; *Marcor* est inexpugnabilis dormiendi necessitas, & comatosos pro insomnolentos, & inertes appellat. vide *Sopor*.

Comitialis morbus, est omnium corporis partium, ex temporum interuallis facta conuulsio, cum mentis ac sensuum oblæsione, qui & *Epilepsia* dicitur, 3. loc. affect. 7. & de differ. morb. cap. 5. Quin etiam *morbus magnus*, *morbus sacer*, *affectus puerilis*, & *Herculeus* dicitur

Puerilis

Puerilis quidem, quoniã pueritiæ tempore sæuit; *Herculeus*, non quod *Hercules* eo vexaretur, sed quidam morbi sæuitiẽ exprimere volentes, nomen hoc magnitudinem significans, *Herculem* effinxerunt, comm. 6. in 6. de morb. vulg. 7. Dicitur adhæc *Puerilis*, vt qui à pueritia incipiens, ferè semper consenescat; Latini *Comitialem* dixerunt, quòd in comitiis, & hominum frequẽtia maximè ægros corripiat. Quo in morbo quia spiritus se ferè totum in suos ventriculos tanquam in arcem recipit (quod & spiritui vitali calorique accidit, si quid cordi molestum est, tunc enim in cordis ventres, spiritus calorque vitalis se recipiunt, reliquis partibus calore destitutis & frigentibus) idcircò ægri neque vident; neque audiunt, neque aliter omninò sentire possunt, sed facultate pristina destituti musculi vrinam, stercus, & semen quasi resoluti profundunt. Horum enim symptomatum ego potiùs eam causam esse existimo, quam cerebri ventriculorum obstructionem. Nam prçterquam non est tanta ventriculorum obstructio (qualis in Apoplexia esse perhibetur) vt cursum prorsus intercipiat spiritus animalis, certum etiam est eam non esse communem omnis Epilepsiæ. Tres enim cùm sint, auctore Gal. comitialis morbi differentię, vna omnium frequentissima cerebri propria est, hoc est, ab humore in ipso cerebro genito, aut cumulato: altera, ab ore ventriculi, affectu scilicet ab eo ad cerebrum per consensum ascendente: tertia verò, à quauis alia parte, qua affectus ipse incipiens, sentiente ægro ad cerebrum vsque conscendit. Vide *Epilepsia*.

Commissura, quæ & *Sutura* dicitur Synarthrosis species est, & ossium compositio, ad consutarum rerum similitudinem, quæ & *Serrata* dicitur, cum Serræ modo, contrario occursu congrediuntur, vbi dentatæ alterius

terius partes in alterius sinus committuntur, lib. de ossibus in proœmio.

Communis morbus, siue *vniuersalis*, Græcis πάγκοινος, est, qui multos in communi inuadit, cui oppositus est morbus, qui *Dispersus*, siue *Sporas* dicitur, qui aliquos separatim tantum inuadit. Σποράδες igitur siue σποραδικοὶ νόσοι, plures sunt simul morbi vagātes, & genere diuersi siue pernitiosi, siue mitiores, quorum alius alium inuadit. Non ab aere, sed à victus ratione nascuntur, quam singuli habent propriam & peculiarem. Inter communes alii sunt *publici*, quos vocant *Endemios*, in quo genere Scorbutus est; alij, *vulgares*, seu *publicè grassantes*, quos *Epidemos*, seu *Epidemios* vocant, vt est *pestilentia*. *Endemius morbus*, si alicuius sit ciuitatis, vel loci proprius, dicitur *Vernaculus*, com. 1. in 1. de morb. vulg. in argumento; vide fusiùs, in verbis *Pandemus*, & *Epidemus*.

Communis, siue *media Cubiti vena* est, quæ communis ei, quæ humeralis nominatur, atque ei quæ per axillam ad manum fertur, 2. de loc. aff. cap. 7. quæ & *Mediana*, & *Corporalis*, & *Purpurea*, & *Nigra* dicitur, lib. de anatom. viu. vide *Media*.

Compages. Capitis sunt suturæ, qua parte ossa capitis inter se mutuò compacta coaptantur; suturæ vero ex translatione dici consueuerunt, Caluariæ enim ossa adeò exquisitè inter se coniunguntur, & coaptantur, vt ipsorum coniunctio per Harmoniam, idest, ex compage, & coaptatione facta, meritò sutura ex pannorum, qui consuuntur, similitudine, dicatur, com. 3. in lib. de iis, quæ in med. fiunt, 36.

Complexia febrium est, quando duæ febres horis differentibus inualerunt; *Confusio* autem, quando eodem tem-

tempore inceperunt, 2. de differ. feb. cap. 8.

Compositus morbus est, qui ex pluribus accessionibus, & remissionibus, siue eiusdem generis, vt duarum, vel plurimum tertianarum, quotidianarum, vel quartanarum, siue diuersi generis, ut unius tertianæ cum quotidiana, vel cum quartana, constat: cui oppositus est *morbus simplex*, unam genere intensionem, & remissionem faciens, lib. de Typis, cap. 3

Compressio, est laterum cuiusq; vasis astrictio, & angustatio per coalitum, 1. de caus. sympt. cap. 5. differens ab *obstructione* (quæ & *oppilatio* dicitur, 2. de caus. puls. c. 1.) quippe hæc est meatuum nostri corporis interclusio, ex aliquo tumore, vel corpore interposito, non per coalitum, lib. de differ. morb. cap. 7. Illa autem in primis ab externis oritur causis, E. G. compresso extrinsecus neruo, angustia meatui eius contingit, 1. de symp. caus. cap. 5. & de differ. morb. cap. 5.

Compunctio, est perforatio, quæ acu fit suffusis, 10. de vsu part. cap. 6.

Conarium, vide *Conoides*.

Concaua vena, est *Vena porta*, 5. loc. affect. cap. 3. vide *Vena porta*.

Concausa, vide *Continentes*.

Conceptio, id est, *seminis comprehensio*; motus est quidam contractionis Vteri, dum semen in seipsum eiaculatum amplectitur, manu veluti quadam auidissimè, lib. an animal sit id quod, cap. 2.

Conchula, Κόγχη, vide *Aures*.

Concoctio est ciborum a ventriculo, in conuenientem animali qualitatem alteratio; quæ concoctio si tarda, & ægrè longiorique iusto tempore fiat, *Bradypepsia*; si autem in alteram qualitatem, non in eam, quæ sit secundùm naturam, fiat mutatio, *Dyspepsia*; si vero nulla

fiat alteratio, sed quales sunt assumpti cibi, tales in omni qualitate manent, & deiiciuntur, dicitur *Apepsia*, 1. lib. de symptom. differ. cap 4. Alteratio ipsa, vsque quò alimentum in similitudinem partis, quæ nutritur, transmutatur, *Concoctio*: vbi verò iam parti opponitur, *Nutritio* dicitur, 8. de compos. med. loc cap 6. *Concoctio* eorum, quæ præter naturam sunt, est ipsa maturatio morbi; at ipsa *Concoctio* in coquentis substantiam deductio quædam est eius, quod concoquitur, com. 2. in 1. de morb. vulg. 44.

Condensantia medicamenta omnia frigida sunt, & aquea, quare poros cutis, & meatus in vnoquoque corpore condensant, & contrahunt: Cæterum, instrumentum vndique totum constringere nequeunt, vnde & *Pycnotica* dicuntur, differuntque à *siccantibus*, quod frigida & sicca sint; ab *obstruentibus*, quod frigidæ & crassæ sint substantiæ, 5. de simpl. c. 14. vide *Obstruentia*.

Condiloma, quasi dicas *Nodus*, est extuberatio, quæ cum phlegmone in rugosa contrahentiq; se ani parte, exsurgit, lib. finit. quæ & *Thyrmus* dicitur, 14. meth. 6. 3. Est adhuc carnis excrescentia callosa in digitis manuu & pedum, in sede item, ac vteri ore coalescens; sic dicitur tumor hic, quod promineat in modum articuli, quem *Condylon* appellant, sed hic affectus in sede præcipuè oritur, ruga aliqua corporum in ano reduplicatorum insurgente, ac præter naturam intumescente. Quum enim sinuosus sit anus, rugas coagmentatas habet; ubi uerò amplius intumuerit, tunc fit *Condyloma*, & aliquando citra inflammationem fit, & molle est; quandoque verò cum inflammatione, tumque durum est, & dolorificum. Gal. lib. de ossib. c. 5.

Condylus, idest, *Tuberculus*, seu *Nodus*, est gibba ossium explantatio Radij, & Cubiti, quæ Carpo dearticulatur,

ticulatur; ob id etiam aliquando *Capita* dicuntur, & *Apophyses*, 2. de usu part. cap. 2. Dicuntur & *Epiphyses*, idest, *artuum capita*; vbi enim os medullam habet, eius finibus vtrinque caput instar operculi cuiusdam, ut plurimùm vides adnasci, 10. de vsu part. c. 18. vide *Nodi*, & *Articulus*.

Confusio febrium, vide *Complexio*.

Congelationes, passiones omnes dicuntur, quæ à causa frigida, & vehementibus algoribus ortum duxerunt lib. de diff. morb. cap. 5. In specie *Catalepsin*, & *Neruorum rigorem*, sic vocitant.

Conia stacte, idest, *Lixiuium destillatum*, 1. ad Glauc. c. 3. Κονία tria potissimum significat, *Calcem*, *Cinerem*, *Lixiuium*, sed aliquando additur hoc ipsum de quo intelligi debeat, vt κονία ἄσϐεστος, κονία ἀσβέστου *Lixiuium calcis*. Similiter κονία στακτὴ καὶ διηθημένη, *Lixiuium stillatitiũ* & *excolatum*, ex loto & percolato cinere factũ, cuiuscumq; generis ille sit, Vitis, Fici, Mali, Tithymalorum, lapidum partiumue animalium. Ex reliquiis enim quorumlibet corporum vstorum ablutis, lixiuium fieri potest præditum diuersis facultatibus, pro eius quod eluitur natura. Eius enim quod empyreuma, seu igneam naturam habet acerrimam, ipsum quoque acerrimum est, eius quod tale non est, etiam moderatius: Idem verò etiam simpliciter στακτὴ appellatur. Quod si Cineri cuicumque Calx addatur, id Lixiuij genus πρωτόστακτον appellari, Paulus Ægineta author est, lib. 7. Sunt & alia lixiuiorũ genera, varias sortita appellationes ab artificibus, quibus illa inseruiunt; vt πηλοποιητικὴ, & σαπωναρίκη, quorũ illud figulis hoc verò saponariis in vsu est, nisi quis malit paratum ex

ſapone lixiuium intelligere.

Coniectura artificioſa, quæ prope ad veritatem accedit, 1. de criſ. c. 9.

Coniunctiua oculi tunica, Vide *Rhagois*.

Coniunctiua cauſa, Vide *Continens*.

Conoeides corpus, ſiue *Turbinatum*, quod & *Conarium* dicitur, Cerebri particula eſt, veluti firmamentum quoddam venis, a magna vena caua propagatis adiacēs, libr. de anat. adm. cap. 3. cuius ſubſtantia glandula eſt, figura autem *Cono* per quam ſimilis; vnde ei nomen quoque eſt impoſitum; vtilitatem autem ei eandem eſſe exiſtimant aliqui, quæ eſt Pyloro ventriculi; nam vt hunc confirmant eſſe glandulam, prohibereque ex ventriculo cibum priùs, quàm is coctus ſit, in tenue inteſtinum tranſumi; ad eundem modum, & hanc glandulam *Conarion* in principio meatus eius conſtitutam, qui ſpiritum ex medio ventriculo in *Parencephalidis* ventriculum tranſmittit, cuſtodem quendam eſſe aiunt, & velut *Oeconomum*, non plures ſpiritus de ſeſe emittens, quàm quantum ſpiritus mitti oportet, 8. de vſu part. cap. 14.

Connutritus morbus eſt, qui longinquo tempore hominum corpora infeſtat, atque his veluti connatus eſt, com. 5. in 6. de morb. vulg. 6.

Conſiſtentia vrinæ, huius eſt tenuitas, & craſſitudo, 9. meth. 4. quam Arabes vocant *Vrinæ ſubſtantiam*.

Conſiſtentia, ſeu *Status Paroxyſmi*, ἀκμή, eſt illud tempus acceſſionis febris, cùm iam caliditas materiam conuicerit, atque vſque adeò color augetur, vt non modò locum exurat, in quo eſt putredinis focus, ſed etiam continuatim per totum corpus diſpergatur; ac cùm iam ad ſummum feruoris deuenerint humores accenſi, id acceſſionis tempus *conſiſtentia* appellatur; tunc

verò

verò vniuersum laborantis corpus igneum redditur, extensa per totum animalis corpus æqualiter caliditate, 2. de diff. feb. cap. 11. vide *Ascensus morbi*,

Constitutio, Κατάστασις, est in proprium sedem alius luxati corporis collocatio, restitutio, & repositio, 4. de fra. 38.

Contenta, ἰσχόμενα dicuntur ab Hippocr. humores solidarum partium spatiis & cauitatibus conclusi: qui tamen non hac tantum ratione contineri dicuntur, sed quod etiam ab ipsis solidis partibus regantur & gubernentur. Quod enim ii gignantur, quodque vsibus corporis inseruiant, id habent a solidis partibus, Vide *Continentia*.

Contentiua, Vide *Continens*.

Contentus pulsus, idem est ac vehemens, 3. de differ. pulf. cap 5.

Continentes causæ (quæ *continuæ*, & *coniunctæ* dicuntur) sunt, quæ cùm præsentes sunt, morbi quoque adsunt, cùm tolluntur, morbi etiam discedunt; aut (vt in Scholis dicunt) quibus positis, ponitur; sublatis verò tollitur morbus; vt spina, telum: opponuntur *euidentibus*, seu *procatarcticis*. & *antegressis causis*, quæ cùm aduersam valetudinem crearunt, separantur & secedunt ab ea: ut, labor, Solis vstio, cruditas. *Concausæ* sunt, quæ affectum sua vi generare licet possint; generant etiam, & alteri cohærentes, vnde *Synaitia* dicuntur: vt, lapis in vesica, & inflammatio; nam ambæ vrinæ suppressionis causa sunt, etsi per se vtraque illam generare possit. *Coadiutrices causarum partes* sunt, quæ sua virtute morbum efficere non possunt; sed alteri auxiliantur; vt libido articularem morbum promouet. *Præcedens causa interna* est, quæ ab euiden-

tibus, vel præparantur; vel coadiuuantur; vt ſanguinis abundantia, nutrimenti ſoboles eſt. Introd. cap. 8.

Continens febris, vide *Synocha*.

Continentia, ἴσχοντα vocat Hippocrates ſolida corporis membra, vt quæ comprehendant, regantque humida; *Contenta* autem appellat humores, vt qui à ſolidis comprehenduntur, quæ cum impetu feruntur ſpiritus ſiquidem in omnem corporis partem momento temporis, & facilè, & citrà impedimentum perueniunt; lib. de trem. palp. c. 5. *Continentes* ergo partes erunt, vt corpus ſolidum cordis, arteriarum, & aliarum partium cauarum, atque aliquid ſuo ſinu concludentium, quæ ſunt baſes, radices, & fundamenta aliarum: in ipſis enim ſingulis triplex adeſt ſubſtantia verè ſolida, & ipſam ambiens, muniens, fouenſque, carnoſa, & per vtramq; ſparſa, ſpirituoſa, in quarum trium ſubſtantiarũ & maximè in ſolidæ quantitate idonea, & iuſta qualitate ſeu temperamento, vitæ primum robur & firmitas reſidet. Hæc ob id omnium maximè continet ac regit reliquas duas, & huius præcipuè beneficio corpora ſolida dicuntur ἴσχοντα ab Hippocrate, à quibus ſingularum partium actiones proficiſcuntur. Nàm ventriculi ſolidum corpus trahit, retinet, coquit, expellit calore ſuo & ſpiritu adiutum. Eadem hepatis ſolidum corpus præſtat, ſuis duabus aliis ſubſtantiis ſimiliter adjutum. Pari ratione & reliquæ partes. Ex quibus fit, vt Hippocrates optimo iure corpora ſolida continentia vocauerit, non aliter quàm fæcem vini vinoſam & ſpirituoſam eius ſubſtantiam fouere & continere videmus. Neque enim continere tantum ſignificat loco aliquo, & ſpatio concludere, ſed etiam regere, moderari & gubernare, quomodo & Præceptor diſcipulos, & Impe-

ratore milites continere dicitur.

Continua febris, συνεχὴς πυρετὸς est, quæ ad infebricitationē, antequam ex toto soluatur, non deuenit, etsi declinatio aliqua & remissio sensibilis appareat. Cū verò declinatio aliqua sensibilis non fiat, semper verò à primo principio febris, vsque ad crisim similis perseuerauerit, erit *febris deurens, ardens, Causon*, à cōtinuis sola acutie differens(quę enim idem cum genere nomen sortiuntur, atque in pluribus particularibus accessionibus continentur, *continua* appellantur) quæ & *Synocha* appellatur; alia quidem *Epacmastica*, siue *Increscens*, siue *Anabatica*; alia *Homotona*, siue *Acmastica*, in eodē semper vigore & tenore perseuerans; vltima, *Paracmastica*, siue *decrescens*, 2. de cris. 6. & 2. de diff. c. 2. Bifariam Veteres vti *continui* nomine, & *intermittentis* videntur; nam *continuas* uocant febres, quandoq; omnes, quæ nullum tempus liberum habent a accessione; quandoque non omnes, quæ accessione nunquam vacāt, sed solas præcipuè illas, quæ omni carent, usque ad iudicium mutatione. Ita *Intermittentes* interdum appellāt illas solas, quæ accessionem perpetuam non habent; interdum eas, quarum equidem non recedit accessio, sed insignes sunt mutationes singularum accessionum, in initio, incremento, vigore, & remissione. At Medici quidam iuniores, quæ non magnam mutationem habent, non Continuas, id est, *Synochas*, sed *Synochos* nominant: *Continuas* autem has solas, quæ non ueniunt ad integritatem, & intermittunt singulis accessionibus, has uocant Antiqui, interdum Continuas, interdum Intermittentes: nam sunt rectè inter Continuas, & Desinentes in integritatem, mediæ, Proinde rectè, ubi cum *Synochis* conferuntur, *Intermittentes* appellantur, cùm ad integritatem uenientibus, *Continuæ*,

comment.3 in 1.de morb.vulg.2.

Continui solutio, ἀπόσπασμα, vide *Vnionis solutio*.

Contractiones, uide *Ganglia*.

Contraindicare, vide *Endeixis*.

Contraria, apud Hippocratem & Medicos sunt, non in corporum modò qualitate; vt cali dum frigido, humidum sicco; sed in quantitate etiam; vt magnum paruo, laxum denso. plenum vacuo; quæ Aristoteles *Opposita* vocat; quo sensu dicunt Medici, curationem fieri per contraria, 11. method. cap. 12.

Conturbatio, seu *Perturbatio* τάραξις, vide *Taraxis*.

Contusio, θλάσμα est, cùm graue aliquid supra corpus incidit, ac id ipsum collidit; ita vt carnea pars disrumpatur; cùm verò caro contusa, in loco sub cute cruorem contraxerit, sine vlla cutis diuisione; *exuccatio*, *sugillatio*, *effusio*, *nigror*, & *nigritia* affectio hæc dicitur; venas tamen exiguas, simul cum carne rumpi, ac discindi in huiusmodi suggillationibus; est perspicuum, 3. de his quæ in medic. 30. lib. de tumore, cap 105. de compos. med. per gen. cap. 3. Id quoque in osse aliquando videtur euenire; sed in pueris maximè. Oportet enim in sese cogi id os quod colliditur, atque ita molle euadere, vt perfectè durum non sit. Θλάσις etiam numeratur inter fracturæ cranij differentias, quamuis fractura cranij non sit, nec fractura quidem simpliciter, sed ossis caluariæ in anteriorem partem impulsio, & veluti inflexio, cauitatem tantum, non etiam vnitatis solutionem in caluaria efficiens, vt licet in plumbeis, & æneis vasis videre, si foris illidantur; vide *Collisio*, & *Vnionis solutio*.

Connexa Hepatis, vide *Sima*.

Con-

Conuulsio, σπασμὸς; Cùm omnes arbitrarij motus, musculis obeantur, quando ad sua ipsorum capita retracti, vnamque particulam, cui inseruntur simul attraxerint, affectus aliquis p.n. in tensionem musculos ducens, iisdem acciderit, hunc motus sequitur, similis quidem naturali, sed citra voluntatem, & vocatur affectus *Conuulsio*, lib.de Trem.palp, cap.8. quam Celsus lib.2 cap.primo vocat *neruorum distentionem*, quæ *Conuulsio*, vel vniuersalis est (vt cùm totum corpus curatur, aut in anteriora, & dicitur ἐμπροσθότονος, vt in posteriora, ὀπισθότονος, aut in vtramq; partem æqualiter, τέτανος, quibus additur & ἐπιληψία) est .n. quædam totius corporis conuulsio, patiente nimirum neruorum principio, vel pa ticularis, aut in musculis oculorum, & dicitur στραβισμὸς; aut *mandibulæ*, τρισμὸς; aut *oris* κυνικὸς σπασμός; aut *penis* σατυρίασις Sunt autem plures earum causæ, quas tamen omnes Hippocrates in duas contulit, inanitionem & repletionem. Ad inanitionem quidem reuocatur febris ardens, hellebori potio, immodica sanguinis profusio, vigiliæ, inedia, & quæcunque corpus vehementer exiccant; ad repletionem verò ebrietas, crapula, suppressa vacuatio consueta, exercitatio intermissa, phlegmone, & quę eam consequuntur dolor morsusque, præterea & flatus qui in musculis conclusus, siue illic genitus, siue aliunde influens, eos distendit atque contrahit, ut docet Galen.lib. 2. de sympt. causis; Quo etiam loco ab utraque illa causa conuulsionem fieri chordarum eleganti similitudine docet: ut enim illæ vel nimio humore imbutæ, vel vehementiùs resiccatæ tenduntur, contrahunturque, ut interdum etiam rumpantur, sic &

nerui afficiuntur, atque ita tensi musculos adducunt: Itaque in neruis quidem ipsis conuulsionis causa aliquando est, non etiam in ipso musculi corpore: musculi tamen non nerui morbus esse, *Conuulsio* dicitur, quod ipse non autem neruus proprium sit motus, qui in conuulsione læsus est, instrumentum. Itaque si nerui ex chordarum comparatione conuelli aliquado dicantur, id non propriè dicitur, sed quod ita affectis, necessariò quoque musculus contrahatur. Ergo quæcunque neruorum principio, vel copia, vel acrimonia, vel maligna venenataq; qualitate molesta sunt, conuulsionem possunt excitare; siquidem ab iis grauati nerui irritatique contrahuntur, & musculos secum adducunt. Ex his patet, conuulsionis causam vel in musculo, & præsertim eius capite esse, vel secundum nerui ipsius ductum, vel in ipso neruorum principio, quod geminum à Medicis statuitur; vnum in spinali medulla, alterum, in cerebro; vide *Rhegma*, & *vnionis solutio*.

Conuulsio Canina, σπασμὸς κυνικός, est affectio musculorum maxillarium, per quã os, nasus, oculus, labrũ, atque adeò dimidia faciei pars in obliquum torquetur; quæ affectio nonnunquam dicitur *Conuulsio*, interdum *Paralysis*, quæ ad musculum latũ pertinens affectio est, quam quidã vocant *oris torturam*, 4. loc. aff. c 2. vers. fin.

Conuulsio comitialis, quæ laboranti Epileptico affectu accidit, 5. loc. aff. 5. & 3. loc. aff. 7.

Conuulsiuum affectum vocat Galen. qui ante mortem necessario conuulsionis habet symptom. 1. de præsag. ex puls. c. 4. & com. 3. in 1. prorrh. 69.

Conuulsiuus & *vibratus pulsus* sunt, qui naturali sede relicta, vnum locum non tenent, sed sursum atque deorsum agitantur. In *Vibratis*, arteriæ quædam partes quasi iacula superiora petere, quædam demitti, vno

eodemque

eodemque tempore conspiciantur, quæ distentio parua est in *Conuulsiuis*, 1. de diff. pulf. c. 28.

Conuulsiuus pulsus est, in quo ad vtrumque terminum tenditur arteria, quem conuulsio sequi solet 2. de caus. pulf. cap. 12.

Coopertoria cartilago, vide *Circoeides*.

Cophosis Κώφωσις, id est, *Surditas*, est abolita au litus actio inducta ab iis, quæ vel ipsam audiendi facultatem, eiusque primarium instrumentum (quod est animalis spiritus in aures affluens,) aut ipsius organa, quæ natura ad audiendum comparauit, læsum. Ad primum genus pertinent causæ omnes quæ ipsum sensuum, neruorumque principium, hoc est, Cerebrum, male habent, præsertim qua parte ex eo neruus auditorius producitur; cuiusmodi sunt intẽperies aut vitiosus aliquis humor, vel sensim in Cerebro cumulatus, qui habitualem aliquando & incurabilem surditatem facit: vel confertim & subitò in ipsum irrumpens, sicuti per febres acutas accidit, de quo celebris apud Hippoc. habetur Aphorismus: *Quibus biliosæ deiectiones, superueniente surditate cessant, & quibus surditas superuenientibus biliosis deiectionibus cessat*: Item, qui non multò postea scriptus est; *Quibus in febribus aures obsurdue-runt, sanguis è naribus fluens, aut aluus turbata soluit morbum*. Pleno enim eiusmodi humoribus cerebro, iisque ad aures maximè vergentibus, fieri non potest, quin & audiendi potentia vel hebetetur, vel etiam in totum auditu priuetur, & ipse animalis spiritus impurior, crassior & fæculentior redditus, ad audiendum prorsus ineptus euadat. Possunt tamen & hæ ipsæ causæ organis auditus esse communes, & in ipso auditorio neruo, præsertimque meatu eius interno talem intemperiem, tantamque obstructionem excitare, vt nec so-

nis

nis in aures aditus pateat, nec interno spiritui in ipsum neruum via. Id quod etiam a sorde, callo aut alio tumore præter naturam meatū nerui auditorij occupante accidere potest. Hæ quidem causæ si magnæ sint, surditatem inducunt; Sin autem exiguæ, auditum vel obtusiorem reddunt, vel deprauant, vel in eo dolorem etiam mouent. Sunt enim harum omnium affectionum communes causæ sola magnitudine ab inuicem differentes. Præter quas tamen aliud quoddam discrimen afferri potest, quod læsis aliis instrumentis auditioni vsum aliquem præbentibus, iis scilicet quæ aurem foris circumstant, intemperie, aut tumore præter naturam aut continui solutione, aboleri quidem in totum auditus, surditasque fieri non potest, sed tantum hebetari, vel etiam deprauari. Quod autem ad dolorem attinet, qui in auditus sensu aliquando mouetur, non est dubium quin a proprio sensibili fiat, vt voce aspera, grauissima, maxima, celerrima, qualis sonus est tonitrui, a quo sæpenumero inductam esse surditatem, animaduersum est diuulso audiendi instrumento, sicut è contra vox lenissima tardissimaque sano auditui solet esse grata: fatigato autem gratior, si præterea sit perexigua ægro verò longè gratissima, eaque etiam magis ipsum silentium.

Copos, id est, *Lassitudines*, Græci vocant *Affectus*, ex multo vehementiuè motu corporibus, vel totis, vel particulis, quæ iusto plus laborarunt, obortos; vnde *Acopa medicamenta*, quæ talem lassitudinem tollunt, Gal. de comp med. per gen c. 11. Triplex in vniuersum omnis lassitudo est. ἑλκώδης, τονώδης, φλεγμονώδης. vlcerosa lassitudine vlceris sensus, cùm mouentur, se exhibet, in inflammatoria, inflammationis: in tensiua incendi tendiq; sibi uidentur qui laborant. Vlcerosa quidem

lem oritur ab excrementorum tenuium copia & acrimonia, quos ipsa exercitatio nimia, & celeres ac multi motus pariunt, eo excremento, quod crassius erat, fuso & attenuato. nec tamen toto expulso, aut adipe molliue carne liquata. Nec uerò solus exercitationis excessus iam gignit, sed sponte etiam aliquãdo prouenit, & maxime in ea incidit corpora, quæ & mali succi sunt, & excremẽtis abundãt. Succedit uerò & recentibus cruditatibus. Tensiua uerò a nullo quidẽ excremento gignitur; de quo magnopere sit curandũ, sed residet in musculis & neruis ex nimia tensione, quam exercitando admiserunt; affectus qui iam effectricis causæ potestatem testificans. Accidit namque in uehementi tensione omnes musculorum fibras contendi, non tamen similiter omnes lassari, sed eas maximè quæ per longitudinem tẽsionis porriguntur. Quippe quæ obliquiores quodammodo iacent, minus in directum aguntur; quare his nullum constat periculum. In iis uerò quæ immoderatiùs sunt extentæ, ita ut parùm a rumpendo absint; relinquitur affectio quæ iam similis ei, quæ inter agendum fiebat. Quippe tendi adhuc uidentur; cùm tamen nulla iam tensione urgeantur. Tertia autẽ lassitudinis differentia, quæ inflammatoria, seu inflammationi similis dicitur, in qua nimirum ceu contusas aut phlegmone obsessas partes sentimus, ũ maximè solet incidere, cum musculi nimium excalfacti attraxere quippiam ex circumfusis sibi excrementis. Ex uehementissimis nascitur motibus, solaque supra naturalem habitum musculos attollit, ita ut phlegmone persimilis sit affectio. Itaq, & leni tactu offenduntur, & calidiore apparent. Dolent uerò etiamsi ipsi per se moueri conentur. Incidit hæc lassitudo iis plurimum, qui assueti exercitationibus non sunt: Nam exercitari assuetis rarò incidit, etiam ex

vehe-

hementissimis, plurimisque motibus. Illud autem huic vni præter cæteras commemoratas egregiè inest, nēpe maior quàm pro naturali habitu tumor, nec doloris ipse sensus idem in hac atque in tensiua lassitudine habetur. Quippe in illa tendi, in hac contusos esse vsque ad ossa neruos putant, qui ipsa laborant. Quare in his saltem proprium à reliquis duabus discrimen habet, nec est composita tantùm. Præter tres has proprias lassitudinis differentias alia est, quæ ceu lassitudo sit, nonnullis imponit. Hæc incidit, cùm supra iustum musculi siccantur, ita vt squalens contractumq; corpus appareat, atque ad motus quodammodo pigrum, nō tamen ei vel vlceris, vel tensionis, vel phlegmones sensus inest: sed nec horrorem vllum doloremve, nec pigritiam ad motus ei similem infert, quam lassitudines inuehunt, sed gracilitatem tantum ariditatemque facit. Hæ quidem sunt lassitudines simplices quatuor differentiæ ab immodicis motibus genitæ, quibus aliæ totidem respondent spontè venientes, quas αὐτομάτους κόπους Hippocr. appellauit, & dixit morborum esse prænuncias. Vt enim quæ immodicas exercitationes lassitudo excipit, sanorum symptoma est: ita quæ sine his consistit, morbosum. Ac lassitudo quidem vlcerosa spontanea, eadem prorsus est cum ea quæ exercitationi superuenit, siue ipsum affectum, siue eius symptomata spectemus, causa tantum differt. Huius enim externa, illius interna causa est, acrimonia scilicet tenuis & calidi humoris corpus erodentis, stimulantis ac pungentis, qui imprudentibus nobis in corpore succreuit. Tensiua verò, quoties sua sponte incidit, plethoris superuenit. Tertia verò, quæ phlegmones sensum affert, ex ambobus oritur, tum nimia succi boni abundantia, tum acri illo & vitioso succo, non vtique in venis cum bono

bono sanguine misto, sed ab his translato, atque in carnibus & ad cutem solo hærente

Copula, seu *Ligamentum*, Σύνδεσμος, terminus musculi est, sensu omni carens, durior & crassior *Neruo* & *Tendone*, vsum eum, quem vel nomine ipso præsefert, exhibens: differt a *Neruo* & *Tendone*, quod Neruus a Cerebro, vel spinali medulla exorsus, sensum, aut motum membris inducit: *Tendo* verò finis musculi neruosus est, ex *Copula* & *Neruo* procreatus, 1. de plac. c 9 quam quidam *Neruum* nuncupant, com. 1. in 6. de morb. vulg. 2. vide *Neruus*.

Cor, Καρδία, est viscus, carne cōpacta, dura, fibrosa, caua cōstans, principiū vitalis facultatis: sunt qui Musculū esse definierint, verùm & minus rubet quam Musculus & longè durius spissius, solidiusq; est, multòq; aliter fibris intertextū, fibris namq; validis & rectis, caro eius circumfusa est, (unde *Parenchyma*, nomine quoque aliis visceribus communi appellatur) a basi ipsius in mucronem tendentibus. Habet præterea & transuersas, in eas ad angulum rectum incidentes, & obliquas earum medias. Ac rectis quidem per diastolas è vena caua sanguinē per arteriam uenosam attrahit: transuersis autē per systolas in uenam arteriosam, & arteriam magnam expellit; fuliginosumque pariter excrementū in arteriam venosam: obliquis verò per quietes inter Diastolen Systolenque medias sanguine ex vena caua in ventriculū dextrum, & spiritu ex arteria venosa in sinistrum attracto retentoq; perfruitur. Sunt namq; cordi duo ventriculi seu sinus, κοῖλιαι Græcis dicti, carnis ipsius portione media seu Diaphragmate quodam distincti. Dexter multo amplior est, carne & parciore & molliore circumseptus: Sinister verò multo angustior, vt qui carne

tum

tum largiore, tum densiore contineatur. Vtrique autem sua est auris neruosa, caua, ad ora vasorum materias in cor immittentium affixa, in quibus veluti in penu quodā sanguis & aer recondita sunt: has Græci ὦτα & ὑμένας ὠτοειδεῖς appellant. Habet .n. vterq; sua vasa; dexter quidem venam, tum cauam, tum arteriosam; sinister autem arteriam tam magnam quam venosam, in quorum vasorum orificiis certæ quædā sunt membranarum epiphyses, quarum aliæ foris ortæ, introrsum feruntur, (cuiusmodi tres habentur in venæ cauæ orificio, duæ autem in arteria venosa, omnes inæquales & ueluti laceræ) aeri atque sanguini in cor immittendo destinatæ: aliæ uerò ab internis sedibus foras uergunt, tres quidem in magnæ arteriæ osculo, & totidem in uena arteriosa sitæ inter se æquales, per quas sanguis tum crassior ex dextro sinu in pulmones per uenam arteriosam, tum spirituosus ex sinistro in magnam arteriam emittitur. Omnium autem orificiorum quæ in cor dehiscunt, maximum est arteriæ magnæ, quod ut iuuenibus cartilaginosum est, ita natu grādioribus, præsertimque senibus, osseum. Cordi porrò sua est tunica, neruulum à sexto pari aut recurrente sinistro sortita. Venam etiam à uena caua habet, antequam ea in dextrum uentriculum subeat, coronæ modo (στεφανιαῖα ob id dicitur) circa cordis basim implexam, & ramulis postea plurimis in cordis partem extimam distributam: duas item arteriolas inæquales ab aorta sub membranarum epiphysibus productas, &, vt vena coronaria variè per summum viscus dispersas. Interna namque eius caro a sanguine in ventriculis contento, abundè nutritur & temperatur. Est autem cordis figura pyramidata, a lato in acutum tendens. Arteriarum, & caloris natiui

quo

quo animal regitur, ac vita continetur, quasi fons & domicilium, in medio omnino Thorace situm est, præsertim sua basi, quèm caput eius nominant. Ea vis cordi insita a Medicis facultas vitalis nuncupatur, 6. de vsu part. & 7. de anat. adm. Vocant adhuc & *Cor*, Veteres omnes, *Os ventriculi*, propter affinitatem maximam, quæ illi est cum Corde, & mutuum consensum; vt ostendit Galen. 2 de placit. & 5. loc. aff. 6.

Coracoeides, vide *Ancyroeides*, & *Acromion*.

Coryphe, Vide *Vertex*.

Cornea, siue *Corniformis*, (Κερατοειδὴς χιτὼν ἢ ὑμὴν) oculi tunica est, tenuis, dura, & densa, quæ a dura cerebri meninge proficiscitur, & tenuem oculi tunicam choroeidem in orbem amplectitur, quæ & *Ceratoeides* dicitur, 10. de vsu part. cap. 3. & *Cærulea*: estque tunica secunda oculi, hoc est, proximè subiecta adnatæ tunicæ, quam ἐπιπεφυκότα appellant. Prætenditur humori crystallino veluti operimentum & propugnaculum aduersus ea quæ extrinsecus possunt accidere. Ideòque non modò densam, sed etiam prætenuem, albam & pellucidam fieri oportuit, ne vllo pacto visionem humori chrystallino (quod primum est visus instrumentum) prætensa impediret. Itaque non aliter quam cornu prætenue, & quam accuratissimè derasum condita, & humorem eum tuetur, & splendorem nihilominus transmittit. Græci Κερατοειδῆ appellarunt, siue propter firmitatem, siue quod per eam, qui illi adiacet internus humor, tanquam per cornu transluceat, siue quod cornus instar veluti in laminas dissoluatur, vt scribit Rufus Ephesius. Pluribus enim ceu corticibus constare dicitur à Galeno, lib. de oculis. Vt autem talis composita aptissima est ad visionem, ita cùm eius

pars

pars, quæ pupillæ anteſtat, craſſior, aut ſpiſſior, aut humidior eſt facta, viſionem impedit; ſimiliter ſi colorem mutauit; nam craſſior & ſpiſſior viſus hebetudinem creat: humidior non eam tantùm, ſed etiam vt quaſi per caliginem vel nebulam, vel halitum quempiam, vel fumum cernatur, efficit: Mutato autem eius colore, vt per regium morbum contingit, pro natura coloris error in uiſu reſpondet. Rugatur & ipſa iis, qui ad extremum ſenium peruenerunt; tum propter ſenectæ imbecillitatem, tum propter ſpiritus ſupernè influentis penuriam. Eòque fit ut ij, ſeruata etiam pupillæ magnitudine, imbecillius, aut nullo etiam modo uideant. Vide *Cærulea*, & *Ceratoeides*.

Cornicularis proceſſus, uide *Ancyroeides*.

Corniformis, uide *Cornea*, & *Ceratoeides*.

Cornua, Κέρατα, numerantur inter affectus præter naturam; ſunt autem duæ eminentiæ oſſeæ, quæ prope tempora naſcuntur; Dicuntur & *Dionyſiſci*, Διονυσίσκοι; ſunt & cornua vuluæ, ſiue ſinus, duo proceſſus inſignes, à lateribus uuluæ, ad utraque ilia, quos alij uocant *Cirros*, lib. de uuluæ diſſ. cap. 3. uide *Apices matricis*.

Corona oculi, uide *Iris*, & *Stephanos*, Ιρις, Στεφάνη.

Coronale os, ut *Coronalis ſutura*, Στεφανιαῖα ῥαφὴ, Στεφανιαῖον ὀστοῦν, ſunt ſutura anterior Cranij ab uno temporum oſſe ad alterũ tranſuerſim perueniens: ſic etiam *Os frontis*, *Coronale* dicitur, quoniam ea capitis parte, ubi idipſum conſiſtit, Coronæ geſtari ſoleant, uel quòd in orbem frontem cingant, 9. de uſu part. 2. de oſsibus, c. 1. & 6. de anat. adm. cap. 1. Inde & *Coronalis vena*, Στεφανιαῖα φλέψ, propago eſt, ueniens, à magno trunco uenæ cauæ ſurſum aſcendentis, cingens

cordis

cordis basim in modum Coronæ, eidemque alimentum aduehens. Ea quidem magna ex parte simplex est, interdū tamen gemina apparet. Distribuitur autem in partem cordis externam. Est & alia venæ cauę propago, quæ *Coronalis stomachica*, Στεφανιαῖα στομαχικὴ appellatur, quæ à ramo splenico venæ cauæ proficiscitur, & ad stomachum effertur, ibique bipartito ramo maiore, ceù Corona, stomachum totum cingit; ramulis sursum ad Æsophagi finem, & deorsum in ventriculū demissis; minore ad piloron descendit, ramulis obiter ante & post distributis. Quemadmodum autem à vena caua, Coronalis hæc vena proficiscitur; sic a magna arteria statim, vbi à corde orta est, arteriæ duæ coronariæ prodeunt, maior sub valuula dextra, minor sub postica, quæ in cordis superficiem, & eius partem crassiorem, perinde ac venæ, distribuuntur, 7. de anat. adm.

Corona, siue *Coronon*, Κορώνη ἢ Κόρωνον, est extremū ossis, quod in mucronem desinit, lib. de ossib. in procem. Vnde omnes Apophyses rotundas appellant. *Coronas*: sic autem dicitur, quia τ̃ Κορώνης, hoc est, cornicis rostro similis sit: quæ autem Apophysis in caput crassum & rotundum desinit, non Κορώνη, sed αὐχὴν, nominatur, 2. de vsu part. cap. 14.

Corporalis vena, vide *Communis*.

Corrugatio pupillæ, vide *Tabes oculi*.

Coryza grauedo, Κόρυζα, tenuis & incoctus humor aqueus est, qui per nares secernitur, quasi grauedinem dixeris; hic cerebri morbus est, præsertim verò priorum eius ventriculorum: sunt enim eo humore referti plenique; talis defluxio, cùm per palatum fit, dicitur

Catarrhus, 2.progn.49. Est autem hic humor, non qui propriè ὠμὸς, siue *Crudus* dicitur, sed qui ἄπεπτος, hoc est *Liquidus* & *Tenuis*. Cellus autem autem author est, & *destillationem*, & *grauedinem*, κορύζας Hippocr. appellasse. Verumtamen non locorum modò, qui ad nares habentur, obstructio fit, sed etiam tum spiritui ipsi, qui in ventriculis est, tum cerebro quod hos continet, intemperies quædam accedit, qualis ab obstructione solet contingere. Causa eius est Solis æstus, vini potus largior, balnea calidiora, perfusio capitis ex aqua calida, maxime si caput calidius existat, & cibus in ventre incoctus manens, neque per inferna descendens: his enim caput humorem superfluum colligit & repletur: Sed immodicè refrigeratum Cerebrum *Coryzam* creat. Sic enim caloris penuria male concoquit alimentum, patiturque idem quod ventriculus diarrhæa laborans. Quod enim in ventre diarrhæa est ex mala concoctione, talis in Cerebro est Catarrhus & Coryza. *Catarrhum* appellamus, cùm quod superuacuum est in Cerebro, in os diffluit; *Coryzam*, cùm in nares; *Branchos* autem, siue raucitas Catarrhis superuenit, faucibus scilicet humore imbutis; quod si in Gurgulionem fluxio procumbit, quam ex similitudine Græci *Staphilen*, idest, *Acinum*, vocant, in ea gignit, aut alias eam in *tumorem* attollit; at si Glandulas, *Antiadas*; si in eas, quæ iis proxima sunt, *Paristhmia*. 3 de symptom. caus. cap. 4.

Costa extrema est, non parua illa reuera spuria, quæ ab aliis discedit, & carnosæ parti septi transuersi obducta est, sed ipsi proxima, cui manifesta iam membrana tenuis intus subtenditur, ei continua, quæ omnes costas subcingit, 5. de anat. adm. cap. 3.

Costa,

Costa, ossa pectoris sunt, quæ à collo toto ad illa vsque ex anteriore parte, ad vtrumque latus protenduntur, libr. Introd. cap. 19. & 3. de articul. 37. duodecim vt plurimum numero sunt; ex quibus superiores septem simpliciter πλευραὶ dicuntur; quinque vero reliquæ costę inferiores νόθαι dicuntur, hoc est, *spuria*, & *illegitima* quia imperfectæ sunt.

Cotyle, Κοτύλη, vide *Articulus*, & *Acetabulum*.

Cotyledones Κοτυληδόνες, vide *Acetabulum*.

Coxa, quæ & *Ischion*, magnum femoris ossis caput est, Græcè ἰσχίον, idest, *Coxa*, appellatur, veluti cauitas eius, *Acetabulum* dicitur, 2. de fract. 70. unde affectus fit, qui *Ischias* & *Coxendix* appellatur; inde *Ischiadici*, & *Coxarij*, idest, Coxæ morbo laborantes, 7. de compos. medic. per gener. cap. 16. *Ischion* aliquando significat ligamentum ipsum, quo Femur Coxendicis Acetabulo colligatur; interdum verò ipsum articulū, sed & *Ischia*, ἰσχία, dicūtur a quibusdam, partes carnosæ ex vtroque sacri ossis latere, (quæ & σκαφία Græcis, a Latinis *Clunes* appellantur.] *Os* autem *Coxendicis*, est apophysis ossis sacri, ad Coxendicis acetabulum vndique pertinens. *Os* enim *sacrum*, qua parte femoris caput ei inseritur, *Ischion* vocatum est.

Cranium, *Calua*, *Caluaria*, κρανίον, est os capitis crassum, rarum, rotundum, ossibus septem compactum, suturisque veris tribus, coronali, lambdoeidea, & sagittali, distinctum, Cerebrum continens, atque vtramque meningem ambiens, quod quasi κράνος, idest, *Galea*, cerebro adiaceat, sic dictum, 8. de vsu part. cap. nono. Crassitudo quidem illi magna est, ut validum sit, nec obnoxium externis iniuriis; solidum verò esse non ex-

pediebat, tum ne iusto grauiùs euadere, tum ne ineptum esset transmittendis cerebri excrementis: itaque rarum & cauernosum esse oportuit. Idem vero, si rectè a natura conformatum est, rotundum quidem est, ac sphæræ simile, ita tamen vt sphæram non omnibus numeris æquet. Siquidem oblongum est, & à lateribus quidem vtrimque parùm depressum: anteriore autem ac posteriore parte parumper extuberans, & gibbosum, inferiore autem planum.

Crasis, Græcè Κρᾶσις, & Κρῆσις. temperiem significat, 1. de natur. hum. 12.

Crassa membrana, vide *Membrana dura*.

Crassa vena, idest, *humeralis*, 1. de artic. 53.

Crassus pulsus, vide *Gracilis*.

Crea, vide *Tibia*.

Creber pulsus est, cuius intermediæ quietis est breue tempus; rarus, cùm longum; 4. de pulf. ad Tyron. c. 4.

Cremasteres, Κρεμαστῆρες sunt musculi duo vtrinq; scilicet vnus, a quibus testes sursum trahuntur. Eorum vterque gracilis est & longus, & cum vasis spermaticis à musculis hypogastrij descendit ad ipsos testes, eos releuans: Contrariis carent musculis, qui contrarium motum efficiant, nullus enim est, qui testes ad inferiora reuellat, quod satis sua grauitate ima petant, ægris præsertim & senibus.

Cremor, idem est ac *Chymus*, χυμὸς, 3. de natur. fac. cap. 4.

Cremor ptysanæ est, vbi à decoctione quis Ptisanam colauerit, deinde cremorem à decocti parte aquosa separauerit, 1. acut. 26.

Cricoeides cartilago, est *Laryngis cartilago*, basim annuli figuram repræsentantem efficiens, Tribus enim

cartilaginibus constat Larynx, quarum prima maxima ex internis partibus collocatur, cuius conuexum extra prominens, *Pomum Adami* vocatur, concauum intus, quæ dimidium totius capacitatis laryngis comprehendit, ad formam scuti, à quo Anatomici *Thyreoidem*, id est, *scutiformem*; alii, *Peltadem*, quod *Pelta* formam agat, nominant: posterior, quæ basim Cricoeidem idest, Annulli figuram imitantem efficit, postremæ ipsius asperæ arteriæ cartilagini, sigmæ literam imitanti, incumbit; Scutiformi verò in priori sui ipsius parte subjacet, (quæ & *Cricoeides*, *Cymbalaris*, & *Coopertoria* dicitur.) Reliqua ab his Cartilago, quæ tùm positione, tùm magnitudine tertia est in suprema Cricoeidis (quæ & *innominata* dicitur) Cartilaginis parte sita est, gutturniis, infundibulisque, quas *Aritænes* vocant, similis; vnde & *Arytænoeides* dicitur. Quæ autem à radice linguæ exoritur, quam *Epiglottida*, quasi *Superlingulam* dixeris, non est *Bronchij* propria, lib. de vocal. inst. diss. cap. 4. & 7. de vsu part. c. 11. & lib. de anat. viu. κρίκος *annulum* & *circulum* significat. Vnde & κρικόω & ἐγκρικόω, quod est, annulis traiicio, infibulo, aut fibulæ modo illigo & pernecto. Hippocr.

Crimnoeides vrina, Κριμνώδης, cuius sedimēta *crimnoeidea* sunt, idest, quæ speciem furfuris, vel spumæ referunt; significantque sanguinis cremationem, si rubea sedimenta sunt; vel solidorum nimiam liquationem, si alba, lib. de vrinis, cap. 29. itaque omnis huiusmodi hypostasis mala est, vt scribitur in progn. Nam si per exitiales morbos inciderit, breui futuram mortem significat: si verò in morbis non mortiferis apparuerit, morbi longitudinem portendit. aphor. 31. lib. 7.

Sed plurimi quidem per eiusmodi morbos citò pereunt, aut si euadant, diutissimè ægrotant. vide *Hypostasis*

Crisis, Iudicium, siue *Iudicatio*. Κρίσις apud aliquos est subita in morbo in melius peiusue, ad vitam, aut mortem, mutatio; apud alios, est ea, quæ antecedit iudicium, humorum agitatio; apud alios, integra totius morbi solutio; apud alios, illa tantùm morbi solutio, quæ ad bonum fit, 1. de cris. cap. 1. *Sed*, ea; quæ repente fit, per excellentiam *Crisis* dicitur, & à natura, ea, quæ præter naturam sunt, superante, exquisitè perficitur, 3. de cris. cap. 1. Iudicatio per morbos, de foro translatitia appellatione dicta est, significans, præcipitem in morbo mutationem; cum quadam euidenti euacuatione, vel abscessu, quæ quadrifariam existit; aut enim statim vindicantur a morbis, aut magnam obtinent in melius mutationem, aut statim moriuntur, aut multò deteriores euadunt. Itaque duas primas iudicationes bonas appellant, proximas duas magna ex parte cum adjectione, malam, aut prauam iudicationem, quandoque verò sine adiectione simpliciter sic uocant, 3. prognost. 1. Vtitur item Hippocrat. *Crisi* pro λύσει, id est, solutione morbi, vt in prognost. optimam eam dicit esse vrinam, in qua per totum morbi curriculum, donec ipse iudicatus sit, subsidet album, læue, & æquale. Neque enim aliter κρίνεσθαι illic interpretatur Galenus, quam λύεσθαι, hoc est, *solui*: ut nec aliis plerisque locis cùm κρίνεσθαι in luxationibus usurpat. Vnde Cor. Celsus pleraque ex Hippocrate in Latinum conuertens, κρίνεσθαι nunquam aliter vertit, quã *solui* & *finiri morbum*. Eodem etiam modo Ephemeræ & Hecticæ febres dicuntur iudicari per abutionem, ut

scribit

scribit Galen. lib. 2. de cris. quod & sine magna perturbatione & minimè subita permutatione finiantur. Tertia adhuc est eiusdem Κρίσεως significatio, denotans motum vehementem naturæ ad cuiuslibet rei molestæ depulsionem; & hæc quidem generalis est, secundũ quã non modò morbi, sed & cõceptiones, & abortiones, & partus, & omninò quæcunq; magno conatu naturæ indigent, dicũtur iudicari, & per Crisin solui, li. de symp. p

Crisis, ἄσημα, quæ à nullo dierum indicantium, aut signo in illis apparere solito, prædemonstrata fuerit indicata, 3. de cris. 10. Ἀσήμως citra vllam iudicationis significationẽ, citra rationẽ, significat Hipp. ἀκρίτως, ἀλόγως, aut παραλόγως, & in iudicationis ratione iis quæ temere aut præter rationem contingunt, attribuitur: *Periculosa*, quæ cum grauibus symptomatis accidit; *Infida*, seu *incerta*, cùm morbi recidiua contingit; *Obscura*, quæ citrà excretionem, vel abscessum euidentem euenit; *Absoluta* crisis autem est, quæ in morbo nihil facit reliqui, 1. die. decr. cap. 2.

Crisis imperfecta, quò non omninò à morbo liberat, 3. de cris. 7. sed ex morbo quippiam relliquit, 1. die. decr. cap. 2 Κρίσις etiam sumitur aliquando apud Hippocr. pro ipsa accessione, vt aph. 1. lib. 1. sicut Galen. & Philotheus in explicatione eius loci scripserũt. A quibusdam vocatur etiam *medium spinæ foramen*, quo omnes spinæ articuli sibi iunguntur, & spinæ medulla à cerebro descendit: magis usitato nomine σωλῆν dicta. Iulius Pollux id spatium inter scapulas cauum, quod secundum longitudinem ad lumbos porrigitur, κρῖον nuncupari scribit, fortè quod dextram partẽ à sinistra διακρίνει, hoc est, discernit, & disterminat.

Crisima signa, id est, *decernentia, & indicantia*, 1. aph. 12. Κρίσιμον, duobus modis accipitur apud Hippocratem, vt signum, & vt causa per se τῆς κρίσεως. Signum quidem id dicitur, quod futuram crisim prænunciat. Eorum duplex est differentia: alia signa tantùm sunt; alia, non modò signorum, sed causarum etiam rationem habent. Signa tantum sunt colli dolor, temporum grauitas, tenebræ oculis obseruantes, vertigines, capitis dolores, lacrymæ inuito obortæ, facies & oculi rubentes, labiorum motus, vigilia, somnus grauis, asthma, dyspnæa, præcordiorum retractio, stomachi fastidium, nausea, æstus, sitis ingens, rigor, cardialgia, molestus decubitus, lethargus, delirium, vociferatio. Signa verò & causæ sunt vomitus, excrementa alui, copia vrinæ, sudores, sanguinis eruptiones, parotides, & abscessus, quos ἀποσκήμματα vocant. Nā si quædam ex iis die θεωρητικῷ apparuerint, eademque proximo die critico grauiora magisque euidentia sint, non est dubium eodem die futuram esse crisim. Qualis verò futura sit ex aliis notis petendum, tum iis quæ concoctionem cruditatemque significant, tum aliis quibusdam incertis & ambiguis quidem, sed magnam tamen vim habentibus, qualia sunt mente constare, bene se habere ad ea quæ offeruntur, facilè respirare, facilè ferre morbum, pulsus bonus, facies sanis simillima, decens accubitus, totius corporis æqualitas, & alia, de quibus Hippocr. in progn. Nam pro horum signorum viribus illa superiora bonam malamve crisim, & perfectam vel imperfectā fore ostendent. Κρίσιμον autem vt causa dicitur omnis vacuatio, & abscessus, per quem crisis ipsa perficitur, vt vacuatio per aluum, per hæmorrhoidas, per vomitiones, per sputa, per

per *αἱμοῤῥαγίαν*, per sudores. Omnes præterea abscessuum differentię post aures, in alas, in inguina, in articulos, in cutem (est enim quidem icterus criticus) & in alias omnes corporis partes. *Hæc* quamuis *κρίσιμα* vt causæ propriæ dicantur, signorum tamen etiam rationem quandam habent, vt paulo ante dictum.

Crithe, *κριθὴ*, idest, *Hordeum*, siue *Hordeolum*, siue *Posthia*, hoc est, *Præputiolum*, est tuberculum paruum, oblongum, palpebræ cilio, qua pili sunt, adnascens. Externum est, & foris prominet, atque in eo, sicut Celsus ait, tunica quiddam quod difficulter maturescit, comprehensum est. Ex quo patet plurimum pituitæ in eo contineri, vel simplices vstæque, vel cum alio humore mistæ. Sic dicitur a similitudine *Hordei*, quod vulgò notum est, culmo tritici fragiliore minorique, sed octonis geniculato articulis, simplici in stipula folio, & eo quidem scabro latoque, grana ferè nuda, longiore capillamento, mordaci arista striatim spicantur, radice frequenti, coma fibrata refrigerat, siccat, extergit. Ex eo saluberrima illa ptisana, & tot laudibus ab Hippocrate celebrata conficitur, refrigerandi detergendique facultate insignis, vnde & *κρίθειον ὕδωρ*, aqua hordei, quam in vehementi siti propinat Hippocrat. libr. de rat. vict. in morb. acut. de remed. part. facult. cap. 10. vide *Hordeolum*, *Posthia*, *Chalazia*.

Crotaphitæ, *Κροταφῖται*, idest, *temporales musculi*, qui maxillam inferiorem mouent, & sursum trahunt, lib. de musc. diss. c. 6. *Κρόταφοι*, tempora, sunt ossa duo cranij, vtrinq; singula ad aures sita, trilatera, parte superiore suturis *λεπιδοειδέσι*, poster. laterũ *τῇ λαμβδοειδοῦς*

addi-

additamentis, anteriore sutura quæ cranio, & ossi σφηνοειδεῖ communis est, terminata. Sunt autem omnium cranij ossium infirmissima, tum quod tenuissima sint, tum quod pertusa meatu auditorio, & cauata partim ad genæ supernæ diarthrosim, partim ad venæ iugularis ramos intus & foris excipiendos. Non sunt verò simplicia, sed multiformia. Et omnia hæc ossa musculus à tota temporum cauitate exoriens, contegit, innixus ossi iugali, quo solo à cerebro ipsiusque membranis dirimitur. Est autem ille valdè sensilis, vt qui oblæsus conuulsiones & stuporem indicat. Motus autem duos habet: homini namque firmanti dentes, & os claudenti atque contrahenti tenditur, hianti vero laxatur. A partis nomine cui incumbit, κροταφίτης dicitur; vide *Manducatorij*.

Cruda vrina, vide *Aquosa*.

Cruditas: ὠμότης est, cùm Ventriculus, vel proprio morbo, vel vitiosis humoribus in ipso accumulatis, vel praua alimentorum qualitate, vt nidorosa acida, fœtori aut putredini, aut corruptioni obnoxia, aut ex præparationis modo, ad huiusmodi aliquam dispositionem deducta, cibos non amplectitur, sed in ipso corrumpi eosdem sinit. Differt ab *incoctione*, quæ est rerum, quæ non possunt concoqui, vt acinorum, & omnium, quæ omninò integra & immutata dejiciuntur, 1. de loc. aff. cap. 3. Prouenit ob defectum caloris natiui, aut huius quod in fructu coqui debet immensam copiam. Sed vt Arist. ait, veluti ἡ πέπανσις, maturatio, sic etiam ἡ ὠμότης multipliciter dicitur. Nam & alui excrementa, & vrinæ & catarrhi, ὠμοὶ dicuntur, quod à proprio calore non viscantur, neque consistant. Sed & testa,

ſta, & fictile etiam dicuntur cruda, quod ab externo calore non ſint euicta.

Crudus humor, ὠμὸς χυμὸς eſt dum alimentum ſuã naturam, in ventriculo, hepate, & inteſtinis, quàm diutiſſimè ſeruat, nulla alteratione ex particula, quæ ad ipſum concoquendum eſt deſtinata, ſuſcepta : uel, cum tranſmutatio fit, ſed in peregrinam qualitatem, 8. de compoſ. med. loc. cap. 6. *Humor Crudus*, pituita craſſior eſt, ac minùs flatulenta, qualis in vrinis ſubſidet, iis præſertim, quæ ex edacitate ſedimentum multum fabaceæ pulticulæ ſimi le obtinent: quin & corporibus iis, quæ ab exercitatione abſtinuere, cibis verò quam plurimis, ac balneis poſt ſumptos cibos vtebantur: ſæpè eiuſmodi humor confertim per aluum deſcendit, ſed & una cum hoc humore, perinde ac cum pituita, decolor quędam in toto corpore ſubeſt albedo, qui crudus humor inappetentes homines efficit, lib. de mul. cap. 11. ὠμὸν dicitur proprie in fructibus: per metaphoram tamen nō modò fructus, ſed cibi, humores & morbi a Medicis ὠμοὶ appellantur. Cibus ὠμὸς, ideſt, *Crudus* dicitur, qui licet in ſuo genere perfectus ſit, nullam tamen ab externo calore mutationem alterationemue perpeſſus eſt, ut cum carnem uel Perdicis, vel Galli, vel aliam quam optimam crudam vocamus, quæ nondum aſſa ſit vel elixa. Aliter uerò crudum cibum dicimus, qui quamuis optimè ab externo calore alteratus coctuſque ſit, a noſtro tamen calore difficillimè concoqui poteſt, ſed humores omnino crudos generat. Morbus autem ipſe *Crudus* nominatur, quamdiu videlicet noxius humor reſiſtit naturæ conanti ipſum mitificare, & in meliorem ſtatum reducere.

Crura, *a currendo*, (quod crurum miniſterio curramus

mus) *κνῆμαι καὶ σκέλος*, dicuntur extremæ corporis partes, quæ thoracem medium, & imum ventrem prætergrediuntur; vt, quicquid prominet vltrà os sacrum, & carnosos musculos ibi subiectos infernè, vsque ad pedes, id Crura dicãtur. Diuidit hæc Galenus in partes tres, *εἰς μηρόντε, καὶ κνήμην, καὶ πόδα. Κνῆμαι* etiam dicuntur Tibiæ in rota, a similitudine Tibiæ in animantibus, libr. Introd. cap. 10.

Crysorchis, *Κρυσορχις*, est testiculi, aut testiculorum occultatio, vel recessio, lib. finit.

Cristallinus humor, *κρυσταλλοειδὲς ὑγρὸν*, & *crystalloeides*, (qui *glacialis* adhuc dicitur, quòd concretam glaciem seu crystallum imitetur, 7. de placit. c. 5.) est humor albus, splendidus, lucidus non omninò rotundus, sed aliquantulum planus, in medio oculorum situs, (estque eius veluti centrum, propter dignitatem & præcipuum vsum) in quo fit visio, primumque videndi instrumentum, qui per Diadosin alimenti, id est, transumptionem (non per venam quidem, quæ nulla inest) vitreo humore nutritur. Cui adhæret vitreus oculi humor, qui & *Hyloeides* dicitur quique quantò crassior & albior est sanguine, tantò à crystallino humore, humiditate atque albedine superatur; subest huic *Albugineus*, albo oui similis, quem *Hydatoeidem*, quòd aquæ sit similis, vocant, 10. de vsu part. c. 1. lib. de ocul. c. 1. & Introd. c. 11. Crystallino humori eiusmodi est durities, vt per sectionem à cæteris oculi partibus solutus non defluat, sed instar molliusculæ ceræ per se consistat, suamque astruet figuram: Nec verò eò durior humor vllus in oculis continetur. Solus à coloribus alteratur, & in eiusmodi corpore omnes colores facilè cituque suscipiuntur & relucent, neque propter puritatem &

colorissynceritatem vitiantur, adulterantúrque.
Cteis, κτεὶς, Cunus, *Muliebris pudendi sinus*;
ilis decoratus, appellatur : quæ Sinum ambiunt;
τε υγώμοτα, id est, *labra*, & *ala* vocantur, 15. de vsu
art. c. 3. Κτένες dicuntur à quibusdam dentes quatuor
rimores acuti, qui & διχαστῆρες, τομεῖς, & γελασῖ-
ς dicti. Sūt ēt qui κτένας vocēt partē manus externā,
ῷ θέναρι oppositam, quam propterea alii ὀπισθέναρ,
ii, προκάρπιον, alii, δῶρον appellant. Sunt & κτένες
αλάσσιοι, *Pectines marini*, Plin. *Pectunculos* vocat.
Cubitus, (πῆχυς ἀγκὼν, ἄγοςος, ὠλέκρανον, ὠλένη)
st os, quod inter Humerū, & Carpum, quod *brachiale*
icitur situm est; eiusdemque partis os grandius, *Cu-*
itus item dicitur, qui alteri subest ossi, quod *Radium*
ominant, lib. de ossib. cap. 17. quem Cubitum *Pechyn*,
lest, *Vlnam* dicunt, 2. de vsu part. 2. Clarius; *Cubitus*
Pechys, πῆχυς, seu *Vlna*, Arabibus, *Focile maius*, est ea
ars totius Brachii, quæ supernè terminatur, qua Bra-
hio quidem continua est, per articulum, qui in cur-
atura cubiti est, cui innitimur: infernè autem, qua
arpo manus extremæ coniungitur, quo spatio, duo
ssa recipiuntur, alterum magnum & rotundum, no-
ninatum eodem nomine, quo pars, id est, Cubitus;
lterum, quod *Cercis*, Arabibus, *Focile minus*, id est,
adius, appellatur, 2. de motu muscul. c. 2. & 1. de fract.
s sicut κνήμη, *Tibia*, & totam partem, & partis totius
ortionem significat. Est & πῆχος mensuræ nomen,
a rerum interualla dimetitur. Est autem extensio à
ubitu vsque ad summum medium digitum pedis vnius
dimidii. Est igitur mensura digitorum quatuor &

vigintí

viginti: Latini, *Cubitum* etiã vocant. Ab eo deriuantur, πηχυαῖος, ἡμιπηχυαῖος, δίπηχυς, τρίπηχυς, ἑξάπηχυς, quæ sæpè apud Authores occurrunt.

Cubiforme os, quod Κυβοειδὲς ὀστοῦν, siue *Os cubicum* dicitur, est os quod ab externis pedis partibus firmum in terra statuitur, externisque Tarsi partibus est locatum, & articulatur cauitati calcanei, ad finem adjacenti. 3. de vsu part. 7. Est enim os vnum, ex quatuor Tarsi ossibus, solum nomine donatum, cùm reliqua tria careant nominibus, est autem os, vt reliqua Tarsi ossa, intùs cauum, foris gibbum, cubo simile, quòd latera sex habeat cubo communia, admodum inæqualia, & ferè aspera.

Cuculus, *Coccyx*, est os in imo sacri ossis positum, tribus propriis partibus constans. Sunt autem partes illæ ossicula, etiamsi Gal. ita non audeat appellare, propterea quod pueris adhuc sint cartilagines, quæ quamuis annorum spatiis osseæ euadant, in ambitu tamen & commissuris & fine adhuc cartilaginosæ permanent, vt & Epiphyses omnes solent. Vniuntur autem inter se Symphysi, quamquam Coccygis tertium os, (quod proprio nomine & σπονδύλιον & ὄρρος & οὐροπύγιον appellatur) vt ossis sacri primum persæpè Synarthrosi iungatur, & in iis foramina intus ampliora, foris angustiora, vt in osse sacro, nisi quòd ad Coccygis ossis secundi cum tertio commissuram, pro foraminibus sutura tantum sit. E Coccyge tria neruorum paria prodeunt per eius foramina, non lateralia, sed antica & postica. Quorum prima coniugatio ex ea oritur parte, qua Coccyx sacrum os attingit: secunda, vbi prima huius ossis pars cum secunda committitur: tertia, medio inter secundam & tertiam spatio.

Cu:

Cucurbitulæ lenes, quæ citra scarificationem adaptantur, 3. de loc. affect. c 4

Cunei os, quod & ὀστοῦν σφηνοειδές *Os cunei forme*, *Os basilare*, & *Os palati* appellant, medium inter superiora, & inferiora totius capitis ossa; de ossib. c. 1. Gal. scribit fuisse apud Veteres controuersum ad quam pertineat partem, quòd a nonnullis inter cranii, ab aliis inter genæ superioris ossa numeretur, quia inter vtrumq; est medium; vicit tamen eorum opinio, qui id cranio tribuunt. Est igitur vnum ex ossibus cranii, quod in capitis basi collocatum inter capitis & genæ superioris ossa, velut σφὴν, idest, *Cuneus*, adigitur, atque immittitur. Sic dicitur a *Cunei* forma, vel potiùs vsu, quòd omnibus suis partibus *Cunei* modo se insinuet inter ossa capitis omnia, & propè omnia genæ supernæ. Nam os occipitis λαμδοειδὲς tangit, atque ab eo distinguitur sutura commuui, deinde longo tractu attingit ossa temporalia, & supra hæc angulum bregmatis, &c.

Cunnus, τὸ γυναικεῖον, *Pudendum muliebre*, inanitas ea est, quæ inter ossa pubis penetrat, extrinsecus pelliculam quandam habens, virorum præputio correspondentem, lib. de vuluæ, diss. cap. 2.

Curatoria, θεραπευτικὴ, medicinæ pars est, quæ tū factum morbum tollit, tùm fienti occurrit, tùm eum qui imminet, aut futurus timetur, amolitur, & præcauet, (quòd est proprium προφυλακτικῆς, quæ hac ratione sub Therapeuticam cadit) Tres autem sunt partes ad curationē necessariæ, Therapeutices, διαιτητικὴ φαρμακευτικὴ, χειρουργικὴ, quarum prima victus rationem instituit; altera, medicamenta propinat; postrema, manum adiutricē admouet; de part. art. medic. c. 1.

Curta, κολοβώματα, idest, *Mutila*, & *Curta*: id autem dicitur a Græcis *Coloboma*, quòd in labiis, aut narium alis, aut aure deficit: huius generis sunt, & quas in maiore angulo *Rhœadas* vocant, eo vtique, vel impensiùs extenuato, minorèue facto, vel prorsus abolito. Vide *Colobomata*.

Cuticula, vide *Cutis suprema*.

Cuticularis membrana, vide *Membrana dura*.

Cuticulosus musculus est, qui extrema sedis ora cuti commixtus obtinet, vt vel cuticulosus musculus, vel carnosa cutis dici possit, lib. de musc. diss. cap. 30.

Cutis suprema, Δερμ ς, & δέρμα appellatur Græcis, quasi *Corium* dixeris, quia excoriari potest. Est autem membrana omnium amplissima, partium subiectarum tegumentum, munimentum, ornamentum. Quia membrana est, ex eo intelligitur simplicem esse, planam, tenuem, albam, neruosam, atque ob id sentientem. Siquidem per cutem dispersi nerui, dant illi sensum, verumtamen sentit tantum, non etiam motum habet voluntarium. Oritur ab extremitatibus vasorum per subiectam carnem dispersorum: hæ namque dilatatæ, coniunctæque in cutem degenerant: quo fit, vt à subiecta carne sine summo dolore separari non possit. Ac quanquam ex carne, venulis, & alicubi arteriolis composita sit, ex neruis tamen præcipuè conflatur, nec tamen nerui prorsus naturam retinet, sed inter neruum, carnemque quodammodo media est. Nec verò solùm omnium corporis partium, sed etiam vniuersæ quæ generationi corruptionique subiicitur, substantiæ media est: quòd enim in duritia & mollitie, & in calore ac frigore similiter medium omnium particularum sortita sit, ex eius quàm dixi substantia, maxime intelligitur. Est

enim

enim veluti ſanguine præditus neruus; qui ſit inter carnem,& neruum quiddam planè medium, & iis ambobus ſecum miſtis, conflatum. Eſt enim neruus durus, exſanguis,& frigidus: caro mollis, multi ſanguini, & calida: media inter vtrumque eſt cutis, nec dura, & planè exſanguis vt neruus, nec mollis & ſanguine abundans, vt caro. Eſt igitur cutis extremorum media calidi, frigidi, humidi, & ſicci; præſertim autem manus, in qua tanquam temperatiſſima, perfecta tangendi poteſtas ſita eſt. Cuius exterior pars, ab illius excremento producta, *Epidermis*, ſiue *ſumma cutis corporis*, ſiue *Cuticula* dicitur, & toti ſuperextenſa, ſenſuque deſtituta, aut certè hoc perquam obtuſo pollens, quippe quæ ſæpè citra dolorem facilè ab ea ſeparatur; 2. de vſu part. cap. 6. & 3. method. 4.

Cyboeides, vide *Cubiforme*.

Cycliſci, ſunt caua exciſoria ſcalpra, 6. meth. 6.

Cyllum, Κυλλὸν dicitur apud Hippocratem *Crus varum*, ideſt, in exteriorem partem luxatum; vel conuerſum, adeò vt Suræ proceſſus, qui talum exterius complectitur, ſine vllo ſtabilimento ſuſpenſus relinquatur, quamuis propriè mutilum, & imperfectum ſignificet, vt ſcribit Galen. 3. de diebus criticis; vbi in ea ſignificatione menſem κυλλὸν appellari inquit, qui diebus viginti nouem conſtet; alios autem perfectos, qui triginta. Vnde *Cylloſim* κύλλωσιν, diſtortionem cruris in exteriorem partem vocat Galen. 4. de artic. Idem tamen com. 3. dicit, nonnullos de omni longorum membrorum diſtortione κύλλωσιν intelligendam cenſere, generaleque ei tribuere ſignificatum; alios vero eo nomine diſtortionem ſolùm intelligere, in qua in interiorem partem membrum inclinatur.

K *Cyema*

Cyema, κύημα, fœtus est, cùm nondum menses duos in vtero absoluerit, quo tempore *Embryon* dici nequit; sed *Cyema*, idest, *vteri gestatio*, & *conceptus*, & *genitura*, 1. de symptom caus. capit 7. Quanquam autem κύημα animalium propriè sit, in iis tamen quæ florent, præsertimque in brassica, tum à Græcis, tùm à Latinis etiam vsurpatur. *Cymata* enim in iis, quasi κύματα vocarunt scaporum delicatiores tenerioresq; coliculos; quos appetente verè in prima florū germinatione, & in summa stirpe hoc olus profert, discretis, verū clausis adhuc, florum calicibus; quales quotānis videre licet, in quibus floris primum, mox seminis fœtus clauditur. Theophr. à Græcis κύημα dici scribit, in quo flos ad semen clauditur. Latini non tantùm *Cymata* neutro genere dicunt, sed etiam fœminino *Cymas*.

Cymbalaris, vide *Cricoeides*.

Cynanche, est inflammatio extra guttur existens, quę & *Paracynanche* dicitur; si autem sit inflammatio adjacentium musculorū faucibus adueniens, dicitur *Synanche*, vel *Parasynanche*, 4. aphoris. 34. Propriè loquendo, *Angina* Græcis est *inflammatio*, quæ in gutture, & faucibus aduenit; Hippocrates vero & alii Veteres, omnes passiones in iis locis aduenientes, quas spirandi difficultas comitatur, *Anginæ* nomine vocant, nullo existente in pectore, vel pulmone vitio; qua in re differt *Angina* à *Peripneumonia*, & *laterali morbo*, ex eo, quod angustiæ sensus in gutture est, cunctis in *Angina* speciebus, suntque eiusdē (exquisitè loquendo) quatuor differentiæ: vna, ubi fauces inflammantur; altera, ubi neq; reliquæ oris partes, neque etiam externarum partium vlla inflammata videtur, æger tamen suffocationis periculum in gutture persentit; tertia, quando gutturis

partes, tum externæ, tum internæ similiter inflammātur; quarta, vbi ad anteriorem regionem, ceruicis vertebræ luxantur, & inde cauus apparet locus, doloremque quando tangitur, æger sentit. Recentiores Græci quidam, ut est Paulus, lib. 3. cap. 27. & nostræ ætatis Medici non pauci, inter *Cynanchen*, & *Synanchen*, inter *Paracynanchen*, & *Parasynanchen* discrimen faciunt, quòd tamen Gal. l. 4. de loc. aff. c. 5. & 3. progn. 20. reprehendit. Inflammationem itaque, quæ in interioribus faucium musculis oritur, Συνάγχην nominant; eam verò, quę in exterioribus eorundem musculis fit, Παρασυνάγχην. Inflammationem item, quæ in interioribus musculis gutturis accidit, vocant κυνάγχην; eam autem, quæ in exterioribus eiusdem musculis oritur, Παρακυνάγχην: Est autem omnibus *Anginæ* differentijs communis deglutiendi difficultas, adeò ut potus sæpè per nares remeet: vide *Angina*.

Cynodontes, vide *Canini dentes*.

Cyphosis, Κύφωσις, *Gibbositas*, seu *Gibberositas*, vitium spinæ est, quod a casu, ictu, & tuberculis crudis & duris, anteriorem thoracis partem distendentibus, pulmonemque prementibus, aliquando contingit, vt docet Galen. eo aphor. quo scribit Hipp. *gibbos* ex asthmate, aut tussi factos, ante pubertatem mori, vide *Gibberositas*; Dicitur eadem Κύρτωσις, nempe Spinæ dorsi distortio in posteriorem partem; hæc & ὀπισθοκύφωσις dicitur, vt annotauit Galen. 8. de artic. Opposita huic Contorsio, dicitur *Lordosis*, λόρδωσις, spinæ vertebris in anteriorem partem conuersis: vide *Lordosis*.

Cyrthosis, vide *Cyphosis*.

Cyrtoma, Κύρτωμα, *Tuberculum in Ilijs*, appellauit

Hippocrates,& omnem tumorem præter naturam generali significatione, quòd & *Oedema* ab eodem appellari solet, 2. prognost. 25.

Cyssaros, Κύσσαρος, est vltimum intestinum in ordine, quòd & *Rectum* dicitur, & Podex est, libr. quod animal sit, id, cap. 5. vide *Rectum*.

Cystis, κύστις, *vesica*, est pars membranosa, vrinam à renibus excipiens, & foràs excernens, exanguis, neruosa omnino, latissimè distendi, & arctissime contrahi idonea, vt reliqua omnia alba, & exanguia, neruis insignibus instructam; partim a ramo sextæ coniugationis, qui per costarum radices ad partes vētris infimi tendit, partim ex infima spinali medulla deriuati: in quam renes, tanquam in lagenam, vrinā deponunt per meatus οὐρητῆρας dictos, qui à renibus prodeuntes, obliquo itinere delati, inter ipsius tunicas, paulò supra ipsius os, inseruntur; cuius vesicæ ceruicem musculus ambit, transuersis constans fibris, quibus vndequaque constrictis, vesicam claudit, ne vrina effluat. Duabus constat tunicis, vna propria & interna villis valdè intertexta, intus rectis, foris transuersis, mediis inter os obliquis; altera verò exteriore, ex peritonæo pubis os intus vestiente orta. Præter neruos dictos, etiam venæ & arteriæ inter vesicæ tunicas à colli lateribus ad vsque fundum sparsæ sunt, à ramo per foramen ossis pubis in crus descendente. Illæ sanguinem & spiritum vesicæ subministrant, cùm ipsa alioqui exsanguis sit. Vrinam autem vbi continuerit, donec vel quantitate vel qualitate molesta sit, excernit: in fœtu quidem quamdiu vtero continetur per οὐραχὸν in cauitatem tunicæ allantoidis, edito autem in lucem foras per οὐρήθραν.

Cystis choledochos, quæ & *vesica fellis*, *vesica bilis suscep-*

susceptiua, Græcè autem κύστις χοληδόχος dicitur, est, in caua ipsius hepatis parte sita, inter venæ portæ & cauæ radices, bilem ex iecinore attrahens, quam rectis fibris trahit ex hepate, obliquis retinet, transuersis verò expellit, quæ & ob id, *fellis folliculus* appellatur, 4. de vsu part. c. 12. & 2. de natur. fac. c. 9. & de anat. adm. cap. 2. A collo enim suo stomachos habet duos, vnum in hepar, inter venæ portæ & cauæ radices humerosis surculis distributum, quibus bilem in se allicit: alterum verò rarò geminum, sæpiùs simplicem in Ecphysim delapsum, quo in ipsum & intestina bilem flauam expellit, euersa facilè gemina membrana eius osculum in Ecphysi claudente. Maximo illa hepatis lobo dimidia mergitur, reliquam simæ hepatis tunica tegit ad venæ portæ exortum, a qua venulas duas, quas κυστικάς quibusdam appellare placuit, & à vicina hepatis simæ arteria arteriolas in imum vsque fundum admittit. Recipit verò etiam vna portionem quandam nerui, qui à sexta coniugatione per costarum radices dextra parte ad partes ventres infimi peruenit.

D

DACTYLIOS, ὁ πρωκτὸς καὶ ἡ ἕδρα, i. *Fodex*, 1. de compos. medic. loc. capit. 15. sunt quoque qui *rectum intestinum* eo nomine intelligãt. Δακτύλιος etiam ab Hippocrate aliquando dicitur, ὁ κύκλος καὶ τροχίσκος, hoc est, *Circulus, Pastillus*, siue *Orbiculus*, quo in medicina utimur: δακτύλιον dicitur à quibusdã τὸ σχαμμώνιον.

Darsis, id est, *excoriatio*, qua cutis, á subiectis partibus scalpello deciditur, & separatur, 3. de anatom. adm. cap. 2.

Dartos, vna est è quatuor membranis, quæ testes inuoluunt; earum prima & intima, *Epididymis*; post eam, *Erythroeides*, id est, *vaginalis*; tertia, *Dartos*, carnosa, *Erythroeide* multò valentior & crassior; quarta & extima, *Scrotum* est, Introd. cap. 11. Mulierum autem testes, penitiùs in vulua latentes, vnica tantùm tunica contenti sunt, quæ *Darta* appellatur, proportione respondens tertiæ testium virilium tunicę, cæteris autem recensitis carent, de diss. vuluæ, cap 9.

Dasymma, oculi vitium, vide *Trachoma*.

Dearticulatio, ea est ossium naturalis coniunctio, cuius ratione copulata ossa euidentem motum habent, & contra, *Synarthrosis*, Coarticulatio naturalis ossium est commissio, quæ exiguum, & obscurum aliquando, aliquando nullum motum prę se fuerunt, & edunt, 2. de artic. 8 & 1. de artic. 1.

Declinatio est illa paroxysmi pars, quæ statum ipsum subsequitur, usque ad secundæ accessionis principium, 1. cris. 3. vide *Principium*.

Decrescens febris, vide *Continua*.

Decretorius, siue *Iudicatorius dies* est, in quem ut plurimùm morborum iudicij tempus incidit, 1. de diebus decretor. cap. 3. Est adhuc alius dies *Iudicatorius incidens*, siue *intercalaris*, in quo imperfectæ solent fieri iudicationes, vt dies tertia, quinta, sexta, nona, 9. prognost. 1. *Decretoria* autem signa sunt, quæ salutem ægri, per crisim futuram ostendunt, 1. cris. cap. 7. *Incidentes* verò, siue *Intercidentes dies*; differunt à *Iudicatorijs*, & *Decretorijs*, cum eorũ natura, tum vsu. Natura quidem, quod naturæ suæ ratione *Iudicatorij* perfecti

fecti sunt, (omnibus siquidem ritè factis, sola natura sponte agente, in iis crises fiunt,) a; numero quaternario, & septenario diuiduntur; *Intercidentes* autem minùs perfecti sunt, & in eos, nonnisi aliquo errore interueniente, crises incidunt; vnde non vi naturæ, sed morbi malitia, aut aliquo extraneo impellente, in iis crisis accidit. Atque hinc est, ut a nonnullis *dies prouocatorij* nominentur, quod in his natura ad pugnam irritata, insurgat. Vsu adhuc differunt *dies iudicatorij* & *intercidentes*, quòd ad futuri vigoris & iudicii cognitionem, quaternariorum circuitus sufficiunt; ad crisim verò iam factam discernendam, num scilicet fida, aut infida sit, intercidentium cognitio conducit.

Deficiens pulsus est, qui a mouenti digitos, videtur exsolutus, & tenenti applicatos paulatim, prorsus desinit, 2. de caus. puls. cap. 3.

Deficiens decurtatus, Μυουρίζων σφυγμός *pulsus*, qui & *mutilus*, & *decrescens pulsus* dicitur, it, qui perpetuò diminuitur, nec minui desistit, ad quietem deniq; omnimodam venit, prorsusque deficit; qui pulsus, si iterum redit, & de integro augetur, *decurtatus reciprocus* dicitur, 1. de diff. pul. c. 11. quòd si in eo nulla seruetur æqualitas, motuq; ipso frequenter deficiat, *deficiens inæqualis* appellatur, 2. de caus. puls. c. 12. nomen autem Græci a figuris, quæ in acutum desinunt, & a Cauda muris transtulerunt: huiusmodi autem pulsuum inæqualitas, *Systematica*, siue *Collectiua* dicitur. Pulsus omnis μύουρος prouenit ab imbecillitate facultatis pulsificæ. Verùm ea imbecillitas in eo, qui μύουρος ἐκ λείπων dicitur, maxima est, neque enim se recipit, & recolligit; postea in eo, qui in qua desiit paruitate, hanc seruat, minor verò, vbi magnitudinem recuperat.

Deglutitio καταπόσις, est cibi & potus ab ore in ventriculum per œsophagum descensus. Actio est facultatis attractricis, quam vi fibrarum rectarum agit, quas multas interna ventriculi tunica possidet, ad id munus natura comparatas. Id quòd liquidò cernitur, deglutientibus nobis, larynge simul sublata, sursumque in tantùm currēte, quantùm gula deorsum trahitur. Cùm autem completa iam degl:tiendi functione laxauerit se gula, tunc luculenter descendere cernitur summa arteria: siquidem interna ventriculi tunica quæ rectas habet fibras, quæque tum gulam intrinsecus vestit, tum os ipsum, ea super internis summæ arteriæ partibus extenditur, quo fit, vt cùm ipsa a ventriculo deorsum trahitur, simul etiā summa arteria, necessariò attrahatur.

Deiectiones, & *Subductiones*, solet Hippocrat. vocare, *excrementa per aluum exeuntia*, 7. aph. 64. *Syncera* autem dejectio est, quæ vnum tantum humorem, cæteris impermistum habet, 2. prorrhet. 5. vt deiectio biliosa, sola bilem flauam egerit.

Deleterium, quod & *Phtharticum*, & *Phthoropæum* dicitur, lethale venenum est, quod vbi in animalis corpus ingressum fuerit, totum id momento temporis immutat, sibique simili affectione alterat, penitusque enecat, 1. de semin. capit. 16. Id genere duplex est: Vnum quod omnino corpori contrarium est, & nulla qualitate à corpore alterari potest, eiusmodi est papaueris succus, siquidem nulla substantiæ sua mutata parte, sed tota seruata integra corpus nostrum afficit: neque enim in eum quicquam agere, ne vna quidem qualitate potest, multò minus tota sua substantia possit. Alterum genus est eorum; quæ ex nostro calore momentum aliquod mutationis accipiunt, ac deinde in multifarias alterationes vertuntur, quibus naturam no-

ſtram corrumpi accidit. Sunt autem hæc genere duplicia: alia, poteſtate calida, vt quæ corporis naturam rodunt, putrefaciunt & liquant: alia verò frigida ſunt, vt cicuta, hyoſciamus, mandragora. Hæc enim omnia calido corpori applicata, & mutationis momentũ aliquod hinc adepta, partim eorum ad ſummam caliditatem, partim perueniunt ad putredinem, partim in cor delata calorem natiuum ſuo frigore extinguunt. Tametſi verò etiam Alexipharmacum medicamentum vltra modum exhibitũ nos interficiat, moderataq; in doſi aſſumptum ſanet, non ob id deleterium cenſendum eſt; propriiſſimè enim deleterium eſt, quòd quocumque tempore, loco, & quantitate quantumuis minima, ſumptum aptum eſt interficere: com. 6. in 6. de morb. vulg. 5.

Delirium, deſipientia, παραφροσύνη, mentis alienatio duobus modis dicitur, generaliter, & ſpeciatim; generaliter, eſt motus errans, & deprauatus facultatis imaginatricis, aut ratiocinatricis; plerumque in vtraque facultate conſiſtit delirium, tum parùm probè imaginando, tum parùm aptè ratiocinando; aliquando verò in altera tantùm facultate, vt exemplo illuſtrat Galenus, lib. de ſymptom. diff. cap. 3. Theophilo, nempe Medico, contigiſſe, vt ſola ei imaginatio deprauata fuerit, ſimiliter & phrenetico cuidam, qui omnia vaſa diſcernens, & ſui nominibus appellans perfregit: huic enim ſola vis ratiocinandi deprauata fuit, atque tum maximè ſine febre eſt, 1. prorrhet. 1. & 4. Inſanire omnes dicunt eos, qui citra febrem deſipiunt; & ſubdit omnes, qui mente læſi, continuè febricitant. *Phrenetici* vocantur, ſola febre ab iis, qui *deliri* appellantur, diſcrepantes. Speciatim vero ſignificat mentis alienationem cum febre, à Phrenitide differens, quod hæc fiat, Cerebro primario affectu laborante

rante

tanto, cum symptomatum magnitudine & vehementia: Delirium autem eiusdem febris symptoma est, atque ex subiectis Cerebro partibus affectis, in primis verò ex inflammato Diaphragmate originem ducit, sublato in caput acri, & feruenti biliosi sanguinis vapore; neque impetus tantos habet, quantos Phrenitis, 5. de loc. affect. 4. Accidit autem potissimùm in febrium ardentissimarum vigore, quanquam & aliquando in principiis, pro qualitate scilicet humoris moti, & cerebri robore aut imbecillitate. Ea autem qui detinentur, nemo φρενιτικοὺς appellauerit, vt ait Galen. libr. 3. de libr. aff. Sed vel παραφρονοῦντας, vel παραφρονοῦντας, vide *Phrenitis*, & *Paraphrosyne*.

Deltoeides, quasi deltæ literæ figuram imitans, musculus est multum carnosus, & in longum exporrectus, qui superiorem humeri partem, qua brachij caput est, tegit, (vnde & ἐπωμὶς dicitur, quasi humero instratus & superpositus) qui etiam totius manus initium est, 3. de anatom. adm. cap. 3. Græcè Δελτοειδὴς sic dicitur, quòd triangularis videatur, vt ad literæ Δ similitudinem efformatus: cuius basis intelligi potest a media clauicula, ad extremam vsque scapulam secundum humeri longitudinem, a quibus scilicet partibus ducit originem: latera verò hinc quidem internũ a clauicula, inde verò externum ab ima scapula ad medium vsque brachium; quo loco huius musculi veluti vertex est.

Deneruationes (ἀπονευρώσεις Græci vocant) sunt neruеæ musculorum tenuitates, in quas musculi desinunt, & *Tendones* dicuntur, 1. de motu musc. cap. 1 & 1. de anatom. adm. cap. 3. Neruus quidem non est, sed corpus inter ligamentum atq; neruum natura medium,

latum

latum ſemper & aliquando tam tenue, ut membranæ videri poſſet, niſi fibris quibuſdam intercurrentibus ab ea diſtingueretur; vide *Tendones*.

Dentem, ſæpè Hipp. ſecundum colli vertebram vocat, propterea hunc proceſſum à dentis hominis ſimilitudine, *Odontoeidem*, ideſt, *Dentiformem*, appellat, li. de oſſib. cap. 8. Eſt autem ea apophyſis ſecundo ſpondylo propria, perque eam cum primo ſpondylo & cum occipitis cauitate inter ſuas apophyſes κορωνοειδεῖς per diarthroſim iungitur, & valido quodam rotundoque ligamento occipiti alligatur, eique locum cui aptè & tuto affirmetur, & ſtabiliatur, præbet ſpondylus primus, ipſe quoque ligamentum quoddam tranſuerſũ producens, quod illi apophyſi intus inijcitur: ſubit enim dens in cauitatem primi ſpondyli. Ab hac apophyſi totam etiam ipſam ſecundam vertebram Hippocr. vt Galenus ait, ὀδόντα appellauit. Alii *Pyronoeidem* productionem, à nuclei ſimilitudine nominant: Alii, à nuce Pinea κωνοειδῆ. Ab eo caput inflecti, & extẽdi, quod ἐπινεύειν καὶ ἀνανεύειν Græci dicunt, Gal existimauit 12. de vſu part. cap. 7.

Dentes in oſſium numero reponuntur, molliũ Cerebri neruorũ participes, ob idq; ſoli ſentiendi vim habent euidentem, lib. de oſſib. c. 5. A reliquis ideo oſſibus differunt primum, cum reliqua ſenſu careant: dentium enim radicibus mollis quidam neruus a tertia coniugatione vtraque gena inſeritur. Superiore quidem per foramen eius quod ſub oculo eſt, inferiore verò ad muſculum in ore latentem. Hic aũt neruus ſecum venam ad dentium nutritionem, & arteriam ad caloris natiui cuſtodiam, cum meninge tenui in dentes adducit. Inde fit, vt dolor in dentibus pulſatorius per inflammationes ſentiatur:

verum

vertun tamen feris,& in ſuperficie integros dentes non ſentire verum eſt, quod in eam dentis partem denſiſſimam nerui fibræ non permeant, eamque ob rem cum ea parte limantur, ſecantur, vruntur, punguntur, non dolent. Tota verò parte interiore quam ſint dolori obnoxij dentes,apertè docent,qui eos,cauos; aſperiùs tractant, aut frigidi calidiue cõtactu irritant. Deinde verò differunt ab aliis oſſibus, quod toto vitæ tempore dẽtes augeantur: Id enim niſi fieret, prorſus deficerent, cibis comminuẽdis attriti. Differunt & ab aliis oſſibus,quod nudi ſint, ſine membrana, ſine carne, quodque ſint reliquis oſſibus, vt ait Celſus,duriores,videlicet ne occurſu mutuo,mandendo,frangendoque attenuarentur magis quam reliqua oſſa, propterea quòd nec cartilagine,nec adipe, vt reliqui articuli, ſuperlinuntur, quibus atteri vetẽtur. Sunt autẽ dentes in perfectis hominibus vtraq; gena ſexdecim. In aliis enim plures ſunt, vel pauciores, & tam multo fieri potiùs, quàm unum expediebat, ne uno aut dolente, aut ui,uel uitio pereunte affectio aliis communis exiſteret. Quatuor autem inciſores unam modo radicem habent. Κυνόδοντες ſingulares ſunt radices ſortiti. Hi a baſi rotunda in acutiſſimum mucronem faſtigiati deſinunt. Poſt hos ſequũtur γόμφιοι ſiue μύλαι, hoc eſt, *clauales*, ſeu *molares*, quin ab utroque latere ut plurimum, aliquando autẽ pauciores aut plures, omnes aſperi inæquales, ampli & lati. Hi pluribus radicibus genis infixi ſunt, ternis quidẽ genæ ſuperiori, binis uerò inferiori, nonnullis tamen exceptis qui ſupra ſæpè cum quaternis, infra uerò cum ternis radicibus deprehenduntur. Sunt enim dentium genæ inferioris, quam ſuperioris radices & pauciores & minores, quoniam genæ inferioris ſubſtantia durior denſiorque

siorque dentes sua etiam grauitate incubentes, firmius continere potest, quam gena superior rara mollisque pendulos, & uelut in casum ob suam grauitatem procliues. Habent autem dentes omnes in pueris epiphysim, quæ ipsis sæpe excidit sponte, sed relicta dentis radice, alia promptè in eius locum succrescit. Omnes præterea dentes infiguntur, ut ait Galen. ἐν τοῖς τῶν φατνίων βοθρίοις. Sunt aūt φάτνια, ossa ipsos cōtinētia: βόθρια uerò, alueoli & cauitate, quas subeunt: priores quaterni, quia secant, *Tomi*, τομεῖς uel τομικοὶ, idest, *incisorij*, ad cultri similitudinem, ad eos cibos incidendos, qui mollitiem in se habent; hisce utrinque Canini adiacent, quòd Canum dentibus sint quam simillimi, ad dura cibaria non secanda, sed admodùm contringenda. Vltra hos, maxillares, & mollares ab utroque latere; quod iis cibi (ueluti molis cereales fruges) tenuantur, & atteruntur: ibidem.

Dentes genuini, qui omnium nouissimi nascuntur, σωφρονιστῆρες, vt plurimùm ab anno duode vigesimo, usque ad annum vigesimum sextum; nisi aliquando sunt etiam anno octogesimo nasci, aliquando indolenter, sæpè cum magno cruciatu vtrobique singulares, in penitissima oris parte oriuntur; ideòque ita nominantur, quod nascantur, cùm homo σωφρονίζειν, id est sapere incipit; sunt autem è genere dentium molarium.

Dentifricium, medicamentum est, quo vtimur ad dentes confricandos, à sordibus abluendos, quin & gingiuarum circumsitarum, quando humore fuerint prægnantes ad depurationē, & absterhonem. 5. de loc. aff.

Dentitio, ὀδοντίασις, est dentis iam concreti, extra gingiuam eruptio, seu dentium ortus, 8. de placit. cap. 6.

cap. 6. Dicitur & ὀδοντοφυΐα. Primum quidem dentes intra suos alueolos concipiuntur & concrescunt; deinde erumpunt, quorum vtrumq; magno cum dolore fit. Illud ὀδοξισμὸν, hoc ὀδοντίασιν Græci vocant. ὀδοντάγρα. Instrumentum est Chirurgicum seu Volsella, ad euellendos dentes, cuius vsum simplicem nulliusque negotij esse, dicit Hippocrates.

Depascens vlcus, idem est ac *Phagedana*, vide *Herpes* & *Phagedana*.

Deperditio, uide *Abortus*.

Deprehensiones, uide *Catalepsis*.

Depressum, & *oblongum ossis caput* voco, ad ceruicem vtrumque cui adnascitur, referens, lib. de ossib. in procem.

Deriuationem appellare consueuit Hippocr. quando succus aliquis euacuatione indigens, neque per conuenientem regionem ferri incipiens, artis auxilio vacuatur per loca proxima: E. G si per lotij vias exire cœperit, vitiata vesica, aut renibus, tunc per aluum deriuare satiùs fuerit; veluti, si per ventrem vitiatis intestinis ferri tentauerit, succum euacuandum ad vrinarios meatus dirigemus: In mulieribus verò nonnunqua ad vterum, aut è contrario, interdum vteri profluuium, ad vrinæ vias, ac ventrem deriuabimus. At si in aliqua id genus euacuatione vomitum concitauerimus, *reuulsionem* hanc nominant; vt si vomitus etiam retraxerimus, ad vterũ, aut vesicam, aut sedẽ, com. 2. in 6. de morb. vulg. 7. *Deriuatio*, Græcis παροχέτευσις eiusdem est generis cum euacuatione, facta per particulam, quæ fluxionem suscipit; fit autem per aliquam vicinarum partium. *Riuare* igitur est, per riuos ducere. *Deriuare* autem est, à riuis ad latera diuertere. Si

Oribas.

Oribaf. lib. de Cucurbitulis, vide *Purgatio*.

Derma, vide *Cutis suprema*.

Desipientia eſt, cùm ægri nihil rationi conſentaneum dicunt, aut agunt, 7. aphor. 14.

Desipientia ferina, eſt, in qua ægri calcitrant, pedibus feriunt, mordicus impetunt, & excandeſcunt, eos, qui ingrediuntur, tanquam hoſtes ſuos reputantes, com. 1. in 1. prorrh. 25.

Desiccatio oculi, eſt idem ac ſpaſmus oculi, lib. de ocul. cap. 13.

Desperata vlcera, ſunt, quarum curationem plerique aggreſſi non abſoluerunt, ſed tanquam ab inſanabilibus deſtitere, 4 de comp. med. per gen. cap 5.

Destillatio, i. eſt, fluxio quælibet, quæ per venas a capite ad partes inferiores fertur, 3. aph. 11.

Desudatio, ab Hippocrate ſumitur, vel pro ſudore circa Thoracem, & Caput apparente, vel pro eo, qui ex toto manat corpore, ubi tum paucus, tum nihil conferens, fuerit, com. 3. in 1. prorrhet. 33. quæ & *Sudamina* dicuntur; vide *Sudamen*.

Detritio, vide *Rhacosis*.

Deurens febris, vide *Continua*, & *Synocha*.

Diabetes, eſt *Vrinæ profluuium*, *Hydrops ad matulam*, *Hydrops matellæ*, *Dipſacos*, *Hydrops in vas vrinale*, *Diarrhæa in vrina*, Διαβήτης; ὕδερος εἰς ἀμίδα; εἰς οὖρα διάρροια, διψακός; Synonyma ſunt, quæ ſignificant cùm continuo & exuberanter per vrinam redditur id, quod bibitur, nihil plane immutatum, 6. de loc. aff. c. 3. de ſympt. diff. c. 6. Paſſio hæc talis eſt, qualis circa aluum læuitas inteſtinorum, & bulimos, extinctio, vt diceret quiſpiam, utriuſque virtutis, & retentricis, & alteratricis, 1. de criſ. 12. Conſentit quidem quodammodo

vesica,

vesica, & copia vrinæ premitur, at nec ipse morbus, nec morbi causa est in vesica, sed in solis renibus. Est autem attrahendæ vrinæ inexplebilis cupiditas, & eius retinendæ impotentia. Attractionem tantam excitat vel calida & sicca renum intemperies, vel humor biliosus, acris, salsus, & renes assiduè irritans, inque ipso renum corpore impactus, vel, ut ait Aretæus, morbis aliquis acutus in renes firmatus, & per crisim malignitatem suam in eos deponens, vel venenum aliquod delaterium ex eorum genere quæ vesicam & renes infestant, quale id est quod à Dipsade funditur. Hæc enim omnia sitim ingentem mouent, ob quam assiduè æger bibit. Potum autem hunc auide renes attrahunt, antequam etiam in ventriculo concoquatur, sed cum propter imbecillitatem non retinent, sed talem effundunt, qualis sumptus est. Qua in re Diabetes appetentiæ caninæ persimilis est, quam ὄρεξιν κυνώδη vocant. Nec verò id solùm quòd bibitur, protinùs crudū mingitur, se humor etiam copiosus à renibus colliquato corpore trahitur, in eoq; Diabetem propriè consistere, Aretæus arbitratur, definiens esse σαρκῶν καὶ μελέων ἐς οὖρον σύντηξιν, hoc est, carnium & membrorum in urinam colliquationem, ob quam & summa totius corporis macies est, & copiosior multò vrina redditur, quam potus est. Quòd si vel modico tempore à meiendo abstinuerint, tument lumbi, testes, & ilia. Rarùm id prorsus mali genus, & Galenо bis tantùm visum. Eo autem nomine appellatur, quòd humor corporis nullo in loco consistat, sed subinde de loco in locum διαβαίνει, hoc est, pertransit, non aliter quàm aqua per siphonem, quem διαβήτην vocant Mechanici, vt scribit Colum. lib. 3. cap. 10. Latini

nullum

nullum illi peculiare nomen dederunt.

Diabotanum, Emplastrum ex herbis factum, 6. de compos. med. per gen. cap. 2.

Diabrosis, siue *Anabrosis*, Διάβρωσις, καὶ Ανάβρωσις erosio, est oris alicuius vasis apertio, 5. de loc. aff 5. a re acri, & mordaci facta, siue intrinsecus à vitioso succo, siue extrinsecus à valentioribus medicamentis, aut igne. Hæc ab effectu διαβρωτικά appellantur, media quodammodo inter ἐκφρακτικά, καὶ καυστικά, hoc est, *extergentia*, & *adurentia*. Sunt enim extergentibus valentiora, vrentibus autem debiliora, & periculosa minùs, vt scribit Gal. Huius generis sunt, *Auripigmentum*, *Sandaracha*, *Asiæ petræ flos*, & *Misij*.

Diachylon, Διαχυλῶν, Emplastrum, quod ex succis est compositum, emolliens, concoquens, 9. de comp. medic. per gen. cap. 9.

Diacodion, confectio est, ex capitibus papaueris, 7. de comp. med loc. 2.

Diadosis, Διάδοσις, *digestio*, seu *distributio alimenti* est, cùm sanguis alimentarius ex iecinore, per venas maiores, in minimas, ipsumque in corporis habitum transit, vide *Anadosis*.

Diæta, victus ratio, est certa victus institutio, & norma, non in solo cibo, & potione consistens, verùm in omnibus aliis sex rebus externis, non naturalibus, ut Otio, Exercitatione, Venere, Somno, vigiliis, Repletione, Inanitione, Animi affectibus; ad Thrasib. cap. 35. In *Diæta* duo hæc potissimum sunt præcepta, in quibus tota ferè vertitur; integram sanitatem similibus esse cōseruandam, inclinatam autem & in vitium propè ruentem, modico contrariorum vsu retinendam esse. Inde

disciplina, quæ hanc instituit, *Diatetica*, διαιτητικὴ dicta, est pars artis medicæ curatiuæ, θεραπευτικῆς, tum quæ sanis ad imminentes arcendos morbos, tum quæ egris ad præsentes profligandos debetur, i. met. c. 15. Præter dietã θεραπευτικὴν, alia est ἀναληπτική, quæ conualescentibus a morbo conuenit, in quibus quia nullam præter naturam causa superest, neque affectio morbosa, sed infirma tantùm sanitas, aut parua admodum vitia, quæ per imbecillitatem vitari vix possunt, ea diæta vtendum, quæ robur quòd deest, suppleat, quodque vacuatum est atque dissipatum, resarciat, simulque concoquat, euacuet, purgetque excrementa, & ab his abstineat, quæ sanitatem sæpè labefactant, cuiusmodi sunt algor, æstus, lassitudo, cruditas, ebrietas, vigiliæ, iracundia, & reliqui animi affectus. Hæc enim omnia τῆς διαίτης nomine comprehenduntur.

Diagnostica signa sunt præsentium rerum, causarum morbidarum, & morborum declaratiua, lib. de opt. sect. emp cap. 5. vide *Prognostica*.

Dialeimma, est illud interuallum, quo febris ad infebricitationẽ venit, antequam sequens annotatio adueniat, lib. de morb. temp. c. 3. Dicitur quidem in febribus ἀπυρεξία, in aliis verò morbis, vt *Cephalea*, *Epilepsia*, *Podagra*, simpliciter διάλειμμα ἀπὸ τοῦ διαλείπειν hoc est, ab intermittendo, significat autem apud Hippocratem, εἰλικρινῆ ἄνεσιν, hoc est, remissionem puram & synceram, vt aphor. 43. lib. 4. Febres quæcunque non intermittentes, tertia die fortiores fiunt, magis periculosę: si verò quouis modo intermiserint, periculum abesse significatur. Sic enim in comm. Gal. explicat: Idem verò scribit intermissionem bifariam dici

primum

primum quidem de iis febribus, quæ accessionem perpetuam non habent. Deinde verò de iis, quarum accessio non soluitur integrè, etsi insignes subeat mutationes & post principium, argumentum, atque vigorem manifestam habeat remissionem.

Diapedesis, Διαπήδησις, est exiguorum vasorũ apertio, vel potiùs eorundem tunicæ extenuatio, adeoque excretio seri sanguinis, 3. de caus. sympt. c. 2. Fit ergo ex tunica rarefacta, sanguine verò tenuato, & ex gracilium vasorum ore adaperto; vnde transcolatur sanguis, & sudoris aut roris more transmittitur, 5. meth. c. 2. Eumq; in modum ex iecinoris renumq; debilitate meitur, ac sæpè per aluum deiicitur sanguinolentum serum. Itaq; τ̃ διαπηδήσεως præcipua causa est sanguis serosus, tenuis, & calidus effluens per vasorum tunicas rarefactas. Quod si contigerit aliquando διαπήδησις apertis vasorum osculis, vasa quidem omnino exigua sunt, & ex quibus sanguis impetu, & copiosus emanare non potest. Differt ab *Anastomosi*, in qua tum maiorum venarum, arteriarumque ora aperiuntur, tùm sanguis impetu, & copia erumpit ex iisdem apertis.

Diaphanes, Græcè, Διαφανὴς λίθος, Latinè dicitur, *Lapis specularis*, ex iis est, qui leniter, ac sine morsu exsiccant, qui vstus vlceribus ægrè cicatricem admittentibus non item malignis, ac rebellibus, conducit, 4. de comp. med. per gen. c. 1. Significat etiam *Perspicuum*; item *Candens* apud Hippocr. vt interpretatur Galen. commentar. 1. εἰς τὸ περὶ ἄρθρων. Quo loco consulit Hipp. feramenta quæ ad alam admouentur, candentia esse oportere.

Diaphoresis, Διαφόρησις, Latinè *Digestionem*, seu *Euaporationem*

porationem dixeris, est, quæ tumorem, qui in phlegmone obsessa inflammataque parte continetur, per meatus insensibiles educit, sub specie halitus, 13. method. cap. 16. & medicamenta quæ id præstant, Διαφορητικὰ, hoc est, *Discussoria, & per alitum digerentia*, appellantur. Omnia, in vniuersum desiccant, idque duplici ratione, aut *humores ebibentia*, velut & *per cutis meatus exugentia*, cum poris quibusdam insunt, aut *totam alterantia partem*, 5 de simpl. med. fac. cap 5. Ea proxima sunt attrahentibus; siquidem vicinæ sibi virtutes sunt, eorum quæ in alto latent attractrix, & attractorum digestrix. Nam quæ trahunt, etiam nonnihil omnino discutiunt; & quæ discutiunt, pariter trahunt.

Diaphrattontes membranæ, διαφράττοντες ὑμένες dicuntur membranæ illæ, quæ totum thoracis spatium, à iugulo ad septum vsque, in duos sinus, dextrum, sinistrumque diuidunt, vulgò *Mediastinum* vocatur; vide *Hypezocotes, Cingentes*.

Diaphragma, septum transuersum est, quod & *Phrenas*, id est, *Mentem*, appellarunt Antiqui; quia (vt aliqui putant,) eo inflammatione affecto, mens lædatur: nam multi quidem, varios ob morbos, delirare solent; sed quæ eo affecto incidunt deliria, non multùm distant à Phrenitide; nulla enim pars, Cerebro subdita, præter septum transuersum, perpetuum delirium excitat; itaque maximus illi videtur esse cum mente & huius sede (Cerebro) consensus. A Platone *Diaphragma* vocari cœpit, id est, Septum transuersum: est enim musculus rotundus, obliquos, membranosus, & carnosus, medius inter partes nutritioni seruientes (quas Peritonæum continet,) & inter spiritus organa, (quæ tunica succingente concluduntur:) eamque ob rem *Diaphragma* nominatur,

minatur, quòd eas partes διαφράττει, ideſt, diuidat quaſi Septum quoddam medium: qua ratione Ariſtot. illud *Succincturam* appellat, de loc.affe. 4 Maiores noſtri *Præcordia* nominarunt, quia cordi prætenduntur, com.1.in 1.progn.14. Hic muſculus liberæ reſpirationis inſtrumentū, nec ſitu, nec forma, vlli alteri muſculo reſpondet: ſiquidem in medio caput principiumve habet, ex quo fibræ, inſtar linearū, a centro ad circūferentiam excurrentiū, in eas partes proficiſcutur, in quas ipſe inſeritur. Eſt autem ſuo capite membraneus, indeque paulatim carnoſior efficitur. Totus admodū obliquus eſt, ſi quidem ante pectoris oſſi, iuxta mucronatæ cartilaginis radicem adhærēs, per ſpuriarū coſtarū extrema in lumbos duabus aponeuroſibus longius protenditur; itaque a prioribus partibus deorſum ad poſteriora vergit. Duabus membranis tegitur, vna inferiore a peritonæo; altera ſuperiore, a tunica coſtas ſuccingente. Dicitur & in naribus διάφραγμα, quòd narium meatus diuidit: Κίων & στυλὶς ... qu bul 'am dicitur.

Diaphthora, eſt corruptio ciborum in ventriculo, 2. de loc.affect.1.

Diapyemata, vide *Empyemata*.

Diaria febris, ἐφήμερος πυρετὸς, Ephemera febris eſt, quæ vnica acceſſione, vnoque plurimùm die naturali, a ſola ferè natura curatur, a cauſa manifeſta (vt ex ira, inſolatione, luctu, pugna) orta, 9 method.1. In ſpiritibus accenſam, excitant cauſæ, aliis febribus communes (præter ſpirationem, & putredinem) Ira, Dolor, Vigilia, Cura, Æſtiuus Sol, Fatigatio, Bubo, Pertinax ſtudium, Cruditas.

Diarrhœa, διάῤῥοια, ideſt, *Profluuium*, copioſior eſt alui fluor, ſine phlegmone, & vlceratione inteſtinorū,

lib. finit. Per *Diarrhœam*, vel pituita, vel bilis altera, syncera, aut inuicem mista vacuatur, ab humoris copia, vel cruditate, quæ aut in toto corpore, aut in certa quadam parte sedem habet, exorta: Ventriculus enim multitudine grauatus, quam vel ipse colligit, vel ex aliis sese in eū exonerantibus suscipit, aut praua aliqua qualitate irritatus, qua cruditas (quæ proprie δυσπεψία dicitur, inuexit, τῇ διαρροίᾳ infestatur, præsertim si eius orificium, superneque partes valentes sint; infernæ autem & πυλωρός languidæ: nam si contra acciderit, vomitiones pro *Diarrhœa* succedent, vt docet Galenus, 3. de natural. facultat. Vti autem ex ventriculo in intestina materia *Diarrœa* fluit, sic etiam per Venas meseraicas in eadem portio ipsius defertur. Cæterum humorum cruditatem cum vitiosi cibi potusque, aeris intemperies, insuetum otium, cutis adstrictio, tum etiam febres longæ aut acutæ molliuntur, quæ & humores & ipsum corporis habitum vitiant, vt inde facile *Diarrhœa* excitetur. Verum sicut ea febribus quandoque succedit; sic illas vtique non minime prorritat; ex desurgendi frequentia. Quod si etiam rosio, aut dolor, aut calor immodicus (quæ pro qualitate humoris fluentis sentiuntur) in ventre atque intestinis fit, huic certe vel longè magis affectio febrilis increscit: sed nec solæ febres Diarrhœam mouent, sed etiam venena sumpta, & purgantia medicamenta, quæ intemperiem in cinore ventriculo, aut intestinis relinquerint: Quæ quamdiu manebit, aluus descendet, perque eam corrupti & putres vmores, non vnius quidem generis, sed varij pro ciborum differentiis, & ægrotantis intemperatura vacuabuntur.

Dirrhœa in vrina, vide *Diabetes*, & *Canina cupiditas*.

Diar-

Diarthrosis dicitur aliquãdo generatim omnis ossium compositio ad motum voluntarium comparatas, apud Gal. sed nonnunquam speciatim sumitur; estque altera τοῦ ἄρθρου, id est, *articulationis differentia*, quam definit Gal, esse σύνθεσιν, siu. σύνταξιν, hoc est, commissuram naturalem ossium, inter se motum euidentem habentiũ. Eam alio nomine Hip. περιάρθρωσιν appellat. Est autem ea ossium connexio omnino laxior, sicut euidens, facilis, magnusq; motus sit, cuiusmodi in cruribus, brachiis, manibus, & pedibus habetur. Huius tres different. Gal. statuit ἐνάρθρωσιν, ἀρθρωδίαν, γίγγλυμον.

Diaspermaton, medicamentum est, quod ex seminibus contra., 7. de comp. med. per gen. 7.

Diaspoleticum, medicamentum est, cuius compositionem, Cuminum, Piper, Ruta, ingrediuntur, 2. de sanitat. tuend. cap 5.

Di*astole*, est motus dilatationis, & eleuationis arteriæ, ad substantiam quandam exterius attrahendam, quo natiuus totius animalis calor, cùm primis aeream, per immissum spiritum refrigeretur; quemadmodum *Systole* est arteriæ submissio, & contradictio, vt id, quod ex humorum deustione in toto animali contractum, veluti fumida superfluitas est, expellatur, li. de vsu puls. cap 3. Vt eundem vsum præstet Diastole, & Systole, totius animalis calori, quem inspiratio & exaspiratio, particulatim calori Cordis, ibid.

☩ *Diatesseron*, Emplastrum, quod ex quatuor rebus constat, *Chalcitide*, *Misy*, *Diphyrge*, *Chalcanto*, 5. de compos. medic. per gen. cap. 14. διατέσσαρον Græcè Διατεσσάρων nomen quoque est potionis, quam Antiqui ad coxendicis dolorem instituerunt continuandam

toto anno. Sic dicta est, quòd quatuor medicamentorum generibus constet, hunc in modum: Chamædryos pondo, gentianæ vnciæ nouem; Aristolochiæ rotundæ vnciæ nouem; Rutæ seminis sicci sextarius: Hæc tusa, dantur quotidiè ad annum ieiuno ex duobus aquæ frigidæ cyathis. Author Paul. lib.3. cap. 77.

Diatrion pipereon, i. est, medicamentum, triplici piperis genere constans, 4. de sanit. tuend. cap. 5.

Diatritos; idest, tridui inedia, vt *Diatritarij*, qui triduanam inediam præcipiunt, 4. meth c.4. cuius primus autor Thessalus; Διάτριτος Græcis. Inuentum est Empiricorum, totum autem erat in victus ratione, quam ita instituebant in omnibus ægris, vt primum in quarto die ipsos cibarent, post in sexto, mox in octauo, deinde in decimo. Prima quidem cibatio post primam Diatriton, reliquæ alternis diebus: Sed nugas eas & deliramenta Galenus multis in locis ridet.

Dichophyia, pilorum defectus est, quando bifurcantur, lib. finit.

Dichroma (δίχρωμον Græcè) Emplastra sunt, quæ & *Gitua* dicuntur, coloris ambigui, 2. de compos. medic. per gener. cap. 1. Neque enim particularis alicuius medicamenti nomen est, sed multorum quæ duplici colore prædita sunt. Horum autem colorum rationem Galenus explicat, lib. 2. ad Glauconem, de sinu differens. Ex Lithargyro, inquit, & Ærugine, plurimũ decoctis emplastra fiunt κιῤῥὰ ἢ φαιὰ, id est, fulua dicta; quibus, vbi statim reponuntur, quædam extrinsecùs supereminentia fusca concrescit, sub qua pars medicamẽti profundior, plusquam ab initio fulua videtur, propterea *dichroma* vocant, idest, *bicolora*: quidam vero

ca-

eadem vocant, *Diprosopa* διπρόσωπα id est *bifacia*, 2. ad Glauc. 8.

Dicrotus pulsus, δίκροτος σφυγμός, seu bis feriens, est, cùm in diastole, quæ fit quasi recessio arteriæ, non perfecta obitur, sed cunctatur; idque pro subductionis, aut inhibiti spiritus quantitate, deinde repetitio perfecta, debitæ fit contractionis, lib. finit. Estque vnus pulsus, non duo (contra Archigenem) qui simulatque omnem distentionem effecit, se paulisper subducit, ac mox pulsat iterum vt intermittentiũ quies media, ictus intercipiat, cuius dicroti contractio, congressus, vel reditus dicitur. 1. de differ. puls. c. 17. qui post absolutam diastolen, antequam perfectè contrahatur, secundo tactum ferit, vt ex malleis incudem percutientibus, & posteà resilientibus, apparet. Talis fit nonnunquam propter inęqualem cordis intemperiem, propter quam inter se contendunt calidæ partes cum frigidis, vt subsistere interim necesse habeant calidæ retentæ à frigidis, interim celeriùs frigidæ moueri a calidis attractæ. Fit etiam, & cùm collectus est in multis eius partibus ingens fuliginosorum excrementorum aceruus: si namque vnà contingat, vt cordis partes quædam sint prævalidæ, aliæ fumosa fuligine præfocentur, ad contrarios prosilient motus, vt alteræ distentionem moliantur, alteræ verò ad superfluitatum expulsionem consistant, ex qua lucta tres numero pulsus huius differentiæ existunt, vt docet Galen. lib. 2. de præsag. ex puls.

Didymi, δίδυμοι, 14. de vsu part. cap. 14. dicuntur propriè fratres vno partu editi; dicuntur & *Testes*, honestiore vocabulo, vt ait Galenus; dicuntur & δίδυμοι in Cerebro, de quibus vide *Glutia*,

Dies, apud Medicos non solùm *lucem*, sed etiam *no-*

ctem

ftem complectitur, non id tempus tantùm, quo Sol supra terram fertur, appellantes *Diem*; sed etiam illi tempora noctis adjacentia, 2. de cris. cap. 2

Difficultas intestinorum, quæ & Δυσεντερία dicitur, 2. de facult. nat. c. 9. propriè *vlcus intestinorum* est, ex mordaci bile flaua, atra, & pituita salsa, quam sequitur interaneorum abrasio, cum quibus paulum cruoris se-cernitur, immitissimis cum torminibus, 6. de loc. affect. c. 2. in quibus difficultatibus intestinorum, cùm adhuc constituuntur, quædam corpora pinguia excernuntur; post hæc autem nisi finiri anticipauerint, quædam ra-menta intestinorum, (ablata ipsorum superficie inte-riore, quæ membranosa existit, & densa, illi, quæ cu-tem exteriùs contegit, Epidermidi, idest, Cuticulæ ap-pellatæ, proportionalis (post hæc autem) Dysenteria videlicet iam completa aliquid ex ipsa abraditur sub-stantia intestinorum: excernuntur enim partes magnæ intestinorum, quas & *Carne*, & *Caruncùlas* vocare possumus, 4 aphoris. 26. Consistit autem illa interdum in crassis, aliquando in tenuibus intestinis, id quòd ex cruore, & ex ipsius ramentis dijudicatur. Nâ si & cruor & ramenta ita mista sunt reliquis excrementis, vt vni-uersa misceantur vniuersis. in superioribus: si verò supernatant, in inferioribus intestinis vlcus esse osten-ditur. Talis quippe propriè dicta, *Dysenteria* est, no-men habens a læsa particula, quam solam plerique *Dy-senteriam* nominandam censent; etsi Hippo. atque alii, non ipsam modo intestinorum exulcerationem, verùm omne cruoris per intestina vacuationem, *Dysenteriam cruentam* nominent; nomen morbi, symptomati tri-buentes, 4. de art. 40. Sunt autem excretionis san-guinis per intestina sine vlcere tres modi: vnus prop-ter boni sanguinis copiam in toto corpore aucti, qui ex

ex venarum orificiis in intestina apertis effunditur, eo tantum differens ab hæmorrhoidum profluuio, quod in hoc venæ ani duntaxat, in illo autem secundum totam intestinorum longitudinem, perque omnes eorum anfractus, longèque ab ano venæ aperiantur. Talis δυσεντερία αἱματηρὰ appellatur, acciditq; potissimum iis, quibus aliquod membrum excisum est, aut intermissa exercitatio. Secundus est, cùm propter iecinoris imbecillitatem aquosus sanguis deiicitur, loturæ carnium persimilis: quod enim imbecilla sit vis eius retentrix atque altera trix, sanguis eiusmodi excernitur, vocatur autẽ ea δυσεντερία ἡπατηρά. Tertius est, cùm sanguis, propter bilis flauę vel atrę permistionẽ acrior, venarum orificia aperit, & per intestina fertur. Hæc proprio nomine caret, & a Paulo comprehenditur sub ea dysenteriæ specie, quam αἱματηρὰν vocant: distinguitur verò a Galeno, libro tertio, de causis symptomatum, illam propter sanguinis copiam, hanc propter acrimoniam effici asserenti. Itaque quatuor sunt in vniuersum dysenteriæ: vna verè & propriè dicta, tres verò impropriè a symptomate, quòd omnium commune symptoma sit sanguinis per aluum excretio.

Difficultas vrinæ, vide *Ischuria*.

Difflatio, *Perflatus*, & *Difflatus*. Quicunq; in Hippocrat. placitis legitime versatus fuerit, is demum dilici. difflationem esse, quam Medici omnes vsitato vocabulo, sensum latẽtem transpirationem appellant, qua difflantur corpora vaporosa, aliam quidem talem esse, qualis vapor est, aliam autem, qualis aer siccus, atque aliam, cùm, quæ videri possunt, exeunt humiditates. Aduersus Lycum, cap 2. quæ Græcis ... ὦ θεῶ... ἴσης διαπνοή, & ἄδηλος αἰσθήσει διαπνοή,

hoc

est perspiratio, & difflatus, qui ratione cōprehēditur, & trāspiratio sensu, imperceptibilis appellatur. Hæc corporibus omnibus toto vitæ curriculo inest, eiusque author est calor natiuus, etiamsi varia sit pro discrimine ætatum, anni temporum, studiorum, & totius vt breuiter dicam, diætæ. In quibus tamen differentiis commune hoc inest, quod calidioribus temporibus, regionibus, ætatibus, naturis, diætis non parua substantiæ nostræ portio per διαπνοὴν exhalet, vt contra in frigidioribus pauca propter cutis astrictionem. Est autem necessaria difflatio ad corrigendam qualitatem, & intemperiem, quæ retentis fuliginosis & acribus excrementis necessariò excitatur: eoque fit, vt quibus suppressa est, eos febres facilè corripiant; vide *Inspiratio*.

Digiti, Δάκτυλοι, quinque sunt in omni manu. Primus, *Pollex*, quod oppositus cæteris quatuor digitis hisce æquipolleat; ἀντί χεῖρα, hoc est, *Promanum*, tanquam pro tota manu esset, vocarunt. Hippocrates μέγαν, hoc est. *magnum*, nominat, quamuis paruus sit, quia cæteri sine eo ferè inutiles sunt; apud Aristot. 4 de part. animal. cap. 10. *Magnus* à Galeno dicitur, non solùm *viribus*, sed & *magnitudine*; nam principium Pollicis, vt ait, propè radium est, adeò vt eum ferè attingat. Celso, & Aristoteli, *viribus* tantùm *magnus* dicitur. Secundus, λιχανὸς, *Index*: Tertius, μέσος, *Medius*: Quartus, παράμεσος, *Annularis*: *Medius*, a Medicis appellatur: Quintus, μικρὸς, *Minimus*, *Auricularis*, omnibus aliis corpore, & viribus inferior; Singuli terna ossa continent, (præter Pollicem qui duo) mutuò sibi colligata, & ordine sibi succedentia; veluti in acie, vnde & φάλαγγες a Græcis appellantur; ab

aliis

aliis autem Σκυτάλιδες, a turma equitũ, quàm Græci Σκυτάλην, vocant. Latini communi vocabulo, *digitorum internodia* dicere solent. Græci verò etiam eorum singula suis nominibus distinxerunt, a quibus primi articuli metacarpio proxim προκόνδυλος, medij; κόνδυλοι; postremi, μετακόνδυλοι appellantur, & ab his vnguium principia, seu radices ῥαξωνυχίας; extremi deinde digitorum fines, ῥάγες καὶ κορυφαὶ vt sceiptũ est à Rufo, in partium hominis nomenclatura. Porrò ima digitorum ossa metacarpio per diarthrosim alligantur, excepto pollice cuius os infimum non metacarpio, sed carpo per diarthrosim copulatur: Ex quo quidam censent os illud non ad pollicẽ, sed ad metacarpium pertinere, ipsumq; pollicẽ, vti & eos qui sunt in pedibus, duobus tantum ossibus constare. Δάκτυλος, *digitus*, minima etiam mensura est earum, quibus rerum interualla dimettitur. Hæc autem non secundum digiti longitudinem, sed secundum eius latitudinem siue crassitudinem accipi debet. Δάττυλοι dicuntur quoque *Palmæ fructus*, quos Græci alio nomine φοινικοβαλάνους Latini *Palmulas*, Franci *Dattas* vocant.

Dignotio, est præsentis morbi, huius sedis item & causæ effectricis coniũctæ cognitio, Græcis, τέκμαρσις dicta. *Præcognitio* verò, est futuri morbi cognitio, 3 de diæt. cap. 1. Dignotionem autem proprio nomine denotionem appaliamus, 1. progn. 5.

Dimotio, vide *Prolapsiones*.

Dionysisci, seu osseæ eminentiæ, quæ propè tempora nascuntur: dicuntur autẽ *Cornua* Κέρατα, detorto à nigeris animalibus nomine. Sic dicuntur à *Baccho*,

cho, quem Poetæ *Cornutum* fingunt.

Diplasiasmus, id est, *Duplicatio*, quæ est duorum musculorum, qui ab ipsa scapula excipiuntur, ad exteriora, posterioraque membrum circumagunt, quatenus ambo simul agentes, brachij circumductionē efficiunt, lib. de muscul. dissect. cap. 18.

Diploe, secunda lamina Caluariæ, 6. method. 6. & *Meditullium* vocatur a Recentioribus. Sic autem vocatur ossis Caluariæ, *duplicata lamina*, & interior eius pars rara & laxa cauernosa, & mollissima, qua ossa inter se connectuntur.

Dipsacos, vide *Diabetes*.

Diprosopa, vide *Dichroma*.

Discissiones, magna vulnera solet Hippocrates appellare, quæ lethalia sunt; vt vulnus in cerebro, cum ad aliquem eius ventriculum peruenerit, 6. aphor. 18.

Discretiua, Medicinæ pars est ea, quam *Significatiuam* recentiores vocant, Græci σημειωτικὴν, 1. de his quæ in medic. fiunt, 1.

Dispersus morbus, vide *Communis*.

Dissimilare membrum, *heterogeneum*, seu *compositum*, est, cuius quamcumque partem assumpseris animalis, toti communicans non erit nomine, nec definitione, sicut manus, & facies, libr. anatom. uiu. uide *Instrumentale*.

Dissidentias uocat Hippocrates, cùm ossa, quæ natura cohærent, ac sese mutuò contingunt absque articulo, ob aliquam læsionem diuident a se, ac distant; ut Cubitus & Radius in brachio ad gibbum, & ad manum. In Crure, Tibia, & Sura, qua & Genu, & Calci committuntur, com. 3. in medic. 31.

Dissolutiones, uocant animi defectus, Græci λειποθυμίας

θυμίας, & λειποψ'ίας vocant, 1. ad Glauc. 14.

Distentio, idem est, ac neruorum conuulsio, quæ est triplex; *Opisthotonos*, id est, tensio ad posteriora; *Emprosthotonos*, id est, tensio ad anteriora; & *Tetanos*, id est, æqualis tensio, 4. aph. 57. Qui *Tetanus* est per vniuersum corpus neruorum conuulsio, 3. loc. aff 10.

Distorsiones sunt, cùm vel a sua sede dilabitur aliquid in exteriorem corporis partem, vel introrsum in inanitatem aliquam prolabitur, vt in naribus, si in exteriorem partem, aut os, aut pinnula earum abiit: & contrà memoratæ partes si in foramen descendunt, introrsum distorsio fit, 2. de iis quæ in medic. 33.

Diuretica pharmaca, διουρητικὰ φάρμακα, medicamenta sunt, quæ ad ciendas vrinas accõmodantur, quæ & *Vretica* dicuntur, 11. meth. 16. & 5. simpl. c. 20. quæ duum sunt generum; aliqua enim mediocriter id præstant, ut *Eccathartica*, id est, Poros expurgantia, quia calida & tenuium partium; alia uehementiùs, ut quæ plurimùm mouent urinam, quæ acriora sunt, multoque magis siccant, & excalefaciunt, prioribus: cuius generis sunt semen Apij, Petroselini, Feniculi, Dauci, Smyrnij, & quæcumque lac augent, & menses mouent, quòd ab his sanguis nõ modò extenuetur, sed fundatur etiam atque secernatur. Siquidem quò facilè ad se attrahant renes, quod in sanguine aqueum, tenue & serosum est, hæc duo moliri oportet; primum, totius sanguinis fusionem, deinde segregationem, quorum neutrum absq; valido calore fieri potest. Calori autem adiunctam esse oportet siccitatem, quod humiditas acrimoniam retundat in ciendis vrinis necessariam.

Diuturnus morbus est, quicunque acutorum ex decisentia, terminum prætergreditur, quem nunc quadra-

gesimum,

gesimum, nunc sexagesimum diem Hippocrat. facit, 2. de diebus dec. cap. 12.

Dodecadactylon, siue *Duodenum intestinum*, δωδεκαδάκτυλον, primum est intestinorum fundo stomachi alligatum, a longitudine duodecim digitorum sic appellatum, 6. de anato. adm. cap. 9. Quod quidam non dignantur vocare intestinum, priusquam in anfractus, orbésque conuoluatur, sed ipsum ἔκφυσιν, id est productionem simpliciter, vel cum appendice productionem duodecim digitorum, ἔκφυσιν δωδεκαδάκτυλον nominant, primumque intestinum in ordine dicunt esse ieiunum, ibidem, capit. 12. Hoc idem *Duodenum*, vocant, *Portinarium*, siue *Ianitorem*, libr. de anatom. viu. In id meatus inseritur, à vesica bilem continente; per quem ea in ipsum expurgatur.

Dolor, ὀδύνη, tristis sensus est, vt voluptas blãdus, 2. de loc. aff. 2. Proprie dictus, Dolor non morbus est, sed symptoma. In sensu omnis consistit: est enim fons & radix sensus, neque potest contingere, nisi in partibus sentientibus: Contingit autem omnibus sensibus. Est autem doloris, qui per sensus omnes fit causa duplex; vna, communis, altera cuiusq; propria. Communis, est violenta & celeriter facta alteratio & corruptio: quod enim sensim & paulatim fit, sensum latet. Propria verò, in vnoquoq; sensu est, in tactu quidem magnæ mutationes à frigidi calidique violento contactu: namque humidum & siccum, si absint calefactio & refrigeratio, citra violentiam corpus contingunt: præterea ab iis, quæ quassandi, secandi, distendendi vel exedendi vim habent: hæc enim omnia vel substantiam diuellendo, vel disrumpendi corporis periculum adferendo, dolorum causæ sunt, qui si per inflammationes fiat effectus

ctus, atque in corporibus sensibilibus, vel per se, proprio & primario affectu, in arteriis, vel reliquis partibus sensibilibus omnibus per consensum, eò quòd à vicinarum contactu premantur, *Pulsatorius*, siue *Pulsatiuus*, σφυγμώδης ἢ σφυγματώδης, dicitur, 2. de loc. aff. 3. Si verò in aliquo viscere, circumambiens mēbrana, per quam neruus dispergitur, à tumore præter naturā extendatur, ita vt grauitas quædam sentiatur, dicetur *sensus*, siue *dolor grauis*, βαρύς, aut *grauitatis*, ibid. cap. 5 qualis fit calculo maiore in parte renum carnosa impacto, aut ea phlegmonem patiente; similiter & iecinoris parte carnosa inflammata. Accidit & capiti, humorumque copiam simpliciter significat. Ὀξὺς acutus est, & pungens, finitimus punctorio, cùm ceu acu aut terebro perforante, aut palo impacto, pars diuelli videtur, vt crassum intestinū in colico dolore Gal. à pituita vitrea facto, & in quibusdam cephalæis, & à calculo præcipuè inæquali, acuto. Si autem partes inflammatæ sunt vnico doloris modo vexantur, tensiuo, τονώδης, siue extensionis. Qui verò in membranis fit, ipsius effectus veluti radice, eo loco fixa, vbi membrana pungitur, qualis est in morbo laterali, *dolor punctorius* νυγματώδης dicitur, ibid. cap. 5. Si neruis ipsis primo accidat dicitur *dolor* ναρκώδης, *stupidus*, 2. de loc. affect. cap. 2. Quod si in lateribus spiritus quidam flatuosus procreatur, qui tùm extenuatus, tùm discussus, dolorem sedat, deinde rursus procreatus alter, dolorem augeat, *dolor*, ἀραιός, *rarus* dicitur, com. 1. in 1. prorrh. 22. *Dolores* autem *vlcerosos*, tum Medici, tum Gymnastæ, vocant eos, per quos, inter mouendum, vel tangendum lassatas partes, sensus veluti vlceratarum par-

tum ἑλκώδης, percipi solet, 2.de loc.aff.7.

Dorsum, quod Græci Νῶτον καὶ Αντιστερνον, & Μετάφρενον appellant; est omnium vertebrarum, quos *Spondylos* vocant, compactarum basis velut & fundamentum. Nonnulli tamen ex recentioribus Medicis, non totam vertebrarum structionem, *spinam* appellãdam censent, sed circa thoracem tantùm, & lumbos, non circa collum, 3 de art.1. Arist. verò, de hist. animal. *Dorsum* dicit esse totam posteriorem corporis partem, ab occipite vsque ad extremum Coccygem, triginta quatuor vertebris (si modo ossis sacri partes vertebris annumerentur) compactam: quod *Dorsum* conficiunt, Collum, Thorax, Lumbi, Os sacrum, & Coccyx, in quo costæ, velut in carina trabes, connectuntur, totumque corpus stabiliunt. *Sed* aliter Ga. lib.de ossib. cap. 7 his verbis: *Spina* est tota connexio, viginti & quatuor vertebrarum, a *Capite* vsque ad *Os sacrum*, ita ut septem primæ a *Capite* vertebræ Collum, siue Ceruicem constituant; duodecim quæ sequuntur, *Dorsum*, cui a parte anteriori respondet pectus, quinque reliqui lumbos; *Os*, in quod omnes vertebræ finiuntur, *sacrum*, vel *latum* dicitur, siue etiam *Os magnum*, 12. de vsu part.c.12. vide *Spina*.

Dothein, Δοθιὴν, id est, *Furunculus*, 2.meth.2. Id nomen, ait Gal. nec locum affectum repræsentat, nec caussam, quæ ipsum efficit. Significat autem tumorem ἀποστηματώδη, ex crassis humoribus in carnosis plerumq, partibus consistentem; mitem quidem, cum solam cutem occupat, sed peruicacem ac malignum, vbi subter actis radicibus erumpit. vide *Furunculus*.

Dracunculus, Δρακόντιον, est vlcus partis propinquæ,

ipsius

ipsius nerui dilatationis, sic dictum, quod neruus mouẽdo corpori destinatus, in id vlcus recedat, in eoq; quasi occultetur, lib. finit. Aerius ex Leonida, *Draconculum* Lumbrico similem esse dicit, interdum magnum, alias paruum reperiri, & frequẽtius quidem in cruribus: aliquando verò & in brachiorũ musculis oriri, & consistere: nasci autem in Æthiopia atque India, maxime pueris, lumbricis latis non absimilem, moueriq; sub cute sine molestia, sed temporis progressu circa *Dracunculi* extremitatem suppurationem fieri, cuteque aperta, *Dracunculum* caput exerere Quem si quis tentet attrahere, dolorem ingentem moueri, præsertim si eum abrumpi contigerit: quod enim intus relinquitur, acerbissimos dolores excitare: proinde vt ne intrò animal recurrat, valido filo brachium constringi oportere, idque quotidiè agendum esse, ut *Dracunculus*, paulatim progrediens, integer excludatur. Verùm *S*oranus, vt refert ex eo Paulus Ægineta, non existimat animal esse, sed neruosam quandam substantiam, quæ opinionem motus solùm præbeat: Sed quid reuera sit, nemo Medicorum explicare potest, qui Europam incolunt: posse tamen animal esse, ratio nobis dictat, cùm non modò in ventriculo atque intestinis creari, verùm etiam ex cute erumpere, tum pediculos, tum maiora quandoque animalia, compertissimum habeamus ex historiis.

Drimea medicamenta, idest, *Acria*, quæ cacoethiam humorum extinguunt, libr. de dynam. in proœmio, Δριμὺ, *acre*, id dicitur, quòd linguam mordet, & cum multa caliditate erodit: Sunt enim omnia acria valde calida, & tenuium partium: proinde vehementer calefaciunt, incidunt, digerunt, aperiunt, purgant, irritant, atque ad excretionem impellunt. Δριμύτης, acrimonia,

qualitas est gustatilis, iisdem facultatibus prædita.

Dropax, Δρῶπαξ, est medicamenti forma quædam; interdum liquidioris, in modum malagmatis, interdum ficcioris, emplastri modo, prout vsus exigit; cuius materia eadem est, quæ Acopis, & Emplastris debetur. Est autem *Dropax* duplex, simplex alius, qui & πίττωσις hoc est, *Picatio*, appellatur, sola pice arida, oleo liquata constans: quæ dum calet, cuti illinitur, & prærasis locis agglutinatur, & antequam omninò refrigescat, auellitur; deinde rursus ad ignem calfacta reponitur, & similiter priusquam frigescat, auellitur, & tertiò quartoque vel sæpius etiam id repetitur. Conuenit frequentibus vomitionibus, & cruditatibus, & cœliacis affectionibus, & reliquis partibus alimentum non sentientibus. Maximè verò antè synapismum adhibetur ad corporis præparationem, & post synapismum etiam, vt reliquiæ morbi euellantur. *Dropax* verò compositus est, cui præterea adiiciuntur alia ad diuersus vsus; vt ad excitandum calorem, Piper, Pyrethrum, Semen rosmarini, Bitumen: ad desiccandum verò, Sulphur viuum, Sal, Cinis sarmentorum; ad lancinandum verò, Limnestis, quæ & Adarce vocatur, aut Euphorbium. Hæc enim trita, liquefactæ pici insperguntur, aut alia etiam eiusdem facultatis. Si vires ægri imbecillæ sint, liquidior fieri debet in formam malagmatis, & præradi pili in loco cui adhibebitur, & paulatim postea auelli. Sint valentes sint emplastri, modò præparandus est, & non derasis pili admouendus, confertimque auellendus, nisi fortè capiti aut mento, aut pubi applicandus esset. Sic enim plus habet efficaciæ, spiritumque remissum magis firmare potest, & ad superficiem magis reuocare, humo-

resque attrahere, ac discutere. Sed & medicamenta depilatoria ψίλωθρα propriè dicta, *Dropaces* appellantur, vt constat ex versibus Martialis, lib. 10.

Leuis Dropace, tu quotidiano,
Hirsutis ego cruribus genuque.

Fortè quod sola pice constarent in oleo liquata, vt & Dropaces.

Duodenum, vide *Dodecádactylon*.

Dura mater, vide *Membrana dura*.

Dura vlcera, quæ Græci ὀχθώδη, id est, *Verrucæ vlcera*, vocant, sunt, quæ callum contraxerunt, & prætumidas ac duras oras habent, 4. de compos. medic. per gener. cap. 12.

Durum, σκληρόν, Medicis est, quod repletione largo, & superfluo humore, aut vapore, in partem aliquam affluente, tactui renititur, nec cedit spontè (aliter ac Philosophis) & proptereà quod ita durum est, propriè, ἀντίτυπον, hoc est, *renitens*, appellatur.

Durus pulsus, vide *Mollis*.

Dysæsthesia, id est, sensus difficultas, est vitium actionis sensitiuæ, diminutæ, lib. de symptom. diff. c. 2. δυσαισθησία, sed δυσκινησία, non modo difficultatem motionis, sed etium immobilitatem significat, ibid.

Dyscrasia, *Intemperies*, est mistio inęqualis quatuor primarum qualitatum; vbi enim illæ ita coierint, vt earum pares sint vires & portiones, temperamentum emergit exquisitissimum, quod cæterorum omnium norma est; ab eo quodcumque desciscit, *Intemperies* dicitur; tunc enim aliqua qualitas exsuperet, necesse est, vel duæ. itaque cùm quatuor sint ex quibus temperamentum illud exquisitissimum, &, vt ita dicam,

temperatiſſimum abſoluitur, ſingulorum exceſſu ſimplices quatuor intemperaturæ fiunt, calida, frigida, humida, ſicca: & totidem compoſitæ, calida humida, calida ſicca, frigida humida, frigida ſicca. Nec verò ſingularum modus vnus eſt, & vna ratio, ſed immenſa omnino latitudo, adeo vt intêperaturarum infinitæ propemodum habeantur differentiæ: Nec tamen omnes eiuſmodi intemperies morboſæ ſunt, ſed plurimæ contra ſalubres, quæ videlicet intra limites ſanitatis cõſiſtunt. Quum enim omnis actio a partis temperamento proficiſcatur, & varij prorſus generis actiones eſſe oporteat, multiplices quoque temperaturas eſſe oportuit, quę non ſimpliciter ſed ad iuſtitiam temperamenta appellantur. Non aliud autem ad iuſtitiam ſignificat, quã prout cuique parti expedit. Itaque in ſingulis partibus primarum qualitatum etiam inæqualis mixtio, quoniam ſecundùm naturam eſt, non dicitur intemperies, etiamſi reuera intemperies ſit, ſed temperamentum quamdiu ſcilicet naturæ modum non excedit: cùm vero excedit plane abſoluteque, intemperies eſt, & iam morbus aut morbi cauſa euadit. Eſt & præter iſtas alia intemperiei differentia, per quam æqualis aut inæqualis dicitur. Æqualis quidem eſt, quæ in omnibus intemperanter affecti corporis partibus æqualiter ſolaque ineſt. Ea enim ita inducitur, & occupat corpus, vt depulsa naturali temperie ſola in corpore dominetur: neque enim ea in fieri eſt, vt aiunt, ſed in facto eſſe. Itaque in habitum tranſit, & euadit, veluti altera natura acquiſititia, & priori contraria, neque vllo dolore moleſta eſt. Eiuſmodi intemperies in febre hectica eſſe perhibetur. Sicut autem in toto corpore, ſic & in vna certa parte corporis contrahi poteſt Intemperies verò inæqualis dicitur, cùm idem corpus ſimul & calidius, & frigidius, aut

hu-

humidius, ſimulque ſiccius quam pro naturali habitu redditur. Ea in fieri eſt, eamque ob rem dolore non vacat, & alias in toto animalis corpore fit, alias in vna qualibet parte, idque vel cum fluxione, vel abſque materiæ affluxu, Galen. dicitur etiam inæqualis intemperies, quando ſingulæ corporis partes non ſunt ſimiliter intemperatæ, ſed varias ſortitæ ſunt intemperaturas. Cùmque corpus totum intemperatum ſit, non tamen vnica intemperies dominatur in toto corpore, ſed plures in ſingulis partibus.

Dyſenteria, vide *Difficultas inteſtinorum*.

Dyſepulota, vide *Cacoethe*.

Dyſpathia, hoc eſt, ad patiendum difficultas, 1. de vſu part. cap. 15.

Dyſpepſia, eſt deprauata alimenti concoctio, ſiue alimenti corruptela Symptoma eſt actionis naturalis coctricis deprauatæ: quam libuit eo nomine appellare, ſicut debilem *βραδυπεψίαν*, prorſuſque abolitam *ἀπεψίαν*; deprauatur autem cum alimenta in qualitatem à natura alienam alterantur. Ea gemina ſtatuitur, *κνισσώδης* & *ὀξώδης*, hoc eſt, nitroſa & acida: hæc frigidis, illa calidis de cauſis prouenit, vide *Concoctio*.

Dyſphonia, id eſt, vocis difficultas, vt *Aphonia*, eiuſdem abolitio; de ſympt. differ. cap. 3.

Dyſpnœa, difficultas ſpirandi, vel inordinata ſpiratio, 2. meth. 2 & 1. de diff. reſpir. c. 1. *Δύσπνοια*, ſymptoma eſt læſæ reſpirationis, commune orthopnoicis, pleuriticis, peripneumonicis, ſynanchicis, & aliis pleriſque malè affectis, à quo ægri *δυσπνοικοὶ* appellantur.

Dyſtherapeuta vlcera, id eſt, curatu difficilia, 6. de comp. med. per gen. cap. 1.

Dyſtichia, eſt alterius pilorum ordinis in genæ mar-

ginæ exortus, præter naturam, libr. finit.

Dysthemia, id est, *mæstitia melancholica*, siue *animi mæror*, 6 de loc. aff. cap. 1.

Dysuria, δυσουρία, est vrinæ vel difficilis saltem & debilis, vel cum dolore solo, siue dolorosa simul & languida excretio. 7. aphoris. 48. Huius quæ cum dolore fit, causas recenset Gal. inflammationem, abscessum, exulcerationem, inæqualem intemperiem, & spiritum flatulentum: Illius verò quæ cum difficultate, aut facultatis imbecillitatem, aut tumorem præter naturam. Ab his enim causis fit, vt cùm mejere æger cupiat, non statim vrinæ excretio sequatur, sed magno cum conatu, atque etiam aliquando dolore. Iis autem duobus exceptis symptomatis vrina naturalem excretionis modum seruat, neque intercisè fluens, neque guttatim, neque maturius, quàm naturæ conueniat; vide *Ischuria*.

Dytriachisis oculi morbus est, cùm pilis naturalibus alij subnascentes, ipsum pungunt, fluoremq; concitant, libr. Introd. cap. 15.

E

ECBOLIA, Ἐκβολικὰ, Pharmaca, id est, abortiua medicamenta, quæ abortum faciunt, quæ & φθόρια appellantur; eadem & fœtus demortuos extrahunt, vide *Abortus*.

Eccathartica, quæ & *Ecphractica*, vide *Rhyptica*.

Ecclymoma, Græcè Ἐκχύμωμα ἢ Ἐκχύμωσις, id est, sugillatio, est affectio circa cutem, cùm, tenuibus in ipsa venis contusis, sanguis per fissuras affunditur, nondum in grumos coactus, sed postquam per persul-

rationem, i. e. Diapedesin, effusio ipsa facta est; contingit sanè aliquando, vbi ita coierit temporis progressu eundem liuescere, & denigrari, paruis nimirum grumulis, ex disperso in multas cutis partes sanguine, coactis, 2 de comp. med. loc. c. 1. & 4. meth. 1. Eandē vocat *Ecchymosin* solutionem continuitatis cum contusione, & ruptione coniunctam. Generatim verò Hip. solitus est vocare *Ecchymoses*, ex vasculis sanguinis effusiones & inanitiones, & alio nomine γαυσί'ωσιν, com. 2. in 9. de morb. vulg. 9. quæ effussio, in phlegmone quoque fit à causa interna, vbi sanguis è vasis effunditur, & tumor excitatur, tactu mollis & cedens; distinguit tamen Gal. 6. apho. 20. *Phlegmonem* ab *Ecchymosi*, quòd in Phlegmone sanguis per musculorum cauitates, sola ratione contemplabiles secundùm minimas sui partes effunditur; In *Ecchymisi* verò in spatia effluit, quæ venis adjacent. Species Ecchymomatis sunt, *Hypopion*, & *Hyposphagma*, ὑπόπιον καὶ ὑπώσφαγμα, & sanguinis ad vngues concursus ex plaga. Atque id quidem propriè significat ἐκχύμωσις, vide *Vnionis solutio*.

Eccope, ἐκκοπὴ: *Excisio*, diuisio est Caluariæ, qua os offensum retractum est, libr. finit. Inde Ἐκκοπρωτικὰ medicamenta imbecillia sunt, quæ mouendi tantùm stercoris, & ea, quæ in spatiis intestinorum primæque regionis viis continentur; dejiciendi vim habent, non etiam ex alto attrahendi, & humores euacuandi. In eo genere Galenus Aloen collocauit. Dicuntur ἀπὸ τ̃ κόπρου.

Eclegma (Græcis ἔκλειγμα, ἢ ἐκλεικτὸν φάρμακον) medicamentum est persputum euacuans; quæ in fau-

cium

cium partibus, Phlegmone obſeſſis, vti etiam in aliis partibus ſpiritalibus, continentur, 4. de rat. vict 20. ori enim inditum, ſenſim liqueſcit, & deglutitur ad pectoris & pulmonis vitia; quòd & alio nomine vocatur *Arteriacum*, ἀρτηριακὸν, diciturque ἀπὸ τοῦ λείχειν, id eſt, a *lingendo*, Arabes vocant *Looch*, Paulus verò, lib. 4. c. 57. nomen hoc tribuit medicamentis, quæ deuorantur ad lumbricos enecandos, vide *Arteriace*.

Ecphraxis, id eſt, *pororum apertio*, & *recluſio*, 11 method. cap. 13. Inde ἐκφρακτικὰ medicamenta vocantur quæcunq; obturatione & obſtructione ægrotantes liberant; facultate nitroſa, & amara; oppoſita emplaſticis medicamentis, quorum eſt meatus obducere, & obturare, 4. de compoſ. med. loc cap. 1. quæ dicuntur alio nomine *Eccathartica*, ἐκκαθαρτικά.

Ecphyſis, id eſt, *exortus*, ſeu *proceſſus* alicuius oſſis, vel inteſtini, vel viſceris, 2 de anatom. adm cap. 5. ſed ſine adiectione prolata. Ecphyſis eſt illud ſpatium, quòd eſt medium inter inteſtinum ieiunum, & fundum ventriculi, carens circumuolutione, lib. 1. de vſu part. capit 3. Sunt verò & qui non totum eum proceſſum ἔκφυσιν appellandum cenſent, ſed ipſius tantum initium, quo dependet à ventriculo. Cæterum ad hoc inteſtinum meatus defertur, qui bilem ipſam ex hepate in ipſum dimittit. In oſſe autem dicitur idem quod ἀπόφυσις vide *Dodecadactylon*.

Ecphyſeſis Efflatio, ſiue *Exſufflatio*, ſiue eſt expiratio copioſiſſimi aeris confertim facta, 2. de motu muſc Græcis ἔκφυσις ἡ ἀθρόα τοῦ πνεύματος ἔξω φορά; Eius opifices ſunt muſculi omnes intus inter coſtas ſiti, adiuti etiam iis, qui ad thoracem perueniunt ex ſcapulis & dorſo,

dorso, atque aliis etiam magnis, qui in Epigastrio habentur: efflationis enim gratia eos factos esse, Galenus docuit, lib. 4. de vsu part. Propria est vocis materia, neque vox citra eam fieri potest: differt a simplici expiratione, tùm volentia, tùm musculis, a quibus efficitur, 2. de vsu part. nam & paulatim exspiratio fit a solo septo transuerso, 4. de loc. aff.

Ecplexio, est subitus & vehemens timor ἔκπληξις, cuius opposi.ũ *Perichariа* dicitur, περιχάρειαν Græci vocant, quasi *excessum gaudij* dixeris: scimus autem amborum occasione, plures sub eo periisse, 12. meth cap. 5. Multi Syderationem & Tabe n interpretantur, Galen. comm. aph. 14. lib 7 ἔκπληξιν esse scripsit, cùm quis ex morbo nec loquitur, nec quicquam agit, sed apertis oculis quietus manet, veluti præ timore attonitus, quo loco obstupescentia ab Interprete vertitur.

Ecpyesma, ἐκπίεσμα, caluariæ in multas partes diffractio, simul vbi intrusæ ossis partes in imum decubuerint; ac meningem membranam innixu suo premant, lib. finit. Est, inquit, affectio, in quam profundiùs fracta ossicula descendunt, & membranam Cerebri comprimunt. Significat & ἐκπίεσμα apud Medicos rei cuiusq; retrimentũ, quód expresso ab ea succo superest, nec id tantùm, sed etiam sæpenumero succũ ipsum; vt cùm dicitur μυροβαλάνου ἐκπίεσμα, siue quod idẽ est μυροβαλάνου πίεσμα, quod & ἀπόθλιμμα & μάγμα appellatur. Sumitur in ea significatione apud Diosc. li. 4. de glande vnguentaria: Vnde *Ecpiesmus*, ἐκπιεσμὸς, est totius oculi prolapsus extra suã cauitatẽ, vt prominẽs appareat. Differt a *Proptosi*, ἀπὸ τ̃ προπτώσεως, hoc est, a procidentia, quód in hac vuea tantùm tunica,

ca, in illà totus oculus foras erumpat, præſertim iis, qui ſtrangulatur, Athleticis, & fœminis, quæ præ dolore partus vehementiùs diſtendũtur, aut fluxionibus à capite in oculos tentantur. Auicenna, oculi exitum & egreſſionem vocat. Id malum intellexit Celſus, cùm ait, nonnunquam ingentem inflammationem tanto impetu erumpere, vt oculos ſua ſede propellat:

Ecpyema ἐκπύημα, dicitur ab Hippocr. copioſiſſimi puris collectio, tumore aliquo, p.n. phlegmonodo, pleuræ cum primis ſuppurato, & hinc cõcocto, ἐκπυΐσκειν ad ſuppurationem producere ſignificat.

Ecrhythmus pulſus, eſt Pulſus Arrhythmus, qui nullius ætatis, naturæ temporis aut reliquorum rhythmum retinet, vel, vt ait Paulus, qui omnem prorſus Euthythmiam euertit. Tertia ſpecies eſt pulſus Arrhæthmi, 1. de diff. pulſ. cap. 9.

Ecſtaſim melancholicam, mentis motionem, aberrationemq; intelligimus vehementem, & ferinam, quæ irrigante Cerebrum afflata flaua bile oritur, comm. 1. in prorrhet. 14 Vigilias habet coniunctas, atque ideo comati contrariam eſſe, Galenus ſcribit. Ea non eſt, quam plerìque interpretantur, abſtractionem mentis a corpore, ad contemplanda cœleſtia, quam alio nomine ἀναγωγὴν appellant; hæc enim morbus non eſt. ἐκστατικὴ δύναμις dicitur facultas, quæ vim habet ab alienandi animum, qualis eſt in Hyoſcyamo, Coryandro viridi, & Ephemero.

Ecthlimma, eſt exulceratio, quæ in ſumma cute ex compreſſione violenta naſcitur, 2. de fractur. Græcè item ἔκθιμμα dicitur.

Ecthymata, ἐκθλίματα, cutis velut efflorefcentiæ, pa-

pabulæ sunt per summā cutē erūpentes, ab humoribus superfluis, salsis, & tenuibus, ideò in cute leuiter excuberant quòd tenues humores exulcerationem potiùs, quam tumorem insignem procreent. Dicuntur & alio nomine Græcè ἐξανθήματα, eius generis sūt, cùm quæ per febres ardentes excitantur *Variolæ* vulgò dictæ, & *Morbilli*. Sic autem dicuntur ἀπὸ τοῦ ἐκθύειν, quòd significat ἐξορμᾶν, hoc est, impetu ferri, & erumpere.

Ecptosis, ἔκπτωσις, *luxatio*, hoc est, ossium à propria sede amotio, & diuulsio, citra fractionem, nec verò id modò significat, sed & ἐξάρθρωσιν, siue ἐξάρθρωμα apud Hippocratem, vt notat Galenus, vt initio libri de articulis; cuius luxationis causa alia est externa, idest, vis omnis quæ articulum loco dimouere potest; alia interna, estque humoris defluxio articulum præ copia, vel mollitie loco propellentis. Est autem duplex omnis luxationis differentia; vna sursum, cùm à musculorum contentione articulus ad supernum locum trahitur: altera extrorsum, cùm in partem anteriorem aut posteriorem, dextram aut sinistram emotus transit. Omnis autem eiusmodi luxatio, aut simplex est, aut composita. Simplex quidem est, cùm luxationi nihil insuper accessit, non vlcus, non ossis denudatio aut fractio. Composita verò est, cùm præter luxationem aliquid eorum accessit.

Ectropion, est suppullulatio carnis in gena, quæ genam ipsam sua grauitate foras conuertit. Causa est genæ euertendæ, vel caro adnascens, vel resolutio, vel cùm cicatrix inducitur, lib. finit. Sed alibi Ectropion, inquit, est inuersio, palpebrarum vitium, cum exulceratis oculis, plùs extra feruntur, lib. Introd. cap. 15. Est autem affectus solius inferioris palpebræ oculum contegentis,

tegentis, ita inuersæ, & retractæ deorsum, vt parum sursum attollatur, sed pendeat, & hiet, neque ex toto oculum integat. Quod vitium, si palpebræ superiori acciderit λαγώφθαλμον dicitur, quod vitium naturaliter contingere potest, *Ectropion* verò non nisi à causa præter naturam, a cicatrice, carnis excrescentia, relaxatione, medicamento, sutura vel vstione inartificiosa, vel à senectute summa dependet.

Ectrosmos, apud Aristot. 7. de hist. animal. sunt abortus, & imperfectorum fœtum corruptionis infra diem quadragesimum factæ; quæ verò intra septimum diē fiunt, non ὀκτρώσπους, seu *abortiones*, sed ἐκρύσεις, idest, *effluxiones*, vocat idem Philosophus.

Eczemata, sunt pustulæ ardentes, & feruidæ, dolorem cientes, citra saniem: ingens enim feruor, omnem materiam absumit, Græcis ἐκζέματα & ἐκζέσματα, & Latinis *Carbones*.

Efflationes, sunt magnæ, & vehementes spiritus expulsiones, quæ per eadem instrumenta fiunt, per quæ tussis, & tussiendo efficiuntur, quæ & *efflatus* dicuntur ab exspiratione, quæ sine strepitu fit, copia & velocitate motus differentes, 2. de motu muscul. cap. 8. & 2. de sympt. caus. cap. 4. vide *Ecphysesis*.

Efflorationes, sunt vlcerationes factæ in superficie & corporis ambitu, subrubræ, & asperæ, de medic. fac. part. cap. 5. quas, si noctu enascantur, *Epinyctidas* vocant, lib. de tumor. cap. 15. & 2. meth. 2. quas Celsus vocat pustulas pessimas, colore subliuidas, & subnigras, aibas, suo humori similes, magnitudine fabam non superantes, cum vehementi inflammatione, & dolore, ex quibus adapertis sanies effluit, & exulceratio mucosa intùs retenta. Paulus, & Ætius, dicunt esse vlcuscula

sponte

sponte nascentia, plyctænis similia, subrubra, ex quibus cruenta sanies effluit, vtrumque verum est, & pustulas, & vlcuscula esse.

Effulgescentias, quas Græci ἐπιλάμψιας vocant Hippocr. præsertim, significant morbum puerorum proprium, aut certe per quam familiarissimum, id est, Epilepsiam, comm. 1. in 6. de morb. vulg. 5. Nonnulli hoc nomen interpretantur mutationem temperamenti ad calidius & siccius; hoc enim ætatis progressu velut flamma effulget. Alii verò interpretantur corporum perfectionem, quòd iuuenes per ætatem euadant carnasiores, magis adulti, cò ore formaque gratiores, & viribus ingenioque præstantiores, vt quodammodo fulgere videantur. Verùm lib. 9. τ̃ ἐπιδημ, alii non ἐπιλάμψιες, sed ἐπιλήψιες scribunt, aut ἐπιλάμψιας αὐτὶ τ̃ ἐπιλήψεων interpretantur; vt annotat Gal. in eum librum.

Effusio, vide *Confusio*.

Effusa, & *Nigrores* sunt, sanguine à venis effuso sub cutem, nunc per tunicas contusas, nunc verò in finibus reseratas, lib. de tumor. cap. 10.

Elcos, *Latini* *Vlcus*, solutio continuitatis est in omnibus corporis partibus, (præterquam in solo osse) ab interna causa, humore scilicet vitioso, acri, & erodente, particulæ, cui incumbit, continuitatem (siue ea caro, siue cutis, siue cartilago, siue membrana) soluens. Quod autem vitii, vbi in os incidit, τερηδὼν, siue *Caries* appellatur. Aliquando verò Hippocr. vlceris nomen ad omnem morbum dolorificum extendit, continui solutionem eo nomine significans. Neq; enim vt arbitror, dicta adhuc fuerant nomina ϑ, αἵματος ῥήγματος,

ϑλα-

θλάσεως, ῥωγμῆς, ῥήξεως, & reliqua quibus recentiores Medici solutæ continuitatis differentias distinxerunt.

Elemẽta, στοιχεῖα Græcis, apud Medicos sunt calidum, frigidum, humidum, siccum, ex quibus homo primis velut & simplicibus, minimisque ex corporibus est constitutus, & in quæ vltima apparentia, & simplicissima, ac minima, resolutionem cap. lib. finit. Adhuc *elementum* appellatur minima pars eius rei, cujus est elementum; omnium autem corporum, quæ gignuntur, & corrumpuntur, quatuor sunt Elementa; Ignis, Aer, Aqua, Terra; vt minimum intelligatur id, quòd minime diuisionem suscipere potest, 8. de placit. cap. 2.

Elephas, (qui & *Elephantiasis* dicitur) morbus est, in quo naturalis faciei figura mutatur, resimatur nasus, labra crassa fiunt, extenuantur aures ad Satyrorum effigiem, libr. de caus. morb. cap 7. ex sanguine melancholico primam generationem habens, quam affectionem cùm incipit, σατυρίασιν nominant, tum à genarum rubore, & facie Satyris persimili tum propter inexplebilem & impudentem coeundi libidinem. Aliqui verò osseas eminentias, quæ in temporibus fiunt, sic vocant. In aliis autem partibus quoque fiunt tales ossium eminentiæ, quas *exostoses* vocant, libr. de tumor. cap. 14. ἐλέφας καὶ ἐλεφαντίασις, vniuersi corporis cancer est, qui nullam omnino admittat curationem. Id nominis nactum est hoc malum, quòd in eo cutis corio Elephanti persimilis videatur; nam maculis quibusdam ad atrum colorem vergentibus inficitur, atque inæqualiter aspera crassa, ac veluti squamis fœda, liuens, farinaq; redditur; Nec Elaphas quidquam (apud aliquos) à Lepra Arabum differt. Vocarunt & Veteres morbum hunc

hunc ἡράκλειον, hoc eſt, *Herculeum*, quòd nullus eo maior ſit, & violentior. Nam morbo ingraueſcente, primum quidem ſtupet cutis, deinde ſenſum prorſus amittit, vt ne acu quidem compuncti dolorem ſentiant, aut feruente aqua affuſa vrantur.

Elminthes, ἕλμινθες, *lumbrici*, animalia ſunt in humano corpore genita, cumprimis in inteſtinis, ſiue in auribus, ſiue in veſica, ſiue in ventriculo, interdum etiam in ſordibus vlceribus, quos Græci σκώληκες vocant; ſunt autem trium generum; primi generis ſunt *teretes*, ſeu *rotundi*, a figura, quæ eſt ſecundum craſſitudinem, longitudine aliquando palmares, ſæpè longiores, quos vocant ἕλμινθας στρογγύλας, in gracilibus plerumque inteſtinis conſiſtunt, & ventriculum ſubeunt, ideòque ſæpè per os ejiciuntur, quibuſdam è naribus redduntur, vt plurimum conſiſtunt cum febricula, atque hoc genus pueris infantibus, & puberibus peculiare eſt. Alterius generis ſunt, qui *lati* vocantur, ἕλμινθα πλατεῖαν, aliquando κειρίας, hoc eſt, *Inſtitas*, a ſimilitudine, quam cum Inſtitis obtinent; inſtar enim harum lati ſunt, & longi, aliquando ταινίας, ideſt, *faſcias*, vocant, quod faſciarum effigiem ſua latitudine, & longitudine, referant. Plinius lib. 11. cap. 33. tradit tricenum pedum tænias ventris aliquando viſas, interdum plurium. Tertij generis lumbrici ſunt, qui *Aſcarides* nuncupantur, breues ac tenues, paruis vermibus ſimiles, qui in extremo inteſtino reperiuntur, & muſculi ſphincteris initio, qui glomeratim in multas phalanges compacti, per ſedem dejiciuntur. Omnes lumbrici in inteſtinis naſcuntur ex craſſa lentaque pituita frequentibus cruditatibus collecta. Animantur

autem à plurimo calore natiuo: Itaque pueri quam adulti lumbricis sunt, magis obnoxij.

Elythroeides membrana, quæ & *Erythroeides*, ἐρυθροειδής dicitur, testium est tunica, & vasorum spermaticorum, vbi extra ventrem processere: quamdiu enim intra ventrem sunt, eorum tunica, quòd illic nihil habeat eximium, nullo proprio donatur nomine: postea quam verò extra ventrem processit, quia rubet, ἐρυθροειδής incipit appellari. Rubet autem tum à calore rubro musculi testium gracilis, tum à vasis multis quibus implexa est, Vaginalis etiam dicta, 2. de semin. cap. 5. qua tunica (vt & scroto) fœminarum testes carent. vel tam exigua est & obscura, vt oculis videri non possit, lib. de vuluæ, diss. cap. 9.

Embroche, Græcis ἐμβροχὴ ἢ ἔμβρεγμα, medicamenti genus est, cùm locis affectis, liquore aliquo humectatis, perfusisque, lanam deinceps aut linteum, eodem liquore imbutum imponimus, imbecillius cataplasmate. Sed tamen vbi commodè aptari id non potest, vt in capite, ibi ἡ ἐμβροχὴ aptè adhibetur, & illis similiter qui propter imbecillitatem ferre non possunt cataplasmatum grauitatem: item præcordiis inflammatis, per initia morborum, quo tempore intempestiuus est cataplasmatum vsus: præterea fracturis & contusionibus, cum Emplasticis vti non licet.

Embryon, est animal vtero gestatum, 6. de vsu part. cap. 13. licet non antea *Embryon* dici debeat, quam duos menses in vtero absoluerit. vide *Cyema*.

Emmota, ἔμμοτα, medicamenta, id est, linamenta sunt humidæ consistentiæ, similia iis, quæ linamentis, vel linteolis excipiuntur, cerati specie, 13. method. 5. *Emmotos* verò vocat Hippocrates eos, qui vlcus cauum

uum & exesum contraxerunt ex suppuratione, quòd curationem per linamenta desideraret; 3. artic. 55. sic dicuntur, quòd ἐν τοῖς μοτοῖς adhibeantur. Ipsa enim linimenta μοτοὶ καὶ μοτὰ appellantur.

Emollientia. vide *Chalastica*.

Emphraxis, ἔμφραξις, *Obstructio*, est meatuum, aut cauitatum naturalium stipatio, est copia, vel vitiosa qualitate (vt lentore, & crassitie) succorum proueniens, cuius species Gal. 12. method. ponit στέγνωσιν, & πύκνωσιν. Vnde medicamentum quod suo lentore obstruit ἐμπλαστικὸν: huic contrarium est medicamentum ἐκφρακτικὸν, quod obstructione liberat, 5. simpl. 12. Est autem Obstructio, morbus organicus, pertinetque ad formam organicæ partis corruptam, amissis videlicet meatibus aut cauitatibus parti alicui debitis, vel propter succorum abundantiam, vel propter vitiosam qualitatem, quòd ij nimium lenti vel crassi sint. Hæ enim duæ esse possunt obstructionis causæ; quæ morbus est instrumentalis eorum quæ obstructa sunt corporum. Hanc symptomata multa consequuntur, & maximè quidem ipsa transpirationis retentio, atq; rursus putredo, aliorum morborum antecedens quædam causa. vide *Rhyptica*.

Empirici sunt, (Græcè ἐμπειρικοὶ) qui à sola experimentorum notitia procedunt, nomine ab ἐμπειρία, hoc est, experientia sola deducto, lib. de sect. cap. 1. vnde *Empirica medicorum secta*, accidentium concursus, qui ægris accidunt, respicit, illorumque curationem ab experientia sola deducit, idque nec morbo, nec causa cognita, in Introd. cap. 3. Illius Sectæ primus author Heraclion extitit, qui naturæ cognitionem rationa-

lemque disciplinam nihil ad medicinam pertinere professus, in vsu & experimentis eam posuit. Quem Apollodorus & Glaucias, & aliquantò post Heraclides Tarentinus & aliqui non mediocres viri secuti, ex ipsa professione se ἐμπειρικοὺς appellarunt. Erant autem τῆς ἐμπειρικῆς genera tria, περιπτωτικὸν, αὐτοσχέδιον & μιμητικὸν. Primum quidem dicebatur cùm aliquid experirentur, in quod fortè fortuna nihil tale cogitantes incidissent. Secundum, cùm ad alicuius rei experientiam dedita opera venirent, siue per somnia, siue aliter admoniti. Tertium verò, cùm ea quæ prosunt vel nocent, siue natura, siue fortuna, siue aliquo consilio, in morbis iisdem experirentur, alios qui eadem priùs expertì essent, imitantes. Quicquid autem iuuat aut nocet, hoc est, causarum omne genus, dicebant, vel naturale vel fortuitum esse, vocantes naturale quod casu fieret, neque haberet manifestam causam: fortuitum verò, quòd sine electione quidem nostra fieret, sed euidentem causam haberet. Tribus autem his theorematis vtebantur, τηρήσει, ἱστορίᾳ, τῇ τοῦ ὁμοίου μεταβάσει. Appellabant τήρησιν, quicquid aliquando obseruassent, quorum cùm magnam habebant copiam, eam omnem ἄθροισμα nuncupabant, atque id rursus αὐτοψίαν quæ est eorum memoria, quæ frequenter & eodem modo visa sunt, quæ cùm didicissent, ἱστορίαν appellabant. Qua in re diligenter considerabant quæcunque simul acciderent symptomata, eorumque omnium obseruationem συνδρομὴν appellabant, hoc est, concursum & congeriem symptomatum omnium, quæ in affecto essent loco. Quod si in morbos nondum visos inciderent, aut eo loci essent, vbi inuentorum remediorum

facultas

facultas non ſuppeteret, tranſibant ad conſimile, quòd μετάβασιν τοῦ ὁμοίου vocabant; eamque triplicem faciebant, de affectu in affectum, de loco ad locum, de remedio ad remedium. Eam autem obſeruationem quam per illam τοῦ ὁμοίου μετάβασιν habebent, πεῖραν τριβικὴν appallabant.

Emphyſema, Inflatio, quæ Græcis ἐμφύσημα, ἐμπνευμάτωσις, καὶ πνευμάτωσις, eſt ſpiritus flatuoſi collectio, in inanimibus corporis partibus. Eius principium, inquit Gal. malè concoctus cibus eſt, a calore videlicet debili, & à quo flatus excitati, reſolui nequeunt. Vide fuse infra, *Phyſis*.

Emplaſton, ſiue *Emplaſticum*, ἐμπλαστικὸν, Pharmacum eſt, quòd meatus obducit, vt picatio, quæ imponitur pilis in totum abraſis, 1. de comp. med. loc. c. 1. Atq; hoc pharmacorum emplaſticorum genus, ſubſtantia terreſtre eſt, citra refrigerationem, aut caliditatem manifeſtam, aut in primo ordine refrigerantium, vel calefacientium, 4. de comp. medic. loc. c. 1. ſuntque ſine mordicatione ſiccantia, 5. ſimp. c. 5. & li. 5. cap. 11. Duplex eſt Emplaſticorum natura; altera exquiſitè terrea, & ſicca; altera tenax omnino: miſta verò ex aqua, & terra, & plerumque etiam aere vt oleum dulce ſalis expers. Qui quoque album ex iiſdem quodammodo miſtum eſt, magis tamen terreum eſt quàm oleum. Quin etiam caſeoſa lactis pars emplaſtica eſt, tenerque ac recens caſeus, & ſuilla pinguedo, & cæteri quoque adipes, qui nondum acrimoniam contraxerunt, roque magis quo ſicciores magiſque terrei fuerint. Eadem medicamenta etiam ἐμφρακτικὰ appellantur. His contraria ſunt ἐκφρακτικά, quæ & ἐκφρακτικὰ vocant.

Emplattomena medicamenta vocant, quæ exiguis totius corporis meatibus hærētia, prohibent, ne quid per vrinas, vel vniuersā cu.im iffletur, & effluat. 8. met. c. 2

Emprosthotonos, vide *Distentio*.

Empyemata, quæ & *Dyapiemata*, ἐμπυήματα, suppurantia omnia sunt; aliqui, cùm in vlcere phlegmone in pus conuersa est, πάθημα, id solum *Empyema* nominãt, qui & sic affecti, *Empyos*; alij, eos solos *Empyos* dicunt, quibus inter Thoracem, & Pulmonem, Pus aggregatum est, lib. de tumor. c. 3. ἐμπύους, ἢ ἐμπυϊκοὺς Græci vocant, suppuratos, & purulentos, qui multum puris in capedine inter Thoracem, & Pulmonem collectum habent, 4. de caus. puls. c. 9. Tandem omnes quibus inflammatum viscus aliquod suppuratum est. Suppuratos vocant, vbi Pus vniuersum constiterit, concocto tumore quopiam præter naturam, com. 1. in 1. progn. 40. & 2. progn. 59. & 69 Symptoma est peripneumoniæ vel pleuritidis, si digeri vel per sputa vacuari nō potuit. succedit etiam interdum anginæ, Hipp. aph. 10. lib. 5. Rupto namque infernè abscessu, Pus in vacuum Thoracis locum effunditur, ibique fluctuationis cuiusdam sensum mouet, cùm æger e latere in latus conuertitur, inde verò per occultos meatus in aluum, intestina vesicamq; subit, vel aliquando ad cutem erumpit, sibique foras viā vno aut pluribus vlceribus aperit. Cæterum non semper inflammationi succedit empyema, quandoque nulla febre præcedente serosus aut pituitosus humor e reliquo corpore eo loci delapsus putrescit, & Empyema mouet, vt Aetius testatur.

Empyreuma, reliquiæ sunt caloris febrilis post solutam accessionem. Dispositio quædam est neutra, mediaque inter febrem, & febris intermissionem, inter-

mittentium

mittentium & putridarum febrium propria, vt soluta accessione supersit nonnihil caloris, vel in ipsis humoribus relicti, vel adhuc solidis etiam partibus impressi, quem aliqui *febris fomitem* appellãt, huic contraria est ἀπυρεξία, siue *infebricitatio*.

Emulgentes venæ & *arteriæ*, quæ sint, hinc patet: Vena caua ubi ex hepate primùm emergit, vicinis partibus prætenues impertit surculos; deinde ramum maximum in vtrumque renem subiectum mittit. Similiter alia duo vasa æquè magna à maxima arteria, quæ spinæ incumbit profecta, non aliter quam venæ in renes inseruntur, quæ *venæ* & *arteriæ* vulgo *emulgentes* appellantur, per quas renes vrinam a sanguine secernunt, & trahunt, simul etiam multum bilis, ac propemodum omne id, quòd ipsæ continuerint, attrahunt, lib. de venar. diss. c. 5.

Enarthrosis, species est Diarthroseos, cùm cauum excipientis ossis altum admodùm est, caputque quòd in id inseritur, oblongum, lib. de ossib. in procem. Eius pauca sunt exempla, vt cruris cum ischio, & forte tali cum osse nauis speciem referente; vide *Arthroidia*.

Enæmon, ἔναιμον, est medicamentum quòd glutinat, 6. meth. 2. imponiturque maximè cruentis vulneribus sistendo sanguini, 1. de compos. medic. per gen. cap. 14. cùm cruor, qui αἷμα dicitur, ex cute ipsa vulnerata, vel etiam ex carne in roris speciem distillat; atque ideò & *sanguinarium*, & *cruentis opitulans*, & *glutinatorium* dicitur, 3. de comp. med. per gen. cap. 2. His emplastris, inquit Celsus, nulla maiorem vsum præstant; nam reprimunt inflammationem, nisi magna vis eam cogat, atque illius impetum minuunt: tum glutinant vlcera, & cicatricem iisdem inducunt. Constant autem, inquit,

ex medicamentis non pinguibus, ideoque ἀλίπανα nominantur. Quæ enim huius generis sunt, siccare debent, & citra abstersionem leniter adstringere. Hæc maximè ex bitumine componuntur, cùmq; varii sint generis; duo tamen habentur præstantissima, vnum βάρβαρον, alterum, κυζικηνὸν appellatum. Hoc tamen paulò plus, quàm cruenta exsiccat, ideoq; nisi diluatur, nocet magis quam prosit, contrahens membra, atque dolorem inducens. vide *Glutinatoriū*, & *Sanguinarium*.

E*næorema*, ἐναιώρημα, quod & *Appendiculum* quidam vocant, est portio vrinæ crassa, candidaque in eius medio sublimis. Partem quidem vrinæ esse, patet ex eo, quòd omnes vias emensa sit, & mutationes sortita quas & vrina, attracta primum per emulgentes venas à renibus, deinde demissa in vesicam, & concoctionem iis in locis sortita, non aliter quàm vrina. Sed nulla etiam vrina est, quæ eam non habeat vel secretam, vel in se confusam, vt & *Hypostasin*. Differt autem ab ea sola crassitie & grauitate; vnde fit, vt *Hypostasis* matulæ fundum petat; E*næorema* autem in media vrina pendulum sit, aut si fortè exquisitè medium non est, paulò magis deorsum quàm sursum vergat. Est enim corpus vrina paulò crassius & grauius, multo tamen leuiùs, quàm *Hypostasis*. Ac quamquam quòd optimum est, eo loco situm esse oporteat, & in imum magis inclinare, (quantò enim magis deorsum subsidet, tantò melius haberi, Galenus author est) sæpè tamen in aduersa valetudine supra medium fertur, atque ipsi etiam vrinæ supernatat, pendetque in ea, veluti nubes in aere, propter flatuum copiam, atque ab ea similitudine ab Hippocr. etiam νεφέλη nominatur. Sic enim putauit Galen. ἐναιώρημα & νεφέλη apud Hippocr. idem signi-

ſignificare; quanquam ipſe comment. 2. in progn. dubitare videatur, num Hipp. τὸ ἐναιώρημα genus faciat τ̃ νεφέλης καὶ τοῦ γονοειδοῦς ἐναιωρήματος. Ita vt duæ Enæorematit ſpecies ſint, vna nubeculæ ſimilis, altera genituræ. Cæterum quòd pertinet ad colorem quem candidum eſſe decet, eius ratio poſita eſt in perfecta concoctione, vti albus color lactis, ſeminis, atque ipſius etiam ſedimenti, vide *Sublimamentum*.

Encanthis, ἐγκανθὶς, ideſt, *Inangularis*, immoderatum eſt augmentum angulorum oculi, vt *Rhoeas*, ῥοιὰς, immoderata diminutio, de differ. morb. cap. 9. eſt etiam quidam præter naturam tumor, in magnis hirquis oculorum, quòd tuberculum non eſt omninò præter naturam, lib. de tum. c. 17. eſtque vt plurimum in maiori angulo; quam carunculam quidam Chirurgici reſcindentes, effluxum excrementis ea parte aperuerunt, quem affectum *Rhoeda* quidam appellarunt, 10. de vſu part. Alias, Encanthis propriè *angulum oculi* ſignificat; *maior* autem *angulus*, qui naſo eſt proximus, proprio nomine ῥαντὴρ dicitur, *minor*, qui eſt ad tempora, παρεωρίας; inde verò eius nomen, morbo inditũ eſt. Malum hoc in canibus frequens eſt, & homines minus corripit, ſed eos magis qui in mari verſantur; cuius duæ differentiæ obſeruantur: ſiquidem aliquando hoc carnis incrementum benignum eſt tenerum, laxum, & ſine dolore, quod medicamentis ſiccis conſumendum eſt: aliquando verò malignum durum, inæquale, & cum dolore punctorio, quòd manu curare & ſcalpro euellere oportet.

Encathiſma, ἐγκάθισμα, eſt ſeſſio in aqua medicata, ab imis pedibus, vel feminibus, vſque ad vmbilicum, ita

vt supernæ partes non madescant, 5. de compos. medic. per gen. c. 13. Quod quidem auxilii genus cum plerisque morbis conueniat, iis tamen solis adhibetur, qui partes intra peritonæum conclusas, infestant: itaque inflammatis renibus sedere conuenit in decocto fænugræci, maluæ hortensis ac syluestris, & seminis lini. In calculosis affectibus conuenit ἐγκάθισμα in iisdem propter inflammationem, & præterea artemisiæ decocto, & rosmarini, & petroselini, & spicænardi, quibus etiam in vesicæ morbo vtendum est adiecta ruta: ad vterum verò, Artemisiæ decocto, Saluiæ, Lauri, & similium: Ad sedem, Meliloti, Papaueris, & Rosarum: ad hæmorrhoidas & fluxiones vteri, Plantaginis, Polygoni, Malicorii, Rosarum, Ruborum, & eorum quæ similes vires habent: Ad vulnera verò, ex quibus neruorum distentio timeri potest, Aqua, & Oleo. Quod si ad alios prætérea affectus conuenire potest, id accidit vel ob balnei penuriam, vel ob imbecilitatem ægroti, qui totius balnei vsum non possit admittere, vel ob supernæ alicuius partis debilitatem, vel affectionem cui aquæ perfusio inutilis sit, aut aliquod aliud impedimentum. Cæterum, qui in talibus decoctis sessuri sunt, omnes sunt illinendi & immergendi in aquam vsque ad infimum vmbilicum. Oportet autem partes quæ non madefient, priùs inungere, sed præsertim caput quod tegi debet, ne repleatur. Qui Medicinam nunc faciunt, id genus remedii *Semicupium* appellant.

Encephalos, ἐγκέφαλος, *Cerebrum*, vide *Cerebrum*.

Encharaxis, ἐγχάραξις, *scarificatio*, est cutis & subiectæ eius carnis, per scalpellum sectio, non punctim, sed cæsim facta; multis foraminibus differt à Phlebotomia, quod hæc vno vulnere vdnam adaperiat, illa multis

multis sectionibus cutem, carnemque diuidat. Diuisio autem ipsa cum multas habere possit differentias, in tres tamen referri potest secundum Galen. lib.2. ad Glauc. aut enim tenuis & superficiata est, aut è contrario magna & profundior: aut longitudine & profunditate inter eas media; quibus omnibus Galenus se vsum fuisse, prodidit in abscessuum curatione. Quæ in superficie fiunt, non attrahunt è longinquo, non reuellunt, non deriuant, sed in summa modo cute hærentem humorē, qua vlcuscula facta sunt, educunt, nec magnis morbis opitulantur. Quæ longæ sunt & profundæ, plurimum sanguinis exhauriunt (cuius rei Oribasius testis locuples est, qui scarificato sibi crure, cum pestilentia laboraret, duas ferme sanguinis libras inde detraxit) adeò vt animi deliquium aliquando inducant; & è partibus etiam remotissimis, & a capite in crura, à crure in manum reuellant: & quia in carnem altiùs adactæ sunt, propriam curationem in modum vulnerum efflagitant. Quæ ambarum mediæ sunt, earum pariter incommoda declinant; ideoque aliis præferri debent, si quando scarificationis vsus inciderit. Ea autem tribus de causis suscipitur, ad reuulsionem, ad deriuationem, ad vacuationem, humoris tum corpore toto redundantis, tum ea in parte quæ scarificari debet, impacti: Quæ omnia quamuis per phlebotomiam consequamur, quia tamen (vt ex Apollonio refert Oribasius) multum nocere solet corporibus venæ sectio sæpius repetita, ideò ea omissa, totius est scarificationes moliri, quod eæ citra validam totius molis corporeæ commotionem, eadem quæ & venæ sectio commodo præstare valeat; Itaque si crura fluxione vexentur, si phlegmone laborent, manus scarificare conueniet, vt è contrario crura, si manus malè affectæ fuerint: similiter si dextrum crus doleat,

aut dextra manus sinistrum crus aut sinistram manum scarificare poterimus, quod reuulsio non tantum à summo deorsum, aut ab initio sursum, sed etiam à dextris ad sinistra, & contra fieri rectè possit, vti & secundum alias situs differentias.

Encherida, grumi sunt ceræ modo facti in emplastris, dum liquida illis infundutur, 4. de comp. medic. per gen. cap. 5.

Enchymoma, est sanguinis, & humorum in partem aliquam naturalis effusio, per quam, & partis eius venulæ replentur sanguine, & color viuidus rubens ac naturalis parti inditur, vt in ira, verecundia, gaudio, somno, fit, diciturque Græcè ἐγχύμωμα ἢ ἐγχύμωσις; quæ effusio si fiat præter naturam, vt in vulnere contingit, abscessu, aut phlegmone, dicitur *Ecchymosis*; vel *Ecchymoma*; vide *Ecchymoma*, 2. de morb. vulg.

Enchyta, medicamenta sunt, quæ oculis instillantur, vt fœnugræci decoctum, candidum & tenue oui, lac muliebre, & quæ in hunc vsum præparantur collyria; de remed. par. fac. cap. 10.

Encope, ἐγκοπὴ & διακοπὴ, incisio dicitur propriè in capitis ossibus, inquit Gal. soluta continuitas ab aliquo acuto accursante & abscindente, uide *Hedra*.

Encranion, uide *Cerebellum*, & *Parencephalis*.

Enema, idest, infusum, quòd per inferna in aluum infunditur; dicitur quoq; ἔγκλυσμα, κλυστὴρ, li. de ren. aff. cogn. cap. 4 ἀπὸ τοῦ ἐνίημι, quòd infundere significat, *Enema* appellatur.

Endemus, & *Endemius morbus*, ἔνδημος, ἐνδήμιος, appellatur, quasi Patrium dixeris, & Vernaculum, qui morbus cõmunis est multis, eãdem regionem incolentibus: ut *Epidemus*, & *Epidemius morbus* est, qui cùm

pernitiosus non sit, tēpore tamen stato in regione aliqua sæuit,& insolescit;si enim perniciosus sit, *Pestis* dicetur, 1. de vict rat. 9 Morborum itaque alii *Sporades*, hoc est dispersi, (Σποράδες, qui singulos separatim corripiunt, non ab aere, sed potiùs a victus ratione cuique propria exorsi.) Alii *communes* sunt, quos Græci κοινοὺς, πατκόινους, ἢ πανδήμους vocant, qui sunt certi morbi & singulares, qui alicubi vagātur, & multos æquè simul corripiunt, causamque habent communem, vt aerem, quem omnes inspiramus, vel deprauatæ aquæ potum, aut grauem, & vitiosum cibū, quem omnes pariter absorbuerint, vel terrā exhalationē, vel quid simile, quod vitari nequeat. Qui morbi communes *Paceni & Pandemi*; si patrii sunt, *Vernaculi*, & alicuius regionis familiares, *Endemi*, & *Endemij* vocantur, causamq; communem agnoscunt, & communem insultum, de quibus Hipp. lib. de aqua, aere, & locis; si verò à communi causa nati, communes quidem sunt, non tamen patrii & familiares sed potiùs externi, & aduentitii; sin autem perniciosi, & contagiosi, *Pestilentes* dicuntur, Græcè Λοιμώδεις; si vero non pestilentes, sed pestilentibus mitiores sunt, μὴ Λοιμώδεις, carent proprio nomine, quanquam Galen. quasi oblitus eorum, quæ in proœmio, lib. 1. epidem. scripserat, asserat, eos, qui pestilentes non sunt, vocari *Epidemios*, mutuato scilicet generis nomine.

Endeixes, ἐνδείξεις Indicationes sunt, idest, communitates, scopi, & auxiliorum fontes, velut & loci, ἀντιδείξεις verò his opposita sunt, 9. meth. cap. 7. Indicatio est eius, quod fieri in singulis rebus debet, significatione sumpta a propria cuiusque rei natura. Cum enim in singulis rerum generibus quæri possit quid se-

quendum quidve fugiendum ſit, eius cognitio ab ipſa rei, de qua quæritur, natura perueſtiganda eſt, quodque illa faciendum inſinuauerit, id eius indicatio dicitur. Vt ſi quæratur de ſanitate quid ſentiendum ſit, primum perpendere oportet ſanitatis naturam, quæ quia bona omnibus mortalibus videtur, facit vt iudicemus eam à nobis ſeruandam eſſe, quamobrem ſui cuſtodia, ſanitatis indicatio eſt. Idem verò in morbo agendum, qui quoniam totus præter naturam eſt, & toto genere malus, indicat & oſtendit ſe tollendum eſſe. Itaque vt duo ſunt ſumma rerum omnium genera, bonum & malum, ita duæ ſunt primæ & generales indicationes, Cuſtodia & Ablatio, illa quidem boni, hæc verò mali: Singula enim de ſeipſis alterum eorum neceſſariò indicant.

Engiſomata, inſtrumenta ſunt, quibus in caluariæ fracturis vtimur, vel vt alij, eſt oſſis pertuſio, cùm pars affecta in profundum deſcendit, ac ſuper illæſum os corruit, lib. finit. vide *Camaroſis*.

Engonios, id eſt, anguloſa brachij figura, quæ illi membro naturalis eſt; omnis enim cuiuſque partis figura rectiſſima, maximè eſt à dolore aliena, 6. meth. 5.

Enrhythmus pulſus, commune quoddam genus eſt, ad *Enrhythmum pulſum*, & *Arrhythmum*, 1. de diff. pulſ. c. 9. qui enim naturalem, & optimum ſeruat *Rhythmum*, ἔνρυθμος dicitur, vnuſque eſt, & indiuiſus; qui verò non ſeruat, ἄρρυθμος, in tres diuiſus differentias; omnis autem pulſus, qualiſcunq; ille ſit, modò ſeruat *Rhythmum*, ἔνρυθμος appellatur.

Enſiformis cartilago, vide *Cartilago enſiformis*.

Entera, ἔντερα, *Inteſtina*, ſunt corpora caua, rotunda, membranoſa, ab imo ventriculo ad anum protenſa, diſtribuendi ad iecur chyli, & continendi, expellendiq; ſter-

stercoris instrumenta, in orbem inuoluta; fibriis circularibus,& transuersis contorta,ad chyli,& stercoris expulsionem;quorum tria superiora tenuia sunt, ἔκφυσις, siue δωδεκαδάκτυλον, νῆστις, εἰλεὸν, ἢ λεπτὸν, hoc est, *Ecphysis, Ieiunum, Ileon*, siue *Tenue*, tria inferiora, crassa, τυφλὸν, κῶλον, ἀπευθυσμένον, *Cæcum, Colon*, & *Rectum*; atque inde patet, etsi vnum, & continuum numero sit intestinum, loco tamen, magnitudine, numero orbium, & anfractuum euariare; senariumque resultare numerum, & 5.de vsu part.& 6.de anat. adm. Vbi verò ἔντερον, in singulari numero, idest, *Intestinum*, ab Hippocrate profertur, docente Galeno, comm.4.in 6.de morb.vulg. ipsum significatur *Colon*, per excellentiam, ratione suæ magnitudinis; quòd solum ex Intestinis in Scrotum descendit, & *Enterocelen* efficit, idest, *Herniam intestinalem*, apud alios verò *Cæcum*, 4.de vsu part.cap 17.

Enterocele, *Epiplocele*,& *Hydrocele* sunt species herniarum, in quibus rumpitur is meatus, qui à Peritonæo ad testiculos pertingit, lib.de caus.morb cap.10. cùm articuli suis sedibus excidunt; aut loco tantùm mouentur; aut cùm omentum, vel intestina, ad inferiores testiculorum tunicas deuoluuntur; alterum morbū Græci *Epiplocelen*, alterum *Enterocelen* appellant, de differ. morb.cap.10. Præter hæc ex ambobus etiam morbis compositum affectum, *Enteroepiplocelen* iuniores Medici appellant, lib.de tumor.c.15. vide *Cele*.

Enthusiasmus, idest, *fanatica perculsio*, seu *numinis afflatio*, est, velut, cùm quidam in sacris faciendis, mente capiuntur, si quæ viderint, aut si tympana, vel tibias, vel signa audiuerint, lib. finit.

Epasmastica, 9.meth.4.vide *Continua*.

Epaphæresis, ἐπαφαίρεσις, idest, *repetita sanguinis missio*, de cur. rat. per sang. cap. 1.

Eparmata, præter naturam tumores, secundùm aures, in ægrotantibus exortos, vocat Hippocr. comm. 4. in 6. de morb. vulgar. 1. Ea etiam οἰδήματα communi significatione appellat. Sed Galen. 3. de compos. medic. loc. cap. 2. dicit *Eparmata* (quæ & *Parotides* sunt,) è genere esse inflammationum, quæ fiunt glandulis, circa aures p.n. affectis. Paulus verò ait: Tumor omnis, siue œdematosus, siue scirrhosus, etiam citra inflammationem, glandulas sub auribus occupans, παρωτὶς dici potest.

Ephebaon, *Pubes*, & *Becten*, *Aqualiculus* Latinè, Græcè ἐφήβαιον, ἐπίσειον, ἥβη, id totum est, quod est ab Hypogastrio, seu imo ventre (quem & *Sumen* vocant) vsque ad pudenda; Introd.

Ephelcis, idest, ramentum, seu cruoris exigua guttula, quæ interdum tussi in hæmoptoica passione, reijcitur, 4. de loc. affect. 5. aliquando generalius, ἐφελκὶς crustula est, quæ vlceri obducitur, diciturque de internis; quandoque enim crustulæ & per tusses è pulmonibus, & per deiectiones ex intestinis, deiiciuntur.

Ephelis, ἐφηλὶς, est aspredo, & nigrities, in facie ex ardore Solis progenita, ἀπὸ τοῦ ἡλίου, idest, Sole, nomen inditum, non quòd a Sole tantùm vitia illa in cute contrahantur, sed quòd à reliquis inducta causis, similem asperitatem & colorem habeant. Quæcunque enim causa ea excitarit, cutis ceu multo Sole exusta, candorem & læuorem amittit, contrahitque nigritiem & aspredinem. Plinius aliquando discolorem a Sole cutem, aliquando à Sole vsta, vel a Sole adusta interpretatur,

coque

eoque vitio deformes, Solatos appellat. Alij, Vitia cutis simpliciter Latinè reddunt.

Ephemera febris est, quo a causa procathartica, siue præincipiente, fit cum vrinæ coctione, prima die apparente suaui caliditate, pulsu ad magnitudinem, & celeritatem effatu dignam ascendente, systole pulsus parùm à naturali tenore mutata, æquali atque incõpressio ascensu in caliditate, etiam consisteute febre, sudore adhæc aut rore, aut omninò cum aliquo optimo vapore integrè iudicari solita, 1. de diff. febr. cap. 7. *Ephemera febris*, ait, in spiritibus citra humorum putredinem accensa est, ibid. cap. 5. vide *Diaria*.

Ephialtes, Affectus Græcis dictus, est nocturna corporis oppressio, & quædam quasi suffocatio, cùm quis somni ab initio, supinus iacens, grandi se mole opprimi, atque ab alio inuadi imaginatur, cum difficili respiratione, immobilitate, ac voce præpedita, Propè suffocari, eger videatur; Græcis quoq; dicitur ἐπιβολὴ & πνιγαλίων, Latinè verò *Incubus* vel *Incubonus* dicitur; fortè quia ex Veteribus quidam *Dęmonem*, alij, *Cupidinem*, alij; *incubantem Vetulam*, aut *externam quandam vim, qua quiescentes inuaderet, & pondere oppressos, grauaret*, esse voluerunt, quamuis tota mali causa, intra corpus esset, in libello de vtilitate respirationis, Galeno ascripto. Ea autem causa non est humor, sed crassus & frigidus vapor, vt scripsit Posidonius, ventriculos cerebri implens, & prohibens, spiritus animales per neruos ferri. Per somnum tantùm fit, eoque laborantes per ipsam accessionem eadem patiuntur, quæ & apoplexia correpti, sed tamen mitiora. Quia enim vapor in causa est, non in totum opplentur ventriculi cerebri, nec tam difficulter excitantur, qui eo laborant. Manent tamen aliquandiu immobiles; deinde verò multo laborare, & conatu

tenuato, & diſcuſſo ſpiritu, & meatibus obſtructione ſolutis, derepentè è ſomno excitantur. Læditur illis potiſſimum imaginatio, ex quo veriſimile eſt, in priori potiſſimum ventriculo morbum conſiſtere. Ex his intelligi poteſt incubi differentia ab *Apoplexia* & *Epilepſia*. Præludium tamen procemiumque eorum morborum eſt, atque etiam inſaniæ. Diuturnior enim, & frequenter repetens, crudo humore in ventriculis cerebri paulatim cumulato, in eos facilè degenerat. Præcedunt incubum ſuffocatio, vocis amiſſio, grauitas, & immobilitas, & hæc rurſus crapulæ & cruditates, ex quibus craſſus ille frigiduſque vapor ſuſcitatur. Proinde quidam morbum hunc rectè quidem, ſed imperfectè definierunt, vaporum in caput diſcurſum ex nimio cibo, & cruditate.

Ephidroſis, ἐφίδρωσις, duo ſignificat, vel ſudoris circa thoracem, & caput exortum, vel in vniuerſo corpore ſudoris prouentum, tùm paucum, tùm inutilem.

Epialus, vide *Febris Hepiala*.

Epicauma, eſt velut ex igne facta cruſtuloſa vlceratio, quæ oculi nigro aduenit, nec permanet, lib. finit. id morbi ἐπίκαυμα, & ἔγκαυμα vocant Græci, Latini *Vſtionem* ſiue *Inuſtionem*. Sed aduertendum eſt duo vlcerum genera hoc vno nomine apud Paulum & Aetium deſignari. Scribit enim Paul. ἐπίκαυμα vlcus eſſe oculi ſordidum, impurum, cruſtoſum, quòd dum repurgatur, ſæpè humores oculi effluunt: Id verò ab Aetio, non ἐπίκαυμα, ſed ἔγκαυμα appellatur. Vocat enim ἐπίκαυμα, vlcus ſuperficiarium, cùm videlicet nigrum oculi in ſuperficie exaſperatum, inuſtum fuerit, & coloris cinerei euaſerit, cuius vlceris non meminit Paulus.

Epi-

Epicerastica, Ἐπικεραστικά, medicamenta sunt, quæ & *temperata* dicuntur; quæ si valentiora euaserint, humoribus mordicantibus morsum eorum retundunt, 2. simplic. 12. veluti vua passa mordentes mediocriter stomachum humores obtundit, apud Galenum, libr. 2. de aliment. Idem medicamentorum genus etiam καταkεραστικὸν appellatur.

Epicrasis, ἐπίκρασις, est vitiosi succi seu cacochymiæ curatio, cùm indicationes sibi aduersantur, in qua paulatim, quod vitiosum est, vacuatur, & paulatim quod salubre est, pro eo reponitur, 9. method. 10. Est enim in vniuersum duplex omnis curationis ratio: aut enim in totum summouetur vitium, si & vires valent, & humor concoctus & facilè educi patitur: aut si vires imbecillæ sunt, vt confertim factam vacuationem admittere nequeunt, vel humor propter cruditatem non sit futurus obediens medicamento, tunc vbi eum attemperaueris, tenuaueris, mitificaueris, paulatim educere oportebit, inque locum eius benigniores sufficere; quanquam non sit necesse ἐπίκρασιν vacuatione perfici. Nam quæ etiam in corpore manent, alterari, mitigarique possunt, permissa soli naturæ vacuatione, quę eorum partem vel conuertat in corporis alimentum, vel per aluum, vrinas sudorem, aut aliter expurget.

Epicrisis, idest, *Adiudicatio*, ad Thrasyb. cap. 6. Quæ mutuò inter se dependentia colligãtur, per appellatam *Epicrim* a Græcis, a nostris *Adiudicatio* dici potest, iudicanda sunt.

Epicrusis, certa quædam est percussio, qua mangones puerorum, hoc ipso præsidio succurrunt iis, quibus a natali die, gracilia sunt membra, 14. meth. c. 16.

Epicyema, ἐπικύημα, est secundus fœtus, conceptus

grauida iam existente muliere, id quòd fit, vt scripsit Hippocr. cùm fœtu iam concepto, non clauditur exactè vterus, sed semen aliud etiam posteà intro admittit; Arabibus, *Superimpregnatio* dicitur, & *Superfœtatio.*

Epidemus, vide *Endomus*, & *Communis.*

Epidermis, summa cutis corporis, seu Cuticula, 3. meth 4. sola sensatione à vera cute differt. hæc enim à neruorum extremitatibus dilatatis fit: Epidermis verò à cutis excremento vaporoso, ambientis aeris à frigiditate prouenit: itaque vel sensu caret, vel exigui sensus est, proinde citra dolorem facilè à subiecta cute separatur: Sic dicitur, quòd supra cutem nascitur, quodque eius veluti quædam efflorescentia sit; sicut τὸ ἐπίθυμον τοῦ θύμου, καὶ τὸ ἐπίθυμβρον τ θύμβρας.

Epidesmus, siue *Hypodesmidas*, id est, *Fascias*, *Subfasciationes*, & *Subligamina*, sine vlla distinctione, Veteres vocauerunt; Ac Hippocrates *Fascias*, quæ ipsi corpori circumdantur, *Subligamina*, seu *Subfasciationes* appellat, quæ Plagulis extrinsecus superlingantur, 3. de his, quæ in med. 6. vide *Plagula*.

Epidesis, genus ligationis est, ad sanguinis profluuium fluentibus vasis iniecta; quamquam ipsum vas circulo non complectatur, sicut vinculum; verùm cùm ex parte suo complexu committat quodammodo vulnerati membri labra dissidentia, & quæ superimposita sunt, contineat, meritò inter claudentia remedia numeratur, 5. meth. 3.

Epididymis, Ἐπιδιδυμίς, idest, supergeminalis tunica, & paruus quidam quasi testis, testium intro ucrum simul est, & appendix; est enim pars quædam animalis gemini, hoc est, testis capiti superimposita; id quòd nomen ipsum præ se fert, ex qua multæ fistulæ, seroso

quodam

quodam humore plenæ, ad testem permeant, 1. de sem. cap. 15. Est autem propria & intima testium tunica, & illis omni ex parte contigua, dura, crassa, & admodum valida. Huic alia tunica superposita est ἐρυθροειδὴς dicta, non eam modò, verùm totum etiam testem comprehendens. Malè quidam eo nomine testiculi quoddam caput, & veluti efflorescentiam significari putant, nominibus manifesto abutentes, (id enim παραστάτις vocatur) & ob id in errorem lapsi, quòd existiment τὴν ἐπιδιδυμίδα eadem ratione dici, qua τὸ ἐπίθυμον (flos supra thymum) & τὸ ἐπίθυμβρον, id quod supra Thymbram siue siue Satureiam prouenit.

Epigastrion, vide *Abdomen*.

Epigennema ἐπιγέννημα, quasi superueniens uel supergenitum, idem est ac Symptoma, de symp differ. cap. 1. quanquam aliqui ita distinxerint, ut Syptoma esset quicquid præter naturam animali accidit: ἐπιγέννημα uerò, quòd solos morbos necessario sequitur, ἀπὸ τοῦ ἐπιγίγνεσθαι, uide *Symptoma*.

Epiglottis, ἐπιγλωττὶς, ideſt, *Superlingula*, est membrana cartilaginosa, rotunditatis oblongæ, in interiori gutturis parte collocata, 1. de loc. aff. 1. quæ à radice linguæ exoritur, lib. de uocal. inst. diss. c. 4. quæ & *Glottis* dicitur, 7. de vsu part. c. 3. Dicitur etiam *Lingula*, *Ligula*, ideſt, *Laryngis lingua*; est enim corpus quoddam simile linguæ alicuius fistulæ, vbi arteria, & larynx inter se connectuntur, 7. de vsu part c. 13. velut operculum omni tempore, quo animal respirat, apertum stans, quo transglutit, laryngi accumbens, ibid. c. 17. Cuius ligulæ, nisi tanta esset magnitudo, figura, substantia, & situs, quem nunc habet, vomentibus nobis non pauca in asperam arteriam deferrentur, ad laryngis cauitatem

aceruata, ib. estque hæc proprium vocis instrumentum 1. de loc. affect. 6. Vergit autem ad stomachum, positionemque habet tertiæ cartilagini aritænoeidi contrariam vt quæ ex aduerso etiam loco exoriatur.

Epigonatis, *ἐπιγονατὶς*, vel *ἐπιγονὶς*, est os cartilaginosum, latum, rotundum, intus læue & cauum, toti genu supra positum. Duabus constat substantiis, vna ossea, interiore; altera, cartilaginea, quæ exterior superficiariaque est, sicut cartilagine quodammodo incrustatum videatur interna præsertim parte, quà articulum respicit. Verùm a lateribus asperum est, quo commodiùs ei tendines tibiam extendentes, ipsumque femori atque tibiæ alligantes aptarentur; propter quos etiam iis locis cartilaginosum videri cum Galeno possit, maxime in iuuenum corporibus: at grandioribus, abrasis cultello, aut coctura abscedentibus tendinibus, manifesto osseum apparet. Contegit femoris tibiæque articulum, alioqui nimia patentem, prohibetque ne antrorsum laxetur. Formam probè orbicularem habet, fastigio ad tibiam acuto. Vmbonem imitatur, medio corpore crassiore, orisque tenuibus. Vide *Patella*.

Epilampesies, vide *Effulgescentia*.

Epilepsia, (quæ & *Epilepsis* dicitur,) idest, *Morbus Comitialis*, de diff. morb. c. 5. estque totius corporis conuulsio, non perpetua, cum mentis & sensuum oblæsione. Eam molestæ rei sensus inuehit, & cerebro noxiæ, tùm quantitate, tùm qualitate. Quantitas quidem cerebro grauis est, eiusque vim expultricem excitat, consistitque in humore vel pituitoso, vel melancholico, sed fere semper frigido, crasso, & viscoso. Quem tamen non adeò multum esse oportet, vt penitus obstruat, vimque ipsius cerebri exuperet, alioqui non Epilepsiam, sed Apoplexiam potiùs pareret, sed quantitate mediocrem, vt ad

eius

eius depulsionem, quàm natura totius corporis concussu molitur, cerebro adhuc vires suppeditet. Qualitas verò maligna ac venenata, & virtuti animali infesta est, siue à veneno sumpto, siue ab vlcere cacoethe cerebri vel subiectarum partium, siue ab alia affectione, vt ventriculi cruditate, & largo meri potu proficiscatur. Itaque vbi eorum aliquid in cerebro præter naturam fuerit, ipsum mouendi sentiendique principium in sese recurrit & contrahitur, atque ita totius corporis conuulsionem inducit, quin etiam eam à se moliri contendit crebra & inæquali cerebri totiusque corporis concussione. Apparent enim manifesto in eo morbo hæc duo symptomata conuulsio, concussioq; tanta, vt spumam etiam eliciat. Valido in motu humor qui in cerebro continetur exagitatus, non aliter quam oui candidum, spumã creat. Sunt autem (quamuis loci affecti nullum signum appareat (cerebri ventriculi, anterior maximè & posterior, huius mali sedes, in quibus spiritus gignitur atque continetur, primum animæ instrumentum, tùm in sensibilibus actionibus omnibus, tùm in iis quæ à consilio & voluntate prodeunt. Spiritus igitur cùm laboret, & veluti attonitus in depellenda morbi causa versetur, alias interim functiones deferat, necesse est; quare non imaginari, non ratiocinari, non meminisse potest; 2. de sympt. caus. c. 2. Vide *Comitialis*.

Epilogismus, communis est quædam ratio, & omnium assensu comprobata, 1. prorrh. 6. vel est ratio apparens, nec recedens ab his quæ manifesta sunt, sed illa semper vsurpans, ut idem Gal. ait, lib. de sectis. Huiusmodi rationes multæ habentur apud Hippoc. in progn. vt quæ à facie ægri & signis aliis euidentibus sumuntur.

Epinyctides, uide, *Efflorationes*.

Epiparoxinestai, idest, superuacui, & superexacerbati

dicimus, cùm paroxyſmus plures habet inſultus, ac veluti reduplicationes, vt in ſemitertiana, quæ tertio die duplicatam habet acceſſionem tertianæ intermittentis, cum quotidianam continua, & ἀναδιπλώσεις quaſdam. Eſt & ἐπιπαροξύνεσθαι irritari, & de abſceſſib. ad aures ſubortis, dicitur, in prorrh. ſicut & pulſuum Thlipſis, ideſt, compreſſio; ſic enim nominant, quando incipiente acceſſione ſatis parui, atque inæquales pulſus ſunt, 1. de diff. feb. cap. 7.

Epiphora, ἐπιφορά, tum inflammationis magnæ, vniuerſo illatæ corpori, tùm largorum fluorum, & fluxionum commune nomen eſt; propria verò, de oculis profertur, vbi cum maxima inflammatione, etiam humoris copia in illos influxerit, lib. introd. c. 15.

Epiphyſis, ἐπίφυσις, eſt oſſium quaſi adnata appendix, lib. de oſſib. in proœmio: differt autem ab *Apophyſi*, ut idem Galenus annotat, quòd *Apophyſis* ſit totius oſſis extrema pars, *Epiphyſis* uerò non eſt oſſis pars, ſed aliquid oſſi adnatum.

Epiphyſis vermiformis, ἐπίφυσις σκωληκοειδής, idem eſt ac *Conarium*, ſiue *Conoeides corpus*, & *Turbinatum*: Vide *Conoeides*.

Epiplaſma, idem eſt ac *Cataplaſma*; ut, cùm tritici farina, ex Hydrelæo decoquitur, ac uulneribus imponitur, 3. de compoſ. medic. per gen. cap. 2.

Epiplocele, Vide *Celas*.

Epiploocmiſta, plerique homines pingues & obeſi dicuntur, quaſi dicas *Omenti geſtores*, dum in magnam molem omentum iiſdem excreuerit, 6. de anat adm. c. 5.

Epiploomphalon, omenti eſt in umbilicum prolapſus, lib. finit.

Epiploon, ſiue *Epiplou*, Vide *Omentum*.

Epiſarcidium, Vide *Anaſarca*.

Epiſemaſia

Episemasia, est ipsum principium, siue insultus accessionis febrilis, in quo ægri solent horrere, refrigerari, oscitare, pandiculari, dormitare, aut aliud quid simile pati: dicitur Græcis, ἐπισημασία, *Significatio* (alias, ἐπιβολὴ παροξυσμοῦ) id est, Annotatio paroxysmi, tempus indiuisibile, exactè iam primum, quo ista ferè quæ retuli, solent oboriri: horum si quod ægri senserint, iam accessionem adesse, quasi eo signo præsentiunt. Ac eiusmodi quidem accessionis significatio, quæ scilicet cum talibus signis inuadit, simpliciter, ἐπισημασία appellatur, estque febrium putridarum propria. Verùm habent & suam ἐπισημασίαν hecticæ febres, sed ab illa differentem: ea autem est vna ferè hora vel duabus post assumptum cibum, quo tempore qui hectica febre laborantem tetigerint, quandam febris veluti accessionem deprehendent, calorem & pulsuum magnitudinem atque celeritatem intendi sentientes, nec quicquã tamen eorum obseruantes accidisse, quæ solent in putridis febribus eueniri, hoc est, non horrorem, non aliquam pigritiam, aut aliquam omnino inæqualitatem, in calore aut pulsu, sed neque paruitatem, neque debilitatem, neque aliud quid simile. Ideò hæc quia ἐπισημασία non est, non absolutè, sed cum addito, ἐπισημασία ἄλυπος nominatur, quod careat iis angustiis molestique, quibus alij grauiter premuntur per initia accessionum. Est autem hæc febrium hecticarum propria; Galen. lib. 1. de diff. febr. cap. 9. vide *Annotatio*.

Epision, vide *Aqualicus*, siue *Aqualiculus*.

Epispasticum, ἐπισπαστικὸν φάρμακον, quòd &, ἑλκτικὸν, & ἐπισπαστικὸν dicitur; vide *Attrahens*: est medicamen aridum inspersile, ad malignorum vlcerum curationem non inefficax, 4. de comp. med. loc. cap. 5.

Epi-

Epithemata, ἐπιθέματα, pharmaca sunt, ceratis valentiora, quæ tum ex vnguentis, tum ex iis, quæ similem vim obtinent, medicamentis componuntur, 7. meth. 4. *Epithema* quoque Operculum est, 2. de vsu part. c. 9.

Epneumatosis, vide *Physis*.

Eboche, est suspensa sententia, nihilque definiens: vt cùm quamdiu humores sunt in nutu, de nulla repronunciamus, nec asseueramus quicquam certò, lib. de optimo docendi gen.

Epodima, id est, *superhumeralem*, superiorem humori partem dicunt, 1. de anat. adm. 11. vide *Ala*.

Epulis, ἐπουλὶς, est Tuberculum, & carnis excrescentia in gingiuis proueniens, & ad intimos molares dentes sese extendens, ita vt æger aliquādo os aperire nequeat, 5. de compos. med. loc.

Epulotica, ἐπουλωτικὰ φάρμακα, medicamēta sunt, quæ non detrahere, neque liquare carnem, sed indurare, desiccare, & cicatricem inducere apta sunt; vt Alumen, Galla, Omphacium. Æs combustum, præsertim lotum, 5. simpl. cap. 15.

Equus, (qui Græcè ἵππος dicitur, lib. finit. (oculorum affectus est, insitus quibusdam, quibus oculi nullo tempore manere possunt requieti, sed tremuli subinde nictant, & instabiles, 1. progn. 21. Hanc oculorum affectionem Galen. comparat stridori dentium naturali, & congenito, patetque ex eo non esse morbum, præsertim cùm nemo Medicorum eius meminerit.

Erratica febris, siue *Inordinata*, est, quæ extra horas consuetas, vel tardiùs, vel celeriùs inuadit, & inordinatè tùm mouetur, tùm consistit, lib. de Typis, cap. 4. sunt enim (ait) in erraticis, inordinata principia.

Errhina medicamenta sunt, quæ naribus, quas Græci *Rhinas* vocant, capitis purgandi gratia infunduntur, aut induntur, 5. de simpl. c. 20. Quicquid autem eam habet

bet facultatem, extergens, & acre sit oportet: sic enim & commodissime attrahit, & vim expultricem irritat. Eiusmodi est Betæ succus, Cuminum, Medulla, Cucumeris syluestris, Staphisagria, tum oleo aut vnguento, aut lacte, aut alio liquore excepta, & naribus inuncta, tum in puluerem trita tenuissimum & per arundinem insufflata. Quòd vbi actum est, æger deorsum pronuere debet quo videlicet coactus humor distillet.

Eryphroeides, est intima testiculorum tunica, de caus. morb. cap. 10. vide *Elythroeides*.

Eruptionum, siue, vt Græci dicunt, *Exhanthematum* nomen, quidam in communi vsurpant, de affectionibus videlicet vlcerosis, & asperis, in mento, & corporis vniuersi ambitu sua sponte prouenientibus, 5. de compos. medic. loc. cap. 6.

Erysipelas, est tumor præter naturam non altè descendens, sed in cute consistens, a bilioso humore obortus, colore pallido, 14. meth. 1. Si verò ipsius color non sit omninò pallidus, sed mixtus ex pallido & rubro, erit etiam mixta affectio, ex phlegmone (in qua sanguis peccat, coloris rubei) & ex *Erysipelate*, vtique ab eo, quòd in mixtura superat, nomen ipsi inditur, ac dicitur vel *Phlegmone erysipelatosa*, vel *Erysipelas Phlegmonosum*, 14. meth. 1. & 2. Habet quidem doloris aliquid, sed longè moderatiùs quàm phlegmona, neque vt illa pulsat, premit, aut distendit. Verùm multò calidior est, & aspectu flauior, & si tetigeris, sanguis facile refluit, rursusq; affluit, valdè tenuis & rubens. Nominant autem *Erysipelas*, *Vicinitraham*, vel *Vicinirubiam*, quòd incensum quidem atque inflammatum est semper, cum tumore & rubore partium circumpositarum, lib. tertio de his quæ in med. 30. & 2. ad Glauc. 1. *Exactum* autem *Erysipelas* est, quod a biliosa fluxione ortum ducit, 7. simpl.

Eschara,

Eschara, crusta est, quæ vlceribus veluti septum, vel sua sponte, vel arte pyroticorum medicaminum vsu adnascitur, 5. meth. c. 3. Crassa, nigraque est: quæ autem leuior, nō ἐσχάρα, sed ἐφελκὶς dicitur. Propriè vero ἐσχάρα quæ ab ardenti ferro, *aut* medicamento caustico inducta est, appellatur. Eius generatio, inquit Gal. ex subiectis circumpositisque corporibus, vt sic dicam, semiustis, sic vt cuiusmodi rem in hyeme ex extinctos hos carbones parant, eiusmodi ipsæ crustæ carnis exustæ sint reliquiæ. Quare quantum particulæ adustum ad crustam est, tantum ipsi de naturali carne deperditur.

Escharoticum, medicamentum est, quòd perinde vt causticum, incrassa essentia est, & cuicumque inhæserit parti, stipitis ritu infixum eam comburit & excruciat, 5. simplic. 15. Est autem duplex τὸ ἐσχαρωτικὸν, ignitum ferramentum, & caustificum medicamentum; hoc autem calidum & siccum est, quarto gradu: id carnes colliquat & adurit, sicque crustam facit. Eius vsus imprimis necessarius est, vbi ex erosione putrescentis alicuius profluuium sanguinis excitatur, atque vbi quòd computruit, sublatum est ad adurendam ipsius veluti radicem. Est autem incrustantium medicamentorum materia non vtique solus calor, sed cum quo adstringendi facultas sit coniuncta, qualis in chalcitide & misi, & atramento sutorio, siue vstis, siue inustis. Quæ verò ex calce non extincta conficiuntur, ea vtique valentiora his sunt: cæterum, calx adstringendi vim non habet. Excidunt igitur citius quæ ab his fiunt crustæ, hærent autem corporibus diutius quæ ab astringentibus: quòd vtique longè est vtilius in profluuio sanguinis, quando ita prius nascitur in imo earum caro, efficiturque profluenti vasi velut operculum quoddam: vnde nec nosmet præcipitesesse ad crustas, vbi hemorrhagiæ periculum imminet,

let, detrahendas oportet, nisi in illis tantùm affectibus, in quibus propter putredinem candens ferrum admouere coacti sumus; tunc enim celerrimè crustam excidere expedit.

Esthiomenos herpes, ἐσθιόμενος ἕρπης, est inflammatio ex sincera flaua bile ad cutem decumbente acriori, & mordaciori quam ea est, à qua oritur herpes milliaris; in hoc enim fluor pituita mistus videtur, in illo exacta bilis totam exulcerans, & corrodens cutem, lib. de tumor. c. 9. vide *Herpes*, *Phagedæna*, *Noma*.

Ethmyodes platysma, id est, latus ille musculus, siue musculosa dilatatio, quæ cuti subnascens, λεπτὸν, id est, buccam, siue maxillam mouet, lib. de neru diss. c. 6.

Euacuationem omnem, siue fiet inedia, siue sanguinis missione, siue purgante medicamento, solitus est vocare Hipp. vasorum inanitionem; *Euacuatio* autem pressiùs dicta est humorum, qui sua quantitate molestant, purgatio, vt purgatio est humorum, qui sua qualitate molestant, euacuatio, 1. aphor. 2.

Euchymia, id est, succorum in corpore bonitas, 2. de simpl. 13. vnde *Euchymon* nutrimentum est boni succi, 6. de san. tuend. c. 7. Id autem duplex est, tùm quòd portionem quandam boni succi continet ad nutriendum habilis, sed plurimum habet recrementi, tùm quòd plurimū habet, quòd nutrire potest, minimum autem quòd sit inutile, Gal. lib. 9. method. med.

Eucrasia, est medium omnium temperamentorum, 1. de sanit. tuen. c. 4 ex optimà & conuenienti cuique naturæ, corporiq; misto, mixtura quatuor primarum qualitatum consurgens. Vnde eius magna est latitudo, quā qui adeptus est εὔκρατος, siue *Eucraton corpus*, idest optimè temperatum corpus nactum esse dicetur; secus *dyscraton*, siue intemperatum, 2. de temper. 1.

Euectica.

Euectica, medicinæ pars, quam alij *Gymnasticam* vocant, est, quæ optimum habitum corpori inducere studet, de part art.med.cap.5.

Euexia, est bona corporis habitudo, 1.de sanit.tuen. cap.8.vt huic opposita Cachexia, idest, prauus corporis habitus εὐεξία καὶ καχεξία, illam complent bona omnium partium temperies, actionum robur, Euchymia, sanguinis, carnis, totiusque corporeæ molis symmetria. Est autem duplex ἡ εὐεξία; vna est ἡ ἁπλῶς εὐεξία, quæ in optima corporis constitutione deprehenditur: altera verò, μετὰ προσθήκης εὐεξία, quam habent singulæ corporum naturæ propriam & in comparatione dictam. Itaque ἡ ἁπλῶς εὐεξία nihil aliud est, quam τῆς ὑγιεινῆς ἕξεως ἡ τελειότης, hoc est, perfectissima & absolutissima sanitas: Et quia species & ipsa τῆς ἕξεως est, non facilè a causis insalubribus offenditur, sed firma constansque in corporibus perseuerat. Quæ autem ab hac deficit, modò nondum vitiosa sit, non iam εὐεξία, sed ab omnibus ὑγίεια, hoc est, *Sanitas*, nuncupatur, quæ eadem est cum τῇ μετὰ προσθήκης εὐεξία; tunc enim non simpliciter, sed huius vel illius εὐεξία dicetur. Sic ἡ τῶν ἀθλητῶν εὐεξία non simpliciter dicitur, quoniam optima non est, quam periculo proximam esse Hippocrates pronuntiauit, & negauit natura esse comparatam: nam vt reliqua habeat optima, attamen sanguis, & præcipuè carnosum genus in ea supra modum excreuit.

Euidentes causa, vide *Continentes*.

Euòchon, εὔοχον, *Vinculum* vocat Hipp.quòd benè gestat, & sustinet, hoc est, firmiter, & sine vlla compressione continet, 3.de artic.22.

Eupathia, idest, patiendi promptitudo, 4.de vsu par.14

Euphyian, vocat Galenus, bonam habitudinem. 1. de vsu part.9.

Eupnœa,

Eupnœa, εὔπνοια, proba spiratio, quæ secundum naturam fit, opposita *Dyspnœa*, quę est difficilis spiratio, apud Hipp. vt annotat Gal. in com. prognost.

Eurhythmus, pulsus est cuique ætati, loco, tempori, temperamento, naturalis & conueniens pulsus; cùm suum rhythmum quoque seruat in Diastole pariter, & Systole, 1. de differ. puls cap. 9.

Eusarcon, vide *Quadratum*.

Eusema crisis, quæ cum bonis signis e sua indicatoria die fuit iudicata, vt quæ vndecimo die coctionem in vrina, noctem grauem, quæ accessionem præcedit, insultus, cum concussione pulsuum, decretoriam commotionem, & sudores bonos, citra horrenda pericula habuit 1 dier. decr. cap. 7.

Eustomachus, cibus est gratus stomacho, ventremque roborans, 6. de tuend. san. cap. 9.

Euthyporos, idest. in rectum procedens, alterum ex instrumentis, & organis est, quæ fractis, vel luxatis cruribus supponuntur, (σωλῆνας, Græci vocant) quod quidem Euthyporos per vnicum axem; qui in fine machinæ ad infimam eius partem est collocatus, contrarium nixum toti membro, gemina tensione efficit; quod vero priùs sursum, mox deorsum, illud *Metalepticum* dicitur, quasi *Translatiuum* dixeris, 6. meth. cap. 5.

Euthrophia, idest, bona, & vberior nutritio, 3. de sanit. tuend. cap. 8.

Exanastomosis, vide *Osculorum apertio*.

Exangues corporis partes sunt, vt ossa, & cartilagines, quæ mucoso quodam humore naturæ suæ analogo aluntur, lentore quodam & albedine prædito, 3. de artic. 65.

Exanthematum nomen, quidam in communi vsurpant, de affectionibus videlicet vlcerosis, & asperis in aliqua

aliqua corporis parte prouenientibus, quæ & *Pustula*, & *Bothor* dicuntur, 5. de compos. med. loc. c. 6. Sunt autem ἐξανθήματα, siue *Papulæ*, quædam leues eruptiones humorum per cutem efflorescentium; rubræ, pallidæ, flauæ, nonnunquam & nigræ, & liuidæ, pro humorum ratione, nunc indolentes, nunc prurientes cum scalptu, interdum sine pruritu, nunc vlcerosæ, nunc ad vlcus non deuenientes; horum generum sunt φλυκταίναι, ψυδράκια, ἐπινυκτίδες, κεγχρῶνες, *Variolæ*, *Morbilli*, quæque in lue Venerea etiam gignuntur, & quæ in febribus pestilentibus; vide *Pustulæ*; *Eruptiones*.

Exarthrema, luxatio est, non omnis, sed ea tantum, in qua totus articulus à sua sede naturali excidit: nam paruam luxationem, non ἐξάρθρημα, sed παράρθρημα, quidam vocari contendunt, 2. meth 2. Alii per ἐξάρθρημα intelligunt positionem articuli deprauatam, & præter naturam. Ea fieri potest sursum, deorsum, intrò, foras, antè, retro. Sex enim istis differentiis in articulo ossa a sua sede transponi possunt. Est autem luxatio morbus ossis, non qua os pars similaris est, sed quod partis organicæ portio sit. Sic enim & in multis aliis partium organicarum morbi partibus similaribus per accidens tribuuntur, & contra similarium morbi, organicis.

Exarticulatio, est alicuius membri luxatio, libr de morb. differ. cap. 13. *Exarticulationes* interdum vocat *exarticulata*, id est, ossium è propria sede excessus, sine fractione, com. 1. in 1. de fract. 1. vide *Luxationes*.

Ex ægritudine senectus, siue *ex morbo senium* (quod & *Tabes*, seu *Marasmus*, & *Marcor*, febrisque à qua proficiscitur, *Tabida*, vel *Marasmodes* dicitur) est extinctio summave imminutio natiui caloris, ad quam totum corpus contabescit, instar arboris cuiusdam supra modum arefactæ, aut ob longitudinem temporis, aut flam-

mæ viciniam, aut vehementem, atque immoderatum squalorem. Cùmque hæc qualitas senibus, annorum multitudinis ratione comparetur, tabidis tamen a febrili caliditate, 5. de sanit. tuend. c. 9. & 1. de diff. feb. c. 8. fitque ex defectu nutrimenti, vbi quis vel ex electione famem tolerat, vel præ ciborum inopia, conficitur, lib. de marcore, cap. 1. vide *Marasmus*.

Excanatio, vide *Lordosis*.

E*xcidentia*, apud Hippocratem nunc sine adiectione luxatione ossium à propria sede significant, 1. de fract. 1. nunc articulorum tantum luxationes, com. 3. de iis, quæ in med. 31. vide *Luxationes*.

E*xcrementum* id omne dicitur, quòd in alendo corpore, nec confici, nec assimilari potuit. Cùmque corpori non adnascatur, nec accrescat, propterea per ipsius laxiora intùs spatia, superuacaneum errat; vnde nomen quoque rectè à maioribus ei rei περίσσωμα, idest, *pererrans*, est inditum, 1. de sanit. tuend. c. 3. vide *Attractrix*, & *Lotium*.

E*xcutationes*, idest, ossium extra cutem eiectiones, de ossibus enim extantibus est sermo, 4. de art. 34.

E*xelcismus*, est ossis, vel ossium deductio à superficie in profundum, lib. finit.

E*xercitatio acuta*, cuius celeres motus sunt, est, quæ corpus extenuat, & consumit; *contraria*, crassum reddit, *multa*, corpus siccat; *mediocris*, obesum præstat, 5. de sanit. tuend. 3.

E*xipotica*, digerentia sunt medicamenta, 7. de compos. medic. per gener. 9. ἐξιπωτικὰ φάρμακα eadem sunt quæ & διαφορητικά.

E*x morbo senium*, vide *Ex ægritudine senectus*.

E*xomphalos* dicitur, cui vmbilicus foras prominet, quod malum, alij *rupturam* vocant, alii *egressionem vmbilici*,

bilici, quod accidit, vel Peritonæo rupto, aut procidente Omento, aut intestino, vel humore ibidem collecto, vel carne subnata, vel sanguine, in loca hæc irrumpente, per *Diapedesim*, vel *Aneurisma*, vel solo aliquando spiritu irruente; vide *Bubonocele*. Ipsum autem malum ἐξόμφαλον πάθος appellatur. Si Omentum procidit, circa vmbilicum tumor concolor, mollis tactu indolens, & inæqualis apparet. Si intestinum, præter hæc tumor magis inæqualis est, digitis cedens & euanescens aliquando cum strepitu, balneisque & distentionibus magis increscit. Humorem denotat mollis tumor, qui compressu non cedit, nec decrescit, neque tamen augetur. Si præter superiora signa liuidior tumor est & durior, adnatæ illic carnis signum est. Introductorii author tres tantum causas videtur nouisse, scribens omnes ἐξόμφαλους tribus differentiis comprehendi; alios appellans πνευματομφάλους; alios, ἐντερομφάλους; alios, ὑδρομφάλους. Non est autem malum hoc peritonæi solius, sed oportet omnino transuersorum quoque musculorum epigastri neruеas appendices affectas esse.

Exostosis ἐξόστωσις, ossis eminentia & extuberatio, quacunque corporis parte præter naturam contigerit; Peculiari tamen nomine ossium tubera, quæ in genis contingunt, σατυριασμοὶ appellantur. Non dubium est huius tumoris, qui præter naturam est, materiam crassam esse & melancholicam. Sunt autem huiusmodi tumores Gallico morbo laborantibus frequentes.

Expansa, ἐκπεπταμένα, vide *Absedentia*.

Experientia, est eius, quòd sæpius & eodem modo visum est, obseruatio, atque memoria, ad Trasib. c. 11.

Exspiratio, est motus, quo spiritus per respirationem ad interiora latus, ad exteriora cum fuliginosis excrementis propellitur, 4 aph. 68. qua in cordis compressionibus,

bus, id, quòd fuliginosum est in eo, ac fumidum, per læues arterias, extra funditur, 7. de vsu part. 9. vide *Inspiratio*.

Exspiratus, species quædam est respirationis ex conuulsione proueniens, quæ musculorum, qui exspiratum efficiunt, conuulsionem sequitur, quam appellat Hipp. *spiritum inter exeundum offendentem*, 2. de sympt. caus. cap. 2. & 4. aphor, 68.

Expultrix facultas, vide *Attractrix*.

Exquisita tertiana vide *Tertiana simpliciter*.

Exsuccatio, idest, *sugillatio*, 2. de fract. & 24. vide *Contusio*.

Exsudare, est circa frontem, & clauiculas parùm sudare, com. 2. in 1. de morb. vulg. 75.

Exsufflatio, est multi spiritus extra animal ex thorace per guttur affatim facta emissio, agentibus ad id intercostalibus musculis, contractoque Thorace, 1. de loc. affect. 6, quæ duplex est: altera, citra sonitum & strepitum, cùm ex vtrique Thoracis partibus nihil omninò exspirat animal; altera, cùm vna tantùm thoracis parte respirat animal, itaut semispirans, vel semiuocale reddatur, diciturque *exsufflatio strepens*, vel *cum sonitu*, 4. de loc. affect. c. 6. *illa*, hiantibus, *hac*, constrictis fit faucibus.

Extasis, idest, *mentis amotio*, insania est, quæ breui finitur, lib. finit. ἔκστασις, & ἐκστῆναι dicuntur, apud Hipp. de vehementi motione & aberratione mentis, eadem prorsus significatione qua μανίαν & ἐκμανῆναι vsurpat, vt annotat Gal. comm. 3. in lib. 3. Epidem. Fit à flaua bile vsta per cerebrum diffusa; vide *Ecstasis*.

Extensum intestinum, vide *Rectum*.

Extergentia, vide *Rhyptica*.

Externa causa, vide *Procatarctica*.

Extuberatio, est vertebræ alicuius ab interiori, ad exteriorem regionem facta luxatio, 9. de placit. 4.

Exustio, quæ & *Deustio* dicitur, siue ipsa *Solis* operatio, talem sortiatur appellationem, aut qui ab eadem fit in corpore affectus, siue illo iam effectus sit, siue adhuc fiat: vbi sæpius adest calor quidam præternaturalis, non dum tamē febris, nisi cor quoque simul fit vltra modum calefactum, 1. de diff. feb. cap. 2. 3.

F

FACIES, Græce πρόσωπον, est quidquid à priore capitis parte, sub tota fronte, auribus, oculis, naso, & ore ad mentum vsque, a superciliis incipiens, circumscribitur, lib. Introduct. cap. 10. De homine tantùm dicitur πρόσωπον, quòd cùm unus animantium erectus sit, solus antrorsum prospectet, uocemque ante uersus emittat. In brutis autem προτομὴ appellatur; in auibus ῥάμφος.

Facies Hippocratica, quam mortiferam uocant, est, cuius nasus acutus, caui oculi, adstricta tempora, aures frigidæ, & contractæ; & fibræ earum uersæ, cutis circa frontem dura, intenta, arida, color totius uultus uiridis, aut niger est, 1. prognost. 7.

Fœtus, (quo tempore in utero semen seminis speciem refert, ut in abortu & dissectione uisum est) ab Hippoc. appellatur; ubi semen in uterum iniectum, sanguine repletum fuerit; & Cor, Cerebrum, & Iecur, indistincta quidem, & informem, quandam tamen coagulationem, & magnitudinem præ se tulerint, & carnea fœtus substantia, & non ampliùs seminalis apparet, tunc non Genitura, ut priùs, sed *Fœtus*, ab Hipp. appellatur talis forma, 1. de sem. cap. 9.

Famer, Vide *Sensus indigentia*.

Fatuitas,(quæ & μώρωσις, *Stultitia*, & *Stoliditas* dicitur) symptoma est citra delirium, ægros naturalibus fatuis similes reddens, quales etiam ex iis, qui consenescut, nonnullos fieri nouimus, cui pathemati simile quidem est, quanquam non idem, quod uocant ἄνοιαν, idest, *ignorantiam*, de qua Thucidydes scripsit, in his, qui ex peste seruati sunt, hoc pacto ignorauerunt, tum seipsos, tùm familiares, com. 2. in prorrh. 60. deficiens est, seu infirma motio facultatis ratiocinatricis. Ad eam quidem facultatem propriè pertinet fatuitas, non tamen reliquæ principis facultatis actiones integræ sunt, sed pariter imperfectæ: nam & parum aptè imaginantur, nec probè meminisse solent fatui, quippe qui cerebrum non habere uulgò dicantur. Quæ èam inducunt in prorrh. sect. 2. dicuntur μωρούμενα, hoc est, τὴν μώρωσιν ἐμποιοῦντα τῇ διανοίᾳ, sicut Galenus explicat. Eiuimodi sunt uel minus idonea, decensque cerebri conformatio, uel frigida intemperies, aut frigidus aliquis & pituitosus humor in cerebro collectus, uel medicamenta, quę foris imposita, caput modice refrigerant. Neque enim μωρώσεως causa tam magna, ac uehemens est, quàm τῆς ἀνοίας, quæ eiusdem facultatis abolitionem priuationemque significat: eo enim discrimine ἄνοια καὶ μώρωσις distinguuntur. Iam uerò differt ἡ ἄνοια ἀπὸ τῆς παροφροσύνης, quòd vt scribit Galenus illa quidem abolitio sit, hęc uerò functionis ratiocinatricis, aut imaginatricis etiam deprauatio, quodque ut ait Aetius, stultitia consentanea dicit & facit: delirium autem, quod & λῆρος & παραφροσύνη uocatur, non seruata rerum consequentia, alium aliu sermonem implicet, qui nihil ad rem faciat, & delirium quidem ut plurimum senibus, μώρωσις autem & pueris & adolescentibus, & reliquis ætatibus à morbo accidat.

Fauces, sunt internus oris locus, ubi simul conue-

nium, & gulæ, & gutturis partes extremæ, 4. de loc. aff. c. 3. quas fauces *Pharynga* vocant, id est, præjacentem gulæ, & gutturis sedem, qua aperta videmus euidentem amplitudinem, in qua gemina ostiola visuntur, tum gulæ, tum etiam gutturis, 3. progn. 16. vide *Isthmus & Pharynx*.

Fauus, qui & Κηρίον, & μελικήρις dicitur; vide *Achores*, & *Cerion*.

Febricitare existimamus, non eum modò qui in cute corporis exteriori igneam habet caliditatem; verùm eum cumprimis, qui eam, in corporis imo; & visceribus continet, com. 1. in 1. prorrhet. 7.

Febris, secundùm communem omnium hominum consensum, est caliditas præter naturam; maxime quidem in totum animal effusa: sin minus, at omninò vel in plurimis partibus, vel in nobilissimis accensa, com. 1. in 6. de morb. vulg. 29. cùm is calor adeò auctus est, vt & hominem offendat, & actionem cordis lædat; 8. method. c. 1. siue idem calor ipsum cordis corpus occupauerit, siue eos, qui in eius ventriculis continentur humores; 1. de diff. febr. c. 1. & 3. de cur. per sangu. cap. 5. *Febrem* autem dicit Hippocr. a feruore, & igne dictam; vti nomen πυρετός dicitur ἀπὸ τοῦ πυρός; id est, ab igne; siquidem Febris essentia calorem igneum habeat; 3. de fract. 8. de caus. morb. c. 2. Genere quidem intemperies est; habetque substantiam in calore præter naturam positam; non modò intensione, sed genere etiam diuerso a calore natiuo: Sola quidem intensione in hecticis & diariis videtur differre, sed in putridis toto genere. Hic in corde primùm concipitur; tanquam in primo febrium subiecto, indeque per arterias in corpus vniuersum facilè spargitur. Neque enim cor solum febris subiectum est, sed reliqui pariter corporis spiritus, vel

vel humores, vel solidæ partes. Sunt autem febrium multiplices differentiæ, quas omnes Hippoc. vt ait Gal. breuiter complexus est, lib.6. τῶ ἐπιδ. his verbis: *Febrium hæ quidem manu sunt mordaces, hæ vero mites; hæ autem non mordaces quidem, sed post insurgentes: alia vero acutæ, sed quæ manui succumbunt, aliæ sunt statim exardentes, quædam semper pusillæ, siccæ quædam salsuginosæ, quædam flatibus plenæ, aspectu graues, nonnullæ ad tactū humectæ, nonnullæ vehementer rubidæ, aliquę vehementer pallidæ, alię liuidæ; & alia eiusmodi.* His enim verbis pręcipuas febrium differentias comprehendit.

Febris ab apostemate (quam *febrem phlegmonoden* vócat, 14. meth. c 9.) est, cum aliqui, vel ob inflammationem obortam, abscessum, dolorem, vel erysipelas, lateris, pulmonis, vel alterius partis febricitant; licèt Veteres eos non simpliciter febricitare, sed vel pleuriticos, peripneumonicos, lienosos, simpliciter dicerent, 4. aph. 73. Eadem etiam *febris accidens* dicitur, si post sensibilem alicuius membri aduenerit affectum; alioquin ęgritudo, & passio censenda est, de diff. morb. cap. 5. & com. 1. de morb. vulg. 29.

Febris accidens, vide *Febris ab apostemate*.

Febris Acmastica, Anabatica, Epacmastica, Paracmastica, Homotona; Causon ardēs, deurens, continua, ἀμαστικὸς ἢ ὁμοτόνους, ἀναβατικοὺς ἢ ἐπακμαστικοὺς, παρακμαστικοὺς, καύσους ἢ συνεχεῖς, Græci vocant, vide *Continua febris*.

Febris Amphimerina. ἀμφιμέρινος, vide *Amphimerina febris*.

Febris Cathemerina, vide *Cathemerina febris*.

Febris colliquatiua, συντηκτικὸς πυρετὸς, ex genere est febrium, quas *Marasmodes* vocant, hoc solo excepto, quòd quæ portio carnis in his colliquatur, ea semper vaporis vice digeritur, adeòque euaporat, in illis in

ventrem defluit; in ardentissimis enim febribus, si carnes humidæ, ac molles cum adipis copia fuerint, eas sensu liquari deprehendas, vnde postea in *Marasmodes* febres transeunt, in quibus ficciores carnes redduntur, & corij ritu durantur, nec defluit in ventrem vlla ex his sensibilis liquatio, 10. meth. 11. Idque fit, cùm corporis humores tenues fuerint, & febris calor acris; nam euaporantur, qui ita extenuantur, per insensibilem euacuationem, 2. de rat. vict. 47. Præcedit ferè semper colliquans febris, deinde Marasmodes, exhaustis iam prorsus humoribus consequitur.

Febrium confusio, vide *Complexio febrium*, ἐπιπλοκὴ

Febris Diaria, vide *Diaria febris*.

Febris diurna, & nocturna, quam Græci *Cathemerinam*, & *Mathemerinam* vocant, est Febris quotidiana, quæ nocte, vel die remittit quidem, sed non intermittit; quæ verò remittit, & ad insebricitationem venit, *Amphemerina* dicitur, com. 3. in 1. de morb. vulg. 2. & 9. vide *Amphemerina*.

Febris Ephemera, vide *Ephemera febris*.

Febris facta & fiens, vide *Febris schetica*.

Febris focus, est ea animalis particula, quæ prima, solida sua in substantia immodicè fuerit calefacta, quod in ethica febre primùm est Cor, tùm Iecur, tùm Venter, tandem quæcunque aliæ in consensum Cor abripiunt, lib. de Marcore, cap. 7. *Focus febris* est particula, quam vel obstructio, vel putredo, vel phlegmone obsederit, 11. method. 20.

Febres Hecticas appellant, quæ solidas animalis partes occupant, sic dictæ, vel quoniam firmæ, ac solutu difficiles sunt, (quemadmodum habitus) aut quoniam ipsum corporis habitum, comprehendunt, 1. de differ. febr. c. 7.

Febris

Febris Hectica exquisitè, est, quæ nullum particularis accessionis, aut principium, aut incrementum, aut vigorem, aut denique remissionem habet; à solo autem cibo assumpto, *Hecticæ febres* efferuescunt, quo incremento ablato, alias ex toto æquales semper perseuerant, lib. de marcore, cap. 8. Ἑκτικὴ, geminam habet significationem. Vna quidem dicitur omnis febris solutu difficilis, siue sit pituitosa, siue melancholica. Opposita est τῇ σχετικῇ, hoc est, febri solutu facili: Vt enim σχέσις qualitas est a subiecto facilè mobilis; ἕξις verò ægrè mobilis: sic σχετικὴ & ἑκτικὴ inuicem opponuntur, vt scribit Gal. lib. 8. method. med. Altera vero significatione speciatim magis dicitur, quæ & putridæ & diariæ opposita sit. Retinet tamen eandem nominis rationem: sicut enim ἕξις ægrè separatur à subiecto, sic Hectica curatu difficillima est: vel ἑκτικὴ dicitur, quod in habitu corporis, vt supra dictum, quem ἕξιν appellant, tanquam in subiecto consistat.

Febris Helodes, quæ & *Typhodes*, & *Humida* dicitur est, cùm a prima statim die ægrotantes sudant, sudoreq; ipso, aut parùm, aut nihil leuantur: E contrà, sicca, in qua sitis vrget vehemens, ac scabra visitur lingua, duraque tanquam Corium cutis, plurimusque adest in corpore squalor; aduersus Lycum, cap. 2.

Febris Hemitritæus, vide *Febris semitertiana*.

Febris Hepiala, ἠπιαλὸς, ex genere est quotidianæ, quando simul ægri rigent, & æstuant, atque eodem tempore in toto corpore vtrumque sentiunt affectum, 2. de diff. feb. c. 6. quæ & *Epialus* appellatur, lib. de inæq. intemp. c. 8. De genere autem quotidianarum esse, non potest esse obscurum, quod a pituita vitrea, & acida oriatur; Nam vbi ea moderatè, aut potiùs dimidio sui putret, febrim excitat *Epialam*. Febris quidem oritur à

por-

portione vitreæ pituitæ incensa & putrente; frigus verò a reliqua eius parte non putrente nec incensa, sed frigida manente. Siquidem non putris pituitæ pars per omnes venas vel vniuersum corpus dispersa, rigorem concitat: quæ vero iam putruit, febrem accendit, non aliter quam si pituita vitrea, & bilis flaua simul abundarent, & per partes sentientes mouerentur. Frigoris ergo calorisque sensus in *Epiala febre*, eodem tempore, eademque parte contingit, eoque ea lpyriis & reliquis febribus differt, in quibus vel interna vruntur, cùm extima frigeant, vel ardor summus in visceribus est, cùm extremæ partes algeant. Nam quod in his maioribus portionibus accidit, hoc in Epialis contingit exiguis portionibus, eoque vniuersum corpus pariter ambo persentiscit. Quidam aiunt sic vocatam hanc febrem ἀπὸ τοῦ ἠπίου καὶ ἁλός, quòd mare in summa etiam tranquillitate perpetuó agitetur: vel παρὰ τὸ ἠπίως ἀλεαίνειν; quod molliter & moderatè incalescat.

Febris homotona, vide *Continua*.

Febris horrida est, in qua magna accessionis pars horrore consumitur, 2. de diff. febr. cap. 8.

Febris humida, vide *Helodes*.

Febris hyemalis, ea est apud aliquos, quæ hyeme fit; apud alios ea, quæ hyemis tempore est peculiaris, 4. rat. vict. 61.

Febres liuidæ, à colore cognomen adeptæ sunt; ægri enim cutis tota liuida, & labia, qualia excsis moris esse solent, & oculorum album liuescit; quæ sanguineum succum deficere nunciant, & cum ipso itidem ingenitũ calidum summè exhaustum, atque idcircò mortiferæ sunt, ex quibus nonnullæ syncopas etiam efficiunt, com. 1. in 6. de morb. vulg. 29.

Febris lipyria λειπυρία, est, in qua intus in ipsis visceribus,

ribus, calor sentitur vrens, adeò vt neque valdè subtilium vestimentorum, neque linteolorum velamenta, neque aliud quidquam præter nuditatem ferre possint; in externis autem partibus, frigus adest, lib. de inæquali intemp. cap. 8.

Febrem magnam, aut *paruam*, consueuerunt Medici appellare; non proprie quidem rei quali nomen quanti accomodantes; hoc tamen facere assueti, non in febribus tantùm, sed in mille aliis rebus, quæ licet in qualitate susistant, *magnæ* tamen, ac *paruæ* dicuntur, 1. de differ. febr. cap. 1.

Febris marasmodes, siue *Febris Marcida*, est, in qua omnes corporis partes æqualiter marcescunt; lib. de marcor; cap. 5. vide *Marasmus*.

Febris marcida, apud Philippum idem est, ac *Ex morbo senium*, quamquam eam Galenus non vult febrem dici, cùm in ea frigidius, quam natura postulat, cor sit factum ostendunt id, pulsus paruus, & rarus redditus, respiratio parua, tarda, ac per longa interualla, quæ & ipsa cordis, & partium ad cor pertinentium frigiditatem indicat, lib. de marcor. c. 5. *Senium* igitur ex *morbo*, quoniam in illo frigiditas siccitati adiuncta est, febris non est; sed is tantùm febris dici potest marcor, qui & Torridus dicitur; & Marcor syncopticus; his enim ambobus est pulsus frequens, & paruus, ægrique, dum oscitant, spiritum efflant calidum, ut iure ipsum ardori, & æstui assimilare possis, qui marcor torridus, ex caliditate, ardentissimisque febribus, præsertim in sicciori corporis habitu, fit; frigidus autem marcor senilis, fit ex permutatione febrium, quæ tum per aquæ frigidæ potionem, tū per auxilia; quæ refrigerandi gratia Hypochondriis, ac thoraci imponi solent, fuerint secus, ac oportet refrigeratæ, lib. de marcor. c. 5. vide *Ex ægritudine senectus*.

Febris

Febris Methemerina, μεθημερινὸς πυρετὸς, vide *Febris diurna*.

Febris mitis est, quæ Medici manum non mordicat, neque exurit, aut ferit admodum, sed vaporem adeò minimè mordacem exhalat, huiusmodi est *Diaria febris*; *mitis* autem dicitur non simpliciter quidem, sed per comparationem cum febribus ardentibus; si quidem febrilis omnis calor, sit ignius, acer, & mordax, sed hic magis, ille minus; vide *Febris simplex*.

Febris modos nonnunquam *mores* vocant, nonnunquã *differentias*, vel *essentias*; cùm E. G. dicimus, febrim boni, vel mali moris, esse benignam, vel malignam, 1. de morb. vulg. 10.

Febris Pemphigodes, πεμφιγώδης, est, quæ per caloris intensionem, pustulas in ore, quæ Grecis φλυκτίδεις dicũtur, generat, lib fin. Insuper *Pemphigodes febres*, per spirituum effluuium euanescentes interpretantur: sentimus enim plerumque per febricitantiũm cutes, aerium quendam halitum effluentem. Dicitur quoque *Pemphigodes*, flatulenta febris, vel flatuosa, sed hanc plerique vario modo interpretati sunt. Quidam *Diariam febrem* intelligunt, natam ex spiritibus accensis, quæ & πνευματώδης; alii, *febrem madentem*, & *humidam*, ab effluuio quodam vaporoso, per cutem erumpente: alii, *eam febrem* sic vocant, quod veluti exilientium, & manui occurrentium scintillarum opinionem præbet; vel ita appellatur *pestilens*, ἡ κατὰ πεμφίγων, idest, quæ cum pustulis efflorescit. Quanquam possit etiam per *Pemphigodem febrim* intelligi *synochus non putris*, quã ob id *inflatiuam* vulgus Medicorum vocat, quòd sanguinis calore febrili & feruentis copia, venæ omnes plurimum sint inflatæ, & sanguine flatuoso, & bulliente, plenæ. Verùm Gal. in eam sententiam inclinat, vt *Diaria* intelligatur, quæ in

spiri-

ſpiritibus accenſis, & rarenter putrentibus ſubſiſtit, com.1.in 6.de morb.vulg.29.

Febris peſtilens eſt, quæ a calidiori ambientis aëris conſtitutione (qualis maxime circa Canis ortum contingit,) vel à putreſcibili vaporatione manifeſtè cor calefaciente, excitatur. In febribus omnibus ſimul cor affici, eſt neceſſarium, & cùm ſupra modum incaluerit, ipſum primùm atque potiſſimum febrilem calorem ſuſcipere, atque ad vniuerſum corpus tranſmittere, 1. de diff.febr.c.4.vide *Endemus*.

Febres putridæ ſunt, quæ ex humorum putredine accenduntur, cum rigore, extremorum frigore, vel horrore incipientes, inæqualitatem pulſuum habent & calorem, ſiue in principio, ſiue in augmento acrem, & mordacem: Syſtole eſt velocior ipſa diaſtole, vrinæ crudæ, eiuſdem febris declinationem integra non ſubſequitur quies, 1.de diff.febr.cap.7.Generantur autem à præcedentibus cauſis, non à præcipientibus, quæcunque enim in ipſo animali ſunt, vel diſpoſitiones vel motus præter naturam, *ægritudinem præcedentes cauſas* nominant; quæ vero extrinſecùs adueniunt, & alterant corpus, atque tranſmutant naturam vehementer, *præincipientes*, appellant, de cauſ.morb.c.2.

Febris putrida intermittens, eſt, quecunque ad ſenſibilem infebricitationem peruenit, ortum habens ab humore putrido, qui per omnes corporis partes expultrice vi defertur, 2.de diff.febr. cap.1. cuius tres ſunt omnino differentiæ, *quotidiana, tertiana, quartana*; *quotidiana*; quæ pituita putredine eſt; ex vtriuſque vero bilis flauæ quidem, *tertiana*; nigræ autem, *quartana*, 2.de differ.feb. cap.2.

Febris quartana, vide *Febris putrida*.

Febris quintana, ſextana, ſeptimana, eſt, cùm ęgri non prorſus

prorſus ab affectione morboſa ſunt liberati, ſed ſemen aliquod retinuerunt; his vſu venit ad victum conuenientem negligentioribus, ſæpè ſexto dieà principio febricitare, ſæpè ſeptimo, non rarò octauo, vel alio; & cum febris ſtata periodus ceſſauerit, putantibus ſe prorſus eſſe liberatos ægris, eodemque omnino victu vtentibus, ex ſemine morbi reliquo, totidem diebus affectio febrilis prima redit. Non igitur ex vi morbi hic circuitus datur, ſed ex reſiduo affectionis, & inordinato infirmorum victu, comm. 2. in 1. de morb. vulg. 7. *De quintana* quidem Hippocr. ſcripſit, lib. de morb. vulg. 7. Negat tamen Galen. viſam a ſe, niſi obſcuram valdè & difficilem. Hippocratis verba de ea habentur: *Quintana peſſima eſt omnium; etenim & ante tabem, & iam tabidis ſuperueniens, perimit.*

Febris quotidiana, vide *Febris putrida intermittens.*

Febris remiſſio, vide *Infebricitatio*, totum illud tempus eſt, quod acceſſionem ſequitur; quod tempus alii *interuallum*, alii, *declinationem*, *ſubmiſſionem*, vel *ablationem* nominant, de morb. temp. cap. 6.

Febris reuerſiua eſt, non acuta, ſed diuturna, imperfectas habens ſolutiones, quæ poſtea rurſum exoriuntur.

Febris ſanguinis, eſt *Febris ſimplex*, *ſynochus non putris* dicta, in qua ſanguis ſecundum naturam ſe habens, accenditur quidem, ſed non putreſcens generat febrem ſimilem Ephemeris, & quæ ex inflammationibus inguinum accidit: nam & inguinis inflammatio, ex bono ſanguine, ſed accenſo, fit, 2. de criſ. 12. Putreſcit quidem interdum ſanguis, ſed ex eo ſimpliciores nunt febres, quam ex aliis humoribus; ſimilem verò acceſſionum proportionem aſſumunt, qualem tertianæ febres oſtendunt. Quòd ſi ſanguis ſupra modum augeatur pars eius ſubtilior, ac pinguior, in flauam omnino conuertitur

uertitur bilem, quæ autem crassior, in atram; vt in carbunculis contingit, in quibus sanguine supra modum efferuescente, ad melancholicum humorem fit transmutatio, 2. de differ. febr. cap. 9. Præsentem itaque febrem videtur reponere in ordinem febrium *Synocharum*, non putridarum, quo etiam numerat febres diarias, 9. meth. 2.

Febris schetica, quæ facilè discutitur, opposita est *Febris hectica*, quæ difficulter soluitur; vt enim illa fit, ita hæc facta est, 8. meth. 1.

Febris semitertiana, siue *Hemitritæus*, ἡμιτριταῖος, est, quę ex quotidiana, continua, & tertiana intermittente, complicatis confunditur, 2. da diff. febr. c. 7. Fit ex pituita & flaua bile sibi proportione respondentibus, & æquipotentibus, ibid. cap. 8.

Febris significatio, quæ Græcè ἐπισημασία dicitur, est primus insultus, accessionis tempus immobile, exactè iam primum, libr. de morb. temper. cap. 6. in quo ægri solent horrere, refrigerari, oscitare, pandiculari, dormitare, aut alia quædam his similia pati, quæ & *Annotatio* dicitur, 2. aph. 1. vide *Insultus*.

Febris *simplex* dicitur, quæ a primo statim die, etsi acuta est, non tamen supremè, sed simplicissima, & cum tutissimis signis inuadit, quam Hip. ἠπίην, idest, *mitem*, nominat, seu *boni moris*, 1. de cris. c. 16.

Febris *singultuosa* est, in qua ægri singultiendo, rodentem, acerrimùmque humorem vomunt, a quo singultu non liberantur, nisi febris in totum soluta sit, vel propè, 4. acut. 69.

Febres *spirituosas* quidam nominant (quas *Pemphigodes* aliter appellant) ob difficilem anhelitum, in quibus siquidem magnus creberque spiritus redditur, com. 1. in 6. de morb. vulg. 29.

Febris

Febris syncopalis. συγκοπτὶς πυρετὸς, est, vbi propter maximam crudorum succorum copiam, vna cum oris ventriculi offensione, præcordia inflantur, totum corpus ampliore mole, quàm pro naturæ modo, cernitur, cùm color ad albidius, vel liuidius, vel nigrius, seu plumbei coloris tendit, pulsus minores, obscuri, & inæquales, & syncope etiam solet apprehendere ægros stomachica, 12. meth. 3. Est & aliud syncopalis febris genus, quòd non ex crassorum, & crudorum succorum copia fit, sed ex tenuibus succis, qui ocissimè exhalant, in qua ægri syncope similiter opprimuntur, 12. method. 6. Priorem vocat Auicenna *syncopalem humorosam*; posteriorem, *syncopalem minutam*.

Febrem synochon Græci Medici eam appellant, in qua vna similisque ferè accessio ab initio ad finem perpetuò manet: cùm enim accessionis remissio ex feruentium humorum transpiratione contingere soleat; non transpirant autem in vehementi stipatione, qualis est in *Synocho*; necesse est igitur multorum dierum febrilem fieri accessionem, 9. meth. 2. Vel ea est *febris Synochus*, quæ omni magna mutatione vsque ad iudicationem caret, hæc à Latinis *continens* dici potest. Cæterùm, etsi fit idea huiusmodi febrium, à qua Synochos eas nominant: natura tamen earundem minimè simplex, vnaque est; quædam namque earum manifestam habent putredinis notam, quædam verò prorsus non habent: quæ ex diariarum febrium genere sunt, illas vocamus *synochos putridas*, has, *synochos non putridas*; Barbari hanc vocant *synocham*, illam, *synochum*; Galen. 9. method. & 2. de differ. febr. indiscriminatim, vtraque voce vtitur, & *synochi*, & *synoche*, vtrasque sub *synochi* nomine comprehendens. Atqui *synochus febris*, & *synoches*, Græci σύνοχος, & συνοχὴς, hoc est, *Continens*, & *Continua*, differunt,

ferunt, quod in *synocho* nulla sit feruoris remissio: in *synochis* autem singulis, accessiones in remissionem sensibilem terminentur; neutra tamen ad infebricitationem peruenit, 2, de cris. 6. vide *Synocha*.

Febris tabida, vide *Marasmus*.

Febris tertiana exquisita, est ea, quæ tertio quoque die accessionem faciens, intermittit, cum breui accessionis tempore, cum frigore inuadens, sudore, bilis vomitu, & biliosis excrementis terminatur in infebricitationem à bile putrescente fit, cui si aliquid horum deficit, non exquisitè, sed *simpliciter tertiana* dicitur, quod si intermissio sit minor, & accessio longior, dicitur *tertiana extensa*, 2. de diff. febr. 8. & com. 2. in 6. de morb. vulg. 25. vide *Febris putrida intermittens*.

Febres Tritæophyes, τριταιοφυεῖς, hoc est, tertianarum naturam referentes sunt, quæ tertio die inualescunt, 2. de diff. feb. c. 2. vide *Tritæophyes febres*.

Febris Typhodes, τυφώδης, vide *Febris Helodes*.

Fellis folliculus, est Vesica fellis, 5. de loc. affe. 7. vide *Cystis*, & *Chaledocos*.

Femen, vide *Interfemineum*, & *Perinæon*.

Femur, à Ferendo, quòd totius corporis reliquum ferat, & sustineat veluti onus, idem ferè quod Crus, Os, magnitudine cunctis animantis ossibus præstat, supra coxendici, infra tibiæ ossi alligatur, cuius ceruicis duo sunt exigui processus, quos *Trochanteres* vocant, quorum exteriorem, qui longè maior est, *Gluton*, hoc est, *Natem*, appellant, lib. de ossib. cap. 21.

Ferina desipientia, vide *Desipientia ferina*.

Fermentatio, vide *Feruor*, & *Zymosis*.

Feruor, siue *Fermentatio*, affectus est, ab atra bile proueniens, ubi ampliùs incaluerit, aut propter putredinem aut febrem phlegmonodem, quàm nullum ani-

mal, ne ipsi quidam mures gustauerint: terra quoque raditur ab ea, ac partes, quæ ab atra bile raduntur, omnes in altum attolluntur, 14. meth. c 9.

Fibræ seu *Villi*, sunt tenues quædam, & subtiliores neruorum & ligamentornm propagines, aponeuroses, & deneruationes, quibus opitulantibus (perindè vt manus digitis) nerui & musculi actiones suas obeunt, 9. de vsu pant. 2. & 1. de placit. cap. 10.

Fibula, vide *Cneme*.

Ficatio, vide *Sycosis*.

Ficatum, idest, *Iecur*, sic dictum est, quod omnium animalis partium compactissimum ad coquendum difficilè, tardeque permeet, propterea mactandi animalis iecur, multarum ficuum siccarum esu præparatur, vt euadat seipso melius, cùm animal ipsum caricas affatim comederit; qua sola ratione factum est, vt hanc appellationem sortiretur, 3. de alim. fac. cap. 12.

Ficosus tumor, est tumor in mento, natus ex crassiori humore, & serosiori tenuitate, quam Varus, 5. de comp. medic. loc. cap. 4.

Ficus in oculo, est Tuberculum quoddam à crassiori humore oculi partibus affectis adhærescente, com. 3. in 3. de morb. vulg. 48 & Græcis, σύκα ἢ συκώσεις, eruptiones vlcerosæ sunt, rotundæ, subduræ, rubicundæ, quas dolor comitatur; fit hoc malum magna ex parte in capite, sed & reliquo etiam in corpore; fit etiam in ano, & *Marisca* dicitur: in palpebris adhuc fit, & dicitur etiam σύκωσις, quod scilicet ficus granorum referat similitudinem, vnde *ficosam* appellant *palpebram*.

Fistula, Σύριγξ, est angustus, & longus sinus, lib. de tumor. cap. 5. per translationem dictus a Musicis instrumentis, quæ oblonga obtinent caua, & *Fistulæ* nominantur, 2. prognost. 64. Nascitur vt & sinus ex abscessu.

Præcipua eius ſubſtantia callus eſt, materia autem humor melancholicus, qui diſcuſſis & per halitum digeſtis tenuioribus humoribus remanet: itaque in genere tumorum præter naturam continetur, quamuis ob manifeſtam continui ſolutionem, inter vlcera potiùs quam inter tumores numeretur a præſtantiſsimis etiam Medicis. Duæ eius produntur differentiæ, cæca, quæ oſculum in profundo ſinum ad ſuperficiem habet; occulta, que & os & ſinum obtinet in profundo.

Fiſtula vrinaria, quæ *Vrethra*, οὐρήθρα dicitur Græcè, eſt meatus vrinæ reddendæ accommodatus, qui in pene eſt, a ceruice veſicę ad extremam vſque glandem porrectus. Hic in viris longus, anguſtus, & S. Romanæ literę modo obliquus eſt: In mulieribus verò, breuis, latus, & rectus. Ex neruoſa tunica contexitur inſtar coriaceæ fiſtulæ, 4 aphor. 76.

Fiſtuloſus, ſeu *flatuoſus neruus*, vide *Cauernoſum*.

Flatuoſus morbus, vide *Hypochondriacus*.

Flatuoſus ſpiritus, qui & *Flatus* dicitur, tumorem excitans flatuoſum, craſſus ac vaporoſus eſt vapor, neutiquam tenuis; ille enim Aeri, qui Auſtrinis conſtitutionibus fit; hic verò, qui Aquilonaribus regnat, aſsimilatur: eſtque hic is, qui in nobis ſecundùm naturam eſt, ſpiritus, & proin cōſeruandus, ille verò ceu craſſus, extenuandus, ac corrigendus, 2. ad Glauc. 6.

Flaua bilis, uide *Amara*.

Flexus variciformis, eſt plexus ille uenarum, & arteriarum in teſtibus multipliciter flexarū, in cuius primis flexuum partibus ſanguis ſincerus continetur, qui certè in ultimis eiuſdem flexus uaſis, ad ipſos teſticulos non amplius ruber planè eſt, ſed iam quodammodo albicat ſuccus is, qui in ipſis continetur, exiguum adhuc requirens ad perfectam ſubſtantiæ ſeminis generationem,

quòd ei à testiculis ipsis accedit, 9. de vsu part. cap. 4. vide *Glandulosi assistentes*.

Fluctuatio cum sonitu, Græcè κλύδων, symptoma est facultatis concoctricis, & retentricis, nec arctè satis, nec sufficienti tempore complectentis, eamque ob rem insufficienter etiam concoquentis alimentum; vnde eo diutiùs in ventre grauitas ex alimento manet, quo tardiùs concoquitur, præsertim cùm nihil in eo continetur, quòd verti in flatum possit, aut cùm ventriculus vehementer fuerit perfrigeratus. Nam si quid in eo hæsit, quòd possit in flatum conuerti, flatus non κλύδωνάς excitabit, nisi sit admodum refrigeratus. In flatulenta enim materia flatus fiunt a debili calore: a nullo autem calore nullus flatus est: itaque rationabiliter ventris imbecilli symptoma creditur. Interim enim cùm minimum ciborum assumpsimus, non fiunt eiusmodi fluctuationes, complectente prorsus eos ventre, ac vndiq; constringente. Interim plenus cibo venter est, sonitus tamen fluctuantis in eo humoris veluti ex vacuo exaudiuntur. Cùm enim pro sua natura se habet, ac constrictoria vi ritè vtitur, quamlibet exiguum sit quod in se continet, totum id vndique complexus, nullum vacuum relinquit locum. Cùm imbecillus est quacumque parte complecti exactè assumpta non ualet, ibi laxum quoddam spatium efficiens permittit ea quæ in se continet humida, pro figurarum uarietate ex alio loco in alium transire, ac fluctuationum sonitus edere. Itaque qui hoc sympt. laborant, non possunt concoquere sufficienter, & eò diutius in eorum uentre grauitas manet, quò tardiùs concoquunt.

Fluxio, quædam est inflammationum causa, nempè quæ perinde vt inflammationes, non admodùm occulta, tametsi quandoq; nulla sensibili fluxione præcedente,

te, membrum confestim patitur inflammationem. Affectio, inflammationē, quæ generat, *Rheuma*, idest, *Fluxio* vocatur: ipsa verò passio, *Dispositio rheumatica*, 2. ad Glauc. 2. *Fluxio* adhuc simpliciter dicitur, pilorum defluuium, quod tabescentibus magna ex parte, atque ex diuturno morbo conualescentibus, euenit, lib. finit.

Fluxiones ventris, vocat Hippocr. cùm semper, & assiduè humida deiiciuntur excrementa, sine tenesmo, & lienteria, 1. de morb. vulg. 36.

Fluxus, est tenuium humorum delatio, quam cohibere nequeas, non ex nostra voluntate prouenięns, lib. fin.

Fluxus hepaticus, est, in quo ob imbecilitatem hepatis, ab intemperie frigida inductam alui sedimenta, aquæ, in qua nuper mactata caro abluta est, redduntur simillima, 5. de loc. aff. 7.

Fluxus muliebris, est sanguis albi saniosi ex vtero profluuium, 9. simplic.

Focile maius, & *minus*, vide *Cubitum*.

Focus febris, vide *Febris focus*.

Fœtus, (quo tempore in vtero semen, seminis speciem refert, vt in abortu, & dissectione visum est) ab Hippocrate vocatur, vbi semen in vterum iniectum, sanguine repletum fuerit, & Cor, & Cerebrum, & Iecur, indistinctam quidem adhuc, & informem quandam tamen coagulationem, & magnitudinem alicuius momenti præ se tulerint, carneaque appareat fœtus substantia, & non amplius seminalis; vnde neque *genituram* ampliùs talem formam appllcat Hippocrates, sed *fœtum*, 1. de sem. cap. 9.

Folliculus fellis, vide *Fellis folliculus*.

Fomenta, & *Fotus*, sunt, qui per spongias calida aqua decoctionis alicuius simplicis imbutas, & expressas, alicui corporis parti fiunt, 2. de loc. aff. 1.

Foramen cœcum, idest, *Auditorius meatus*; vide *Auditorius meatus*, & *Cœcum foramen*. *Cœcum* verò dicitur, non quod reuera cœcum sit, sed ob flexuosam meatus auditorij obliquitatem, quæ causa est, cur funiculum, aut setam porcinam in hoc ipsum foramen immissam, trãsmittere non possis, 9. & 11. de vsu part.

Foraminulenta ossa, vide *Cauernosa*.

Foratio, est idem quòd *Perforatio*, siue *Trepanatio*, qua vtimur in fracturis capitis, cùm vsque ad Cerebri membranas, Caluariam diuidimus, 6. de compos. med. per gen cap. 2.

Formatrix virtus, est, quæ iacto in vterum semine, siue in terram, statis temporibus vniuersas & singulas conflat partes eius, quòd gignitur; quæ est optima, & summa ars, quæ omnia alicuius gratia molitur, sicut nihil otiosum fit, aut superuacaneum, 1. de nat. fac. c. 6.

Formica, quæ & *Myrmecia*, & *Sessilis verruca* dicitur, 2 meth. 2, vide *Myrmecia*.

Formicans pulsus, vide *Vermiculans*.

Fornices, seu *Testudines*, quas Græci *Psalidas*, ψαλοιδα vocant, est forma, & figura concaua, figurarum omnium ad patiendum difficillima, qua forma multa ædificia configurantur, ad cuius similitudinem, pars Cerebri intrinseca quædam efformata, *Fornix* dicitur, 11. de vsu part. cap. 15. vide *Camarion*.

Foueola, est cauum vlcus, sed paruum in nigro oculi, lib. finit.

Fractura, vide *Vnionis solutio*, & *Rhegma*.

Fractura caulatim, siue ad instar disruptorum caulium, & in medio perfracti raphani facta; vide *Abductio*.

Frictio, (quæ τρῖψις) *sicca*, est, cùm corpus vniuersum solis manibus vel linteolo, nullo admisto humido aut pingui corpore, fricatur; cui opponitur *Frictio humida*,

mida, quæ fit per aquæ, & olei admiſtionem; vbi enim cum oleo aqua confunditur, haud facilè ſolubili miſtione coit, ita vt quibus corporibus ita inungitur oleum, neceſſe ſit, & pluſculum inhærere aquam: ſola enim aqua, quæ foris circumfunditur, facilè defluit, & quæ in poros ingreſſa corporis, nullam habens anſam, promptè effluit, etſi oleum admiſceatur, 3. ſimplic. cap 25. Frictio duobus modis vſurpatur: vno quidem pro omni motu, qui extrinſecùs, tam ſanis, quàm ægris adhibetur ad cutem, quouis tempore: alterò verò vel pars eſt exercitationis, vel potiùs, vt ait Galen. exercitationi ſubſeruit. Hanc Gymnaſtæ, vt ait Galen. duplicem fecerunt, παρασκευαστικὴν καὶ ἀποθεραπευτικήν, hoc eſt, *præparatoriam*, & *recuratoriam*. Tota frictio præparatoria, quæ corpus ad exercitationem præparet, ne quid in ipſa vel rumpatur, vel obſtruatur, huc ſpectat, vt corpus molliat; quòd tamen non omnes præſtant frictiones. Nam cùm ſex omnino ſint frictionum differentiæ, mollis, dura, & inter eas media, multa, pauca, & in eo genere mediocris, dura ligandi, mollis ſoluendi, multa minuendi, mediocris carnem augendi vim habet, vt ſcripſit Hippocr. Altera frictionis ſpecies, quæ & ipſa exercitationibus ſubſeruit, ἀποθεραπευτικὴ dicitur, Recentiores, Gymnaſtæ, vt ait Galen. eam etiam ἀποθεραπείαν vocauerunt, quòd totiùs Apotherapiæ præcipua portio ſint frictiones, quæ poſt exercitationem adhibentur. Earum vſus eſt, vt quæcumque excrementa per exercitationem calefacta extenuataque in corpore adhuc manent, foras euocentur, ipſæque partes ſolidæ per exercitationem tenſæ & induratæ emolliantur, & laſſitudo prætereà tollatur. Id quòd fit, tùm frictionibus cuiq; corpori conuenientibus, vnà cũ partium ipſarum quæ fricantur tenſione, & ſpiritus cohibitione, tum pluſculo etiam oleo.

Frigus, χειμὼν, non eodem modo in ſanis,& ægris ſumitur : in ægrotantibus enim aliud eſt rigere, aliud horrere, aliud algere ; ſæpè enim acceſſionis inſultus cum rigore, alteri cum horrore, alteri cum ſola frigiditate ſuboritur . Quòd ſi quis cùm nulla concuſſione,& agitatione corporis perfrigeſcit, nec corpus, nec omninò cutis inæqualiter, & præter voluntatem eidem moueatur, *Perfrictio* dicitur, non hic tamen riget, niſi motum concuſſionis inæqualem, & cutis,& totius corporis ſentiat, iſque *Rigor*, ῥῖγος, dicitur; ſi autem cutem quidem perturbet,& per quoſdam inſultus quatiat, corpus autem totum non commoueat, *Horror*, & *Horripilatio*, Græcè φρίκη nominatur,& proin *Horror* affectus ſolius cutis talis exiſtit , qualis totius corporis paſſio exiſtit *Rigor*, lib. de trem.& palp.c.6.

Frons, Μέτωπον, eſt pars faciei ſupra oculos ſita, & ad tempora vſque protenſa, ſubſtantia muſculoſa, & oſſe ſubiecto (quod *Coronale* vocant) conſtans , ſuperpoſita ſuperciliis,pilis nuda,inter vtramque aurem ſita, Introd. cap.10.

Fugaces fructus, qui & *Horarij*, & *Horæi* dicuntur, ſunt,qui naſcuntur eo tempore,quòd *Horam* vocant: Eſt autem *Hora* Græcis id anni tempus, in cuius medio Caniculam exoriri contingit; Tempus autem ideſt, dierum quadraginta, quo tempore *Horrarij fructus* conſtant , nonnulli iam declinantes,alii incipientes, alii in ſuo vigore,aut vltra vigorem,aut citra conſiſtentes . Vocant autem ipſos *Horarios*, non ſolùm quod dicto fiant tempore, ſed (vt mea fert opinio) vt ita ab his, qui ad reponendum ſunt idonei,diſtinguantur, quando & triticum, & hordeum, ſemina cerealia, & omnia æſtiuam quidē atque anniuerſariam habent generationem, ſed non cito corrumpuntur ; vti propriiſſimè *Horarij* dicti *fructus*.

ctus, vt Cucurbitæ, Mora, Pepones, Melopepones, Persica, & alia id genus; quæ si quis in hyemem seruare volens, exsiccata reposuerit; eo etiam modo veterem naturam in contrarium imitabuntur; 2. de aliment. fac. cap. 2.

Fuliginosus vapor est, qui ex deustione assatorum eleuatur, lib. de vsu pulſ. 7.

Fuligo, vide *Fumus*.

Fumus & *Fuligo*, vapores sunt, qui eleuantur, ille quidem ex materiis semiustis, hic verò ex immodicè assis, vstisque. Est namque fuligo, vapor terrestris, fumus, mistio quædam ex terrestri, aqueaque substantia, 8. meth. 5. vtrumque materiæ, ex qua oritur, adustum excrementum, quod in sublime fertur, significat, non secus ac in febribus fuliginosum excrementum, exspiratione, & contractione arteriarum, natura ex corpore expellit, 3. de præsag. ex pulſ. cap. 7.

Fulua, vide *Dichroma*.

Funis brachij vena, est pars venæ humeralis, quæ protenditur, secundum diuersas adiutorij, idest, ossis humeri partes, lib. de anat. viu. & de ratione cur. per sang. c. 16

Fungos, vocant crassas palpebrarum eminentias, item ex capitis vulneribus quæ nascuntur, πλασμάτι σαρκῶδν. Galen. com. 3. in 3. de morb. vulg. 94.

Furcula superior, & *inferior*, vide *Claues*.

Furfuratio, quæ & *furfur*, & πιτύρα, est, cùm quibusdam se scalpentibus furfuribus similia, ex capitis cute decidunt, à vitiatis succis nutritiis prouenientia, 1. de comp. med. loc. 6. quæ & *Pityriasis* dicitur, & *Porrigo*. Hæ quasi squamulæ interdum madent, multò sæpiùs siccæ sunt: idque euenit modò sine vlcere, modò ex vlcerato loco, huic quoque modò malo odore, modò nullo accedente. Idem malum ferè in capillo fit, rariùs

in

barba, aliquando etiam in ſupercilio, vel reliquo etiam corpore. Prouenit à vitioſo corporis humore, ſalſaue pituita, aut bilioſo & melancholico ſanguine caput ſubeunte, vt ait Paulus, vel a vitioſis ſeroſis humoribus, vt Galenus & Aetius ſcripſerunt. Nomen morbo inditum a ſimilitudine.

Cùm caput immenſa pexum porrigine ningit,
Copia faris vti frendentibus edita ſaxis.

vt Quintus Serenus Poeta cecinit.

Furor, vide *Melancholia*.

Furor ἐρωτικὸς *amatorius*, qui ex amore fit, perinde atque iis, qui ex Muſis προτεκτικὸς dicitur.

Furunculi, Δοθιῆνες Græcis dicti, tumores ſunt præter naturam, ex genere phlegmonum ex ſimilibus humoribus quibus Vari geniti, per Vniuerſum corpus, duplices ſunt, aliqui, vt ita dixerim, varoſi, duri, & ægrè concoctiles. aliqui inflammatorii, adnexas habent febres, vbi tumor in magnitudinem excreſcit, & in pus tranſmutatur, 5. de compoſ. medic. loc. cap. 7. Eſtque furunculus *mitis* qui tem, cum in ipſa ſola cute conſtituitur; *malignus* verò, cum altè exoritur, Phymati, ideſt, Tuberculo ſimilis, a quo ſola duritie differt, lib. de tumor. cap. 15.

Fuſaneus morbus eſt, qui omni loco & tempore fit, lib. finit.

G

GALIANCONES, γαλιάγκωνες dicuntur ab Hippocrate, vt ſcribit Galenus, qui ob humeri caput in alam prolapſum dum adhuc creſcebant, humerum breuiorem habent. Huius autem rei ille duplicem aſſignat cauſam, vel quòd dum in vtero ſunt, humeri luxentur, vel quòd poſt ortum tenera adhuc ætate iuxta humeri

meri caput in intimis partibus atteque suppurationes oriuntur, siue secentur, siue vrantur, siue per lepus aperiatur, vt ab eo scriptum. Idem vero scribit sic appellari eos qui paruum & gracile habent brachiú, partes autem circa cubitum tumentiores in modum mustelæ, quam γαλῆν appellant, a qua deductum hoc nomen esse videtur.

Ganglia, γάγγλιον, quæ Auicenna & Paulus vocant *Glandulas*, Apostemata sunt glandulosa, sicut Auellana, & Nux accidunt super manus, talos, & frontem, quæ si comprimantur, digitos effugiunt, & mox redeunt, & aliquando multiplicantur, sæpèque impositione, & forti alligatione lamine plumbeæ curantur, & discutiuntur, passiones has etiam *Contractiones* vocat Galen.5.de compos.medic.per gener.c.7. Paulus lib.4. cap.14. Vocantur etiam & *Gangilia* quasi concretiones, & contortiones quædam, ex lento & mucoso humore accrescente, & conglomerato, quòd proprium neruorum alimentum est, 2. de art.56. His ferè notis deprehenditur: tumor est paruus, inæqualis, nullo præter naturam colore, dolorisque expers, nisi validè comprimatur: Verùm ne tum quidem vehemens sed stupidus dolor mouetur. Plerumque ex plaga aut lassitudine, raro sponte prouenit; nec in alto, sed sub cute radices agit, neque in orbem vel ad interiora posterioraque transferri potest, sicut Melicerides & Atheromata, sed si vim facias, ad latera tantum, hoc est, ad dextram vel sinistram pro nerui situ, moueri, & flecti potest.

Gangrana, γάγγραινα, est alicuius membri mortificatio, ex magnitudine inflammationis, quæ iam fit, non quæ facta est, 2. ad Glau.9. Nam cùm omnino membrum affectum est demortuum, ita vt punctum, vel sectum,

uel

vel vstum non sentiat; quæ patitur, statim rescindere oportet, qua sanam partem vicinam attingit, sed quòd ita affectum est denigratur; quòd verò in medio est constitutum, ita vt tendat ad mortificationem, *Gangræna* nominatur; ibid. uide *Syderatio*. Hipp. *Gangrænas* quoque emortuarum venarum torporem nominat, qui ex nimia inflammatione consequitur, 2. de fract. 24.

Gargareon, siue *Gurgulio*, *Cion*, *Columna*, *Curgulio*, est ea gutturis pars, quæ Faucibus adjacet, cùm secundùm naturam se habet; cùm autem morbo afficitur, ita vt eius extremitas phlegmone laborãs, sit similis Acino Vuæ, dicitur *Vua*; quando tota hæc pars afficitur, *Cion*, *Columna*; dicitur & ἱμὰς. Γαργαρεὼν, σταφύλη, Κιὼν, & Κιονὶς, 4. de loc. aff. cap. 3. Id ipsum *Gargareon*, quia ad vocis modulationem fit, ideò à quibusdam *Plectrum*, πλῆκτρον, id est, vocis refractorium appellatur, 7. de vsu part. cap. 5. Hanc eandem partem, *Columellam*, *Staphylen*, & *carnosam particulam summo ore dependentem* vocant, 6. de com. loc. c. 3. vide *Columella*, *Pharynx*, *Staphyle*, *Epiglottis*.

Gastrocnemion, est posterior carnosa tibiæ pars, seu tibiæ venter, siquidem extuberat, pro pter musculorum eam tibiæ sedem occupantium crassitiem, (vt anterior tibiæ pars carnis expers, dicitur *Anticnemion*, ἀντικνήμιον) Græcè Γαστροκνήμιον, καὶ Γαστροκνημία, *Sura* appallatur, lib. de musc. diss. 32. & 2. de anat. adm. cap. 4. Ea vni homini inesse dicitur, cùm reliqua omnia animalia crura habeant sine Suris. vide *Sura*.

Gastroraphia, id est, *Abdominis sutura*. 5. de anatom. adm. cap. 6. γαστροῤῥαφία, ventris vulnerati connexio.

Gemelli, vide *Nates Cerebri*.

Genæ, faciei pars, sunt quæ inter nasum & aures sitæ sunt, quæ benè coloratis, & ingenuis, pudore suffusis,

fis, rubent, quæ & *Mala* dicuntur, Introd. c. 10. Τένυς significat *Maxillam*, tam superiorem, quàm inferiorem: additur autem ad distinctionem ἡ ἄνω, vel ἡ κάτω. Dicitur & alio nomine γνάθος, sed ambigua pariter significatione, Vocatur ἡ ἄνω γένυς, hoc est, *Gena superior*, pars faciei fronti proximè subiecta, auribus vtrinque, ab imo autem gingiuis terminata. Non vnico osse, sed pluribus solidis, duris & lenibus constat. ἡ κάτω γένυς dicitur pars faciei infima & mobilis, dentes inferiores continens. Constat osse non simplici, vt plerique putant, sed gemino, sicut Hipp. & Gal. visum est, quorum distinctio medio in mento est, vbi *Sutura* apparet, in pueris quidem euidenter, in adultioribus autem paulò obscuriùs, quæ etiam in prouectis tamen coctura fatiscit. Aliter namq; ea duo ossa separari vix posśunt adeò inter se τῇ συμφύσει coaluerunt.

Geneion, lib. de musc. dissec. cap. 2. vide *Mentum*.

Genitalis meatus, quem *varicosum assistentem* vocant, maxima illa via est, quæ genituram a testibus haustam, ad Colis radicem defert, 1. de semin. capit. 15.

Geniturum appellat Hippocr. illud, quòd in abortu eiectum, vel dissecto vtero exiens, seminis speciem repræsentat, non autem animal constitutum: id quòd primis duobus mensibus solet accidere, quo tempore neq; *Fœtum*, neque *Embryon* vocat, sed *Genituram*, 1. de sem. cap. 9. *Genituram* etiam aliquando appellat *Membra genitalia*, in fœminis quidem vterum, in maribus vero seminaria vasa quæ nuncupantur, 3. de art. 41. vide *Cyema*: frequentiùs autem *Genitura* sumitur pro semine recenter emisso, vel in suis vasis adhuc contento, Græcè γονὴ, Hipp. lib. de natura pueri.

Genu, Græcè γόνυ, est femoris & tibiæ dearticulatio, & artificiosissima connexio, in qua sinus est qui-

dam

dam prominens, alterius caput excipiens, quòd anteriori parte, quò firmius fieret, *Rotula*, seu *Patella* muniuit, quam κύλιν, & ἐπιγονατίδα vocant, quæ prohibet, ne femur curuatis, aut per decliuia currentibus loco excidat, & dilabatur, lib. de ossib. c. 21. & 22. & lib. Introd. cap. 10. Est autem ea dearticulatio omnium expeditissima, iuit illimaque, vt scripsit Hipp. lib. de fract. præterea firmissima, magnoque naturæ artificio comparata, vt quæ in ea epiphyses & cauitates ita construxit, & ad amussim fabricata est, vt neque laxior sit Epiphyson in cauitates ingressus, neque etiam adstrictior. Continentur autem & firmantur extrinsecùs superciliis quibusdam ipsorum ossium a ligamentis, aliis quidem in profundo positis, aliis autem in circuitu totam dearticulationem comprehendentibus.

Gerocomica, γηροκομικὴ, est ea medicinæ pars, quæ senes regit, iisdemq; conuenientem vitæ ac victus rationē præscribit, de part. med. c. 5. Incertum an ad ὑγιεινὴν, an ad θεραπευτικὴν pertineat, cùm senum corpus neutrum sit, & senectus non exacta planè sanitas, sed vel morbi & sanitatis affectio quædam media, vel omnino eius generis non est, quæ firma constansque sit, quam καθ' ἕξιν appellant, sed potiùs fallax & incerta, quæ κατὰ σχέσιν dicitur. Plures tamen eam salubris medicinæ partem esse statuunt.

Gibba Hepatis, vide *Sima*.

Gibborositas, quæ Græcis Κύφωσις dicitur, est distortio spinæ in posteriorem partem, 3. de art. 2. vide *Cyphosis*, & *Incuruatio*.

Gibbus est, vbi inter distractas vertebras, vel vna, vel plures illæsæ permanserint; accidere solet, vbi vnica duntaxat vertebra, aut etiam duæ, aut tres, sese deinceps consequentes, distrahuntur, ea parte quatenus spi-

ſpinam cauari contingit, 2.de loc.affect.5.

Gilua emplaſtra, vide *Dichroma*.

Gingiua, Οὖλα, carnes ſunt, quæ ſunt circa dentes, 9. de vſu part.cap 15. vbi primùm è locellis ſuis & alueolis emergunt, 5. de comp.med. loc. c. 8. quarum connexio χαλινὸς dicitur. In iis nuper natorum dentes latent, & veluti in præſepiolis conditi ſunt, & vt ſiccioribus adſtrictiſque continentur, ita redundante humiditate laxioribus decidunt. Neruos habent a tertio pari, vt & dentes, per quos ſentiunt & dolent, ſæpèque in iis dolor eſt, qui in dente putatur eſſe.

Ginglymos, ſpecies eſt Diarthroſeos, qua oſſa ſeſe inuicem ingredientia, cō unguntur; vt vertebræ inter ſe, ac cubitus, humeruſq; colligantur, lib.de oſſib.in procemio; ita vt vnius caput in alterius cauitatē condatur, & viciſſim huius caput in illius ſinum excipiatur. Eſt enim hæc διάρθρωσις pleriſq; oſtiorum cardinibus ſimilis, in quibus ferramēti vtriuſq; (quòd proprie a Græcis γίγγλυμος appellatur) tum eius quod parieti infixum eſt; tum alterius, quòd oſtio adhæret, pectines mutuò implexum ſeſe ſubeant. Quæ quidem compoſitionis ratio non videtur, ἀπὸ τῆς ῥαφῆς, id eſt, a Sutura valdè differre. In quibus vero oſtiis clauus craſſior parieti affixus oſtij verticillum ſubit, non γίγγλυμος, ſed verius γόμφωσις dicitur.

Glabrities, vide *Madaroſis*.

Glacialis humor, vide *Cryſtallinus*.

Glandium, vide *Thymus*.

Glans, eſt finis, & extrema totius Colis pars, cuius cutis, quæ eam veſtit, *Præputium*, dicitur, 5.mech.c.13. Ariſt.verò, 1.de hiſt.anim, c.13. dicit cutem, quæ Glandem integit, carere nomine, & totum, quod ex ea cute, glandeque conſtat, *Præputium* appellat. Dicitur etiam alio ſignificato Glans, *Suppoſitorium*, quòd clyſteris

loco

loco ſedi inditur, 6. de comp. medic. loc. cap. 3.

Glandula, corpus quoddam carniforme eſt, laxum & fungoſum, quòd vtique velut cunei quidam, vaſorum diuiſionibus incubantes, fulcimentum ipſis ſuggerunt, vt à nullo violento caſu afficiantur, 4. de vſu par. capit. 20. *Glandulam* etiam *Suppoſitorium* vocat, com. 2. in 1. prorrhet. 6. *Glandulam* etiam *Thymum* dicunt, 3. de alimen. facult. cap. 6. Sunt autem propriè ſic dictæ *Glandulæ*, (quas etiam *Adenes* vocant,) imbecilliores corporis partes, ad quas valentiores corporis partes, ſuperuacua ſibi tum quantitate, tum qualitate, & præſertim ad eas, quæ rariores natura ſunt, tranſmittunt; quippe valentius eſt arteriarum, venarum, neruorum, muſculorum robur; imbecillius autem, aut prorſus nullum corporum, quæ Glandularum ſunt natura, 13. method. cap. 5.

Glandulæ laryngis, ſunt corpora laxiora, & fungoſiora cæteris, Glandulis, laryngi vtrinque adiacentes, factæ à natura, vt partes omnes, quæ tùm ad laryngem, tùm ad fauces pertinent, humore ad ipſas largiter decumbente perfunderent, 7. de vſu part. 17.

Glanduloſi aſſiſtentes, vel *Aſtites*, vel *Paraſtatæ*, *Vaſa ſeminaria*, *Vaſa ſpermatica*, *Plexus* ſeu *Flexus variciformis*, *Plexus capreolaris*, & *hederarius*, 1. de ſem. c. 12. homonyma ſunt, ſignificantia duo vaſa, venam ſcilicet, eique cui ſubjacentem arteriam, flexus multos numero æquales, inſtar Capreolorum quorundam, variè complexorum efficientia, quo in implexu ſanguis, & ſpiritus, qui ad teſtes feruntur, diutiſſimè coquuntur, ipſumq; ſemen elaboratur, eidem flexus poſtremi in teſtes terminantur, qui teſtes, laxi & cauernoſi, chymum, qui in vaſis incepit concoqui, excipientes, exactius percoquunt, & perfectam ſeminis formam vbi adeptus eſt, idipſum

idipſum per aliud vas, quòd ad pudendum porrigitur, ſemen eiaculantur (quod *varicoſum aſſiſtentem* vocant, 1. de ſemin. 15. vulgus *vaſa deferentia*, vt priora, *vaſa præparantia* appellat,) quòd vas ſpermati cum maribus latum & longum, fœminis anguſtum & breue, natura conceſſit, 14. de vſu part. 10. & 11.

Glanduloſa corpora, quæ primus, *Herophilus*, ἀδενοειδεῖς προστάτας, quaſi Glanduloſos Præſides, aut Proſtates, appellauit, vtraque parte colli veſicæ ſunt locata, in quibus humor quidam ſpermati ſimilis, craſſus, viſcoſus, verùm longè tenuior continetur, quo in coitu repente, ac ſimul vna cum ſemine elabitur, reliquo autem tempore omni paulatim congeritur: cuius vſus eſt, vt ad venereum coitum excitet, & in coitu delectet; denique vt ad inſtar olei meatum vrinarium humectet, & inungat aduerſus vrinæ roſionem, & ne exſiccatus conſideat, prohibeatque, quò minùs per ſe lotium, ac ſemen facilè feratur; in muſculis Glandes hæ (alias *veſiculæ ſeminariæ* dictæ) notabilis magnitudinis ſunt, 14. de vſu part. & 1. de ſem.

Glaucoſis, γλαυκωσις, *Glaucedo*, eſt oculorum affectus, quia ex immodica ſiccitate, vel concretione humoris cryſtallini, vel ex largiori eius euacuatione, (quæ fit in compunctionibus) ſolet progigni, quique cœcitatem præ omnibus maximè, qui oculis accidunt, morbis, inferre ſolet, 10. de vſu part. cap. 6. *Glaucoma* verò, (γλαύκωμα,) eſt naturalium humorum, in Glaucum colorem mutatio, lib. finit. diciturque id oculi vitium, quòd orta priùs ſuffuſione, & humore circa pupillam valdè concreto, & reſiccato, contractum eſt; vnde *Glaucedo* à ſiccitate eſt, vt *Glaucoma* ab humiditate; & propterea Galenus, 3. aph. 31. dicit *Glaucoma* ſpetiem eſſe ἀποχύματος. ideſt, ſuffuſionis, non tamen docet

esse eundum morbum; differt enim suffusio tum à *Glaucedine*, tum a *Glaucomate* ; est enim *Suffusio* extranei humoris, & aliunde influentis concretio: *Glaucedo* verò, ipsius humoris crystallini, densatio, & resiccatio. Nec omnes suffusiones tantæ sunt, vt toti pupillæ prætendantur, & visum ex toto adimant; *Glaucoma* verò, crystallini vniuersi est, atque siccitas, per ipsum totum ex æquo diffusa, & ex siccitate concretio: Adhæc, pleræque *Suffusiones* curationem recipiunt, cum tamen nullum *Glaucoma* curetur, vti nullus alius morbus ab immodica siccitate proueniens, facile, & plenè curatur.

Glaucedo, vide *Glaucosis*.

Glaucuma, vide *Glaucosis*.

Glene est, quod in superficie extremi ossis, tùm capitum, tùm sinuum, situm est, ab ocularis sinus similitudine sic dicta, lib. de ossibus, in procem. γλήνη, pupilla oculi: Cauitas ipsa oculi. Ab ea facta metaphora est ad alias ossium cauitates. Siquidem apud Hippocratem γλήνη significat cauitatem ossis, in quam alterum os inseritur, quæ & κοτύλη appellatur: Inter quæ tamen posteriores Medici distinxerunt. Nam authore Gal. lib. de ossibus, ex cauitatibus ossium capita suscipientibus quæ profundior est, κοτύλη dicitur: quæ verò superficiaria, vt ambigere possis an cauitas sit nec ne, γλήνη nominatur: Id verò quoniam in latitudine quadam dicitur, idcirco γληνοειδὴς appellatur sinus qui obscurus est: Nec tamen sinut γληνοειδὴς & γλήνη differunt, sed idem sunt omnino.

Glenoeides, sunt duo sinus leuiter caui, in inferiore summæ vertebræ parte (quos ab ocularis sinus similitudine sic appellant) similes superioribus; sed sinus superiores, cùm caput ipsum excipiant, non abs re

sunt

ſunt maiores, infrà verò minores ſunt, qui vertebram ſecundam admittunt, lib. de oſſib. cap. 8,

G*loſſocomion*, quod & *Glottocomion* dicitur, machina quædam eſt, in qua extenduntur, & vinciuntur fracta membra laqueis, ad iuſtam eorundem diſtentionem, 7. de vſu part c. 14 γλωσσοκόμιον ἢ γλωσσόκομον, nomen eſt Acticum, vt ſcribit Galen. & propriè ſignificat arculam, in qua homines recondunt res pretioſas, & quam multi iter facientes portant; eſt autem oblonga & anguſta. Ab eius ſimilitudine Medici Hipp. poſteriores, nam Hipp. id genus inſtrumenti non nouiſſe Gal. author eſt, machinam quandam chirurgicam, fracto femori vel cruri, vbi callus circumdatur accommodatâ γλωσσόκομον nominarunt. Eſt autem machina caua oblonga, & ad femoris proportionem arcta ſuperna parte trochleas vtrinq; ſingulas habens ad latera ſitas, & inferna parte tranſuerſum axem, ad quem alligati laquei contrarium nixum toti membro gemina tenſione efficiunt.

G*lutia*, Græcè γλουτία, ideſt, paruæ nates Cerebri, ſunt tenues, ac prælongæ Cerebri eminentiæ, ex vtraq; parte illius meatus, qui ſpiritum ex medio Cerebri ventriculo, in Parencephalidis ventriculum tranſmittit, quarum concurſum, hominum coniunctis inter ſé femoribus, ſiue natibus, rectiſſimè comparaueris, ſunt aút qui Didymis, hoc eſt, Teſticulis, ea aſſimilantes, malunt vocare *Didymia*, ſiue *Teſtes*, quæ verò his proxima, *Glutia*, 9. de vſu part. c. 4. Producta ſunt ex Cerebri ſubſtantia duriore, ſupraque & ante conarium ſuſtinent, poſterius verò Epiphyſim σκωληκοειδῆ inter latus dextrum & ſiniſtrum conſtituunt meatum, qui à medio ventre ad poſtremum fertur. Eorum autem vſus eſt, ne meatus ille à ſupernis cerebri partibus comprimatur & intercludatur.

Glutinatorium medicamentum, quod & *sanguinarium, cruentis opitulans*, & *enæmon* dicitur, est, quòd vulneris oras committere, & glutinare molitur, 3. de compos. medic. per gen. cap. 2.

Gluton, hoc est, *Natam*, appellant alterum ex duobus processibus ceruicis ossis femoris, qui maior, & exterior, & gibbus est, lib. de ossib. cap. 21 γλουτὸς autem ea apophysis (quam & τρόχαντῆρα μέγαν appellant) dicta est vel a similitudine quam habet cum natibus, vel quòd musculi, quibus nates constant, ei præcipuè inserantur: vide *Femur*.

Glycea medicamenta sunt, quæ aliquando purgant, & interdum acres humores indulcant quasi & alterant lib. de Dynamid. in proœmio.

Gomphos, affectus oculi est, qui Latinè dicitur *Clauus* cum pupilla egrediens pelliculas uveæ, superficie tenus aperit, vnde eius forma fit quasi Clauus, lib. de ocul. cap. 11. vide *Clauus*. Γόμφιοι, clauales seu molares dentes, sunt dentes asperi, inæquales, ampli, lati, molendis, atterendisque cibis comparati, à caninis ad extremam usque mandibulam pluribus radicibus affixi. Dicuntur γόμφιοι, quod clauorum modo genis infigantur, vnde & γόμφωσις dentium ferè propria.

Gomphosis, Synarthroseos species, cùm ad instar claui os, ossi infigitur; vel cum os vnum, alteri penitùs est infixum, itaut ne tantillum quidem, veluti dentes suis alueolis, moueatur, lib. de ossib. in proœmio. Per γόμφωσιν quoque iuncta quædam osia dici possunt in Carpo, Metacarpo, Tarso, Pedio, & aliis quibusdam partibus, Synarthroses Enarthrosi, & Arthrodiæ similes, sola motuum magnitudine ab ea differentes.

Gonorrhœa, est seminis inuita, & assidua excretio, cole non extenso. *Gonorrhæa* autem nomen planè compositum

positum est, ἀπὸ τοῦ ῥεῖν, καὶ γόνιμα, quasi seminis genitalis fluor, ob imbecillitatem retentricem continentium ipsum corporum, 6. de loc. affect. 6. Quæ verò intento pudendo fit, propter conuulsionem accidit, inque ea duo morbi coniunguntur.

Gracilis, siue *tenuis pulsus*, est, in quo longitudinis dimensio, quodammodo duabus reliquis dimensionibus præstat; in quo autem duæ reliquæ superant longitudinem, *pulsus* huiusmodi *turgidus*, siue *crassus* appellatur, 1. de differ. puls. cap. 5.

Grando, est tumor crassus in partibus anterioribus palpebrarum coagulatus, vt quasi *Grando* videatur, lib. de ocul. cap. 9.

Graphioides, aut *Belenotides processus*, idest, *graphio*, seu *stylo*, & *acui similes*, qui & *styloeides* dicuntur à Columnæ specie, quæ partibus huiusmodi sese offert], *tenues ossium capitis processus* appellitant, 10. da vsu part. cap 4. Adhuc *Graphioeides* & *Styloeides* processus, est Cubiti processus, quem è directo parui digiti porrectum, à Graphij, seu Styli modo, Græci *dissectores*, sic vocant, 1. de anat adm. cap. 10.

Grauatiuus dolor, vide *Dolor tristis*.

Grauedo, siue *Coryza*, est tenuis & incoctus humor, qui per nares secernitur, 2. progn. 49. quem Gal. docet non esse pituitæ speciem, vt quidam falsò asserunt, sed excremētum, quod à Cerebro destillat, tenue, aut crassum, quod tùm in senibus, tùm iis, qui ratione quauis sunt perfrigerati, plurimum aceruatur, 2. de natur. fac. cap. 9. vide *Coryza*.

Graueolentia, vide *Beneolentia*.

Grauis, seu *Grauitiuus dolor*, vide *Dolor tristis*.

Gressuram, γλουχάδα, vocat Hippocrates totum id, quod inter inguina vtriusque cruris est, cuius mediam

partem *περίναιον*, nuncupat, hoc est, *interfemineum*, eo, quòd duobus feminibus interiaceat. Est Intestinum, seu Intercapedo, quæ ab exortu pudendi, vsque ad anum pertingit, vbi etiam vesicæ collum, collocatum est, 4. de artic. 45.

Grumus, Græcè *θρόμβος*, est concretus sanguis, lib. de atra bile, cap. 2. estque aggregata concretio sensibilis sanguinis li. de tumor. c. 2. Propriè quidem significat continuæ rei fragmentum & frustum: Inde ad lac & sanguinem Medicis translata vox est, qui *θρόμβωσιν* dixerunt, in lacte quidem quoties à puerperio fœminis lac fluere desinens, in mammis densatur, & in exigua frustra concrescit: in sanguine verò, cùm a venis suis effusus, & in vicina spatia abscedens, siue per Diapedesin, siue eroso aut rupto quomodolibet vase similiter coiit atque condensatur, non in vesica modo, verùm etiam in omni denique corporis cauitate. In qua quoniam præter naturam ineit, calorem natiuum amittit, indeque niger euadit, & cogitur, tandemque putrescit, vt & reliqua omnia quæ extra naturalem locum sita sunt.

Guidez vena, vide *Apoplectica*.

Gula, vide *Oesophagus*.

Gurgulio, vide *Staphyle*, & *Gargareon*.

Guttur, vide Larynx.

Gutturosus, idest, *ἐξεβρόγχους*, quam *gutturemilos*, vocat Hippocr. eos, qui prominentia in anteriorem partem, guttura habent: Guttur enim, Græcis *βρόγχον*, vel totam asperam arteriam nominat, vel fauces tantùm, 3. de artic. 8.

Gynacieia, idest, mulierum passiones, liber de Gynæciis.

Gynecomaston, muliebris mammæ, & subiectæ, ditæque

additæque mammis pinguedinis, auctio est, præter naturam, lib. finit. γυναικομαστὸν, muliebrium mammarum summum incrementum: τὰ δὲ γυναικεῖα, muliebria sunt, mulierum menstruæ purgationes.

H

HABITVS est partium nostri corporis structura, constitutio, & compositio: qua ratione dicimus, huius corpus est habitus solidi, compacti, rari, cuius ratione etiam corpus rarum facilè euaporatur, & syncopen incurrit, habitus vero densiores in morbis cunctanter, diutiusque laborant, 2. de ratione vict. 47. Præterea *Habitus* nomine de omni re vti solemus, quæ constans est, ægræque amouetur; vnde & sanitatem *bonam habitudinem* dicimus, lib. de bona habitudine, & 4. de rat. vict. 25.

Hæmalopa, est oboriens cruenta suffusio ad plagas oculi illatas, 4. de compos. med. loc. cap. 8. & proin sugillatio in oculis, ex plaga, aut ictu, vel effusio, sub contusum locum, sanguine. Vnde Archigenes dicebat; *Hæmalopa* idem malum esse cum *Hyposphagmate*, atque etiam in omni alia corporis parte posse contingere, præter quàm in oculo. Dicitur autem αἱμάλωψ, quasi αἷμα ἐν ὠπί. Dioscorides verò etiam cruorem per adipem sparsum αἱμάλωπα nuncupauit, scribens lib. 2. cap. de hircino & ouillo seuo: vere paulatim aquam affundens, donec ne ampliùs quidem cruentum virus excernatur. Galen. etiam ἐν ταῖς γλώσσαις annotauit αἱμάλωπας vocari rubentes quosdam in cute circulos, qui alio nomine αἰθάλικες appellantur.

Hæmatosis, idest, *Sanguificatio*, vide *Hepar*, & *Sanguificatio*.

Hæmodia, eſt affectus, qui dentes, gingiuaſque infeſtare ſolet, cùm quiſpiam & auſteros, & acidos cibos ingeſſerit, adeoque dentium quidam quaſi ſtupor, cui portulacam manducatam mederi, experientia probat, 2. de loc. aff. 6. Eum affectum oratione quidem explicare, impoſſibile eſt; ſed cùm quis eiuſmodi cibos manducauit, vt iis dentes & gingiuæ malè afficiantur, affectum hunc in eo, & omnibus ſimilem, eſſe credimus, qualem in nobis ipſis experimur. Sunt autem qui τῆς αἱμωδίας nomine, omnem ſimpliciter dolorem dentium intelligant.

Hæmophobus, id eſt, ſanguinis mittendi timidus, 9. meth. 5. vide *Pſycrophobus*.

Hæmoptoicus is eſt, qui ſanguinem ſputo eijcit, lib. 7. de comp. medic. loc. cap. 4. ſiue vomendo, ſiue tuſſiendo, ſiuè ſcreando, ſiue ſimpliciter exſpuendo, reijciatur, 4. de loc. affect. 5.

Hæmorrhagia, id eſt, ſanguinis eruptio, & abundans effuſio, quæ ſi per magnum vulnus fiat, per largum obitur fluxum; ſin auguſtum, per iaculationem, vt in venis ſecandis. Differt autem *Hæmorrragia*, ab *Hæmorrhoide*, quòd illa ſit abundans effuſio ſanguinis ex venis, indifferenter qualibuſcunque, hæc vero effuſio ſanguinis, ex ani, ſediſve venis per diſſultationem, ac paulatim facta, vt quæ vt plurimùm per vaſorum eroſionem fiat, lib. de finit. vnde *Hæmorrhoidas*, ſanguifluas venas, in ano exiſtentes, appellant, 4. de art. 40. Sanguinis e vena, vel arteria vacuatio interdum critica, vt plurimum vero ſymptomatica eſt, & tribus de cauſis contingere poteſt; tunica earum diuiſa, aut reſerato earum ore per ἀναςόμωσιν, aut tranſcolatus ſiue tranſmiſſus per διαπήδησιν. Diuiditur tunica vulnere, contuſione, ruptione, eroſione. ἀναςόμωσις accidit propter

tum

tum vasis imbecillitatem, tum sanguinis, qui ad os eius impetu copiam, adhæc acrem quampiam, quæ illi extrinsecus incidat qualitatem διαπήδησις ex tunica quidē ipsa rarefacta, sanguine verò tenuato oritur: accidere præterea interim potest & ex gracilium vasorum ore adaperto. Cæterum a partibus fermè omnibus profluere sanguis potest, Naribus, Ore, Thorace, Pulmone, Ventriculo, Iecinore, Intestinis, & Hæmorrhoidibus; atque earum partium ἡ αἱμοῤῥαγία dicitur, à quibus ille profluit. Verùm apud Hippoc cùm simpliciter αἱμοῤῥαγία dicitur, non addito partis nomine, quæ sanguinem fundit, id modò sanguinis profluuium intelligitur, quòd è naribus manat, vt annotauit Gal. 1. Epid. Cùm autem τῆς αἱμοῤῥαγίας, nomine omne sanguinis profluuium intelligi possit; eo tamen propriè dicitur, quod confertim fit ἀπὸ τῦ ῥαγῆναι, quod apud Hippoc. significat ἀθρόως ὁρμᾶν, hoc est impetu & confertim prodire, vt Gal. in gloss. explicauit.

Hæmorrhoides, vide *Hæmorrhagia*.

Halituosa, seu *vaporosa*, sunt quæcumque per cutem foras exhalare apta sunt: *humida*, quæ per vesicam; *sicca*, quæ per aluum; quippe à vincenti in singulis eorum substantia, nomina ipsis imponuntur. Contraria *Halituosis*, & *Diureticis*, dicuntur *Emplattomena*, quæ exiguis meatibus cutis, & vesicæ inhærentia obstruunt, & ea detinent, quæ per cutim & vrinas expurgantur: quæ verò opponuntur *solutiuis*, dicuntur *Stryphna*, quod valenter adstringant, 8. method. 2.

Halituosus vapor & *spiritus*, est alicuius corporis partis humiditas, quę ad summum concocta, in tenuem halitum, virtute insiti, & validi caloris soluta, insensibili transpiratione in ambientem effluit; qui halituosus spiritus in animalis corpore ex succis, qui lentè, sensimque

quę excalefiunt, nascitur: vbi verò calor imbecillior est, vel naturalis humor, tùm semicoctus, tùm crassus, tùm glutinosus atque particula densior, vbi crassior excitatur halitus, quam vt transpirare possit, 14. meth. cap. 7.

Harmonia in ossibus, species συναρθρώσεως est, in qua ossium structura, per simplicem lineam fit, non autem, vt in sutura anfractuosam. Sunt autem maxillæ superioris, adhæc narium, & quædam etiam capitis ossa, ad hunc modum inter se iuncta, lib. de ossib. in proœm. Eo modo & pars occipitis infima, & ossa nasi, carpi, tarsi, secum connectuntur. Galenus etiam ad finem commentar. 3. εἰς τὸ καθ' ἰητρεῖον scribit capitis ossa, vbi se tangunt, propriè dici ἁρμονίας; sed translato vocabulo, ῥαφὰς appellari. Caluariæ enim ossa ait, inter se ἥρμοσαι, id est, committuntur; atque idcirco ipsorum contactus, καθ' ἁρμονίαν committi meritò dicuntur: verùm a similitudine eorum quæ suuntur, ῥαφαὶ nuncupantur. Ἁρμονία etiam medicamenti nomen est in catapotia coacti, & perutilis ad sistendas destillationes. Galen. lib. 7. τ̃ κ̃τ̃ τόπους est etiam medicamentum ἀνώδυνον βηχικὸν, hoc est, ad tussim comparatum doloris expers; cuius descriptio est apud Aetium, lib 8. Est etiam ἁρμονία emplastri nomen, quòd describitur ab Aetio.

Hebetudo visus, quæ & *offuscatio visus* nominatur, est summa offensio visionis, sine causa manifesta, lib. Introd. c. 15. Græci vocant ἀμαύρωσιν, Arabes, *Guttam serenam*: differtque ab *Amblyopia*, (ἀμβλυωπία) in eo, quòd magis in illa, quam in hac læditur visio. Si paulatim ἀμαύρωσις conflata est, causas habet easdem, quas etiam ἡ ἀμβλυωπία, si verò repente vnoque impetu incidit, in causa est nerui visiui obstructio, à crassis & viscosis humoribus subitò illapsis, aut eiusdem nerui resolutio.

ſolutio. Habet & plures alias latentes & internas cauſas, habet etiam externas: vt frequentes cruditates, crapulas, inſolationem, capitis inuſtionem, atq; ardorem aut refrigerationem, aut multã lectionem à cibo, aut balnei vſum poſt cibum, vomitiones, & concubitus immoderatos intempeſtiuoſque, ſpiritus violentam cohibitionem; a quibus omnibus caput valdè repletur. Hæc quidem atque his ſimilia, ſi minora imbecilliora que ſint, ἀβλωπίαν: ſi verò & magnitudo, & vehementia ipſis acceſſerit, ἀμαύρωσιν efficiunt.

Hectica febris, duplicem habet ſignificationem; ſic enim dicitur omnis febris ſolutu difficilis (ſiue ſit pituitoſa, ſiue melancholica oppoſita τῇ σχετικῇ, hoc eſt, febri ſolutu facili.) Altera verò ſignificatione; ſpeciatim magis dicitur *Hectica febris*. quæ & *putridæ*, & *Diariæ* oppoſita ſit, diciturque *Hectica*, quòd in habitu corporis, ἕξιν appellant, tanquam in ſubiecto conſiſtat; eſt enim *Hectica febris*, calor præter naturam, in ſolidis partibus ipſius cordis accenſus; vide *Febris hectica*.

Hecticus pulſus, ita vt *Febris hectica* vocatur, qui nõ magnoperè vllo modo variat, cæterùm manet in perpetuum ſibi ſimilis, cohæretque, nec ſoluitur vnquam, quòd totus corporis habitus morbum induat, in eiuſcemodi febribus, & pulſibus, lib. de pulſib. ad Tyrones, c. 8. Ἑκτικὸς σφυγμὸς eſt ſpecies inæqualis pulſus in vna pulſatione, & diuerſis arteriæ partibus, confinis formicanti, qui Græcis μυρμηκίζων dicitur, ſed eo adhuc minor. Pthyſi, Empyemati, & Febri hecticæ proprius eſt, & ſicut hæc, ita nec ipſe magnam mutationem ſuſtinet, ſed perpetuò eſt gracilis paruuſque, quia propter ſiccitatem in longum & latum deduci nequit arteria, & debilis ob facultatis vitalis imbecillitatem, &

præ-

præterea frequens: quia cùm propter auctum calorem pulsus velox esse deberet, nec tamen talis esse hecticis possit propter virium infirmitatem, necesse sit frequentia magnitudinem & velocitatem suppleri.

Hecticus spiritus seu *insitus*, & natura partium substantiæ complantatus, *spiritui influenti* opponitur *naturali & animali*, cum primis solidis corporis in partibus continetur, ex quo quippe compositæ sunt, iisdemque in vniuerso corpore, nec diuisis, nec condensatis, nec è loco suo motis conseruatur, resoluitur autem spiritibus influentibus intensis: vt in phreniticis, vel dissolutis: vt in lethargicis, vel iis, qui cardiaco affectu laborant, lib. Introd. cap. 13.

Hedarius flexus, vide *Glandulosi assistentes*.

Hedra, *Sedes*, *Anus*, *Podex*, dicitur, & Græcis alio nomine δακτύλιος, & περωκτὶς; est autem meatus ventris inferior, continendis, transmittendisque excrementis destinatus. Cùm enim venter totus peritonæo vndique conclusus sit, duo tamen in eo sunt meatus, superior quidem ad stomachum, πυλωρὸς dictus: inferior verò hic, de quo sermo est, ad rectum intestinum, cuius oræ vltimæ incumbit: Est autem instrumentum vacuandis excrementis comparatum. Cuius generis instrumenta cùm sint duplica, aliis excrementorum effluuium imtempestiuum cohibentibus, aliis verò tempestiuum incitantibus, ea quidem ne intempestiuè & præpropere labantur, musculi sedem ipsam constituentes non sinunt. Sunt autem duo ad sedem musculi, quorum vnus rotundus est, solutus, & sine pari siue opposito musculo, per tansuersum ipsi circumfusus, adeò vt rectum intestinum exactè & firmiter occludat, & excrementa intus contineat. Alter verò sedis musculus est geminus, vel etiam tergeminus (eum namque in

duos

duos vel tres diuidere possis) qui obliquè supra rotundum musculum situs sedem sursum retrahit. Quo fit, vt si quando resoluatur aut reddatur imbecillior, sedem ipsam procidnam & prolabentem, vt in magnis contentionibus corporis fieri aliquando solet, sursum retrahare & reuocare non possit, sed ea omnino euersa maneat, nisi manu reponatur. Adhuc *Hedra* apud Hipp. lib. de vulneribus capitis, est ossis fracturæ species talis, vt in eo teli vestigium remaneat, atque appareat, qua telum insederit. Quem quidem affectum à telo acuto fieri necesse est, authore Galeno.

Hedysma, idest, *Vnguentum odoratum*, 1. de compos. medic. loc. cap. 2. Ἡδύσματα dicuntur vnguenta ipsa, quibus ad suauitatem odoris, Aromata adiuncta sunt. Vnguenta autem ea, quæ ἡδύσματα olim vocabantur, succus tantum erant, hoc est, liquida, vt quæ solis ferè constarent oleis, eoque differebant, ἀπὸ τ̃ σωμάτων, vt Plinius scribit, quòd hæc corpus haberent, hoc est, solidiora essent: vtrisque tamen eadem odoris gratia. Dicuntur ἀπὸ τοῦ ἡδύνειν, quod est suaue & odore gratum facere: vnde & ἡδύσματα generaliter dici possunt quæcunque rem aliquam iucundiorem gratioremque reddunt. In qua significatione Galenus lib. 3. de alimentis pinguedinem & adipem carnium ἡδύσματα esse dixit: Cibis enim suauitatem potius conciliant, quam in alimentum vertantur.

Hegemonice, ἡγεμονικὴ, idest, principis animæ virtutes, sunt rectrices, & animales, quæ in capite collocantur, videl. facultas imaginatrix, ratiocinatrix, & recordatrix, lib. de sympt. diff. cap. 3.

Helcydria, idest pustulæ vlcerosæ in capite genitæ, 1. de composit. medic. loc. cap. nono. Ἑλκύδριον dicitur omne vlcus paruum, nec eo nomine certa vlla

species

species vlceris designatur.

Heliosis, Ἡλίωσις, *Insolatio*, est corporis in Sole apricatio. Remedii genus est veteribus Medicis vsurpatum variis modis, quo alii ad Solem eiusque radios exponebantur, siue stantes, siue ambulantes, siue iacentes; quo remedio præmissa per aluum euacuatione, iuuabantur Hydropici, Ischiadici, Nephritici, Paralytici, Elephantici, Cæliaci, Hystericæ mulieres, & alba vteri fluxione laborantes, & Cephalalgici, vbi ex eo auxilio, corporis perspirationem vberiorem, sudores, alui adstrictionem, adipis consumptionem, tumorum laxorum, tum maximè hydropicorum detumescentiam, facilem respirationem, omnisque superflui humoris absumptionem fuissent consecuti.

Helodes febris, vide *Febris Helodes*.

Helos, siue *Clauus*, est callosum tuberculum, album, rotundum, capiti clauorum simile, toto in corpore proueniens; sed pedum plantis, digitisque potissimum, & calcaneis accidit, & oculis; vide *Clauus*.

Helosis, est curua ac reflexa palpebræ euersio, vtroque oculi musculo conuulso, partemque Tarsi sibi continuam, ad se ipsum trahente, quod in magnis morbis, magnum malum significat. Hanc ipsam palpebrarum contorsionem, Hippocr. vocat *Campylon*, 10. de vsu part. cap 9.

Helminthes, uide *Elmintes*.

Hemitritaos febris, ἡμιτριταῖος πυρετός, *Semitertiana febris*, uide *Febris semitertiana*.

Hemicrania, affectio est dolorosa, circa dimidiam capitis partem, aliquando dexteram, aliquando sinistrã (quæ iuxta suturam sagittalem terminatur) vt plurimũ per circuitum exacerbatur, plerisque circa temporum musculos dolentibus, quibusdam in vertice capitis; quidam

dam verò adeò vehementer dolent, vt ne manuum contactum facile ferant, in quibus pellicula Caluam ambiens, læsa est. Dicitur etiam aliquando *Heterocrania*, Græcè ἡμικρανία & ἑτεροκρανία, 2. de compos. med. loc. c. 3. Estque & aliud *Hemicraniæ* genus, quòd *Sphacelodes* nominant, estque conuulsorius dimidiæ partis capitis dolor, 2 de loc. affect 7. Causa doloris tanti est vaporum aut humorum, aut vtrorumque vel multorum, vel calidorum, uel frigidorum, vel acrium salsorumque influxus, siue per venas, siue per arterias. Affluunt autem hi, vel quòd à cerebro, eiusque membranis foras pellantur tanquam redundantes aut vitiosi, vel quòd a subiectis partibus sursum mittantur; ac vapores quidem tensiuis doloribus afficiunt: biliosa excrementa mordaces inducunt: plenitudo grauitatis sensum adfert: rubor & calor, calidos humores significant. Ἡμικρανικὰ φάρμακα dicuntur medicamenta topica, curandis *hemicranijs* conuenientia. Ea non sunt vnius generis: alia enim magis, alia minus calida sunt: omnia tamen calida esse oportet, multum quidem, vbi non est multus calor. maderatiùs verò, si multa caliditas in dolore percipiatur: tunc enim ad reprimendum caloris excessum, calidis pharmacis aliquid refrigerans miscendum. Omnia etiam aliquid habere oportet, quòd firmitatem & robur addat, quòd adstringentem scilicet habet facultatem,

Hemiplexia, ἡμιπληξία, *Paraplegiam* significat, vide *Paraplegia*.

Hepar, quòd & Iecur, est membrum princeps in dextro hypochondrio collocatum; venarum omnium principium, & primum sanguificationis, (quam *Hæmatosin* vocant) officina, & instrumentum est, & nutrientis virtutis fons, 4. de vsu part. cap. 12.

He-

Hepatica vena, vide *Axillaris*.

Hepaticus affectus,(quæ & *Hepatitis* nominatur, de sympt.differ.5.) est Iecoris imbecillitas citra phlegmonem, cùm nutrimentum per vasa, quæ in mesenterio sunt, veluti per ora quædam semicoctum attraxit, rursusque per eadem semicoctum ablegat in intestina; unde oritur excretionis species, maximè similis lotura carnium cruentarum, ac recenter enectarum, siue, quod idem est, aquosi sanguinis. Atque hoc quidem symptoma semicoctorum ciborum, vomitioni ob p.n.affectum uentriculi quæ excitatur, proportionatum est, 3. de sympt.caus.c.2. Eos igitur, qui sic affecti sunt, & quibus uisceris ipsius uires fuerint imbecillæ, *Hepaticos* uocat, affectumque hunc, *Hepaticum fluxum*, alium à *Dysenteria* facit, 5.de loc. aff. 7. Affectio igitur *Hepatica* appellata, ueluti etiam & *Cœliaca*, & *Stomachica*, citra tumores præter naturam, circa ipsas partes contingit; inflammatum enim esse hepar, aut abscessu laborare, aut induratum esse Medici dicunt, aut aliud quippiam tale, non tamen *hepaticum* uocant hominem ipsum, cui tale quid accidit, 8.de comp.med.loc.cap.6.

Hepiala febris, ἠπίαλος πυρετὸς, uide, *Febris hepiala*.

Hepsema, id est, *Sapa*, uide *Apothermus*.

Herculeus morbus, vide *Comitialis*.

Hermaphroditon, Ἑρμαφρόδιτον, est uitiosa membrorum genitalium conformatio, præter legitimum pudendum, alterius etiam sexus pudendo apparente. Huius uitii quatuor differentias esse. Leonides memoriæ prodidit, tres quidem in uiris, unam in mulieribus. In uiris quidem alias iuxta τὸ περίναιον; alias in medio scroto, pudendum muliebre pilosum apparet; alias uerò, quæ tertia differentia est; per id ipsum quòd in medio scroto pudendi formam habet, urina emittitur: in mulieribus

lieribus autem ſuprà pudendum iuxta pubem virile frequenter genitale reperitur tribus quibuſdam extantibus corporibus, vno tanquam cole, duobus autem veluti teſticulis. Sed fere fit, vt è duobus pudẽdis alterum iners ſit & inualidum, nec niſi rariſſime vtrumque ad Venerem idoneum habetur. Pluribus verò etiam vtrumque imperfectum eſt, vt nec maris, nec fœminæ opus exercere poſſit. Quod Auſonius hoc Epigrammate indicauit.

Mercurio genitore ſatus, genitrice Cythere,
Nominis vt miſti, ſic corporis Hermaphroditus,
Concretus ſexu, ſed non perfectus vtroque,
Ambiguæ Veneris, neutro potiundus amori.

Nomen huic malo datum eſt ab Hermaphrodito, quem Mercurij & Veneris filium fuiſſe, & ἀνδρόγυνον, hoc eſt, virũ, & mulierem peribent: A quo, qui vtrumque ſimiliter ſexum habent, ἑρμαφρόδιτοι καὶ ἀνδρόγυνοι appellantur.

Hernia, vide *Ramex*, & *Celes*.

Herpes, qui & *Serpigo* nominatur, eſt repens inflammatio, ex ſyncera flaua bile, ſuam ſeruanta naturam; quæ ipſa bilis flaua ſi cum ſanguine per totum corpus deferatur, morbum facit, qui *Icteros*, ideſt, *Regius*, appellatur; ſola verò quando ab aliis ſuccis ſecreta eſt, & in aliquo externo membro conſiſtit, *Herpes* vocatur, quæ ſi craſſa ſit, totam exulcerans cutem, vſque ad ſuppoſitam carnem. *Herpes exedens*, ſiue *Esthiomenes*, ſiue *Phagedena*; ſi verò tenuior fuerit, id quod in ſuperficie eſt, tantum veluti deuriens, generis ſortitur appellationem, ac ſimpliciter, & ſine adiectione *Herpes* vocatur. Altera *Herpetis* ſpecies *miliaris*, Græcis *Cenchria* vocatur, quoniam paruæ poſtulæ, ac multæ per ſummam cutem ſimiles *milijs*, in ea excitantur, quæ non protinus

S vlcus

vlcus faciunt, quemadmodum alter, ſed interpoſito tempore in vlcus abeunt, 2. ad Glauc. 1. & 6. aphor. 45. Eſt autem omnis *Herpes* eiuſdem generis cum *Eryſipelate*, atque huius quoque magis cum eo, quod exulceratum eſt: differunt autem humoris tenuitate: eſt enim admodum tenuis, qui *Herpetem* excitat, adeò vt non ſolùm interiores partes, quæ vtique carnoſæ ſubſtantia ſunt, tranſeat, ſed etiam cutem ipſam, ad ſummam vſq; cuticulam tùm erodat, tum exedat, quando ſi hanc quoque ſudoris vice tranſiret, haudquaquam vlcus excitaret, 15. Meth. 17. & 2. meth 2.

Heterocrania, vide *Hemicrania*.

Heterogeneum, vide *Diſſimilare*.

Heterorhythmum pulſum vocamus, qui alterius ætatis habet rhythmum, lib. finit. vide *Pararhythmus*.

Hexis, habitus, varia ſignificat. Primum quidem eo nomine in re omni vti ſolemus, quæ ſtabilis eſt, & ęgrè mouetur a ſubiecto. Quomodo & Ariſtoteles vſurpauit in Logicis, diſtinguens ἀπὸ τῆς διαθέσεως, ideſt, a diſpoſitione. Hic comparatur a multa longaque διαθέσει: Proinde ſecundum eam ſignificationem, id quod eſt, ἐν δυσλύτῳ διαθέσει, ſiue ſanitas, ſiue morbus, ſiue aliud quodlibet, καθ' ἕξιν διακεῖσθαι dicit vt ſcribit Galenus, lib. method. medic. Hic contrarium eſt κατὰ σχέσιν, ſiue ἐν σχέσει, vt idem docet lib. 8. idem ſignificans quod ſimpliciter ἐν τῇ διαθέσει. Sic autem ſimpliciter dictus. Habitus neque bonum, neque malum ſignificat; ſed eum in hominibus valetudine deſignare volentes, illum εὐεξίαν, hunc καχεξίαν nuncupamus. Sunt enim hę duæ τῆς ἕξεως, differentiæ Medicis ſupra cæteras vſurpatę, vide *Affectus* qui & *Scheſis*.

Hiatuli, qui & *Hyatuli* dicuntur, & σωκοδόντες Græcè vocantur, ij ſunt, quorum venter inter comedendum

in

in ore inuenitur, quod accidit in vehementiore appetentia, & fame nimia, in qua venter quibusdam animalibus sursum procurrit, adeò vt nonnulli cùm primùm incipere eum affectum sentiunt, foras repere sibi ventrem dicant: aliis verò, cibos, quos adhuc mandunt, nec dum satis ore confecerunt, famelicus ventriculus eripit plane inuitis, 3. de anat. facult. 8.

Hidroa ἱδρῶα τὰ, postulæ quædam genitalium partium sunt, summam cutem occupantes, & exulcerantes, 3. aphorism 21. Oriuntur vt ipsum nomen ostendit, ab earum partium sudore acri, bilioso, & mordaci, qui perfacilè ijs in partibus putrescens, pruriginem mouet, cutemque velut vlceribus exasperat. Dicuntur & *Intertrigines*, 6. de simplic. cap. de Balaustio, Græci vocant ἱδρῶα, & παρατρίμματα; Plinius vocat *Attrita*. Vide *Sudamina*.

Hidros, *Sudor*, ἱδρὼς, est humidum tertię concoctionis excrementum, per cutem in aquæ speciem erumpens. Et cum tenuissimum quidem sit huiusmodi excrementum, facilè eiicitur, partim in speciem halitus ab insito calore solutum, & per transpirationem vacuatũ: partim violento motu confertim in aquæ specie, erumpens. Appellant autem Medici, quod ita excernitur, *Sudorem*: quod aliter erumpit, non *Sudor*, sed ὑγρασμὸς, ὑγρασία, & δίεσις, hoc est, *Mador*, à plerisque appellatur. vide *Sudor*.

Himas, affectus est *Gurgulionis*, à Corrigiarum similitudine sic dictus, cùm longior, gracilior, sicciorque euaserit: (talis enim *Loro* non inepte comparari potest, quòd Gręci ἱμὰς nuncupant) differt a *Cionide*, quod in hac *Gurgulio* non extenuatus est, sed crassitiem ex fluxione solito maiorem vt plurimùm adeptus esse videtur. Prouenit, inquit Aetius, cùm ex suffitu nimium

S 2 igne-

ignefcit: tunc enim gracilefcit,& fecundum omnem dimanfionem comminuitur.

Hippocratica facies, vide *Facies Hippocratica*.

Hippocraticum fcamnum, eft machina quædam, quā Hipp. confulit præparandam iis, qui in aliqua magna vrbe curati funt, 1.de art.4.

Hippos, vide *Equus*.

Hirqui, vide *Anguli*.

Homiomeres,& *Homœomeres*, ὁμοιομερεῖς, *Homogenea*; ideft, *Similares*, *Elementares*, & primæ corporis noftri particulæ, 6.de fanit.tuend.c.2. quas etiam prima corpora vocat, 8.de placit.8 fic autem dicuntur partes, quę in fimiles diuiduntur particulas, ideft, omnes earum partes, tum fibi mutuò, tum toti fimiles habentur, quæ & fimplices etiam & primæ, & incompofitæ nonnunquam appellentur, quòd ex illis conftitutæ fint particulæ, quæ organicæ, ideft, Inftrumentales, fiue Officiales vocantur: Sunt autem hæ; Os, Caro, Vena, Arteria, Neruus, Ligamentum, Tendo, Membrana, Adeps, Vnguis, Cutis. His adduntur humores; vt fanguis: & qui in oculo funt, cryftallinus, & vitreus humor.

Homonyma, duplicia funt; aliqua quidem nullo pacto inter fe communicantia, & conuenientia; vt, cùm Canem dicimus terreftrem, & marinum, atque hæc *æquiuoca* dicimus: alia verò, quæ fynonymis, ideft, *vniuocis*, aliquatenus conueniunt, quatenus ab vno factam appellationem habuerint, lib 4.de vict.rat.13.

Homoplatæ, aut *Omoplatæ*, quas *opertas fcopulas* vocant, partes funt, quas ij, qui toto thorace refpirant, attollunt fenfibiliter, & notabiliter, ex difficultate refpirationis, præcordia furfum variè & inæqualiter trahentes, 10.Meth.cap.8.]vide *Omoplatæ*.

Homotona, vide *Continua*, & *Epacmaftica*:

Horam

Horam vocat Galenus, id tempus anni, in cuius medio caniculam exoriri contingit, 2. de aliment. facult. cap. 2. vide *Fugaces*.

Horarij fructus, vide *Fugaces*.

Hordeolum, est Apostema, nascens in extremitate palpebrarum, lib. de ocul. cap. 9. appellaturque *Crithe*, *Hordeum*, siue *Oculorum tuberculum*, lib. de remed. par. facult. cap. 10. vide *Crithe*.

Horectica medicamenta, quæ fastidium cibi auferunt, & appetentiam eiusdem cient; & intendunt, de Dynamid. in procemio.

Horrida febris, φρικώδης πυρετὸς, dicitur apud Hippocratem, 1. de morb. vulg. non simpliciter ea febris, quæ cum horrore inuadit (id enim innumerabilibus accidit febribus) sed exquisitus hemitritæus, in quo videlicet magnam accessionis partem horrores sæuiunt, eo maxime die, in quo tertiana, & quotidiana continua simul concurrunt, 2. de differ. febr. vide *Febris horrida*. Eam biliosus pituitosusque humor ex æquo misti committunt, itaque confusi horrorem mouent, non per initia modò accessionis, sed etiam per totam propè accessionem. Tunc autem duobus modis horror iste commouetur per reduplicationem, & per inæqualem incrementi motum: Hoc breuioribus horroris internallis, illud longioribus distinguitur: Vtrumque autem febri semitertianæ proprium est, propter humoris, à quo gignitur, inæqualitatem, vt docet Galenus.

Horror, est inæqualis concussio totius corporis, & punctio quædam quasi, seu vlceratio summæ cutis, & ipsius carnis sensibilis, ab humore tenui, & acri, per illá transeunte, 3. de sanit. tuend. cap. 5. & 10. meth. cap. 4. fit eodem modo, & ab iisdem causis, à quibus rigor; sed horroris causæ mitiores, pauciores, quiescentes, & minus

motæ sunt, quam rigoris. Nam excrementum mordax, erodens, nitrosum, salsum, amarum in cute, vel subdita illi carne motum, vt intentione qualitatis & motus rigorem vel maximum, vel medium, vel minimum excitat, prout causæ magis vel minùs erodunt, abundant, mouentur, ita paucitate, tenuitate, & motionis impetu inferius, horrorem tantum mouet. Vt autem horror minus quiddam est quam rigor, sic maius quiddã est refrigeratione & inæqualitate, Qui enim refrigerationẽ committit, humor frigidus est, crassus, & immotus. Qui verò inæqualitatem, minimum calidus, tenuis, motusq; vt in ea ferè non motus, sed sensus tantum, qualis in vlcerosa lassitudine, vel prurìtu sentiatur. Qui corpore sunt robusto, & vix patiente, horrore vel rigore minùs tentantur, quam qui sunt corpore imbecillo, & sensu facili præditi. Vide *Frigus*.

Humeraria vena est, quæ in superficie brachij exteriori collocata, iuxta interiorem superficiem musculi Deltoidis, ad extremum ipsius protenditur, 3. de anat. adm. c. 5. Hanc *Omigam* Græci vocant, 1. de anat. adm. c. 11. dicitur autem *Humeraria*, vel *Humeralis*, quod obliquior à Clauicula sensim recedens, se porrigat ad Humerum, lib de venar. & arter. dissect. cap 6. Eadem *Vena capitis Cephalica*, & *Vena cubiti externa* dicitur: Vide *Cephalica*.

Humerus, totum illud est, quod apparet in ea dearticulatione, qua superior humeri pars, quæ *Epomis*, & *Superhumeralis* dicitur, ad Collum vergit, & a posteriori parte, ossi scapulæ; ab inferiori autem, ei ossi, quod, dum totum brachium attollitur, manifestum fit, & *Ala* nuncupatur, 1 de artic. 4. & 62.

Humilis pulsus, vide *Latus*.

Humor, & *Succus*, non idem est; *Humor* enim est hu-

humiditas quædam, quæ in corpore animantis est; *Succus*, humiditas est, quæ in fructibus, quibus vescimur, continetur, & ex medicamentis vegetabilibus exprimitur, lib. de humor. comm. 1.

Humor vrinæ, est id, quo in re ipsa vrina est, sub quo nomine, & substantia, & color vrinæ continetur; præter hæc, quòd in vrina reliquum est; *inhærens* dicitur, & eiusdem contentum, lib. de vrina, cap. 1.

Humorem mucosum, eum appellare consueuit Hipp. qui lentore quodam & albedine præditus, ad exangues partes, idest, ossa & cartilagines, pro nutrimento cogi consueuit; cùm imbecilla ita natura est eorum, vt bene conficere alimentum in ipsis nequeat, sed quasi semicoctum relinquat, 3. de artic. 65.

Hyaloeides humor, Υαλοειδὴς ὑγρὸν, est humor oculi tertius in posteriori illius sede collocatus, qui & *Vitreus* dicitur, & *Hyalinos*; qui quantò crassior & albior est sanguine, tantò à crystallino humore, humiditate sesanguine, tantò à crystallino humore, humiditate secedit atque albedine, 10. de vsu part. cap. 1. Hic non ambit vniuersum crystallinum, sed dimidium tantum posteriore parte, vt qui eius diametrum nõn excedat, qui a dextra eius parte, in sinistram ducitur. In eum vsum a natura comparatus est, vt crystallino humori alimento esset, eamque ob causam inter eum & sanguinem propè medius factus. Vitreus hic humidus est instar vitri, a quo nomen habet, igne liquefacti, & tam albus, quam cùm minimum nigri multo albo permistum est. Sed cùm neutri horum humorum vena insit, per Diadosim crystallinus à vitreo, & vitreus a tunica ipsum ambiente, quam ἀμφιβληστροειδῆ vocant, nutritur, quæ non est aliud quam nerui optici substantia in mucum cerebro similem soluta; vide *Crystallinus*.

Hyatuli, vide *Hiatuli*.

Hyboma, *Curuamen, Gibbositas*, Ὕϐωμα, idem est ac Κύρτωμα, vox generalis est apud Hippocratem, significans omnem vertebrarum eruersionem, & luxationem, præter naturam, 3. de artic.

Hydaris, *Aquula*, substratæ superiori genæ pinguedinis extima parte augmentum est, qua fluunt præter naturam oculi, lib. finit. Sunt autem *Hydatidæ*, humiditates illæ, quæ circa vnctuosa, & viscosa corpora per medium spatium, inter duas portiones tunicæ Periostij adnascuntur, quæ corpora molliendarum sua pinguedine palpebrarum gratia, à natura fuerunt creata, 10. de vsu part cap. 7. Pinguis autem ea substantia palpebrę cuti naturaliter substantia in aliquibus, & præsertim pueris, ceu natura humidioribus, augescens supra modum ὑδατίδα parit, quæ oculum pondere suo grauans, fluxionem in eo excitat, facitque vt ab oculis humor præter naturam stillet. Palpebræ igitur hoc vitio detētis infra supercilia aquam intercutem repræsentāt, nec sursum attolli possunt; si verò digitis ipsas deprimamus, inde digitos quòd medium intercedit, inflatur. Horis autem antelucanis potissimum defluxione tentantur, neque contra Solis splendores cernere sustinēt, sed illacrymant, continuisque lippitudinibus infestantur. Si magna ὑδατὶς est, non nisi manu curatur: quæ parua est, siccantibus remediis iuuatur.

Hydatodes vinum, Ὑδατώδης οἶνος, est, quod multa aqua dilui potest, vel iam dilutum est, 5. de san. tuen. cap. 12. Vinum autem *Oenodes* vocant, quod multam sustineat aquæ mistionem, & imbecilles uires feriat: cui opponitur ὀλιγόφορον, idest, *aquosum vinum*, quòd paucam sustineat aquæ mistionem, 7. meth. 6.

Hydatoeides, ὑδατοειδὲς δαπῶδες ὑγρὸν, aqueus humor, unus ex oculi humoribus, crystallinum anteriore parte

cir-

circumdans,& medium complectens. Hic totum illud ſpatium, quòd inter cryſtallinum humorem, & pupillā intercedit, replet, ſectaque cornea tunica primus effluit. Cēſetur autem verus humor, vt qui aquæ modo effluat, & pellucidus fit: inde ὑδατώδης dictus eſt. Alii verò, ipſum ὠοειδές, hoc eſt, Ouo ſimilem, ſiue Albugineum nuncupantur, vt Aetius, lib.7.c.1. quod magnam gerat cum ouo humore ſimilitudinem albo ac tenui. Cæterum cùm eo humore permultum etiam ſpiritus ineſt, qui qui oculi tunicas ita diſtendit, vt nulla vſquam parte laxæ, aut corrugatæ videantur, magno vſui eſt non modò replens ſpatium inter corneam & cryſtallinum mediū, ſed vetans etiam, ne ab externo aere & ipſe cryſtallinus humor, & vuea tunica exiccentur, ſimulque colorum diſcrimina primus excipiens, ne primo ſtatim eorum obiectu cryſtallinus perculſus læderetur.

Hy*derici*, qui & Hy*dropici*, & *Vtricularij* dicuntur; lib. de atra bile, cap.9. ſunt laborantes aqua inter cutem, 5. de loc. affect. 7.

Hy*deros Phlegmatias*, vide *Leucophlegmatias*.

Hy*deros*, eſt ſpecies Hydropis, quæ *Anaſarca* dicitur, de ſympt. cauſ. cap. 2.

Hy*dragoga medicamenta* ſunt, quæ aquam Vtriculariis, Hydropiciſque educunt, lib. de atra bile, cap.6. inde Hy*dragogia*, Latinis *Aquæ ductus* ſanguinis lationem per venas (nomine à ſimilitudine fluminis, ad riuos translato) ſignificat; qui fit ſpiritu, vna cum caliditatē per ventrem exeunte, ac deinde ſecum confractas nutrimenti particulas deferente; Gal. in Timœum Platonis, fol. 587.

Hy*drelæum*, eſt compoſitio ex aqua & oleo, Ὑδρέλαιον, incerta autem & multiplex miſturæ ratio eſt. Refrigerat, ideoque à Galeno adhibetur ad dolores capitis

tis ex febre. & ciendis vomitionibus conuenit, si tepid-
detur, 2.simpl.25.

Hydrenterocele, herniæ species est composita, quan-
do videlicet, vna cum intestino, aquosus humor in scro-
tum descenderit; lib finit.

Hydrocele, vide *Cele, & Sarcocele*.

Hydrocephalon, est humoris aquosi, vel fæculenti san-
guinis collectus tumor, in parte aliqua corporum eorũ,
quæ caput concinnant, lib finit. Est autem is humor pi-
ger & deses, tribusque in locis colligitur: aut inter Cu-
tem & Pericranium, aut inter Cranium, & Pericranium
aut inter cranium, & Cerebri mẽbranas: aliqui addunt
ex Aetio quartum locum, inter Cerebrũ, & eius mem-
branas, sed tunc nullã recipit curationẽ. Pueris maxi-
mè familiaris morbus est, & eorum proprius. Multis au-
tem de causis aqueus ille humor colligitur, quarũ aliæ
euidentes, aliæ internæ sunt. Interna quidem est, cum
sponte sua vasa capitis rarescunt, & aquosam illã sub-
stantiam, quæ sanguini mista est, in locum aliquem
effundunt, vnde totum caput intumescat. Externa
verò euidensque causa est plaga, aut contusio, non om-
nis quidem, sed quæ infantibus præsertim ab obstetrice
infertur in puerperio, rudiùs contracto, oppressoque
eorum capite.

Hydromphalon, coitio, & concretio in vmbilico (fæcu-
lenti humoris, qui sub tunica ibidem congeritur, &
continetur. lib. finit. Græcè, Ὑδρόμφαλον.

Hydrophobus, idest, *aquæ timidus*. Ὑδροφόβος is propriè
dicitur, qui ex morsu canis rabidi, aquam reformidat, 5.
meth.5. inde *Hydrophobis*, idest, *aquæ timor*, ex rabidi
animantis mordicatione prognatus. Alijs statim, alii
quadragesimo die, aliis etiam serius superuenit. Sed ne-
quo eorum qui a rabioso cane demorsi fuerint, immuni
ab

ab ea affectione est, qui neglexerit, aut malè subierit curationem, idque maxime, si corpore fuerit cacochymo & melancholico. Ii tantum autem aquam (nec eam modo vt fertur, sed omne etiam liquoris genus) metuunt, vt ea visa animo vehementissime perturbentur. Res quidem admiratione digna, cùm ita affecti canibus fere similes euadant non modo rabie, latratibus & morsibus æquè pestiferis, quibus obuiam factos petunt, sed calida etiam siccaque intemperie & siti. Huius causas qui inuestigarunt, existimant eos aqua tantoperè auersari, quòd in ea tanquam in speculo, intueantur se rubenti facie, toruis oculis, & supra humanum morem efferatis: vnde non aquam modo, sed quicquid etiam pellucidum est, abhorrent. Alij dicunt fieri ijs *Hydrophobiam*, quo Canis, a quo demorsi sunt, imaginem in aqua cernere sibi videantur. Nam vt fertur, cùm Philosophus quidam eo affectu laboraret, & falsò, sicut cæteris, Canis species ante oculos obuersaretur, & propterea a bibendo deterreretur, animum fortiter recolligens, secumque reputans, quam absurdum sit canem in balneo versari, aquam intrepide bibisset, sitimque explesset, curationem est consecutus. Alij, metum aquæ gigni docent, ab immodica siccitate, quasi in cótrarium habitum mutata penitus humida eorum substantia. sunt qui vanam esse huius rei caulæ inquisitionem dicant, ipsamque ὑδροφοβίαν nihil aliud esse, quam insaniæ ex atra bile genus. Est enim magna huius ueneni cum eo humore similitudo, notumque est ualde differentes esse melancholiæ differentias, cumq; omnium melancholicorum communis sit metus, alios tamen alia timere.

Hydropici, vide *Hyderici*.

Hydrops, ὕδρωψ, est aqua inter cutem, in quo per cutem extentam, siue aer & flatus, siue humor ali-

quis

quis in profundo conclusus, locatur; si igitur in membrana abdominis interiore, *Peritonæo* Græcè dicta, aer recludatur, fit Hydropis species, quæ *sicca* ab Hippocrate vocatur; si verò humor, fit *Ascites*, qui & Hy*drops aquosus* ab eodem dicitur, 4. aphoris. 11. Eius tres sunt species: prima, *Ascites*, ἀσκίτης, quæ fit cùm ter membranam Peritonæum, & intestina, plurimus aquosus humor coaceruatur, qui locus, aquoso humore, vtris modo impletus videatur; vnde & *vtricularem* appellant, Barbari corrupta voce *Aselitim*. Altera, *Tympania*, τυμπανίας, καὶ Τυμπανίτης, dicitur, qui fit, vbi flatus, ac spiritus copiosius, in iisdem ventris locis congregatur; Hoc nomine à *Tympano* omnibus notissimo instrumento, appellata est; si enim pulsetur venter inferior, instar *Tympani* sonum edit. Tertia *Anasarca*, Ἀνασάρκη, ὑποσάρκη, καὶ Λευκοφλεγματίας dicitur, fitque quoties per totum corpus humor pituitosus diffunditur, adeò vt instar spongiarum, aut papyri, vniuersa caro permadida appareat, ideòque in ea totum corpus intumescit, ac mortuo simile euadit. Sed omnium ferè communia ista sunt, quod iecinore vehementer refrigerato oriantur, sintque deprauatæ sanguificationis symptomata, siue primario propter phlegmonem, aut scirrhum, aut aliud vitium, iecur malè affectum sit, siue lege consortij, quod illi cum aliis partibus intercedit, quodque omnis à cachexia initium sumat. Fieri quidem non potest vt hydrops vllus citra hepatis refrigerationem gignatur: id quod illi contingit tum per se, tum etiam liene, aut ventriculo refrigerato. Compatitur propterea aluo & intestinis, maximè ieiuno, pulmoni, renibus, & septo transuerso. Sed & immodica per hæmorrhoidas, aut vterum, aut dysenteriam, sanguinis euacuatio, hydropem

gignit

gignit, ſicut & conſuetæ vacuationis ſuppreſſio: His enim de cauſis refrigeratur hepar, poſt verò aliquando & durum fit. Quamuis autem frigida intemperies hydropem pariat, omnes tamen hydropici & febricitant & ſitiunt, quod humor circa viſcera deſes nec perflatus ſalſedinem putredinemque colligat. Sed febris quamuis aſſidua, lenta tamen eſt, cum pulſo paruo. Adhæc omnes ſpirandi difficultatem, tumorem, grauitatem, colorem vitioſum, cibique faſtidium incurrunt.

Hy*drops, aquoſus*, & *ſiccus*; vide Hy*drops*.

Hy*drops matellæ*, vide *Diabetes*.

Hy*drops in vas vrinale*, vide *Diabetes*.

Hy*cloeides*, vide *Cryſtallinus*.

Hy*gieia*, ideſt, *Sanitas*; eſt affectio, conſtitutioque partium, cuius ope, functiones ſecundum naturam edimus, 1.meth.9. Inde ὑγιεινὴ ſalubris medicinæ pars eſt; quæ ſanitatem tuetur, & imminentes morbos præcauet, lib.introd.c.7. ὑγίεια (per ſyncopen ὑγεία) emplaſtrum etiam Cephalicum eſt; quod & *Panaceam*, & *Trium fratrum* vocant. Heras ὑγίειαν facit ad nomas; & omnia vlcera maligna. Valet ad plurima, ad quæ commendat ipſum Aetius, lib.13.cap.de Emplaſt.Cephal. ὑγιεινὴ verò, cæteras medicinæ partes dignitate antecellit, duobuſque ſummis continetur præceptis: optimè valentia corpora ſimilibus eſſe conſeruāda: quæ parum ab optima conſtitutione deſciſcunt; aut quodammodo ad neutrum ſtatum accedunt, modico contrariorum vſu ad mediocritatem reuocanda eſſe: Itaque ad eam pertinent aeris, cibi, potus, exercitationum, ſomni, vigiliarum, excretionum, atque affectuum animi diſcrimina; de quibus Galenus copioſiſſimè diſſeruit. ὑγιεινὸν, ſalubre tripliciter apud Medicos dicitur: vt corpus, vt cauſa, vt ſignum. Salubre autē

corpus

corpus tripliciter dicitur: aut simpliciter, quòd ab ipso naturę ortu bonam habet temperaturam in simplicibus & primis particulis, atque in his quæ ex ipsis componuntur, est commensuratum, aut, vt nunc, quòd in præsenti est, sanum. Est verò [& hoc ipso tempore quo sanum existit, si non optimam, at sibi propriam habens temperaturam, vt multum autem, quòd à constitutione optima non admodum deficit, vt explicat Galen. in art. med.

Hygrocyrsocele, id est, *aquosus, simul & varicosus ramex*, est dilatatio vasorum testem nutrientium, & lenti humoris copiosissimi in Scroti aliqua parte collectio, lib. finit.

Hy*men*, Hy*menæon*, vide *Colliculum*.

Hy*oeides*, siue Hy*psiloeides*, siue *Lambdoeides*, à similitudine, quam cum Υ & Λ (quæ inuersa, non est valdissimilis ab υ) Græcis obtinet, dictum est os capiti gutturis incumbens, rectum secundum colli longitudinem, & leniter cauum, pluribus ossiculis contextum, & ad radicem linguæ situm, firmamentum est linguæ & laryngis musculorum. Os namque eius maximum, quòd totius ossis velut basis est, anteriore parte ad securitatem gibbum est, posteriore linguam spectante cauum, ad continendum. Huic autem alia duo vtrinque ossicula, velut duo cornua vniuntur: vnum breuius & inferius, osse vnico constans, in thyreoeidis (est autem laryngis cartilago] apophysim prolongam inserto: alterum gracilius, longius, rotundius, ossiculis tribus vel quatuor colligatis inuicem, ad styloeides radicem ascendentibus conflatum: Quo loco quibusdam, præsertim mulieribus ligamenta sunt tantùm sine ossiculis, ab osse hyoeide ad styloeides ascendentia. Est autem os hyoeides quadrupedibus multum diuersum ab humano, lib. de musc.

musc.dissect.cap 13. quod & *Pharyngethron* vocant, li. de vocal.inst.dissect.cap.6.

Hypelata, *Catotherica*, siue *Deiectoria medicamenta*, sunt. quæ renes, vesicam, & gibbam iecinoris partem, cum multo vitioso succo sunt referta, expurgant, 7. method.13.

Hyperbolica *figura corporis* est, quoties quatuor membra, Græcè κῶλα, idest, *Crura*, ac *Manus*, aut summè extenduntur, aut immodicè inflectuntur, ipsa item spina, cuius partes vertebræ quoque in ceruice existunt, cùm plus nimium incuruatur, aut extenditur. 1. prog. 13

Hypercatharsis, Ὑπερκάθαρσις, *Superpurgatio*, immodica est ex medicamento violentiori epoto purgatio, in causa ergo est vis nimia medicamenti, quòd vasa ad ventrem attinentia, mordens, aperiens, & continenter irritans, atque conuellens, corpora tota, eorundemque omnes vires naturales cum primis eneruat ac dissoluit. Sed cùm initio vasa modicè pateant, nec multum imbecilla sint, non nisi quod tenuissimum est, minimèque naturæ familiare excernitur. Tandem verò vasis tum multum dehiscentibus, tū imbecillioribus redditis, succedit eorum vacuatio, quæ sunt naturæ charissima. Quamobrem in ὑπερκαθάρσει primùm flaua bilis, deinde pituita, demùm atra bilis, postremò sanguis, (quippè quem sanguinem natura habet familiarissimum) excernitur, initio tenuissimus, demùm crassissimus: Itaque medicamento dato pituitam ducente, si immodica fiat purgatio, primum flaua bilis, mox atra, vltimo loco sanguis excernitur. Si verò quòd flauam ducat bilem exhibitum sit, pituita sequetur, tertia atra bilis, quartus tandem sanguis. Quod si medicamentum datum sit atram bilem purgans, eam quidem primùm vacuabit deinde flauam, postea pituitam, postremò sanguinem,

tamquam

tamquam ex inanitis iam vasculis effluentem . Cùm enim ea non amplius in se continere alios succos præ imbecillitate possint, eorum verò ora aperta fuerint, nec irritare medicamentum desinat, nec familiarem præterea succum posit attrahere, necesse est reliquos eo ordine, quem diximus, excerni. Si verò humoris vel sanguinis euacuatio, spontè fiat, a natura, vel sanguinis, vel humorum multitudine aggrauata, & ad ipsorum quæ onerosa sunt, euacuationem excitata, & modum obtinere nequeunt, *Hypercrisis*, dicitur, seu *Superuacuatio*, 3. prorrhet. 5.

Hypercrisis, vi de Hypercatharsis.

Hyperoa, Ὑπερώα, est pars oris superior, modicè concaua, foraminulis pertusa, per quæ à cerebro pituita ad os descendit. Extenditur a faucibus ad dentes vsque, & in fornicis aut cameræ modum concaua est, sed leniter, nec supra modum, vt iis accidit qui sunt acuto capite, vt li. 6. Epidem. Hippoc. annotauit. Latinè *Palatum*, & *Basis cerebri, osse sphenoeide firmata*; quod propterea Gal. τὸ κατὰ τὴν ὑπερώαν ὀστοῦν aliquando appellat.

Hypersarcon, vlcus est, cui caro supercrescit, veluti *Hypersarcosis*, carnis excrescentia, Ὑπερσάρκωσις Græcè, 2. method. 2 & 3. method. 6 Neque in vlceribus solùm verùm etiam in osulis, auribus, gingiuir, naso, testiculis, & aliis plerisque partibus caro supercrescit. Est igitur morbus in incommoderatione magnitudinis, siue ex eo genere quòd in quantitate, magnitudineve partium spectatur: Itaq; vel exscindi debet, vel medicamentis catheretis absumi. Huiusmodi incrementi præcipua causa est boni sanguinis in carnem vberior affluxus. Quare curatio eius perficitur iis, quę contrariam sarcoticis habent facultatem: vocantur autem ea καθαιρετικά.

Hypezoeotes membranæ, siue *Subcingentes*, sunt quæ telæ

telæ araneorum similes, natura simplices, internam vtramque thoracis regionem subcingunt: quæ verò rectæ ad iugulum vsque perferuntur, *Diaphrattontes*, idest, *Intercipientes*, siue *Interseptientes*: vbi autem pulmoni cohærescunt, huius *Operimentum* dicuntur, 5. de anat.adm.c.8. Has ipsas pleuræ tunicas, omnium spirationis instrumentorum commune esse, communemque iis largiri tunicam, scribit Gal.7.de anatom.adm.cap.2. vide *Cingentes*.

Hypnoticum medicamentum est, quod somnum conciliat, Ὑπνωτικὸν, Soporemque & Cataphoram, epotum molitur, refrigerat enim corpus, & sensum eò vsque stupefacit, vt, si paulò liberalius ebibatur, mortem quoq; afferat, 5.simpl.cap.19. vide *Narcoticum*.

Hypocaumata, idest, *caloris nostri fomites*, alimenta nominant iuxta omnium philosophorum dogma, qui eorum, quę animalia constituunt, Elementorum, Ignem maximè vitæ esse causam existimarunt, qui rursum suis pabulis, tanquam alimentis alitur, vt lucernæ flamma & oleo, 1.aphor.14.

Hypocheomenis, idest, *Suffusi*, 6.de sanit.tuend.c.9.

Hypochondria, idest, *Subcartilaginea*, aut quasi dicas, *sub cartilaginibus posita*, sunt partes illæ, quæ sub ventriculi ore, ad partem exteriorem apparent, cuiusmodi sunt musculi, qui expansi, membranæ prætenui, veluti Araneæ, quam *Peritonæon* vocant, incumbunt, extrinsecus verò cute conteguntur. Æquiuoco autem cum his vocabulo, etiam interiora viscera vocamus *Hypochondria*; quoniam & ipsa sub cartilaginibus notharum costarum ab interiori parte existunt, lib.introd.cap.10. In priori significatu, dictum; *febres ab Hypochondrijs moderatæ*, idest, omnium febrium acutarū, quę ab *Hypochondrijs* proficiscuntur, sunt mitissimæ: in posteriori

significato, quando voce *Hypocondriorum* complectimur, Ventrem, Iecur, Lienem, & Septum transuersum, quædam *maligna*, quædam *mites* sunt, comm. 2. in 3. de morb. vulg. Atque in hoc secundo significato, *Hypochondrion*, Ὑποχόνδριον, ab Epigastrio non distinguitur. Vbi Hippocrat. *Hypochondrium* simpliciter nominat; dextrum interpretatur, propter excellentiam, quæ præstat alteri.

Hypochondriacus, siue *Flatuosus affectus*, qui & simpliciter *Melancholia* dicitur *Hypochondriaca*, morbus est ex tertio melancholiæ genere, a ventriculo & finitimarum partium ex affectu p. n. ortum ducens, prauis symptomatibus stipatus, imprimis metu, & mæstitia, Idem alui deiectione, vomitione, proba concoctione, & ructibus leuatur, 3. de loc. affect. cap. 7. Græcè Ὑποχονδριακὴ μελαγχολία dicicitur.

Hypochyma, (quæ & *Hypochysis*) est crassi humoris coalitio, in cornea membrana, vel inter corneam tunicam, & crystallinum humorem, iuxta pupillam concretio: Qua in re, *Hypochymatos*, & *Glaucomatos*, differentiam recentiores posuere, dicentes, τὸ ὑπόχυμα, non aliud esse, quam humorem illic concretum; γλαύκωμα autem alterationem esse humoris crystallini, in glaucũ colorem ab humiditate quadam intra ipsum congesta, cùm tamen veteribus Medicis, idem esset vterque affectus: nec tamen hoc solo differunt, sed etiam, quod omnes suffusione laborantes, lucem videant multam, aut paucam: qui vero Γλαύκωμα, quique ἀμαύρωσιν, patiuntur lucem omninò nullam cernunt. Est autem *Suffusio* duplex; vna, propriè dicta, quæ est oculorum per se suffusorum morbus, ab humore crasso pupillam obscurante; altera verò, impropriè, in qua oculi non primò, & per se patiuntur, sed visa quædam visis propriè suffusorum similia

similia repræſentant, quæ eſt per conſenſum ſuffuſio, vt illa per eſſentiam, ſiue à ventriculo ſurſum ad oculos aſcendendo, ſiue a cerebro deorſum, ſiue à toto corpore, vt in febribus, criſi inſtante per ſanguinis fluorem è naribus. vide *Glaucoſis* Alia etiam Suffuſio recens eſt, & quæ nondum radices egit; alia verò confirmata eſt, & ex toto concreuit: quas quomodo ab inuicem diſtinguere oporteat, Paulus lib.6. hoc modo explicauit: Oculus ſuffuſione tētatus, cōcluditur, & palpebra magno digito ad oculum premitur, eique adducitur, ſimulq́, hac illa exprimitur, deinde oculo aperto perattentè ſuffuſionem contemplamur: in ijs enim in quibus humor nōdum coaluit, fuſio quædam ex digiti impreſſione oboritur, ac primùm latior apparet, rurſus in ſuam figuram & magnitudinem recurrit; At in confirmatis ſuffuſionibus nulla immutatio, vel latitudinis, nec figuræ, ex impreſſura obuenit. Quoniam verò commune hoc eſt ſignum, & eorum in quibus modicè, & illorum in quibus ſupra modum humor concreuit, colore ipſas diſcernemus. Nam ſi ferri, aut marinæ aquæ, aut plumbi colorem ſuffuſio habeat, moderatè coaluit, & ad eductionē idonea redditur: ſi verò gypſo aut grandini ſimilis color ſuffuſionis eſt, ſupra quam par eſt, concreuit.

Hypogaſtrion, vide *Abdomen*.

Hypogloſſis, medicamentum eſt, leniens, læuigans, & corrigens aſperitates aſpræ arteriæ, quin & omne, quod in viis ſpiritalibus inflammationis reliquum eſt, concoquit, & perſanat; quod medicamentum, quia linguæ ſubditur, eoque paulatim liqueſcente, aſperæ arteriæ ſummū madeſcit, & irrigatur, ob id Ὑπόγλωσσις dicitur, de quibus ſub linguacibus præſidijs, Galen. fusè, 7. compoſ. med. loc. Eiuſmodi pharmaca parantur ex paſſo, gummi, tragacantha, glycyrrhiza, quibus ſi

libet addere detergentia, conuenient mel despumatum, amygdalæ, resina, terebinthina, ficus, vua passa, semen iridis; & alia huiusmodi. Oportet autem reniti tussi, & ne excitetur cauere. Obluctantes autem vt ne tussiant, quod ex pharmaco defluit, in asperam arteriam excipient; vide *Arteriace*. Hypoglossis etiam dicitur interior linguæ pars, quæ subiectam attingit maxillam.

Hypophora, sunt fistulæ, & vitia profunda, quæ dehiscunt, vt sinus, vlcera, aliaque huiusmodi omnia, quæ ex defectu repletionẽ desiderant, atq; indicant, I. Intr. c. 3.

Hypophysis, seu *Hypochysis*, idest, *Suffusio*, 3. meth. 2.

Hypopyos vocamus, quibus pus in oculis congregatũ est, quod vacuari solet, diuisa ea tunica, quæ cornu est similis, paulò supra locum quo committuntur inter se tunicæ oculi vniuersæ, quem alij *Irim*, alij *Stephanon*, alij *Coronam* vocant, differtque ab *Hypochymate*, in quo non pus, sed leuis quædam nebula, tunicis oculi interponitur, 14. meth. c. 19. Quod autem *Hypopyon* sub oculis fiat, nomen ipsum indicat, idem enim est, veluti si quis *Hypophthalmiam* dicat, quòd ipsum sub oculis sonat. Est autem ex genere effusionum, & Ecchymomatum appellatarum; Appellant ita Hippocr. & alij multi Medici, circa cutem affectionem, cum tenuibus in ipsa venis contusis, sanguis per fissuras effunditur, non vno loco aceruatim, ac statim ita excretis in grumos coit; sed postquam per Diapedesim, effusio ista est facta, tũc enim temporis progressu, contingit liuescere & denigrari oculum, paruis nimirum grumulis, ex disperso in multas cutis partes sanguine coactis, 5. de compos. medic. loc. cap. 1. & lib. de Virtute Centaureæ, cap. 4. Ὑπόπυον καὶ Ὑποπύους, Græci vocant. Sunt autem τοῦ ὑποπύου symptomata dolor pulsatorius vehemens, rubor oculi totius, & temporum dolor.

Hy-

Hypophthalmia, & *Hypophthalmium*, vide *Hypopyos*.

Hyposarca, quæ & *Hyposarcidium*, & *Episarcidium* dicitur, species hydropis est, in qua habitus totius corporis pituita plenus redditur, 4. de rat. vict. 11. vide *Anasarca*.

Hyposphegmata, plagas oculi illatas, & abortas ex eis cruentas suffusiones, appellant, 5. de compos. med. loc. c. 8. species τῆς ἐκχυμώσεως. Fit autem cum ruptis, aut contusis ex plaga vasis, quæ in oculorum tunicis habentur; sed iis maximè, quæ sunt in adnata membrana, sanguis sub eam subit; ac primum quidem is rubet, postea verò liuescit. Eorum qui sic affecti sunt, hoc vnum symptomata dicitur, quod quæcumque videant, rubra esse putent, vt Gal. lib. de sympt. caus. annotauit, sed præsertim recente malo: ob id etiam ab Archygene αἱμάλωπα dictum esse putant. Sed tamen αἱμάλωψ generalius dicitur, quàm ὑπόσφαγμα.

Hypospadiai. Ὑποσπαδιαῖοι, ij sunt, quibus ob vinculum, quòd ob finem virgæ habent, meatus seminalis est, contortus, & ob læsa genitalia steriles sunt, non quod semen fœcundum non habeant, sed quod in virgæ flexibus hærens ferri prorsus nequeat, recta in vterum, quam rem curatio ipsa comprobat, vinculo enim abscisso, generant, 15. de vsu part. cap. 3. Κύμα, siue κυνοδέσμιον, hoc est, Canem, vel Caninum vinculum, vocant id, quo cutis membri genitalis cum Glande colligatur, vitium id a prima origine contrahieur. Et quia Glans non recta forata est, sed sub eo vinculo, qui sic affecti sunt, vrinam quoque anterius facere nequeunt, nisi pudendum ad pubem reflectant; differunt ἀπὸ τ ἀτρήτων. Quod ἄτρητοι dicantur etiam viri quam mulieres, quibus anus aut genitalia perforata non sunt, siue id ex natura sit, siue ex morbo acciderit, carne, vel

membrana ſupercreſcente, & meatum obſtruentè.

Hypoſtaſis, ſiue *Sedimentum*, eſt id, quod in vrina reſidet, tanquam craſſior vrinæ portio, & in ſanis quidem tertiæ concoctionis excrementorum, in ægris vero morbidi ſucci pars, ab vrinæ liquore ſecreta, & in fundo ſubſidens, lib. de vrinis capit. 16. Licet generaliter quidquid ſubſidet, atque in imo cuiuſque liquidioris excremẽti ſubſiſtit, *Hypoſtaſis* ſit; quæ craſſior vrinæ pars, ſi ad ſupremam ſuperficiem terminatur, dicitur *Nubecula*; ſi ad mediam regionem, *Suſpenſum*, ſi profundiore parte inferiorem locum occupet, dicitur *Hypoſtaſis*, ibid.cap.21. quæ ſi diuulſa non ſit, ſed continua, apud Hippocr. dicitur *Plana*; quòd ſi per omne tempus ſui ſimilis eſt, ita vt, ſi primo die ſit cocta, ſit etiam poſtero die; & inſuper quæ ſedimentum, & humorem vrinariũ habet non diſtantem à ſe, ſed totum ſibi æqualem, quæque continuò ſibi ſimilis perſeuerat, *æqualis* apud Hippocrat. dicitur, ibid.c.38. Optima vrina veſicæ (cui maximè facultas ineſt vrinam concoquendi, ſicut & renibus attrahendi) optimè ſe habentis indicium primò eſt; ſecundò, renum; tertio, ſanguinis & vaſorum quibus ipſe continetur; quartò, iecinoris; deinde verò ventriculi. Sic enim vrinæ concoctio procedit, nec poteſt ſubſequens præcedentis vitium omnino corrigere & abolere. Quamobrem ſi optima eſt *Hypoſtaſis* è veſica prodiens, omnibus iis in partibus optimam factam eſſe concoctionem teſtatur, & proinde partium ſolidarum robur, vimque caloris natiui oſtendit, ſicut è contrario mala, partium ſolidarum, & caloris imbecillitatem, a quo certum eſt, omnia naturæ opera perfici. Ad hunc modum in mammis lac, in teſtibus ſemen, in abſceſſibus pus album euadit, ex continua vaſorum, neruorum, ligamentorum, membranarum, cartilagi-

num,

num, ossium, & reliquarum solidarum partium, quæ sunt in sede affecta, alteratione. Quod ad eius substantiam quoque pertinet Hypostasin, & constantia & copia mediocrem esse oportet, præterea, quæ omnium maxima laus est, albam, læuem, & æqualem. Horum enim trium signorum in Hypostasi tanta vis est, vt iis tantùm tribus optimam vrinam Medici definierint. Si enim hæc adsint, reliquorum nullo omnino defuturum videtur: Sunt namque perfectæ concoctionis indicia, ex qua reliquæ omnes notæ dependent. Nec tamen vlla Hypostasis perfectè cocta est, sed cùm sit ex genere excrementorum, aliquid præter naturam in se contineat, necesse est. Quicquid enim alimenti in sanguinem conuerti non potest, subsidet in vrina. Itaque prout concocta apparet, sanguinem etiam vnde manauit, tantùm decoctum esse declarat. Crassa enim crassum, sublimis, flatulentum, flaua, biliosum, liuida vel nigra, melancholicum aut corruptum significat. Ex consequenti verò caloris natiui, a quo concoctio perficitur, vim aut imbecillitatem denotat.

Hypothenar, idest, *subuola*, pars ea manus est, quæ opponitur *volæ manus*, quæ *Thenar* dicitur, lib. Intr. c. 10.

Hypsiloeides, vide *Hyeides os*.

Hystera, idest, *Vterus*, *Vulua*, *Matrix*, fœtus gestandi siue generationis organum, foris neruosum, intus carnosius, diciturque a Græcis Ὑστέρα, quod postrema sit partium omnium, lib. finit. Vnde *hysterica mulier*, id est ab vtero suffocata, siue hunc affectum *vteri suffocationem*, siue *spirationis ob vterum ablationē* vocites, quo interdum mulieres, sine sensu immobiles iacent, cum nullo, aut paruo, aut quam obscurissimo pulsu, interdum mitiori existente malo sentientes, & moueri potentes, atque integra ratione: tamen animi defectione,

ne, & difficili ſpiratione laborantes, etiam crura, & brachia contrahunt, 5. de loc. aff. 5. *Præfocatas etiam vterarias* vocant, id eſt, vtero laborantis, com. 1. in 6. de morb. vulg. 2. vnde *Hyſteralogia*, vteri dolor: *Hystericus typus, & morbus*, acceſſionis eſt retardatio, cum poſterior acceſſio ſeriùs inuaſerit, quàm præcedens:

I.

IANITOR, vide *Piloros*.

Ianitrix vena, id eſt, *Vena porta*, 6 de placit. c. 5.

Ichor, eſt tenue excrementum vlceris, vt ſordes craſſum; 3. method. 3. Vocat etiam *Ichores* Hippocrates, tenues, acres, aquoſas, & mordaces ſanguinis humiditates, ſanguinis veluti vehicula, 4. de rat. vict. 2. Appellat adhuc *Ichores*, ſuperfluas ſanies, quas corpus aceruat; ex quarum vapore, non ſolùm capitis dolores nonnullis oboriuntur, ſed etiam ſuffuſorum, ſymptomata; aliquibus verò & Comitialis conuulſio concitatur, 6. de ſanitat. tuend. capit. 9. Dicuntur adhuc *Ichores*, fluentes humiditates ex Coryza, & Catarrho, 2. de rat. vict. 44. Græcè ἰχὼρ dicitur; ex Latinis quidam vertunt, *ſeroſum humorem*, quidam *aquoſum*, quidam *tenuem*, alii verò, *ſaniem* interpretantur. *Ichoreides* autem *ſanguis* non ſimpliciter tenuis, & aquoſus ab Hippocrate vocatur: ſed qui venenoſa aliqua, & maligna facultate præditus ſit: vnde Galenus ex Platone: *Ichor* autem, ſanguinis quidem ſerum, mitis; nigræ verò bilis, acris, & ferus. *Ichoreides* quoque ſanguis vocatur, in ſeipſo prauam ac tenuem humiditatem continens, mordacem, & erodentem, non aqueam, & morſu carentem, commentar. 2. in 6. de morb. vulg. 38. Celſus lib. quinto, cap. 26. ἰχῶρα dicit ſa-

nici

hiei speciem esse tenuis, subalbidæ, & ex malo vlcere exeuntis, maximèque vbi neruo læso inflammatio secuta est. Ego verò sic dijudicandum censeo, vt intra corpus quidem ἰχὼρ, aquosa vel serosa humiditas, siue sanguinis, siue alterius humoris Latinè reddi possit, extra corpus verò saniem verti debere. Sic Plinius inflati iecinoris saniem appellauit, eum humorem significans, qui à iecinore, dum assatur, emanat. Itaque apud Galen. tenue in vlceribus excrementum non absurde sanies exponitur: Et in capitis vitiis, quæ ἀχῶρες vocantur, ἰχῶρες sanies non ineptè verti possunt; vide *Sordes*.

Icteros, est discoloratio ex flaua bile, sui seruante naturam, vna cum sanguine per totum corpus delata, 2. ad Glauc. 1. sic dictum hoc malum; vel ab Aue, quæ Græcis, ἴκτερος, Latinis verò *Galbula* dicitur: hæc enim si spectetur, sanari malum dicunt, & Auem mori; vel ab Aue, quæ *Ictinos*, ἰκτινὸς Græcis, *Miluus* Latinis appellatur; oculi siquidem, hoc vitio laborantium, Miluinis oculis similes, hoc est, Auricolores videntur; vel à mustella syluestri, quæ auricolores oculos habet, & Græcis ἰκτίς, Latinis *Viuerra* nominatur. Etiam *Regius morbus* dicitur, quoniam mulso, (quod genus potionis in Regum delitijs erat) curabatur, rebusque omnibus hominis mentem exhilarantibus. *Aurigo* quoque nominatur à Celso, ab Auri colore, quem bilis, per vniuersum diffusa corpus refert. *Arquatus* denique nuncupatur, quod eiusdem coloris respectu referat celestis arcus similitudinem. Oritur propter causarum diuersitatem. Aliquando enim fit ab obstructione illius vesicæ, quæ bilem excipit. Tunc autem bilis non patentibus illis meatibus, per quos secerni, & euacuari debet, regurgitat in iecur & venas, & sanguine permista effunditur in vni-

vniuerſum habitum. Inde tota cutis flaueſcit aureo colore, ſed imprimis oculi, in quibus vitioſus color, propter ingenitum illis candorem magis conſpicuus eſt. Et quia deſtinatis à natura locis non poteſt excerni, maxima ſui parte propellitur à natura in renes vna cum vrina, eamque colore ſuo inficit, & craſſam impuramque reddit: è contrario autem inteſtina bile vacua ſunt, & eorum excrementa candida; deiiciendi autem cupiditas nulla vel ſegnis admodum. Alia *Icteri* ſpecies eſt, quàm nulla parit obſtructio, ſed vel calida & ſicca totius corporis, maximeque hepatis itemperies, vel facultatis ſecreticis imbecillitas: illa quidem quòd multam bilem gignat toto corpore, hæc verò, quòd genitam ſecernere à ſanguine non poſſit. Ea hoc vno argumento maximè deprehenditur, quòd inteſtina, & quæ in his continentur excrementa multa bile, perinde atque reliquæ corporis partes, perfuſa ſint. Ad hanc ſpeciem referri poterit is *Icterus*, qui à venenatorum morſibus aut potu pharmacorum deleteriorum ſolet contingere, quique naſcitur ab omni alio iecinoris vitio quo ſanguis deprauatur, & flauus, vel porraceus, vel pallidus, vel plumbeus euadit, ſiue id inflãmatio ſit, ſiue durities, ſiue compoſitus ex vtroque morbus. Tertia autem *Icteri* ſpecies eſt, qui fit per morborum bilioſorum criſes. Natura enim aliquando bilem quæ morbum fecit ad cutem propellit, vnde color bilioſus vniuerſo corpori inducitur. Cæterum, quæ dicta ſunt omnia, communia ſunt tam flauo, quam nigro Ictero: niſi quòd Icterus niger non fit obſtructione illius veſiculæ bilem continentis, ſed lienis quodq; in eo non flaua bilis, ſed nigra effuſa ſit in corpus, & proinde color non flauus, ſed niger appareat.

Ictus, eſt arteriæ motus, tactui occurrens; *interuallum* autem, eſt tempus interpoſitum inter duos ictus, quo di-

itein:

ſtenditur, contrahiturq; arteria, de pulſ. ad Tyrones, c.4.

Idea morbi, ideſt, *Morbi eſſentia*, 3. de criſ. 4.

Idiopathia, ἰδιοπάθεια, proprius affectus eſt, qui & πρωτοπάθεια, ideſt, primarius affectus dicitur, ex aduerſo diſtinctus ab *affectu per conſenſum*: ſeu per viciniam, & ſecundarium, ſeu poſteriorem: Ei vero, qui per conſenſum infeſtat, qui συμπάθεια, quod δευτεροπάθεια dicitur proprium opponimus, 1. de loc. affe. 3. Per *conſenſum* autem *affici* tribus modis membrum aliquod dicitur, vel propter viciniam, vel propter familiaritatem generis, vel operis: *generis*, vbi neruoſum neruoſo, venoſum venoſo conſentit; *operis*, cùm mammæ, & thorax, partibus genitalibus condolet, com. 3. in 3. de mor. vulg. 4. vide *Symphathia*.

Idioſyncraſia, ideſt, corporum proprietas, & conuenientia, ac cuiuslibet peculiaris temperatura, 3. meth. 2. & 7.

Iecoraria vena, vide *Caua vena*.

Iecoris vena, vide *Choledocos*.

Iecur, vide *Hepar*.

Ieiunum inteſtinum, ſecundum eſt inteſtinum in ordine, quòd à Duodeno inteſtino (quod vocant) multifariam in orbes conuoluitur, vaſorum complurium ſerie contextos; Dicitur autem *ieiunum*, quod ſemper cibo vacuum reperiatur, 6. de anat. adm cap. 9. quapropter Νῆστις, hoc eſt, *ieiunum*, appellatur, quod ſemper inane permaneat, nec tantillum quidem in ſe ipſo alimenti contineat, 5. de vſu part. cap. 3.

Ignem, ſuo more Hippocrat *febrem vehementiſſimam* appellat, com. 3. in 1. morb. vulg. 19.

Ignis ſacer, ideſt, *Eriſypelas*, 8. de plac. 3. & lib. de purg. med. fac. cap. 5. vide *Sacer ignis*.

Ile, alias, Κενεὼν, locus appellatur, qui eſt inter thoracem,

racem, & os coxæ, propterea quòd Κενὸν, id eſt, cauum, & vacuum, depreſſumque eſt, 2. de his quæ in medic. 16. Tota ea regio inanis videtur, ſi tam cum inferis quam ſuperis partibus, vtriſque oſſeis conferatur. Quem locum etiam Græci Λαπάρην appellant, qui inter thoracis & iliorum oſſa ſubſidet, propterea quòd eo loco cingulum circundatur, vnde & Λαγόνας ἰξύων etiam nominant, ſecundo de fract. 70.

Ileon, εἰλεὸν, inteſtinum eſt ordine à ventriculo tertium, quòd incipit vbi ieiunum deſinit; eo ſcilicet loco, in quo chylus iam craſſior effectus incipit conſiſtere: chylus enim admodum liquidus à ventriculo prodiens, facilè per Ecphyſim & Ieiunum inteſtinum effluit; exuctus verò à venis quæ ieiunum circumſtant, attractaque liquidiore eius parte, paulò craſſior redditur, & in Ileo diutius cunctatur, præſertim obtuſa iam biſis acrimonia in Ecphyſim excretæ, Ileoque ab ea minus demorſo atque irritato, diciturque εἰλεὸν, à multis anfractibus, & circumuolutionibus; idem verò & λεπτὸν, hoc eſt, *tenue*, ſimpliciter dicitur, nomine duobus etiam ſuperioribus communi. A qua parte affecta, obſtructa, & inflammata, nomen deſumpſitis morbus peracutus, qui *Ileos*, εἰλεὸς appellatur, ſed nihil vetat in craſſiori inteſtino colo, eundem affectum progigni, ſed mitiorem, & minùs mortiferum, com. 2. in 3. de morb. vulg. Licet aliqui eundem in pleniore inteſtino factum vocent εἰλεὸν, in tenuiori εἰλεὸς, (cùm priùs χορδαψὸς diceretur) quòd per eum inteſtina εἰλεῖσθαι, ideſt, *conuolui*, videantur: vnde quidam Latine *Voluulum* dixere; *Chordapſum* autem, quod qui manum loco dolenti admouerit, ex tentione, τῆς χορδῆς ἅπτεσθαι, hoc eſt, *Chordam attingere* videatur, 3. aphor. 22. & 6. aphor. 44. Sunt autem huius morbi ſymptomata, ſignaque ventris tormina, ſtomachus

chus multa humiditate perfusus, exolutiones animi, ructus inanes, vomitus pituitosi & biliosi, & inde aliquando desipientiæ, & conuulsiones. Morituris vero sudor frigidus, vrinæ difficultas, podex ita astrictus, vt vel specilli extremum nequeat admittere, & vomitio stercoris. Verùm hæc omnia non omnibus pariter contingunt; vnum tantum est huic morbo proprium inseparabile, quòd nihil ad inferiora descendat, nisi forte liquida quædam pauca & serosa. Vomitus non semper adest, sed morbo tantum exitiali. Quòd si vehementiùs æger laboret, stercus in os vsque ascendit, & singultus oritur. Cùm enim intestina, quæ hoc malo tentantur, appetant a se expellere quod nocet, quodque iam longo tempore cæpit esse molestum, nec se propter obstructionem exonerare possint, concitant violentiùs noxiā materiam, & in partes superiores contra naturam propellunt. Obstructionis autem causæ sunt cruditates, & continua ciborum corruptio, lethalia medicamenta, Enterocele, Inflammatio, Colicus affectus, & aliquando stercoris nimia resiccatio.

Ilingus, ἴλιγγος, est tenebricosa vertigo, quæ fit, cùm humor crudus, cùm flatuoso crasso spiritu, in capite mouetur, & idcirco præcedit Epilepsiam, & Apoplexiam, 2. aphor. 17.

Ilium, λαγόνων ὀστῶν, est apophysis ossis sacri, superna, & ampla, continens intus ventris imi partem plurimam, tangensque Ilia. Os enim sacrum tres habet apophyses rectas, nec deorsum, nec sursum repentes, *Ilium*, *Coxa*, & *Pubis os*; tamen os totum, sæpè *Os ilium* vocamus, quòd id magnitudine, & crassitie præpolleat reliquis.

Illegitimæ costæ, quę *Nothæ*, *Spuriæ*, & *Mendosæ* dicuntur, 5. de anatom. adm. cap. 1. cartilagineæ admodum existentes, sunt quatuor vltimæ costæ, quæ ad pectoris

os

es non pertingunt, 8. de anat. adm. cap. 1.

Illisio, vide *Collisio*.

Illosis, ab ἴλλος, *Oculus*, & *Strabismus*, seu *Strabilismus*, sunt inuitæ, musculorum palpebras mouentium, concussiones, 2. de sympt. caus. cap. 1.

Imas, vide *Gargareon*.

Imbecilla corporis pars est, vel quæ à primo ortu suo, & natura, est intemperatior, vel quæ ex præcedente aliquo morbo, intemperiem contraxit, vel quæ ex præsenti affectu intemperata reddita, promptius verò in iis partibus imbecillibus superuacaneum, qualecunque id sit, & morbidum congeritur, & suscipitur, quam in membris fortioribus, 11. meth. 20.

Immutatus morbus est, cuius longior est accessio, & minor satis remissio; quo genere Antiqui *Typum quotidianarum*, & *semitertianarum* reponebant, lib. de Typis, cap. 3.

Impetigo λειχὴν, est summæ cutis asperitas cum multa prurigine, squamis, & furfuribus, lib. finit. *Agrestes* verò *impetigines* nominant, quæ à medicamentis imbecilliter siccantibus, nihil iuuantur, a validis irritantur, 6. de comp. med. per gener. cap. 1. Ea autem *Impetigo*, quę cum pruritu fit, etsi non aspera, sed lenior, quam vel *Psora*, vel *Lepra* est, adeò vt si sola saliua quotidiè defricetur, sanescat; sed vbi increuerit, extremam cutem in furfures resoluens, in *Psoram* transit, atque deinde in *Lepram*, vbi pro furfuribus, piscium quasi squamulæ concrescunt, & per frictionem decedunt, 5. de compos. med. loc. c 5 & c. 7. (nec tamen est is morbus, quem Gallicum, seu *Neapolitanum*, seu *Hispanam scabiem* vocant, ut alibi mihi forte ostendendum erit.) Cæterùm λειχῆνος, *Lichenis* nomine, illum etiam *impetiginosum morbum*, *Mentagram* Romanis appellatum, multò magis

gis ferum, & ægrestem. Plinius comprehendit, non squamis, vt Lepra, sed fædo cutis furfure, totos primùm vultus, deinde verò & collum, pectusque, & manus occupans, oculis tantum immunibus. Fuit autem, vt idem author est, nouus morbus, & ante Tiberij Principatum penitus incognitus: nec verò in iis tantùm notis feritas eius erat, sed quòd admodum contagiosus esset, soloque osculo vel contactu, non humilem aut mediam plebem, sed solos proceres inuaderet. Celsus *Lichenem*, non *Impetiginem* interpretatur, sed *Papulam*; cuius duas, quas habet & *Lichen*, differentias, statuit *feram*, & *mitiorem*: Nam quæ ab eo describitur *Impetigo*, Lepra est.

Impetum facientia, vide *Continentia*.

Implicatus affectus est, in quo multæ sunt affectæ partes; nam potest idem homo, non solùm laborare ex Thorace, sed etiam ex pulmone, capite, ventre, iecinore, com. 2. in 3. de morb. vulg.

Imum ventrem, vocat Hippocrates regionem vētris imam, quę vmbilicum ac pudenda interiacet, ita vt in hæc tria totum Abdomen diuidatur; in Hypochondriū & loca ad vmbilicum attinentia, & imum ventrem, 2. aph 35. Aut sicuti Anatomici faciunt, in Epigastrium, Regionem vmbilicalem, & Hypogastrium.

Inæqualis, & *Inordinatus pulsus* est, cuius circuitus nullus prorsus aut ordo seruatur; Est verò *ęqualis*, & *ordinatus*, quando pari pulsuum æqualium numero intercurrit pulsus vnus impar, qui æqualitatem corrumpit, proportione circuituum obseruata, de puls. ad Tyr. cap. 6. *Inæqualis* autem *deficiens pulsus* est, in quo nulla seruatur æqualitas, motuque ipso semper deficit, 1. de differ. puls. cap. 12.

Inanes, illæ corporis partes vocantur, quæcunque

inter

inter extremam Thoracis costam, & Femoris *Λαγόνος*, ossa habentur; inanis siquidem videtur omnis talis sedes, si eam cum supernis, infernisque partibus, vtrisque ossei conferas, 2. prognost. 1.

Incensiones, Hippocrates vocat, *Inflammationes*, vnde etiam nomen calidis tumoribus impositum est, 3. de his quæ in medic. 30.

Incidentes dies, vide *Decretorius*.

Incisio, vide *Vnionis solutio*.

Incisoru dentes, vide *Dentes*, & *Tomi dentes*.

Incoctionem vocat Galenus non coctionis tantùm in ventriculo frustrationem, sed in vasis quoque, & iecore, & vniuerso corporis habitu, lib. de med. art. const. c. 15.

Incrementum morbi, vide *Ascensus morbi*.

Increscens, vide *Continua*.

Incubus, vide *Ephialtes*.

Incuruatio, quæ & *Gibberositas* dicitur, est distortio spinæ in posteriorem partem, ex Panis, & Tuberculis immaturis in spina exortis magnis, & duris, & diuturnis, vt nonnulli arbitrantur.

Index digitus, est proximus à Pollice, qui nomen ab vsu sortitus est, lib. introd. c. 10. Dicitur & Index, *Dies contemplatorius*, qui eam habet naturam, vt qualisnam dies, cuius est index, sit futurus decretorius, prænunciet velut, & indicet, 1. prorrh. 1. & 2. aph 24.

Indicatio, est iuuantis comprehensio, simul cum comprehensione nocentis eueniens, sine obseruatione, & ratiocinatione; ad Thrasib. cap. 11. Quippe ipsam sequentis, siue agendi & eius, quod fieri debet, *Indicationem* dicimus; Ergo, *ex ipsa rei natura exordiri, atque ita, quod sequens sit, citra experientiam inuenire, idem est, quòd indicatione inuenire*. Vt si quæratur de sanitate, quid sentiendum sit; primùm perpendere oportet sani-

tatis

tatis naturam, quæ quia bona omnibus mortalibus videtur, facit, vt iudicemus eam a nobis seruandam esse; quamobrem sui custodia, sanitatis indicatio est. Idem vero & in morbo agendum, qui, quoniam totus præter naturam non est, & toto genere malus, indicat, & ostendit, se tollendum esse.

I*ndicatoria*, vide *Prognostica*.

I*ndices*, & *spectabiles dies*, consueto more appellat Hippocrates, in quibus signum aliquod iudicationis apparet, alio quopiam ex diebus decretoriis futuræ, quos ipse, 3 progn. 4. per quaterniones digessit, singulis septimanis bipartito sectis, 2. aphor. 24. qui Græcè ἐπίδηλοι, & θεωρητικοὶ, & hoc est, *Indices*, & *Contemplabiles*, nuncupantur, quòd maiorem vim, & potestatem habeant, ad præsagiendam, contemplandamque futuram crisim, quam ad iudicandos morbos; licèt in eis, aliquando perfecta crisis possit accidere; vt dies quarta, vndecima, decimaseptima. Nulla crudi humoris excretio critica est, vt crisim igitur concoctio præcedat, omninò necesse est, quoque vt perfectior concoctio fuerit, eò melior futura est crisis. Itaque vbi concoctionis signa videri incipiunt, spes est propediem futuram crisim: vt, si quarto appareant, futuram septimo: si vndecimo, futuram decimoquarto: si decimoseptimo futuram vigesimo: atque ita deinceps aliis septimanis. Hippocr. aphor. 24. lib. 2. *Si* igitur quarto die cuiusque septimanæ signa mortifera appareant, certa pernities septimo exspectanda: contra, si illo die salutifera signa se prodant, salus die septimo promittitur. Quòd, cùm in omnibus morbis verum sit, in acutis tamen omnium manifestissimè deprehenditur, in quibus mutationes maiores magisque subitæ contingunt. Adeo verum est, quòd scripsit Hippocratess, septenorum semper quar-

tum diem esse indicem. Quod si fuerit aliter aliquando obseruatum, sciendum id non ex diei ipsius natura, sed alia de causa contigisse. Ex sua namque natura hoc est, si nihil rarum magnumque vel extrinsecus, vel ex ipsa morbi specie, moréque, vel etiam ægrotantis habitus acciderit, quartus omnino septimum, qualis futurus sit, declarat, vt Galenus libr. 1. cap. 11. de diebus criticis apertissimè demonstrauit.

Indicia, & *signa certa*, *Prognostica*, illa sola nominantur, ex quibus licet certò colligere aliquid de salute, & internecione infirmi, quæ comprehendens vno capite dicet aliquis esse significationes virium gubernantium corpus, quo pacto robore valeant, aut deficiant, in quibus scilicet cruditatis etiam, aut costionis signa continentur, 3. prognost. 39.

Inflammata lassitudo, & *Lassitudo contusiua*, *Phlegmonodes*, musculorum est affectio, quæ manibus, cruribus, lumbis, spinæ, musculis, ac vbi plurimum laborem pertulerint accidit: iisque, qui ex vehementi clamore, organa vocis, idest, arteriæ asperæ caput, laryngem, & fauces oblæsas habent, vocemq; raucam effecerunt, 7. de comp. med. loc. cap. 1.

Inflammationis nomen, propriissimè dicitur de tumore partium carnosarum, coniunctis cum renitentia, tensione, febri, calore, dolore, & rubore, lib. de tumore cap. 2. *Phlegmone*, fit vel propter concidentiam, vel propter impactionem, obstructionemq; omnium vasorum, siue ob circumstantiam quandam molium, vicinarumque partium molestias, quæ meatus occupant. Tandem etiam ex abundantia sanguinis; inflammatio oboritur multoties, lib. de totius morbi temper. cap. 3. Dicitur verò *Inflammatio*, *Phlegmone*, multoties esse nihil aliud, quam *Phlogosis*, siue *Inflammen*. Est igitur

in-

Inflammatio, omnis genus, si spectes, immoderata calliditas; in specie autem est, cùm, sanguine optimo, ac mediocrem crassitudinem obtinente, ad particulam aliquam vniuersim fluente, atque ob multitudinem edomari nequeunte, vehemens dolor arripit hominem (nisi membrum sensum omninò hebetem habuerit,) pulsusque in profundo molestus accidit, tendique omnino, ac contundi membrum, apparet, & vehementem calorem persentit, adeò vt comburi videatur, & refrigerari desideret; talisque robur per summa viget, qualis ex balneis accidit, aut ex igne, aut quouis alio modo calefactis. Multæque sunt huius species, nam aut affluente sanguine, aut flaua bile altera, ambobusque simul humoribus, alia tertia oritur Phlegmone, 2. ad Glauc. 1.

Inflammen, vide *Inflammatio*.

Inflatio, vide *Physis*, 14. Meth. 7.

Infractiones oculorum, affectus est, in quo palpebræ inuertuntur, com. 5. in 6. de morb. vulg. 2.

Infundibulum, vide *Choana*.

Inion, est ea capitis pars, quæ *occiput* dicitur, principium medullæ spinalis, ad stipitis modum in multos ramos diuisæ, in sexaginta ferè, iuxta numerum neruorum, 2. de compos. med. loc. c. 1. τὸ Ἰνίον terminatur sutura Λαμβδοειδεῖ. Quinque videtur lateribus constare. Est autem valdè inæquale: siquidem parte postica admodum crassum est, inferna qua musculos excipit, aut aut emittit, asperum, tenue, solidum. Duæ illi sunt acutæ apophyses, quæ in cauitates duas primæ vertebræ inseruntur. Intus quidem læue, minimèque asperum est: infernis autem partibus, & vbi non minimam capitis basis portionem constituit, valde asperum & inæquale, vt commodiùs inde ligamenta & musculi nascerentur, quibus caput collumque vel extenderetur, vel

flecteretur. Sic quidem Medici Anatomes periti ἰνίον describunt: Sed a quibusdam Grammaticis definitur tendo ceruicis, quo concidente ad inferiora, & contracto ad humeros ἰδνοῦσθαι, hoc est, incuruari dicitur, qui id patitur. Plerisq; placet ἰνίον sic dictum esse διὰ τὸ νευρῶδες εἶναι, quia neruosũ sit: quod Græcis ἶνες, nerui dicantur, a capite in collum descendentes, quos alij τένοντας vocant.

Initiatrix, vide *Antegressa*.

Innominata Cartilago: vide *Cricoeides*.

Innominatus morbus est, qui medio loco, inter Lethargum & Phrenitim collocatur; alias dicitur *Coma peruigil*, in quo ægri conniuent oculis, somnolenti stertunt, oculis fixis intuentur, difficiles & tardi ad respondendum, stultè loquuntur, & temerè nugantur, lib. de Puls. ad Tyron. ca. 11. quem affectum, cùm longo tempore perdurauerit, *Typhamaniam* vocant, 1. prorrh. 1.

Innuens, circumnuens pulsus est, qui inæqualis est in vna distentione, 1. de diff. puls. cap. 20. & 4. de caus. puls. cap. 10.

Inordinata febris est, quæ omni periculo, & certo circuitu caret; 5. de placit. cap. 2. Aliàs, *Erratica* dicitur, 8. de placit. cap. 6. vide *Erratica*.

Insanire, est desipere citra febrem.

Inspiratio, est externi aeris intra thoracem facta attractio, 4. de loc. aff. 7 ad natiui caloris conseruationem, & spiritus animalis nutritionem, 7. de vsu part. cap. 9. duplex est; lenis, & coacta. *Lenem* & *non coactam* appellant, quæ in benè valentibus, nullaque vehementi agitatione motis cernitur, ac solo peragitur Diaphragmatis motu. *Coactam* verò, quæ tùm in morbis nonnullis, (imprimis in Apoplexia forti) tùm in exercitationibus paulò vehementioribus accidit, in qua protinus

untur,

omnes etiam scapularum partes simul attolli conspiciuntur, 2. de placit. cap quarto, *Inspiratio, & Exspiratio*, εἰσπνοὴ καὶ ἐκπνοὴ, oppositi motus sunt; *Ille* est, quo distentus Thorax per asperam arteriam, necessario in pulmones aerem exteriorem attrahit, tribus de causis: vt refrigeret, vt ventilet calorem natiuum, & vt spiritum animalem gignat; *Hic* est, quo thorax contractus, eundem aerem exprimit, vt quicquid in ipso fuliginosum, fumosumque ex humoribus creatum fuerit, id exprimẽdo elidat. Vtrique nomen *Respiratio, & Respiratus*, ἀναπνοὴ, 4. de loc. aff. 7. Per *inspirationem* autem attrahit in se homo exteriorem aerem, per os, in pulmonem; per raritatem autem cutis, & carnis, in arterias. Horum motuum vterque tam ille, quo per os, quam is, quo per cutim fit aeris attractio, vno nomine *inspiratio* appellatur. Per *exspirationem* verò, per eosdem meatus, per quos aerem recipit, eundem remittit; qui cum per os remittitur, *exspiratio*; cum per cutis meatus, *transpiratio, perspiratio, difflatio, transpiratus, perspiratus, difflatus*, διαπνοὴ dicitur, 8. de plac. c. 8.

Instrumenta prima censentur, quæcunque ex similaribus partibus simplicis alicuius operationis gratia sunt constituta; quæcunque verò rursus ex his componuntur, etsi vni totius instrumenti actui, quam maximè inseruiant, tamen inter secunda connumerantur; musculus enim & vena, & arteria, inter prima instrumenta numerantur, digitus verò inter secunda, atque hoc magis pes, & pede magis crus, lib. de morbis temp. cap. 4. Vnde *instrumentales corporis partes* sunt, Cerebrum, Cor, Pulmo, *H*epar, Venter, Splen, Oculi, Renes, ibid. cap. 3. *Instrumentales* autem *morbi* fiunt, vel naturali harum partium formatione permutata, vel non seruato numero partium ea componentium opportuno,

aut vnicuique parti conuenienti magnitudine sublata, vel quod non vt naturalis positus expetebat, ipsæ cohæreant; ibid.c.6. Vide *Similare.*

Insultus accessionis, est indiuisibile illud tempus, quo accessio primum inuadit, quod alij *Febris significationem, Annotationem*, & *Episemasiā* vocant, li. de morb. temp. 6

Intemperies morbosa, Græcis Νοσώδης δυσκρασία, partium similarium morbus est, fitque, vbi qualitates primæ, seu elementa ipsa a naturali symmetria & commoderatione deflectunt. Non autem citra rationem adiectum est *morbosa*; duplex enim existit intemperies, ex Gal. 2. de temper. Alia enim est naturalis, seu sanitatis, & alia morbi (vt nos tetigimus in nostra Synopsi medicinæ, quam anno superiori typis dedimus, tab.5) *Sanitas*, siue *naturalis* est, quæ a media temperie paululum abest, citra euidentem interim functionis noxam, vel in qua nulla functio animalis adhuc manifestè læditur, licet imbecillior reddatur; tunc etenim intemperatior sanè erit, sed non ægrotabit homo. Quod si quis hoc denegauerit, horum alterum fateatur necesse est, vel omnes homines ægrotare semper, vel vnam esse omnium intemperiem; vtrumque verò absurdum est. *Morbosa* vero *intemperies* est, cum animal naturalis temperamenti vitio ægrotat; quæ si omnibus corporis partibus æqualiter insit, vt in Hectica febre, æqualis intemperies appellatur, & dolorem non efficit; secus verò doloris sensum efficit, & inæqualis dicetur, vt docet Gal. de inæquali intemper. 1. de sanit. tuend. lib. de const. art. & cap 8. artis paruæ.

Interceptiones venarum, ἀπολήψεις τ̃ φλεβῶν, sunt oppletiones vasorum a copia sanguinis; venæ enim cùm supra modum oppletæ fuerint, premi virtutem, grauarique est necesse, atque in extinctionis agi periculum

nati-

natiuam caliditatem; quippè quæ ob multitudinem, copiamque, suffocationi quippiam simile patitur, 4. aph. 23. Vbi verò intercipiuntur, quæ sunt in animali arteriæ, & ita oppletæ sanguine fuerint, vt nullus in ipsis vacuus reliquatur locus, in quem dum attolluntur, aerē externum attrahere possint, tunc strangulatur, atque extinguitur calor innatus: qui ita affecti sunt, subitò sensum & motum totius corporis amittunt, lib. de caus. mòrb. ca. tertio, nequeuntibus spiritibus naturales pertransire meatus, atque ob id Hippoc. *interceptiones spirituum* nuncupantur, 4. de rat. vict. 27.

Intercidentes, vide *Decretorius*. *Intercidens* autem *pulsus* est, cùm inter duos ictus, qui in ordine proprio inferuntur, ictus medius incurrit, lib. finit.

Intercidentia, vide *Coincidentia*, & *Peremptosis*.

Intercipientes membranę, vide *Cingentes*, & *Hypozocotes*.

Intercostales musculi, μεσοπλεύριοι μύες, sunt musculi inter medias costas siti, quorum bini sunt in singulis costarum interuallis; alter externam partem spectans, alter interiorem: *externi*, thoracem dilatant, ad inspirationem; *interni*, contrahunt ad expirationem, 5. de caus. respir. 8. de anat. adm. 7. & de vsu part. Hi numero sunt quadraginta quatuor, vtrimque videlicet duo & viginti. Horum autem vndecim interni, & totidem externi sunt. Externi quidem singuli in singulis costarum interuallis oriuntur, & fibras habent ex superiore costa in inferiorem oblique deductas. Interni verò contrario & oriuntur, & procedunt modo, originem quidem ex inferiore costa ducentes, & obliquè sursum in superiorem protensi, & externos vbique in χ litteræ formam intersecantes. Cum autem eiusdem fibras eoque modo protensas habere hi musculi dicuntur, intelligen-

dum est de spuriarum quidem costarum interuallis tôtis; verarum autem costarum non totis, sed ad eam tantum costarum sedem, vbi in cartilaginem degenerant. Siquidem in verarum costarum cartilagines, vtrique musculi intercostales villiorum situm prædicto contrarium sortiuntur, vt propterea vnus idemque musculus inter verarum costarum cartilagines situs, non vnus, sed geminus plerisque existimatus fuerit.

Intercurrens pulsus est, qui inæqualis est, inæqualitate crebritatis, 1.de diff.puls.cap.12.

Interfœmineum, quòd *Perinæon*, Græci vocant, est media illa pars corporis, quæ inter totum id, quod inter inguina vtriusq; cruris est (quòd *Gressuram* solet Hipp. appellare) interiacet, quod duobus fęminibus sit interpositum. Siue est intercapedo; quæ ab exortu pudendi vsque ad anum pertinet, vbi etiam vesicæ collum collocatum est, 4.de art.45.2.de fract.43.

Intermissionem febris, vocat Gal. cùm febris in quietem defierit, 1.de cris.cap.3.& ad infebricitationem deuenerit, Græcis ἀπυρεξία, 3.de cris.cap.4.

Intermittens pulsus est, qui inæqualitate constat raritatis, & paruitatis, alio atque alio vtrobique modo. Habet raritatis inæqualitatem, quod quies sit longissimè producta; paruitatis autem quod distentio minimum dilatata, 1.de differ.pulf.12.

Internodia, vide *Phalanx*, & *Digiti*.

Intersepientes, vide *Hypezocotes*.

Interseptum, ea est pars narium, quæ alas seu pinnulas narium nominatas, internamque illam cauitatem in duas partes discriminat, lib.Introd.cap.10.

Interstitium, est duodecim horarum spatium, in quo febris terminatur, 2.cris.9.

I*nterrigines*, vide *Hidroa*

Inter-

Interuallum, vide *Ictus*, *Ablatio*.

Intestinum, vide *Entera*.

Intestinum cæcum, τυφλὸν, est intestinum à ventriculo, ordine quartum, quod paruus quidam velut venter est, vnde figura a reliquis differt; nec enim, vt reliqua, oblongum est, sed in modum ventriculi rotundius; ex qua figura efficitur, vt vna tantùm parte pertusum videatur, & vno foramine tanquam oculo præditum esse; peruium tamen est, quodque ad ipsum ex tenui intestino ileo descendit, facilè in Colon delabitur. Principium est crassi intestini. Vbi enim tenue intestinum desinit, illinc ad dextram quidem cæcum, ad sinistram autem Colon emergit, dextra prius ilia prætervectum. Cum auibus ferè omnibus cæcum intestinum duplex sit, homini tamen vnicum est. Et gibbosum cum sit, vnum foramen habet a latere, cui iunguntur duo foramina duorum proximorum intestinorum; quorum vni infrà, alteri supra continuum est. Id propter magnitudinem aliquando absolutè ἔντερον appellatur, vt scribit Galen. comm.4.in lib.6.Epid. quamuis alii eo nomine absolutè posito, τὸ κῶλον intelligi velint. Cùm autem reliqua omnia intestina lactibus alligentur, solum cæcum omni vinculo solutum est, ideoque descendit in Scrotum per Enteroceleń.

Intestinorum difficultas, est velox exitus eorum, quæ comeduntur, & bibuntur, quæ talia deijciuntur, qualia fuerunt deuorata, 4.aphor.12. Propriè, *lienteria* dicitur, 6.de loc.affe.2. quæ duabus potissimum notis a *Cœliaca dispositione* discernitur, siquidem lientericis alimentis prorsus cruda, protinus vt sumpta sunt, infernè prodeunt tanta, tamque manifesta cruditate, vt alimenti assumpti genus apertè dignoscatur; verùm in Cœliacis iam adepta sunt aliquam coctionem, & diutiùs in ventri-

culo morantur, neque tam citò per aluum descendunt. Cruda tamen sunt, & aliquando fœtida, non mordacia, sed quod sæpiùs excreta, animi deliquium inducant.

Intumescentias, quas οἰδήματα Græci vocant, Hippocrates omnes tumores præter naturam vocare consueuit, cùm cæteri posteriores, in inflammationes, & duritìes, & intumescentias, eos distinguant, 3. de his quæ in medic. 30.

Inuiolata membrana, vide *Membrana dura*.

Inuiscatio oculi, est quædam viscositas, palpebram cum pupilla iugens, siue in eius albedine, siue in eius nigredine; vel vtrasque palpebras simul iungens, qualis fit propter vulnera in oculis, lib. de ocul. cap. 9.

Inuolucrum cordis, vide *Membrana pericardios*, lib. de ven. & art. diss. cap. 2.

Inuolutum intestinum, quod & *Ileon*, & *Tenue* dicitur, vide *Ileon*, & *Tenue*.

Inustio in ventre, oritur, propter acrem eorum, quæ ingesta sunt, caliditatem, ob quam & febrire contingit: *Colliquatio* verò fit, febrili a caliditate absumpta pinguedine, colliquataque molli carne, 4. acut. 112.

Ἴονθος Græcè, Latinè *Varus*, tumor paruus, & durus, in faciei cute ortus, à crasso videlicet succo nullius serosæ tenuitatis participe, 5. de comp. med. loc. cap. 3. eam ob rem pruriginosus non est, neque ad scalpendum inuitat. Ex iis quæ scribuntur a Paulo, lib 3. c. 25. apparet, duplex esse *Vari* genus: vnum duriorem & veluti callosum; alterum verò, minus durum. Aetius scribit ἴονθον, alio nomine ἀκμὴν vocari.

Iris oculi, quem alii *Stephanon*, alii *Coronam* vocant, est medius ille oculi locus, quo committuntur inter se tunicæ vniuersæ. 14. meth. 19. siue *Iris*, est oculi tunica mollissima, alba, desinens in circulo, vbi & aliæ omnes

subiectæ

ſubiectæ ſunt tunicæ, & album nigro congiungitur, 10. de vſu part. cap. 2. Inditum ei fuit nomen, ab arcus cęleſtis ſimilitudine. Huius partes quæ pupillæ proximæ ſunt nigræ, παιωσαὶ dicuntur: circulus vero qui candido proximus eſt, ἅλως. *Iris* herba etiam eſt; folia ferens gladioli, ſed maiora, latiora, pinguiora. Flores in ſummitate cuiuſque caulis æqualibus inter ſe ſpatiis diſtant, incurui, varii, ſiquidem candidi, pallentes, lutei, purpurei aut cærulei conſpiciuntur, qua diuerſi coloris ſpecie, quædam cœleſtis arcus imago in cauo caliculi ſinu repreſentatur. Radices ſubiacent geniculatæ, ſolidæ, odoratæ: quæ fruſtratim diſſectæ in vmbra ſecantur, & traiectæ lino reconduntur. Melior eſt Illyrica & Macedonica: atque eſt ſatiua, & ſylueſtris. *Iris* nomen quoque eſt Paſtilli, Croco, Myrrha; & Alumine conſtantis, vt refert Aetius. Eſt etiam gemmæ nomen, quæ non eſt aliud quam Cryſtallus candida, lympida, ſexangula, quæ expoſita Solis radiis, per rimam aut aliter ſubeuntibus, angulorum repercuſſu arcus cæleſtis ſpeciem in proximis parietibus imprimit. Sed in ipſa in ſe arcus illius imaginem habere videtur in vno aut altero ſui angulo, ſi luci obuerſa conſpiciatur.

Iſatodes bilis, vide *Bilis pallida*.

Iſchæmon, medicamentum eſt ad ſanguinem fluentem continendum, 5. de comp. medic. loc. cap. 14 Græcè ἴσχαιμον, paulò diuerſum ἀπὸ τȣ̃ ἐναίμȣ; hoc enim non ſanguinem modo ſupprimit, ſed & inflammationem arcet; illud verò rationem habet tantum ſiſtendi ſanguinem. Huius, cùm aliquot formulæ deſcriptæ ſint apud Galenum, omnes conſtare reperias vrentibus, cruſtamque inducentibus medicamentis.

Iſchiadica vena eſt, quæ ſupernè deſcendens, ad partem cruris intimam tendit, & occultatur, quouſque ad

Malleo-

Malleolum veniat exteriorem, lib.de anat.viu. quæ vena, *externa Maleoli* dicitur, & *Ischiadica*, quòd secta Ischiadicis conferat.

Ischias, & *Ischion*, uide *Coxa*, & *Arthritis*, 2.method. 2.& 15.de vsu part.8.

Ischuria, ἰσχουρία, est vrinæ suppressio, & retentio *Dysuria*, in qua vrina fertur cum difficultate; *Stranguria*, cùm guttatim destillat, quam & *vrinæ stillicidium* appellant, de const. artie.6. & 8. de placit.6. Fit autem vrinæ suppressio, vesicà vel excernere non valente, vel eius collo occluso: vocat autem vulgus Medicorum, non secus *Ischuriam* (quanquam *Ischuria* non sit,) illud quoque symptoma; cùm vrina in vesicam omninò non venit, perdita scilicèt renum actione, & permittendi profectò sunt ita nominare, cùm propriam appellationem non habent; Collum siquidem vesicæ clauditur, vel propter obstructionem à sanguine concreto, tùm crasso pure, tùm calculo, tùm topho, tùm aliquo germine carneo ibidem enato, vel proter conniuentiam, ab aliquo tumore præter naturam, aut cùm immodicè est repleta; 3.de sympt. caus. cap.2.

Isis emplastrum, est *Cephalicum emplastrum*, 2. de compos. medic. per gener. cap.18. Ad cruenta vulnera efficax, præsertim capitis, ad glutinandum, carnem inducendum, purgandum, & reliqua multa, vt habetur apud Aetium, lib.15 quo loco descriptionem eius habet, & dicit à quibusdam referri ad Hermonem Sacerdotem, & appellari *Hermonis viride*. Habetur & apud Scribonium Largum, cap.206. (sed *Viride Glyconis* nominat) diuersa quidem ratione compositum, quam fit ab Aetio & Paulo, sed magna ex parte iisdem medicamentis constans Est & *Isis* alterum Emplastrum, quod Epigonio inscribitur apud Aetium eodem loco. Est

igitur

Igitur huius nominis Emplastrum triplex, Ἶσις Γλύμωνος, Ἶσις Ἑρμωνος, Ἶσις Ἐπιγόνου.

Isthmus, est regio communis gulæ, & gutturi, in qua vtriusque osculum ascendit, angusta & longa; corpus vero hunc locum ambiens, *Pharynga*, idest, *Fauces*, vocant, lib. de muscul. diss. cap. 15. *Isthmus* ea pars corporis est, quæ os, & gulam interiacet, quæ per metaphoram quandam ita nominatur ab iis, qui propriè dicuntur *Isthmi*. sunt autem angusti quidam terræ processus, inter duo maria siti: Vnde *Palisthmia*, idest, *Tonsillæ*, sunt inflammationes locorum, & partium, ad hunc *Isthmum*, pertinentium, 5. aph. 26. qua ratione ἰσθμὸς καὶ λάρυγξ, idem erunt, hoc est, quæ inter stomachum, & laryngem, idest, guttur, interiacet latitudo & capacitas.

Ithmoeidea ossa vide *Cauernosa*.

Indicatoria signa, ab Hippocrate vocata sunt, sudores, rigores, sanguinis fluxus, multum alui profluuium, multus vomitus, dolor capitis repentè inuadens, vehemens spirandi difficultas præter rationem, cordis morsus, quædam in Hypochondriis citra dolorem tensio, vigiliæ vehementes, delirium, nox absque ratione molesta, accessio anticipans, lacrymæ inuoluntariæ, nihil patientibus oculis, neque ex tristitia prouenientes, rubor faciei, labrum inferiùs agitatum, liuida, vel obscura, & tenebrosa quædam ante oculos obseruantia, hallucinationes quædam, genæ vel nares repentè rubescentes, parotides, aut denique abscessus alicuius in articulum decumbentis generatio, & similia; quæ secundum eorum substantiam Casus, vel Symptomata nominata, quatenus subitam mutationem ostendunt, *Indicatoria signa* appellantur; ita enim morbum iudicant, vt cocto morbo futuram sanitatem; crudo autem,

tem, vel perniciem, vel morbi longitudinem decernant, 1.aphor.12.uide *Decretorius*.

Iudicium, siue *Indicatio*, vide *Crisis*.

Iugale os, vide *Zygoma*.

Iugulares venæ, Σφαγίτις φλέψ, sunt duo rami magni venæ cauæ à gibbis hepatis exortæ, qui postquam ad dextram Cordis aurem sanguinem tulerint, ab eo, tanquam ab initio progressi, ad collum recto tramite festinant: In quo fiunt duæ magnæ, & insignes venæ, quæ ob id *Iugulares* vocantur, 2 acut. 10. & libr. de ven. & art. diss. c. 7. Dicuntur etiam *Externæ, Superficiariæ, Apoplecticæ, Guidez, Manifestæ*, a quibus quippe superficiariæ ferè omnes colli, & capitis, partes nutriuntur, 2. acut. 10. Interna iugularis gracilior secundum latus asperæ arteriæ ascendit ad fauces, & inde in cranium, venulis exilibus obiter missis in asperam arteriam, & membranas vicinas, & neruos sexti quidem paris in collo, septimi verò in faucibus. Vbi autem cranium attigit, bipartita maiore ramo per cranii basim reflexo, vbi surculum dedit musculo colli interni longo, per foramen paris sexti cum minore carotide arteria sibi coniuge cranium ingressa coit in vas commune. Minore autem ramo, vbi ramulum auditus organo dimisit per foramen transuersum sibi commune, & portioni nerui quintæ coniugationis crotaphiten petenti, cranium intrat per foramen sæpè geminum, sed exiguum propè latus externum foraminis tertiæ & quartæ coniugationis, in crassam meningem ramosè absumitur. Externa verò iugularis sæpè simplex, interdum etiam diuisa multipliciter, idque nunc initio sui, nunc in collo medio ascendit sub colli latus, sub cute & musculo lato, surculis obiter in vicinos musculos, cutim, membranas, dimissis. Est autem notandum, externas iugulares nullas habere

habere adiunctas arterias, etiamsi quandoque motu aliquo pulsui cuidam non dissimili agitari videantur, vt a se obseruatum esse, Gal. prodidit.

Iugalus, vide *Claues*.

Iulep, vide *Zulapium*.

Iuxtangina, idest, *Cynanche*, 1. aph. 12.

Ixiæ, *Varices*, sic dicuntur ab Aristotele, οἱ κιρσοὶ; sunt tamen qui differre putent, vocantes κιρσὺς venas omnes dilatatas, in quacunque corporis parte; ἰξίας verò, eas modò, quæ in cruribus habentur: sed discrimen nullum censendum est.

L.

LABOR, ab Hippocrate sæpius consueuit sumi pro *exercitatione*, interdum pro *dolore*, aut absolutè pro *qualibet noxa* & *læsione*, comment. 5. in 6. de morb. vulg. 10.

Labrum, siue *Labium*, χεῖλος, est oris extremitas musculosa, ipsu vicissim claudens, & aperiens, quod in labiis prominet πρόχειλον dicitur, 11. de viu par.

Labyrinthus, vide *Cæcum foramen*.

Lactes, apud Hermolaum Barbarum, & Plinium, significant potissimum molliora intestina, & sunt in homine, & oue, per quæ cibus & chylus labitur, sed apud Aristotelem, Gazam, Budæum, & Galenum, 5. de loc. affe. cap. 7. *Lactes* sunt, & significant omentum reti aucupario simile, seu pingue illud, quòd intestina superiora ambit; quòd nostrates in piscibus *lactantias* & *lactumas* vocant.

Lacuna, vide *Choana*.

Læues arteriæ, *Arteriæ venosæ*, & *Venæ arteriosæ*, per pulmonum substantiam propagatæ, & dispersæ pro

pagines

pagines sunt, quas omnes natura per anastomosin, ad vnum principium applicuit, sinistro cordis ventriculo, in quo quidem natiui caloris est principium, vt per eas refrigeratio continua cordi comparetur, 7. de vsu part. cap. 9. vide *Arteria*.

Lauitas intestinorum, quæ λειεντερία dicitur, quasi λειότης τῶν ἐντέρων, est velox, & sine vlla omninò transmutatione, ciborum deiectio, eueniens, aut propter exulcerationem in superficie ventriculi: & intestinorum, aut propter potentiæ retentricis eorundem imbecillitatem; quorum primum ex mordacibus substantiam tenuem habentibus humoribus fit, quæ in pueris etiam Græco vocabulo Ἄφθαι, idest, *oris vlcera*, nominantur; alterum verò, ex magna ventriculi, atque intestinorũ prouenit intemperie, 3. aph. 22. Ex quacumque autem causa lienteria orta sit, ægri cibum non sentiunt, & in cachexiam incidunt, cruda assiduè excernunt, colore subalbida, inęqualia, atque aquosissima, nullo prorsus sanguine, aut bile perfusa. Ardor præterea tota præcordia occupat, cibique fastidium consequitur. Vide *Intestinorum difficultas*.

Lagochilos, vide *Lagophthalmos*.

Lagonas, vide *Ile*.

Lagophthalmos, idest, *Leporinus oculus*, est, cùm superior gena adeò retrahitur, vt oculum, dum clauditur, totum non contegat, estque effectus in partibus instrumentalibus, non magnitudine, sed defectu, non vt supervacaneum, sed veluti deficiens, cuiusmodi mutila, & curta omnia, sicut in labris, sic & in oculis cernitur; sic etiam *Lagochilos* dicitur, qui leporina habet labia, libr. Introd. cap. 3. & lib. finit. Id vitij aliquando naturaliter prouenit: aliquando à causa præter naturam, vt vstione, cicatrice, sutura latiore, & malefacta: interdũ

etiam

etiam senectute. Idem si inferiori palpebræ contingat; ἐκτρόπιον appellatur.

Lambdoeides, sutura capitis posterior est, & transuersa, qua occiput incipit, quæ a *Lambda* literæ Græcæ similitudine ita nominatur, lib. de ossib. cap. 1. *S*unt autem huius suturæ extremæ partes, quæ propter occipitij humiliora non ampliùs exactam suturæ compagem exprimunt, & versus capitis basim protenduntur, sensimque sibi mutuò appropinquant. Cæterum, λαμβδοειδῆ suturam Galenus deesse scribit, quibus eminentia occipitis nulla est. Λαμβδοειδὴς etiam appellatur ab Actuario diuisio venæ cauæ inferioris, qua in duo crura abit paulò supra initium ossis sacri, non dubium quin à forma literæ λ. Eandem diuisionem Galenus lib. de anat. venarum elemento ν comparat.

Lambdoeides os, vide *Hyoeides*.

Laminas, communi vocabulo Anatomici appellare consueuerunt, instrumenta ad secanda corpora accommodata, cuiusmodi etiam sunt Scalpella, Spathomelæ Amphismelæ, Spicilla, Oricularia, Melatidæ, quæ & ex ligno densiori, & aliquando ex buxo, confici solent, 6. de anatom. adm. cap. 10.

Lana succida, id est, *non lota*, quæ & *Oesypus* dicitur, 14. method. c. 7. Οἴσυπος, propriè dicitur ouium sordes earum lanis adhæscentes: deinde verò pro ipsa etiam lana adhuc sordida, & illota dici cœpit. Sordes autem eæ, pecudum ex sudore fœminum & alarum colliguntur, adhærentque lanis, quæ quò οἴσυπον habeant; οἰσυπηραὶ, ῥυπαραὶ; & ab Hippocrate πινώσαι & πινώδεις appellantur: Est enim πίνος idem quod ῥύπος. Latini, *Sordidas* & *Succidas* vocant, quod tales sint, quales vbi primum succisæ detonsæque sunt. De *Oesipo* sic scripsit Ouidius:

Oſipa quid redolent, quamuis mittantur Athenis,
Demptus ab immunda vellere ſuccus ouis?

Dioſcor. *Oeſypum* appellauit ſuccidarum lanarum pinguetudinem, eiuſque extrahendi parandique rationem lib. 2. explicauit. Ex eo conficitur Pharmacum à Paulo deſcriptum, lib. 7. & ab Aetio, lib. 15. quòd Græci alias οἴσυπον φάρμακον, alias οἴσυπον κηρωτὴν, alias οἴσυπον χηρωτοειδῆ, alias οἴσυπον ὑγρὸν nuncupant, eiuſdem prorſus cum ipſo Oeſypo facultatis, adeò vt promiſcuus ſit amborum vſus, vt tradidit Galen. l. 14. method. medic. Habet autem vim non ſimplicem, ſed miſtam ex contrariis qualitatibus ac viribus aſtringendi ſcilicet, & modice calefaciendi. Ex quo conſtat, vim illi ineſſe leniendi, digerendi, & repellendi. Dicitur non tantùm οἴσυπος, gener. maſc. ſed etiam οἴσυπον, & οἰσύπη.

Laparon, Græcis, *molle* & *vacuum*; *Hypolaparon* autem *ſubuacuum* & *ſubmolle* ſignificat, 3. de diff. reſp. cap. 12. Sumitur & pro ventris dolore, com. 3. in 6. de morb. 32. vide *Ile*.

Lapideum os, vide *Lithoeides*.

Lapis in veſica, propria paſſio eſt fere puerorum, qui ob edacitatem non paucos crudos humores coaceruant; ex quibus pars craſſior, vna cum vrinis ad veſicam perueniens, fit lapidum generationis materia: aceruatur verò hic crudus humor ſæpè ob edacitatem, & ingluuiem, ut in pueris, ſæpè etiam ob potentiæ concoquentis imbecillitatem, vt in ſenibus, 3. aph. 26.

Lapis ſpecularis, uide *Diaphanes*.

Larynx, ſiue *Guttur*, eſt ſuperior bronchij terminus, ſeu bronchij caput, prima aſperæ arteriæ pars, primum vocis inſtrumentum, ſummo ori continua, lib. de voc. inſtrum. diſſect. c. 2. ex cartilaginibus, muſculis, neruis, & ſubſtantia membrana conſtans, cap. 4. quæ Larynx in

in collo extare apparet, tangentibusque dura sentitur, sursumq; nobis transglutientibus fertur, 7. de vsu part. c.5. Λάρυγξ Græce. Componitur ex tribus cartilaginibus: Vna θυρεοειδὴς dicitur, quæ anterior veluti scutum quoddam alijs præposita est, alia ἀρυταινοειδὴς ori vasis olearij adsimilis cartilagines tamen duas sortita: tertia verò, innominata, infima os œnophori (quod *Bronchum* Galli vocant) referens: harum autem ἀρυταινοειδὴς καὶ θυρεοειδὴς mobiles sunt, sola autem innominata immobilis est. Ob eam causam in ea firmantur aliarum duarum musculi. Nam cùm duodecim sint musculi Laryngis proprij, duo quidem prodeunt à Thyreoeide media interna in anteriorem Aritænoeidem quam claudunt: duoque similiter ab Aritænoeidis posteriore basi in eiusdem basim anteriorem quam comprimunt: reliqui verò octo omnes ab innominata, partim anteriore, partim posteriore parte, partim etiam lateribus. Cæterum horum musculorum beneficio, totus Larynx præcipuum vocis organum est, quam tamē acutam vel gracilem præcipue facit Arytænoeides, adiuta cartilagine epiglotide, Aritænoeidem magis minusue claudente, laxati, aut contractis duobus musculis ipsam releuantibus, adiuta quoque gargareone, vocem ipsam plectri ritu modulante.

Lassitudines, Κόπους, Græci homines vocant affectus, ex multo, vehementiue motu corporibus vel totis, vel particulis, quæ amplius laborarunt, oboriri soliti; vnde *Apoca medicamenta*, quæ talem lassitudinem tollunt, appellantur, 7. de compos. med. per gener. cap. 11. Cuius *lassitudinis* species tres sunt, ἑλκώδης, τονώδης, φλεγμονώδης, *vlcerosa tensiua, inflammatoria*, quæ notis & signis propriis distinguuntur: in *vlcerosa*, partes lassitudine, vlceris sensus, cùm mouentur enim, se exhibet,

in *tensiua*, incendi, tendique sibi videntur, qui laborant in *inflammatoria*: accensa, inflammata, contusaque apparent membra.

Lateralis morbus, vide *Pleuritis*.

Latum os, vide *Dorsum*.

Latus musculus, siue musculosa natura, vel substantia, μυῶδες πλάτυσμα, apud Galenum, libr. de muscul. diss. cap. 1. est latus ille musculus, qui sub cute in collo habetur. Incipit in priori quidem parte ex labrorum, ac buccarum; in posteriori verò, ex spinæ regionibus toti cuti, quæ circa collum est, in orbem subtensus, & membranosus, vt interdum membrana potius, quam musculus videatur.

Latus pulsus est, qui pulsu naturali, in latitudine maior est, *longus*, qui in longitudine *altus*, qui in profunditate; è contrà, *angustus, breuis, humilis*; de puls. ad Tyron. c. 2

Laxius intestinum, idest, *Colon*. 2. aph. 40.

Lea, seu *Lenia medicamenta*, sunt, quæ partes asperas leniunt; de Dynam. in procemio, λεῖον, *laue*, id dicitur, quod continuum est, nullaque ex parte diuulsum, sed sibi vndique cohærens æquabili superficie: Contrarium est τῷ τραχεῖ, hoc est, *aspero*. λεῖον etiam apud Hippoc. Galenus interpretatur ἄτριχον.

Lemmata, sunt propositiones per se credibiles, quas vocare consueuit Aristoteles, *dignitates*, vel *proloquia*, vel *postulata*, 2. acut. 20.

Leno, siue *Linon*, Græcè ληνὸς, est regio in summo vertice cerebri, vbi duæ venæ inuicem congrediuntur, à torcularis similitudine propter tenuem membranam. Est & aliter *Leno*, idest, exilium in superficie venarum sibi incumbentium congressus, propter crassam membranam, similiter factus, 9. de anatom. adm. cap. 1. vide *Torcular*.

Lepi-

Lepidocides suturæ, λεπιδοειδεῖς, vel *conglutinationes*, (quas Galenus *suturas iuxta aures* vocat) sunt duæ lineæ a media sagittali quæ recta in longitudinem fertur, æquè distantes, per capitis longitudinem à posteriore in priorem partem, super aures feruntur, quæ in ossibus ad squamæ similitudinem structis, habentur, quæ fiunt duobus inter se ossibus cohærentibus, non per suturam quidem, sicuti *Coronalis*, & *Lambdoeides*, sed paulatim sincipiti os, instar squamæ attenuatum descendit, atque id os, quòd infra ab auribus ascendit, subintrat, lib. de ossib. cap. 2. quæ & *squamosæ agglutinationes* nuncupantur, 9. de vsu part. cap. 18. *Mendosæ* adhuc, & *Temporales* dicuntur.

Leporinus. vide *Lagopthalmos*.

Lepra, λέπρα, est cutis mutatio, in habitum qui præter naturam est, cum asperitate, & pruritibus, & doloribus, nonnunquam & squamis decidentibus, interdum secus, pluresque corporis partes depascuntur, lib. finit. *Lepra*, & *Psora*, seu *Scabies*, affectus sunt valdè affines & congeneres, ita vt non aliud *Psora* sit, quèm mitior *Lepra*: est enim *Psora* ad *Lepram* quædam quasi via, vt *Lepra* ad *Elephantiasim*, si magis humor vratur, malignior euadat, & morbus diutius protrahatur. Vterque affectus pruritum habet inseparabilem, sed in *Lepra* tantus est, vt æger etiam vehementissimè scalpendo nullo modo iuuetur, sed omnis potiùs generis vlcera, phlegmonas accersat, quòd cutem exasperet, & subiectam illi carnem, multo quam in Psora profundiùs depascatur: Vnde & squamulas procreat, quales in Psora non generantur, quæ furfuracea tantùm corpora ex se remittit, vt quæ a minori gignatur intemperie, & humore minùs crasso, terrestri assato, & maligno. Dicitur λέπρα, ab his squamulis, quasi λεπιρά, idest, *squamosa*,

Ab Auicenna dicitur *Albaras nigra*, & *Impetigo excorticatina*, quòd cutis in cortices quasi squamasque dissoluatur. *Lepram* hanc Celsus vocat *Impetiginem*, non eam quidem quam superiùs nos λεύκην appellauimus, sed quam ipse declarat lib. 5. quæ in quatuor species distinguit, quæ a superiori *Impetigine* plurimùm distat. Eius causa melancholicus humor est multus, viscosus, crassus, sed tamen acris & immotus sub cute, & subiecta carne latens, sensumque eum doloris excitans, qui *Pruritus* dicitur.

Lethargus, Græcè ληθαργος καὶ ληθαργία, passio est Phrenitidi cōtraria, si quidem in ea inexpugnabilis dormiendi necessitas adest, perinde vt perennes vigiliæ phreneticos infestant. Dicta autem *Lethargus*, quod ea correptis omnium rerum obliuio accidat. *Somnus*, siquidem si in longius producatur, difficilemque habuerit expergefactionem, *Coma* dicetur: Si verò ipso tempore naturę modum conuenientem excesserit, & non habuerit difficilem expergefactionem, *somnus longus* rectè nominatur; qui fit refrigerata prima parte sensitiua, hoc est, Cerebro ipso; quæ refrigeratio cùm fortis fuerit, mista quidem humiditati, facit *lethargicas passiones*; cùm siccitate verò eas, quæ Græco vocabulo καταλήψεις, idest, *Deprehensiones*, vocantur, 2. aph. 5. Lethargicorũ alij vnam continuamque habent lethargi accessionem, alij per circuitus quosdam in somnum ruunt, & rursus reuocantur, vt excitati audiant, moxque in somnum relabantur. Sunt autem, omnes obliuiosi, stupidi, mente capti, crebrò oscitant & hiant, ac sæpè hiante ore persistunt, velut os claudere obliti. Vrinam reddunt iumentorum lotio similem, ac sæpè in manus sumpta matula, eam se tenere non meminerunt.

Leuco, λευκὴ id est, *Alba vitiligo*, 2. method. 2. seu cor-

corporis, & pilorum in album colorem mutatio præter naturam, lib. finit. & 1. de compos. med. loc. 1. Neque vero ad solam cutem, sed ad subditam quoque eius carnem, vitium hoc pertinet. Fit porrò cutis, & caro alba, & pituitosa, qualem Polypodes, & locustæ, cæteraque crustacea, exangui, & alba carne prædita obtinent. Idq; malum videtur esse, quòd nostrates *Lepram albam*, Auicenna, *Albaram Albam* nuncuparunt; *Differt a Lepra*, & *Elephantiasi*, quòd hæc sint cum asperitate cutis, rosione, pruritu, & squamulis: *Leuce* verò, cutem habeat lenem, sine vlla aspredine & rosione. Fit errore facultatis nutritoriæ, sanguinem pituitosum, lentum, & viscosum gignentis. Nam cum tali sanguine caro diutiùs alta generataque fuerit, facillimè albedo in alta carne contrahitur, talemque habitum accipit, vt omnia facilè in album conuertat, & non iam simpliciter caro, sed alba caro sit. Cùm enim diutiùs ea affectio perseuerarit, caro quidem adhuc manet, mutatur tamen eius forma, & in alteram speciem vertitur, mediam inter sanguineam carnem, & exanguem, proque naturali habitu cachexia inducitur. Nomen habet λεύκη vel ἀπὸ τῆς λευκότητος, vel a quadam similitudine cum populo arbore, quam itidem λεύκην appellant. Vt enim foliis & cortice candida est, sic & cutis eius, quem is morbus occupauit.

Leucoma, Λεύκωμα, idest, oculorum albugo, de remed. part. facult. est cicatrix oculorum altior, magisque profunda; sicuti quæ superficiaria est, νεφέλιον dicitur.

Leucophlegmatia, idest, *Alba pituita*, quædam aquæ inter cutem, species est; sic dicta, quod sui quidem ratione semper sit alba, sed propter mistionem quorundam aliorum humorum, verum mutet colorem, 7. aphor. 29.

quam eandem dicit esse cum ea Hydropis specie, quæ *Hyposarcidi im* siue *Anasarca* dicitur, ϒ´δρω⊕· φλεγματίας, lib. Introd. cap. 13.

Lichen, Affectio, λειχὴν, dicitur etiam callus in equorum genibus, & supra vngulas in flexu earum partium duratus, fertur Comitalibus prodesse. Est etiam herbæ species, quam aliqui βρύον appellant: saxis enim adhæret, vt muscus. Sunt qui putent esse hepaticam in offic. dictam: Exterit, purgat, siccat, refrigerat, vide *Impetigo*.

Lien, vide *Splen*.

Lientera, vide *Intestinorum difficultas*.

Ligamentum, quòd Græci Σύνδεσμον vocant, est corpus neruosum, ex osse quidem omnino ortum habens, insertum in os, aut in musculum, cui nomen ab vsu est inditum. 1. de motu musc. cap. 1. quòd & *Cupula* dicitur, lib. Tigni, cap. 9.

Ligatio. dicitur de obstructis articulis, & difficilibus artuum morbus, quos Græci *Ancylas* vocant, 7. de comp. med. per gest. cap. 6. Est & affectus, qui interdum naturaliter accidit, membranis linguam continentibus durioribus, & breuioribus statim à primo ortu factis; Interdum ex acquisititio, ob cicatricem quampiam duriorem ex vlcere contractam; quam Græci ἀγκυλόγλωσσον vocant. Qui hoc malo laborant, tardè sermonem explicare incipiunt; atque ob id, hoc vitij genus, Latinis, *ligatio linguæ* dici potest.

Lingula, vide Epiglottis.

Linon, vide Leno, & *Torcular*.

Linon spernon, id est, *semen lini*; 1. de alim. fac. 32.

Lipodermus, defectus est pelliculæ, tegentis glandem Colis, adeò, vt distrahi ampliùs non possit; libr. finit λειπόδερμοι dicuntur, quibus præputium ex morbo vel sectione deest, aut ita contractum est, vt glandem

amplius

ampliùs tegere non poſſit. Romani, *Apellas* & *Recutitos* vocarunt.

Lipopſychia, id eſt, *animi deliquium*, idem quod *Lipothymia*, Λειποψυχία, ϗ λειποθυμία, ſolo differunt gradu, quòd ex ipſo nominis etymo liquet. *Lipothymia*, vitalis facultatis defectum, *Lipopſpchia*, animalis facultatis exolutionem ſignificat; attamen vtriuſque fa, cultatis defectu omnium virtutum exſolutio contingit vt ſenſu, motuque deſtituantur ægri, non minùs quam animo, quale aduenit iis, qui niſi frequentiùs nutriantur, reſoluuntur, 12.meth.cap.5.

Lipothymia, vide Lipopſychia.

Lippitudo dura, vide *Scleophthalmia*.

Lippitudo oculi eſt, cùm album rubeſcit. & palpebræ attolluntur, cum dolore conniuent, & ægrè manus admotas ferunt; lib.Introd.c.15. vide *Ophthalmia*.

Lipyria febris, vide *Febris lipyria*.

Liquabilia medicamenta vocantur, tum quæ ignis contactu colliquantur, tùm quæ ex humidis quibuſdam, velut aqua aceto, vino, conſtant. Igne liqueſcit propolis, cera, raſina, ladanum, ſeuum, galbanum; *Aceto* ſolo liqueſcunt citra ignem, Ammoniacum, Sagapenum, Opopanacum, 3.de comp.med.per gen.c.5.

Liquida aluus, in qua liquida deiiciuntur, com.2.in 2. prorrhet.3.

Lithiaſis, id eſt, *calculi morbus*, renibus & veſicæ familiaris, in quibus vtplurimum calculi generentur, lib. de renum affect. digno.cap. 2. Dicitur & λιθίασις oculi morbus, in exteriori parte palpebrarum, in qua alba quædam & craſſa, callis, aut lapillis ſimilia apparent, oculum pungentia.

Lithoeides os, λιθοειδές, id eſt, *lapideum*, *petroſum*, 9.de vſu part. cap. 10. eſt, quòd vtrimque ad aures po-

ſitum,

situm, petræ speciem referens, lambdoeides futuræ finibus terminatur, in quo inest processus columnæ similis ad acus, stylive similitudinem: vnde *Styloeides*, *Belenoeides*, & *Graphioeides*, στυλοειδὲς, βελονοειδὲς, καὶ γραφοειδὲς appellatur, sub quo auditorius meatus continetur, lib. de offib. cap. 1.

Liuidum, πελιδνὸν, dicitur color inter planè nigrum & rubrum, aut aliquem alium ex floridis colorem medius: fit autem vel ex ipsis floridis in nigrum abeūtibus, vel ex nigro in album cedente, vt apparet in suppurationibus, in quibus quod nigrum erat, liuescere incipit, & ex liuido ad colorem ignis tendere, & paulatim candidius fieri proximè accedit ad fuscum. Contrahitur in corporibus à sanguinis, & caloris natiui defectu: frigus enim liuidum & nigrum colorem inducit. Designat & humorem, veluti viridis, praua qualitate præditum, vti rubidus sanguinis copiam.

Lobi, idest, *Fibræ*, quibus tanquam digitis hepar, ventriculum, & pulmo cor ad vnguem complectitur, 4. de vsu part. c. 8 & lib 7 c. 10, & 7. de anat. adm. c. 11. Dicitur & *Lobus*, ima & carnosa aurium pars.

Localia medicamenta, quæ *Topica* dicuntur, medicamenta sunt, quæ extrinsecus applicantur corporis particulis, quibus non priùs vtendum, quàm totum corpus purgaueris, venamue incideris, si redundantia in toto corpore subest; alioquin, implebis potius corpus, quam vacuabis, 13. meth. 22.

Lochia, λόχεια, dicuntur omnia, quæ à puerpera post exclusum fœtum & secundas exeunt, quæ Aristoteles vocat *purgamenta*; sunt autem reuera τὰ καταμήνια, à quibus etiam sola ratione differunt, quod hęc ante partum, ille post partum, sic appellentur, lib. de atra bile, c. 8.

Locus, a recentioribus Medicis, corporis particula quæ-

quælibet p.n. affecta appellatur, 1. de loc. aff. 1.

Longaon, siue *Longauon intestinum*, vide *Rectum*.

Longitudinalis sutura est, quæ a medio posterioris Caluariæ, per capitis longitudinem, ad mediam vsque anteriorem, extenditur, vnde Græcis ῥαβδοειδὴς, idest, *recta* vulgo *sagittalis*, & *longitudinalis* appellatur, a Lambdoide ad Coronalem finiens, lib. de ossib. cap. 1.

Longus pulsus, vide *Latus*.

Lopidoeides suturæ, quæ & *Lepidoeides* dicuntur, vide *Lepidoeides*.

Lordosis, idest, Excauatio, facta per vertebrarum luxationem, ad internis corporis partes, 4. de loc. affect. vide *Cyphosis*. Λόρδωσις, *vitium spinæ*, cùm eius vertebræ loco suo motæ sunt, & in priorem siue anteriorem partem conuersæ. Vel inclinatio seu incuruatio in anteriora, cum homo vitiosa dorsi spina semper capite prono est, & cernuo.

Lotium est, cùm renes serosum sanguinis excrementum attraxerint, vtilem, qui in eo est, sanguinem retinent, & ex eo nutriuntur; excrementum verò ipsum serosum a facultate segregatrice, seu inutile expellitur per vretres in vesicam; sed quandiu in venis atque arterijs hoc cum sanguine currit, *excrementum serosum*, & *serositas* vocatur: vt, cùm segregatum est, *lotium* & *vrina* dicitur, lib. de ren. aff. dign. cap. 1.

Luctuosa respiratio, est interrupta inspiratio, & quasi duplicata geminataque aeris reuocatio, stante interim thorace, deinde rursus id, quòd deest adiiciente, qualis infantibus accidit, quo tempore plorant, veluti superinspirantibus, 6. aph. 54.

Lumbi, ὀσφύς, propriè pars est totius spinæ infra dorsum, siue thoracem, quinque vertebris omnium crassissimis, maximisque compacta, inter dorsum, & os sacrum

ctum mediis. Breuiùs alij aiunt, *Lumbi* sunt dorsi ea pars, qua cingimur. vide *Dorsum*.

Lumbrici, vide Elminthes.

Lupus, seu *Strangulator*, Græcè λυκοειδὴς, dicitur affectus iis eueniens, qui sperma diu præter naturam retinuerint; quòd veneni naturam induens in venis & arteriis, dum nequiuit eijci, anginosam generat passionem in faucibus, & quandam quasi suffocationem, lib. de spermat. fol. 36.

Lusciosus dicitur, qui eo affectu, qui *Nyctalops* dicitur, vexatur, 10. de simpl. Μύωψ isdicitur, qui a primo ortu, non nisi oculis propiùs admota videt, eademque prope oculis contingit, & limis semiclusisque oculis aspicit, etiam si parua sint; remota verò, quamuis magna, videre non potest. Vitium oculorum est congenitum ab imbecillitate visiuæ virtutis animalis; & spiritus visiui, eamque ob causam incurabile; differt à *Nyctalope*, quippe qui non natura, sed ex morbo talis euasit Μύωπας Græci vocant, Latini *Lusciosos*, & *Luscitiosos*, appellant, ipsa verò affectio μυωπία, & μυωπίασις appellatur.

Lutea bilis, id est, *Vitellina*, de placit. 4. vide *Bilis pallida*.

Luxationes, quas ossium ex cauitabus suis excidentias, *exarticulationes*, & *exarticulata* interdum vocat Hippocrat. sunt ossium a propria sede excessus, sine fractione eorundem facti, 1. de fract. 1.

Lychantropia, Græcè Λυκανθρωπία, Λυκάνθρωπος, Κυνανθρωπία, Κυνάνθρωπος, Λυκάων: Arabicè; *Catrab*, *Cutubut*; Latine, *Lupina*, vel *Canina insania*, species est melancholiæ, vt testantur Aetius & Paulus, qua ægri imprimis mense Februario, quo præsertim humor melancholicus redundat, noctu domo egressi, vrbem circumeunt, quadrupedum more incedentes, tu-

pos

posimitantur vlulantes, donec dies illucescat, defunctorum monumenta quæritant, adaperiunt, cadauerum frusta arripientes; secumque collo gestantes, fugiuntque die viuos homines, nocte insequentes mortuos. Sunt autem eorum notæ; facies pallida, oculi sicci & caui, visus hebes, lingua siccissima, saliua in ore nulla, sitis immodica, tibiæ perpetuo exulceratæ propter frequentes casus: atque vt canes mordent, ex quo arbitror morbus ipsum etiam κυνανθρωπίαν vocatum fuisse à Veteribus.

Licoeides, vide *Lupus*.

Lytheria, id est, solutoria signa, quæ magni, & vehementis morbi solutionem firmam solent præcedere, 1.de diebus decret.cap.1.

M

MADAROSIS, Μαδάρωσις ἢ Μαδαρότης, id est, *Glabrities, Caluitium*, capillorum defluuium est, à cacohymia, & vitiosis humoribus, proueniens, quales affectus sunt *Ophiasis*, & *Alopecia*; quæ omnes passiones sanabiles sunt, vitiosis humoribus, qui ad radices capillorum hærebant, vel resolutis, uel aliò translatis & vacuatis, 6.aph.34.

Madorem, & *Pladorem*, id est, superfluentes humiditates appellare consueuit Hippocrates, siue tenues, siue crassiores, cuiusmodi & pus est, 3.de fract. 19.

Magma, in specie, mirobalanorum fæcem vocant, 7.de comp.med. per gen.cap.7. Aliqui verò omnem vnguenti fæcem, quæ expressa reliqua liquidiori materia vtili relinquitur, μάγμα vocant; extenditur quoque nomen hoc ad omne vngentum spissum pauco liquore subactum.

Magna

Magna arteria, vide *Arteria aorta*.

Magna febris, vide *Febris magna*.

Magnus morbus, vide *Affectus grauis*.

Magnus pulsus est, qui naturalem pulsum omnibus tribus dimensionibus superat: qui verò iisdem dimensionibus è naturali superatur, *paruus* dicitur, de puls. ad Tyron. cap. 2.

Mala, carneæ partes sunt, quæ inter nasum, & aures iacent, quæ a priscis *Genæ* dicuntur, lib. Introd. cap. 10. sic dictæ, quod rubentes ad mali similitudinem sub oculis leniter rotundæ promineat, 1. de art. 3.

Malactica medicamenta sunt, quæ induratorum soluunt duritiem; quemadmodum *relaxantia*, quæ tensioni medentur, nuncupantur, 7. de compos. medic. per gen. cap. 9. *Malacticum* autem *emolliens* dicitur eorum corporum, quæ indurueee, ac in quibus contentus est humor præter naturam, velut cū partes sunt scirrhosæ, quòd verò à siccitate induratum est, humectari postulat; quòd a congelatione, calefieri, Græcè μαλακτικὰ φάρμακα, 5. simpl. 5. Quæ verè emolliunt, calida esse oportet, secundo aut tertio ordine; Nam quæ minùs calida sunt, ea potiùs in genere pus mouentium habentur: quæ verò sunt calidiora, potius digerendo vacuandoque indurant, quam emolliunt: Ita facultas quoque emplastica in iis inesse debet.

Malagmata, alias *Cataplasmata*, vocant omnia pharmaca, quæ forinsecus imponuntur, siue adstringendo condensent, siue indurent, siue emolliunt, 8. de compos. med. loc. 5. Propriè autem *Malagamata* vocantur, quæ partes præter naturam induratas emolliunt, moderatè sunt calida, non tamen exsiccantia, aut humectantia insigniter. Nam cùm exactè mollientia, medium quodammodo ordinem inter humectantia, siccantiaque

sor-

ſortiantur, proin moderato ſuo calore indureſcentium ſubſtantiæ, veluti fuſionem quandam molliuntur; vbi vero diutius diffuſa fuerint, digerentium medicamentorum loco eſſe poſſunt, 7. de comp.med.loc.cap.1.vnde quidam nullum diſcrimen conſtituunt inter Μαλάγματα, ἔμπλαστρα, τροχίσκους. Porrò *Malagmata*, aut medijs corporis regionibus (quæ propriè ἐπιθέματα, Paulus appellat) vt ventriculo, iecinori, lieni, cordi imponuntur; aut extremis partibus, vt capiti, & articulis admouentur.

Maligna, vide *Cacoethe*.

Malleoli, ſunt imæ ab vtroque latere tibiæ, ſuræ, partes gibbæ, ex parte exteriore, intrinſecùs cauæ, carne carentes, extra aliam prominentes, ſub quibus vtrinque talus continetur, lib. de oſſib. cap. 22.

Maleoli vena duplex eſt, altera *interna*, ad interiorem tibiæ partem (*Cream* Latini vocant) procedens ac inde ad *Malleolum*, ad ipſum tibiæ extremum peruenit, quæ & *Saphena* corrupto vocabulo, pro *Saphea*, id eſt, *manifeſta*, dicitur, altera, *externa*, & *ſuperficiaria*, per exteriore alterius oſſis tibiæ, quòd περόνην vocant Græci, producitur, ad pedis pertingens articulum, vnde *externa malleoli*, & *Iſchiadica vena* aliquibus dicitur.

Malthacode emplaſtrum, id eſt, *mollicinum*, quo genere Hipp. omne medicamen vocat, quod connatam humiditatem habet, qualis in pinguibus eſt ſinguliſque oleoſis medicamentis, & quidem in ipſo oleo, aqua, reſina, & cera. 4. de compoſ. medic. per gen. c. 9. Μαλθακώδη φάρμακα. Μάλθη, *ceram* ſignificat, eam præſertim quę mollis eſt.

Malum Granatum, & *Malum Punicum*, vide *Cartilago enſiformis*.

Mamma (Μαστὸς καὶ τιτθὸς Græce) eſt carnoſa in pectore,

ctore, ad vtrumque latus eminentia glandulosa, semicircularis, in cuius medio papilla (Græcè θηλὴ) extuberat, quam ambit circulus quidam subniger, qui φῶς dicitur gignendi lactis vim à natura habens, 1. de sanit. tuend. Verùm glandulosa illa substantia admodum varia est. Viris namque (in quibus propriè μαζὸς dicitur, vt μαστὸς, siue μαζὸς in mulieribus) calidioribus scilicet & siccioribus penè nulla est, eademque arida, vt etiam admodum puellis. Iuuenculis verò compactior est & duriuscula, vetulis verò flaccida. Eam autem multæ sed paruæ glandulæ constituunt, sibi mutuò incumbentes, & inter se commissę, adipis & fibrarum interuentu, quę ex carnea membrana in cutem pertinent. Semicircularis illi est forma, non tam quò minùs pateret iniuriis, quàm quo plus lactis contineret: Est enim rotundum omnium capacissimum. Sic quidem condita mamma aptissimum fit gignendi continendique lactis organum, quòd quia è sanguine gignitur, idcircò natura venas & frequentes mammis largita est; alias quidem externas à ramo venæ cauæ axillam iam petentis, descendentes; alias verò internas a vena caua pariter descendentes ex iugulo summoque sterno. Hæ partim absumuntur in mammas & musculos pectoris internos, partim verò ad Xiphoeidem cartilaginem, & musculos rectos delapsæ, inque eos & vicinas partes distributæ, paulò suprà vmbilicum, surculis aliquot suis occurrunt surculis totidem venarum epigastrij: indeque fit consensus ille mammarum cum vtero. Habent & hæ venæ arterias aliquot comites, sed perpaucas & graciles.

Mammillaris, Μαστοειδὴς, est apophysis ossis temporalis, papillis mammarum, præsertim vaccinarum, similis; Extuberat, & cauus est, quo aer in ampla, & anfractuosa eius cauitate conclusus, magis resonet auribus.

bus. Dicuntur & à quibusdam *vteri cornua*, Κεραῖα dicta, μαστοειδεῖς ἀποφύσεις, propter similitudinem, quam habent cum mammis.

Mancum, & *Mancinitatem*, aliàs *Cyllon*, & *Cyllosin*, nõnulli, de omni longorum membrorum distortione intelligendum censent, generaleque ei attribuunt significatum; alij, eam tantummodò distortionem significare asserunt; in qua ad interiorem partem membrum inclinatur; quòd cùm accidit, necesse est, vt summum eius, E.G. pes intrò contortus, quasi mancus & mutilus appareat, 3. de art. 87. vide *Cyllum*.

Mandibularij, *Manducatorij*, *Mansorij*, *Masseteres musculi*, Græcè μασητῆρες μύες, alij sunt a temporalibus, quos *Crotaphitas* vocant: nam posteriorès Anatomici; eos *temporales*, seu *temporines* nominant, qui ex ossibus temporum capitis exoriuntur, quos, cùm intenduntur, committere, ac claudere os, manifestè conspicimus, alios verò, qui latis inferioris maxillæ partibus superiecti sunt, vtrimque alter, propterea quòd in manducando, maxillam circumagunt, *Manducatorios* vocant, cùm illi, qui è superiori parte deferuntur, efficere id minimè valeant, attrahunt enim sursum eam tantummodò, non traducere etiam hàc illàc queunt: Vnde in committendò quoque ore, ipsorum auxilio indigemus, 2. de artic. 5. à mandendo sic dicti, quos etiam *mandibularios*, *mansorios*, & *masticatorios* vocant, 4 de anat. adm. cap. 4.

Mania, Furor, *Insania*, *Manìa*, species delirij vehementioris, 2. de caus. sympt. vt enim τῆς παραφροσύνης, seu delirij est citra febre insanire, & mente alienari, ita si huic insaniæ adiungatur magnitudo, & vehementia symptomatum, vt, cùm ægri calcitrant, mordicus impetunt vel ingredientes, vel quoscunque obuios, fe-

rarum more discerpunt) *Mania* dicetur, ex assata, vel atra, vel flaua bile procedens, 3. de loc. affect. c. 7 Quòd si à sanguinis copia non putrescente originem ducat, erit quidem *Mania*, sed cum risu, hilari vultu, & perpetuo cantu. Aliquando Hippoc. *Maniæ* nomine pro melancholia morbo proprie dicto vsurpauit, vt testatur Gal. 6. aph 21. Cerebro accidit vel per se, uel per consensum affecto. Nunquam pituitosus humor eam parit, sed eum acrem & mordacem esse oportet. Quòd autem deliriū paruum mitèque est, Hipp λῆρον appellare consueuit.

Manifesta vena, ramus est venæ à corde ad furculas ascendentis, quæ per faciem, oculos, caput, & nares diuiditur, vt omnia membra nutriat, quæ inde *Manifesta* vocatur, lib. de anat. viu.

Maniodes paraphrosynæ, sunt vehementes insaniæ; propter atræ bilis malignitatem, cùm flaua bilis Cerebrum apprehenderit, febrisque vehementia assatum hunc succum melancholicum reddiderit, comm. 1. in 1. prorrh. 10.

Manna, mel roridum, vel *aerium* dici potest; Mellis species est non ignota veteribus, Galeno, Plinio, Dioscoridi; sed mellis nomine, & titulo comprehensa, ne quis eam ab Arabibus primùm cognitam, proditamque putet; sic enim de ea scriptum reliquit Galen. *In folijs*, inquit, *stirpium adnascitur quippiam, quòd nec eorum succus, nec fructus, nec pars existimari possit, sed roridum quiddam, nec tamen continenter, neque copiosè pronasci soleat. Nec me præterit, per æstatem, in arborum, fruticum, herbarumque folijs plurimum fuisse inuentum, sicut à ludentibus rusticis, Iupiter diceretur melle pluisse; præcesserat tùm nox frigidior, pridiè calida, siccaque cœli constitutio diluxerat; quapropter inter rerum natura peritos conueniebat halitus, quos terra, vel aqua expirasset*

exte-

extenuatos, & excoctos, nocturni frigoris beneficio coaluisse. Id in regione nostra, rarius euenit, in Libano monte quotannis, adeo vt extensis pellibus arbores succutiant, receptoque quod profluit, ollas & fictilia compleant: priuatoque nomine vocant δροσόμελι, id est, *roscidum mel, & etiam* ἀερόμελι, id est, *mel aerium*. Hæc Galenus 3. de alim.fac.cap.39.de melle. Cuique igitur patere debet, notam Galeno, *Mannam*, quæ gustu prorsùs mellea sentitur. Concrescit maxime Vergiliarum exortu, vel sydere Syrio splendente. Vim habet modicam ciendi aluum, & flauam bilem pellendi, tutoq; pueris, & fœminis vterum gestantibus exhiberi potest. Dicitur item & *Manna thuris*, (quæ & *Succussio* & *Pollen* nuncupatur, 3.de art.44.) id est, Thuris micæ, concussu elisæ, corticis parùm participes, adstringendi vim totam, & qualitatem possidentes, 5.de comp.med.per gen.cap.2. Videturque aliquibus *Mannam Thuris* nihil à *Thure trito*, ac *leuigato* differre; *Mannam* enim propriè appellant id, quòd excussum est a Thure, circa magna onera confracto; auferuntur enim ab ipso fragmenta quædam parua corticis thuris, 4.de compos. med.loc.4. & 13.meth.cap 5.

Mansorij musculi, vide *Mandibularij*.

Manus (quas homo pro corporis nuditate, quod armis nudum sortitus est, armorum loco obtinuit, sunt iuxta Aristot. organum ante omnia organa; cum nullum sint eorum, quæ particularia organa sunt, sed quodlibet eorum possint recipere, 1.de vsu part.c.4. *Manus* autem nunc *totum* artum superiorem, brachium scil. cubitum & manum significat; nunc *extremam manum* tantùm, 2.de vsu part.cap.2.

Manus dolor, Græcè χειράγρα, arthritis species est, quæ manuum articulos occupauit, vt *Gonagra*, quæ

genu, & *Podagra*, quæ pedes. Nec verò morbus ipse sic appellatur, cùm viget & dolorem facit, sed ipsa etiam articulorum contortio, & imbecilitas post morbum relicta. Tophis enim articuli manent intercepti. Id enim significat ἡ ἄγρα τῆς χειρὸς, hoc est, *manus captura*, quamuis alij χειράγραν, quasi χειράλγαν, hoc est, *manus dolorem*, ἀπὸ τοῦ ἀλγήματος deriuari malint.

Marasmus, siue *ex morbo senium*, est frigidum, & siccum corporis temperamentum, non natura, vel annorum multitudinis ratione comparatum; sed febrili morbo: quòd non in animalibus modò, verùm etiam in stirpibus supra modum arefactis visitur, 5. de sanit. tuend. c.9. *Marasmus* itaque idem est, quòd *Tabes*, quæ non idē est, ac *febris marasmodes*, siue *tabida*; *Marasmus* enim absque febre in decrepita ætate solet accidere, extincto natiuo calore, & superueniente morte, quæ sine sensu doloris, ac secundùm naturam ex siccitate contingit; sicuti his, qui præter naturam tabescunt; *altera* aduenit *species*, quę *ex ægritudine senectus* vocatur, in quam non solùm senes, sed etiam pueros vidimus incidisse quamplurimos. *Tabida* verò *febris*, non tantùm sicca, sed calida est, 1. de diff. feb. c.8. Facilè hic morbus innotescit, oculorum ingenti cauitate veluti in foueis quibusdam recōditorum, & vniuersi corporis squalore, caloris vitalis flore destituti, cutis circa frontem siccitate & tensione, palpebris instantibus, & tanquam somno grauatis ab impotentia quadam vigilandi: sunt & tempora collapsa atque caua. Breuiter, totus homo non aliud est, quā ossa, atque cutis. In ventre nulla intestina, nulla viscera inesse credas: adeò contracta sunt præcordia, & consumpti ventris musculi, vt nihil ex iis præter fibras & cutem superfit. Hæc autē symptomata, aut adhuc fieri intelligūtur, aut iam planè facta absolutaq; esse. Inde duplex

ma-

marasmi differentia existit, vnius quidem nondum perfecti, sed adhuc ad maiorem consumptionem tendentis: alterius verò iam planè consummati. Hic prorsus immedicabilis est, illi remedia quædam possunt adhiberi. Verus autem marasmus est, per quẽ omnes corporis solidæ partes similiter marcescunt, initio ab ipso corde facto: non verus autẽ, qui in certa quadã parte consistit, vt in ventriculo, & iecinore, in quib. Gal. magna ex parte hecticas marasmadesque febres se contemplatum esse scribit. Superueniunt aliquando & pulmoni, sed rarius, tum propter eius humiditatem, tum quod spirando refrigeretur. Incidunt, & pectori & mesaræo, & ieiuno, & colo, interim vero & vtero & renibus. In septo autem transuerso marasmum, se nunquam vidisse Galen. scripto testatus est, sed hecticam sane febrem vidisse, & hanc semel quidem planè absolutam, sæpè verò citiùs interimentem quam planè esset completa, quòd eam & spirandi difficultas & delirium excipiat.

Marcer, *Marcor frigidus*, *torridus*, vide *Febris marcida*, &, *Ex ægritudine senectus*.

Marisca, venulæ sedis sunt, quæ aliquando foris extuberant, ore hiantes, & stato tempore sanguinem melancholicum excernentes, aliàs, *hæmorrhoides* dicuntur, quibus plus iusto fluentibus, aqua inter cutem subsequitur; interdum superiùs delitescunt, & cæcæ αἱμοῤῥοΐδες appellantur, vide *Sicosis*.

Marmarygæ, idest, *oculorum hallucinationes*, 3. cris. 11. & c. 7. Μαρμαρυγαὶ apud Hipp. splendore crebri, & veluti fulgura frequentia, subita & ardentia. Sunt autem nihil aliud quam splendores oculis obuersantes.

Masseteres, vide *Mandibularij*.

Mater dura, & *pia*, vide *Membrana dura*.

Matrix, Μήτρα, idest, *Vulua*, * foris neruosa, intus

carnosior, vas fœtus gestandi, quæ à Græcis Ὑστέρα quoque appellatur, quòd omnium partium sit postrema, lib. finit.

Maxillæ, sunt illæ faciei partes, quæ genis subiectæ ad mentum vsque descendunt, & hac in mucronem desinunt, libr. Introd.

Maxillares dentes, vide *Dentes, Tomi, Incisorij*.

Meatum, siue *Porum*, simpliciter Herophilus appellat, Neruum opticum, qui à cerebro ad oculum pertinet, sensibilis spiritus via, quòd eius solius foramen clarè cernitur, 1. de sympt. caus. cap. 2.

Meatus auditorius est, qui in osse lapidoso est, satis inuolutus & anfractuosus, ne quid eorum, quæ extrinsecùs incidunt, ipsi nocere, ipsasque aures facilè offenderet, proinde in medio situs extrinsecùs quidem conuexarum, intrinsecùs autem cauarum, 11. de vsu part. cap. 12. Constituitur autem in medio nerui quintæ coniugationis, qui vnà cum dura cerebri membrana, inuolucro velut suo, in auditus foramen incidit. Dicitur autem & hic meatus *cæcum foramen*, propterea quòd anfractum illum, per quem neruus foras post aures excidit, haud possunt dissectores perfectè perforare, lib. de neru. diss. cap. 6. vide *Cæcum foramen*.

Meatus genitalis est, qui genituram à testibus haustam, ad Colis radicem defert, qui meatus iuxta radicem vesicæ varicosior conspicitur; vnde ei nomen inditum est, *Varicosus assistens*, 1. de sem. cap. 15.

Meatus varicosus, vide *Meatus genitalis*.

Meconium, excrementum est, ex toto fœtus nutrimento, in vtero, in vrinaculo congeri solitum, toto vteri gestationis tempore, lib. quòd animal sit id. cap. 5. Est quoque Μηκώνιον, papaueris succus concretus, qui & ὄπιον appellatur 3. simplic. 20. Sunt tamen qui ea distinguant,

guant. Plinium secuti, qui lib.20.c.18. scriptum reliquit cum capita ipsa & folia papaueris decoquuntur, succum meconium vocari multò Opio ignauiorem.

Media seu *Mediana cubiti vena*, est, quæ communis est ei, quæ *humeralis* nominatur, & ei quæ per axillam fertur, 3. de loc. affect. c. 7. quæ & *purpura* & *nigra* vocatur, lib. de anat. viu. vide *Communis vena*.

Medianum, seu *Mediastinum*, sunt duæ membranæ, vtraque parte singulæ totum thoracem διαφράττοντες, idest, *Intersepientes*, quæ posteriore parte spinæ, vertebris, anteriore verò, ossi medio pectoris infiguntur, sursumque ad claues, & deorsum ad ensiformen cartilaginem porriguntur, in duas partes totum thoracem diuidentes; vnde vulgo *Mediastinum*, siue *Medianum* vocant; his enim medius thorax dirimitur, 6. de vsu part. & 5. de anatom. adm. quæ membranæ non aliter differunt, nisi quod in costis, ὑποζωννῦντες, idest, *Succingentes*, appellantur; vbi vero rectæ ac claues feruntur διαφράττοντες, idest, *Intersepientes*, 5. de anat. adm. vide *Diaphrattontes*.

Medicamentum, omne id dicimus, quòd nostram naturam alterare potest, 1. simpl. cap. 1.

Medicari, generaliter loquendo, idem est, quòd *mederi*, propriè est idem quod *purgare*: neque de omnis medicamenti exhibitione intelligit Hippocr. sed de eorum tantùm quæ purgant, 2. de fract. 29.

Medulla spinalis, (quæ & *Dorsi medulla*, ῥαχίτης μυελὸς, & vulgo *Nucha* nominatur) est, quæ omnibus & singulis vertebris inest, 8. de vsu part. capit. 4. estque Cerebro, velut principio suo, continua, eiusdem cum eo generis, & naturæ, nisi quod ipso multo est durior & compactior, potissimùm in infernis spinæ finibus; eam tamen perperam *medullam* appellarunt;

 cum

cùm *medulla* ipsa, non modò spinali hac, verùm etiam Cerebro ipso sit humidior, mollior, & pinguior; quòd vero in spinæ ossibus contineatur, coloremque habeat *medullæ* assimilem, ob id ipsam *medullam* nominant, quo modo etiam quidam ipsum Cerebrum vocitarunt, 3. de anim. facul. c. 10. Communiter eam *spinalem* vocant *medullam*, addita scilicet *medullæ* appellatione; interdum vero sine additione simpliciter *spinam* nuncupant, 3. loc. aff. c. 10. vide *Myelos*. Oritur ex cerebri totius basi, eique corporis substantia similis est, & eiusdem cum eo generis, neruosque vt & cerebrum producit, donec velut effæta desinat in finem breuem, acutum simplicem cum coccyce. Nerui autem hi subiectas cerebro partes mouent, & sentientes efficiunt. Vt planè constet *spinalem medullam* partibus capiti subiectis tanquam cerebrum esse, & multa cum cerebro habere communia, substantiæ similitudinem, principium neruorum, sentiendi vim propè parem, & præterea meningas duas, vnam tenuem a tenui meninge cerebri ortam, quæ vasa ipsam nutritura colligat, & substantiam eius admodum mollem, cerebro tamen non paulò duriorem constringit; alteram crassam, a crassa similiter cerebri meninge prodeuntem, quæ tenuem ambit & munit contra spondylorum duritiem. Nec tamen propterea medullam hanc cum cerebro eandem esse, censendum est: habet enim vtrumque quædam propria & discrepantia. Nam cùm cerebrum pulset atque moueatur, quanquam osse immobili contineatur, medulla tamen non mouetur, tametsi à spondylis mobilibus continetur, nullumque habet medium interuallum, vt cerebrum, sed præter meningas duas, tertiam, qua cerebrum caret, tunicam neruosam, validam, crassam, asperam, humore circumfusam viscoso. Hæc non

modo

modo duas illas meningas, sed etiam spondylos & totam rachitidem vestit, & contra motus violentos, & iniurias alias omnes, tum internas, tum externas tutò communit. Nascitur autem ab osse occipitis, quò loco spondylis committitur, & ad imam vsque spinam, sicut & ipsę meninges, excurrit.

Megalosplanchnos, vocat Hippocrat. non eos duntaxat, quibus magna ex natura ipsa sunt viscera, sed quibus ea, ex affectu aliquo, intumuerunt, siue Scirrhum, siue Phlegmonem, siue Oedema, nacta sint, 3. acut. nono Μεγαλόσπλαγχνος dicitur etiam ὁ οἶνος, hoc est, Vinum, apud Hippocr. quod Gal. interpretatur viscera in molem attollens, seu magna viscera faciens: Id quod ipse imprimis tribuit vino dulci.

Melancholia morbus, est delirij species, ab humore melancholico, (à quo etiam nomen sortitus est) in ipso Cerebri corpore p. n. contento proueniens, qui ipse humor si assetur, maniam facit, & furorem, 3. loc. aff. 7.

Melancholia flatuosa, siue *hypochondriaca affectiò*, morbus est, ex tertia melancholiæ specie, indicante nomine humorem, qui ipsius causa est. Cùm circa ventriculum prima incæperint accidentia, ipsisque auctis melancholica sequetur affectio, deinde alui deiectione, vomitu, proba actione, ructibusque leuatur is, qui laborat, Hypochondriacum, flatuosumque morbum ipsum nominabimus, 3. de loc. affect. 7. Μελαγχολία est delipientia sine febre, timorem & mœstitiam sine causa inducens: Species est τῆς παραφροσύνης. Habet enim deprauatam facultatis imaginatricis & ratiocinatricis motionem, multa vana animo voluens quæ metuat, magnumque inde mœrorem concipiens. Sunt enim timor & mœstitia duo perpetua communiaque omnium melancholia laborantium symptomata, vt ait

Hippoc. aphor. 22. lib. 6. Humor autem melancholicus gignitur, & abundat vel in cerebro solo, vel solis hypochondriis, sed maximè sinistro, vnde humor atque vapor cerebrum petunt, vel in vniuerso corpore. Hypochōdriaca autem omnium mitissima esse solet, secundùm eam, quæ totius corporis vitio prouenit: Pessima verò, & ferè incurabilis, quæ ex priuato cerebri affectu oritur. Cùm verò duæ sint potissimum humoris melancholici differentiæ, vnus frigidus & siccus, uinorum fæci respondens, alter calidior, acrior, & vstione redditus ferocior, qui μέλαινα χολὴ propriè appellatur, ille morbum de quo agimus, parit, ideoque febrem non habet: qui verò ab illo fit, non simpliciter μελαγχολία, sed μελαγχολικὴ ἔκστασις, hoc est, σφοδρὰ καὶ θηριώδης nuncupatur, febremque habet adiunctam, tanquam phrenitidis & inflammationis cuiusdam particeps.

Melancholicam ecstasim vocat Hippocr. motionem mentis, aberrationemque vehementem & ferinam, quę irrigante Cerebrum, afflata flaua bile, oritur, & quæ in nigram permutari solet, 1. prorrh. 14.

Melancholicus humor, duplex; alter est, qui propriè melancholicus succus, siue melancholicus sanguis a Galeno dicitur, estque veluti fæx sanguinis, satis crassus, fæcibus vini non absimilis, qui in terram effusus, non inducit fermentationem, nisi fortè in ardenti febre assetur, neque vllius acidæ qualitatis est particeps qui in meatus Cerebri conuentus, Comitialem morbum, in corpore Cerebri melancholiam morbum generat, vide *Nigra bilis*. Alter est tenuior, gustu acidus, qui terram radit, attollit, fermentat, ampullasque excitat, qui *atra bilis* appellari potest, qua præ afflata nascuntur ferina deliramenta, modò cum febre, modò sine febre, 3. loc. aff. cap. 7. & 2. de diff. feb. 9.

Me-

Meliceris, Μελικηρὶς, humorem melli similem, membrana conclusum habens, species est apostematis, vt & ἀθήρωμα, στεάτωμα, quorum hoc ab adipe, illud a pulticula intra membranam conclusa, nomen habet, Meliceride dissecta, inibi contentus humor non aliter, quàm mel è fauis diffluit. Sed dicitur eodem etiam nomine aliud vlceris genus, quod propriè κηρίον appellatum est, vt testatur Aetius, lib. 6. cap. 68. vide *Atheromata*.

Melicratum, siue *Aqua mulsa*, aut *Hydromel*, est mellis & aquæ compositio, vel ex aqua vtriusque portione (vt viam vrinæ paret, & ad distributionem agat) vel altera alteram superante facta, tertio acut. 13. licet quidam velint, μελίκρατον, ἀπὸ τοῦ ὑδρομέλιτος vetustate differre; quod *Melicratum* sit aqua mulsa subita & recens, hoc est, ex tempore comparata; *Hydromel* autem, inueterata, & recondita. Quoniam aqua melle mista, non admodum vtilis est iis, qui amaram bilem coaceruant & facilè in iis vertitur in bilem, nisi prius per intestina, aut vesicam transeat, eiusmodi naturis dilutior dari debet, vt nec sitim adferat, nec bilem gignat. Similiter iis, quibus viscera scirrho aut phlegmone, aut œdemate tentantur, aut aliquo morbo acuto laborant. Nam cùm mel in iis, tum propter moram, quam in obstructis visceribus trahit, tum propter eorum ardorem protinus in bilem vertatur, eamque ob causam noceat, aqua autem tarde penetret, & nimis diu moretur in hypochondriis, ex vtrisque mistum Melicratum idoneum redditur ita temperatum melle, & aqua, vt & facilè distribuatur in corpus, & bilem non gignat, nec sitim. Meracius verò exhibere conuenit, si alui deiectionem molimur. Paratur autem vtrumque duobus modis: vnum crudum est, alterum, decoquitur. Crudo vtimur, cùm aluum

deiicere

deiicere, aut vomitionem incitare volumus. Probè autem coctum, valentiùs alit. Coquitur autem ad hunc modum: Primùm multū aquæ melli indimus (Paulus, li. 1. in octo partes aquæ vnā mellis miſcet) deinde tantiſper coquimus, quoad ſpumare deſinat. Spumam autem cùm primùm emergit, tollere ab eo oportet. Conuenit microſphyctis, tuſſientibus, peripneumonicis, & iis, qui immodico ſudore digeruntur.

Milon, eſt tertius modus egreſſionis vueæ oculi, cùm tantùm egreditur, vt palpebræ minùs præualeant, & pili palpebrarum pungentes, clauſis oculis dolorem inferant, lib. de ocul. part. 4. cap. 11. Sic dicta ea eſt procidentia, quòd ita protuberet oculus, vt malum exertum appareat. Μῆλον enim etiam, id eſt, quod Galli Pomum vocant, cuius flores, folia, & germina adſtringunt; dicitur etiam μῆλον, *mala*, gena, pars faciei inter naſum & aurem ſub oculo leuiter eminens. Ea pilis nuda eſt, non modò propter os ſubiectum, ſed etiam ad ornatum & decorem vultus, quoque naturam voluerit eam eſſe ſedem pudoris, ibique maximè oſtendi ruborem. Sic dicta eſt a Mali ſimilitudine, ſiue rubeum mali colorem ſpectemus, ſiue rotunditatem, quam illi natura donauit, vt ſic oculum ab externis iniuriis infra tutaretur. Pollux etiam Author eſt, μῆλα vocari tonſillas duas penitiores, in intimo ore poſitas ad radicem linguæ.

Membrana, quam Græci nunc ὑμένα, nunc χιτῶνα, nunc μήνιγγα vocant, eſt pars ſimplex, alba, neruoſa, lata, [illegible], valida, tenuis, facileque dilatabilis. Cum partem aliquam veſtit, χιτὼν: cum cerebrum foris integit, μῆνιγξ; alias ὑμὴν dicitur; vide *Tunicarum*.

Membrana Adelos, ἄδηλος, quaſi minus apparens, eſt quarta oculi tunica, a nonnullis inuecta, quam Amphibleſtroeides tunica, quaſi in ſummo excipit, membrana

minima

minima ſimul, & tenuiſſima, quam Hippocrates non cognouit, lib. Introd.cap.11.

Membrana dura, inuiolata, craſſa, cuticularis, (idem enim ſignificant) eſt, quæ primùm caluariæ oſſibus exemptis, aut ſaltem apertis, Cerebrum in eo ſe in con tegens apparet, quæ vulgò *Dura mater* appellatur,) cui altera *tenuis molliſque* ſubnectitur, quæ *Pia mater* nominatur, 9. de anat. adm. cap. 1. Vtramque *meningem* vocant, ſolis Cerebri membranis nuncupatione hac reſeruata; cùm Veteres non has ſolùm *Membranas*, ſed omnes etiam, *Meningas* vocarent; ibi, cap. 2. quas etiam *Vaginas* vocant, 3. de art. 33.

Membrana Pericardios, quæ & *Tunica*, & *Domicilium, Theca*, item & *Vagina*, & *ſecurum Vallum cordi circumiectum* dicitur, eſt Membrana, in cuius medio Cor eſt ſuſpenſum, quæ ex capite ſeu baſi ipſius ampla valde exorta, poſt autem paulatim coarctat ſeſe, eo planè modo, quo Cor ipſum, in quandam Coni acutiem deſinit, oſſi pectoris annexa, 16. de vſu part. cap. decimoſexto, quæ *Capſula Cordis*, & *Cordis inuolucrum* vulgò appellatur.

Membrana Perioſtios, eſt inuolucrum tenue, & fibroſum: velut indumentum oſſium, à natura condita, lib. finit. per quam oſſa ſentiunt, (ſi modò quid ſentiuat,) generaleque quidem nomen eſt, habetque pro varietate partium, ſpecialia quædam nomina, in Cranio enim περικράνιος, in Coſtis, ὑπεζωκώς dicitur, vide *Perioſtios*.

Membrana pinguis, ideſt, *Meſaræon*, & *Meſenterium*, 19. method. 8.

Membrana ſecundi formis, vide *Choroeides*.

Membranæ Sigmoeides, ſunt tres illæ membranæ in vena arterioſa, à qua Pulmo alitur, intus ortæ foras ſpectantes, quas à figura literæ Sigma, *Sigmoeides* appellarunt,

appellarunt, 6. de vsu part. cap. 14. Dicitur etiam σιγμοειδὴς ἀπόφυσις, processus vnus Omoblalæ, quòd instar antiquæ Græcorum literæ C cauus sit .] Idem ἀγκυροειδὴς & κορακοειδὴς appellatur. Dicitur & hoc nomine, Sinus, seu Cauitas semicircularis in cubito, inter duas cubiti apophyses comprehensa, in quam brachij extremum, Trochleæ simile inseritur. Refert etiam figuram C, vnde σιγμοειδὴς, vel σιγματοειδὴς appellatur. Dicuntur & χόνδροι σιγμοειδεῖς, cartaligines quibus aspera arteria contexitur, quòd semicirculares sint instar C.

Membranæ subcingentes, vide *Hypezocotes*, *Cingentes*, *Diaphrattontes*; & *Medianum*.

Membranæ Triglochinæ, sunt membranæ arteriæ venosæ; (quæ in pulmonem distribuitur) foris intro pertinentes, quas *Triglochinas* appellarunt, non à figura aliqua, sed a mutua inter se ipsarum compositione, quæ cuspidum telorum eminentiis, atque angulis, quos *glochinas* vocant, penitus est similis, 6. de vsu part. cap. 14.

Membra spiritalia, sunt Pulmo, Cor, Thorax, & duplex arteriarum genus, læue & asperum. 7. de anatom. adm. cap. 1.

Membrum simplex est, cuius quamcumque partem sensibilem assumpseris, erit illa toti communicans in nomine essentia & definitione, vt caro, & os, oppositum illi est *membrum compositum*, lib. de anat. viu.

Mendosæ costæ, vide *Illegitimæ*.

Mendosa sutura, vide *Lepidoeides*.

Meningophylax, idest, *membranæ custos*, lamina ænea est firma, paulum resima, ab exteriori parte læuis, qua Chirurgi in vulneribus capitis vtuntur, quoties excidendum, & attollendum est os, metusque imminet, ne

ne in ipso opere Cerebri membrana, negligentius & vltra quam res expostulat, præmendo, lædatur, & contundatur, ex quo sopores, & graues inflammationes cum mortis periculo oriuntur; propterea quod membranam a curationis iniuriis & grauiori oblæsione tueatur, μηνιγγοφύλαξ appellata est, 4. loc. affe. 2. Huic autem simile, quoddam ferramentum habent Chirurgi nostri, inquit Gorr. quòd *Vectem* dicunt; cum eo attollant os, quod ferme totum excisum est, & iam labat, non secus quam grandiores lapides vectibus impelluntur, quamquam eodem ferramento cerebri membranam custodiant. Est enim lamina ferrea angustior ab ea parte qua os tangit aspera, ab altera læuis, non recta, sed media duobus locis recuruata.

Meninx, Gręce μῆνιγξ, vide *Membrana dura*.

Menses, idest, menstruæ mulierum purgationes, quæ per vterum singulis mensibus fiunt, lib. de atrabile, cap. 8. quæ & *muliebrifluxns*, & *vteri rheuma* appellatur, 3. de caus. sympt. cap. 4. Vnde *menses* mouentia medicamenta sunt, quæ in pessis, aut fomentis, aut quouis alio modo vuluæ admota, non habent vim familiarium succorum attractricem, sed hoc solo nomine bibuntur, vt sanguinem extenuent, & meatus vteri, obstructione liberent. 5. simpl. 20.

Mentagra, vide *Impetigo*.

Menti eruptiones, sunt affectiones vlcerosæ & asperę, in *Mento* sua sponte nascentes, quæ & *Menti papulæ*, & *Mentagra* appellantur, 5. de com. med. loc. c. 6. & 7.

Mentum, quod Græci γένειον dicunt, id omne est, quòd labro inferiori, longa & orbiculari figura subiacet lib. introd. cap. 10.

Meri, Arabibus, *Gula*, Latinis, Græcis propriè οἰσοφάγος dicitur, communiter Στόμαχος; omni enim

ventri,

ventri, collum præpositum, instar Isthmi cuiusdam angustum, nominatur Stomachus. *Meri* autem communis quædam via est, quæ ab ore cibos & potum fert ad ventriculum, inter hunc, & fauces media, 4. de vsu part. & 13. method. cap. 4.

Mesaraicæ venæ, vide *Mesenterium*.

Mesenterium, (quod & *Mesaraeon* dicitur) vtroque nomine ab accidentibus ipsi indito; *Mesenterio* quidem à situ: *Mesaraeo* autem a peculiari substantia; nam corpus membranosum medium inter intestina situm est, & omnes venas ex iecore in ipsum descendentes, (quæ ob id *Mesaraicæ* dicuntur) una cum vicinis arteriis & neruis in orbem complectitur, quemadmodum etiam in intestina singula, 6. de anatom. adm. cap. 6. Est autem illi gemina tunica, quarum vtraque à Peritonæo iuxta lumbos exoritur & connascitur, nisi qua venas & arterias continent, aut qua adeps multus intercessit, aut qua ipsa intestina conuestiunt. Nam Ecphysis à Peritonæo, Colon, qua fundum ventriculi superuehitur, ab Epiploo posteriore vestitur. Illis autem in partibus intercedentia vasa, adeps & intestina, tunicas mesaræi connasci prohibent. Cæterum, per eas venæ dispersæ sunt propè infinitæ, quibus tanquam manibus iecur succum ad se trahit, quem in sanguinem vertat, easque tunicæ illæ fulciunt, ne dum homo salit aut cadit, vehementiùs feritur, contundantur, aut disrumpantur. Nec verò *Mesenterium* venas modò continet, sed & arterias à magnæ trunco, quæ secundum lumbos fertur: eas enim omnes simul amplectitur; conuestit, & tuetur. Nec tamen eo contenta natura, ad maiorem eorum vasorum præmunitionem adipem multum *mesenterio* indidit, præterque adipem glandulosum corpus, quòd πάγκρεας vocant, machinata est, eoque medias eorum vasorum

scissuras

ſciſſuras communiuit, ne propter infirmitatem motionibus violentis læderentur.

Meſenterij appendiculum nominant, illud vnum principium, in quo Meſenterii venæ, ac arteriæ (quæ veluti radices in arboribus, in concauam anfractuum partem, inſeruntur) inuicem coeunt, & (in quo totum *Meſenterium* cum inteſtinis continetur) ligamentis natura præditum, ſurſum tendens, adiacentes ſibi habens venas, ad iecoris portas; arterias autem ad eam ſpinæ partem, quæ in ſeptum tranſuerſum, & renes versùm tendit, 6. de anat. adm, cap. 6.

Meſopleuria, ideſt, *Intercoſtalia loca*, lib. de muſc. diſſ. cap. 23. vide *Intercoſtales muſculi*.

Metacarpium, vide *Brachiale*.

Metalepticus, ideſt, *tranſumptiuus*, vel *translatiuus motus*, quem natura muſculis quibuſdam conciliauit, 7. de vſu cap. 14. vide *Tranſumptiuus*, & *Eu.hyporos*.

Metaphrenum, ideſt, *dorſum*, media eſt ſcapularũ pars cui ſtomachus intus ſubiacet, lib. Introduct. cap. 10. cui Thorax configitur, tanquam ad carinam nauis. lib. tegni, cap. 19. Veriſimile eſt ex ipſo etymo, eam Dorſi partem ſignificare, quæ ad ſeptum tranſuerſum ſita eſt, quaſi τὸ μετὰ τὰς φρένας. Sic enim Veteres, Septum tranſuerſum appellarunt. Rufus vocat partem inter Dorſum & Lumbos mediam, qua Renes adiacent. Nec tamen inter partes ſpinæ numeratur, quam Veteres totam diuiſerunt in Ceruicem, Dorſum, Lumbos, & Os ſacrum, vide *Spina*, & *Dorſum*.

Metaporopœeſis, eſt exiguorum meatuum flatuſque morbidi mutatio, ad naturalem ſtatum; nomen eſt, idem planè poteſtate ſignificans, quod μετασύγκρισις, à quo μεταποροποίησις, nihil differt, 14. method. capit. 4. Vnde *Metaſyncriticum medicamentum*, quod a dolore tollen-

do, etiam *Anodynon* sæpe nominatur; Confirmatorium est, & persanat, lib. de Dynam. in procem. & 7. de comp. med. per gen. cap. 11. alioquin & humores euocat ac transfert, 1. de comp. loc. cap. 8.

M*etaptosis*, transitus est, siue transmutatio alicuius morbi, vel febris in aliam speciem, vt, si ex acuto fiat non acutus, tunc morbus acutus ἐκ τῆς μεταπτώσεως fieri dicitur.

M*etastasis morbi* propriè appellatur, cum ex parte vna, in alteram, malum (morbus vide..causaq; morbida) migrat; per abusionem autem *ipsius* etiam *morbi solutio*, ita nominatur; 5. aphor 7.

Metasyncrisis, vide *Metaporopœesis*.

Metopon. μέτωπον, pars faciei supra oculos sita, & ad tempora vsque protensa, ex substantia musculosa, & osse subiecto constans. Aliis, *frons* tantum dicitur, quantum inter supercilia, & capillos patet, pilis nudum. Alij, totum id spatium, quòd ab oculis, ad coronalem vsque suturam extenditur, *frontem* & *frontis os* appellant.

M*etrenchitæ*. i. e. vteri clysteres, instrumenta sunt per quæ in vterum medicamenta idonea immittimus; perindè vt *otenchtæ*, i. e. *auricularij clysteres*, per quos in aures, & *recti syphones* (quos *Catheteras* vocant) instrumēta sunt, quibus in vesicam aliquid infunditur, 5. met. 11.

M*ethodica medicina* est, quæ communitatibus, & similium speculationi vnice intenta, omnes particulares affectus, ad generales duos reducit, astrictum, & fluentem, quos *communitates* vocant, lib. Intro. c. 3. Μεθοδικοὶ Medici methodicæ sectæ addicti, quam illi definiebant esse cognitionem apparentium communitatum ad sanitatis finem spectantium. Statuebant autem ad curationis indicationem nihil conferre cognitionem loci,

affecti,

affecti, causæ, ætatis, regionis, anni, temporis, considerationem virium ægrotantis, aut naturæ, aut habitudinis ipsius, neque consuetudinem, sed á solo morbo, conuenientis remedii indicationem sumendam censebant, neque ab eo secundum speciem ; sed ab eius communi & vniuersali notione, quam quidē appellabant *κοινότητα*, hoc est, *Communitatem*, vt quæ in singulis particularibus spectaretur. Constituebant autem in vniuersum tres *κοινότητας* : *adstrictam, fluentem,* & *mixtam ex vtraque*. Atque in *adstricta* quidem relaxandi ; *influente* vero, comprimendi indicationem sumebant in *mixtis* verò, quod magis vrgeret: Præter hęc tria nihil Medico considerandum iudicabant, quòd ad remedij inuentionem pertinere videretur. Ecquid enim, aiunt, iuuat, refrigerationes, æstus, ebrietates, cruditates, plenitudines, defectus, lassitudines, otia, ciborum qualitates consuetudinum mutationes tam anxiè rimari ; Eane, contemptis iis, qui in corpore sunt affectibus, sananda suscipimus, quorum nullum prorsus superest: Nam illa quidem abeunt, quod autem ab illis excitatum est, in corpore manet; id ipsum curare oportet. Hoc enim morbus est. Cōsiderandum est igitur qualisnam ille sit: Si namq; adstrictus est, laxari: si fluidus est, reprimere oportet quacunque tandem ex causa vterque originem duxerit. Quid ergo iam causa valet, cùm nec quòd fluidum est, laxari, nec quod adstrictum est, adstringi nunquam debeat? Atque vt reliqua similiter expendamus, proponatur phlegmone, in qua cùm adstrictionis vitium sit, non si æstate acciderit, relaxantia remedia postulat ; hyeme autem alia, sed vtroque anni tempore iisdem percuratur: nec puerili ætate relaxantibus, senili verò reprimentibus: nec in Ægypto quidem laxatoriis, Athenis autem comprimentibus. Similiter si phlegmonæ contraria fluida

da affectio statuatur, ea nunquam relaxantibus, sed perpetuò adstrictoriis remediis medicãda est, hyeme, vere, æstate, autumno pueris ætate florentibus, senibus, siue Thraciam siue Scythiam, siue Æthiopiã incolant. Itaq; si nihil horum ad curationẽ conducit, frustra in his omnibus studium ponitur. Quid verò corporis partes? nonne & hæ superuacaneæ sunt ad indicationẽ curationis? vel audeat aliquis dicere phlegmonem in parte quidem neruosa relaxandã, sed in arteriosa aut venosa, aut adiposa, aut carnosa adstringendam esse; vel si aliqua sit in corporis quadam parte adstricta affectio, audeat dicere eam non esse comprimendam vel quòd fluidum dissolutumq; est constringẽdum non esse; quamobrem si partis natura non immutat curationis modum, sed auxiliorum inuentio ex ipso affectionis genere dependet in vanum partis ipsius ratio habetur. Ab ea methodo nimium cõpendiaria μεθοδικοὶ dicti fuere quorum Princeps proditur Themison Laodic. Syrus, qui ab Asclep. *rationali* institutus, ac Methodicæ sectæ inuẽtionem se contulit. Hinc est, quòd illum Gal. multis in locis *communitatum repertorem* nominet. Eam postea Thessalus Trall. absoluit, contra quem Gal. tam acriter sæpe debacchatur.

Milphosis, Μιλφαὶ ἢ μίλφωσις, idem est, ac *Madorosis*, pilorum defluuium est ex palpebris, ab acri fluxione, vide Μαδάρωσις.

Μνᾶ, siue *Mina Attica*, & *Ægyptia*, habet vncias sexdecim (hoc est, drac. 128. *Romana*, vnc. 20. lib. de pond. & mens. c. 3. Dicitur etiam *Mina*, Cordis capsula, & glandula, lib. de anat. viu. Plin. autem li. 21. cap. vlt. *Mina*, inquit, quam nostri *Minam* vocant, pendet drach. Atticas centum. Quin etiam Fannius: *Mnam* vocitant, nostriq; *Minam* dixere priores, centum hæ sunt drach.

Mochlia, traductio est ossium ad naturalem locum, ab

ab eo, qui præter naturam, lib. finit.

Modus morbi , vide *Morbi mos*.

M*ola*, Μύλη, est os latum & rotundum, toti genu suprapositum, ob figuræ similitudinem sic dictum. Siquidem vt M*ola* pistrinensis & rotundum est, & ab anteriore parte lateribusque asperum, à quibusdam *patella*, *rotula*, & ἐπιγονατὶς dicitur. Est adhuc M*ola*, caro informis, & inutilis, in muliebri vtero concepta; quem conceptum inutilem in vtero concretum, si subdurus sit, μύλον, siue μύλην Græci appellitant, id est, *Scirrhum*. Ea interdum rudimentum cuiusdam formæ obtinet, sed inchoatum duntaxat. Cute vel membranis obducitur, intus venis abundat compluribus, sine ossibus, sine intestinis, sine visceribus. Fit à semine imperfecto atque infœcundo, vt cui calor desit, quantum adesse expedit ad fœtus conformationem, non tamen planè frigido, humidoque: siquidem ex eo nihil omnino effici potest. Quo fit. vt mulier sola citra viri congressum M*olam* non gignat, quoniam eius semen frigidius atque humidius sit, sed semen viri præterea accedere oportet, naturali tamen frigidius, atque ob id infœcundum, nec eo vsque progredi valens, vt hominis formam effigiet: id enim vegeti caloris natiui spiritusque opus est. Sed non sic gallinæ: solæ namque sine coitu oua, ὑπηνέμια, idest, subuentanea concipiunt, planè muliebri molæ respondent. In causa est siccior volucrum temperatura humoris frigidi redundantiam in semine absumens: Attamen M*ola* quamuis prorsus inutilis concepti fœtus speciem per initia exhibet, menses sistit, nauseas & vomitiones excitat, vterum attollit: Postea verò naturam proritat ad sui excretionem: Id quòd sæpè quadragesimo die, interdum autem tertio mense contingit, vel multo etiam seriùs,

adeò vt pleræque nouem decemve menses, aliæ toto etiam vitæ spatio etiam in vtero gestauerint. Alimentum namque per uenas vteri non aliter quàm fœtus attrahit, eoque nutritur & augetur, vita perinde atque planta prædita Ab excretione verò puerperia ci antur, quæ λόχια vocant, lac in mammis colligitur, cæteraq; contingunt vt in legitimo partu.

Molares dentes, vide *Dentes*, & *Tomi*.

Mollicinum emplastrum, vide *Malthacode*.

Mollis pulsus est, in quo arteria quasi carnosior diutius contrectata apparet: *durus*, vbi siccior, rigidiorque in modum Corij, de puls. ad Tyron. c. 3. *mollitudo* autem & *durities*, sunt tunicæ arteriarum qualitates. ibid.

Mollities oculorum (quæ & *Paralysis oculorum* dicitur) morbus est, cùm illorum voluntarius motus omnino aufertur; quamadmodum cùm minuitur, *tremor*, & *titillatio* dicitur: cùm verò deprauatur, ipsiusque lacerti contorquentur, & non ut decet, mouentur, *Spasmus* nuncupatur, lib. de ocul. part. 4. c. 7. vide *Paralysis*.

Monoculum, vide *Cæcum intestinum*.

Monohemera collyria sunt, quæ vnius diei opera, lippitudines apta sunt curare, 4. de compos. medic. loc. cap. 2. Μονοήμερα dicta, quòd intra diem vnum curationem absoluant, sunt collyria, quæ cum oui candido, aut muliebri lacte, aliquando verò etiam aqua simplici illita, oculis inflammatione laborantibus eam statim mitigant. Constant magna ex parte iis, quæ mediocriter adstringunt, concoquunt, & discutiunt; cuiusmodi sunt acacia (quam quidem quæ habent collyria τρυγώδη, hoc est, fæculenta, appellantur) æris squama, æs vstum, Crocus, Myrrha, Lycium Indicum, Castorium, Thus. Verùm in quibus astringentia prædominantur, plurimo oui candido diluenda sunt, præsertim

si quid

si quid ex metallicis complectantur. In quibus autem Crocus, Myrrha, Castorium, Thus, Lycium præualent, in his parcius oui candidum commiscendum. Cæterum vitari oportet vsum τῶ̃ μονοημέρων κολλυρίων, in plenitudine totius corporis; Nam quia facultate frigida sunt, obstruunt, densantq; meatus, ac si copia humoris in oculis fuerit, in causa sunt plerumque vt tunica κερατοειδὴ rumpatur.

Moram, idest, *Triuon*, siue *Attritionem*, Hippocrates appellat, callo obduratam sedem, quæ ex diuturna capitis brachij immoratione efficitur, in ea carnis circumiectæ parte, in quam id prima prolapsione incubuerat, 1.de art.21.

Morbidus rigor, corporis concussio est, sanis eueniẽs, à nulla exteriori causa violenta, sed ex ipsa dispositione corporis intrinseca; at cùm aqua frigida corpori affusa, rigor excitatur, non est morbidus rigor, vti cùm ex ipsa corporis dispositione suscitatur, libr.de trem. conu cap.6.

Morbi mos quem etiam *modum* vocant, vt si morbus benignus, vel malignus sit, tum ex propria sua specie, tùm ex superuenientibus ei symptomatibus spectatur, 1.de cris.cap 3.

Morbosum (νοσῶδες) dicitur, vt *corpus*, vt *causa*, vt *signũ*, nam *corpora*, quæ morbos continent; *causa*, quæ hoc efficiunt; & *signa*, quæ ipsos indicant, νοσώδη Græcis, nobis *morbosa* dicuntur Gal.in init.artis paruæ.

Morbus, νόσος, est dispositio præter naturam lædens operationes, 2.cris.cap.2.primò per se, & non per accidens, lib.de sympt.diff.c.1. *Præter naturam*, & *contra naturam*, idem sunt; vtrumque enim vno verbo παρὰ φύσιν Græci dicunt; nam & fędus Ictericorum color, & lentigo, & alius quiuis etiam leuissimus affectus, contra na-

naturam est, nec tamen morbus dicitur, si propter sui exiguitatē & obscuritatem, summā actionē non lædat.

Morbus Herculeus, vide *Comitialis*.

Morbus magnus, vide *Comitialis*.

Morbus puerilis, siue *Comitialis affectus*, à Cerebri intemperie prouenit iis, quibus humidum natura est Cerebrum, teste Hippoc. lib. de aere, aqua, & locis, vbi dicit, pueris accidere conuulsiones & suspiria, quæ putant puerulum efficere, & sacrum morbum esse: vbi per *puerulum* intelligit affectum comitialem, com. 1. in 6. de morb. vulg. 5. vide *Comitialis*.

Morbus Regius, qui *Arquatus*, *Aurigo*, & *Icteros* dicitur, est bilis flauæ refusio in cutem, & corporis superficiem, quæ proinde etiam hic tingitur, luteaque fit: albæ quoque ventris deiectiones fiunt eo morbo affectis; lib. finit. vide *Icteros*.

Morbus sacer, dide *Comitialis*.

Moria, & *Morosis*, est imminuta functio ratiocinatricis facultatis, quæ etiam *fatuitas* dicitur, Græce μωρίας, μώρωσις, de sympt. differ. cap. 3. vide *Fatuitas*.

Mortifera facies est, de qua in Prognostico dixit, nasus acutus, oculi concaui, collapsa tempora, 3. acut. 54. vide *Facies Hippocratica*.

Motos, Μοτὸς. Linamentum, seu Linteum carptum, quòd vulneribus, vlceribus, apertionibus corporis seu siccum, seu medicamentis, (quæ ob id ἔμμοτα vocantur) oblitum inditur; vel ad sistendum saguinem, vel ad detergendum, siccandum, exedendum: Præterea *Motos*, Linamenta vocant, & Medicamenta, quibus foris impositis, vel eschara vlceribus inducitur, vel meatus obstruuntur, uel carnosæ partes, quæ circa vlcus sunt, exeduntur, & consumuntur, 5. method. 3. Sunt τῶν μοτῶν quinque differentiæ: Tortile, Rasile, Concerptum,

cerptum, Ellychnio pudendoque simile. Indita sunt his differentiis nomina partim a formis ac figuris quibus effinguntur, partim à materia ex qua constant. στρεπτὸν, hoc est, Tortile, à forma nomen habet: ξυστὸν καὶ τιλτὸν, hoc est, Rasile, Concerptumque, ab ipsa linteolorum materia; hoc quidem concerpta, illud uerò derasa: quare etiam aliquando simpliciter ξύσμα ἢ τίλμα ὀθονίου, hoc est, rasura aut vulsura linteolorum; appellan ut ἐλλυχνιωτὸν verò dictum est, non quòd ad lychni seu funiculi lucernarum similitudinem contorqueretur, sed quòd ex ellychnio fieret; id quòd ex Gal. apparet, lib. 13. meth. vbi ait: extrinsecus autem conuenit lineamentum vel siccum, vel ex vino, præsertim autem quòd ex molli ellychnio est, eiusmodi sunt tarsica. Subdit autem eiusmodi lineamẽta etiam vim quandam habere ad superexcrescentem ulcerum carnem consumendam. Πριαπισκωτὸν eutem vocatum fuit à pudendi umani similitudine. Verùm præter hæc quinque alia etiam apud Veteres leguntur, vt apud Celsum, λημνίσκος, quòd ille in longitudinem implicitum linamentum interpretatur, & aliquando linamentum inuolutum: & oblongum: & apud Aetium σφηνίσκος, quòd linamentum significat ad cunei parui similitudinem intortum, uel quòd cunei modo ea quæ coniunguntur & adhærescunt, saparet, uide *Emmota*.

Motus naturalis, uel *secundum naturam* est, qui uoluntatis imperium sequitur, sicuti qui *inuoluntariè in corpore fiunt*, præter naturam sunt; ad Thrasib. c. 26. *Motus* enim *sensibiles*, in animantium corporibus cùm sana sunt duplices genere apparent; alii quidem ex arbitrio sanè, ac uoluntate & impetu fientes, qui neruorum musculorumque ministerio fiunt; atque has Medici *voluntarias actiones* appellare solent; alii uerò *mo-*

tus

tus in animantium corporibus existunt, qui arteriarum, & cordis officio obeuntur, quos *vitales* nuncupant. Ac aliud quoddam tertium motuum genus, in venis habetur, quod & *naturale* dicitur, & sensibus non percipitur lib. de trem. palp. cap. 2. vnde *motus naturalis*, & genus, & species motus est.

Mox apparentia symptomata, vide *Assidentia*, vel *Assistentia*.

Mucor, vide *Coxendrix*.

Mucosum humorem, eum consueuit appellare Hipp. qui lentore quodam, & albedine præditus, ad exangues partes, hoc est, ossa, & cartilagines cogi cõsueuit, cũ imbecilla, ita natura est, vt bene conficere alimentũ in ipsis nequeat, sed quasi semicoctum quid relinquat: Non secus atque in oculis membranæ relinquunt, & promunt de sese mucorem quendam, cùm lippitudine laborant. Euadit autem natura imbecillior, aut ex propria intẽperatura, aut ex multitudine humoris, qui ad partes confluxit, vt in præternaturalibus tumorib. 3. de art. 65.

Mucro, est interna cordis pars, quæ tantum protenditur, quantum cordis magnitudo occupat spatij, 2. de placit. 4. vide *Basis cordis*.

Mucronata cartilago, vide *Cartilago ensiformis*.

Mucus, siue *Mucor*, est excrementum pituitosum, quòd a capite distillat, in grauedine, coryza, & aliis catharris, 2. natur. fac. 9 *Mucus*, siue *Blena*; est crassior pituita, 2. de sem. c. 6. Erasistratus, *Mucum* vocat *Phlegma frigidum & humidum albi coloris*, de natur. fac 9. Hipp. 4. de art. 42. vide *Coryza*, *Blena*, & *Phlegma*.

Muliebris fluxus, est humorum vitiosorum ex toto corpore vacuatio, & delatio per vterum, ad multum tempus perdurans, quam eius facit excretio, lib. finit. Vnde *muliebria* sæpè notant menstruarum purgatio-

num

num vacuationem, quæ per circuitum repetitur, 3. prorrh.50.5 aphor.28.vide *Menses*.

Mulsa, vide *Melicratum*.

Multitudinis (quæ & *Plenitudo* dicitur) *notæ* sunt, vasorum distentio, grauitas vniuersi corporis, pigritia ad motiones & distentiones membrorum, vlcerosa, & lassitudinaria sensio, traducta in otio prior vita, non sine ciborum, ac potuum largiore ingestione, & solitarũ excretionum suppressione, lib.de mult.c.1.& lib.de cur. rat.per san.c.4. Est autem *multitudo*, omnium humorũ æquabilis redundantia, vel solius sanguinis, non qui sincerus sit, & aliis humoribus impermixtus, sed cum iis naturæ modo confusus; qui, cùm in hominum corporibus exuperat, eius excessus πληθώρα vocatur; Ea autem duplex est, vna πρὸς ἀγγεῖα, vel, vt alij vocant, κατὰ τὸ ἔγχυμα, hoc est, *quoad vasa*, quoniam humoribus per vasa infusis consistit, quæ & *vasorum plenitudo* dicitur, cum venæ tunicæ in tumorem impletæ supra naturalem cuique modum se attollunt, iisdemque tensio accidit, de multit.c.10. Altera, πρὸς τὴν δύναμιν, idest, *quoad vires*, cùm ægri, qui consueta etiamnum munia obeunt, sentire sese graues, pigros, segnes, atque ægrè mobiles, referunt, lib de cur.rat.per san. cap.4. illa propriè *Plethora* dicitur, qualis athletarum est.

Musculus lacertus, Μῦς, neruosum corpus est, permista huic carne, ad partium corporis motum voluntarium procreatus, libr. finit. estque proprium instrumentum motus voluntarij in animalibus, 16. de vsu part.cap.2. cuius substantia duobus constat, carne, & fibris, positu simplicibus, & secundum longitudinem vt plurimum exporrectis: cuius tres sunt partes; *caput*, quod & *principium* appellant, in quod neruus, & ligamentum inseri solent; *venter*, carnosus magis, & mu-

musculum præcipuè circumscribens; & *finis*, ex quo *Tendo*, & *Apeunorosis* oritur, atque in partes mouendas inseritur, 1. de motu musc. & 12. de vsu part. Quæ ad musculos vasa perueniunt, velut riui quidam sunt, qui non eorum substantiam complent, sed iis alimentum subministrant, vt nutriantur & viuant. Musculo propè omni aduersus alter musculus, contrariæ actionis author attributus est, vt flexori tensor, adductori abductor, leuatori depressor, clausori apertor. Pauci enim omnino sunt, qui Antagonista careant, vt Sphincteres, & Diaphragma. Nec tamen numero, aut magnitudine, aut robore pares semper sunt *Musculi* actionum contrariarum effectores, pro partis mouendæ pondere; aut actionis vehementia. Sunt autem *Musculorum* differentiæ plures: aliquæ ab ipsorum substantia carnosa, neruosa, magis membranosa: aliæ, à magnitudine, magnus, longus, latus: aliæ, a numero partium, biceps, triceps, siue gemelli, & trigemini: aliæ, à figura, deltoeides, rhomboeides, scalenus: aliæ à partibus corporis, crotaphitæ, rachitæ: aliæ, a situ, anteriores, posteriores, interni, recti, transuersi, obliqui: aliæ verò, ab actione, vt sphincter, & masseter. Cæterum, dictus est *Musculus*, vel quod excoriatum murem forma imitetur, vel quod pisci, (quod mihi videtur probabilius) quem *Musculum* appellant, similis sit. Dicitur alio nomine *Lacertus*, a quo lacertosus musculosum significat.

Musculi carnosi, sunt musculi recti, quibus nulla caro subest; vnde ambientibus musculis candidiores sunt, 5. de anat. adm. cap. 7

Musculi cremasteres, id est *suspensores*, sunt duo graciles musculi, in vtrumque testem peruenientes, quorum alter à pubis, alter ab ilium osse, per membranosum ligamentum tenue exoritur, atque illinc per meatum,

tum, qui ad testem deuenit, perferuntur, qui testem sursum attollunt, lib.de musc.diss.cap.27

Musculi masticatorij, vide *Mandibularij*,

Musculi rhachytæ, id est, *spinales*, lib.de musc.diss. cap.24.

Musculi temporales, vide *Crotaphitæ*, & *mandibularij*.

Musculus cuticulosus, vel *carnosa cutis*, quæ extremis cutis sedis partibus, admiscetur, lib.de musc. diss.c.30.

Musculus latus, Μυῶδες πλάτυσμα, vide *Latus musc*.

Musculus maximus, qui *Psoa* dicitur, est qui ab imis regionibus exortum habens, ad humeri dearticulationem ascendit, lib.de musc.diss:cap.1. vide *Psoa*.

Mydesis, commune nomen est partium, quæ ex putrefactione corrumpuntur, ἀπὸ τοῦ μυδᾶν; quòd Grammatici, & σήπεσθαι, διϋγραίνεσθαι interpretantur: Adeò vt τῆς μυδήσεως nomen iis competat, quæ putrefacta liquescunt, & stillant. Ac quanquam omnibus, sicut ἐν τῇ εἰσαγωγῇ habetur, partibus communis sit, ἡ μύδησις, in oculis tamen ante omnia vsurpatur, eorumque præsertim palpebris, quæ adipe tumentes humorem assiduè remittunt, lib. Introd.cap.15.

Mydriasis dicitur, cùm pupilla quidem, nihil colore variat: dilatatur autem magis, quam natura poscat, vt Iridis circulo fiat proxima, & visioni noceat; & proinde est pupillæ nimia dilatatio, 3. meth.2.& lib. Introd. c.15. Eo malo visus, quandoque in totum adimitur, nonnunquam impeditur, vt omnia minora quam sint, esse videantur, diffuso scilicet eo spiritu per quem videtur. Causa huius est humorum influxus, siue paulatim factus, siue repente coaceruatus, à quibus tunica ῥαγοειδὴς distenditur, & pupilla effunditur, atque dilatatur, aciesq; eius hebescit. Non multum à pupillæ resolutione morbus hic distat, & non nisi difficillimè editur. Cùm enim

tunica

tunica ἡ ῥαγοειδὴς membranosa sit, vbi semel distenta fuerit, induratur, neq; facilè postea contrahi potest. Accidit præsertim pueris propter tunicarum mollitiem & imbecillitatẽ. Sed & qui natura nigros oculos habent, magnis sunt pupillis, ideoque in hanc affectionem propte incidunt: Eadem verò etiam πλατυκορία, hoc est, *pupillæ dilatatio*, appellatur. Cæterum, μυδρίασις dicta est, vel ἀπὸ τοῦ ἀμυδρῶς ὁρᾶν, visu obscuriore, quasi ἀμυδρίασις: vel ἀπὸ τοῦ μυδᾶν, τουτέστιν ὑγραίνεσθαι, quòd pupilla superfluo redundet humore.

Myelos, quasi *Medulla* μύελος, familiare ossis nutrimentum est, 2. de vsu part. 16. substanta simplex est, humida, pinguis, alba, sensus expers, in cauis ossium contenta, exanguis quidem, sed ex sanguine in ipsas cauitates per venas illabente; ortum habens. Euadit autem candida, & ueluti spermatica, quod ab ossibus eiusmodi mutationem accipiat. Sic mammæ lac generant candidum, & adenes humorem dealbant, quem intra se continent, testesque similiter, quæ substantia in cerebro consistens; dicitur μύελος ἐγκεφαλίτης, id est, *medulla cerebralis, & spinalis*, vel νωτιαῖος, vel διαυχένιος, vel ψοίτης, ad alterius differentiam.

Myle, uide *Patella*.

Mylphæ, appellantur defluuia palpebrarum, 4. de compos. medic. loc 5. Sunt quoque pharmaca arida; quæ scabris palpebris conueniunt, & ad palpebrarum defluuia conducunt, & obtuse cernentibus, siue per ætatem, siue ob crassitudinem, aut frigiditatem humorum in oculis, aut denique propter flatus caliginosi redundantiam id accidat, ibid.

M*yocephalon*, idest, *muscæ caput*, est exigua vueæ tunicæ porrectio, in nigro oculi, muscæ capitis similis per vlceratione facta, lib. fin. species est τῆς περιπτώσεως, idest,

pro

procidentia oculi. Cùm vlcera; quæ erosa vel rupta cornea tunica accidit, profunda euaserint, portio vueæ excidit, quodque prolapsum est, nigrum aut cæruleum apparet; in circuitu verò circa fundum eius partis quæ procidit, labra erosæ ruptæve corneæ candida apparent, eoque magis si quod prolapsum est, indurauerit, & corneæ tunicæ labra callum contraxerint. Cæterum, prolabente vuea, pupilla omnino diuellitur, adeò vt vel nullo modo appareat, vel alio prorsus situ & figura. Et his quidem notis τὸ μυοκέφαλον ἀπὸ τῆς φλυκταίνης distinguitur.

Myodes platysma, vide *Latus musculus*.

Myopiasis, est dispositio ab ortu contracta, quà propinqua & propè oculis admota, limis semiclusisq; oculis cernimus, remota vel parum, vel omnino nihil; li. fin. Μυωπία, affectio; μύωψ, qui afficitur; differt a *Nyctalope* qui non natura, sed morbo talis euasit; vide *Lusciosus*.

Myracopa medicamenta sunt, quæ lassitudines tollunt, cùm quadam odoris suauitate, 6. de compos. med. per gen. cap. 11. μυράκοπα Græcè. Id sicut acopo liquidius, ita vnguento crassius est: recipit enim aut ceram, aut resinam, aut aliquid eiusmodi, quorum nullum in vnguenta admittitur.

Myrmecia Μυρμηκία καὶ ἀκροχόρδων, vtrumque malum, cutis exigua est excrescentia callosa, & magna ex parte rotunda. Sed *myrmecia* latiore basi & sessilis est, ac in scalpendo & attritu mordentis formicæ sensum efficit, ideoque Latinis *formica* appellatur. *Acrochordon* autem basim angustiorem obtinet, vt cordæ nexu suspensa esse videatur, Latini *Verrucam* vocant simpliciter, aut cum adiectione *Pensilem*, 2. meth 2. quas *Clauos*, *Callos*, & Τύλους vocant, quas aceto acri, macerantes corticem salicis combustum, tollunt, 6. simplic. vide *Formica*.

Mysis,

Mysis, id est, *meatuum conniuentia*, vide *Stegnosis.*

Mistax, Μύσταξ, pars est faciei, quæ supra labra est, & infra nares: Sed & barba ibi exoriens, eodem nomine dicitur.

Myurus pulsus, siue *Soricis cauda*, est, qui soricis, murisve caudam imitatur, quæ in acutum terminatur, vt, cùm secundus ictus primo est paulò minor, tertius secundo, quartus tertio, 1.de diff. puls. cap.11. A figuris nomen, quæ in acutum terminat, mutuant hoc Medici, ibid. Adhuc *Myuri pulsus* dicuntur, qui ex maiori adaucto, fiunt minores, ex frequenti rariores, ex celeri tardiores, libr. finit. Μυρίζων σφυγμὸς Græcè *Pulsus* Μυέρυ, hoc est, decrescentis, duplex est differentia. Nam vel non cessat decrescere atque minui, donec omnino aboleatur: & desinat prorsus moueri, qui ἐκλείπων μύουρ@ appellatur: vel cessat decrescere, & & minui, qui etiam duas habet differentias: alius enim in qua desiit paruitate, hac perpetuo seruat; alius verò rursus augescit, quem μύουρον παλινδρομοῦντα vocat, & redit ad aliquam magnitudinem, eamque vel priori parem, vel maiorem, vel etiam minorem: ac nonnulli quidem qua ante proportione sunt imminuti, eadem rursus augentur, alij verò maioribus vel minoribus vel accessionibus vtuntur. Pulsus omnis μύουρ@, prouenit ab imbecillitate facultatis pulsificæ, quæ tanta est, vt ei oneri sint admoti arteriæ digiti. Verùm ea imbecillitas in eo qui μύουρ@ ἐκλείπων dicitur, maxima est, neque enim se recipit & recolligit, postea in eo qui in qua desiit paruitate hanc seruat; minor verò, vbi magnitudinem recuperat.

Myxa, Græcè Μύξα, est humor pituitosus ex naribus fluens; Latinis, *mucus*, & *pituita narium* dicitur. Is humor pituitosus, lentus & albus in partibus exanguibus, ossibus & cartilaginibus colligi consueuit, cùm ad eam

imbecillitatem peruenerint, vt alimentum suum nequeant concoquere: sic enim veluti semi coctum quid relinquitur, non secus atque in locuiis membranę laborantes, sordem eam reponunt, quam λήμην appellant. Nec tamen, is humor qui μύξα dicitur, perpetuò contra naturam est. Siquidem in omnibus articulis mucosum quendam humorem videre licet, ut inde & motio promptior, & articulus iniuriis minùs esset obnoxius, quod quæ sicca sunt, abrumpi in motionibus facilè soleant; eamque ob causam vertebrarum vincula μυξώδη Hipp. l. de art. appellauit. Sed contra naturam in iuncturis plerumque ille succrescit, de quo scriptum est aph. penult. sect. 6. atque etiam in vtero; vnde abortus sequitur; vt aph. 45. sect. 5. scriptum est. Μυξωτῆρες idem quod μυκτῆρες, à *muco* arbitror, qui per nares exit, Et *nares*, Sophocles etiam μύξας appellauit.

N

NARCOTICA, quæ & *Hipnotica*, *Stupefacientia Somnifera*, Græcè, Ναρκωτικὰ φάρμακα (*Colica* etiam, 5. de comp. medic. loc. cap. 9. & lib. 7. cap. 5.) nuncupantur, hoc est, somnum conciliantia medicamenta, quæ temperiem sortiuntur, summè aduersam iis, quæ reuera sunt *anodyna*; refrigerant siquidem omnia corpus, & sensum eò vsque obstupefaciunt, vt, si paulò liberaliùs ebibantur, mortem afferant, 5. simplic. 19. vide *Anodina, Colica, Hypnotica*.

N*ares*, μυκτῆρες, propriè dicuntur concauæ nasi partes vtrinque positæ, quæ meatum præbent spiritui & odoribus, veruntamen quandoque totum; etiam id membrum μυκτὴρ à Medicis appellatur, qui Latinè *Nasus* dicitur, odoratus instrumentnm; quippe si occlusis

naribus, ſpiritum ore adducimus, odorem nullum ſentimus; ſin autem ſpiritum apertis naribus attrahimus, odor ſenſum protinus mouet, in medio oculorum prominens, libr. de inſtrum. odor. cap. 1. Naſus verò in ſe ſeptum quoddam cartilaginem per media loca diductum habet, duoque foramina ſatis conſpicua; hæc, inquam, quæ cernuntur, & in ſingulis naribus ſingula ſunt, *Nares* dicitur, ibid. cap. 2.

Narium alæ, vide *Alæ narium*.

Naſus, vide *Nares*.

Nates, quas πυγὰς, & γλουτοὺς Græci vocant, ſunt inferiores corporis partes poſticæ ad animalis factæ quietem & ſeſſionem, quamobrem Natibus carnoſa corpora ſubſtrata ſunt, quarum gibbæ partes, quod orbiculares ſint, *ſphæromata*, ceu modo orbium factæ, à Græcis appellantur, lib. Introd. cap. 10.

Nates cerebri, vide *Glutia*.

Natiuus calor, (quem & *Calidum innatum* vocant, cuius vi omnia animantia viuunt & vigent) apud Galenum eſt aut anima, aut primum & præcipuum animæ inſtrumentum, quo omnia quæ ſunt ad vitam neceſſaria, adminiſtrantur. Inſiti caloris præſentia, *vita* eſt, vt abſentia, *mors*; inæqualiter in ſingulis corporis partibus diſperſus; In corde flagrantiſſimus; in ventriculo & præcordiis moderatior; in capite, & cerebro, adhuc minor, in oſſibus perexiguus; prout natura vnicuique particulæ expedire, & conuenire adjudicauit. Hic *fixus, inſitusque* dicitur, hoc eſt, à natura, in prima conformatione ſingulis partibus certa menſura & debita proportione inditus; cui *calor fluens* & *aduentitius* opponitur, quem natura in corde tanquam in quodam penu collocauit, vnde per arterias cum ſpiritu & ſanguine, ſuis velut vehiculis & pabulis continenter

de-

depromitur, ferturque in singulas partes, vt earum calorem natiuum, fixum, insitumque foueat, atque instauret. Idem ille cor influens, in mœrore, metu, verecundiæ initio, frigore, accessionum principiis, & somno, intrò cum sanguine & spiritu ad cor recurrit,& ob id per eos affectus, & cutis, & subditæ illi partes frigent, & pallent; contrà in gaudio, verecundia iam vigente, statu accessionum, ac vigilia, calor ad cutim copiosior effunditur, cum spiritu & sāguine, & pronus calor, rubor,tumor & nitor; hic partibus inducitur.

Naturæ nomine, *temperamentum* intellexisse Hippocrat, atque id esse præcipuum,& maxime proprium *Naturæ* significatum, ab ipsa naturæ substantia desumptum, cùm sæpissimè, tùm libro toto de Natura humana, Galenus testatur, 3.aphor.2. vbi naturarum has dicit,æstate,has hyeme, male benève se habere.

Naturales facultates, φυσικαὶ δυνάμεις, à Galeno in arte parua distinguuntur; in primas, seu principes & in secundarias, siue ministras: *Primæ* statuuntur tres; *generatrix, auctrix, nutrix*. His omnibus singulis, aliæ quatuor seruiunt, *attractrix, retetrix, concoctrix, expultrix*, quæ non in iecinore modo, sed in omnibus vel minimis corporis partibus, à primo statim ortu insunt.

Naturalis motus, vide *Motus naturalis*.

Nauiforme os, vide *Scaphoeides*.

Nausea, vide *Vomitus*.

Nauseationes in venis, id est, ναυσιώσεις appellat Hip. quas prius vocauerat *exuccationes*, hoc est, *sugillationes* cum venæ (more eorum, qui nauseam patiuntur, & euomunt) sangninem expuunt, ac quasi euomunt, tùm ex propria imbecillitate virtutis retentricis, quam ex inflammatione contraxerunt, cùm ex ipsius sanguinis copia, & prauitate, 2.de fract.24.

Nebula, Græce νεφέλια, sunt vtriusque oculi membranæ ex aliquo vlcere tenues, & superficiariæ albedines quasi & caligines; nam si crassiores sint, & profundum petant, Λευκώματα, & *albugines* dicuntur, lib. de remed. part. fac. cap. 12.

Nephritis dicitur renum affectus, siue is similaris sit, vt *intemperies*; siue instrumentalis, vt *calculus*, siue communis, vt *vlcus inflammatum*; propriè tamen *Lithiasis*, id est, calculi morbus, *Nephritis* appellatur, lib. de ren. affect. dign. c. 2. Omnes verò homines, qui subinde difficulter meiunt, aut etiam suppressam vrinam omninò habent, vbi circa lumbos dolent, ac arenosa meiunt, *Nephriticos* dicunt, quo calculo emicto, eorum protinùs dolor, & vrinæ suppressio definit; 1. de plac. c. 13. vnde *nephriticas*, *antidotos*, & *compositiones* appellant, quas renibus affectis accomodant, vt ex ipsa appellatione manifestum est; *nephriticæ* enim aliud, quam renales sonant, 10. de compos. med. loc. cap. 1. Est autem duplex earum differentia generalissima: quædam enim calculos renes iuuant; quædam verò inflammatos & vlceratos, quæ etiam ad vesicam similiter affectam conueniunt. Habent autem contrarias inter se facultates: quæ enim inflammationibus, & vlceribus conueniunt, mitigatiora esse oportet, coniuncta tamen diureticis: quæ verò calculosis medentur, vnicam facultatem sortiuntur, quæ secare, & extergere potest cum manifesta caliditate, sunt autem talia omnia ferè amara.

Neruum, quidam appellant omnia similarium corporum genera in animalibus, & quæ & exsanguia sunt, & sensu carent, vt, quæ ex ossibus oborta, ab Hippocr. *copula* & *ligamenta* vocantur. Insuper, quæ ex cerebro & dorsali medulla prodeuntia, ab eodem propriè *Nerui*, & *Toni* dicuntur. Denique ex musculis qui proueniunt,

iunt, *Tendones* quoque sic vocitant. Quidam igitur omnia hæc *Neruos* appellantes, primum, ipsorum genus *colligatorium* esse aiunt; secundum autem, *sensibile*, atque *electorium*; tertium, *apeunorosim*, hoc est, *neruorum propaginem*, cognominant, comm. 1. in 6. de morb. vulg. νεῦρον autem ἀπὸ τοῦ νεύειν, Græcis dictum est, quod *nutare*, & *flectere* significat, vt docet Galenus, initio libri de motu muscul. vide *Tonos*.

Neruum colligantem, Medici vocant νεῦρον συνδετικὸν, quem Hippocrates vocat *ligamentum*, seu σύνδεσμον, *copulam*; ex ossibus ortum dicit. vide *Neruum*.

Nerui duri, & *molles*, & eiusdem quidem substantię, at non vniusmodi sunt vsus: *molles* enim ad sensum; *duri*, ad motum sunt destinati; non quidem quòd duri non sentiant, sed à duris hebetior & obtusior sit sensus quàm à mollibus: mollium principium est *cerebrum*; durorum, *spinalis medulla*; ab hoc principio, singuli in suas sedes, a natura mittuntur. *molles* quidem, in organa sensuum; *duri* in musculos: dicuntur autem *molles*, vel *duri*, sibi inuicem simul, & ad cerebrum, collati.

Nerui optici, seu *visiui*, vide *Neruos sensificos*.

Nerui recurrentes, Νεῦρα παλινδρομοῦντα, sunt rami duo neruorum sextæ coniugationis a Cerebro prodeuntium, quorum dexter circum arteriam, quæ axillam adit; sinister verò, circum magnum arteriæ descēdentis truncum obuolutus, sursum reuertitur, & recurrit quasi in laryngem, ad vocem efformandam; quare Galenus, 4. loc. aff. φωνητικοὺς, maluit appellare, id est, *vocales*; ita enim sunt necessarij ad vocem, vt secti, vel intercepti, vocem prorsus aboleant; refrigerati verò, tantisper vocem impediant, donec calefacti, naturalem temperiem recuperauerint, 1. loc. aff. 6.

Nerui vocales, sunt nerui gutturis, qui ad instrumen-

ta vocem concinnantia propriè pertinent, quos Galenus & inuenit; & eo nomine donauit,) quibus vel incisis vel laqueo interceptis, vox perit; non differunt à neruis apud arterias existentibus, quos *recurrentes* nominant: ipsorum enim essentiæ pars sunt, & vtrique vocem efformant, 1. loc. aff. 6.

Nerui voluntarij dicuntur, qui ex cerebro, dorsique medulla ortum ducunt: sicuti *Nerui*, qui ex musculis *tendones*; & qui ex ossibus proueniunt, *ligamenta* appellantur, lib. de ossibus in procemio.

Neruorum coniugatio dicitur, quoniam neruus non vnus, simplex, aut ἄζυγὴς a suo principio Proficiscitur; sed omnes coniugati feruntur, ideoque ab Anatomicis *neruorum paria* appellantur, ac septem quidem paria à cerebro, triginta verò à spinali medulla proficiscuntur.

Neruos sensificos in genere vocant, qui ad sensuum instrumenta mittuntur, aliis quidem, qui mouent membrum, molliores, 7. de plac. 4. Proprie autem *sensificos* vocant *Neruos*, siue *Poros*, neruos a cerebro ad oculos descendentes, qui soli sunt conspicuæ, & sensibiles viæ spiritus, 10. de vsu part. 12. & proin eosdem *Opticos* vocant, 16. vsu part. c. 3. atque etiam *Visiuos*, ab actione nomen imponentes, lib. de neru. diss. cap. 2.

Neruosa discriminationes, sunt fines membranarum, quæ orificiis cordis adiacent, 1 de placit. 10.

Neruosum, νευρῶδες, corpus spermaticum, & exangue; ad nerui naturam, & similitudinem accedens; licèt enim Galenus tria neruorum genera dicat initio, lib. 15. de vsu part. & comm. 1. in 6. τῶ ἐπιδημιῶν; præter illa tamen tria genera, sedes, vterus, vesica, & pudendum virile, *neruosa* dicuntur, cùm tamen nullo prædictorum generum contineantur, aut componantur, sed quòd neruosorum corporum similitudinem gerant;

contrahi enim in angustam & extendi in latum possunt quæ corpori carnoso & pingui non conueniunt: vnde quidam Penis colem, *neruum cauernosum* appellant, ab eoque Penem & ipsum, totum *cauernosum* vocant, quod arrigi, flaccescere, item contrahi, extendique possit, com. 1. in 6. de morb. vulg. 2.

Neruus cauernosus, vide *Neruosum*.

Nectis νῆστις, *intestinum*, vide *Entera*, & *Ieiunum*.

Neurotonus dicitur is, qui in neruis vel tendonibus, sine discrimine, vulneratus est. 3. de compos. medic. per gener. 2.

Neutrum corpus est, vel quòd neutrius extremæ dispositionis est particeps, uel quòd vtriusque, vel quòd nunc huius, nunc illius particeps, salubre nunc, nunc insalubre est, lib. regn. cap. 0.

Nigra bilis, est humor melancholicus, qui dum animal naturaliter se habet, quotidiè gignitur, & proindè omnino alia est ab ea, quæ ex vstione, ac velut assatione conflatur, 14. method. cap. 9.

Nigra vena, vide *Communis*, & *Media*.

Nigritia, & *Nigror*, vide *Contusio*, & *Effusa*.

Nodi, sunt extrema pars post brachialis, a quibus digiti incipiunt, quos *Condylos* Græci vocant, lib. Introd. cap. 10.

Nomas appellare Medicis mos est, putrescentia vlcera, ἀπὸ τῦ νέμεσθαι, id est, a *pascendo*, quòd putredo depascatur membra, & ad vicinas partes serpat, adeòque vna cum parte primùm vitiata, & ipsas finitimas sedes corrumpat, 9. simpl. Putredinem autem acquirit vel diuturnitate temporis, quo omnia, quanquam initio εὐήθη, sint; tandem κακοήθη redduntur, vel statim a principio, vt quod a venenatis animalibus factum est. Progressu quidem temporis, & Aphtæ, & Dysenteriæ in

Nomas transeunt, teste Galen. Sunt autem omnia eiusmodi vlcera ægrè sanabilia, & vehementissimis p rorsus medicamentis opus habent; adeò vt citra vstionem sanari non possunt. vide *Phagedænas*.

Nothæ costæ, vide *Illegitimæ*.

Nothon, vide *Tergum*.

Notyæos myelos, vide *Myelos*.

Nubis nomen, solent Medici, ab aere, ad vrinas transferre, pro aliena eorum, quæ in vrinarum superficie pendent specie, vel euaporatione. Vt ergò in aere interim tempestas fit, vbi nubibus condensatus, ater, & nubilosus dicitur, videnturque nubes quædam per eum disiectæ; quo quidem tempore nubium cernimus colorem non exquisitè atrum, nec lucidum, sed inter hos medium: haud aliter, *nubes in vrina* (quam vocat etiam Hippocrates *nebulosam suspensionem*) alia alba, alia nigra, alia media, oritur ex euaporationibus, ad vrinæ summã parte delatis, com. 1. in 3. de morb. vulg. 4. quæ etiam dicitur, *Nebula*, *Nubecula*, *Sublimamentum*, ἐναιώρημα ἐπινεφέλον. Cæterum, id omne crudum esse, & a flatuoso spiritu in altum efferri, Galenus docuit; quod verò perfectè concoctum, secretum, æquale, similareque est, id certè quoniam nihil flatus habet, in fundum vasis vrinarij descendit, ac vocatur *Hypostasis*.

Nucha, vulgò appellatur *spinalis medullæ initium*, Græcè νωτιαῖον μυελὸν, *Medulla spinalis*.

Nutrimentum est, quicquid substantiam nostri corporis conseruare, & augere, & in eadem conuerti, aptum est, 1. simpl. cap. 1.

Nutritio, est continuò effluentis substantiæ redintegratio; vnumquodque verò, ea ipsa substantia, qua primùm genitum est; ali etiam perpetuò consueuit; 1. de sem. c. 16. vide *Posthesis*. Vocantur autem omnis illa

alteratio,

alteratio, quæ alimenti in ſubſtantiam partis, quæ nutritur, tranſmutationem præcedit, *concoctio*, vbi verò iam parti apponitur, *nutritio*, 8. de compoſ.med.loc.c.6.

Nyctalops, νυκτάλωψ, *Luſcioſus*, is eſt, qui die videt obtuſiùs, Solo occiduo acriùs, nocte magis adhuc; vel contrà, die parùm, veſperi, aut nocte prorſus nihil, vnde *nocturna oculorum cæcitas* appellatur, 2. method.2. 4. de compoſ.med.loc.8. lib. de Introd. Accidit propter capitis imbecillitatem, & maximè ſpiritus viſiui craſſitudinem, itemque reliquorum oculi humorum, ac tunicarum. Cæterum, νυκτάλωψ dicitur non ille modò, qui ita laborat, ſed ipſius etiam affectionis nomen eſt. Sic autem dicitur quab ὁ τῆς νυκτὸς ἀλαὸς, hoc eſt, *noctu cæcus*: λάειν enim *videre* ſignificat. vide *Luſcioſus*.

Nymphæ, vide *Colliculum*.

O

OBauditus, ſiue *Obauditio*, eſt vitiata actio auditricis facultatis, proportione reſpondens vitioſo viſui, veluti cum oculis, colore, figura, magnitudine, vel ſitu mutata videntur, differens à *Baricoia*, quæ eſt audiendi difficultas, grauis auditus, ſeu diminuta audiendi actio; vt ſurditas, eſt ablata audiendi actio. Aufertur autem, minuitur, vel deprauatur auditus, aut læſa aliqua aurium particula, aut neruo, qui in has à cerebro pertingit, aut cerebri ea parte, quà is neruus exoritur, 1. de ſympt.cauſ.cap. 3.4.5. vide *Baricoia*.

Obelæa ſutura, eſt cranii commiſſura recta, quæ à media ſincipitis ſutura ad mediam ſuturam occipitis ſecundum longitudinem extenditur; Græcè dicitur ὀβελαία καὶ ῥαβδοειδὴς ῥαφή. Vtrumque nomen inditum eſt,

est, quòd veru, aut sagittæ, aut virgæ instar rectà incedit, Latini proindè *rectam*, & *sagittalem* vocant, 9. de vsu part. cap. 17. & lib. de ossibus in procemio.

Obliquatus pulsus est, qui oritur non constituta in rectum arteria: seu, qui editur cùm arteriæ situs obliquus est, lib. finit med.

Oblongum & depressum dicunt ossis caput, ad ceruicem & sinum, cui inseritur, id ipsum referentes, lib. de ossibus in procemio.

Obseruatio, Τήρησις, Empiricorum vox est, qui quicquid obseruassent fieri in morbis, τήρησιν vocabant: quorum; cùm magnam haberent copiam, eam omnem ἄθροισμα nuncupabant: & ab obseruatione quidem memoriam, à memoria verò, experientiam manare dicebant, & ab ea proximè artem constitui, dum meminimus quid cum quo, quid ante quod, quid post quod obseruauimus, atque id quidem vel semper, vel plerumque, vel vtrouis modo: semper, vt vulnerato corde mortem sequi: plerumque, vt scammonia ventrem purgari: vtrouis modo, vt percussa superiori membrana cerebri mortem sequi: raro, vt vulnerata cerebri substantia salutem contingere.

Obstipitas, est distortio spinæ, ad laterale corporis partem, 3. art. 2. quam *Scoliosin* Græci vocant vide *Cyphosis*.

Obstructio, vide *Compressio*.

Obstruentia corpora (quæ Græcè *Stegnotica*, quæque generaliori nomine *contrahentia, occludētia & constringentia* dicuntur) sunt, quæ ora vasorum occludunt, & sensibiles excretiones cohibent, *Corpus* enim *stegnoticum* quòd claudit, & continere in se, nec quicquam quòd sensu queat percipi, ex sese emittit, Græcè στεγνὸν nuncupatur. Differunt à *condensantibus*, quòd hæc poros & meatus corporis contrahant; *obstruentia* autem

&

& *oppilantia*, vaſorum corpora claudant, 5. ſimpl. 14. illa στεγνωτικά, hæc πυκνωτικά Græci vocant.

Obſtupeſcentia eſt, cum æger iacens, neque aliquid dicit, neque agit, ſed apertis oculis quietus manet, ſimilis iis, qui ex timore ſunt attoniti, 7. aph. 14.

Occiput, ἰνίον, ea eſt capitis pars, quæ a vertice tanquam à centro circuli, vnde capillorum prouentus incipit, ad poſteriorem capitis partem, vſque ad Tendones & Nucham deſcendit, lib. Introd. cap. 10.

Ochema, τροφῆς, id eſt *vehiculum nutrimenti*, ſimul cum appellat one, vſum oſtendens, quod Hippocrates vocat *ſeroſum recrementum*; eſt aquula & tenuis ſanguinis humiditas, ad craſſam ſubſtantiam Chymi, per arctas venas in totum corpus ferendam, à natura comparata, 4. de vſu part. cap. 5.

Ochthode, ὀχθώδη *vlcera*, id eſt *verrucoſa*, quæ non maligna & contumacia ſunt, ſed ſolùm labra calloſa, & dura habent, 4. de comp. med. per gen. cap. 5. vide *Dura vlcera* ὄχθοι, tumores verrucoſi, tuberoſique, quales in Elephanticis apparent.

Ocrea, vide *Tibia*.

Odaxiſmus, ὀδαξισμὸς, eſt pruritus is, qui conceptis iam intra gingiuas dentibus, & erumpere feſtinantibus, ſentitur, quo ſolent infantes relatis ad os digitis, identidem eos mordere, & ipſi gingiuas ſuas confricare. Aliud autem eſt ὀδαξισμὸς, quam ὀδοντίασις: hæc enim dentis iam concreti eruptio extra gingiuam, (alio nomine ὀδοντοφυΐα) ille verò dentis ipſius concretio, & conformatio intra gingiuam, ſeu dolor ex eiuſmodi concretione exoriens. Hermolaus Barb. apud Dioſcoridem gingiuarum commerſionem vertit. Reperitur & ὀδαξησμὸς, ab ὀδαξέω.

Odontalgia, id eſt, *Dentium dolor*, 2. meth. 2.

Odon-

Odontoeides, vide *Dentem*.

Odontophyia, puerorum est dentitio, vbi scilicet è gingiuis prorumpunt dentes.

Odoratum, nominant non solùm odoris sensum, sed etiam vim ipsam, cuius odorandi officium est, lib. de Instrum. odor. c. 1 ὄσφρησις Græcè. Sic & γεῦσις non modò saporis sensum, sed ipsam etiam facultatem significat, per quam gustamus. Huius autem tum sensus, tum facultatis instrumentum intra caluariam conditum est, siue id sint ventriculi cerebri anteriores, seu potiùs continuæ cum iis propagines, similiter cauæ, prope ossium ethmoideõn initium desinentes. De eo namque dubitare Galenus videtur, modò hoc, modò illud asserens.

Oedema, οἴδημα, videtur Hippocrat. omnes præter naturam tumores, nominare, siue dolore careant, durique sint, quos *scirrhos* Græci appellant, siue dolorem inferant, quos *phlegmonas*, id est, *inflammationes*, propriè vocant; siue absque dolore laxi, atque molles sint; quos solos in specie οἰδήματα, Græci nominant; com. 1. in 6. de morb. vulg. 2. Et proin *Oedema* est tumor præter naturam, qui dolore caret, & digitis cedit: aliquando tamen apud Hippocratem significat, *durum* & *dolentem tumorem*, 1. prognost. 29.

Oenodes vinum, id est, *vinum vinosum*, quod multam sustinet aquæ mistionem, & imbecilles vires ferit; quod & *Polyphorum* & *Multiferum* appellatur, quod vt benè temperetur, multam exigit aquam: Contrario autem modo, *Olyphoron*, siue *Pauciferum*, quod vt bibatur, minima eget aquæ mistione, 3. acut. 20. & 7. method. 6. vide *Hydatodes*.

Oesophagum, Veteres nominant eam partẽ, quæ inter fauces, & os ventriculi superius, intermedia est; Aristoteles, & qui post eius sæculum scripserunt, *Stomachum*,

nus

nos *Gulam* appellamus: via est eorum, quæ tum deuorantur, tum vomitione deiiciuntur, 5.loc.affe. 5. *Gula*, Arabibus *Meri* dicitur. Οἰσοφάγος dictus est, quod ea ferat quæ eduntur; est enim via cibi. Habet duas proprias tunicas, quarum interna oris tunicæ continua est, & ibi crassior atque durior, vbiq; autem neruosa; externa verò carnosa. Vtraq; fibris contexta est: interna rectis, externa transuersis; sed vtrisque quidem deglutitionem accelerantibus, & vomitum, dum illi trahunt, hi expellunt. Incumbit septem spondylis colli, & quatuor metaphreni, nonnihil in dextrum latus a quorum interim spondylorum ligamentis ortam habet tertiam tunicam qua illa obligatus fertur in ventriculum, nonnihil in dextrum latus abscedens, vt cedat aortæ descendenti. Ad nonum denique spondylum ligamentis valentibus ab eo natis in altum leuatus arteriamque præteruectus; iam sinister pertuso diaphragmate cum duobus neruis insignib. a sexto pari demissis ventriculo vnitur Οἰσοφάγον etiam ab Hippocrate dici os ventriculi, Galenus in linguarum interpretatione explicauit.

Oesypus, id est, *Lana succida*, siue *non lota*, 14.method. 7.vide *Lana succida*.

Olecranos, quartus est musculus, qui per profunda adit cubitum, in medio gibberi interioris, inferiorisque brachii, 3.de anat.adm.cap.4.a quo & *Cubitus*, & *Cubiti os*, *Olecranos* appellantur, vide *Ancon*

Oligophoron, vide *Oenodes*.

Oligotrophia, id est, *parcior nutritio*, 2.sanit.tuend.c.8.

Omentum, ἐπίπλοον, ἢ ἐπίπλους est corpus membranosum ex duplici peritonæo, ceu plexu & adiposa substantia compositum, medium inter vasa, quæ in ipso continentur, quibusdam aut multò infra quam vmbilicus consistens, quibusdam ad pubis ossa descendens;

cum

cùm in pronum, ceu ad vmbilicum paruæ, magnorum vasorum soboles, ex alto deferuntur, 6. de anat. adm. 5. ex duabus tunicis densis, & subtilibus sibi incumbentibus, quamplurimis arteriis, & venis, pinguedine non pauca conflatum, gratia calefaciendi, & ventriculum roborandi factum, 4. de vsu part. 9. quod *Epiploon*, siue *Epiplun*, Arabibus *Zirbus*, Antiquis *Rete*, quod ita adipe instructum Omentum, reti non sit absimile, indeque γαγγαμὼν, & σαγήνη, a plerisque dictum fuit, lib. de neru. & art. diss. cap. 1. Id secto peritonæo primùm in conspectum venit: Dorso ad vndecimam thoracis vertebram, & iecinoris cauo, & ventriculi fundo, & duodeno intestino, & lieni, & colo ligamentis adhæret, reliquis autem intestinis prætenditur, & quodammodo ἐπιπλέει, hoc est, *innatat*, unde & nomen habet. Vsus eius maximus est, vt ventriculum, cuius fundo incumbit, foueat, innatumque calorem etiam per inediam tueatur; deinde verò, vt venæ portæ ramos quoquo versus protensos, sibique implexos fulciat, & arrterias pariter nervosque proximis ipsi partibus inserendos tutò deducat.

Omiæa vena, ὠμιαία, id est, *humeralis*, ramus est venæ cauæ clauiculas supergressæ, per Omoplatam in brachium descendens, quam Gal. interdum *externam* vocat, ad differentiam axillaris, quam *internam* nominat: Vulgus nunc Cephalicā appellat, quòd ad capitis morbos magna vtilitate soleat secari. vide *Humeraria*.

Omotribes, siue *Omphacinum oleum*, id est, *crudum oleum*, ex Oliuis immaturis expressum, 8. method. 5. ὠμοτριβὲς ἔλαιον. etiam ὀμφάκινον vocatur, hoc est, acerbum; refrigerat & astringit.

Omoplatæ (quæ & *Homoplatæ* dicuntur, & *Scoptulæ*, 8. method. 8.) id est, *Scapulæ*, quæ humeri articulum con-

constituunt; est enim in extremo scapularum insculpta capacitas, tanta magnitudine, quanta capiti ipsius brahij dearticulando, cui inseritur, esset aptissima, 13. de vsu part. cap. 10. Sunt ossa duo (vtrimque videlicet singula) post thoracem in dorso sita, clauibus & brachio inarticulata. Sunt autem hæc ossa, vt scribit Galenus, admodum inæqualia, & omnibus suis partibus dissimilia Foris enim gibba, intus sima existunt: item ima basi tenuia ac] longa superno fine crassa, & parua. Vtraque autem *Homoplata* duobus ossibus in articulatur, summa quidem sua spina acromio claui per Synarthrosim, cauitate autem suæ ceruicis ipsi brachio per Diarthrosim.

Omos, humerus, propriè dicitur id totum, quòd in articulatione brachij, cum Omoplata apparet, adeòque reuera ipse articulus brachij, cum Omoplata sic vocitatur. Rufus κεφαλὴν τοῦ βραχίονος, hoc est, *caput brachij* appellauit. Apud Aristotelem ferè pro *humeri articulo* accipitur, quem Celsus *Scapulam* vocat.

Oncos, apud Hipp. idem est ac *tumor*, significatque omne id, quòd est supra naturalem constitutionem, incrementum; lib. de tumorib. c. 1. *Oncos* verò & *Poros*, quidam nostri, *corporis meatus* vocant, 1. simpl. c. 1.

Onyx idem quòd πύωσις, lib. finit. est puris collectio in nigro oculi, cum phlegmone, iuxta Iridem vngui similis, Græcè ὄνυξ, *vnguis*; qui propriè dicitur pars digitorum extima, lata duraque qua ipsi firmantur. Sunt autem qui vngues partis nomine non dignentur, vt nec pilos, quòd nulla sit eorum propria actio, vt qui facultate omni carere dicantur, à qua omnis actio primario proficiscitur. Nullam enim, inquit Galen. gubernationem habent, sed ortum tantummodo. Vsum tamen aliquem atque vtilitatem afferunt, quòd iis extremi digiti

fir-

firmiores ſint, & melius apprehendant. Ex recrementis autem orti ſunt vngues ad eundem modum quo & pili increſcunt, alio atque alio ſubinde excremento ad vnguium radices expulſo; & imæ eorum parti adhærente, eamque ut clauus clauum trudit, pellente. Sunt autem duri, quod ex ſolidis corporibus ſolida quoque duraque excrementa prodeant. Eſt etiam ὄνυξ lapis, qui & ὀνυχίτης dicitur, quod illi candor ſit vnguis humani.

Ophiaſis, eſt affectus capitis, quo capilli primùm extenuantur; deinde decidunt in certis ſpatiis & capitis ſedibus, in Serpentis ſimilitudinem; Idem reuera cum *Alopecia* malum eſt, ſolaque figura ab eo differt. vide *Caluities*, & *Madaroſis*.

Ophthalmia, hoc eſt *Lippitudo*, frequentiſſima oculorum affectio, eſt inflammatio tunicæ, ſeu pelliculæ, os capitis, & Caluariam ambientis, quam & *membranam agnatam, adnatam coniunctiuam*, vocant, propterea quòd aliis, quæ oculum ipſum conſtituunt, tunicis, forinſecus adnata ſit; ligamentum inſuper totius oculi ad circumſita oſſa, & ob id omnia, quæ circumcirca oculos ſita ſunt, vſque ad malas, quandoque in vehementi lippitudine attollens & colligans, 4. de compoſ. med. loc. cap. 2.

Opium, eſt papaueris lacryma & ſuccus, 2. de antid. Eius parandi rationem hanc Dioſcorides prodidit: *Cùm ros in papauere exaruerit, cultro decuſſatum in ſtellas, ne penitus adigatur, ex obliquo in rectum ſummam cutem incidere oportet, lacrymam exeuntem digito in concham abſtergere, nec multo poſt redire, vt concreta inueniatur. Etenim quæ tum, aut poſtero die etiam offenditur, in vtero pila teri debet, & in paſtillos cogi*. Id *Opium* dici teſtatur Scribonius Largus, in deſcriptione Collyrii,

quod

quod Diaglaucion vocat: *Opium*, inquit, *quod ex lacte ipso syluatici papaueris capitum fit, non ex succo foliorum eius, vt pigmentarij institores eius rei compendij causa faciunt. Illud enim cum magno labore exiguum conficitur, hoc sine molestia & abundanter teritur*. Dioscorides ab aliquibus capita ipsa & folia tundi, & prælo exprimi, terique in mortario, & digeri in pastillos, scribit: vocari autem μηκώνιον, multum *Opio* ignauius Galenus *Opium* interdum Hispanicum, interdum Lybicum, & album commendat. Aetius aliquando Asianum, aliquoties Achaicum, Officinæ nostræ vno ore Thebaicum, prædicant, emuntque à Mercatoribus alicunde compa- ratum; sed vbi & quomodo paratum sit, prorsus ignorant. Optimum habetur, inquit Dioscorides, graue, & densum, gustu amarum, odoratu soporiferum, quod facilè aqua diluitur, læue, candidum, neque asperum, neque grumosum, quod inter colandum non vt cera coeat, & in Sole diffundatur, dein admotum lucernis non atra luceat flamma, extinctum denique odoris vim conseruet. Adulteratur autem multis modis, vt glaucio gummi aut syluestris lactucæ succo: Vnde *opiata medicamenta* somnifera sunt, quibus *Opium* admiscetur, quæ Arabes vocant *Atsabiar*.

Opisthotonos, vide *Distentio*.

Opopanacem vocant Panacis guttam, & liquorem, 2. de comp. med. per gen. cap. 5. Excipitur lachryma caule vel radice incisa, cùm recens eruperit caulis: ea redditur candida vbi adaruerit: Croci exterius præfert colorem. Probatur amarissimus, internè candidus & subrufus, extra lenis, pinguis, friabilis, tener, facilè tabescens, odore graui. Damnatur niger ac mollis. Excalfacit ordine tertio, tenuat, emollit; siccat secundo.

Oppilatio, vide *Compressio*, & *Obstruentia*.

Optici nerui, sunt primum neruorum par, quod cum vtroque Cerebri panniculo, ad oculos descendit, secum visibilem spiritum ducens, lib.de ocul.par.2.cap.3. vide *Neruos sensificos*.

Ordinans pulsus est, quando ictus pari semper numero, paribus partibus, & statis procedunt circuitibus, de puls.ad Tyron.cap.6.

Orexis, ὄρεξις, *appetitus*, siue *appetentia*, est concupiscentia cibi & potus, quam Hippocrates λιμὸν, hoc est, *famem*, appellauit, eo aphorismo, quo scripsit, *famem meri potione solui*, vt in Commento Galenus annotauit: Ea autem a jecinore principium habet. Est enim totum hoc opus naturalis facultatis, quam non φυσικὴν modò, sed & ἐπιθυμητικὴν, & ὀρεκτικὴν. Veteres appellarunt. Sed aduertendum est appetentiæ nomen ambiguum esse. Vna enim significatione dicitur naturalis quædam inclinatio, qua singulæ corporis partes alimẽtum desiderant, quòd in vacuatæ substantiæ locum succedat: & hæc quidem naturalis appetentia est. Altera verò significatione appetentia dicitur desiderium cibi & potus, quo ventriculus exugi se sentiens tenetur: Et hæc quidem animalis appetentia est: siquidem natura animalibus non item stirpibus vacuationis & penuriæ sensum dedit, quo scilicet ad cibum potionemque proritata sese impleri appetant. Fit autem is penuriæ sensus, cum venæ ex ipso ventriculo ueluti emulgentes, sugentesq; aliud trahunt: non ferens enim eum suctum uentriculus, sed veluti diuulsus, offensæ eius medelam cibum desiderat.

Oricularia. vide *Laminas*.

Oroboeides vrina, quæ habet hypostasim similem *Orobis*, eaque fit à colliquatione, & dissolutione carnis, lib.de Vrinis, cap.26.

Oros dicitur à quibuſdam τὸ πέδιον, hoc eſt, pars tota pedis ſuperior, quam alij πολυόστεον appellant, id eſt, multorum oſſium. *Orros* vero, tum *ſerum lactis* ſignificat, tum *Peritonæon*, tum etiam *ſacri oſſis extremum*, ad caudam vſque protenſum.

Orthocolon, ὀρθόκωλον quaſi *rectus articulus*, eſt articuli vitium, quando ob durum aliquem tumorem, muſculi partem aliquam inflectentes, non ſequuntur, ſed perpetuò articulus tenditur, nec inflecti poteſt, 3. de art.

Orthopnœa, ὀρθόπνοια, quaſi rectam ſpirationem dixeris, eſt magna ſpirandi difficultas, vt non aliter ea fieri poſſit, quam recta ceruice, & thorace elato; quod etiam iis accidit, qui velociter concurrerunt: qui ſic affecti, dicuntur ὀρθοπνοϊκοί. Cùm aſpera arteria, vt ſcribit Gal. principium à gutture habens, in pulmonem diuidatur; quoties quidem thoracem cum collo rectè extendimus, arteriam ipſam dilatari contingit, atque etiam quæ ex ea in pulmones diſtribuuntur propagines omnes, atque interim regionem augeri eis internam: hæc quidem cauſa eſt, cur rectiſpirare affectent. Idem malum ab alio ſymptomate, *Aſthma* nuncupatur; a viſcoſis, & craſſis humoribus, circa aſperas in pulmone arterias, ſine febre congregatis, de diff. reſp. c. 11. & com. 4. in 6. de morb. vulg. 4 vide *Anheloſi*.

Os, Στόμα, duobus modis dicitur; primùm, quantum diducta labra patent; ſecundo & propriè, totum id ſpatium, quòd dictis labris, ad imas vſque fauces interiacet, in quo dentes, palatum, lingua, gurgulio, & tonſillæ duæ continentur, quarum omnium partium vna tunica eſt, etiam naribus communis; à peritonæo prognata, 3. de vſu part. cap. 3.

Os balliſtæ, vide *Aſtragalus*.

Os cartilagineum eſt, quod ad caput cordis inuenitur,

ad quod omnium ipsius ligamentorum principia adaptantur, quòd alij *Cartilaginem osseam* nominant, 7. de anat. adm.

Os cubiforme, vide *Os cyboeides*.

Os cyboeides, idest, *cubiforme*, est, quod ab externis Tarsi partibus est locatum, firmumque in terra constituitur, 3. de vsu part. cap. 7. & dearticulatur cauitati calcanei, ad finem adiacenti, ibid. cap. 8. *Os cubicum*, est vnum ex quatuor tarsi ossibus, solum nomine donatum; cùm reliqua tria careant nominibus. Id calci articulatur, ipsamque excipit, cùm reliqua tria tarsi ossa scaphoeidi coniuncta sint. Sic dictum est, quòd Cubo simile sit: Verùm lateribus omnibus est admodum inæqualibus, & ferè asperis, vt vix quicquam aliud quod latera sex habeat cum Cubo communia: Sed & internum eius latus geminum apparet.

Os frontis, quod vulgus *Coronale* vocat, vide *Coronale os*.

Os humeri, quòd Arabes *Os adiutorij* vocant, vide *Adiutorij os*.

Os iugale, vide *Zygoma*.

Os latum, vide *Spina*.

Os magnum, vide *Spina*.

Os nauiforme, vide *Os scaphoeides*.

Os palati, vide *Sphenois os*.

Os petrosum, λιθοειδὲς ὀστοῦν, ossis nomen, sic dicitur pars ossis temporalis, protensis suturæ lambdoideæ finibus terminata; sic dicta, quod petræ, vel rupi videatur similis duritie & soliditate. In eo osse apophysis est στυλοειδὴς, quam Gal. βελονοειδῆ, & γραφιοειδῆ appellat, & alia præterea quæ meatum auditorium concernunt.

Os sacrum, ὀστοῦν ἱερὸν, duobus modis à Galeno sumitur: primùm, latiùs, vt Coccygem etiam comprehendat,

dat; vt 12. de vsu part. scribit, Os sacrum constare os-
sibus quatuor, tribus scilicet propriis, & Coccyge;
hæc enim ossa sibi vnita per symphysim, efficiunt vnum
os., quod parte superna vocatur sacrum, inferna Coc-
cyx. Sicut ipse humerus qua parte a nobis spectatur.
parte spinæ suæ summa ἀκρώμιον, parte lata ὠμο-
πλάτη vocatur, atque similiter Os sacri ipsius ossis late-
ribus annexum, Os ilium, ad cotylen Ischion, antica
vero parte Os pubis. Deinde, sumitur pro ea tantùm
parte, quæ reuera sacra est, idest, magna, & lata, qua
parte hoc os, cum osse ilio per synarthrosin iungitur.
Hac enim sola parte reuera ἱερὸν est, id est, magnum
& latum, tuncque eius reliquum gracilescens semper
ac tenuatum, in tres cartilagines acutissimas desinit,
quas Coccygem vocant, libr. de ossibus cap. 12. & 3. de
artic. 104.

Os scaphoeides, vide *Scaphoeides os*.

Ossa, ὀστᾶ, partes humani corporis durissimæ, siccis-
simæ, maximèque terrestres & frigidæ sunt, quæ se
mutuò, & alias partes omnes, tanquam fundamenta
sustinent, & firmant, atque ad vniuersam corporis sub-
stantiam sustentandam, & gestandam factæ, quibus
proin omnia adnascuntur, & stabiliuntur. lib. de ossibus
in proœmio. Eorum differentiæ sunt permultæ ab apo-
physibus, epiphysibus, cartilaginibus, ceruicibus, capi-
tibus, soliditate, cauitatibus; harum quorundam super-
ciliis, medulla, & aliis quibusdam ipsorum particulis, &
a consistentia, magnitudine, numero, figura, situ, & aliis
substantiam necessariò consequentibus, in sceleris visu
tactuque obseruandæ. Ὀστάγρα, Instrumentum chirurgi-
cum, quo ossa, vel attolluntur, vel deprimuntur, vel
omnino loco mouentur.

Ossa alata, vide *Pterigoeidea*.

Ossa cauernosa, vide *Ossa Ithmoeidea*.

Ossa colatoria, siue *Colo similia*, vide *ossa Ithmoeidea*.

Ossa foraminulenta, vide *ossa Ithmoeidea*.

Ossa Ithmoeidea, sunt ossa quædam foraminulenta, & cauernosa, ad radicem & principium narium in meatu olfactorio posita, quæ natura variè pertusa, velut spongiam & cribrum formauit, ne aliud corpus durum extrinsecus insuper incidat: in illa ne viribus integris aer frigidus inspirantibus nobis, recta in cerebri ventriculos sese insinuet, quin &, vt vapor odorem secum ferens, per ea foramina a cerebro recipiatur; simul, vt cerebrũ vacuaret repentè, si quando vsus inciderit, excrementorum copiam; quæ quoniam ad cribri & Spongiæ similitudinem perforata sunt, *Ithmoeidea & Spongoeidea* dicuntur, 8. de vsu part. c. 6 & 7. quæ ossa Gal. 3. loc. aff. 10 *Colatoria*, vel *Colo similia* vocat, quòd per illa crassum cerebri excrementum purgetur, & percoletur; quod Aristot. vocat *Perittoma*, tenuiora autem excrementa, & quæ vapori similia sunt, in sublime lata per caluariæ suturas excernuntur; crassiora autem prona feruntur, quorum altera pars in eas vias, quæ ad os pertinent, influit, & per screatum eiicitur; altera, quæ *mucus* dicitur, in nares, & per efflatum vehementem, excernitur, lib. de inst. odor c. 2.

Ossa spongoeidea, vide *ossa isthmoeidea*.

Oscitatio, & Pandiculatio, sunt mediocres motus virtutis expultricis cerebri, 2. de sympt. caus. c. 6. per quæ contenta in musculis (per quos quoque voluntarii fiunt motus) humida, flatulenta, vel spiritus flatuosi expurgantur, 7. aph. 56. Per *oscitationem* tale quid solis maxillæ inferioris musculis accidit, quale in *pendiculatione* in omnibus musculis symptoma est; vtraque enim euacuãdorum in musculis halituosorum excrementorum causa

fit,

fit, com.1.in 6.de morb.vulg.4 & 7 aph.56. χάσμη illa; hæc, σκορδίνημα, vel σκορδινισμὸς Græce.

Osculorum apertio quæ, tùm in arteriis & venis fit per resultantiam, & dicitur *Anastomosis*, siue *Exanastomosis*, tùm in vlceribus & vulneribus, quæ sinuosa sunt, fistulosa, & angusti orificij, cùm scilicet hæc dehiscunt, 6.de comp med loc.cap.2.

Ostroco, idest, *ossium dolores* nominantur, cùm membranarum, quæ ossibus adiacent, dolores, & profundi sunt (idest, in intimo corpore sensum excitantes,) & ossium ipsorum veluti dolentium inducunt imaginem, qui magna ex parte ab exercitationibus euenire solent, interdum etiam a frigore, & plenitudine, quin & ab humorum cacoethia in lue venerea, 2.loc.aff. 8 qui sic laborant, ne minimum quidem motum sustinent, sed omnem formidant. Sentiunt autem manifestum calorem, vna cum demorsu & tensione, vitioso humore in totam corporis molem largè effuso.

Ostracoderma, animal omne est, cui pro cute testa est, lib.1.de aliment.fac.1.

Otalgia, ὠταλγία, aurium dolor, est is cum primis, qui ad profundum auditorij meatum pertinet, 2.meth.2.

Otenchitæ instrumenta sunt chirurgica, quibus aliquid in aures infunditur. *Aurifusoria specilla* ab aliquibus, à Celso *Strigiles*, aliter *Auriculares clysteres* appellantur.

Oxelæum, ὀξέλαιον, idest, compositio ex aceto, & oleo 1.de compo.med per gen.cap.7.

Oxycraton, idest, compositio ex aqua, & aceto, 1. simpl.29. Ὀξύκρατον, *Posca*, vel *Pusca* dicitur. Miscendi autem ratio nunquam certa fuit: variè namque temperari potest. Sed, vt author est Aetius, si simplici ratione construatur, refrigerat, & humectat: sin con-

diatur, & calorem, & ſiccitatem adſciſcit. Inter Veteres, vt idem inquit, omnes ferè conuenit, noxium parere ſuccum, neruis officere, flatuoſos ſpiritus creare, capitis dolores concitare, contra ſacrum morbum prodeſſe, vini crapulam mitigare, ſanguinis acrimoniam lenire. Conſuluntque ea potione abſtinendum; quòd facilè putrilaginem concipiat, qui ex eo contrahitur humor, item propter noxam, quam neruis infert. Græcorum iuniores imitatione Latinorum, etiam φόσκαυ id genus potionis appellarunt.

Oxydercica facultas eſt; quæ oculos, (vbi nullum inſit illis ſenſibile pathema) malè tamen munere ſuo fungentes, corrigit, & in integrum reſtituit, ac nimirum & in auribus & in naribus, aliiſque ſenſoriis cunctis id ipſum præſtat, & proin in auribus, E. gr. *Oxycoos* dicitur, 5.ſimpl.23

Oxygala, id eſt, *acidum lac*, 3.alim.16. Lac quòd acuit, ſeu coacuit, fit certa quadam lactis præparatione, per quam ſola caſeoſa ſubſtantia relinquitur, ea qua ipſa non eiuſdem omnino naturæ cuius ac initio fuit verùm multo frigidior, vt ægerrimè, nec niſi à ventriculo valdè calido concoquatur. Neque enim calidam & aerem ſeri qualitatem retinet, neque pinguem & calidam, butyri, ſed ſola craſſiore ſubſtantia conſtat, quæ in caſeum abit ὀξυγα-λάκτινον appellatum. Id genus hodie Galli videntur *Iunceam* appellare: Eſt autem vehementer frigidum, craſſum, & concoctu difficilè.

Oxymel, non ex aceti, melliſque miſtione tantum compoſitio eſt, verùm ex mulſa, paulùm aceti accipiente, 3.acut,24.& 4.ſan.tuend.c.6. Acetum mulſum, vel Mulſum acetoſum, ὀξύμελι, potio vetuſtiſſima certa, vt quæ etiam ante Hip. ſeculum in ſanitatis vſum venerit. Huius duæ ſunt ſummæ differentiæ, alia ſimplex eſt, alia

alia composita. Nec verò etiam simplicis ratio vna est: quidam enim ita præparant; Melli optimo super carbones despumato additur aceti tantum, vnde gustanti nec acidum nimis, nec dulce videatur: ac denuo super prunas coquitur, donec planè vnitæ amborum qualitates sint, nec appareat gustanti acetum adhuc crudum: hinc ab igni deponitur; cumque eo vtendum est, aqua mista ita temperatur vt vinum, nimirum ex sumentis gustu. Id enim vt iucundissimum est, ita etiam vtile: & contrà, vt iniucundum, ita aduersissimum. Alij verò, tum mellis, tum aceti modum definiunt, vini aceti parti mellis, à quo detracta spuma sit, duplum miscentes, deinde ambo leni igni coquentes, donec eorum qualitates in vnum coiierint. Alij autem cum aqua statim ipsum faciunt, melli quadruplum optimæ aquæ miscentes, deinde coquentes modico igni, quoad spumare desinat: post verò dimidio aceti adjecto, rursus coquentes, donec qualitatum omnino sit vnitas, nec acetum crudú etiam appareat. Oxymeli omne exterget viscosos humores & crassos attenuat, quapropter viscerum omnium obstructiones dissoluit, siue in febribus, siue citrà febrem detur; verùm aquæ multę mistione vires eius exsoluuntur. Tussim autem mouere, quæ non est, & intestina radere oxymeli Hipp. & Gal. scripsere, non in corporibus quidem crassis & glutinoso humore redundantibus, sed puris ab excrementis, aut iis quæ tenui & acri fluxione vexantur, queq; neruosas partes valdè sensu exquisitissimo præditas habent: Oxymeli compositum est σχιδλιτικὸν & σπολυγικὸν, item καθαρτικὸν, &c.

Oxyregmia, id est, *acidus ructus*, qui sine aliqua pituita, quandoque in uentriculo frigidiore, & in quibusdam læuitatibus intestinorum, quę ex frigiditate ortum habent, fiunt, 6. aphor. 1. non vbi nulla prorsus facta est

cibo;

ciborum alteratio, acidi ructus excitantur, vti nec vbi optimè concocti fuerint, sed tãtùm vbi modicam à ventriculi colore alteratione perpessi fuerint, nec perfectã adipisci potuerint. Fiunt etiam propter frigidam pituitam in ventriculo aceruatam, & frigidam fluxionem in ipsum decumbentem, adhæc ciborum tum frigiditatem, tum copiam: his enim omnibus causis commune est, calorem ventriculi ingenitũ vinci a cibis, non eos vincere.

Oxyrrhodinum, quod & *Rhodinum* dicunt, est frontis linimentum, ex aceto, oleo, & rosacea placenta capiti phreneticorum, aut quacunque intemperie calide laborantium permixtum, 13. method. 11. Sed cum varius possit esse vtriusque modus, qui temperatissimus, recipit olei rosacei partes quatuor, aceti vnam, vt ait Gal sic enim me liceriter refrigerat: Quod vero plus aceti habet, vehementiùs refrigerat, vt contrà minùs, quod minùs habet aceti: Habet etiam vim repellendi Itaque in morborum principiis magna vtilitate illinitur, præsertim si calidus morbus est Sed & in œdematis, atque ipsis etiam lethargicis, Galen in lib. method. med. admouet, quo humor quisquis fuerit is, à parte affecta repellatur. Tanta adeò vis est Oxyrrhodini, in frigidis etiam morbis, siue per se, siue cum sale, aut thymo, aut alio exhibiti, ne frigiditate nocere possit.

Oxys, id est, *acutus*, a quo ὀξεῖς πυρετοὺς, *acutas febres*, ὀξεῖαν νόσον, & ὀξὺ νόσημα dicunt. Consistunt autem acuti morbi essentia, non in celeri tantùm motu, sed cumprimis in magnitudine, & periculo, 2. aphor. 23.

Ozæna, est vlceratio in naribus profunda tetri odoris halitus emittens, lib. finit. & 3. de comp. med. loc. cap. 3. vnde ex vlcerum genere est, eoque à Polypo differt, quippe qui in tumorum tantùm genere est, non vlcerum: nascitur ex influxu humorum acrium, & putrescibilium,

ſcibilium, à cerebro in nares facto, vnde, vel earum alæ, vel interſtitium, vel aliæ ipſarum partes exulcerantur; Et humoris quidem acrimonia difficilem admodum eius curationem reddit; putrilago verò grauiolentiam & fœtorem inducit; vnde morbo nomen Veteres indidere. Quando, inquit Celſus, vlcera circa nares ſunt, pluresque cruſtas & odorem fœdum habent, id genus Græci ὄζαιναν appellant. Id mali genus nobis multò frequentiùs eſt, quam Antiquis fuerit, vt quod luem veneream ſæpiſſimè conſequatur.

P

PÆDOTROPICA, eſt medicinæ pars, de puerorum ſanitate, & regimine, lib. de part. art. med. cap. 5.

Palatum, partem illam in ore altioris ſedis cauam vocant, quæ ſuper foramina è naribus in ipſum pertinentia, ſublimis eſt, com. 1 in 6. de morb. vulg. 3.

Palimbolus, παλίμβολος, homo doloſus eſt, qui aliud loquitur, aliud ſentit, & qui facilè ſententiam mutat: eiuſmodi quoque morbus appellatur, qui ſpeciem quidem & ſpem facit leuationis, ſed tamen intùs malignus eſt, com. 1. in 6. de morb. vulg. 6.

Pallida bilis, vide *Bilis pallida*, & *amara*.

Palma, eſt ea pars manus, quæ *Metacarpium*, & *Poſtbrachiale* dicitur; 1. de muſc. cap. 21.

Palmos, vide *palpitatio*.

Palpitatio, quæ & *Subſultio*, & Παλμὸς Græcè dicitur, ſimiliter atque *Tremor*, motus eſt, quo partes palpitantes, citra voluntatem noſtram, nobiſque inuitis attolluntur, & deorſum aguntur, a craſſo & vaporoſo ſpiritu, quærente exitum; differunt verò *palpitatio* à

tre-

tremore, quod nemo, qui artus mouere non instituerit, tremat: palpitantes autem particulæ, etiamsi in quiete fuerint, nullusque illis motus sit indultus, palpitent: Etenim supercilium, palpebræ, & oculus subindè citra omnem voluntatem attolluntur; tremor autem totius integri membri motus est, ut totius manus, brachij, capitis; palpitat verò pars membri, vt vel sola cutis, vel sola arteria, vt censebat Praxagoras, vel solus musculus vt Herophilus. Adhæc quæ tremunt, totum mutant locum; quæ autem palpitant partes, eundem obtinent, sed modò ampliorem, modò minorem; in seipsas enim concidunt partes palpitantes, dum contrahuntur, aliò autem mouentur, quæ tremunt; lib. de trem. palp. c. 4. & 5. Adhæc, *palpitatio* est contractio quædam præter naturam in illis corporis partibus, in quibus ob substantiæ earum mollitiem, distentio, dilatatio & contractio accidere potest, 2. de symptom. caus. cap. 2. non enim os, vel cartilago palpitant, quòd dilatari non possint. Denique *palpitatio* motus est toto genere præter naturam, *tremor* autem, mistus, ex motu secundum naturam, membrum mouente & motu prȩter natram, virtutem ad violenter mouendum proritante & cogente, 2. de sympt. caus. cap. 2.

Palpebræ, sunt externæ oculi partes superciliis subiacentes, supernè, infernèque interiores oculi tunicas contegentes, *hęc* inferior, *illa* superior dicitur, libr. Introd. cap. 10.

Pancœnus, vide *Endemus*.

Pancratium, vide *pancreas*.

Pancreas, & *pancreon*, *Calicreas*, & *Calicreon*, corpus glandulosum, vel caro glandulosa est, in medio mesenterio sita, quam natura quatuor vasis, venæ, arteriæ neruo, & vesicæ bilis, in orbem substrauit, diuisionesque

que inter se mutuas repleuit, ne vllum ipsorum facilè scindatur, propter vehementem motum, sed molli cedente corpore, conquiescat, 5. de vsu part. capit. 2. quòd corpus vocatur etiam *pancratium*, 2. de motu musc. 6. Cùm infiniti propè rami venæ portæ per mesenterium dispersi sint, chylum ab intestinis præsertim tenuibus exugentes, & in iecur deferentes, sciens natura eos propter exiguitatem infirmos esse, & iniurijs obnoxios, ventre præsertim sæpè laborante saltu, ictu, compressu, vociferatione, spiritus contentione, & rerum grauium impulsu, glandibus, singulas vasorum scissuras muniuit, securasque reddidit. Qui vsus est non huius modo glandulosi corporis, sed aliarum quoque glandularum, *ἀδένας* vocant, quæ pluribus aliis corporibus partibus inditas sunt à natura.

Pandemus, vide *Endemus*.

Pandiculatio, vide *Oscitatio*.

Panus, id est, *Tuberculum immaturum*, quod aliquando & magnum, & durum, & diuturnum exoritur, 3. de art. 2. est tumor non altus, sed latus, in quo quoddam pustulæ simile est, panis similitudinem habens: hinc Latini *panum* etiam appellant. Vide *Phygethlon*.

Papilla mammæ, id est, extremum mammæ mulieris, quod ori infantis inditur, 15. de vsu part. cap. 7.

Papula, nomen est iis, quæ sponte extuberant in cute, ex anthematibus conueniens; quæ superfluis constant humoribus, atque qualitatem illorum etiam non iniuria subsequuntur, cùm tenues humores sunt, exulcerationem potiùs, quam tumores creant; at crassi, in tumorem cutim attollunt, com. 3. in 3. de morb. vulg. 51.

Paracentesis, id est, *punctio*, quæ Hydropicis, & Herniosis adhibetur, ad aquam euocandam, 14. method. 13. & 6.

& 6. aphor. 27. Paulus non omnibus aquæ intercutis generibus, sed asciti tantum conuenire scripsit: eiusque tres in vniuersum differentias statuit; vnam sectione facta directè sub vmbilico, tribus digitis interpositis, si sitis ab intestinis orta fuerit: aliam eadem facta a sinisteriore vmbilici parte, si primario iecoris affectui malum feratur acceptum: tertiam autem a dextra eiusdem parte, si a liene vitium traxerit originem. Scalpello eiusmodi sectio fieri debet, aut aculeo intra peritonæum adacto; deinde in foramen immissa ænea fistula, per eam humor sensim effundendus pro cuiusque virium ratione, cauendo vbique subitam cumulatamq; vacuationem.

Paracmastica, vide *Continua*. Παρακμαστικὴ ἡλικία, ætas iam vergens & inclinata. Ætas declinans, media est inter iuuentutem & senectutem. Incipit secundum Galenum, à tricesimo quinto anno, duratque ad annum quadragesimum nonum, quod scilicet senectus incipit.

Paracynanche, vide *Cynanche*.

Paralysis, quæ & *Paresis* a Medicis recentioribus dicitur) est neruorum resolutio, cùm nerui ;& corporis partes, omninò sensus, & motus expertes sunt, 1. de sympt.caus.cap.5. fit, cùm humorum multitudo indissolubiliter in aliqua corporis parte, non principe, impacta fuerit, vt & *Epilepsia*, & *Apoplexia*, partis dici possit, 4.acut.27. *Exquisita* autem *Paralysis* est, in qua nerui & membra sentienti omninò sensum & motum perdiderunt; *imperfecta*, in qua motus quidem perit, seruato sensu; *imperfectior*, in qua incolumi motu, sensus aboletur: est enim *Paralysis*, motus potius, quam sensus affectio, quæ si fiat in vniuerso corpore, *Apoplexia* potius dicenda est, quam vera *Paralysis*. Accidit insuper *Paralysis* oculis, vbi & *mollities* dicitur cùm oculus,

vel

vel motu, vel visu, vel vtroque priuatur, læso vel cerebro, vel neruo concauo, vel spiritu uisibili, lib. de ocul. part.4. c. 13. Est *Paralysis* etiam imaginatricis facultatis affectio, qualis & *Caros*, & *Cataleps* nominatur, de sympt. differ. cap.3. uide *Resolutio*.

Paramessus digitus, id est, *Digitus annularis*, lib. de musc. diss. cap. 22. Παράμεσος δάκτυλος, digitus minimo proximus, *Medicus* a Latinis dictus, quod Medicinæ dicatur eradatur.

Parophimosis, uitium est *Phimosi* contrarium, cùm videlicet ea, quæ naturales meatus concludunt, opercula, & tegumenta, ita diducta sunt, vt reduci nequeant; proprie tamen dicitur de præputio retrorsum adducto, vt glandem tegere nequeat; quod malum ex nerui contractione maximè contingit; fit & ex immodica præputij siccitate; ei contrarium vitium *Phimosis* appellatur, lib. finit.

Paraphrosine, paruus erransque motus uirtutis imaginatricis cerebri est, qui & *delirium* dicitur, de sympt. differ. cap.3. Differt verò ab *anæâ*, & *amentia*, quòd *illa* sit imaginatricis, aut ratiocinatricis, deprauatus vel diminutus motus; *hæc* verò, earundem facultatum paralysis exstat, & resolutio.

Paraphlegia, παραπληγία, siue ἡμιπληγία, est plerarumque alterutro in latere corporis partium immobilitas sensusque priuatio, quam etiam *Apoplexiam* vocat Hip. com 2. in 1. prorrhet. 50. quod vtraque a frigidis & pituitosis fiat humoribus. *Paraplegia*, affectio vnius partis corporis talis est, qualis *Paraplexia* totius comm. 3. in 1. prorrhet. 26. Interdum facta] absque conuulsione *Apoplexia*, in partis alicuius resolutione finiens, *Paraplexia* appellatur, 4. acut. 27. & com. 2. in 1. de morb. vulg. 59. *Apoplexia*, a *Paraplexia*, vt a toto, pars, differt:

Apo-

Apoplectici namque prorsus & Paraplectici sunt; Paraplectici verò, non omninò & Apoplectici. Adde, sanos mente, Paraplecticos, resolutos parte vna corporis, dextra, vel sinistra, Apoplecticos & mente & toto corpore resolutos esse constat lib. finit.

Pararhythmus pulsus est, παράρρυθμος, συφυγμὸς, qui (cùm quæque ætas proprium pulsum agnoscat) non conuenit illi ætati, in quo est ille pulsus, sed alterius proximioris; quemadmodum *Heterorhythmum pulsum* vocamus, qui alterius ætatis habet *rhythmum*, lib. finit.

Parosis, est deprauata visus actio, cùm oculis colore, figura, magnitudine, vel situ, mutata videntur, veluti *Amblyopia* est diminuta actio uisus, & cæcitas, uisioque ablata, 1. de sympt. caus. cap. 5.

Parastatæ, qui & *seminarij meatus* dicuntur & Latinè *Astites* nominantur, sunt qui ex uena & arteria constant, in unam naturam consertis, semen confouentes, & perficientes, lib. finit. Ἀπὸ τοῦ παρίστασθαι adstare. Id enim quadrat utrique corpori quod Veteres παραστάτην appellarunt. Duo enim eodem nomine appellantur; vnum, παραστάτης κρισοειδὴς; alterum, παραστάτης ἀδενοειδὴς. Dicitur autem παραστάτης κιρσοειδὴς, *Varicosus*, corpus id, quod vtrique testi antestat in modum pyramidis efformatum, incipiens paulo supra testem, qua venæ & arteriæ spermaticæ cocunt & commiscentur, deinde post multos gyros, & circumvolutiones varicum in modum parùm latescens, & in superiorem testis partem insertum: Itaque vasis spermaticis coalescentibus gignitur, primumque seminis in materiam, seu semen rude & imperfectum excipit, quod postea testiculus absoluit. Ergo, vt facultate cum testiculo conspirat, sic quadam tenus etiam figura conuenit; habet enim parui cuiusdam testis effigiem. Verum παραστάτης ἀδενοειδὴς, idest,

id est, *glandulosus*, dicitur corpus, seu glandula meatui vrinario suprapoſita, vaſorum ſemen deferētium inſertionem excipiens. In eam enim deferentia ſemen vaſa poſtquam coire, inſeruntur ad ſecuritatem. Eſt autem ad humillimam veſicæ partem ſita, media quodammodo inter veſicæ corpus, & eius ceruicem. Verùm hanc aliqui non παραστάτην, ſed προστάτην appellant, quo vitent ambiguitatem. Sunt etiam qui παραστάτην vocant *Os ὑοειδὲς*, quod ſitum eſt ad radicem linguæ, vide *Glandulosi aſſiſtentes*. *Paraſynanche*, uide *Cynanche*.

Paregorica, id eſt, *mitigatoria medicamenta*, quæ non ſanant, ſed mitigant, ne malum creſcat, lib. de Dynamid. in prooemio, παρηγορικὸν idem prorſus. quod τὸ ἀνώδυνον, hoc eſt, dolorem ſedans. Dicitur & πραϋντικὸν, hoc eſt, mitigatorium.

Paremptoſis, (quam & *periptoſim*, hoc eſt, *Incidentiam*, & *Caſum* uocat, lib. 3. κατὰ γένη) eſt intercidentia, ſiue coincidentia; cùm E. græca plenitudo, quæ ex ingeſtione eorum, quæ comeduntur, & bibuntur, in venis gignitur, à venis in arterias dilabitur, lib. de cauſ. procatarct. cap. 3. Atque vniuerſum *paremptoſis* eſt quando aliundè in aliud vas humor fluit, 7. de anat. adm. cap. 16. ſpeciatim, tranſumptio ſpirituum, ex arteriis in venas, *paremptoſis* dicitur, lib. de uenæ ſect. contra Eraſiſtratum, cap. 2. uide *Coincidentia*.

Parencephalis, quod & *Cerebellum*, & *Encranion* dicitur, eſt poſterius Cerebrum, quod à priori anterius enim propter ſui magnitudinem, nomen totius ſibi vendicauerat) craſſæ meningis duplicatione eſt dirémptum, 8. de uſu part. cap. 1. vide *Cerebrum*.

Parenchymata, Græci uocant carnem illam ſubſtantiam, quę inter vaſorum intercarpedines recipitur, 7. de anat. adm. c. 5. vt quæ in uiſceribus, in iecinore, renibus,

liene & pulmone uisitur: quam substantiam Galen. non uult uocari carnem; ea enim solùm caro dicitur, quæ in musculo est; reliquarum nullam homines carnem vocant, præterquam admodum pauci; sed quæ in uisceribus, ceu iecinore, renibus, liene, & pulmone uisuntur, eas *parenchymata*, (quasi *affusiones* dixeris) Græci uocant; quæ uerò in intestinis uentriculo, stomacho, & utero sunt sine nomine relinquunt, 10. meth. 1. παρέγχυμα ergo dictum est ab Erasistrato, quod existimaret uiscerum eorum molem ex sanguine è uenis effuso concrescere, ut scribit Gal. lib. 2. simpl med. Qui tamen neglectâ Erasistrati opinione, eorum uiscerum propriam substantiam non παρέγχυμα, sed *carnem* sæpiùs appellat.

Paresis, idem quasi *paralysis*, id est, *resolutio*, uide *paralysis*; proprie contractio artuum, in quam passio colica terminatur.

Parietalia, uide *Bregma*.

Paristhmia, quæ & *Tonsillas*, & *Amygdalas* uocant, sunt locorum ad Isthmum (id est, eam oris regionem, quæ os & gulam interiacet) attinentium inflammationes, 3. aph. 26. *Paristhmia, Tonsillæ*, & *Vua*, nihil aliud, sunt, quam inflammationes; *Vua*, quidem Gargareonis; *Tonsillæ* verò, adenum, qui in principio faucium inter se oppositi sunt; *Paristhmia*, corporum eorum, quæ in faucibus continentur. lib. de tumor. cap. 17. quo nomine non solùm inflammationem, sed etiam faucium partem illam nominant. Sic autem eam appellauerunt Græci, quòd locus ille, cui adiacent, ueluti Isthmus quispiam angustus est, quum inflammatione tumet, & multò quam anteà angustior fiat. Latini *Tonsillas*, diminutiua uoce a *tolles*, hoc est, *tumore faucium*, appellant. Alio nomine etiam ἀμυγδάλας uocant. Vide *Isthmus*.

Para-

Parocheteusis, id est, *deriuatio*, est, cùm sanguis auertitur, atq; ad alia membra proximiora conuersus deriuatur; si vero sanguis ad contraria reuellitur, *Antispasin* Græci vocãt, Latini, *reuulsionem*, 5. meth. c. 2. Est autem παροχέτευσις curationis genus ad humores pertinens, vt scribit Gal. cùm id quòd per palatum vacuatur, per nares trahitur, nobis irritantibus, aut per acria medicamenta prouocantibus, cùm quòd fluit ad oculos, aut aures, tum in nares, tum in os trahitur, collutionibus & gargarismatis acribus atque aliis eiusdem generis remediis: cùm quòd defluit per asperam arteriam, in pulmonem ad stomachum conuertimus, id enim potius optandum: cùm sanguine per sedem profluentem in muliere, per vuluam deriuamus: similiter cùm mulieri sanguine vomenti ex Hip consilio, menses ducimus. Sed hoc exemplũ reuulsionis potiùs fuerit, quàm deriuationis. Reuulsio enim fit per loca plurimum distantia, eoq; solo a deriuatione differt. Fit deriuatio a dextris ad sinistra, ab anterioribus ad posteriora, & contra, sed breuissima via, alioqui ad reuulsionis naturam magis accedit; estque humoris tum fluentis, tum iam impacti, & in ægra parte consistentis; in quo etiam videtur a reuulsione differre, quæ fluenti tantum humori adhibetur.

Parωnychia, Abscessus, est, qui ad latera vnguium enascitur, 8. de compos. med. loc. cap. 2. alii malunt Inflammationem vocare. Non leue prorsus malum est, vt quod dolores & febres aliquando moueat, & tamen Latini reduuiam curare, pro occupari in re minima, prouerbii loco, vsurpant. Ex quo arbitror, reduuiæ nomine non tantum παρω-νυχίαν designari, sed cum etiam affectum, in quo ad vnguium latera caruncula, aut cutis portio resoluitur nullo fermè dolore. Inde Latini *reduuiam*, vel *rediuiam*, malum hoc nuncuparunt;

redinire enim *resoluere* est, vt scribit Festus; quanquàm Herm. Barbar. *reluuium* etiam vocet à *reluendo*, hoc est, *resoluendo*: Arabes *Panaritium* vocant.

Parotides, vide *Eparmata*.

Paroxysmus, vide *Accessio*.

Partes inanes corporis sunt, quæcunque inter extremam thoracis costam, & femoris ossa continentur, 2. progn. 1.

Partus τόκος, actio est partim vteri ipsius, adaucti fœtus grauitate, & excrementorum redundantia onerati & distenti, vi propria expultrice, fœtum eiicientis; partim eiusdem fœtus grandioris effecti, & maiori alimento, quàm quòd in vtero recipere possit, indigentis; atque ex vteri angustia, adaucto natiuo calore ad suffocationis imminentis periculum auersandum festinantis, & (quum nō sufficiat illi ampliùs spiritus maternus, quem illa per arterias subministrat) ad exitum repentè concitati.

Parulides, παρουλὶς, est inflammatio partis alicuius gingiuarum. Ea autem omnium inflammationum modo, nisi discussa fuerit, suppuratur, & vertitur in abscessum; proindèque Paulus lib. 6. παρουλίδα abscessum esse dixit. Ex ea plerumque gingiuæ putrescunt & decidunt; gigniturque ἐπουλὶς, hoc est, carnis excrescentia, maximè ad intimos molares dentes. Vidi autem parulidem ab imperito Chirurgo malè curatam, in qua caro non modo supercreuit, sed cum aduerso etiam buccarum musculo prorsus coaluit.

Parygron, id est, humidum, seu liquidum medicamentum, quod medetur particulæ, parua adhuc phlegmone, conflictanti, huic protinùs impositum; vbi duritiem à dolore alienam pars affecta acquisierit; quemadmodum etiam, si phlegmonoso affectu, omninò sit libera,

libera, 7. de compos. medic. per gen. c. 2. Πάρυγρον emplastrum, est ab Hera primum descriptum hunc in modum, sicut Galen. prodidit: ℞. Adipis suilli recentis & liquati, vncias 44. ceræ, vncias 24. cerussæ, vncias 6. argenti spumæ, vncias 6. liquida cum aridis permiscentur, ac manebit aliquamdiu liquidius, postea verò consistet per se, & compagem acquiret. Alij verò postea aliter pro suo quisque arbitrio composuere. Emollit primo ordine, præsertim recens: inueteratum enim magis digerit; Inflammationem quidem coercet & lenit, sed vlcera sordida reddit. vide apud Paulum & Aetium.

Passio, πάθος, πάθημα, generaliter quidem dicitur omnis motus, qui ab altero in alterum fit, siue secundum naturam fiat, siue præter naturam, qua parte ab altero recipitur; hinc visio, auditio, calefactio, frigefactio, humectatio, delectari, dolere, gaudere, tristari, *passiones* dicuntur, quorum essentia in fieri est, cùm motus sint, cuius nullæ sunt partes permanentes, sed dum sint, solùm sunt, solùmque in fieri & mutari essentiam suam habent: Cùm autem motus desiit, non *affectio*, aut *passio*, sed *affectum* esse & *passum* dicitur Græcè διάθεσις, speciatim verò non solùm, dum fit alteratio, *passio* dicitur sed dum facta est, & quæ motu absoluto superstes est, quam etiam πάθος appellant, vt ex contusione, nigror; ex febre, tabes; ex continuis vigiliis, insipientia. Tertiò adhuc specialius, non modò *passio*, quæ fit, nec quæ facta est, sed quæ est præter naturam tantùm facta affectio, *passio* vocitatur, vt ex vulnere cæcitas: qua significatione, *morbi*, & *symptomata*, à Medicis *Passiones* dicuntur; vide *Affectus*, & *Symptoma*.

Pastilli, Græcis τροχίσκοι, seu *rotulæ*, & *orbiculi*, ab efformationis figura, sic dicuntur medicamenta plana, in rotæ, aut circuli formam coacta, 5. de med. per gen.

11. & 1. de antid. cap. nono.

Pastio, idest, *vlcus depascens*, 5. med. per gen. c. 3.

Patella, est os cartilaginosum rotundum, & gibbum, qua femur tibiæ connectitur; aliterque *Mola* dicitur, lib. de ossib. 23. quin & *Rotula*, *Mylè*, *Epigònatis*, & *Epigonus*, idest, *Supergenualis*, appellatur, 3. de vsu part. cap. 15.

Pathema, idest, *passio*, vide *affectus*, *Passio*, & *Symptoma*.

Pathognomonica syndrome, idest, *concursus*, symptomatum, affectuum p n. index, 1. loc. aff. 1. *Pathognomonica* autem signa sunt, quæ & *homogenea* & *homoeidea* dicuntur, idest, eiusdem speciei, vel generis, quæ in vna aliqua fiunt affectione, quæ perpetuò & solo illi insunt, tanquam soli propria, & inseparabi ia existentia, veluti quæ per sputa excernuntur, affectionis tum pulmonum, tùm thoracis, tum asperæ arteriæ, tùm gutturis, & tandem respirationi subseruientium instrumentorum, signa sunt, quæ & in respiratione, vitium per se, & primùm contraxerunt, non per consensum: atque hæc signa sunt certissima, non autem ea, quæ perpetuo, sed non soli insunt, vel soli, sed non perpetuò, comm. 1. in 1. prorrh. vide *Assidentia*.

Pathologica, siue *Ætiologica*, medicinæ pars est, quæ causas & symptomata, & morbos inquirit; vide *Ætiologica*. Eam in totum neglexerunt olim Methodici, sed maximè olim fecere dogmatici Hip. vestigiis insistẽtes.

Pauciferum vinum, vide *Oenodes*.

Pechys, vide *Cubitus*.

Pecsis, id est, *Congelatio*; πῆξις Græcè, idem quod ἑδραίωσις, hoc est, *firmitas*, *stabilitas*, *fixio*, quum verò illa, quæ frigore concrescunt & congelant, firma quoque fiant ac stabilia, ob id maium hoc, (vbi corporis

partes

partes præ frigore rigent, adeòque stabiles sunt) πῆξις, id est, *Congelatio*, dicitur, Fit exiccatione, quod proprium sit sicci terminari, atque definiri. Inducitur autem siccitas vel sicco corpore superinducto, vel summotà, quæ inerat humiditatis redundantia. Cuius summouendæ ratio etiam duplex est, scilicet per compressionem humiditatis à terrestribus partibus siccioribus factam, sed adhuc tamen in corpore latentis & contentæ, vel per resolutionem. Causæ vero coagulationis seu concretionis sunt tum calidum, tum frigidum. Calidum quidem tam per se, quàm per accidens; frigidum verò nonnisi per accidens, vt Aristoteles lib.4. meth. demonstrauit.

Pecten, est sinus ipse, quo muliebre pudendum clauditur, lib. Introd. cap. 10. Est adhuc *pecten* ea plantæ pedis, qua terram contingimus, pars, & quæ post concauum ad digitos assurgit: Dicitur & *pecten*, ea pars manus, vnde digiti procedunt, ibidem. *Pectorale os*, medio pectore situm, costis vtrinque alligatum est; constat autem septem paruis ossibus, per synarthrosim colligatis, quibus singulis, singulæ costæ connectuntur; quæ tota pectoralis ossis figura à nonnullis, quia gladij similitudinem repræsantat, *Xiphoeides*, id est, *ensiformis*, lib. de ossib. cap.12. imò & *Sternon* appellatur, 7. de anat.adm. cap.2. vide *Sternon*.

Pectus, ea est corporis pars, quæ inter medias costas, & vtrinsque latus iacet, lib. Introd. c.10.

Pedem summum, partem eam pedis vocat Hippocr. quæ à planta & solo, usque ad digitos, & vngues porrigitur, 3.de artic. 106.

Pedicularis morbus. vide *phtiriasis*.

Pedion, id est, *planities*, *planta*, seu *Planum*, est pars pedis, quæ est ante digitos; quæ vero pars ante hanc

sita est, *Tarsus* dicitur, 3. de vsu part. 5. Arabicè, *Achmas*: *Illud*, Metacarpio manus: *hoc*, Carpo proportione respondet, cap. 5. atqui & interiorem summæ manus regionem, & quantum infra pedem est, πέλμα Græcè, *plantam* Latine dicunt, 3. de anat. adm cap. 1.

Pelignus, est color liuidus, 14. meth. 9.

Pelma, vide *pedion*.

Peltalis cartilago, vide *Cricoeides cartilago*.

Peluis, vide *Infundibulum*, & *Choana*.

Pemphygodes febris, vide *Febris pemphygodes*,

Penis, σῆμα, *virile membrum*, quod & αἰδοῖον & καυλὸς dicitur, 2. de sympt. caus. cap. 2. Rufus definit σῆμα dici τὸ ἐκκρεμὲς τῦ αἰδοίυ, hoc est, partem pudendi pendulam & prominentem; eique subiectam, quæ non propendet ὑπόσημα, & περίναιον appellari.

Pensilis veruca, vide *Acrocordon*, dicitur, quòd inimo vsque adeò sit augusta, vt pendere videatur; tota enim foras prominet, adeò vt excisa nullam radiculam relinquat, angustiore basi prædita, & summæ chordæ similis; à *Myrmecia* differt, quæ basim habet latiorem, & nigro colore præditam, atque vbi à Chirurgo tollitur, sanguinem fundit copiosiorem, vnde & *Sessilis veruca* appellatur, vide *Myrmecia*.

Pepasmus, πεπασμὸς, morbi est, & eorum, quæ præter naturam sunt, veluti coctio quædam & maturatio, & ad excretionem præparatio, in qua quod assimilatur, paucum est; quod autem semicoctum, & superfluum, multum; quamquam alibi πεπασμῦ significatum latius extendit Galenus, dum omnem deductionem in mediocrem temperiem πεπασμὸν appellat; & alibi omnem morborum πέψιν, idest, coctionem, in succorum alteratione consistere scribit.

Pepsis, vide *pepasmus*.

Peracutus morbus, vide *Acutus simpliciter*.

Per consensum morbus, vide *Idiopathia*.

Perditio, vide *Abortus*.

Perforatio, est sectio, quæ in spatiosam pulmonis sedis capacitatem, ipsumque vsq; in pulmonis cauum penetrat; reliqua verò omnis diuisio ipsius, *vulneratio* quidē dicitur, *perforatio* non item, 7. de anat. adm. c. 14. Nominatur quoque *perforatio*, insignis quidam ventriculus, & meatus, qui ab anterioribus duobus Cerebri ventriculis in ipsum Cerebellum prorumpit, per quem parencephalis Cerebro est communis & connexa. Cum enim Cerebrum sit à parencephalide, crassæ meningis duplicatione diremptum, ipsumque oporteret aliqua parte illi coniungi, quo prædictum meatum produceret, in vnum prius locum vtrosque ventriculos terminauit, quem sanè *quartum* totius Cerebri *ventriculum* nonnulli nuncupant; alii rectius, non *ventriculum*, sed *perforationem* nominant, ex qua cauitate animalis spiritus parencephalidi transmittitur, 8. de vsu part. c. 11.

Perfrictio, est natiui caloris frigiditas sine sensu doloris, longiori temporis spatio, & paulatim facta, lib. de trem. conuul. c. 9. quę natiuam caliditatem, ab humorum multitudine grauari ostendit, 4. acut. 26. vide *frigus*.

Periapta medicamenta, sunt capitis dolori conferentia, quæ Latinis *Amuleta* appellantur, quod de collo suspendantur, aut alicui corporis parti alligentur, lib. de remed. part. fac. c. 1. Dicuntur & περιάμματα, cuius generis Gal. plurima recenset, quę capiti coronæ modo imposita, dolorem eius leuent. Permulta etiam quotidie experimur, quæ brachiali admota febres reprimunt. Vide *Amuleta*.

Pericardium, quod & *membrana*, & *tunica* dicitur: *membrana*, à substantia; *tunica*, ab vsu, 7. de anat. adm. cap. 2.

cap 2. vide *Membrana pericardios*. Eam verò & alterã tunica inuoluit, prodiens à membrana costas succingente, qua thoracem diuidit. Quibus thorax breuior est, attingit septum transuersum: non attingit verò quibus septem ossa sortitum est. In eo serosus humor continetur, parcior quidem, quibus cor est calidius; copiosior, quibus frigidius, vaporibus multis in aquam resolutis. Neruos habet a sexta cerebri coniugatione, seu a recurrente sinistro, venas & arterias à septo transuerso, & membranis medium thoracem diuidentibus.

Pericharia περιχάρεια, hoc est, subitum & vehemens gaudium, contrarium *Ecplexia*, quæ est subitus timor. Ex amborum occasione scimus multos interiisse, 12. meth cap. 5. vide *Ecplesis*.

Pericholus, id est, *biliosus*, siue is homo sit, siue deiectio, siue vrina, siue morbus, com. 2. in 1. prorrh. 18. Consueuerunt autem excrementa, bilem substantia tenuem circiter habentia, atque ea circumuoluta, vocare *Pericha*, id est, *circiter colorata*, ibid.

Pericranios membrana, tunica est cranio superimposita, quæ ex duplicatione duræ meningis connatæ vndique, & adhærescentis intrinsecùs cranio, per suturas extra cranium egressæ, vt cranium duræ meningi, & cerebro arctius vinciret, oborta, ipsi cranio extrinsecùs in orbem circumfunditur, 8. de vsu part. cap 9.

Perinæon, περίναιον, & περίνεον, *femen*, & *interfemineum* dicitur, vide *Interfemineum*.

Periodus, vide *Circuitus*.

Periostios membrana, tunica est ea, quæ singulis ossibus proximè adiacet; aggenerauit enim natura, ac circumiecit omnibus ossibus carnes, simulque ipsa pinguissima quoque parte extracta, terrestria, atque arida, nec non pinguedine omni prorsus carentia reddidit,

atque

atque ex eo, quod extraxit, lentum ac tenax singulis, & in capitibus colligamina, quibus inter se connectuntur, & in longitudine circum vndique tenues membranas produxit, quæ circum ossa, hoc est, ossium inuolucra, & periostia nuncupantur, quibus carnes aggenerauit, 1. de semin. cap. 10. Est insuper *periostios* membrana, succingentem, & costas circumdans, quæ costis intùs tenditur, ita vt inter costas & succingentem, media collocetur, 8. de anat. adm. c. 10. Est quoque *periostios* oculi tunica, septima in ordine, quæ totum oculum cum ossibus colligat, & simul quoque mouentes ipsum musculos operit, 10. de vsu part. cap. 2.

Peripneumonia, seu *pulmonia*, pulmonis inflammatio est, quam semper continua & acuta febris comitatur; *pulmo* autem, cùm viscus sit laxum & molle, fistulisque inanibus vndique infinitis cauum, cordi vicinum a pituitosiore proin atque crassiore sanguine inflammatur, cùm subtilis, biliosusque fluat ferè, nec cum viscere vlla ratione cohærescere possit, 4. de caus. puls. cap. 12. & 2. progn. 64. quam sequitur spirandi difficultas, tantaque angustia, vt suffocari laborantes videantur, ac recti sedere cogantur, calidam sentiunt exspirationem; multumque aerem frigidum attrahere concupiscunt, atq; inter tussiendum sputum varium colore eiiciunt, insuper grauitatis cuiusdam, thoraci incumbentis sensum sæpè percipiunt, ad colorem, ex imo ad ipsum peruenire, & ad os pectorale; & ad spinam vsque extendi conqueruntur, 2. loc. aff. cap. 9.

Periptosis, vel *paremptosis*.

Peritonæum, membrana est, à Græci vocabuli etymologia sic dicta, quòd alimenti vasis περιτείνεται, hoc est, *prætendatur*, quæ & *peritonæos membrana*, *peritonæos tunica*, & *tegumentum* appellatur; tenuis substantiæ est,

ex simplicium & primorum corporum numero, prætenditurque tùm visceribus, tùm intestinis, tùm vasis, quæ inter septum transuersum & crura habentur, tùm etiam in iis, quæ interiacent, quale est vulua, & vesica tenue admodum corpus, latis araneorum telis simillimum, 6. de anat. adm. cap. 4. abdomini superstratum, 4. meth. 6. Arabibus *Siphac* dicitur..

Peritonæi vertex, membrana est, telis araneorum similis, inferioribus septi partibus circumiecta, continua, totam interiorem septi transuersi regionem subuestiēs, eidemque circumhærens, 6. de anat adm. c. 8.

Perittoma, est id, quòd post completam coctionem, nec confectum, nec assimilatum relinquitur: adeòque corpori nec adnascitur, nec accrescit, sed per ipsius laxiora spatia, tanquam superuacaneum errat: Vnde nomen quoque rectè a maioribus ei *perittoma* est inditum, 1. de sanit. tuend. c. 3. quod est idem ac *excrementum*, siue id spiritus, siue corpus aliud solidum sit, περίττωμα Græcè. Solida quædam corpora inter excrementa reputantur, vt calculi arenulæ lumbrici, & si quæ præterea eius generis in corpore continentur.

Perniones, quæ & *Chimethla* dicuntur, sunt intertrimenta, & scissurræ manuum, & pedum, hyberno tempore à summis algoribus factæ, lib. de med. facul. part. cap. 23. Oritur verò χίμεθλον in talo frequentissimè. Sic dicitur ἀπὸ τῦ χειμῶνος, quod hyeme maximè proueniat, vnde & χείμεθλον quidam scribunt.

Perona, *Sura*, *Fibula*, quibusdā est alterum os tibiæ exterius & tenuius; alterum enim quod crassissimum est, & interiori in parte situm, κνήμη, Græcis, & eodem cum tota parte, nomine, Latinis *Tibia* appellatur. Galenus autem ex Hippocrate in τ͂ γλώσσαις dicit, *Peronam* diuersa significare, aliquando quidem os totum membri,

ali-

aliquando ipsius ossis epiphysin, interdum eius protuberantiam, siue malleolum. Est autem ἡ περόνη supra breuior paulò, vt quæ genu ipsum non contingat, infra verò longior multo quam tibia, habet autem & supra & infra epithysin, quarum superiore iungitur cum osse tibiæ membranoso ligamento; inferiore verò prominente & gibba malleolum externum constituit, sicut tibia epiphysi simili internum.

Perosis, hoc est, *oblæsio*, est priuatio & impedimentum naturalis functionis, aut alicuius particulæ mutilatio, lib. finit.

Persistentes morbi sunt, qui eisdem horis accedunt ac remittunt, lib. de Typis, cap. 3.

Perspiratio, & *Perspiratus*, vide *Inspiratio*.

Per *viciniam affici*, vide *Idiopathia*.

Pes, ποῦς, pars infima cruris est, quæ multiplici osse constat, malleolis, talo, & digitis. Pes etiam mensura est, qua rerum interualla dimetimur. Constat vnciis duodecim, siue sedecim digitis: siue palmis quatuor.

Pessarium, *Pessus*, πεσσὸς, est lana concerpta, aut pannus, aut bombax, aut linamentum, ad digiti figuram; rotundum factum, quod immersum in medicamentum aliquod, inuolutum serico, filoque appensum in uterum inditur. Fiunt etiam ex gummi, & resinis, & cera, aliisque liquoribus ad talem formam redactis. Vt autem ex Antyllo refert Oribasius, tres sunt Pessorum differentiæ: alij namque molliunt, alij adstringunt, alij aperiunt. Mollientibus ad vteri inflammationes, exulcerationes, perfrictiones, strangulatus, auersiones, & inflationes vtimur. Fiunt autem ex cera tyrrhenica, cyprino, susino, pinguedine anseris, & gallinæ, butyro insulso, resina deusta, medulla ceruina, fœnograeco & similibus. Aperientes vtiles sunt, cum

pur-

purgationem suppressam prouocare volumus, aut con niuentem compressamque vuluam emendare: hique ex melle, artemisia, dictamno, brassica, dulcis radicis succo, ruta, & scammonea. Astringentium vsus contrarius, est aperientibus: nam fluorem muliebrem cohibent, & vterum suspensum contrahunt, & prolapsum reprimunt.

Pestilentia, febris pestilens, morbus pestilens, Λοιμὸς idem significant, estque morbus non quidem patrius, sed Epidemius, contagiosus, perniciosissimus, communis, & communi causa natus, aduentitius, præsentissimi periculi, vt qui maligna & venenata putredine, humores, vitales spiritus, & substantiam cordis labefactet. Pestem itaque excitat aer tota sua substantia putris, & corruptus: siue quod iis inclusus non difflетur siue à non humatis cadaueribus, & qui exhalant uaporibus, & halitibus putridis non discussis. An verò corporum cœlestium aspectus infausti, & influxus pestilentem reddant aerem dubitare malim, quam credere; præsertim cùm Medico sensus magis sequenti, aeris mutationes pro omni sint Astrologia, ut ex Hipp. coniicere licet, 3. aph. & initio progn. & lib. de aqua, aere, & locis.

Petaloeides vrina, est, quæ habet hypostasim similem squamis piscium, lib. de vrinis, cap. 27. Πεταλῶδες οὖρον, *foliosa vrina,* dicitur ea, in qua foliis similia, siue squamis aut laminis subsident: dicuntur autem πέταλα, inquit Actuarius, quæ & longitudinem & latitudinem habent, non etiam euidentem profunditatem. Eodem etiam, ait ille, donata sunt nomine instrumenta quædã ad oculos cõparata. Quin etiam lapis quidam πεταλίτης dicitur quasi εἰς πέταλα, hoc est, in laminas solutus. Ex quibus omnibus τὴν πεταλώδη ὑπόστασιν, siue quæ subsident in vrinis, foliis similia considerare oportet. Fit autem

eiusmodi, vesica resoluta & erosa, vt testatur Galenus, com. aphor.76.lib.4.

Petia oculi, est sanguis fluens de aliqua arteria, vel vena oblæsa & sauciata, lib.de ocul.part.4.cap.7.

Phacos, faciei macula, est nigra, lentis similitudinem obtinens. Latini *lentiginem* & *lenticulam* vocant, φακός, *lens cruda*. Prouerbialiter, φακὸν κόπτειν dicitur, qui operam ludit; φακὸς ὁ ἐπὶ τῶν τελμάτων, *lens palustris* apud Dioscoridem. Est etiam vas lenticularis formæ, dictum lenticula. Dicitur & de vase, in quo mortuorum cines conduntur: item nigra quædam oculi macula, Hesych.

Phagadenas Antiqui nominant vlcera maligna, quæ semper maiora & deteriora fiunt, vel cicatrice nullo modo adueniente, vel si facta sit, resoluta; vel propter influxum vitiosorum humorum, vel propter dispositionē partis latentem in longo tempore contractam, ex influentibus humoribus, vel ob aliquam dispositionem ossis eo loco corrupti: sed nobis sufficiat, ex iis vlceribus prauis, alia nominare *Herpetes*, quæ summam cutem tantum infestant; alia, *phagædenas*, idest, *exedentes*. quæ carnem subiectam corrumpunt; nam quod *putridum*, atq; *depascens*, a nonnullis *vlcus* vocatur non est *propria vlceris differentia*, sed *passio implicita, ex vlcere; atque putredine* 6.aph.45.& lib.de aqua, aere, & loc.c.2. Aliis, *phagedænæ* sunt illa vlcera, quæ partes vicinas continuò depascunt, non tamen eas putrefaciunt, febresque inferunt; quòd si depastionem cum putrilagine sustinent partes, aliis *Nomæ* dicantur, idest, *devastiones*.6. de comp. med. per gen.cap.1. φαγεδαῖναι Græce.

Phalacrosis, φαλάκρωσις, *caluitium*, seu *caluites*, pilorum capitis defluuium est, propter humoris alimentarii penuriam, non autem humorum vitio; nam tunc dice-

diceretur *Alopecia*, *Area*, vel *Ophiasis*, vide *Madarosis*. Deficit autem pilis alimentum propter siccitatem cerebri, quæ uel à senio est, vel maturiùs etiam accidit propter calidum & siccum hominis temperamentum. Fiunt autem calui homines à sincipite magis, cùm senescunt, quoniam illud omnium capitis partium est siccissimum: hæret enim cutis illic ossi nudo. Ceterum, quamuis propriè φαλάκρωσις de capite intelligatur, sunt tamē, qui ad mentum etiam pertinere dicant. At si rem diligentiùs consideremus, de mento impropriè φαλάκρωσις dici videbitur, ex quo nonnisi vitio humoris defluere pili solent, cùm illa propter solam, vt Galenus ait, alimenti penuriam eueniat.

Phalangosis, affectus est, quo pilorum subnascentiū, duplex, triplexve acies, in superiore, vel in inferiore palpebra, prouenit, lib. Introd. cap. 15. ex quo videtur Author Introductorij *phalangosin* confundere cum *Distichiasi*, quod falsum videtur, quoniam in hac noui pili, & non naturales succrescunt; in illa verò soli naturales pili sunt, qui inuersi negotium oculo facessunt, in qua cilium intrò spectat, pilorum acie simul cum eo inuersa, sic enim oculum compungunt; quibus duobus affectibus, commune genus est *Trichiasis*, idest, *molax oculis*, inuersis a pilis, proueniens; qui pili, si recenter exoriuntur, *Distichiasim* efficiunt; si natiui, & naturales, *phalangosim*, Paulus.

Phalanx, articulus est, is maximè, quo magnus digitus, ossi Carpi propinquo, dearticulatur, 2. de vsu part. cap. 9. Græcè, σκιτάλιδες φάλαγγες, vide *Digiti*. Sunt etiam qui *phalangis* nomine, Metacarpij ossa comprehendant, ordine etiam eodem velut in acie constituta, quo ossa digitorum; φάλαγξ autem *agmen militum significat*.

Phar-

Pharmaceutica, medicinæ pars eſt, quæ medicamentis per os aſſumptis, affectibus p. n. medetur, 2. de compoſit. medic. per gen. cap. 2. altera, *Therapeutica* medicinæ pars eſt.

Pharmacia, purgatio, κάθαρσις, ἀνκάθαρσις, duplicem habet apud Hippocratem & Medicos, ſignificationem: Primò enim ſignificat, humorum, qui ſua qualitate moleſtant, euacuationem, ſiue natura, ſiue arte factam per quamcunque regionem; E. gr. vomitum, ſudorem, vrinam, nares, tuſſim, aluum, vterum; ſecundò, ſolam vitioſi humoris euacuationem per aluum tantùm, ope medicamenti factam notat; prior ſignificatio habetur, com. 4. in 6. de morb. vulg. poſterior, in eo aphoriſmo, *qui bene corpore habent, difficulter ferunt purgationes, & corpora ſana cum purgantur, exoluuntur*. Φαρμακεύειν vſurpatur ſæpè ab Hipocrat. ἀντὶ τοῦ καθαίρειν, quod eſt medicamento purgare.

Pharyngethron, apud Galenum nunc pro *pharynge* ſumitur, nunc pro *oſſe hyoeide*, ceu potione maxima *pharyngis*, vide *Hypeides*.

Pharynx, duo ſignificat, nimirum primùm fauces (id eſt, regionem intra os, vbi tùm gulæ, tùm aſperæ arteriæ extrema concurrunt, ſiue medium illud ſpatium inter laryngem & gulam, & ipſam aſperam arteriam, cuius ſummum *laryngem* vocant, verumtamen loci vicinia effecit, vt *pharyngis* nomine, nunc pro medio inter Laryngem & gulam ſpatio, nunc pro aſpera arteria, nunc pro ipſius aſperæ arteriæ ſummo capite, id eſt. Larynge, indifferenter ſumatur; vt ex pluribus Galeni, & Hippocratis locis elicere eſt.

Phatnia, ſunt oſſa, dentes continentia, lib. de oſſib. vel, vt alij, ſunt alueoli, præſepiola, & cauitates, quibus per γόμφωσιν dentes inſeruntur, quas Græci, βόθρια vocant;

vnde videntur hæ duæ voces φάτνια & βόθρια, idem significare. Apud Rufum etiam φατνίας legimus: Apud Poll, & φατνίας & φάτνας.

Phaulon, simplicem & vulgarem victus rationem vocat Hippocrates; eam verò, quæ huic contraria est, *exquisitam*: inter vtramque autem mediam, *hypophaulon*, idest, *subuulgarem*, nuncupauit, 1.de fract.45.

Phimos, & *Phimosis*, vitium quoddam in masculis est, vt docet Celsus, lib.7.cap.25.in quo Colis glans, ita præputio contecta est, vt nudari non possit; huic contrarium malum, in quo propter cutem decurtatam, aut retrò abactam, glans tegi non potest, *periphimosis*, vel *paraphimosis* appellatur.

Phimosis est, cùm cutis palpebrarum extrinsecùs inflammatur eò vsque, vt vicinæ regionis partes quoque occupentur, & palpebræ inuertantur; cùm verò modica quidem in cute inflammatio est, at membrana, quæ intus ad Irim vsque extenditur, valde abbreuiata, tunc fit, vt intrò palpebra conuertatur: quod vitium, cùm vtrisque palpebris accidit, *phimosis*, hoc est, *Capistratio*, nuncupatur, cùm diducere eas æger, atque aperire oculum nequit. Idem morbus interdum in labiis oritur, & præputio, & ano, cuius causa vbique eadem est, 3.de iis, quæ in med.32. Fit etiam cicatrice, quæ in meatibus concreuerit φίμωσις, aut carnis incremento, quæ vna in parte redundans, cum opposita coaluerit. Nascitur in omnibus meatibus, & locis quæ natura diduci possunt. Vide *paraphimosis*.

Phleborrhagia, φλεβοῤῥαγία, ἡ ῥῆξις τῶν φλεβῶν, idest venarum ruptio, 4. acut.86.

Phlebotomia, idest, venæ sectio, aut sanguinis per venæ sectionem emissio, 11.meth.1.Remedium est in medicina, si quod aliud, nobile, valens non tantum ad demendam

dam plenitudinem,nimiamque ſanguinis etiam optimi copiam, ſed etiam ad vitia eius tollenda. Nihil enim æquè plenitudinem demit, ſiue ea ſimpliciter,& ad vaſa dicatur, ſiue ad vires tantùm;nihilque perinde vitia ſanguinis emendat, ac venæ ſectio. De vitioſa autem ſanguinis diſpoſitione aliquis fortè inſtare poſſit eam non neceſſariam videri. Attamen Galen. ſecutus authoritatem veterum Medicorum, eam adhibet, cùm & pituita,& flaua bilis, atque etiam atra in ſanguine exuperant, ſi modò ætas & vires cum magnitudine morbi conſentiant. His ad hunc modum habentibus, non dubitabis incipiente anaſarca, ſiue leucophlegmatia ſanguinem detrahere,neque vbi ſanguis feruidior eſt,& febrem committ t,vel tertianam,vel continuam,neque in elephante, febre quartana, & in omnibus lienoſis affectibus. Similiter in phlegmone, œdemate,eryſipelate, & ſcirrho,vel ſimplicibus, vel complicatis, atque inter ſe coniunctis. Quod tamen ita accipi debet, non vt intelligamus humorem, qui manabit inciſa vena, eſſe vel omnino album,vel valdè flauum, vel exquiſitè nigrum. Neque enim is ſanguis eſſe poteſt,cùm phlebotomiam ſanguinis detractionem eſſe dixerimus;hoc eſt, eius humoris, qui modicè calidus ſit atque rubicundus. Quare cùm præcipuæ mittendi ſanguinis indicationes ſint virium robur & magnitudo morbi (etenim ſub virium robore, ætas compræhenditur) quanto hæ maiores valentioreſque fuerint, tantò maiorem vacuationem faciendam eſſe indicant: ſicut è contrario euacuationis quantitatem minuere oportet, in quantum hæ fuerint minores. Secari autem vena debet, eaque varia,ſiue vacuare, ſiue reuellere, ſiue deriuare volumus. Hiſce enim tribus de cauſis omnis vena ſecanda ſuſcipitur, quorum conſilia habentur varia pro diuerſitate

locorum, à quibus ſanguis fluxurus eſt.

Phlegma, Latinis *Pituita*, humor eſt frigidus & humidus, albi coloris, inſipidus, qui tùm in ſenibus, tùm iis, qui ratione quauis ſunt perfrigerati, plurimus aceruatur, autumno abundans; quem Prodicus *Blenam*, & *Mucum* vocat, 2. de natur. fac. c. 9. vide *Pituita*, *Grauedo*, & *Coryza*.

Phlegmaſiæ, *φλεγμασίαι*, ſignificant, ſiue illas, quæ propriè phlegmonæ, id eſt, inflammationes, nominantur; ſiue etiam libeat febres vna complecti, ſecundum antiquam vocabuli acceptionem, 1. aphor. 7.

Phlegmone, eſt tumor p. n. in quo ſanguis calidus copioſior in aliquam animalis partem procumbens, maiora eius vaſa diſtendit, ab his ad minora procedit, à quibus exudat foras, in ea ampla ſpatia, quæ inter vaſa ſunt, vt etiam omnia, quæ in carne habentur, loca inania occupet, 10. meth. 6. Solet Hippocrates *Phlegmonas* appellare omnes inflammationes, etſi tumore præter naturam careant; ſed ipſo poſteriores, nomen phlegmones tumoribus præter naturam attribuunt, qui cum inflammatione, & reſiſtentia, & pulſatorio dolore conſiſtunt, com. 4. in 6. de morb. vulg. 1. Conſueuerunt Antiqui in omni caliditate, nomine Phlogoſis, ideſt, Inflamminis, & Phlegmonos, hoc eſt, inflammationis vti, 2. & lauc. 1. & 4. acut. 21. & 13. meth. cap. 1. φλεγμονὴ, καὶ φλόγωσις Græce: Non omnes phlegmonæ pares exiſtunt. Earum enim aliæ non modò maiores minoreſve ſunt, ſed aliquæ magis minuſue exquiſitæ. Sed exquiſita quidem ſinceraque eſt, quæ fit ex optimo ſanguine & mediocris conſiſtentiæ: non exquiſita verò, quæ fit à ſanguine, cui aliquis alius humor admiſtus ſit. Illa φλεγμονὴ ſimpliciter dicitur, hæc non abſolutè, ſed vel φλεγμονὴ ἐρυσιπελατώδης, vel οἰδηματώδης, vel σκιρρώδης.

Cæ-

Cæterùm, omnis phlegmone contrahitur a fluxione, vel manifesta causa, vel occulta etiam excitarit. Manifesta quidem, vt cum offenso pede glandulæ inflammátur: Occulta verò, quando aliqua parte delegante, aut toto corpore transmittente, & affecta parte ob debilitatem recipiente, aut propter dolorem, vel calorem attrahente, sanguinis copia effluxerit. Verùm omnis phlegmone quæ sanescit, aut digeritur, aut cócoquitur: si digeritur, ex toto curatur: si verò concoquitur, in abscessum transit, qui ἀπόστημα dicitur.

Phlegmone erysipelatosa, est tumor præter naturam, à sanguine & bilioso humore subortus, sed sanguine in prædominio peccante, bile in subdominio: è contrà, *Erysipelas phlegmonosum*, in quo prædominatur bilis, sanguine in subdominio peccante, ita vt ab eo, quod in mistura exuperat, nomen ipsi tumori indatur, ac *phlegmone erysipelatosa*, vel *erysipellas phlegmonosum* vocetur: Vbi autem neutrum vincit, ibi vitium, phlegmones, erysipelatosque medium nominetur, 14. meth. cap. 2. vide *Inflammatio*.

Phlegmone oculi; tumor est circa oculos, qui cum rubore & caliditate multa, & motu difficili, & punctionibus gignitur; lib. finit. vide *Inflammatio*.

Phlogosis, idest inflammationis nomen, sæpè Hippocrates affert pro phlegmone, hoc est, inflammationis vocabulo singulari, 3. prognost. 71. vide *Inflammatio & Phlegmone*.

Phlyctænam vocant proprijssimè, vbi per exulcerationem, vel etiam sine hac, exterior Caratoeidis tunicæ membrana tenuissima, & sublimis elata, intra se humorem collegerit, aut sub tunicæ spatio, crassior humor currens, intumescentiam parit. Introd. c. 16. inde ad pustulas per corpus erumpentes, ob serosos humores ad

cutem translatos, nomen transfertur, 2. prog.70.

Phlyctides, φλυκτίδες, sunt pustulę, quæ in ardentissima febre in vigore & statu per caloris intensionem, in ore generantur, lib. finit. vide *Febris pemphigodes*.

Phocatos, instrumenti genus est, quo in fracturis caluariæ vtimur, a lenticulæ specie ita dictum, 6. meth. 6.

Phœnigmus φοινιγμὸς, *rubrificatio*, est ruboris per medicamenta, in aliqua corporis parte: excitatio; quædam enim medicamenta, eam vim habent, vt cuti admota, ruborem concitent, caloremque accendant, atq; etiam si diutiùs immorentur, vesiculas excitent, tandemque exulcerent, ab Arabibus proinde *Vesicantia*, & *Vesicatoria* appellantur; ex quo patet ea vehementer calida, sicca, & acria esse oportere. Eiusmodi sunt sinapi, thapsia, simus caprarum, nasturtij semen, helenij radix, scilla, simus columbibus, staphis, agria, cantharides, & reliqua id genus. Est autem præsidij genus à Veteribus vsurpatum, maximè ad eas partium imbecillitates, quæ vel ex frigore, vel plurimo humore circa manifestum calorem accidunt. Quippe eiusmodi medicamenta omnia calefaciunt, desiccant, & cucurbitulæ ritu humorem altiùs insidentem attrahunt.

Phoxos, est deprauata capitis figura, cùm caput acuminato est vertice, & non ad oblongæ spheræ similitudinem, qualem secundum naturam humanum caput habet, formatum est, lib. de ossib. cap. 1. φοξοὶ propriè dicuntur, quibus capitis acumen admodum est fastigiatū, & vehementer turbinatum, atque adeo indecorum, qualem fuisse Thersitem scribit Homerus. φοξὸς autem quasi φλοξὸς dici videtur ex flammæ similitudine, quæ in pyramidem fastigatur.

Phrenas, vide *Diaphragma*.

Phrenicæ venæ, sunt duo propagines venarum, è

trunco

trunco venæ cauæ superioris orientis, insertæ in Diaphragma, ipsumque totum nutrientes.

Phrenitim, eam affectionem appellitant, in qua *Phrenas*, idest, *mentem læsam*, esse vident, 1.prorrh.1. Est verò *Phrenitis* mentis alienatio, cum febre acuta, quando cerebrum propria, primariaque affectione laborat; si verò cerebrum per consensum afficiatur, dicitur *Delirium*, & *paraphrenitis*, 5.loc.affect.4. Est autem affectio hæc, inflammatio in meningibus; & in ipsum etiam cerebrum aliquando peruadens, adeoque perpetuum cum acuta febre *delirium* efficiens, 1.prorr.1. Quod si febrem adiunctam non habeat, tunc non *phrenitis*, sed vel *Delirium*, vel *maniæ*, appellatur; si verò perpetuum non sit *delirium*, tunc haudquaquam *phrenitis* dici debet, sed vel *paraphrenitis*, vel *paraphrosyne*, vt quæ tum a ventriculo, tùm à diaphragmate, tum in summo febris vigore, excitatur; ac declinante paroxysmo, spontè cessat mentis alienatio, com.3. in 3. de morb.vulg.45. vnde omnia signa, quæ eam, vel efficiunt, vel significant, dicuntur *phrenitica*, com.1.in 1.prorrh.4.

Phtharticum, vide *Deleterium*.

Phthiriasis, est scabies, circa palpebrarum radices, quæ squamas furfuri similes dimittit, lib.finit.vocaturq; *morbus pedicularis*, cuius generatio quibusdam contingit in capite aceruatim, ex multis videlicet humoribus viscidis, & calidis quidem, sed non ad talem tantamque caliditatem progressis, ad quantam perueniunt acres Ichores, idest, sanies, 1.loc.aff 7.φθειρίασις, & toti corpori, & singulis partibus accidere potest. Gignuntur verò pediculi non in superficie cutis, vt furfures, sed in eius profundo, ideoque medicamentis indigent valde exsiccantibus, & quæ ex alto trahere possunt.

Phthisicus, Græcè φθινώδης, is dicitur, vel qui Phthisi

correptus est, & contabuit; vel quauis ex causa macilentus euaserit; vel qui ad phthisim natura procliuis est, angusto scilicet adstrictoque existens thorace, collo oblongo, cui insuper à tergo, operta scoptula instar alarum prominent, (vnde πτερυγώδης, hoc est, *alatus*, nominatur) tandem cui caput imbecillium est, organaque respiratoria facilè omnem eius fluxionem recipiunt, comm.2.in 1.de morb. vulg. 13. Nam si hæc duo simul coeant, thoracis figura, & capitis imbecillitas, eiusmodi natura tabi valdè obnoxia est.

Phthisis, quæ *Tabes* Latinis dicitur, si communiter sumatur, est diminutio, & colliquatio corporis: *Tabes* verò propriè est a pulmonis vlceratione, thoracis item fauciumque oblæsione, quam proin tussicula & lentæ comitantur febres, & corporis consumptio. *Phthoe*, proprio vocabulo dicta, est consumptio ex vlcere, lib. finit φθίσις Græcè, & φθόη. Φθόη Athenienses nominãt, ob pulmonis ulcera insanabilia, totius corporis cum parua febre factam extenuationem, eandemque Hipp. vocauit *Phthisim*, 7 aphor. 16. atque ideo aliquando Gal. sanguinis sputum vocat *Phthoen*, 5. meth. 15. eandem vocat *Tabem*, 1. aph. 12.

Phthisis oculi, vide *Tabes oculi*.

Phthoe, vide *Phthisis*.

Phthoria, φθόρια, idest medicamenta, quæ valent ad eliciendos fœtus, viuos vel mortuos: alio nomine *Echolia* appellantur, ἀπὸ τοῦ ἐκβάλλειν, hoc est, ab *eijciendo*.

Pthoropœum, φθοροποιόν, vide *Deleterium*.

Phygethlon, inflammatio est adenum, quæ in inguinibus & aliis sunt, calore scilicet & celeritate generationis, ab aliis tuberculis distincta, lib. de tumoribus, cap. 15 *phygethlon*, est erysipelas inflammationis particeps, 2. Glauc.

Glauc.1. Figura sua illi pano similis, quo textores vtuntur; atque ideo *panus* & *panis* dicitur. Dolor distentioque vehemens est, & maior quam pro magnitudine tumoris; interdum etiam febricula: idque tardè maturescit, neque magnoperè in pus conuertitur. Ex Celsi verbis. lib. quinto, cap. 25. apparet, φύγεθλον esse *Phlegmonem erysipelatodem*, vel *Erysipelas phlegmonodes*. Quòd enim hic tumor multæ bilis sit particeps, ideò non altè assurgit, neque in profundum valdè subit, sed erysipelatis modo latior est. Occupat tamen & subiectæ carnis aliquid, quod aliqua ex parte phlegmone sit. Φυμ'α autem verior phlegmone est, magisque exquisita, proindeque faciliùs in pus conuertitur, prætereа tanto minus doloris adfert, minusque calidum (nisi dum suppurat) sentitur, quantò bilis flaua sanguisue biliosus sincero sanguine plus doloris mouet, calidiorq; est. Differt autem φύγεθλον à Bubone, authore Galeno, quod Bubo phlegmone sit: φύγεθλον verò, vt dictum est, sit φλεγμονῶδες ἐρυσίπελας, ἢ ἐρυσιπελατῶδης φλεγμονὴ τῶ ἀδένος.

Phyma, est phlegmone glandulis, sicubi fluxio in eas procubuit) citra vlceris occasionem accidens, 13. meth. c.5. quæ statim augetur, atque ad suppurationem venit, 2. ad Glauc. 1. vide *Tuberculum*, & *Furunculus*.

Physema, φύσημα, est resinæ species, quam & *pityinam* & *piceam* nominant, expers pinguitudinis, admodum exsiccans, 7. de comp. med. loc. cap. 3.

Physiognomica signa sunt, quæ hominum vultui & faciei impressa rei naturam indicant, lib. quod animi mor. cap. 6.

Physiologia, siue *naturalis scientia*, 1. de elem. medicinæ pars prima est, quæ & *Physiologica* appellatur, nomine sumpto à materia, quæ cognitioni Medicorum

subiecta

ſubiecta eſt, ipſiſſimaque eſt corporis humani natura, lib. de part. art. med. cap. 6 φυσιολογικὴ quippe naturam hominis vniuerſam a conceptu ad extremum vſque ſenium diſquirit. Ad eam pertinet omnis de ſemine, deq; menſtruo ſanguine, de partium conformatione, & principatu, de fœtus perfectione, ſimilitudine cum parentibus, de anatomia ſingularum partium, earumque differentijs, & temperamentis, de ætatibus, de calore natiuo, & ſpiritibus, de tribus facultatibus noſtrum corpus diſpenſantibus, de humoribus, aquis, aere, locis, conſuetudine, & cæteris id genus diſputatio. In qua communibus quidem naturalis ſcientiæ principiis, atque theorematis vtitur, ſed quatenus hominis cognitioni inſeruire, atque accommodari poſſunt. Eam quidem Medicinæ partem, Empirici atque Methodici aſpernati ſunt, ſed Dogmatici, quorum Princeps fuit Hippocrat. plurimi fecere.

Phyſis, apud Hippocratem, nunc *naturam*, nunc *temperamentum* ſignificat. 2. acut 31. Vocatur adhuc *Phyſis*, flatus, aut flatuoſus ſiue halituoſus ſpiritus, ſuccis quibuſdam pituitoſis, in ventre, a deficiente calore in halitum ſolutis. qui, cum per eos excernitur, ructum creat; cùm per ſedem, ſonorum ſilentemue flatum; cùm verò neutra parte emittitur, ſymptoma creatur quod *empneumatoſis*, hoc eſt, *Inflatio*, vocatur, ventre ſcilicet impotente ad excrementoſum, nebuloſumque excernendum ſpiritum; qui retentus propter magnam ſpiritus vim, & inteſtinorum latitudinem, grauiter ſonat, & murmur, quod Græci *Borgorygmon* vocant, cauſatur, 3. de ſympt. cauſ. cap. 2. vide *Clydones*.

Pia & dura mater, vide *Membrana dura*.

Pica, vide *Picatio*, & *Cittoſa*.

Picatio, auxilium medicum eſt, quo partium corporis pilos

pilos exscindimus, tùm maximè, cùm quidam nouaculę præsidium formident, præsertim in gutture, iisque abrasis pharmacum aliquod applicamus, 1.de compos. med.loc.cap.5. Aliqui verò *picationem*, & *picam*, significare inquiunt, symptoma deprauatæ, vitiolæque appetentiæ, cùm stomachus vitiosus, & a natura alienos cibos concupiscit præter morem: quo malo mulieres grauidæ infestantur, ad secundum, vel tertium vsque mensem, quarto namque fere eo liberentur: quod malum & *Citta* & *Cittosa passio*, ab aue, quæ *Pica* dicitur, denominatur. Vide *Cittosa*.

Picea, vide *Physema*.

Picra simpliciter, siue *Hiera picra*, est idem ac medicamentum ex aloe, 4.loc.affect.2. quod sui amaritudine morbos & humores expellit; de Dynam. in prooemio. Eadem & *Amara* simpliciter appellatur, de cur. rat. per sanguin.cap.18. Sunt multæ τ̃ ἱερῶν differentiæ quæ tamen ad duas omnes referuntur, videlicet εἰς τὴν δι' ἀλόης, εἰς τὴν διὰ κολοκυνθίδος. Sunt autem ambarum effectus varij: illa maxime ventriculo, hæc capiti, & etiam vniuerso corpori purgando conuenit: quanquam & singulæ alijs etiam vsibus priuatim inseruiant.

Picrocholus homo, idest, amara bile abundans, 2. acut.29. Πικρόχολοι dicuntur ab Hippocrate, qui amaro humore, quams est flaua bilis, abundant, quasi amaræ bilis homines. Colligitur autem humor ille aliquando toto corpore, aliquando superiore corporis parte, vt Paulo Rhetori, vt Galenus narrat: quandoque vero inferiore, vt Eudemo Philosopho. Itaque pro locorum, in quibus ille regurgitat varietate, πικρόχολοι τὴν ὅλην ἕξιν, ἢ τὰ κάτω, hoc est, Picrocholi toto habitu, aut supernis partibus, aut inferioribus, ab Hipp appellantur.

Pinguedo, est effusi alimenti, circa membranas maxime

ximè facta concretio, sensus carens, lib. finit. Vide *Adeps*.

Pinna, seu *Pinnula*, sunt alæ narium, lib. finit. vide *Alanarium*.

Pituita, est omnis frigidus & humidus natura humor, qui & *Phlegma* dicitur, 8. de placit. cap 9. quatuorque principium humorum unus est, omnis qualitatis & saporis expers, nonnunquam uerò & dulcis particeps sit qualitatis, lib de atra bile, cap. 2. *Scindapson* Galenus iocandi gratia, nunc *pituitam*, 8. de placit. cap. 9. nunc *Cerebrum* nominat, 8. de placit. cap. 4.

Pithyina, Vide *Physema*.

Pityriasis, & *Pityra*, Vide *Furfuratio*.

Pityroeides vrena, quæ habet hypostasim similem furfuri, idest, furfuraceam hypostasim, lib. de urinis, cap. 28. Πιτυρώδης, ὑπόστασις, fit à uehementi calore febrili, supra modum colliquante, vrente, & resiccante solidas partes.

Pladarotes πλαδαρότης, sicut mollia ueluti corpora vetusta, & maximè decolora, palpebrarum parte interna, nondum asperedinem habentia, lib. Intr. c. 15.

Plados, omnis humiditas redundans, & excrementitia dicitur; siue tenuis ea sit, siue in modum puris crassa, 3. de fract. nam & πλαδαρὰ ἕλκη ea ratione ab Hippocrate dicuntur, & πλαδῶντα simpliciter, quæ humida sunt. Quoniam uerò quæcunque superfluo humore madent. infirma ut plurimum sunt, & laxa, factum est, ut πλάδος etiam τὴν ἀτονίαν significet, ut notat Galenus.

Plagulæ, quæ & *Splenia* dicuntur, à splenis forma, firmamenta sunt quæ stabiliunt deligationem; luxato enim, fracto, uel comminuto ossi fasciæ imponuntur, quæ confirmatum ac repositum os continent,

pro-

prohibentque ab affecta parte inflammationem, præsentem humorem repellendo, & aduenienti obsistendo, quæ *fasciæ*, & *subfasciationes*, & *subligamina* appellantur; supra has, ne dimoueantur, ac diuertant, plagulæ imponuntur, cerato aliquo imbutæ, quarum duplex est usus, unus, ut subligamina contineant; alter, ut ea membra circum expleant, quæ in acutum desinunt; Plagulis tertiò aliæ fasciæ, quas *superligamina* nominant, induntur, quibus ferulæ superponuntur, quę totam deligationem firment, ac stabiliant, 3. de iis quæ in medic. 11.

Planities, Vide *Pedion*.

Planta, Vide *Pedion*.

Planum, Vide *Pedion*.

Platysma, hoc est, *latius linteum*, quod ulceribus extrinsecus superadditur, 4. de compos. medic. per gen. 14. *platysma* autem *myodes*, est dilatatio musculosa, siue latus ille musculus, qui cuti subnascens, buccam, siue maxilla. mouet, lib. de neruor. dissect. cap. 9. Vide *Latus musculus*.

Plectrum, Vide *pharynx*, & *Isthmus*.

Plenitudo, Vide *Multitudo*.

Plenus pulsus, qui arteriam pleniorem tactui exhibet, & humidam, 1. de diff. puls. cap. 5.

Plethora est, ubi æqualiter inter se omnes succi sunt adaucti; πληθώραν Græci uocant, nos, *plenitudinem*, & *succorum redundantiam* diximus; ubi uerò uel flaua bile, uel nigra, uel pituita, uel serosis humoribus, refertū iam corpus fuerit, eum habitum *Cacochymiam*, quasi succorum uitium dicas, non autem *Plethoram* uocant, 3. meth. c. 6. & 13. meth. c. 4. Vide *Multitudo*.

Pleuritis, quæ & *pleuresis* dicitur, & *morbus lateralis* est inflammatio illius membranæ, quæ costas intus sub-

cin-

cingit, 6.aphor.33. Quæ membrana (mutato à costis nomine, quæ *pleura* dicuntur) etiam *pleura* vulgò dicitur. *Exquisita* verò *pleuritis* fit, vbi subcingens membrana costas, primario affectu laborat; & dolor, vel ad iugulum, vel ad præcordia peruenit; ad iugulum quidem superioribus eius partibus affectis; ad præcordia verò, vbi inferiores afficiuntur: vehemens quoque febris hanc inflammationem perpetuò sequitur, quia sedes affecta, & parum distat à corde, & cum ipsius inuolucro, ac septo transuerso, cognationem habet, 5. de loc.aff. 3. lib. de constit.art.cap.15. Arabibus, *Sosati*, *Birsen*, & *pleuresis*, Græcis, πλευρῖτις appellatur. *Non exquisita* verò, *Pleuritis* est, in qua dolor externus est, qui contactu loco mouetur, & exacerbatur, vel quod sine febre, vel sine sputo, vel sine tussi, vel sine spirandi difficultate sit; vel quod neque tensionem, neque duritiem vllam pulsus habet, quæ tamen singula exquisitam efficiunt pleuritidem. *Pleuritidem* verò, *incostam* appellant, quæ vel celeriter hominem iugulat, vel non nisi longo tempore finitur, 5. loc.affect.cap.2. Omnis in genere inflammationum est, totque propterea recipit differentias, quot habet ipsa phlegmone, sumptas à materiæ, vnde gignitur, varietate. Alia enim verè simpliciterq; phlegmone est, quæ scilicet nascitur ex fluxione sanguinis calidi & copiosi: alia verò non simpliciter, sed vel œdematodes, vel erysipelatodes, vel scirrodes, prout sanguini pituita aut bilis flaua aut atra mista fuerit. Non tamen vt phlegmone, sic etiam pleuritis ab humoris specie, vera aut non vera dicitur, sed quod ipsum præfert nomen, ab ipsa parte affecta.

Plexus choroides, vide *Choroeides plexus*.

Plexus retiformis, seu *reticularis*, est inuolucrum ex multis arteriis complicatis, sub dura meninge collocatum,

um, ad retardandum ſpiritum animalem, ne ſtatim ffluat; vbi enim natura voluit diutius morari materias, bi tranſitum ipſum difficilem molita eſt; quemadmodum in ventriculo quidem Pylorus, in inteſtinis, inuolucra, anfractus, & gyri, & ante teſticulos arteriæ & venæ multipliciter inuoluuntur; non ſecus in capite ſub dura meninge plexus arteriarum *retiformis*, & *reticularis* & *Choroeides* dictus, 4. de vſu part. c.13. & 9. de vſu part. cap. 7. quem vulgò *rete mirabile* appellant; vide *Glanduloſi aſſiſtentes*.

Plexus variciformis, vide *Flexus variciformis*.

Plichada, ideſt, *greſſuram*, totùm id, quod inter inguina vtriuſque cruris eſt, ſolet Hipp. appellare, de artic. 45. Πλίχας Gale. etiam inquit, apud Hipp dicitur, quod inter vtrumqun crus ſpatium eſt. Nam & ἐκπεπλῆχθαι, & διαπε-πλῆχθαι, *diuaricari* ſignificat, dicunturque ea verba de cruribus greſſum facientibus, atque inter ſe diſtantibus; ipſaque crurum diductio digreſſioque πληκτὰ, ſicut & ipſe greſſus πληχὰς à Græcis nuncupatur. Sunt autem ut ſcribit Galenus, qui πληγάδα per γ quidam etiam πλιχάδα.

Pneumatias, & *Pneumatodes*, vocat Hippocrates anheloſos: qui denſum ſpiritum ſiue cr b am & denſam reſpirationem habent, 3. de difficult. reſpir. cap. 12. *pleumatodes* uocat inſuper Hippòcrates eos, qui ventrem inflatum habent. ibidem. Vocatur Græcè πνευματίαι, πνευματούμενοι, πνευματώδεις, & πνευματωθέντες, tunc anheloſi, tum inflati. Vtrumque enim licet, inquit Galen. lib. 5 de dyſp, tum ipſum difficultate ſpirandi laborare, ob hypochondriorum affectus, tum ei etiam uentrem flatibus diſtendi.

Pneumaticas, ideſt, *ſpiritalis*, qui omnia ſpiritibus attribuunt, lib. Introd. cap. nono, uel qui ſpiritibus agit,

3. de

3. de different. pulſ. capit. 6. Πνδ͂ματικοὶ dicti ſunt Medici quidam, qui à flatu ſeu ſpiritu in corpore ſubeunte, omnia vel ſecundum naturam ſe habere, vel in morbos incidere cenſebant. Forte Hippoc. aut quiſquis author fuit de flatibus libelli, huic ſectæ occaſionem præbuit, cui ſe inter Medicos, Athenæus & Archigenes in primis adduxerunt.

Πνδματοκήλη, ramex ventoſus. Is genere, vt Paulus ait, ανδ͂ρισμα eſt, ut qui dilatatione fiat à flatulento ſpiritu. Verùm duobus modis accidit, vel ex quatuor vaſis teſticulum alentibus, qui durior eſt, nec compreſſu digitorum euaneſcit, ſed recipere curationem poteſt: vel ab arteriis darton membranam intercurrentibus, qui appreſſo digito intrò recurrit & euaneſcit: curationem verò non recipit, propter periculum, quod ab inceſſabili ſanguinis profluuio impendet.

Pneumonphalon, Vmbilici eſt dilatatio, à flatuoſo ſpiritu, lib finit. Πνδματόμφαλος, cui umbilicus à flatu protuberat: ſpecies eſt τ̃ ἐξομφάλων.

Pnigalion morbus Incubus Latinis dictus, alio nomine *Ephialtos*, vide *Ephialtes*. Πνιγαλίων dicitur ἀπὸ τοῦ πνίγειν, quod eo laborantes prope ſuffocari videantur. Reperitur, & πνιγάμων pro eodem.

Podagra, eſt Arthritis pedum; ut enim Arthritis uniuerſi corporis & articulorum omnium, morbus eſt, ita ſi ſolum pedum fit paſſio, ab affecta parte, *Podagra*, ſi manuum, *Chiragra* nuncupatur, uide *Arthritis*.

Pollex, eſt breuior & maior digitus manus, quem *Anticheira* & *Promanum* vocant, lib. de oſſib. cap 22. Vide *Digiti*.

Polycreſta medicamenta ſunt, quæ multis affectibus conueniunt: quæ contrariis medicamentis conſtant; etiam iuxta ſecundas qualitates ac vires, non tantum

primas,

primas,5.de comp.med.per gen.cap.1. aliter enim vni tantùm simplicique affectioni,non etiam multis, atque inter se etiam sępe contrarijs prodessent. Coegit autem Medicos necessitas contraria aliquando medicamenta miscere, non modò vt vnum alterius vires frangeret, atque minueret, sed quod conducibilius esse iudicarent, habere vnum aliquod medicamentum permultis affe- ctionibus conueniens, quam tam multa singulis affecti- bus destinata, etiam ea πολυχρήστοις in medicina longè præstent. Sic enim vno eodemque medicamento epel- luntur & digeruntur, detergentur & læuigantur, in- crassantur & attenuantur humores, quod diuersas in se facultates contineat. Eius generis est Panacea, Isis, Ice- sium,aliaque plurima emplastra, de quibus agit Gal. Et si in simplicibus quidem medicamentis,vt Aloe, Rheo barbarico, Mastiche, & aliis sexcentis ea vis inesse cer- nitur, vt contrarios simul effectus in hominum corpori- bus producant, nemo mirari debet in compositis con- trariorum pariter inesse facultatem.

Polycronius morbus, qui longo tempore durat, & etiam *Chronius* dicitur, cui opponitur *Brachichronius*, qui breui tempore finitur,3.dier.decr.cap.13.

Polymorphum, vide *Sphenois os*.

Polypus, πολύπους, tumor est præter naturam, in nari- bus genitis, polypodis carni assimilis, iuxta substantiæ proprietatem, 3 de compos. medic.loc.cap.3. Proprie- tatem substentiæ intelligo, non colorem modo & con- sistentiam, sed reliqua etiam quæ sunt *Polypis* propria, quibus tumorem hunc similem esse, Veteres prodide- runt, nempe quod multas radices, ut & ille pedes ha- beat,quodque ut ille venantes ulciscitur, acetabulis suis manus eorum apprehendens, ita & vitium hoc labo- rantium nares obstruat, ut & difficulter spirent,& ægrè

loqui possint. Hæc enim substatiæ *Polypi* proprietatem consequuntur, non minùs, quam color atque consistentia: Ac color quidem varius est, aliis albidus, aliis subflauus, aliis subruber: Substantia pariter aliis mollis, & quodammodo fluida, aliis durior, magisque contracta. Celsus lib.6. cap.8. graphicè *Polypum* depinxit his verbis; *Polypus in naribus, est caruncula modo alba, modò subrubra, quæ narium ossi inhæret, & modo ad labra pendens, narem implet; modò retro per id foramen, quo spiritus à naribus ad fauces, descendit, adeò increscit, vt post vuam conspici possit, strangulatque hominem, maximè Austro vel Euro flante, fereque mollis est, rarò dura, eaque magis spiritum impedit, & nares dilatat, quæ fere σαρκινώδης est; itaque attingi non debet*: His quidem verbis, Celsus omnes Polyporum differentias complexus est: Quarum quinque affert species Hippocr. libr. περὶ παθῶν.

Pompholyx, Bulla, est eleuatio in humore facta à flatuoso spiritu, quo intra humorem concluso bulla excitari solet; præsertim si humor tenax, viscosusque est, & calor in illum agat debilis; tunc enim bulla permanet, nec facile soluitur; quales sæpè in vrinis visuntur, renalem & longum morbum significantes, Est autem *Pompholyx* metalicum medicamentum, quod in coctura æris sursum fertur, & in cameris parietibusque fornacum bullarum modo tumens colligitur. Nihil enim aliud est quam æris fauilla. Effertur autem vel ex ære solo, vel ex cadmia sola, vel ex ære, & cadmia; quod eam aliquando friatam metallici inspergant æri. Primùm autem in bullas, vt aqua, tumet, atque ex eo nomen accepit: mox maiore accedente incremento, lanarum assimilatur Peniculis: atque ita quidem sua sponte gignitur in fornacibus. Rara nunc est *Pompholyx*, & pene ignota,

ta, vt & pleraque alia recrementa metallorum. Sunt tamen qui in Officinis eam *Nil album* appellent, vt & *Spodium* (sic dictum à cineris similitudine, quod deorsum fertur] *Nil nigrum*, aut *Grysenm*. Inter ἄδυκτα φάρμακα numeratur πομφόλυξ: adstringit & siccat leniter, præsertim lota, habetque tenuitatem partium citra calorem.

Panos, nunc laborem propriè dictum, nunc dolorem, seu malam affectionem, qua in acutis morbis, ægri malè tractantur, significat, 2 acut. 46. Πόνος est motus omnis vehementior, idem omnino cum exercitatione generaliter dicta. Quoniam autem ex immodico labore plerumque lassitudo dolorque oritur, factum est, vt πόνος non modò *vehementem motum*, sed *dolorem* etiam significet, & quicquid hominem offendit. Sed cum in omni dolore duo esse oporteat, affectum à naturali constitutione alienum, & eius affectionis sensum, Hippocrates vtrumque πόνον appellauit. Nam cùm scribit dolorem fieri propter calidum, frigidum, plus vel minus, ipsum alterationis sensum sine dubio intelligit. Vt autem ὁ πόνος apud Græcos, sic apud Latinos labor accipitur, vt ex Cicerone videre licet; qui laborem definiuit esse functionem quandam vel animi, vel corporis grauioris operis & muneris: & ex Virgilio, qui pariendi dolorem Lucinæ labores appellat.

Poples, siue *Ancyle*, est articulus ille, quo os magnum femoris articulatur ossi tibiæ; in quo pars exterior *genu* dicitur; interna verò, qua crus flectitur, dicitur *Poples*, vel *Ancyle*, lib. Introd. cap. 10.

Procele, est ramex callosus, siue tophus in testiculo, aut in membrana *Erytroeide* concrescens, insignis, renitens, durus, & inæqualis. His notis ab *Hydrocele*, & *Sarcole*, distinguit, lib. finit.

Poromcephalon, , est concretio Tophi in ;Vmbilico, lib. finit.

Poropœia, est exiguorum meatuum apertio, 4. method 4.

Perracea bilis, vide *Bilis pallida*.

Porrigo, idest, *Furfuratio*, vide *Furfuratio*.

Porta vena, vide *Caua vena*.

Portæ hepatis, πύλαι ἥπατος, sunt pars sima hepatis, in qua radicata est ea vena magna, quam vocant venam portam, vel venam portæ, qua est ingressus chysi in jecur, sicut ex gibba sanguinis est egressus.

Porta ventriculi, est inferius vẽtriculi orificium, quod πυλωρὸς Græcis, Latinis *Ianitor* dicitur, 3. loc. aff. 7. vide *Pyloros*.

Portonarium, est primum intestinorum, quod *Duodenum* appellatur, libr. de anatom. viu. vide *Dodecadactylon*.

Porus, est in specie opticus neruus mollis, ex prima coniugatione neruorum, à cerebro ad oculos pertinens, quippè qui solus manifestum habet foramen, vnde & *visificus & meatus* absolute dicitur, 4 loc. aff. 2. *Porus* deinde dicitur exiguus omnis corporeæ molis meatus, 1. sanit. tuend. c. 12. per quem aliquid influit vel effluit, siue id spiritus sit, siue aer, siue humor, siue excrementum. Ad hæc *meatus*, tùm per quos cibus vel in ventriculum subit, vel ab eo exit; tùm quibus chylus in jecur effunditur, aut bilis in suam vesiculam ingreditur, vel ex ea effunditur, πόροι appellantur: præterea & exigua illa foramina per totam dispersa cutim, quæ corporis vniuersi perspirationem moliuntur. Sunt autem in vniuersum duo pororum genera: alij sensibiles, alii insensibiles habentur. Illi magni, & patentes sunt, quales in ventre, iecinore, liene, intestinis, venis, arteriis,

iis, & reliquis eiusmodi instrumentis visuntur; ei verò arui & visum fugientes, non solam quidem partium uperficiem occupantes, sed per totam etiam carnis ossium, cartilaginum, neruorum, ligamentorum, membranarum, & cutis substantiam disseminati. Neque enim externi modo sunt, & superficiales, sed etiam intimi. Siquidem iis plenum est totum corpus, & tota cutis; aliter putredo vitari nullo modo posset. Iis enim foraminibus totius corporis perspiratio fit, quæ constat ex frigidi aeris intromissione, & fuliginosorum, quæ in singulis partibus colliguntur, excrementorum vacuatione. Ex quibus perspicuum est, meatus omnes in optima corporis constitutione patentes esse semper oportere. Quod vt plurimum valet ad tuendam sanitatem, sic eorum obstructio maximorum morborum occasionem præbet. Atqui & *Porus* Tophum significat, tùm qui in arthriticis, tùm qui in calculosis generatur; cum enim humor crudus lentorem assumpsit, & transitus per renes in quibusdam naturis sunt angusti, id, quod crassissimum est, & maximè lentum, diutiùs moratur, & tophum gignit. 1. de alim. facult. cap. 5. *Porus* denique & *Callum* significat, ad quem gignendum cogi, concrescereque aliquid proprij ossium alimenti oportet, id quod in fracturis ossium cumprimis accidit, 6. meth. c. 5. vide *Meatus*, & *Oncos*.

Post-apparentia, vide *Assidentia*.

Post brachiale, vide *Brachiale*.

Posterius cerebrum, vide *Cerebellum*.

Posthia, siue *Crithe* dicitur, cùm parte interna etiam iuxta coronam palpebrarum, suppuratum tuberculum oblongum, figura hordeo simile fit, vnde appellatum est. Fiunt & alia quoque maiora in mediis palpebris eodem dicta nomine, lib. Introd. c. 15. vide *Crithe*.

Præcedentes causæ, vide *Antegressa*, & *Febres putridæ*.

Præcognitio, πρόγνωσις, prænotio est futuri decursus, & euentus morbi, vt etiam futuri symptomatis eius, quod necessarium habet generationem, non autem omnium, quæ circa ægrotos eueniunt, accidentium; modò nihil, aut ab ægro, aut ab assidentibus fuerit commissum, quod morbi naturam dissoluat, & cogat naturam in aliud tempus differre morbi solutionem. Verbi gratia, prædicit medicus septimo die, si omnia vt oportet, agantur, solutum iri morbum. Vbi verò quicquam admissum est, si paruus quidem error hic sit, relabi solutionem ex septimo in nonum posse: si maior, in vndecimum: Si multò maior, in quartumdecimum: si perquam magnus, periculum pro certa salute secuturum: Hæc quidem ad morbum attinent. Nec verò de symptomatibus aliter sentiendum est, sed necessarijs & magna ex parte morbum comitantibus. Tumultus enim ex vicinis per noctem & canes latrantes, & iniocundi quidam nuncij, insomnes ægrotos reddunt; quorum nullum neque generationem habet necessariam, neque firmam deriuationem. Quare eorum tantùm, vti dictum est, πρόγνωσις, quæ generationem habent necessariam, vt tussis & doloris lateris in pleuritide, capitis doloris in febre, tumoris & ruboris in phlegmone.

Præcordia, alias *Phrenas*, Veteres, *Diaphragma*, & *transuersum septum* appellarunt; infra verò hæc præcordia, tum venter, & intestina, tùm jecur ipsum sita sunt, 8. de placit. cap. 9.

Pregmatis ossa duo sunt, capiti desuper incumbentia, parte posteriori os occipitis, anteriori verò os frontis, vtrimque ab ossibus temporum, lienis fuerunt distincta, quæ & *Bregmatis ossa* appellantur, 12. de

vsu

vsu part. cap. 20. vide *Bregma*.

Præincipientes causæ, vide *Antegressa*.

Præputium, cutis est, quæ glandem pudendi vestit, 5. method. 15. vide *Glans*.

Præsepiola, vide *Phatnia*.

Præter naturam, vide *secundum naturam*.

Prætextus, manifestissimas causas, & verissimas, voca-
uit Hip. cùm tamen in vsu sit, vel falsæ causæ, *prætextus*
appellentur, 2. de fract. 62. quin & *prætextus* aliquando
non falsas causas, sed veras dicit, 3. de fract. 46.

Priapismus, (qui & *Tentigo*) est auctio pudendi stabi-
lis in longitudinem, ac orbem tumefacti, citra rei vene-
reæ appetentia, 9. de comp. medic. loc. cap. 9. a flatuoso
spiritu, 15. method. 7. nullo præsente stimulo ad libidi-
nem, aut desiderio coitus; vt quibusdam accidere con-
sueuit, qui supini decumbunt, ducta denominatione a
Priapo; nam hunc, vt cui suapte natura huiusmodi Co-
les esset, ita finxerunt, atque pictura descripserunt ho-
mines, 6. loc. affe. 6. | Addit Aetius, dolores inde moueri,
quales esse in tetano solent, quod inflatum distentumq;
pudendum conuulsionis modo afficiatur. Scribit etiam,
eos qui sic laborant, citò perire ventres inflatos, &
frigidum sudantes, nisi illico auxilium ei adferatur. Ac-
cedit etiam iis quandoque inflammatio. Fit hic mor-
bus à flatu vaporoso, ab humoribus viscosis crassisque
sublato, & cauernosum penis neruum distendente.
Aliquando verò ipsis etiam arteriis eo flatu repletis ori-
tur, nullo præcipuo proprioque affectu colem infestan-
te: quem affectum etiam *satyriasim*, & *satyriasmum*
Græci vocant, quòd Satyri arrigere semper crediti sint,
de tumor. cap. 14.

Prima corpora, vide *Homiomeres*.

Prima vena, (quæ & *magna vasa* appellantur, & *va-*

ſorum radices,5.method.3.) ſunt,quæ circa iecur,& meſenterium, & cor viſenda ſeſe præbent,12.meth.cap.3. vide *Radicem vaſis* .

Primaria particula, vide *Similare* .

Primarius affectus , vide *Idiopathia* .

Primitiua cauſa, vide *Antegreſſa* .

Princeps inteſtinum , vide *Rectum* .

Principium morbi triplex dicitur; primùm quidem de primo inſultu, qui ſimplex eſt,& latitudine caret; ſecundò, de eo,quod ad tertium extenditur diem;& præter hæc etiam id , quod tanquam pars accipitur totius morbi, in quo manifeſtæ coctionis ſigna deſiderantur, 1.de criſ.cap.8.& 19.

Proboſcis , ſiue *Pronomæa* , eſt pars quædam pendens anguſta,& longa in Elephante animali (quo loco aliis eſt naſus) adeò vt ad terram pertingat, 16.de vſu p.14.

Procatarctica cauſa, vide *Antegreſſa* .

Proceſſus ancoralis, vide *Ancyroeides* .

Proceſſus canicularis, vide *Ancyroeides*.

Procidentia oculi eſt,cùm ab ictu aliquo violento, aut ſtrangulatione, cum febre continua,vel capitis dolore, prolapſus oculus fuerit, lib.finit.

Procondyli dicuntur, primi digitorum articuli,metacarpio proximi, perindè ut medii digitorum articuli , *condyli*, extremi verò , *metacondyli* , nuncupantur .

Productio , vide *Dodecadactylon* .

Proegumena , cauſa interna eſt , quam *antecedentem* ſolent nominare: Celſus vocat *abditam* , *in occulto poſitam*, & *morbi continentem cauſam*, quanquam talis in ſpecie dicitur, *cauſa morbi coniuncta* , qua poſita , ponitur; ſublata, tollitur morbus .

Prognoſtica ſigna nuncupantur , quæ futura prænunciant ; *Diagnoſtica*, quæ præſentia declarant; *Indicatoria* ,

ratoria, quæ instantem crisin, & curationem indicant, lib.de optim.sec.emp.cap.6.

Prolapsiones, id est, ossium absolutas, & integras alter- nationes, siue dearticulationes. *Dimotiones non integras* appellat Hipp.3.de fract.51. & 2.de fract.36.

Prolepticus morbus, vide *Anticipans*, & *Circumiens*.

Promanus, vide *Digiti*, & *Pollex*.

Proneruationes, vide *Tendones*, & *Aponeurosis*.

Pronomæa, vide *Proboscis*.

Prophasis, vide *Antegressa*.

Prophylace, ea est artis medicæ pars, quæ morbi cau- sam adimit; *Prophylactice* verò, quæ a morbo præseruat, 11.meth.cap.2. Προφυλακτικὴ pars, est τῆς ὑγιεινῆς, tuetur enim sanitatem. Tota consistit in causarum, quæ mor- bum alioqui facturæ erant, ablatione, hoc est, tota cir- ca humores præcipuè negotiatur. Siquidem maximæ præcipuæque impendentis morbi causæ humores sunt lenti, crassi, multi, valde calidi, frigidi, mordaces, pu- tres, pestilentes, aut alia quadam vitiosa qualitate præ- diti. Quæ ergo iis adhibetur prouisio, lentos inciden- do, crassos attenuando, multos vacuando, calidos refri- gerando, frigidos calfaciendo, mordaces contempe- rando, putres & pestilentes immutando, ne morbum gignant, προφυλακτικὴ appellatur.

Proprius affectus, vide *Idiopathia*.

Proptosis, procidentia oculi appellatur, vbi cum in- flammatione illi ex sede sua procidunt, lib.Intr.c.15.

Prosartesis, προσάρτησις, hoc est, Appensio, longio- rum est membranarum ad vicina loca applicatio, si fin-

Prospheromena, id est, *assumenda*, vocantur, quæ in- tra corpus sumuntur, quæ eduntur, bibuntur, & ipse inspiratus aer, 10.method 6. προσφέρειν propriè de cibo- rum oblatione dicitur, & iis quæ in alimentum ce- dunt,

dunt, vt & τὰ προσφερόμενα: sæpè tamen ea dictione externa præsidia & auxilia, quæque circa ægrum parantur & admouentur, intelliguntur, vt ea quæ circa partem affectam diutius adhærescere oportet, cuiusmodi sunt deligaturæ medicamenta, circumposita vlceri lintea, & cataplasmata.

Prosphysis, vide *Prosthesis*.

Prosthesis, est adiectio eorum, quæ corpori ad sanitatem desunt, pars scilicet medicinæ altera, quam nonnulli celebres quidem Medici definiuerunt esse πρόσθεσιν καὶ ἀφαίρεσιν, id est, *adiectionem*, & *detractionem*. Etiam prior est virtutis nutritiuæ facultas, quæ nutrimentum membro, quod nutriri debet, apponit, vnde *appositio* dicitur, quam subsequitur *Prosphysis*, id est, *agglutinatio*, siue *vnio*, quæ nutrimentum oppositum agglutinat, & vnit membro. Tertia est ὁμοίωσις, quæ vnitum nutrimentum eidem assimilat, diciturque in specie Nutritio, 3. de natur. facult. cap. 1. & 13. Postquam succus is, qui omnem animalis particulam nutriturus est, è vasis excidit, in totam eam primùm dispergitur, mox adiungitur, deinde agglutinatur, demum assimilatur. Differre autem inter se ἐξομοίωσιν καὶ πρόσφυσιν, id est, *assimilationem* atque *agglutinationem*, docet vitiligo illa, quæ λεύκη dicitur, in qua adhærentia quidem nutrimenti facta cernitur, non tamen assimilatio; sicuti etiam adiunctionis atque agglutinationis differentiam prodit genus illud hydropis, quod ἀνασάρκα vocant. Siquidem in eo apertissimè affluentis nutrimenti appositio quædam fit, quod tamen propterea quod aquosius adhuc est, nec ad succum sufficienter redactum, sed lentitiam glutinisque consistentiam, quæ naturalis ope caloris prouenit, adeptum adhærentiam consequi non valet. Etenim vt agglutinatio fiat,

oportet ea quæ agglutinari debent, nec plus æquo dura esse, nec nimis humida, & fluentia, sed mediocriter lenta & tenacia, & in eo loco consistere, vbi assimilanda sunt.

Prosthethis, προσθετὶς est pars carnosa, quæ in manuum & pedum caua parte, & inter digitos nascitur. In manus, στῆθος χειρὸς: in pede, στῆθος, ποδὸς vocatur.

Protopathia, vide *Idiopathia*.

Prurigo, pruritus, sensus pruriginosus est, cum exigua quadam molestia, qualis puerorum, qui iam dentire incipiunt, gingiuis accidit, 3. aphor. 25.

Psalidæ, vide *Fornices*.

Psalidoeides, siue *Psaloeides*, vide *Camarion*.

Psammismus, curationis genus est, quo Hydropici arena calida, exerto tantum & tecto capite, ad aquam ab vniuerso corpore ciendam, & eiiciendam, sepeliebantur, & soli ardenti exponebantur.

Psilothra medicamenta sunt, quæ pilos & capillos aut ex toto auferunt, vel duros, magnos, multos, crassos, & veluti suillos pilos attenuant, & minores reddunt, vel ipsos penitus extirpant, & partes corporis debiles reddunt, 1. de compos. medic. loc. cap. 4. Differunt a *Dropace*, quod sint viribus *Dropace* valentiora: vide *Dropax*.

Psoa, quasi *pulpam*, id est, lumborum carnem dixeris, est magnus musculus, ab vndecima thoracis costa incipiens, & per vniuersa ilia, ipsamque pubem progrediens, lib. de muscul. diss. cap. 31. Ψόαι dicuntur duo maximi musculi in interna lumborum regione siti, Hipp. eamque partem spinæ, quæ secundum ipsos est, inflectunt: Iidem vero & νεφρομῆτραι, & ἀλώπεκες a quibusdam vocantur. Sunt vero & qui externos spinæ musculos ψόας vocent. Marcellus ψόας lombos propriè dici contendit, quod nomẽ a libidine meritò deduci volunt. Nam

Nam illic libidinis pruritus excitatus maximè, quod iis renes ſubiacent.

Pſora, ſcabies eſt, cum aſperitate ſummæ cutis cum pruritu, furfuribus, & corporis inſigni abſumptione, lib. Introd. c. 13. quæ omnia, etſi illi cum lepra communia ſint, differunt tamen, quod in *pſora* ſumma cutis occupatur, in *lepra* malum altiùs deſcendit, ſubiectaſque ſæuit in partes. Inſuper, in *pſora*, furfuracea fit cutis, in *lepra*, ſquamoſa: Adhæc *pſora*, variè figurata eſt; *lepra* verò, circularibus magis eroſionibus cutem depaſcitur. *Pſoram* Auicenna diſtinxit in excorticatam, & non excorticatam; fœdam, & non fœdam; humidam, & ſiccam; quod fortè aliud ſit Græcis *pſora*, ac Arabibus. Ex melancholico humore naſcitur malum, atque inter melancholicos affectus numeratur.

Pſoriaſis, ψωρίασις, eſt ſcabies, & duritia ſcroti, cum intenſa prurigine; quandoque verò & vlceratione, lib. ſinit.

Pſorica medicamenta ſunt, quæ ſcabras in palpebris affectiones ſanant, 2. de comp. med. loc. c. 3. Ψωρικὰ vocantur etiam, quæ contra ψώρας proſunt, & cutis aſperitates emendant, qualia medicamenta attrahunt, deſiccant, partiumque tenuitatem habent. Ψωρικοῦ medicamenti compoſiti ex duabus chalcitidis partibus, vna cadmiæ, ex aceto tritis, in fictili repoſitis, & fimo diebus quadraginta ſub caniculæ ardoribus obrutis, meminit Dioſc. & Celſus, lib. 6. cap. 6. Sunt & Heraclidæ *pſorica* ad circumroſos oculorum canthos.

Pſorophthalmia, ideſt, *pruriginoſa ſcabies*, à Sole, & puluere orta, lib. de remed. par. fac. cap. 10. Lippitudo ſcabra, nihil aliud eſt quam oculi pſoriaſis. Cauſa eius eſt ſalſus quidam, & nitroſus humor. Inde ſuccedunt angulorum exulcerationes, rubores, pruritus.

Rubent etiam palpebræ, & lacrymæ falſæ nitroſæque ex oculis ſtillant. Differt ἀπὸ τῆς ξηροφθαλμίας aſperitate, & reliquorum ferè ſymptomatum magnitudine.

Pſychrophobus, eſt qui frigidæ aquæ exhibendæ eſt timidus; ſicut & *hæmophobus*, eſt ſanguinis mittendi timidus; & *hydrophobus*, qui à rabido cane morſus, aquam reformidat, 9.meth.5.

Pſyctica medicamenta, ſunt refrigeratoria, quæ omnem calorem, & laſſitudinem mitigant, lib.de Dynamid.in prooem. Ψύξις, *frigus refrigeratio*, vt aph.1.& 26. lib.7. Ψύξις ἀκρωτηρίων, extremarum partium refrigeratio damnatur, & in Philini vxore, lib.1.Epidem. ἄκρεα ψυχρά, extremæ partes frigidæ aſcribuntur ubi ſcribit Gal. *Iſtud quidem inter ſummè pernitioſa reponitur, ſi morbi initio cum vehementiſſima febre contingat*, Ψύξις ποδῶν, *pedum refrigeratio*, pro magno inuaſuræ acceſſionis febrilis indicio ponitur apud Hipp.

Pſydracia, ψυδράκια, ſunt paruæ efflorationes, factæ in capite ſimiles veſicis eminentibus in ſuperficie, li.de med.fac.part.cap.5. Differunt à *Phlyctænis*, quæ in toto corpore, non tantùm capite, vt *Pſydracia*, oriuntur. Item, quod Phlyctænæ à calidiori, acriorique, hæc à minùs calido humore, minuſque acri gignantur.

Pterna, *calx*, os pedis omnium maximum eſt, parte, qua ingredimur, leniter rotundum, & latiuſculum, poſteriore, tibiæ rectitudinem longè excedens, inferiore aſtragalo, anteriore oſſe ſcaphoeidi inarticulatum. Ex partibus eius anterioribus, quæ quidem è regione magni digiti ſita eſt, aſtragali capiti ſubiacet, neque cum altero oſſe copulatur.

Pterygium dicitur, neruoſa ſuperinnatæ oculi membranæ eminentia, incipiens ab angulis, & procedens vſque ad corneam; quando verò inſuper augetur, cooperit

operit & pupillam, lib.de med fac.part.cap.12. *Pterygia* etiam vocant *alas narium*, id est, fines eius infernos, qui mouentur, 11. de vsu part.cap 1. Insuper *Pterygium* etiam *Vngula* appellatur, & *Vnguis*, differens ab *Encanthide*, quę est carnis in maiore angulo excrescentia; *Pterygium* verò, neruosa caruncula est, 10.de vsu par. c.10 Sunt autem πτερύγια propriè, volucrium alæ, duræ quidem & fibrosæ, sed pauci excrementi, & salubres. Inde ducta vox ad alia est. In mulieribus πτερύγια appellari eminentias illas duas, vteri sinum ambientes, scriptum reliquit, quisquis ille est Introductionis seu Medici Author, Πτερυγώδης alatus, is dicitur, cui scapulæ sinecarne nudæque sunt, & alarum instar prominent, retrorsumque producuntur.

Pterygoeidea, quæ & *alaria ossa* dicuntur, vide *Sphenoisos*.

Ptilos, *glabras*, simulque nascentes, aliàs, *palpebras*, quæque pilos non habent, Græci vocant, 4.de compos. med loc.cap.8. Πτίλοι, inquit Galenus, lib.14. method. medic. quibus periere ex ciliis pili. Alii verò non omnes simpliciter, quibus ij pili deciderunt, πτίλους vocandos censent, sed quibus prætere adiuncta est crassities, callositas, ac rubedo palpebrarum, quod aliter inter eos, qui τῇ πτιλώσει, & eos qui μιλφώσεις laborant, non liceat distinguere: Est enim vtrisque commune pilorum defluuium.

Ptilosis, est casus pilorum palpebræ, lib.de medic.fac. part.cap.12.

Ptisana, nunc pro *succo hordei percolato*, nunc pro *iusculo ex hordeo parato*, sumitur, 9 de plac.cap.9 Πτισάνη, propria est hordei decorticati appellatio, ἀπὸ τοῦ πτίσσειν, quod *pinsere*, & *decorticare* significat, quoniam hordeum tundendo deglubéretur, ac suo cortice castratum

ſtratum ita conderetur: *Mundatum hordeum* Officinæ vocant. Tunditur enim hoc, non molitur. *Ptiſanæ* laudes Hip. vno volumine proſecutus eſt, eam omnibus ſorbitionibus præferens, quoniam lenis & lubrica ex facili hauriretur, quidnam ſitim arceret, quoniam in aluo non intumeſceret, quoniam facilè redderetur, & aſſuetis is ſolus cibus in febribus bis die dari poſſit, multum remotus ab iis, tum qui medicinam fame exercēt, tum qui ægros ciborum copia obruunt. Eſt enim Ptiſanæ ſuccus ſeu cremor, alimentum medii generis, tenue a Galeno dictum, quod vires nec onerat vt plenus victus, nec vt tenuiſſimus diſſoluit.

Ptoſis, oculi vitium eſt, quod alio nomine φαλάγγωσις appellatur, vide *Phalangoſis*.

Pubes, *Pubertas*, tempus eſt ætatis primæ, quo lanugo circa mentum & pudenda oriri incipit: quo initio anni decimi quarti incipit, ad vigeſimum quintum terminatur, 5. aphor 7. Eſt & *Pubes*, idem quod *Pecten*, poſtrema pars hypogaſtrij, ſiue aqualiculi, cui pili innaſcuntur. Vide *Aqualiculus*. Cuius Pubis, ſeu Pectinis oſſa, Apophyſes ſunt oſſis ſacri tenues perforatæ, & in anteriora protenſæ.

Publicè graſſantes, vide *Communis*, & *Ecdemus*.

Puerilis morbus, vide *Comitialis*.

Pulmo, ex genere eſt parenchymatum, caro rara, tenera, & ſpongioſa eſt, in cuius cauis & fiſtulis cartilagineis, aer attractus, modicè retinetur, & rectificatur à ſuis prauis qualitatibus, indeque in cordis tranſmittitur ventriculum ſiniſtrum, pro ſpirituum vitalium generatione, lib. de anat. viu. vnde reſpirationis & vocis inſtrumentum eſt, 7. de viu part. 1. Eſt itaque *pulmo*, viſcus quemadmodum hepar, vaſis quam plurimis contextum, quorum interualla carne molli, inſtar ſtoebes

cuiuſ-

cu usdam, opplentur, quo omne id, quod inter vasa est inane, repleret, essetque firmamentum ac propugnaculum imbecillitatis ipsorum, ibidem cap. 2. & 8. πνεύμων Græcè dicitur, spongiosus est, quò follis instar, aere impleri, distendique citra noxam possit & contrahi, substantia spumam sanguinis referens, Intra thoracem situs est pulmo, ipsumque totum replet, & occupat, & eius motum sequitur. Cum enim per se immobilis sit, ab alio moueri debet: itaque distentus thorax, pulmonem vna distendit: subsidens autem atque contractus, ipsum quoque subsidere facit, & aerem, quem dilatatus attraxerit exsufflare, atque ita aeris inspirationem expirationemque perficit. Vt autem thorax ipse in duo diuisus est, & media membrana (mediastinum vocant) distinguitur, ita pulmo in duas partes diuisus est, dextram & sinistram. Rursum verò pars eius vtraque duobus lobis constat, vno superiore, altero inferiore, sæpè palam discretis, interdum obscurè. Præter hos nonnunquam tertius est dexter lobus exiguus, vasis perpaucis textus, media cauitate venam cauam in cor subeuntem ceu puluino molli excipiens ac firmans, in hominibus sternon ossibus septem compositum sortitis. Nam quibus cum sterno thorax anticus est breuior, iis pericardios tunica in phrenas magna suæ cauitatis parte incidit, & in hanc cauitatem vena caua, lobo hoc quinto propter viæ breuitatem non indigens. Tria autem vasa per eius substantiam dispersa sunt, ante quidem arteria venosa, post verò vena arteriosa, & media harum aspera arteria: & hæc quidem iam inde à quarto thoracis spondylo, vena a dextro cordis ventriculo, arteria à sinistro proficiscitur. Distribuuntur autem singula in totos pulmones numerosa ramorum serie. Cæterum, pulmonem ipsum vna cum suis vasis tunica

obdu-

obducit, orta ab eà quæ costas succingit, & neruulos à sexta cerebri coniugatione sortita, quorum beneficio tunica quidem ipsa mediocrem sensum possidet, cum tamen pulmo ipse nullam vim sentiendi sortitus sit.

Pulmonia, vide *Peripneumonia*.

Pulsatiuus dolor, vide *Dolor pulsatiuus*.

Pulsus, est sensibilis cordis, & arteriarum motus, dilatione, & contractione factus, 1. de differ. puls. cap. 2. & 4. de different puls. cap. 3. Hoc nomen *pulsus* veteres primùm adhibuerunt designandis motibus dolorificis pulsantibus, ex inflammatione concitatis, vehementiq; motu arteriarum. Deinde, Medici ea voce significant motum secundum naturam in corde & arteriis factum, per systolen & diastolen, cuius naturam Hippocrat. vel non callebat, vel vt fallacem neglexit; in quo si Medici tactus ipsa in diastole euertitur, aut violenter impellitur, & cum renixu quodam ipsa arteria pulsat, *vehemens pulsus*, σφοδρὸς σφυγμὸς dicitur: cui oppositus, ἀμυδρὸς, *languidus* dicitur. Motus ille vitam moderatur, vt qui vel non aliud sit quam vita, aut causæ certe rationem obtineat, per quam vita est, aut sine qua esse nõ potest. Neque enim aliud vita videtur esse, quam actio quędam, siue motus actiuus. Cùm autem motus plures sunt in omnibus vita præditis, is meritò præstantissimus est, & in eo maximè vitam positam esse censendum, qui perpetuus sit, & à quo cæteri omnes dependent. Eiusmodi cordis motus est, cùm reliquæ partes interdum ferientur, eo perseuerante, nec vnquam, stante quidem vita, muneris sui vocationem habente. Nec verò cor sibi tantùm motum illum ciet, sed corpori etiam vniuerso, quod ita singulis partibus, quantum quæque meretur, calorem natiuum, cuius opifex est, impertiat. Constat autem motus is duobus motibus inter se contrariis,

quorum vnus cor & eius arteriam à medio quoquouersum distendit, & loco mouet; alter, distentum rursus contrahit, & in locum priorem reducit. Illum διάστολὴν, hunc συστολὴν Græci veteres dixerunt. Hi quia contrarij sunt, necessa est inter eos media quies intercedat, eaque gemina, vna, quæ diastolen: altera, quæ systolen excipiat. Ab his differentiæ plurimæ pulsuum oriuntur. Cùm enim certis quibusdam numeris ea in edẽdo pulsu sibi inuicem succedere oporteat, si in aliquo peccetur, pulsum protinus varium fieri necesse est. Numeros appello, non rhythmum modò, sed etiam velocitatem, magnitudinem, frequentiam, vehementiam, aliaque eiusmodi, ex quibus pulsuum differentiæ sumuntur, quarum aliæ ab ipsa diastole, aliæ verò à systole, nonnullæ à media quiete, quæ ab ipsa arteria, plurimæ ab ipsa facultate aut vsu sumuntur.

Puluis pinguis est, in quo nec asperum quippiam, nec acre subest, 5. sanit. tuend. cap. 3.

Punctio, solutio continuitatis in carne est, ab aliquo acuto incidente, & tenui facta; Græcè νύξις, & νύγμα dicitur. Est adhuc *punctio*, quæ & *compunctio* appellatur, incisionis ratio, quæ hydropicis ad ciendam aquam debetur, παρακέντησις Græcè dicta, Arabibus, *punctura*.

Punctorius dolor, vide *Dolor tristis*.

Pupilla, Græcè Κόρη, foramen medium vueæ tunicę oculi est, in quo fit visio, lib. de anat. viu. estque media totius Iridis pars, lib. Introd. cap. 10. per *pupillam* quidem cernimus, non quod ea sit præcipuum videndi instrumentum, sed quod spiritui visorio per eam via pateat, nec possit aliter visio fieri. Argumento sunt hypochymata. Est autem locus ille, qui ad *pupillam* est, totus spiritu plenus, & præterea cæruleo viridique colore, aut aliis etiam præditus, quibus & ipsa vuea, cuius

cuius ille pars quodammodo dici potest.

Purgatio, euacuatio est vitiosorum, & qualitatibus suis peccantium humorum per propria loca; *Deriuatio* per propinquiora; *Reuulsio* per contraria, 4. meth. 6. & 5. meth. 3. *Vacuationem* appello propriè materiæ, vbi quantitate exuperat; *Purgationem* verò materiæ, qualitatibus suis infensæ, 2. Prognost. 14. 1. aph. 2. vide *Euacuatio*, & *Pharmaica*.

Purgamenta, λόχεια Græcè dicuntur ea omnia, quæ à puerpera, post fœtum & secundas exeunt per vterum, quæ & *Catamenia* appellantur; soloque hoc differunt, quòd *hac* ante partum sint, *illa post partum*.

Purgatoriam facultatem non omnes intelligunt; duo enim significat; alterum, commune omnium, quæ quouis modo animalis excrementa expurgant; alterum verò, per excellentiam de iis tantùm dicitur, quæ aut per vomitum, aut per ventris deiectionem substantiæ suæ familiaris expurgant, 5. de simpl. med. cap. 20. vide *Cathartica*.

Purpurea vena, vide *Communis*, & *Media*.

Purulentiam, *Suppurationemque* appellat Hippocr. vbi pus vniuersum constiterit, cōcocto tumore copiam præter naturam, 1. progn. 40.

Purulentus, & *Suppuratus*, vide *Empyus*, & *Empyina*.

Pus, πύον, est humor putris, siue suppuratus; partium spermaticarum substantiæ magna ex parte assimilis. Dicitur humor, quod in humoris modum fluat, atque ex humore habet originem, qui in partem inflammatione laborantem decumbens, & per inania eius spatia diffusus, occlusis vndique meatibus, perspiratione intercepta computrescit; perinde atque alia omnia, quæ perspiratu carentia, alieno in loco vehementiùs incalescunt.

Pustula, Græcis *Hydatides*, & *Exanthemata* dicuntu
4. sanit. tuend. cap. 4. Sunt & *Pustulæ*, abscessus in nigr
oculi, cum phlegmone & humorum affluxu, lib. finit. vi
de *Exanthemata*.

Pustulæ latæ, siue *tubercula omnia*, duplicem haben
differentiam, quoniam quædam tendunt in acumen, &
altum petunt; quædam ad maiorem & ampliorem ex
tenduntur locum, non tamen in altum attolluntur; vn
dè *Pustulæ* nonnullæ *sublimes*, nonnullæ *latæ* fiunt, 6
aph. 9. *Latæ* quidem, tùm ob humoris frigiditatem, len
torem, & crassitudinem; tùm propter continenti
membranæ densitatem; *sublimes* verò, tùm propter hu
moris caliditatem, & tunicæ raritatem, tùm propte
virtutis robur, foras expellentis pus: vnde Coni simili
tudinem referunt, & in mucronem fastigiantur, 1. pro
gnost. 40.

Putredo, est mutatio totius putrescentis corporis sub
stantiæ ad corruptelam, à calido externo, 11. meth. 8
Secundum Philos. lib. de gen. & corrup. est corruptio ca
loris in vnoquoq; calido & humido, ab extranea calid
tate. Cæterùm, non quicquid corrumpitur, σήπεσθαι, ho
est, *putrescere*, dicimus, sed quibus id cum fœtore acci
dit, 5. simpl. 15. dicitur autem *putredo*, siue *putrefactio*
Græcè σῆψις, quam duplicem Gal. facit, 1. de diff. febr
vnam, quæ fit superante natura; *alteram*, quæ fit supera
ta: Gal. eo loco consule. Et superante quidem, sicut in
inflammationibus, & similibus tumoribus omnibus pus
in humoribus autem, qui in venis atque arteriis conti
nentur, quiddam quòd puri proportione respondet, sub
sidens in vrinis; At talis quidem putredo, non simplici
ter putredo existit, sed aliquid in se continet coctionis
Nam adhuc vi coquendi vasorum remanente, qui inte
rim putrefit humor, ad talem peruenit alterationem.

Sed

Sed & alterum eſt putredinis genus, cùm ea vis, cui demandatum eſt concoquẽdi officium, adeò imbecillis facta eſt, vt nullam amplius facere poſſit in putreſcente ſuperfluitate ad optimum tranſmutationem. Quod quidem vſu contingit nonnunquam eum eadem vis ad vltimum imbecillitatis peruenerit, etiamſi id quod putreſcit, mediocriter ſit vitiatum. Interdũ vno fieri poteſt; vt vis quidem ipſa non omnino ſit imbecillis, humor verò putreſcens maximè ſit vitiatus. Huius autem ſuperfluitatis putredo, neque conſiſtentiam, neque aut colorem aut odorem habet vnum, ſed ſemper permutatur, ac multis modis illud euariat quod putreſcit. Altera verò putrefactio, quam & coctionem eſſe diximus, ſemper ad vnam puris ſpeciem terminatur, coloremque ac conſiſtentiam ſuſcipit atque odorem.

Pycnotica, & *Pycnoſis*, vide *Condenſantia*, & *Obſtruentia*.

Pyleos, vide *Choana*.

Pyelus, Græci vocant paruos alueos, in quibus natationes inſtituuntur, 7. meth. 6.

Πύλωρος, poſterior eſt, & inferior ventriculi terminus, ſic dictus, quoniam portæ modo, ne nutrimentum ex eo confeſtim dilabatur, prohibet, lib. Introd. cap. 11. qui & *Pyloron* dicitur, ad dextram propè iecur ſitum habens, lib. de ven. & art. diſſect. cap. 1 Latinis *Ianitor*, vide *Porta ventriculi*.

Piæſis, vide *Onyx*.

Pyrenoeides, πυρηνοειδὴς ἀπόφυσις, vide *Dentem*.

Pyriana, *fotus*, fomentum eſt, non vno modo corpori admotum, ſed vel per ſuffitum, vel calidam ſpongiam humido aliquo decocto imbutã, vel vaporem per arundinem, vel cucurbitulas. Πυρίαμα in genere id dicitur, quod corpori admotum, ipſum quouis modo excalfacit:

facit. Dicitur enim & πυρία ἀπὸ τῦ πυρὸ. Sunt autem & fomentorum multiplices differentiæ: alia humida, alia ſicca ſunt, vel ex vtriſque miſta. Humida, vel actu, vel poteſtate dicuntur: conueniunt phlegmonis, quæ a biliosiore ſucco factæ ſunt. Sicca ſimiliter vel actu eiuſmodi ſunt, vel facultate, phlegmonis opitulantur, quas tenuis, & aquoſus ſanguis excitauit. Omnia calida ſunt, nulla frigida. Proinde fomentum omne cutem rarefacit, & facilè tranſpirabilem reddit, ſanguinemque in inflammationibus attenuat; atque diſcutit. Alia præterea mordentia ſunt, alia morſu carentia, vel ex iis miſta: Illa extenuant, proſuntque craſſis & viſcoſis humoribus, hæc verò, acribus & mordacibus. Quoniam verò fomenta calore ſuo foràs humores attrahunt, idcirco non ante totius corporis vacuationem illis vtēdum eſt: Nam quæ redundant in corpore ſuperflua, eorum vſu trahentur potiùs in partem affectam, quam diſcutiantur. Cæterum fomentorum materia varia eſt, & modis variis adhiberi poteſt, per ſpongiam, per linteum, per pannos, per vtrem, per veſicam, per vas æneum, vel teſtaceum, per cucurbitam, per ollam, per arundinem; quorum exempla paſſim apud Galenum occurrunt.

Pyricauſton, ideſt, *ambuſtum igne*: ſimul & is affectus eodem nomine appellatur, quo quis in aqua feruenti vſtus fuerit, 1. de comp. med. per gen. cap. 4. Πυρίκαυςος, *Ambuſtus* dicitur. Prodeunt primùm bullæ, deinde phlegmone & vlcus, niſi lenibus emplaſtris, & ſine morſu exſiccantibus, nec calidis, nec frigidis, ſed temperatis protinus ſuccurratur.

Pyulcon, πυελκόν, Organum, ſiue inſtrumentum eſt, quo mulſa per vicus infuſa, iubemus vt ægri, inclinati in laborantem partem, tuſſiant; aliquando etiam molliter thoracem concutiendo, pus vniuerſum, ſaniemque

vlceris

vlceris extrahimus,5.meth.cap.8. Fortè idem fuit cum Chirurgorum organo, quod nunc *Syringam* vocant, per quam vt aliquid infunditur, ita facilè attrahitur: à quo & *Pyulca*, idest Puris attractiua medicamenta denominantur, 2.ad Glauc.8.

Q.

QVADRATVM *corpus* (quod & *Eusarcon* vocant] est, quod nec gracile, nec crassum, nec calidum, aut frigidum, aut alio quouis modo intemperatum; 1.de temp.cap.9. sed inter hæc omnia extrema, medium constituitur, 3.de caus. puls. cap.11.

Quartana febris, τεταρταῖος πυρετὸς, est, cuius circuitus est quarto quoque die, quo vnam accessionem facit, ac vnam remissionem, lib.de Typis, cap.4.

Quassatio, est quartus luxationis vertebrarum modus; tria enim vitia ex vertebrarum luxatione contingunt; cùm retrò abeunt, *gibberositas*, cùm intrò, *repanditas*; cùm in latus torquentur, *obstipitas*; præter hæc, quartum vertebrarum vitium accedit, cum dimotæ quidem iuncturæ ac compages sunt, sed vertebræ tamen in sua sede permanent, *quassationem* hanc appellant, 3.de artic.2.

Quotidiana febris, vide *Cathemerina*.

Quotidianarum febrium typus est, qui quotidiè vnam, & eandem accessionem, & eam quidem longitudine commensuratam, & vnam eandemque remissionem habet; vt Tertianus circuitus est, qui tertio quoque die, vnam & eandem accessionem longitudine commensuratam, & vnam, & eandem remissionem facit, lib.de Typis, cap.4.

R

RADENS *bilis*, vide *Ater succus*, & *Acida bilis*.

Radicem vasis, seu *venæ*, vocant priorem eius partem, quæ vel iecinori proprior est, vel etiam cordi: hæc in collo ab inferiore est parte, in brachiis & cruribus à superiore, 5. meth. cap. 3.

Radius, vide *Cubitus*.

Ramenta, sunt membranarum in intestinis rasuræ, aliquando etiam cruentosæ, 1. loc. affect. 4. vide *Strigmenta*.

Ramex, *Hernia*, Græcè *Cele*, est omnis in *Scroto* tumor, siue ex delapsu Intestini, siue Omenti, siue Vasorum spermaticorum, varicis, tophi, siue lenti humoris, siue aquosæ substantiæ, lib. finit. Fit autem & aliquando *Ramex* in inguine, quoties validus ille Tendo (qui & membraneus dicitur, & ante inguina ortum habet, ac pubis ossi inseritur) laxescit, eiusque robur infirmius fit, & cum eo totus inguinum locus, laxior redditus, partes quasdam corporis subiacentium in se recipit, velut intestinorum, vel omenti, 4. de anatom. adm. cap. sexto vide *Celes*,

Ranula, tumor est phlegmonodes, sub lingua consistens, potissimùm in pueris, quem Græci βάτραχον vocant. Dicuntur quoque *Ranæ*, sublinguares venæ, sanguine copiosiore distentæ.

Rarefacientia medicamenta, quæ *Areotica* Græci vocant, sunt, quæ cutis meatus reserant, 5. simpl. 14. vide *Anastomatica*. Ἀραιωτικὰ φάρμακα calida sint, oportet, & tenuium partium, minimeque desiccantia, quod aliter substantiam nec diffundere, nec laxare possint. Ad hoc autem consequitur, vt & Pori dilatentur. Id quod præstare nequeunt, tum valdè calida, tum multum exsiccantia:

cantia: illa quidem, quod acria sint, atque horrores moueant; hæc autem, quia sensilia corpora colliquant, quorum neutrum sine dolore fieri potest. At quæ citra molestiam excalefaciunt, ea sola omnium sunt rarefacientia. Siquidem rarefactio, dilatatioque voluptatis, non etiam doloris opus est: Vt enim dolor comprimit, ita voluptas expandit. Contraria iis sunt τὰ πυκνωτικὰ hoc est, condensantia.

Rarum corpus est, cuius partes multis spatiis inanibus interceptæ sunt, aere plenæ: è contra, *corpus densum*, seu *spissum*, quod eiusmodi porositatibus carens, compactū est, 1.simpl.13. siue *rarum corpus* est, quod meatus, & poros magnos habet, 2.de sanit. tuend.cap.5.

Rarus pulsus, vide *Creber pulsus*.

Rascetta, vide *Brachiale*.

Rationalis medicorum secta est, quæ naturæ rationem & ductum secuta, morborum causas inquirit, & signis ad illarum inuentionem vtitur, curationem capiens à contrario, prout causæ exigunt, in Introd. cap.3.

Raucedines, vide *Broncos*.

Recidiua febris est, quam prauorum humorum reliquiæ putrescentes, de nouo accendunt; cum omnis humor, alienus à natura corporis, in quo continetur, aptus non sit ad eius nutritionem, & proin necessariò ad putredinem conuertatur, 2.aph.12.

Reciprocus decurtatus, vide *Deficiens decurtatus*.

Reciprocus pulsus, vide *Deficiens*, & *Recurrens*.

Recrementum, vide *Callosum corpus*.

Recrudescētia, vlcera maligna vocat; & *recrudescère*, quasi rursus crudum fieri, atque in pristinam malignitatem quippiam redire statuunt Medici, 2.de fract.28.

Recta sutura Caluariæ, vide *Obelæa*.

Rectum intestinum, est vltimum intestinorum omnium.

nium, quod ad ſedem vſque porrectum eſt, 6 de anat. adm.cap.9.quod & *princeps inteſtinum* vocatur; ad cuius finem eſt *ſphincter*, ideſt, conſtrictorius muſculus, ad cuius diſtinctionem reliquam recti inteſtini infimā partem, quā maximè dilatatur & laxatur, *laxam* appellamus, lib.de vulu.diſſect. cap.1. Idem etiam *extenſum*, & *longum* dicitur, lib.de anat.viu.

Recurrens pulſus eſt, qui ad quantum excurrit magnitudinis aut vehementiæ, in alijs rurſus ad tantumdem recurrit, lib finit.

Recurrentes nerui, vide *Nerui recurrentes*.

Reduuia, vide *Paronychia*.

Refrictio, vide *Anatripſis*.

Regius morbus eſt, qui amaram bilem in toto corpore redundantē, comitatur: Fiunt perindè vt *eriſypelata*, & *vlcera ſerpentia*, cum eadē amara bilis vnam quampiam particulam obſidet; nigram verò bilem in toto quidem corpore, *elephantiaſis*; in vna quapiam particula, *Cancer* ſubſequitur. Pituitoſo excremento in toto quidem corpore luxurianti ſuccedit *hydrops leucophlegmatias* dictus; cum in vna inſedit particula, *tumor ædematoſus* oritur, 3.de ſympt.cauſ.c.2.vide *Arquatus*, & *Icteros*.

Relaxantia medicamenta vocātur, Græcè *Chalaſtica*, familiari omnibus propè recentioribus Medicis vocabulo, inde nimirum, ſicut & nomen ipſum indicat, quòd tenſas laxent particulas; quippe *relaxari*, ac *intendi*, contraria inter ſe dicunt, 7. de compoſ. medic. per gen. cap.9. vide *Chalaſtica*.

Remiſſio febris, ſecunda totius circuitus paroxyſmi pars mitior eſt ad infebricitationem properans; in duo ſiquidem periodus vniuerſa diuiſa eſt, in acceſſionem & remiſſionem, lib.de totius morbi temp. cap.8. vide *Ablatio*,

Re-

Remissus pulsus, vide *Vehemens*.

Renes, νεφροὶ, peculiare quoddam corpus sunt, densum, ex carne, & fibris constitutum, adeoque carnea substantia, non paucas habens inuolutiones, figura Græcæ litteræ C, aut phaseolis similes, habentes in medio cauitatem quandam, qua ex venis & arteriis serosum excrementum excipiunt; ad *Renes* enim non maiores solùm venæ (quarum aliæ in cauitatem hanc inseruntur, aliæ in membranam, quæ eos tegit,) sed meatus etiam capillorum modo exiles deferuntur. *Renes* siti, paulò altiùs, quam ilia, à quibus duo vrinarij meatus emergunt, per quos ad vesicam vrina deducitur. Renum operatio est, secernere, & percolare serosum excrementum, à sanguine, lib. de ren. aff. dign. c. 1. In omnibus propè Ren. dexter sinistro sublimior est. Vterque membrana a peritonæo nascente inuoluitur, neruulumque gracilem recipit a ramis sextæ coniugationis, qui costarum radicibus exporriguntur. Sunt autem *Renes* praui succi, & concoctu difficiles, & resipiunt nescio quid vrinæ, vt testatur Gal. lib. 3. de alim.

Repanditas, vide *Obstipitas*, *Quassatio*, *Cyphosis*.

Repercutientia, vide *Attrahens*.

Respiratio, & respiratus, vide *Inspiratio, & trāspiratio*.

Resolutio neruorum, est deperditio motus, cum primis in aliqua corporis parte, non autem semper sensus; si enim deperditur sensus, dicitur sensus resolutio, 3. loc. affect. 10. licet eiusdem capitis initio dicat: vbi omnes pariter nerui, tùm sensum, tùm motum amiserint, *Apoplexia* hæc affectio appellatur; vbi verò alteri laterum soli, aut dextro, aut sinistro, id accidat, *resolutio*, eius scilicet partis, in qua consistit affectio, interdum dextræ, interdum sinistræ: quod si in aliquo membrorum idem euenerit, eiusdem membri resolutio, Græcè

paralysis

paralysis esse dicetur, 3.loc.aff.10.

Resolutus oculus dicitur, vbi naturali motu destitutus, neque sursum, neque deorsum moueri potest, verùm sensus expers fit: frequenter id mali, partibus etiam oculi accidit, lib.Introd.cap.15.

Restitutio, est ossis, vel membri, in propriam sedem collocatio, reductio, & repositio, 3.de fract 38.

Rete, vide *Omentum*.

Retentrix facultas, vide *Attractrix*.

Retiforme corpus est tunica, aut tunicæ quid simile humorē vitreum oculi ambiens, quod ex Cerebri portione aut veriùs ex neruo optico supernè descendente, atque amplificato conflatum est, reti simile, quod à Choroeide, id est, tenui Cerebri tunica, quæ illi supernè dimittitur, continetur; vnde tunica oculi *Choroeides*, id est, *secundina*, nominatur, 19.de vsu par.c.2. vide *Choroeides*.

Retiformis plexus, vide *Flexus variciformis*, & *Amphiblestroeides*.

Retina, est panniculus, vitreum humorem oculi circumdans quasi rete; cui annectitur alius, qui dicitur *secundina*, quòd secundinæ sit similis, iuxta quem tertius est, qui ossa contingit, durus & solidus, vnde σκληρὸς dicitur, lib.de ocul.cap.2.

Reuersiua febris nominatur, quæ non est acuta, sed diuturna, & imperfectas habet solutiones, erroneasque accessiones, com.2 in 6.de morb.vulg.21.

R*euulsio*, est euacuatiò alienæ materiæ per loca opposita. Vide *Purgatio*, & *Deriuatio*. Est autem R*euulsio* facienda deorsum quidē, vbi succi ad superiora feruntur: sursum, vbi ad inferiora vergunt; & vbi introrsum, ad exteriora: ubi extrorsum, ad interiora; vbi dextrorsum inclinant, in sinistrum; si sinistrorsum, ad dexteram reuulsio facienda: sic sanè fluxiones quæ retrò inclinant, in

in priora reuellendæ: quæ in priora, in posteriorem regionem abducendæ sunt, lib. de hyrudin. c. 2. lib de Deriuat. c. 19. Motum hunc Græci *Antispasis* vocant, vide *Antispasis, Deriuatio,* & *Purgatio*.

R*habdoeides sutura*, eadem est ac recta capitis sutura, vide *Obelaa*.

R*hachitæ*, qui & *Rachiæi*, sunt *Dorsales musculi*, 4 de anat. adm. c. 6. 7. aph. 35. Illi enim, vt annotat Gal. vniuersis costarum commissuris in toto thorace superinjecti sunt à posteriore parte, nihil relinquentes quod non contegant, sed omnes costarum radices, & vertebrarum processus, qui à lateribus sunt, adhæc quod inter ipsas radices est, complectuntur: Vnde R*hachitis medulla*, id est, *spinalis medulla*, quæ & R*hachis spina* dicitur. Vide *Dorsum*, & *Medulla*.

R*hacodes*, ῥακώδης, idest, *lacerosa*, vniuersa dicitur cutis, erosa instar laceræ vestis, à pure circa abscessu aggregato, sufficienter extenuato: idq; accidit, ubi qui ad abscessũ perueniunt tumores, tarde secti fuerint, aut ob medicãtium imperitiam, aut eorũ, quibus medela adhibetur, timiditatem, qui secari non patiuntur, sed expectant, ut longiori tempore cutis à pure rodatur, 2. Glauc. 8.

R*hacosis*, ῥάκωσις ὀσχέυ, idest, *detritio*, laxata scroti cutis, seu multa scroti extensio est, 1 lib. finit.

R*hagades*, sunt rugæ ani intumescentes, rimæque, ac fissuræ sedis, 1. de comp med. loc. cap. 8. quæ & *rimæ sedis* dicuntur, non aliter quam labra, quandoque & manus, ex vehementi frigore; Plinius *fissas* appellat. Fiunt plerumque ab acris humoris affluxu, interdum autem propter condylomatum inflammationem & distensionem rumpitur cutis, rimæque eiusmodi emergunt. Dicuntur & a Veteribus quibusdam ῥήξεις.

R*hagas*, ῥαγάς, id est, *scissura*, *fissurave*, diuisio est

labia

labia obtinens callo obdurata, dura, lib. finit.

Rhages, dicuntur extremi digitorum fines, qui Græcis κορυφαὶ vocantur.

Rhagoeides tunica, quæ *cerulea, vuea*, & *vuiformis* dicitur, est oculi panniculus, albugineum humorem tangens, & circumdans, nigri coloris, vnde *vuea tunica* ab vuarum colore dicitur, post quem est alius panniculus, cornu similis; vnde *Ceratoeides*, idest, *Corneus* appellatur; iuxta quem est tertius, non circumdans alios, sed eos inter se iungens, quem *Coniunctiuam* vocant & *Adnatam*, siue Ag*natam*: Inter crystallinum autem & albuginem, est tela aranea, lib. de ocul. cap 2. & Introd. 11. & 10. vsu part cap. 4 Ῥαγοειδὴς χιτὼν, est oculi tunica corneæ subiecta, & anteriore quidem oculi parte humorem ὑδατοειδῆ, posteriore verò tunicam ἀμφιβληστροειδῆ proximè comprehendens. Ducit originem ex tenui cerebri meninge, quæ vna cum neruo optico ad oculi constructionem concurrit: ex quo quidam etiam χοροειδῆ illā appellarunt. Dilatata enim & soluta tenuis illa menins circulo oculum ambit, totaque sphærica est, nisi vbi ad pupillæ locum accedit. Eo enim loco leniter comprimitur, atq; media ea parte qua comprimitur, foramine rotundo peruia est, quod pupilla appellatur. Dicta est ῥαγοειδὴς, quod vuæ folliculo, à quo pedunculus auulsus est, quam simillima sit: vt enim illε, ita hæc tunica parte sui anteriore leuiter compressa est, & in medio ad pupillam perforata. Habet verò & coloris cū vua similitudinē, variis interstincta coloribus cæruleo & viridi, quibus se defatigatus oculus recrearet. Pręterea verò acini vuæ leuitatem extremam, & asperitatem internam ęmulatur, vt eam Medici rectè illi comparasse videantur.

Raphe, idest, *Sutura*, *Commissura*, *Syntaxis serrata* vide *Commissura*.

Rhegma,

Rhegma, id est, *ruptum*, est solutio continuitatis in vase; vt, Fractura, in osse; Conuulsio, seu Spasmus, in neruo; Apospasma in ligamentis; Thlasma in musculis: ita Rhegma in vasis, ex violento ictu; vel graui casu, vel alio quopiam valente motu excitata, est vnionis solutio, 4.meth.c.1. Aliis est carnosæ partis solutio citra vulnerationem: cum ecchymosi quidem omnino, aliquando verò & cum contusione circum ipsam præruptam carnem consistit.

Rhetidosis, id est, *oculi tabes*, & *corrugatio*, 3.meth.2. vide *Tabes oculi*.

Rheuma, id est, *fluxio*, & *humorum decubitus*, 1.de comp.med.per gen. vide *Fluxio*.

Rheumaticus vocatus *affectus* prouenit, quando toto videlicet corpore infirmo, & cachectico, principibusq; partibus (paulùm licèt ipsis insit sanguinis) grauari solitis, noxios humores, illæ, ad carnosas cutis partes protrudunt, potissimumque ad adenas, excipiendis recrementis idoneos, tùm ob substantiæ laxitatem, tùm quia omnium partium minimè robustas habent naturales virtutes, sicut & pinguedo; partes enim infirmiores omnium primæ, excrementitiis morbis corripiuntur, lib.de cur.per sang. cap.8. Fluentibus verò humoribus, *Rheuma*, seu *fluxio* dicitur; cùm verò in aliqua parte eidem illi constiterint, is affectus, qui inde generatur, *Rheumaticus* appellatur, 2.Gl.c.2.

Rhexis, id est, *ruptio*, ab ictu, vel alia quapiam causa violenta, in alto, tota subinde membranas diuidens, & persæpè humores, quibus videndi facultas administratur, effundens, lib.Intro.l.cap.15.

Rhodinum, vide *Oxyrhodinum*.

Rhodomeli, id est, *mel rosaceum*, quod aliquando simplex, interdum purgatorium paratur.

Rhœas,

Rhœas, siue *Rhyas*, ῥοιὰς, seu ῥυὰς, vide *Encanthis*.

Rhegme, est ossis ruptio, siue interruptio, per superficiem recta, vel angusta, vel lata, lib. finit. ῥωγμὴ, est diuisio caluariæ superficiaria, vel profunda quidem, sed eatenus vt fractum os loco non moueatur; differentia est fracturæ capitis, vt est apud Paulum, lib. 6. c. 90.

Rhopalosis, ῥοπάλωσις, concretio est summorum pilorum indiuisibilis, ueluti in baculos, qui etiam amplius non crescunt, lib. finit.

Rhus, profluuium fœminarum propriè apud Medicos significat, fluente sanguine assiduè penè & inordinatè per vterum; longèque diuersa fluxio est ab ea, qua fluit sanguis per vterum menstruis periodis; cum *illa* præter naturam sit, *hæc* verò, secundum naturam; Morbi nomen est ῥοῦς γυναικεῖος, *fluxus muliebris*. Additur autem nomini coloris diuersitas, vt intelligatur quis humor fluat, dicendo ῥοῦν λευκὸν, vel ῥοῦν ἐρυθρὸν.

Rhyas, est oculorum vitium, quando meatus, qui ab oculis in palatum desinit, vel obstructus, vel conniuens, excrementa, non ad loca consueta transmittit, sed in oculos regurgitare permittit, com. 2. in 6. de morb. vulg. 32. vide *Rhœas*, & *Encanthis*.

Rhydopea medicamenta sunt, quæ à sordium similitudine; quasi strigmentosa nominantur, 2. de comp. med. per gen. cap. 1.

Rhypttica, ῥυπτικὰ, siue *extergentia medicamenta*, nominantur; quæ in superficie, siue in cute, siue in vlceribus ῥύπον, id est, *sordem*, auferunt; quæ verò altiùs Poros ab excrementis expurgant, ea *Ecpractica*, & *Eccathartica* (quasi expurgantia, & ab infarctu liberantia dicas) appellantur, 5. simpl. 12. Quæ tergent, alia imbecilliùs, alia vehementiùs id agunt. Modicè detergent farina fabarum, hordei, ciceris, semen lini torrefactum

lac-

ſaccharum,oxymelli, magis,terebynthina,thus,mel deſpumatum,amygdalæ amaræ: valentiùs, erui farina, ſemen hormini, radix ireos & panacis,nitrum vſtum, nitri ſpuma , fictiles teſtæ, pumex, buccinorum & purpurarum,& cæterorum oſtræorum teſtæ vſtæ,tritæ,tenui cribro cretæ , quorum quidem aliqua tam valenter tergent , vt etiam pilos tenuent; ſed hæc impropriè ῥυπτικὰ appellantur . Quæ verò propriè & ſpeciatim dicta ſunt, tergunt tantùm , non etiam obſtructa liberant, quia ſunt amaris imbecilliora, ſalſa ſcilicet & dulcia: quæ autem valenter detergent , omnino etiam digerunt & ob id valdè ſiccant.

Rhythmus in pulſu, eſt proportio temporis ictus , ad tempus quietis, 1.de diff.pulſ.cap.7. Cùm pulſus conſtet quatuor partibus,duobus ſcilicet motibus , & gemina quiete , ſibi inuicem perpetua quadam ſerie ſuccedentibus , eorum inter ſe proportio comparatioq; *Rhythmus* eſt: Eum omnis pulſus habet,ſed varium . Suus enim eſt cuique naturæ, ætati, anni tempore , ſexui , & reliquis: quem quidem qui ſeruat , is εὔρυθμος dicitur , qui non ſeruat, ἄρρυθμος .

Rigor, ῥῖγος, eſt inſiti caloris exagitatio , cum ſenſu doloris ſubita & vniuerſim facta, lib.de tremor. conuulſ. cap.6. nominaturque etiam *Rigor* . Neruorum conuulſio,& Tetanos,3.loc.affect.10. Eſt autem propriè ſic dictus, concuſſio , & commotio inæqualis totius corporis à tenui & magis acri, copioſorique humore , quàm qui in horrore peccet, 3.ſanit.tuend.5. & 1. de ſympt. cauſ. cap.8. vide *Frigus & Horror* .

Rigor ſine febre,nonnullis quidem accidit ſemel,nonnullis autem per vices interpolatas multorum ſpacio dierum interiecto , vel à principio vſque ad finem continuatur ; aut eſt ita omnino exiguus, vt neque adeſſe

videatur, cùm se quieti tradiderint, sed cum moueri cœperint, tunc demum eum sentiunt; aut etiam, sine motu molestus accidit, pituita humore redundante, sed non putrescente; quando autem hic humor etiam potuerit, non modo rigent, sed etiam febricitant ægri, 2. de diff. febr. c. 5.

Rob, vide *Succum medicatum*.

Ros, tertia est humiditatis species, vnde partes nostri corporis nutriuntur, quæ continetur in omnibus animalis partibus, ceu *Ros* quidem per earum substantiam sparsus, 7. meth. 6.

Rotula, vide *Patella*.

Rubra bile, vide *Bilis pallida*.

Ructus, est flatus excretio per gulam; cùm & alius sit, qui per intestinum rectum secernitur, comm. 5. in 6. de morb. vul. 4.

Ruptura, vide *Vnionis solutio*.

S.

SACCVS, vide *Cæcum intestinum*.

Sacer morbus (ἱερὰ νόσος, idest, *Epilepsia*) dicitur, quo eius magnitudo designetur; *Sacrum* enim apud Antiquos, significat *magnitudinem*; alij verò *sacrum* dici putant, quod diuinus esset, & à Diis in peccatorum vindictam mitteretur; quos Galenus reprehendit, lib. 2. de caus. sympt. cap. 3.

Sacer ignis, id est, *Erysipelas*, lib. de purg. med. facult. licèt Celsus, *Ignem sacrum*, paruum vlcus existimet dici.

Sacrum os, vide *Dorsum*.

Sagittalis sutura, vide *Obelæa*.

Sahafatum, apud Auicennam, & Plinium, *manantia*

capitis

capitis vlcera nominantur, quæ Græci ἀχῶρας & κηρία, Aliabbas, *tineam* sub quo & *ficus*, & ψυδράκια, & ἐξανθήματα collocauit, nominant.

Salsa pituita est, quæ ab alieno calore computruit, 2. de natur.fac.cap.9.& salsa redditur, aut propter putredinem, aut propter salsæ serosæ humiditatis admistionem, 2. de diff.febr.cap.6.

Saltus, qui & *Palpitatio*, & *Palmos* dicitur, 2.meth.2. vide *Palpitatio*.

Saluatella vena, est ramus venæ axillaris, media per currens inter medium digitum manus, & auricularem, 5.de anat adm.cap.5.& lib.de anat.viu.

Salubre corpus, simpliciter est, quod ab ipso naturæ ortu, bonam habet temperaturam, in simplicibus & primis particulis, atque in iis, quæ ex illis componuntur, instrumentis est probè conformatum & commensuratum, lib.art.med cap 4.

Sanguificatio, quæ & *Hæmatosis* nominatur, est mutatio alimenti, in sanguinem, lib.finit. vide *Attractrix*, & *Hepar*.

Sanguifluas venas, eas appellat Hippoc. quæ magnæ sunt, quibus ruptis, insignes sanguinis eruptiones contingunt; id quod ex paruis euenire non consueuit: nam & paucus ex huiusmodi sanguis effunditur, & citò ad oras diuisas coalescit, nocumentumque non affert, 2.de fract.24.

Sanguinarium medicamentum (quod & *glutinatorium*, Græcè autem *Enæmon* dicitur) est, cruento opitulans; quod vulneris oras committere, & glutinare molitur, 3.de compos.med.per gen.c.2.vide *Glutinatorium*.

Sanguinis cordi ventriculus, dexter ipsius est thalamus, per cuius orificium vnum sanguis in cor intromititur, per alterum autem, ex ipso in pulmonem deduci-

tur: alius cordis ventriculus sinister, *spirituosus* nominatur; per cuius prius quidem orificium cor iis, quæ in pulmone sunt, arteriis; per posterius autem omnibus, quæ per totum animal sunt diffusæ, arteriis cor est continuum, 6. de vsu part. 7.

Sanguis, nunc sumitur pro omni in venis concluso succo (in quo pituita scilicet, vtraque bilis, & tenues serosique liquores continentur) nunc pro quarta substantia, è directo reliquis humoribus opposita, quæ propriè *sanguis* dicitur, & è cuius exuberantia tota massa nominatur, commen. 4. in 5. de morb. vulg. 29. & comment. 2. in 6. de morb. vulg. 38. & lib. de multitud. cap. 10.

Sanies, vide *Sordes*.

Sanitas partium similarium, est calidi, frigidi, humidi, & sicci symmetria; *dissimilarium* verò, compositio, numerus, magnitudo, figura conueniens, 1. de sanit. tuend. cap. 1. & 4. & com. 2. in 1. de morb. vulg. 3.

Sapa, quam alii *Siræon* vocant, est mustum plurimùm coctum; sunt qui & ficuum siccarum decoctum ita nominant, lib. de attenuante diæta, cap. 12. vide *Apothermus*.

Saphana vena est, quæ desuper ad partem cruris intimam descendit, quæ descendendo occultatur, donec partem super malleolum interiorem attingere incipiat, lib. de anat. viu. vide *Malleoli vena*.

Sapor, vide *Chymus*.

Sarcocele, σαρκοκήλη, est morbus testiculis induratis conueniens, quod si aquosus humor in tunicis, quæ circa testiculos sunt, aggregetur, *Hydrocele*, omentum autem & intestina, quod si eadem in loca illabantur, *Epiplocele*, & *Enterocele* dicitur, lib. de tum c. 15.; *Sarcocele* verò simpliciter *Ramex* dicitur, 14. meth. c. 17.

Sarcoma, est carnis in naribus aut aliis partibus præter naturam auctio, differens à *Polypo* magnitudine, opificio, & forma, lib.finit. Est autem *Polypus* quidem *sarcoma*, non contra. Polypus enim similitudinem piscis Polypi gerat oportet, cùm σάρκωμα informe sit potiùs carnis incrementum.

Sarcomphalon, incrementum carnis est, præter naturam in vmbillico, vel mitis, vel malignæ, lib.finit.

Sarcosis in vtero, est carnis ibidem prognatæ & collectæ expullulatio, quam, si magna sit, recidere conuenit vellicatam scalpris, quò celeriùs emoriatur; sin parua, protinus tollere, lib.finit. videtur proinde nihil aliud esse, quam mola.

Sarcoticum medicamentum est, quod carne vlcus implet, 3.method.2. Nam quamuis carnis generatio naturæ opus esse videatur, iuuatur tamen illa quidem plurimùm in replendo vlcere medicamentis, quæ modicè calefaciunt, moderatè detergent & purgant, atque minimùm siccant, nulloque modo adstringunt. Talem namque σαρκωτικῶν facultatem esse oportet. Carnis enim generatio fit, cùm & membrana ipsa quibus adnasci vel circumnasci caro debet, in calore & frigore temperata fuerint, & sanguis qui illuc affluit, tum qualitate salubris, tum qualitate moderatus. Verùm calidiora paulò ipsa carne esse oportet sarcotica, qui sanguinem attrahant; neque vllo modo adstringere oportet, ne quod influit, repellant, sordemque vlceribus arctiùs affingant; minimumque siccare, ne absumant, sed modicè prorsus siccare quo in carnem densetur. Detergendi autem purgandique vi prædita esse decet, ne mala caro & vitiosa gignatur, si quid sordis & vitij in sanguine relictum sit, sed citra omnem morsum, & acrimoniam.

Satyriasis, & *Satyriasmus*, vide *Priapismus*, & *Elephan*

Scabies, vide *Psora*.

Scabies oculi, est summarum genarum, angulorumq; oculi erosio, cum pruritu, quam acerrima fluxio progignit, lib. finit.

Scalpella, vide *Laminas*.

Scalptum vocant frictionem, motumque per vngues effectum, quod in prurientibus particulis animalia naturaliter faciunt, idque in ipsis omnibus reperitur, com. 5. in 6. de morb. vulg. 4.

Scamnum Hippocraticum, vide *Hippocraticum scamnum*.

Scaphoeides, id est, *Os nauiculare*, siue *nauiforme*, est os profundo sinu excauatum, Tali caput anterius & oblongum excipiens; sic dictum à Scaphæ similitudine; cauitatem enim habet oblongam, Scaphæ similem, in quam simile caput Astragali, seu Tali, intra se admittit, vide *Cubiforme*.

Scapulæ, sunt ossa in dorso post thoracem sita, cum osse occipitis, spinaque thoracis, costis, & osse, quod gutturi præjacet, musculorum operam copulata, lib. de ossib. cap, 14. quæ & *Omoplatæ* dicuntur, lib. Introd. cap. 10. vide *Omoplatæ*.

Scarificatio, est cutis incisio, lib. de cucurbit. cap. 4. vide *Encharaxis*.

Sceletos, σκελετὸς, quasi cadauer assicatum & aridum, est ossium humani corporis inuicem cohærentium vniuersorum vniuersa compactio, lib. de ossib. in proœmio, & 1. de anat. adm. cap. 2.

Scelus, *crus*, pars est corporis organica, à coxendice ad imum pedem protensa, præcipuum ambulationis instrumentum, cui innitimur; in femur, tibiam, & pedem paruum diuiditur. Quod enim in manu cubitus,

id,

id in crure tibia; & quale in manu brachium, tale in crure femur est; quodque in manu manus extrema, id in crure pes est.

Scelotyrbe, quasi cruris turbam, vel perturbationem dicas, species est resolutionis, qua erectus ambulare homo nequiens, latus quandoq; sinistrum in dextrum, nonnunquam dextrum in sinistrum circumfert; interdum quoque pedem non attolit, sed attrahit, velut ij, qui magnos cliuos ascendunt, lib. fin. Nomen hoc, vt & morbus ipse, cæpit primùm Germanici tempore, cùm trans Rhenum exercitum duxisset. Vitio enim aquæ milites, vt ait Plinius, duobus mali tentari cęperunt, quæ Stomacacem & Scelotyrbén vocarunt. Ante hæc tempora nomen hoc a Græcis vsurpatum non reperies.

Sceptica, est illorum Medicorum Schola, qui nihil sciri posse dicebant, lib. an sanguis in art. nat. cont. c. 5. atque in singulis rebus hærent, atque hæsitant, libel. de subfig. emp. cap. 1.

Schesis, id est, *dispositio*, est, quæ facilè discutitur, vt calefactum in sole lignum; ex aduerso ei affectioni, quæ ægrè soluitur; lignum E.G. quod igni eatenus excalefactum est, vt iam accendatur, & fumum edat, 8. method. cap. 1. *Schesis* quoque aduentitius corporis habitus dicitur, 3. de caus. puls. c. 10. vide *Affectus*.

Schetica febris est, quæ facilè discutitur; è contrà, *Hectica*, quæ difficulter soluitur, 8. meth. 1.

Schetron, *exquisitum victum* vocat Hippocr. *Phaulon* autem, victum simplicem ac vulgarem; Medium autem, *Hypophaulon*, id est, *Subuulgarem*, nuncupauit, 1. fract. 45. Galen. σχεθρὸν Ionibus dici vult τὸ ἀκριβὲς, exquisitum & accuratum, & σχεθρὰν δίαιταν Hippocrati ἀκριβῆ exactam victus rationem, eique oppositam τὴν φαύλην, καὶ ἁπλῆν.

Schidacedon, est diuisio per longitudinem facta, conueniens fractis ossibus, quæ non omninò separantur a se inuicem, sed veluti per rectitudinem finduntur: veluti *Cauledon*, diuisio est per transuersum facta, 6. meth.cap.5.

Scindapsos, vide *pituita*.

Scirrhosis, est liuescens, & crescens caro, ex vehementia diuturnæ inflammationis orta, lib.Intr.c.5.

Scirrhum, tumor est durus, qui sine dolore est, non tamen omni sine sensu; talis enim sanabilis non est. Sunt qui eos duntaxat tumores præter naturam, qui omninò insensibiles sunt, *Scirrhos* appellandos censeant; reliquos, non *scirrhos*, sed *scirrhosos tumores*, 14. method. cap. 6. *Exquisitus* vero *Scirrhus* nominatur, qui omninò durus, sensusque priuatus est; qui verò non omninò insensibilis est, & difficulter sentit, ex humore lento, & crasso, qui partibus, quæ indurantur, tenaciter infigitur, *non exquisitus*, 2. ad Glau. 4. Durities propter humoris siccitatem crassitiemque accedit. Doloris autem sensus abest propter crassitiem & lentorem. Vbi enim crassus & lentus humor inania partis alicuius spacia subierit, & neruos neruosaque alia corpora repleuerit, facilè viam intercludit spiritui animali, à quo vis omnis sentiendi proficiscitur, gummi instar omnia quibus inciderit spiracula oblinens atque obturans. Si humori melancholico flauæ bilis portio aliqua remissa est, aut sanguinis, aut pituitæ, iam non absolutè scirrhus, sed erysipelatodes, aut phlegmonodes, aut œdematodes dicetur. Quo factum est, vt priori definitioni à veteribus traditæ, Medici recentiores humoris speciem addiderint, definiētes scirrhum tumorem esse præter naturam ab humore malencholico durum sine vllo doloris sensu. Cùm enim quatuor genera sint tumorum simplicium,

plicium, à totidem humoribus pariter ſimplicibus pro-
deuntia, vt ſanguis phlegmonem, pituita œdema, flaua
bilis eryſipelas parit; ita ſcirrhus ab humore melancho-
lico originem ducere, dicendus eſt, neque humoris ſpe-
cies in eius definitione omittenda eſt, quod non minima
pars ſit eius ſubſtantiæ.

Scleriaſis, ideſt, *durities*, eſt tumor palpebræ cum rubore, & dolore; difficilè tollitur, & durat magis, quàm inflammatio, lib. Introd. c. 15.

Scleroma, durities, tumor eſt duriuſculus, qui in parte vuluæ aliqua naſcitur; atque plerumque ex phlegmonis, quæ diu permanſit, induratione, lib. finit.

Sclerophthalmia, ideſt, *dura lippitudo*, in qua oculus durior, ad motum pigrior, dolens, rubicundus redditur, palpebræque ſimiliter duriores, ſicciorésque redditæ, poſt ſomnum aperiri facilè non poſſunt, vel inuerti, propter duritiem: differt à *Xerophthalmia*, ſola magnitudine doloris, duritiei, & ſiccitatis, quod hæc ſit illa ſatis imbecillior.

Scleros tunica, vide *Retina*.

Scleruntica pharmaca, id eſt, *indurantia medicamenta*, quæ duritiem corpori inducunt; quod tribus auxilijs præſtatur; congelatione, ſiccitate, & repletione, ac tenſione.

Scolioſis, vide *Cyphoſis*, & *Obſtipitas*.

Scoptula, vide *Omoplata*.

Scotodinos, hoc eſt, tenebricoſa vertigo; cùm enim caput circumagi videtur. *Dinos*, ſiue *Vertigo* nuncupatur, cùm inſuper & tenebricoſa fuerit viſio, *Scotodinos*, hoc eſt, *tenebricoſa vertigo*, affectio appellatur, fit autem ob inordinatam ſpiritus flutuoſi motionem; qui vel in capite primam ſuam habet generationem, vel ſurſum ex infernis fertur partibus, 4. acut. 42. Eſt ergo

Sco-

Scotodinos, seu *tenebricosa vertigo*, quando simul res conspectæ videntur circumuolui, & sensus visus repentè obscuratur, & ægrotus sibi tenebras circumfundi opinatur, 4. aphor. 17. Idem affectus, & *Scotomia*, & *Scotoma*, & *affectus scotomaticus* appellatur: ex ipsa appellatione qualis sit apparens, quippè a parua occasione hebetantur ij, qui sic laborant, adeò, ut interdum cadant, maximè si aliquando in gyrum rotentur, seu alium quempiam rotari viderint: siue rotam, aut id genus aliud quippiam, aut ipsos quoque, quos vocant in aquis vortices, circumagi viderint, 3. loc. aff 8.

Scotomia, *Scotoma*, *Scotomaticus affectus*, vide *Scotodinos*.

Scrofulæ, quæ & *Strumæ*, *Chœrades*, & *Parotides*, & *Eparmata* dicuntur, sunt apostemata secus aures, lib. de med. fac. part. cap. 11.

Scrotum, est tunica crassissima extrinsecus testiculos ambiens, lib. Introd. cap. 10. quod & *Scortum*, & vulgo *Bursa testium* dicitur; multis rugis & media sutura distincta, Græcè ὄσχεον vel ὄσχεος.

Scutiformis cartilago, vide *Cricoeides*.

Scybala excrementa, sicciora, & quasi in nucleum formata, combusta scilicet a visceris phlegmone, sunt σκυβαλώματα, 4. acut.

Scypho, vide *Choanæ*.

Scyros, id est, *Callus*, & *Porus*.

Scytalides, vide *Digiti*.

Sebum, siue *Seuum*, est oleosa, & pinguis substantia adipe siccior, & magis concreta, compactaq. eiusdemq; interim cum adipe generis, (vtrumque enim sanguis est concoctus, ex nutrimenti bonitate) nisi quòd *Seuum* fragile vsquequaque sit, nec ad ignem admotum tam facile liquescat, & cum refrixit, denuò concrescat, ut ouis, & capræ,

capræ, *pinguedo* autẽ liquidior fit, minimèq; apta, durari, oleo, longa vetuſtate incraſſato ſimilis, vt equi, & ſuis.

Secunda, ſiue *Secundina*, vide *Chorion*, *Retiforme*, & *Retina*.

Secundiformis tunica, Græcè *Choroeides*, vide *Choroides*.

Secundum naturam fieri, cum multis modis dicatur, in eum tamen ſenſum frequentius accipiendum eſt, vt ſignificetur, quod prima ratione à natura fit, & quaſi finis ab ea intenditur; non quod ex cõſecutione quadam aliis ſuccedere conſueuit; talis motus ſecundùm naturam eſt, cùm ex ſe aliquid, inſitaque natura ſua mouetur: vt, motus cordis, qui in pulſibus fit, eſt operatio, & ea quidem ſecundum naturam, qui verò in palpitationibus fit, is & à corde fit, ſed p.n. à cauſis morbidis exagitato, vnde etiam Palpitatio affectio eſt, & ea quidem præter naturam, 6. de placit cap. 1. *Præter naturam* autem quicquid eſt, aut affectus ſunt, à quibus functio læditur, aut cauſæ horum, aut ſymptomata, 3. de præſag. ex pulſ capit. 1. differtque ab eo, quod eſt, *non naturaliter ſe habere*, 8. meth. cap. 9.

Sedes, vide *Vnionis ſolutio*.

Sedimentum, eſt id, quod in vrinæ parte infima ſubſidet, lib. de vrinis, cap. 16. Quod ſi ad ſupremam ſuperficiem terminatur, dicitur *Nubecula*; ſi ad mediam regionem, *Suſpenſum*: ſi profundiori parte, inferioremque occupat locum, *Hypoſtaſis*, ibid. c. 21.

Semeioſis, vide *Annotatio*.

Semeiotica, hoc eſt, *Adnotatrix*, medicinæ pars eſt, quæ de ſignis ſalubribus, inſalubribus, & neutris agit, curationi morborum per victum, ſummè neceſſaria, præterita, præſentiaque ſymptomata ad morbi cauſam inueniendam, & ad præſagiendum, diligenter inſpiciens

cienς, lib.Intr.cap.8.Σημειωτικὴ pars eſt medicinæ ſignorum omnium differentias & vires expendens. Cùm autem ſigna multipliciter dicantur, vt Galen.in arte partua ſcripſit, certum eſt ad iſtam partem omnium cótemplationem pertinere, ſed eorum maximè, quibus per morbos & præterita inueſtigamus,& præſentia cognoſcimus, atque futura prævidemus, vti ab Hippocr.proditum initio, lib. prognoſt.

Semen, ex Ariſtot. eſt quædam pars vtilis excrementi, à quo, & ex quo ſingula fœtus membra efformantur, 1.de ſem.c.14. Alij, *ſemen* nihil aliud eſſe dicunt,quam ſanguinem à venis ; quæ ipſum continent, exquiſitè confectum, 2.de ſem. cap. 2. quod & *genitales vires* vocat, 1 prognoſt.42.

Semicoctos humores appello, qui à ventriculi calore alterationem perpeſſi, nec tamen perfectè ab eo ſuperati fuerunt,4.ſimpl.cap.5.

Seminarij meatus, vide *Paraſtata*, & *Glandulosi aſſiſtentes*.

Semiſyderatus homo, vide *Syderatio*.

Semitertiana,quæ *hemitritaus* dicitur, eſt febris, quæ ex quotidiana continua, & tertiana intermittente fit, 2. de differ. febr. cap. 7. vbi ſequentem in modum de hac febri loquitur: frequenter febris ſecundum ſuam ipſius naturam, ex intermittentium genere eſt, vt tertiana; complexus autem quotidianæ febris, nullum integritatis tempus, priori circuitu relinquit, dum ſecunda acceſſio, antequam prior abſoluatur, inuadere anticipet; hanc ergo febrem, compendioſæ, claræque doctrinæ gratia, vno volens appellare vocabulo,impoſui ei nomen *Semitertiana*,lib.de morb.temp. cap.8. Sanè nonnulli aiunt, *Semitertianam* ita nominatam fuiſſe, veluti ſemicirculum, ipſam tertiani circuitus dimidio

dio minorem esse asserentes. Alii dicunt, *Semitertianam* appellatam fuisse ideò, quòd dimidio tempore tertianam superet: vt si tertiana accessio ex duodecim horis componatur, semitertiana duodecim ipsas horas tertianæ in sese comprehendat, eisque dimidium duodecim horarum addat; vniuersæque simul euadant duo deuiginti, lib. de Typis 4.

Senecta serpentum est, crassissimus quidem lentor, & velut membrana, ex diuturna latitandi mora, hyemis tempore, sub cauernis terræ contracta, temporis longitudine potiùs, quam senescentis ætatis vitio facta, de Theriac. ad Pison. cap. 13.

Senes, à decrepitis nonnulli Hipp. sectatores distinguunt, nomē *seniorum* vltimæ ætati tribuētes, *senes* autē in priori ætate statuentes, quæ media est inter iuuenes & seniores. Aliquando *senes* vocat eos Hipp. qui extremam agunt ætatem, 2. aph. 31. estque id, quod propriè omnes homines *senectutem* appellant, non aliud, quam siccum & frigidum corporis temperamētum, annorum multitudinis ratione comparatum, 5. de tuend. san. c. 9.

Sensifici nerui, vide *Nerui sensifici*.

Sensus indigentiæ, est sensus tactus exquisitissimus, soli ventriculo, & maximè ori eius superno, per coniugationis sextæ neruos molles, concessus, ad cibum sumendum animal ipsum excitans, & stimulans, 4. de vsu part. cap 7. qui *fames* nuncupatur, lib. 5. cap. 8.

Sensus vitiosus est omnis, qui perperam obitur, & oblæsus est, quando scilicet proprium sensibile non aut omnino sentitur, vel cum vitio sentitur, vel diminutè, vel deprauatè, & sub specie peregrina percipitur, vt in auditu surditas, auditus grauitas, obauditio: in visu cæcitatis, visus obscuritas, & deprauationes quædam, lib. de sympt. diff. cap. 3.

Sepe-

Sepedonodes, id est, *putredinosos*, Græci vocant eos, qui ad putredinem sunt proni, & dispositi, 8. method. cap.7. Σηπεδονώδης, *putredine vitiatus*; Σηπεδὼν, *putredo* est, & σηπεδόνες humorum collectiones & putrilagines quacunque in parte corporis redundent. Siue enim ad intestina descendunt, & illic putrescant aut corrumpantur, putrida intestinorum vlcera gignunt, vel dysenteria, quales σηπεδόνας exponit Philotheus; Celsus, cap.1.lib.2.Cancros vertit; Gal. humorum in venis putredines intelligit, vnde oriuntur febres putridæ. Quod si fuliginosa & serosa excrementa putrescant in habitu corporis, cutis affectiones putres suboriuntur, vt Alopecia, Ophiasis phthiriasis, furfures, cutis putrilaginosa, & maligna vlcera. & carnium corruptiones.

Septa, quæ & *Septica medicamenta* dicuntur; sunt omnia, quę tùm eliquare, tùm colliquare, ac potissimum carnem tenellam consumere ferè absque dolore possunt; huiusmodi sunt Arsenicum, Auripigmentum, Sandaraca, Chrysocolla, Aconitum: Vocantur autem *Septica*, seu *putrefacientia cum putredine*; symptomatis autem similitudo, vt sic appellemus, efficit, inter hæc autem numerantur & *Catharetica*, hoc est, *Detractoria*; quæ extimam modò superficiem, quam tetigerint, detrahunt, & conficiunt, non tamen in altum subire corporis & sæuire valent; vt, Alumen, Galla, Omphacium, Æs combustum lotum, 5. simpl. 15.

Septum transuersum. vide *Diaphragma*.

Serapium, vocat Actuarius potionem eam, quam hodiè *syrupum* voce magis barbara nominant: sic verò vocant, quando medicamentosi succi & liquores, cum melle, vel saccharo, donec concreuerint, coquuntur. Diuidunt Seplasiarii *syrupum* in breuem, & longum; *breuem*, quod parùm aquei humoris in se habet, appellant,

lant, alioque nomine *communem* vocant, *longum*, quòd humoris aqueis multum obtineat, nominantq; alia voce *decoctum*; quin & diuidunt in *communes*, & *magistrales*.

Serosum recrementum, uide *Ochema*, τροφῆς.

Serpigo, uide *Herpes*.

Sesamoeidea ossa, à sesami liguminis minuti specie sic dicta, quę multis manuum, & pedum articulis, natura ex abundanti, velut auctarium circumponi, securitatis gratia, 2. de vsu part. cap. 12.

Sessilis verruca, uide *Formica*, & *Myrmecia*.

Sextans, pendet vncias duas, 4. de comp. med. per gen. 14. Sextarius pendet heminas duas, quartarios quatuor, acetabula octo.

Sicca, & *valida frictio* est, quæ corporis foris adhibetur, ad curandum quodammodò lassitudinem nullo humido, aqua videlicet, vel oleo, foris corpori circumfuso, 2. simpl. cap. 25.

Siccus hydrops, vide *Hydrops*.

Sief, vide *Collyria*.

Sielismus, Σιελισμὸς est saliuæ copiosissimæ in os affluxus, siue ab humidiori capite in glandulas, ad radicem linguæ sitas; siue à ventriculo, multa pituita redundante, quæ ex eo secundum gulam in os prorepit, & refluit multoties, etiam absque motu, 8. de compos. med. loc. cap. 4.

Sigmoeides apophysis, dicitur processus unus Omoplatæ, quòd instar antiquæ Græcorum litteræ C, cauus sit, qui & *Ancyroeide*, & *Coracoeides*, appellatur. Dicitur & hoc nomine sinus seu cauitas semicircularis in cubito, inter duas cubiti apophyses comprehensa, in quam brachii extremum, trocheæ simile, inseritur. Refert quoque figuram G. vnde σιγμοειδὴς, vel σιγματοειδὴς appellatur.

Sigmoeides membranæ, seu *cartilagines*, sunt tres tunicæ

nicæ, quæ in venæ cordis arterioſæ orificio viſuntur, quæ pulmonem alit, intus foras ſpectantes, quas à figura græcæ literæ Σ, (qui accuratiùs tractarunt Anatomas) *Sigmoeides* appellarunt, 6. de vſu part. 14. *Sigmoeides* quoque dicuntur, cartilaginum aſperæ arteriæ extremæ partes, quæ Sigma literæ figuram referunt, 4. loc. aff. 6. vide *Circoeides*.

Signa aliqua *mala* ſunt, tùm vt ſigna, tùm vt cauſæ: vt *ſigna* quidem, quoties ex difficilioribus fiunt affectionibus; vt cauſæ verò, quoties ipſa rurſus alias committunt & concitant prauas affectiones, peſſimaque inducunt ſymptomata, prognoſt 49.

Signa indicatoria, vide *Decretorius dies*.

Significatio febris, vide *Inſultus acceſſionis*.

Sima hepatis pars, eſt concaua ipſius pars, qua ex parte prodit vena porta; Vnde per Maſaræi venas alimentum à ventriculo, primiſque inteſtinis iecur attrahit; cuius oppoſita pars, *conuexa* & *gibba* nuncupatur, 4. de vſu part. cap. 13.

Similare membrum (quod & ſimplex, homogeneum, & prima corporis particula, quæ ex primis conſtat elementis, & ex qua partes organicæ conflatæ ſunt) eſt, cuius quamcumque partem ſenſibilem ſumpſeris, erit illa toti ſimilis in nomine, & definitione, ſicut os & caro de anat. viu. cuiuſmodi ſunt arteriæ, venæ, nerui, oſſa, cartilago, ligamentum, membrana, caro, lib. de morb. diff. cap. 3. vide *Inſtrumenta*.

Simplex morbus, vide *Compoſitus*.

Simplicem febrem vocat Hippocrates quæ mitis eſt, & cum ſignis tutis cumprimis: ſic dicitur *Febris ephemera*, 1. criſ. 16.

Sinapiſmus, eſt medicamentum vehementer calidum, ex ſinapi compoſitū, capiti conueniens, 3. loc. aff. 4. Sim-

plicissimus

plicissimus quidem ille est, qui solo sinapi constat, trito & apposito: quo tamen non contenti Veteres sinapismũ ita præpararũt; fici pingues tepida aqua pridiè macerabantur, postridiè manibus diligenter expressæ contundebantur: deinde sinapim quã acerrimam, qualis est Syriaca vel Ægyptia, priuatim terebãt, adiecto interim ficuũ cremore, quo faciliùs teri posset, nec tamen aquosum euaderet, postremò in offas simul hæc cogebant. Si sinapismum vehementiorem facere fuisset in animo, binas sinapis portiones ad vnã ficuum addebant: sin inualidiorem, contrà, si moderatum, æquas vtriusque partes cõmiscebant. in mollioribus autem corporibus sensuq; præditis, exquisito, & in quibus circa superficiem affectio est, pane pro caricis miscebãt, aut ipsum sinapi aceto macerabãt, antequam detereretur, quo magis domaretur eius acrimonia, quod aceto vis sinapis frangatur. Ita paratus sinapismùs vel illiniebatur, vel linteo exceptus admouebatur, & quantũ opus est sinebatur. Temporis autem spatium certo definire non licebat; Quare frequenter leuandum erat cataplasma, & considerandũ, an subiecta pars ruborem contraxisset, præsertim si sensu hebetiore prædita esset. Quod vt celerius fieret, partem ipsam spongiis aqua calente madentibus fouebant, incumbente adhuc cataplasmate, nec soluto: deinde, vbi satis calere, rubere, & tumere videbatur, sinapismũ eximebant, pòst, in balneũ ducebant, deinde rosaceo partem illinebant, aut hapso lanæ rosaceo & aqua imbuto, vel malua cocta tritaque cum pane integebant, donec nihil ex sinapismo mali superesset. Efficacissimum est remedium longis & deploratis ferè valetudinibus, cùm iam inueterati morbi cæteris præsidiis non cesserunt. Pollet enim plurimum aduersus vetustos capitis dolores, hemicranios, lethargicos, comitiales, insaniã, verti-

gines siue capiti, siue cruribus admoueatur. Valet & ad orthopnœas, asthmata, longas tusses thoraci impositus. Diuturnis stomachi & intestinorum affectionibus inappetentiæ, ischiadi, arthritidi, paralysi, perfrictionibus, quæ calori non cedunt, medetur. Sed modum adhibere oportet, desistendumque a medicamento cum locus iam multùm intumuit, & inflammatione cingitur, caro turgens succrescit, & cicatricosa liuet, & post balneum pustulis leniter exasperatur: neque est committendum, vt partem sensus deficiat ardore nimio victam & velut obstupentem. Non autem id remedii genus adhibendum acutis morbis, in exulceratione pulmonis, aut alterius internæ partis vel externæ, quod vlcera sinapis acrimonia irritentur, vt nec particulis cartilaginosis & carne viduis, quoniam sinapismo facilè vrantur & nigrescant.

Sinciput, est anterior capitis pars, supra frontem sita, capillis intecta, lib. Introd c. 10. vide *Bregma*.

Singultuosa febris est, in qua ægri singultiendo rodentem, acerrimumque humorem vomunt, a quo tamen symptomate febrientes sunt liberati; verùm febris huiusmodi, nequaquam *singultuosa* dici debet, nisi *singultus* per totum morbum, simul cum febre, ægrum excruciauerit, 4. acut. 69.

Singultus, λύγξ, est veluti conuulsiua quædam oris ventriculi affectio, quoties illud ex humorum copia grauatur, vel mordetur, vel propter frigiditatem contristatur, com. 1. in 1. prorrh. 23. Accedit etiam ex immoderata inanitione, 4. acut. 69. Non autem *Singultus* est vera conuulsio, vtpotè quæ in solis musculis accidit; ventriculus autem nec musculus est, nec eius os, 3. de caus. sympt. cap. 2.

Sinus, qui & *Vomica*, est solutio continuitatis in carnosa

nosa parte: fit cum sanguinis quadam in mediam regionem, partim inanem & porosam affluxione; id quod abscessu, & sinui commune est; pars affecta, in exteriore summitate occlusa, os nullum habet, & abscessisse ipsa dicitur à subiectis partibus, cum eiusmodi in ipsam quædam fit fluxio; affectio verò *abscessus* propriè, siue *apostema* vocatur; at ubi aliqua ex parte aperta est, vt, qui continetu, humor in se excernatur, non amplius *abscessus*, sed *sinus* iam appellatur, 2. de his quæ in med. 27.

Sinus rectus appellatur, cuius os in inferiore parte, fundum in superiore est; *obliquus*, cùm in latus declinat. Fiunt contrario etiam modo *sinus*, quibus deorsum fundum, sursum verò os vergat; quibus neutiquam fundum quò facilior saniei exitus pateat, aperimus, 2. de his, quæ in medic. 28.

Sinus vuluæ, vide *Cornua*.

Siraon, vide *Apothermus*.

Siriasis, est inflammatio Cerebri, & membranarum eius, quam consequuntur sincipitis, & oculorum cauitas, febris ardens, pallor, totius corporis siccitas, & inappetentia. Morbus hic infantium proprius esse dicitur, cui nomen inditum est à sincipitis cauitate: σιρὸν enim, Græci appellant foueam: in qua semina recondunt, & asseruant. Scribitur & σειρίασις.

Sitis, Græce δίψα, potionis desiderium est, idest, appetitus frigidi, & humidi.

Solidas corporis partes, vocant Medici ossa, neruos, cartilagines, ligamenta, tunicas, musculos, membranas, arterias, lib. De notatio dogmatum Hippoc. quas etiam particulas, *Elementares*, *Similares*, & *simplices* appellant, 1. de natur. fac. cap. 7.

Solutio morbi, simpliciter est illa, in qua vel virtute, vel morbo, sensim emoriente & deuicto, vel morbus,

vel finitur, tertio de criſ.primo.

Solutus, eſt, & dicitur *paralyticus*, qui laxatos habet articulos, 5.de comp.med. per gen. cap.2.

Sopientia, vide *Anodyna*.

Sopor, alias, *Coma*, propenſio, delatioue in ſomnum eſt cùm vigilare ægri nequeunt, non habentes apertos oculos, ſed conuenientes, alto ſomno, vel tenui, quin & vigilijs detinentur, idq; accidit, vel humectata plus nimis ea parte cerebri, quæ ſenſus fons eſt, vt in ebriis, vel eiuſdē intenſiſſimum ob ſolum frigus; aliquando ob vtrumque, quin & propter virium imbecillitatem adeò iam emorientium, vt apertas palpebras moribundi ſeruare nequeat, com.1.in 3.de morb.vulg.7.vide *Caros, & Coma*.

Soporariæ arteriæ, vulgò *Carotides* dicuntur, ſunt duæ illæ, quæ ab arteria magna ſurſum aſcendente, poſtquàm ex thorace exiens, ac clauiculas tranſgreſſa, in medium iugulum peruenit, generantur, 1.de placit.cap. 7. vide *Carotides*.

Sordes, craſſius nutritionis excrementum eſt; in ipſa enim primæ carnis generatione duplex excrementum prouenit, quod omnem qualitatis alimenti mutationem ſuperat; alterum, *craſſius*; alterum, *tenuius*: quod tenuius eſt, ipſa eſt *inſenſilis perſpiratio*, quæ etiam ſubindè fit viſibilis, quoties vel naturalis calor languet, vel nutrimento vtitur, quàm iuſtum ſit, ampliore, vel motus quiſpiam vehementior animali contingit; alterum, craſſius, ſunt ipſæ *ſordes*, quæ in ſummo corpore noſtro colliguntur: quin etiam in vlceribus, tenue excrementum, *Sanies*, Græcè, *Ichor*, appellatur, quod craſſum eſt, *Sordes*, ex priori excremento, vlcus, humidum redditur; ex craſſo, ſordidum, 3.meth. cap.5. vide *Ichor*.

Sorici cauda. ſiue *Sorcinus*, vide *Myurus*.

Sparganoſis eſt, dum oblactis redundantiam, mamil-

læ tumefactæ ſic diſtenduntur, vt copiam hanc vix ferre queant, lib.2.de Glauc.c.2.

Spaſma, vide *Rhegma*.

Spaſmus, ideſt, *Conuulſio*, muſculi eſt ad ſuum principium contractio, vide *Conuulſio*. Inde *Spaſmoſus affectus* ideſt, *Conuulſiuus*, qui in ſuo principio, aut non multò poſt, quàm fieri cœperit, conuulſionem accerſit, com, 3. in 1.prorrh. Sic *conuulſiuum affectum* appellant, qui ante mortem neceſſariò conuulſionis aliquod periculum inducit, 1 de præſag.ex pulſ. *Spaſmoſus* autem *pulſus*, ſiue *conuulſiuus*, eſt pulſus inæqualis in vna pulſatione, & diuerſis arteriæ partibus, & eiuſmodi quidem, in quo vtrinque ab extremis retrahi, tendi, conuellique arteria videtur, in modum chordæ tenſæ.

Spaſmus oculi, vide *Mollities*.

Spata, vulgò *Spatula*, Inſtrumentum eſt, quo Pharmacopolæ confecturas in cacabo, ſeu mortario mouent, 1. de comp.med.per gen.cap.4.

Spathomela, vide *Laminas*.

Sperma, *Spermatica arteria*, *Spermatica venæ*, *Spermatici pori*, vide *Semen*, *Glanduloſi aſſiſtentes*, & *Paraſtata*.

Sphacelare, Hipp. in lib. de fract. & art. pro *corrumpere* vſus eſt; *Sphacelus* autem eſt corruptio ſubſtantiæ vniuſcuiuſque partis, quæ *ſphacelari* dicitur: partis carnoſæ autem interitum, ex magnitudine inflammationis propriè Medici *Gangrænam* nominant, 7.aph.50. *Sphacelon*, in ſpecie etiam vocant *oſſis cariem*, 14.meth.17. *Sphacelos* vocem, ſunt qui dicunt, *vehementem dolorem* declarare; alij tantùm inflammationis exceſſum, qui partem ad corruptionis periculum deducat, 2.loc.aff.7.

Sphacelodes hemicrania, ideſt, alterius capitis partis conuulſorius dolor, 2.loc.aff.cap.7.

Sphacelos, vide *Sphacelare*, & *Syderatio*.

Sphæromata, vide *Nates*.

Sphage, vide *Anticardion*.

Sphagitides, id eſt, *Venæ iugulares*, 5. meth. cap. 4

Sphenois os, (quod & *Polyporphum* appellatur, lib. Introd. c. 12.) eſt, quod ad cunei ſimilitudinem, ex vtroq; latere Caluariæ ad palatum tendit, ſuperiorem maxillam conſtituens, cuius oſſis apophyſes vtrimque concauæ, ab alarum ſimilitudine *Pterygodes* nuncupantur, lib. de oſſib. cap. 1.

Sphincter, quaſi conſtrictior, ſeu conſtrictorius, eſt muſculus conſtringens orificium recti inteſtini, & veſicæ vrinariæ, 6. de anat. adm. 4. vide *Rectum inteſtinum*.

Spicilla, vide *Laminas*.

Spina, eſt omnium vertebrarum, quas *ſpondylos* vocant, baſis, compages, & ſtructura: ſumitur & *ſpina* aliquando pro *medulla ſpinali*, 3. loc. affect. 10. vide *Dorſum*, *Myelos*, & *Medulla ſpinalis*.

Spirationem naturalem appellat Hippocr. ſpirationis facilitatem, quæ neque thoracem, neque cor, aut pulmonem, neque præcordia p. n. affecta, aut dolore aliquo infeſtata, quin etiam neque partes quaſdam iis adiunctas, ventriculum, lienem, iecur, ægrotare ſignificat, 1. prognoſt. 25.

Spirituoſos appellat Hip. eos duntaxat, qui copioſum aerem inſpirant, & aere multo indigent, 4. acut. 115.

Spirituoſus, vide *Sanguineus*.

Spiritus, *πνεῦμα*, præcipuum eſt naturæ ſimul & animæ inſtrumentum, quo omnes functiones muniaque exequitur ſubſtantia aerea, calida, leuiſſima, tenuiſſima, omnes in corpore motus naturales ciens; eſt enim tertia ſubſtantia corporis noſtri conſtitutiua, contra diſtincta aliis duobus ſolidis, & humoribus, eiuſdem plane

cum

cum calore natiuo originis, & temperiei, cuius caloris est perpetuus comes, nam cùm ad vitæ munia oporteret calidum innatum per omnia diffundi, is verò singulis solidis partibus, insitus, & fixus, & immobilis sit; ei natura spiritum socium asciuit, qui ipsum, suo celeri motu, quò necesse erat, deduceret. Estque tanta *spiritui* cum calore natiuo substantiæ communio, & operis societas, vt par sit eiusdem essentia, natura, & proprietas; vt non immeritò Hippocr. *spiritus* vocarit, impetum facientia, a sui motus celeritate. Aliquando Hippocr. absolutè ipsam respirationem, vocat *spiritum*, com. 4 in 6. de morb. vulg. 4. vnde & *densum*, & *rarum spiritum*, id est, *respirationem tardam*, & *raram* vocitabat, 1. de difficult. resp. cap. 2. Interdum ab eodem, aer inspiratu attractus, qui respirationis, vocisque materia est, *spiritus* appellatur, 1. acut. & in progn. Aliquando *flatus ipse*, quo neruosa & musculosa corpora distenduntur, *spiritus* appellatur.

Spiritus animalis, est primum animæ instrumentum, in cerebri ventriculis contentus, ad sensificam & motricem vim in vniuersas corporis partes transmittendã, procreatus, 4. loc. affe. 2. *spiritus* equidem, qui in arteriis continetur, *vitalis*, & est, & dicitur; qui in cerebro *animalis*, non quod de substantia animæ sit, sed quod primú eius illic habitantis sit instrumentum, qualiscumque substantia eiusdem fuerit, qui ex vitali perfectius concocto, & in cerebri anfractibus elaborato, conficitur; qui animalis spiritus, nequaquam animæ domicilium, sed primùm tantùm eius instrumentum est, eò quòd, cùm ex vulneratione fuerit euacuatus, illicò animal quasi mortuum collabitur; cum iterum colligitur reuiuiscit, 7. de plac. c. 3. *spiritus animalis*, exhalatio, quędam est sanguinis benigni, 6. de vsu part. 17.

Spiritus asper, à quibusdam appellatur is spiritus, qui cum sono & stertore ducitur, siue ob angustiam loci, quo ille redditur, siue ab humoris copia, 3. de art.

Spiritus densus, est breuis spiratio, siue motus respiratoriorum organorum, per breue tempus factus, 3. de dif. resp, cap. 10. vide *Inspiratio densa*.

Spiritus detentio, est respirationis ad plurimum tempus voluntaria cohibitio, per quam & singultus, & oscitationes sanantur, 3. de diff. resp. cap. 10.

Spiritus flatuosus, qui & *Flatus* appellatur, crassus, ac vaporosus flatus est, secundum substantiam aerius, atque tenuis; Cogita verò eius naturam ex circumstante nos aere, in memoriam reuocans, qualis in Austrinis constitutionibus, & qualis in Aquilonaribus fiat; ei enim, qui in Australibus, assimilatur flatuosus, alteri verò, qui in Aquilonaribus, is, qui in nobis secundum naturam est, spiritus comparatur, 2. Glauc. 6. vide *Flauus*.

Spiritus inter exeundam offendens, vide *Exspiratus*.

Spiritus naturalis, vide *Spiritus vitalis*.

Spiritus sublimis est, qui sublimioribus thoracis partibus inspiratur, 4. loc. aff. 7.

Spiritus vitalis, à Cordis facultate naturalis genitus; in arteriis continetur, nutriturque respiratione, attracto aere & sanguine; quod si naturalis quoque spiritus est, vtique is quoque in jecinore, & venis continebitur, 12. meth. 5.

Spirituum interceptio, vide *Interceptiones spirituum*.

Spissum corpus, vide *Rarum*.

Splen, siue *Lien*, corpus est rarum admodum, ac laxum instar spongiæ cuiusdam, vt succos crassos, & melancholicos facile attrahat, & excipiat, hepar ab illis expurget, eosdemque conficiat, vnde ipsum *Parenchy-*

ma, idest, *affusionem*, nominant, 4. de vsu part. cap. 15. cuius *simæ partes*, seu *concaua* jecur, & ventriculum spectant, *gibbæ* his opponuntur, c. 16. Eiusdem lienis corpus tantò est rarius hepate, quantò est crassius pulmone, c. 15. Quia autem nigro sanguine compositus est, idcircò non modo nigricat, & prominentibus quibusdam tuberibus inæqualis est, sed etiam familiaritate suæ substantiæ, quicquid atri humoris ac fecis est in sanguine, ad se attrahit; hoc enim illi à natura propriè tributum est. Trahit autem per eum venæ portæ ramum, qui superior & minor est. Ac eius quidem fæcis parte sibi cognata magis & familiari, per arteriarum præcipuè calorem motum elaborata nutritur; reliquum autem excernit nunc in portam & intestina per eundem portæ ramum, nunc in ventriculi latus sinistrum, per insignem venam ex summo, aut propinquo in lienis simo ramo prodeuntem: nunc in sedem per hæmorrhoides, nunc in renes per arterias ab aorta supra renes natas. Id quoniam debuit esse fæculenti sanguinis receptaculum, præuidẽs natura ne facilè obstrueretur, duo præsertim illi remedia comparauit, substantiæ raritatem, & arteriarum copiam. Est enim valdè laxus, & spongiosus, habetque tum plures, tum grandiores arterias, quam magnitudini suæ conueniat, ab aorta qua per lumbos fertur, prodeuntes. Situs est in hypochondrio sinistro, qua ventriculo incumbit cauus, qua verò septum contingit, leuiter gibbus. Tunicam habet à peritonæo, neruulum autem à ramo sextæ coniugationis, qui sinistrarum costarum radicibus inseritur: Neque enim expediebat maiores eum neruos habere.

Splendentem vrinam vocauit Galenus, quæ & flaua est, & peculiari, ac propria mistione constat, ita vt gemini coloris esse videatur, & rufi, & rubei; splendorem

rem enim à rufo, nitorem autem à rubeo accipit, lib.de vrin.cap.4.

Splenia, vide *Plagula*.

Splenica vena, est ramus sinister superior & minor venæ portæ qui totus per lienem spargitur; nam cùm vena porta in duos præcipuos ramos mesentericum videlicet & splenicum distincta sit, *hic* in lienem abit, *ille* im mesenterium diffunditur.

Splenici, dicuntur ij propriè, qui induratum splenis scirrhosamque substantiam habent: non quibus inflammatum viscus est, 9. de comp.med.loc.cap.2.quamuis ita dici possint omnes qui ex liene laborãt. Euadunt autem lienosi, à copia melancholici humoris lieni infarcti, quã defluxiones, & fœdus corporis color subsequitur. Vnde fit, vt humore melancholico sub morbi finem crisimq; per aluum erumpente, dysenteria promptè excitetur: quæ si diutius perseueret, omninò lethalis est; sin breui finiatur, magna ex parte salutaris est, vt est apud Hipp. aph.43.& 48.lib.6.

Spondylus, *Sphondylus*, *Spondylon*, & *Vertebra*, idem significant; sunt autem viginti quatuor ossa, quibus Rhachis, idest, Spina, constituitur; tot enim sunt in homine secundum naturam se habente: aliquando verò plura, aliquando pauciora visa sunt, omnia caua, & forata, spinam habent, & apophyses obliquas, & transuersas, descendentes, & ascendentes, vide *Dorsum*.

Spongoeidea ossa, vide *Ossa Ithmoeidea*, & *Cauernosa ossa*.

Spontanea vocantur *vlcera*, quæ ex mordẽte humore oriuntur, qui sistitur in exitu, ac tardat, extremamque cuticulam solam, propterea quod ab ea remoratur, tùm erodit, tum exedit; quam nec ipsam, si eandem quoque sudoris vice transiret, vlceraret, 14. meth.c.17.

Spon-

Spontaneum, apud Medicos dicitur, non quod sine causa fit, sed quod nostra causa non fit: item quod fit absque opera Medici, solius naturæ vi, 6 aph. 14.

Sponte euacuari ex corpore dicimus, quæcunque sine aliqua Medici opera excernuntur; ea scilicet, quæ nostrum regit corpus, potentia ipsum expurgante, aut quę ex irritamento aliquo, aut quia à vasis non continentur reiiciuntur, 4. aph. 2.

Sporades morbi, siue *Sporadici* sunt, qui sparsim priuatimque prehendunt, ægros discrepanter fatigantes, neque secundùm communem modum constantes, 1. acut. 9. vide *Communis*, & *Endemus*.

Sporades venæ, sunt propagines quę iam venę maximę cauæ, trunci, in totum crus ab interiore ipsius parte per inguina procurrentis, inordinatæ, ad cutem permeantes, modicis interuallis dispersæ, 3. de anat. adm. cap. 12.

Spuriæ costæ, vide *Illegitimę*.

Sputamen, est *sputum*, cui aliquid alieni humoris est admistum: vt bilis, sanguinis, saniei, 1. de cris. 5. *sputum* autem, quod secundum naturam se habet, est, cui flauum aliquid admistum est, ibid.

Sputum appellatur, non quod sanguinem, biliosum, atque spumosum est; tale enim propriè *sputamen* nominamus, sed quod neque sanguini, neque bili pallidæ, vel nigræ commistum, spuendo reiectum fuerit. 1. de cris. 5.

Spyratus, vocant Caprarum deiectiones; sunt autem hæ siccæ, atque id quod excernitur propria circumscriptione rotundum, circumductumque existit. Cùm igitur quis hoc pacto, sicca, & circumducta deiecerit excrementa, *Spyratode*, idest, *in spyras voluta*, appellantur, fiuntque talia, & quod pluscuio tempore retinentur, & propter copiam igneę caliditatis, comm. 1. in 1. prorrh. 6. quæ & *Scybala excrementa* vocantur; vide *Scybala*

ex-

excrementa vocantur; vide *Scybala excrementa* Σπύραθοι dicuntur Galen. caprarum stercora, & pilulæ stercoris caprini, quas ad muliebres morbos, & vteri suffitum vsurpat Hippocrat. σπυραθώδεες κοιλίαι sunt apud Hippocratem alui siccæ & duræ, & quæ caprinis stercoribus similia reddunt.

Squamosæ agglutinationes, quæ & *Mendosæ commissuræ, & Temporales* dicuntur, vide *Lepidoeides*.

Staltica medicamenta, quæ carnes vulneribus æquant lib. de Dynam. in procemio.

Staphyle, est carnosa quædam particula, quæ in summo ore apparet pendula, si quis, aperto plurimùm ore toto linguam deprimat; hæc ipsa carnucula duobus nominibus appellatur, à veteribus Græcis, *Gargareon*, & *Cion*, hoc est, *Gurgulio*, & *Columna*; Cæterùm, posteriores Medici ferè omnes non ita, sed *Cionidem*, id est, *Columellam*, vocant: nam qui *Staphylen*, idest, *Vuam*, & *Acinum*, ipsam appellant, eorum non meminisse præstat. Propriè enim non particulam illam, sed vnam aliquam eius affectionem, *Staphylen* siue *Vuam* nominamus; rarò autem hæc affectio circa columellam contingit, tametsi sæpè inflammetur grauissimè, 6. de comp. medic. loc. cap. 3. & lib. de anat. viu. Est igitur *Staphyle*, non illius partis inflammatio, vt quidam putant, sed quædam illius passio, in qua tota Columella laxata, extrema sui parte maior est, & liuida; superna verò tenuis, vt similitudinem fructus vuæ, vnde nomen accepit, præ se ferat: Latini, *Vuam*, & *Vualam* nominant; Galenus ibidem.

Staphyloma, est oculi morbus, cùm in summa tunica, quiddam acino simile euenit, 2. method. capit. 2. Σταφυλώματος differentia vna est τῆς προπτώσεως, cùm scilicet erosa ruptaue tunicula cornea, altera ei subdita,

quæ

quæ ῥαγοειδὴς dicitur, exc d t ad eum modum, vt acinum vuæ repræsentet. Cùm enim infrà istum modum excidit, μυοκέφαλον; cùm modum hunc superat, μῆλον vocatur, vt docet Paulus, lib. 3. cap. 22. Interdum verò aliter fit σταφύλωμα, sine ruptione aut erosione corneæ, quando ipsa cornea intumescit certa quadam parte, atque attollitur, & prominet in modum acini vuæ. Id quod plerumque contingit ex defluxione, humoribus intra corneam coaceruatis, quos ea propter imbecillitatem sustinere non valens, laxatur, & quasi incuruatur, apparetque veluti acinis vuæ exertus, qui Staphyloma appellatur. Differunt inter se hæ duæ species staphylomatis, quod vna integra fiat cornea tunica, tumorque ipse candidior appareat; altera verò fiat eadem rupta aut erosa, in qua quod prolabitur, cæruleum aut nigrum cernitur. His addit & tertiam speciem Aetius, lib. septimus, cap. 34. scribens aliquando fieri ex pustula quadam inter strias corneæ tunicæ satis profundè excitata, quæ tunicam attollat, non tamen rumpat. Causæ huius *staphylomatis* variæ esse possunt, sed quæcumque ea fuerit, certum est visum omni *staphylomate* aboleri.

Statum, ab Hippocrate solere non temperamentum tantùm aeris præter naturam, sed etiam omnem cuiusque rei formam appellari, recordemur, com. 3. in 3. de morb. vulg. in procemio.

Status morbi, est vehementissima totius morbi pars, 1. de cris. 8. vel *status morbi* aliud non est, quàm morbi, quantùm ad casus, & symptomata attinet, maximum, 1. aph. 7. vide *Consistentia*.

Steatocele, affectio est scroti, succrescente in eo quopiam seuo simili corpore, lib. Introd.

Steatoma, vide *Atheromata*.

Stegnosis,

Stegnosis, *Stipatio*, cutis vitium, quo per occultos meatus prohibetur transmitti, quod superfluum est, excrementum fuliginosum, obstructis, siue densatis meatibus, quam desitatem μῦσιν, id est, *conninentiam* vocat, 3. de san. tuen. cap. 10.

Stegnotica medicamenta, hoc est, *obstruentia*, quæ sensibiles excretiones cohibent: corpus enim quod claudit, & continet in se, nec quicquam quod sensu queat percipi, ex sese emittit, Græcè στεγνὸν, siue *Stegnoticum* nuncupatur, 5. simpl. 14. vide *Obstruentia*.

Stelechiaa, vena est superficiaria, & caudicis more sita, vnde omnes aliæ venæ, sanguineis, ac pedestribus animalibus procedunt, 6. de anat. adm. cap. 8. Estque vena magna, ad portas iecoris sita, aliarum omnium caudex, ibid. cap. 10.

Stephaniaa, siue *Coronaria* vena, sutura, & os, vide *Coronale os*.

Stephanos, *Conona*, & *Iris*, sunt locus ille communis, in quo vniuersæ oculi tunicæ simul committuntur, 14. meth. cao. 19.

Sternon, est anterius thoracis os, siue os pectoris, 7. de anat. adm. cap. 2. Sedes enim omnibus costis duplex est; prior, *Sternon*, id est, *pectoris os*; posterior, *Vertebra*; quæ totidem numero omninò sunt, quot & costæ habentur, duodecim inquam; enim vero pectoris os, vnum quidē os apparet, membranis autem detractis, quòd & plura ossa sint, & numero totidem, quot cum eo costæ dearticulantur, palàm innotescit, 8. de anat adm. cap. 1. Tenerum admodum est recens natis, vt ossium pars plurima, & epiphyses omnes, nil aliud quàm cartilago. Deinde vero in medio inter costarum articulationes paulatim sicceſſit: vtique tamen vnumquodque eius os rotundissimum est. Quod reliquum est omne singula hæc officu-

la ambiens, cartilago adhuc est, costarum cartilagini tam similé, vt idem videri possit. Cæterum parte *sterni* ima cartilago triangula adnascitur, quam ξιφοειδῆ appellant. *Sternon* manubrio, cartilago gladio similis videtur.

Sternutatio, maximum remedium capitis halitibus repleti est, qua vno impulsu, tum a pulmone, tum a capite spiritus emittitur copiosissimus, ad expurganda ea, quę in anterioribus cerebri ventriculis. & in naribus offendunt, 2. de caus. symp. c. 4. *Sternutatoria* vero *medicamenta* sunt, quæ in naribus admota, vtpote ad cerebrum sublato, crassitudinem humoris attenuant, & per nares seu palatum cerebrum expurgant, 13. meth. 21.

Stigmata, inter cutis vitia numerantur, & dicuntur non puncta, sed maculæ punctorum magnitudine sua & forma hominis cutem & superficiem deformantes, ac variantes; *Vericatam* vulgò nominanr.

Stomachi paralysis, symptoma est virtutis attractricis stomachi, cum alimentum aut omninò trahere non potest, aut quam trahit debilissimè, 3. de symp. caus. c. 2.

Stomachicos eos appellant, qui appetentiam perdiderunt, & quibus post acceptum cibum, ventris os grauatur, atque opprimitur, ægros intollerabilis anxietas habet. Appellat *stomachicos* etiam illos, quibus nausea contingit, & maximè si ad vomitum impellantur, & iisdem simul cibi corrumpantur, quandoque acidi, quandoque nidorosi facti, quandoque aliam vitiatam qualitatem adepti. Insuper eos *stomachicos* appellant, quibus ructus huiusmodi cum molestia quadam, anxietate, & subuersione contingunt, sępè cum nondum cibum acceperunt: quinetiam, quibus per plurimum tempus cibi in ore ventris morantur, grauantes, & vix descendentes, tales etiam *stomachicos* appellant. Alios iam appetitum

titum caninum habentes, vt & plurima edant, & maxima grauati, paulò post reuomant, vocant *stomachicos*. Alios rursus, qui fortiter exsoluuntur, vbi diutiùs inediam pertulerint, & si non citiùs cibum accipiant, in ore ventris morsus percipiunt, quorum aliqui etiam nauseosi fiunt, nisi citiùs potum ac cibum acceptent, *stomachicos* etiam vocant, 8. de comp. med. loc. c. 2.

Stomachum, os ventris appellant Medici superius siue sinistrum, qui etiam *stomachica animi deliquia* appellát, & quosdam *stomachicos* esse dicunt: sic in eo loco aborto ab affectu præter naturam appellantes, velut *Hepaticos* Hepate, *Colicos*, à Colo, *Nephriticos*, à Renibus, *Splenicos*, à Splene affecto, 2. de compos. medic. loc. capit. 1. & 4. de caus. puls. 23. licet *Stomachi* nomine collum, omni ventri præpositum, instar isthmi cuiusdam angustum intelligatur, 4. de vsu part. cap. 1. quin & Oesophagus, *stomacus* dicitur, vide *Oesophagus*. Est igitur *stomachus*, os ventriculi: id est, meatus superior ventriculi, per quem cibi in ipsum ventriculum intromittuntur: aliud habet & ventriculus os infernum, quod Græci πύλωρον, per quod chylus descendit, vocitant; duobus enim nominibus, Veteres *Os ventriculi* nominabant *stomachum*, & *Cardiam*, id est, *Cor*, propter consensum, quem habet cum corde maximum, 8. de compos. med. loc. Est autem στόμαχος maximo sensu præditus, & longè acutiore quàm reliquæ vllę partes, propter duorum neruorum magnitudinem, qui à sexta cerebri coniugatione in ipsum inseruntur: per eos & alimenti penuriam & rosionem sentit, ventriculique affectus cerebro, & contra ventriculo cerebri communicantur. ad ipsum propriè pertinet appetentia, quam vt bene habens secundum naturam excitat, sic malè affectus inappetentiam, & vitiosum appetitum inducit.

Situs

Situs est sub cartilagine ξιφοειδεῖ, quam ob id natura videtur comparasse, vt ipsius esset propugnaculum.

Stomatica medicamenta sunt, quæ modice siccant; sic vocata, quod in assiduo sint vsu; cuiusmodi sunt quod ex Moris conficitur, & quod ex Rubi fructu, & quod ex succo corticis iuglandium viridis, atque etiam his magis, quod ex musto, & cupressi sphærulis componitur, 5.meth.10. Στοματικὰ φάρμακα dicuntur proprie medicamenta, quæ ad vuas, tonsillas, & omnes quæ in ore fiunt, derepente inflammationes conueniunt Gale. Generaliter vero dici possunt quæcumque gargarizata, illita, aut alio quouis modo admota, medentur oris affectibus: Nam & citra inflammationem vlcera admodum humida stomaticis medicamentis curantur.

Strabilismus, qui & *Strabismus* dicitur, est musculorum oculi, non omnium, sed aliquorum resolutio, ob quam causam, vel sursum, vel deorsum, vel in latera nuunt oculi, lib. finit, vide *Illosis*.

Strangulatio, est internecio, ob respirationis defectum facta; uel propter angustiam, & coarctationem alicuius spiritualium, id est, respirationi seruentium organorum; uel propter uirtutis thoracem mouentis imbecillitatem; uel propter uitalis principij uehementem refrigerationem: Angustia autem fit, uel repleta ea regione, quæ inter thoracem & pulmonem media est, uel pulmonis cauernis & fistulis obstructis, uel inflammatione quadam totum uiscus habente, uel aspera arteria uel eius arteriæ capite, quod Græci *Laryngem* & *Bronchon* nominant, Latini *Guttur*; uel illa gutturi præiacente capacitate, quam Græci *Pharynga*, Latini, *Fauces* nominant, affectum quempiam perpetiente, 4. aphor. 34.

Strangulatio vteri, & apnœa, id est, spiritus intercep-

ceptiones,quæ mulieribus quidem assiduè,& præsertim viduis occidunt; fiunt innata caliditate. à multitudine materiæ frigidæ grauata, ad similitudinem flammæ, quæ præ multis humidis lignis suffocatur, 3.de difficul. respirat.cap.10 & 6. loc. affect.5. Qui affectus a Græcis ὑστέρα, καὶ ὑστερικὴ πνὶξ, à quibusdam ἄπνοια ὑστερική, dicitur: Latini autem, *vteri strangulatum*, *vterinam suffocationem*, vel *spirationis ob vterum priuationem*; tùm à parte affecta, tùm à superueniente symptomate appellant.

Strangulator, vide *Lycoeides*, & *Lupus*.

Stranguria, est vesicæ affectus, quo vrina non retinetur, sed guttatim destillat, lib finit. vndè & *vrina stillicidium* appellatur, 8.de placit.6. Fit autem vel imbecillitate vesicæ, vel vrinæ acrimonia, 3.de caus.symp.cap.2. Cùm neque inflammatio, neque calculus, nec aliud quicquam infestat, si vrina acris est, totus habitus, aut aut reliqua signa bilem ostendunt, ex hac vel δυσουρία, vel στραγγουρία contrahitur: vide *Ischuria*, & *Cœliaca*.

Strictor, vide *Anulus*, *Rectum*, & *Sphincter*.

Strigmenta, sunt particulæ quædam intestinerum, quæ in excretionibus biliosis simul deiiciuntur; summa intestinorum tunica humoris acrimonia derasa, 4. de art.31. vide *Rhypodea*.

Struma, vide *Chœras*, *Parotides*, & *Scrofula*.

Stryphna, vide *Halituosa*.

Stultitia, est rationis deperditio, cum læsione memoriæ, & phantasiæ, 3.loc aff 5.

Stupefacientia, vide *Anodina*.

Stupor, insignis est refrigeratio; idcirco corporibus ita dispositis; & sensus & motus difficultatem inducit; quemadmodum completa refrigeratio; & sensum & motum omninò tollit, & paralysin inducit. Equidem

nem

noui quoſdam adeò refrigeratis pedibus, vt primis quidem diebus ſenſus periret, ſequentibus deinde diebus emortui pedes putreſcerent; 2. loc. aff 2. Eſt inſuper *ſtupor* ſymptoma, quale dentibus euenit poſt eſum malorũ immaturorum, & aliorum acerborum, & acidorum, proprio nomine appellatur αἱμωδία, 3. de alim. fac. cap. 16 Eſt denique *ſtupor*, cum neruus aliquo obſtruente, vel adſtringente cogitur, adeò, vt ſpiritus animalis ad mẽbrum tranſmitti nequeat, hinc membra ſenſu & motu priuantur, lib. de ren. aff. dig. cap. 3.

Styloeides, vide *Graphoeides*, & *Lithoeides*.

Stymmata, ſpiſſamenta ſunt, quæ oleis adduntur, aut odoris gratia, aut confecta diutiùs ab iniuriis immunia permeant, 2. de compoſ. med. per gen. 2. Στύμματα dicebantur Veteribus vnguenta ſolidiora & corpus habentia; Ea autem odorata erant; cuiuſmodi ſunt, Coſtus, Nardus Amaracus, Amomum, Mentha. Differebant ἀπὸ τῶν ἡδυσμάτων, quod liquida eſſent, nec vt ςύμματα ſolida:

Styptica medicamenta ſunt, quæ ſtringunt partes relaxatas, libr. de Dynam. in prooemio. Στυπτικὸν vel ςύφον, adſtringens, id dicitur, quod terreum eſt, & compagis quidem ſuæ mole craſſarum partium, frigidum autem qualitate. Eſt autem adſtringens duplex, ſicut & calefaciens. Vt enim hoc partim ſimplex & ſummum eſt, velut ignis partium per exſuperantiam caloris, vt Vinum, Crocus, Piper: ita illud vel ſummum eſt, vt exempli cauſa, Alumen, Melanteria, Galla, & Rhus: vel modicæ cuiuſdam aſtrictionis particeps, velut Pyrum, Malum Roſa. Eſt autem adſtringens genus commune auſteri, & acerbi; Vtrumq; enim eorum adſtringit, hoc magis, illud minus. Omnia autem adſtringentia contrahunt ac denſant meatus, ſiccant, reprimunt: adhæc

vinciunt & continent partium ſibi inuicem cohærentium ſubſtantiam, & vehementer refrigerant. Id quod de puris adſtringentibus intelligi debet, quoniam plæraque ex diſſimilibus particulis compoſita non adſtringũt modò, ſed & acria ſunt aut pinguia, aut dulcia, aut amara, aut ſalſa, aut acida Στύψις *adſtrictio*, per accidẽs calorem excitat & auget, conducitque ad concoctionem.

Subalaris vena, vide *Axiliaris*.

Subcartilaginea, vide *Hypocondria*.

Subcinctura, vide *Diaphragma*.

Subcingentes membranæ, vide *Hypezocotes*.

Subclauium, vide *Cataclida*.

Subductiones, ſolitus eſt Hipocrates appellare per aluum exeuntia, 7. aphor. 64. Dicitur autem *Subductio*, de ea tantùm excretione, quæ per aluum fit, non de ea, quæ fit per vniuerſum corpus, 2. aphor. 28.

Subfaſcinationes, & *Subligamina*, vide *Epideſmus*, & *Plagula*.

Sublimamentum, *Enæorema*, & *Nubecula*, apud Hippocratem ſunt id, quo in vrina, neque in ſummitate, neque in fundo vaſis, ſed in media ſede ſublimè, & exquiſitè medium exiſtit. licèt apud Galenum *Nubecula* ſit id, quod ſupernatat in vrina deſuper, 1. prognoſt. 26.

Sublimis ſpiritus, eſt externus aer, qui ob ſuffocationis periculũ, toto thorace, in ſuſpirioſis cynãchicis, ſuppuratis, peripneumonicis, magna vi attrahitur; nam nobis inculpatè degentibus, ſolis inferioribus thoracis, quæ ad ſeptũ tranſuerſum ſunt, partibus inſpiramus: ſin ampliorem ſpirationẽ requirimus, etiã partes infernis vicinas vna mouemus. Vbi pluſima indigemus reſpiratione, tũ partes etiam ad operta ſcoptula agitamus, totius thoracis valida opera vtentes, com. 2. in 3. de morb. vulg. 4

Submiſſio, vide *Ablatio*.

Subſtitutas medicinas, appello, quæ in alterius locum ſubrogari queunt, lib. de ſubſtit. med.

Subſultio, vide *Palpitatio*.

Subuerſio ſtomachi, aliquando appetitus deperditionem; aliquando nauſeoſas affectiones ac accepto cibo factas, ſignificat, 8. de comp. med. loc. 3.

Subuerſio voluuloſa ſtomachi, appellatur fortis & contentioſus vomitus; nam quemadmodum in voluulis ſubuerſiones fiunt, cum magna contentione & violentia, adeò vt ſtercus etiam euomant; ſic etiam alios vomitus violentiores concitatos quis appellare *Voluulos* poſſet, 8. de comp. med. loc. cap. 3.

Subuela, manus pars eſt exterior; vt enim ſupina pars manus, iuxta pollicem aſſurgēs *Thenar*, & *Vola* dicitur; ita huic oppoſita, *Hypothenar*, id eſt, *Subuola*, nominatur, libr. Introd. cap. 10.

Succum medicatum vocamus eum, qui primùm defæcatur, exinde verò Solis aut ignis calore ſic denſatur, vt longiore tempore citra corruptionē aſſeruari queat: Arabes, *Rob* vocant. Ex hoc genere eſt, quod ab iiſdem *Mina* dicitur; ſic enim appellant ſuccum fructuum, eò vſque defæcatum, & decoctum, vt ſapæ aut mellis conſiſtentiam acquirat.

Succus, vide *Humor*.

Sudamina, (Græcè, ἱδρῶα è genere ſunt puſtulatum in ſumma hærentium corporis parte, quæ inſtar vlcerum cutem exaſperant; proueniunt autem, veluti & ipſum oſtendit nomen, propter multos ſudores, qui vel bilioſiores, vel omninò mordaciores exiſtunt; mordent enim hi cutem, & pruriginoſam efficiunt, & per modum ulcerum exaſperant, 3. aphor. 21.

Sudor, Græcè ἱδρὼς, eſt humidum tertiæ concoctionis

nis excrementum, per cutem in aquæ ſpeciem erumpens; cuius materia eſt humor tenuis, & ſeroſus, alimento permiſtus, quòd id faciliùs exiguas, & capillorum modo tenues venas ſubeat, atque ab his in partes, quæ eo ali debent, ſeſe inſinuet; eſt quin imò eiusdem cum *vrina* generis, in eo tantùm ab illa differens, quod *hæc* ad veſicam, *ille* longiùs in corporis habitum deferatur: magiſque propterea concocta ſit, quod ad cutem vſque peruenerit, permeatis omnibus quæ interſunt partibus magnó calore præditis. Quo fit plerumque, vt copioſior vrina ſit, exigua aut penè nulla ſit ſudoris materia: aut contrà, ſi ea nequeat aut inſenſibili perſpiratu vacuari, aut per poros confertim erumpere, referatur in venas, per quas in habitum corporis delata fuerat, & vrinæ vim, atque copiam maiorem efficiat. Ergo non procedit à viſceribus materia ſudoris, niſi forte in communi ea ratione fieri intelligatur, qua iecur omnium humorum, qui per corpus feruntur officina eſſe proditur. Cæterum, cauſa ſudoris efficiens calor eſt, non ille quidem acris, qui ſiccandi vim habeat, ſed humidus, qui per habitum corporis diffuſus; ſudorum materiam calefaciat, fundat, attenuet, cutemque ſimul emolliat & relaxet; Proinde pueris & adoleſcentibus, & aliis, in quibus multum eſt huiuſmodi caloris, ſudores perfacilè mouentur: ſiccioribus autem, ſiue per ætatē, ſiue per morbum, vt hecticis, & quibus iecur vel lien inaruit, nulli omnino fiunt, vt nec iis quibus habitus corporis refrigeratus eſt, veluti hydropicis. Hi namq; propter huius caloris imbecillitatem maximam ſudare nullo modo poſſunt, etiamſi vniuerſo corpori humor abundè ſuppetat. Duabus iis ſudorum cauſis, etiam cutis raritas accedat oportet, vt cauſa ſine quo ſudores erumpere non poſſunt: qui enim cute ſunt denſa, ac du-

ra, inepti sunt ad sudandum, qui secundum naturam
se habet sudor, particeps est salsuginis & amaritudinis,
atque vt vrina, modicè pallet. Cui hæc infra modum
contigerit, vel materiæ frigiditas, vel caloris natiui
imbecillitas designatur: cui verò supra modum, contra-
ria. Is calidus sit oportet, quod frigidus vel humoris
frigiditatem, vel caloris natiui extinctionem significet:
cuius humoris excretio secundùm naturam est, non
minùs, quam vrinæ, & aliorum excrementorum.

Sudor bonus est, in febribus, qui euenit die indicatorio,
ex toto promanat corpore, calidus, insuper integrè fe-
brem finit, vel morbum tolerabiliorem efficit, idque in
acutis morbis, 1. progn. 25.

Suffocatio, vide *Strangulatio*.

Suffumigium, vide *Thymiama*.

Suffusio, vide Hypochyma.

Sugillatio, vide *Contusio, Euacuatio, Hæmalopa, &*
Hyposphagma.

Sumen, vide *Ephebæon*.

Summum humerum, vide *Acromion*.

Supercilia, sunt ea pars faciei, vbi frons à superioribus
descendens desinit, seu termini eius eminentes, & pilis
consiti, lib. Introd. cap. 10.

Superexcretionem, aut *Superpurgationem*, recentiores
Medici vocant, eas eruptiones, in quibus natura, ad indi-
catorium auxilium concitata, modum excessit, 3. de
comp. med. loc. cap. 3.

Supergeminalis, vide *Epididymis*.

Supergenualis, vide *Patella*.

Superhumeralis, quæ & *Epomis* dicitur, vide *Humerus*.

Superimprægnatio, vide *Epicyema*.

Superligamina, vide *Epidesmus, & Plagula*.

Superligula, vide *Epiglottis*.

Superpurgatio, & *Superuacuatio*, vide *Hypercatharsis*.

Supinitas, stomachi affectio est, qua quidam accepto cibo, si paulò fortiori motu moueantur, statim vomunt, vulgò *supinitas stomachi* appellatur; contingit iuxta intemperiem quamcumque, citra vitiatos humores. Aliquando sequitur ad solam oris ventriculi debilitatem, quod cibos amplecti, eisque obuolui non potest, veluti tota ventris amplitudo solet. Fit etiam propter humiditatem multam quidem, non tamen malignæ qualitatis. Irriguus enim stomachus per largam humectationem, similiter vt ligamenta neruorum, laxatur; quandoque verò cum vitiatæ alicuius, modicæ tamen humiditatis complexu, etenim sicuti multa, ita & valdè vitiata perittomata, citra cibum, nauseam efficiunt, 8. de comp. med. loc. cap. 3.

Suppuratio, vide *Purulentia*.

Suppuratus est, qui multum puris in capedine inter thoracem & pulmonem collectum habet; communiter verò omnes, quibus inflammatum viscus aliquod suppuratum est, *Suppuratos*, *Empyos*, & *Empycos*, vocant, 4. de caus. cap. 6. Suppurari autem aliquando idem est quod corrumpi: sic enim sanguis, cùm è suo loco exciderit, & per minimas partes ad eas, quæ in musculis sunt, cauitates, aut per inania spatia, quæ vasis circumiacent, fuerit effusus, suppuratur, aliquando nigrescit, aliquando in grumos vertitur, præsertim quando in magnam cauitatem præter naturam exciderit, 6. aph. 20. vide *Empyemata*, & *Purulentus*.

Sura, est tibiæ venter, quem Greci *Gastrocnemion* vocant, 2. de vsu part. cap. 20. Estque posterior tibiæ pars carnosa, 16. de vsu part. cap. 8. veluti anteriorem carnis expertem, *Anticnemion*, & *Ocream* nominant, 2. de anat. adm. cap. 4. vide *Tibia*.

Surditas, Κώφωσις, est actio auditus abolita, à causa aliqua p.n. videlicet a læsa audiendi facultate, eiusve primario instrumento,(quod est animalis spiritus in aurem affluens) p.n.affecto,aut læsis reliquis organis,quæ natura ad audiendum comparauit. Vide *Cophosis*.

Suspendiculum appellatur, quod fœminis intra abdominis membranam situm, à musculo dependens, atque ad vuluam ex vtraque parte dextra & sinistra transmittitur, vtrimque ab Ilium musculis per membranæ abdominis foramina, 2.de semin.cap.5.

Suspensum, vide *Sedimentum* & *Hypostasis*.

Suspiriosus, idest, *Asthmaticus*, lib.de rem. part.fac.

Sutura, vide *Commissura*, & *Compages*, *Sutura* adhuc dicitur inferior pars penis in longitudinem vergens.

Sycosis, *Marisca*, *Ficus*, & *Ficatio*, est tumor à fici similitudine sic dictus, vlcerosus, rotundus, subdurus, rubicundus, dolorificus, ex quo aliquando exiguum, & glutinosum quid inæquale & graueolens, egreditur, in barba maxime exoriens; aliquando & præcipuè in capillo prouenicns, quod semper fici similitudinem fert, & carnis excrescentiam. Interdum in mento fit, ab humore non solùm crasso, sed etiam participe serosæ & tenuis humiditatis, qua exulceratur, eoq; differt à *Iontho*. Nascitur & in Ano, sola magnitudine a *Thymo* differens: Latini *Mariscam* appellant, quam aliqui dicunt esse *Ficum præ pinguedine hiantem*, 2.meth.2.& 10.simpl. Appellatur etiam *Sycosis*, interioris palpebræ dura, & asperior scissura, com.2.in 6.de morb.vulg.4 & lib.de ocul.c.9.

Sycota, id est, *Ficata*, ex caricarum esu appellantur, tùm maxima, tùm suauissima iecinore ipso, vt liquet, ex dulcium esu alimentum vberius accipiente, 3.acut.11. Συκωτὸν ἧπαρ, *Ficatum iecur*, sic dicitur, ficuum esse præparatum. Sic fit omnium præstantissimum, non modò

ad

ad voluptatem, sed etiam ad alia omnia, si mactandi animalis iecur multarum siccarum ficuum esu præparetur. Quam rem in suibus maxime faciunt, quod suilla viscera sint aliorum visceribus multo suauiora.

Syderatio, seu *Sideratio*, est corruptio solidorum corporum omnium, vt ipsis quoq; ossibus insit, ne dum carnibus, aut vasis solis, quo differt à *Gangræna*, quę est mortificatio solidorum corporum, non ossium, lib. de tum. c. 11. quam siderationem *Sphaceism* Græci vocant, 7. de anat. adm. c. 13. Totam substantiæ vniuscuiusque partis corruptionem, *Syderationem*, id est, *Sphacelon*, Veteres appellant, sed in partibus carnosis, aliis quoque nominibus eandem vocant; quin ipse Hipp. *putridam carnem*, *marcidam*, & *vitiatam* dicit, aliisque huiusmodi eandem nuncupare consueuit; de osse verò, quod in tota substantia vitiatur, syderationis seu sphaceli nomine vti consueuit. Tale autem vitium ossibus contingit, quando adiacens caro, prauas sanies producit, quibus ipsa madefaciendo corrumpit, 2. de fract. 20. vnde *sphacelare*, id est, *corrumpere*, & *spacelos*, idest, *caries*, 5. loc. affect. 3. *Semisyderatus* autem homo dicitur, qui altera tantum parte, dextra, aut sinistra computruit, lib. de aqua, aere, & loc. c. 6. & 4. de art. 16.

Symbebecos, συμβεβηκὸς, idem est accidens; apud Philosophos, idest, quod substantiæ opponitur, sed à Medicis, tùm maxime Galen. 1. meth. contrà distinguitur symptomaticus; quæ enim, inquit, constitutionem partium, vnde actio nascitur, necessariò sequuntur, sanis quidem nobis *Symbebecota*, idest, *Accidentia*, ægrotantibus, *symptomata* nuncupantur, *Accidentium* autem differentia, 2. meth. tres constituit; sunt enim vel vt *affectus*, vel vt *actiones*, vel ut *passiones*: quorum etiam hæc exempla ponit, *inambulare*, *vri*, *cadi*, *album*, aut *nigrum*

esse;

esse; prætereà, id ex accidenti dicitur fieri, quod nec primum, nec per se fit: quod exemplo calculorum motorum declarat Gal. lib. de diff. sympt.

Symmetria, est temperies, & contemperatura, temperata siue debita conuenientia, & proportio inter se, tùm similarium partium, in calido, frigido, humido, & sicco; tum instrumentalium in compositione, numero, magnitudine, figura, 1. de san. tueud. cap. 1.

Symmetrum absolute, èst, quod nulli collatum, mediũ est, & mediocre, adeoque omnis temperiei, tùm actiuarum, tùm passiuarum qualitatum, norma constituitur: tale & *Eusarcon*, *& Quadratum* est; *non absolute* verò *Symmetrum*, quod in aliqua specie, vel genere, tale est, vt ad ipsius comparationem aliquid temperatum, vel intemperatum dicatur, 1. de temp. c. 6. *Symmetrum* verò *medicamentum* est, quod & similis temperamenti est cum eo, cui admouetur, & medii temperamenti est omnium primarum qualitatum, 5. simpl. 25.

Sympaschein, est per consensum, seu per viciniam affici, quoties pars aliqua, non proprio affectu, sed alieno afficitur, 1, loc. aff. 6. *συμπάσχειν*, *coaffici, compati*, non de simplici aut quouis affectu dicitur, sed de vehementi affectione, cùm parte quædam vehementi passione laborantes, reliquas in consensionem secum trahunt. Hac igitur ratione, iecore affecto, singultus quidam succedit, compatiente stomacho; tussis autem & spirandi difficultas, respirationi destinatis instrumentis per consensum affectis. Sic igitur instrumentis respirationi dicatis grauiter affectis hepar compatitur.

Sympathia, est affectio compatientium altero cuidam primò patienti partium, idque vel propter vicinitatem, vel propter societatem, quæ in ea sunt, comm. 1. in primo prorrh. 20. Sic à Medicis ferè vsurpatur. Est

autem

autem συμπάθεια quoq; duorum naturalis quædam coniunctio, & cōcordia. Eam similitudo, vel generis, vel naturæ, vel temperamenti, vel morū, vel rerū aliarū conciliat. In plurimis verò causa ignoratur, eamque Philosophi & Medici eam sapientissimi, ad substantiæ totius familiaritatem, atque occultam quandam vim & proprietatē retulerūt, quā si quis sit, qui se nosse profiteatur, non caret arrogantiæ impudentięque nota. Huiusmodi *sympathiæ* exempla permulta à Philos. referuntur, vt magnetis cum ferro, purgantium medicamentorū cum humoribus, elephanti cū homine, hominis cū plerisque animalibus, herbis & fructibus, quibus salubriter vescitur. Huic *sympathiæ* contraria est *antipathia*, quæ non est aliud, quā cœca rerum inter se discordia. vid. *Idiopathia*.

Sympepsis, (Græcis πεπασμὸς) est concoctio, qua natura crassis & crudis humoribus, & concoctu difficilioribus, per abscessum prouidet, veluti calidioribus & tenuioribus per excretionem, 3. progn. 23.

Symphysis, est naturalis ossium vnio, quando duo ossa sibi inuicem aut immediatè coalescunt, (veluti quæ fungosiora, mollioraque sunt,) vel quando aliorum interuentu connascuntur, (vt sunt ficciora, & densiora) nempe media cartilagine, & dicitur *Synchondrosis*; vel mediis neruis, & dicitur *synneurosis*; vel media carne, & dicitur *syssarcosis*, li. de ossib. in prœm. Ossa autem omnia inter se coniunguntur. vel καθ' ἄρθρον, vel κατὰ σύμφυσιν. Est autem σύμφυσις apud Hipp. idem quod σανάρθρωσις.

Symptoma, (quod & *Passio*, & *Pathos*, & *Pathema*, *Epigennema*, quasi *supergenium* vel *supergenitum* dixeris, appellant) generatīnominatur quicquid animali præter naturam accidit vt sunt tùm morbi ipsi, tùm morborum causæ, quę intra corpus subsistunt. Altera verò significatione, ac magis propria, (exceptis tùm mor-

bus,

bis, tùm eorum causis) reliqua omnia, quæ præter naturam sunt, *symptomata* nominantur, lib. de sympt. diff. c. 1. & 2. Sic sumptum, *symptoma* non aliud est quam affectus p. n. qui morbum sequitur, velut vmbra corpus. Huius tres à Medicis differentiæ assignantur, aut enim consistit in actionum offensa; aut in corporum ipsorum affectu; aut in retentis vacuatisve immodicè. Quorum *symptomatum* singula varias etiã habent differentias. Siquidem animalium actionũ noxæ triplices sunt. Primæ quidem sensilium, vt visionis, auditionis, gustus, odoratus, tactusq; aboliti, debilis, aut deprauati; vel sunt motricium actionum, vel principũ, vt imaginationis, ratiocinationis memoriæ similiter abolitæ, vel debilis, vel deprauatę. Secundæ verò sunt naturalium; vt attractionis, retentionis, alterationis, & expulsionis. Tertiæ verò, vitaliũ, vt pulsationis abolitæ, debilis, aut deprauatæ. Eorũ autem *symptomatum*, quæ consistunt in corporum affectionibus, quinque sunt differentiæ, pro sensuum numero. Aut enim consistunt in visu, cuiusmodi sunt calores præter naturam in toto corpore, aut certis quibusdam partibus: aut in auditu, cuiusmodi sunt voces clangulosæ, tremulæ, raucæ, & soni, strepitus, atque murmura in quauis parte excitata: aut in olfactu, quæ non sunt aliud quam graueolentiã respirando; aut transpiratu totius corporis percepta, vel prodiens ab auribus, naribus, axillis, aut ventriculo per ructus acidos, nidorosos & virosos: aut in gustu, quæ non aliud sunt quam sapor varius excrementorum e singulis partibus prodeuntium: aut in tactu, cuiusmodi sunt calor, frigus, humiditas siccitasque, & ex iis inducta mollities, durities, aut alia quædam qualitas in quauis parte. Tertiæ verò sunt eorum, quæ præter naturam vel excernuntur, vel retinentur in corpore; quorum triplex differentia est:

Aut

Aut enim tota ſabſtantia p.n. ſunt: vt ſanguinis profluuium, ex morbo, aut aliquo *ſymptomate* (morbos enim *ſymptomata* conſequuntur, non modò primo, ſed plerumque alterius ſymptomatis interuentu) excitatum: aut qualitate, aut quantitate, quorum exempla notiſſima ſunt.

Symptoſis, affectus eſt, quo meatus, qui oculo videndi facultatem tribuit, ex atrophia, vel reſolutione fit arctior, conciditque, lib. Introd. cap. 15. Σύμπτωσις, eſt vaſorum ſubſidentia & contractio.

Synætia, vide *Continentes cauſa*.

Synanche, vide *Cynanche*,

Synarthroſis, vide *Articulus*.

Synceras deiectiones, vocat Hippocates, impermiſtas aquoſæ humiditati, quibus ſolus humor aliquis euacuatus deiicitur, ſiue ſit biliosus, ſiue melancholicus, ſiue porri colorem præ ſe ferens, ſiue bilis, quæ *æruginoſa* nominatur; cuiuſmodi omnes deiectiones, exuſtam eſſe omnem natiuam humiditatem à calore febrili demonſtrant, 7. aph. 6.

Sychiſis, eſt oculi vitium, confuſis ſecum eius humoribus: id quod accidit vt plurimùm ex vehementi plaga, interdum verò & ex vueæ tunicæ inflammatione, ruptis eius vaſis, effuſoque eorundem humore. Inde pupilla diſcolor & turbida euadit, & principio quidem maior cernitur, tandem verò contabeſcit, minorque ſe ipſa apparet.

Synchondroſis, vide Symphyſis.

Syncomiſtus panis, Συγκομιστὸς ἄρτος; vide *Autopyrus*.

Synceps, eſt præceps virium lapſus, 12. meth. 5. quem virium lapſum duo præcipua ſymptomata conſequuntur, exſoluto quidem natiuo calore, frigiditas totius corporis; colliquata verò ſolidorum corporum ſubſtantia,

tia, ſudor, quem Medici *ſyncopticon*, & *diaphoreticum*; appellant; ex quibus pulſus defectio, & ſenſus motuſq; priuatio conſequuntur. Differt à *lipopſychia*, & *lipothymia*, quod, licet vtraque affectio hæc affatim & confertim fiat, in ſyncope tamen plurimus ſubſecutus ſudor diaphoreticus; languidiores vires reddit; ſudor autem aut nullus, aut modicus eſt in expoſitione, lipopſychia, & lipothymia, minoremque noxiam viribus infert.

Sy*ncrimata*, vocant corporum ſimpliciū & elementorum compoſitiones, ſeu concretiones, de diff. morb. c.5. Methodici, συγκρίματα animantium corpora appellabant; quaſi ex indiuiduorum corpuſculorum miſtura conſtarent, & meatuum miſcellanea; cui medicandæ, ſi quando confuſa eſſet, μετασυγκριτικὰ φάρμακα ab iis dicta, adhibebant, quæ & μεταποροποιητικὰ vocabant.

Sy*ncriſis*, id eſt, *Concretio*, & *Contemperatio*, lib. de marcor. cap 4. Συγκρίνεσθαι enim *coagmentari*, *concreſcere*, aut *compingi*, ſignificat.

Sy*ncritica*, hoc eſt, relaxantia medicamenta, à coagmento ſic dicta, 2. de anat. adm. cap. 1. Συγκριτικὸς coagmentandi vim habens.

Sy*ndeſmi*, ſunt ligamenta, ſenſus expertia, ex oſſe ortum ducentia, (non ex cerebro, aut ſpinali medulla) rotunda, alba, & exanguia, cauitate carentia, in fibras diuiſa, 6 method. 4. vide *Ligamentum*, Sy*ndeſmorum* tres ſunt vſus præcipui; nimirum ligandi, muniendi, ac veſtiendi.

Sy*ndrome*, concurſus eſt, & congreſſus ſymptomatū, aliquid faciendum præſcribens, lib. ſin. *Plethorica* autem *ſyndrome*, eſt omnium humorum concurſus; Sy*ndrome* autem *pathognomonica*, eſt concurſus ſymptomatum, morbum huius ſcilicet ſpeciem, ſedem & cauſam conjunctam

iunctam indicantium, lib. de cur. rat. per ſang. cap 9. Is ſignorum cumulus proprius eſt Empiricorum. Qui enim experientia ſola rem inueſtigat, tales concurſus reſpicit, & quæ accidiſſe viderit, in vnum colligit. Cùmque ſæpè eadem viderit vno in morbo, omnia memoriæ commendat, atque vbi ex hac obſeruatione multos concurſus fuerit expertus, tunc quæ in multis concurſibus, quæ item in vno tantum eueniſſe comperit, diligenter obſeruat, atque ita demum in communium & propriorum cognitionem venit, quam conſequenter ſignorum vi & efficacia diuerſitatis animaduerſio. Quod enim in multis concurſibus fuit obſeruatum, quam quòd in paucis, quòd in paucis, quàm quòd in duobus; quod in duobus, quā quod in vno tantùm maiorem vim habet. Exēpli cauſa; Empiricus ex nonnullis quæ liquidò apparēt notis circa ægrum, dicet ſibi compertū eſſe ſanguinem ęgro mitti debere. Si quæras quænam ſint, reſpondebit diſtentionem vaſorum, & ruborem, & grauitatem corporis vniuerſi, & pigritiam ad motiones & tenſiones membrorum, adhęc vlceroſæ laſſitudinis ſenſum, & traductam in otio priorem vitam, ciborum & potus copiā, & ſolitarum excretionum ſuppreſſionem, atque ex hac Syndrome ſiue concurſu venæ ſecandę vtilitatem à ſe obſeruatam eſſe. Talis quidem eſt Empiricorum συνδρομὴ πληθωρικὴ, ad cuius ſimilitudinem alios in aliis morbis concurſus æſtimare potes, vt περιπνευμονικὴν, συναγχικὴν, ἐπιληπτικὴν, & reliquas. Verùm tales συνδρομὰς Gal. ridet, quod tum rariſſimæ, tum longiſſimæ ſint, quodq; non protinus appareant, vt interea dum concurſus omnium ſymptomatum expectatur, mora adhibendi remedii periculum adferat. Faciliùs multò & citiùs qui ratione ſignorum vniuſcuiuſque morbi inuentionem indagat, & communia, & propria cognoſcit. Vbi enim

bra-

brachium ex propria ſede excidiſſe, & in alam prolapſum eſſe animaduerterit, reliqua omnia etiam ſimul intelliget, ut tumorem illic præter naturam eſſe appariturum, deinde ſinuatum in ſuperhumerali locum futurum, capite brachij, quod in alam receſſit, priuatum tū dolore uehementi infeſtandos muſculos, & euenturum ut brachium doleat, ſi admouere id ad coſtas uelit. Itaque non expectato eorum omnium concurſu, ſtatim iudicabit brachium e propria ſede excidiſſe, & ſuperuenientibus Symptomatis remedia comparabit; ut non immeritò talem Empiricorum φωνδρομὴν Galenus reprehendiſſe uideatur.

Synneuroſis, uide *Symphyſis*.

Synocha, hoc eſt, continens febris, eſt cuius uniuerſum tempus una acceſſio eſt, & quæ uel ſemper in eodem uigore conſiſtit, uel minuitur, uel augetur, donec iudicetur; quæcunque enim, per circuitus certos ægritudinis acceſſiones fiunt, ex membrorum diſpoſitionibus ortum habent, quæ ſcilicet membra uel mittunt, uel ſuſcipiunt, uel generant, uel attrahunt ſuperfluitates; ſed quæ circuitum non habent, in his nulla eſt corporis pars, quæ præcipuè ſit læſa; ſed qui in uenis & arteriis omnibus continentur humores, atque ij præſertim, qui in maximis, atque plurimo calore abundantibus uaſis ſunt, aut ob aliam quamuis cauſam, ut in Ephemeris, aut ob putrefactionem feruentes, febrem accendunt, *Synocham* appellatam, quæ à principio uſque ad finem, nullam habet intermiſſionem, ac tam diu perſeuerat, hominemque deurit, donec qui ei cauſam afferunt humores, aut ex toto abſumantur, aut coquantur, aut utrumque patiantur, de differ. febr. is hæc & *Synochus putrida, deurens, ardens*, & *Succenſa* appellatur, 2. de criſ. cap. 6. uide *Continua*, & *Febrem Synochon*,

Kk *Synochus*,

Sy*nochus*,id eſt, *continens febris*, quartum febrium genus numeratur,quod quia ex ſui natura ultra tertium diem extenditur, nec humorem putreſcentem habeat, nec febrilem calorem,vt habitum poſſideat,propterea nec *diaria*, nec *putrida*, nec *hectica*, dici poteſt; ſed vel *diaria plurium dierum*, vel *ſynochus non putrida*, vel *ſynochus concluſa*, meritò appellari poteſt; quam febrem vel conniuentia meatuum, vel recens corporum denſatio & ſtipatio excitat,9. meth.1.

Synodontes, vide *Hiatuli*.

Sy*nonyma*, id eſt, *Vniuoca*, quæ inter ſe communicantia,& in aliquo tertio conuenientia, ab vno factam denominationem habent, 4.acut.23.

Synopſis, id eſt,*Compendium*, lib.de neru diſſ.c.17

Sy*ntaſis*, *diſtentio*,oppoſita eſt laxitati, vtraque & in cute,& in articulis contingens, aut reſiccatis, aut perfrigeratis,aut inflammatis,aut induratis; in cute verò non his tantùm modis,ſed etiam vbi muſculi inter ipsã, quouis modo augeſcunt,tùm maximè ex carnis copia& abundantia,vt & in vtre pleno aqua,& Tympana,quod Gal.in pluribus libris Methodi teſtatur.

Syntaxis,ideſt, mutua compoſitio,& connexio, 1.de vſu part.14.

Syntexis,*Colliquatio*, vide *Febris coliquatiua*.

Synthesis, eſt oſſium inter ſe compoſitio, qualiſcumque ea ſit: eſt enim vniuerſi generis nomen, quam aliis quoque nominibus vocari,tradit Galen. *Syntaxin*, ſcilicet, & *Homiliam*, lib.de oſſib. vbi & σύνταξις diuiditur in duas ſpecies, ἄρθρον καὶ σύμφυσιν. Præterea C.Plinius Secundus, lib.de Medicina, ſcribit σύμθεσιν morborum eſſe, nec periculo, nec facie Phthiſis diſſimilem: inter tam multos Auctores ſolus qui id ſcripſerit.

Synulotica medicamina ſunt, quæ vlceribus cicatricem

cem inducunt, 13 meth. cap. 5. Συμβλωτικὸν φάρμακον idem quod ἐπουλωτικόν.

Syphon, vide *Metrenchyta*.

Syraon, vide *Sapa*.

Syringomata, instrumenta sunt, quæ ad fistulas incidendas sunt comparata, 6. meth. 4.

Syrinx, idest, *Fistula*, tubulus est callosus, angustus, oblongus, interdùm etiam obliquus, os habens cui cicatrix obduci nequit, per quod humor statis temporibus ichorosus, acris excernitur. Porrò fistularũ aliæ *cæcæ* nominantur; quæ osculum in profundo, sinum ad superficiem habent; aliæ, *occultæ*, quæ & os, & sinum obtinent in profundo, lib. finit. Vide *Fistula*.

Syssarcosis, vide *Symphysis*.

Systematica inæqualitas, est congregatio multarum inæqualitatum, & pulsus ex congerie multarum pulsationum inæqualium consurgens, 4. loc. affect. 8. Σύστημα enim *acervum* significat, & *cumulum*. Huius tres habentur differentiæ, διαλείπων, παρεμπίπτων, μύουρος, siue μυουρίζων. Est autem inæqualitas illa, ἡ συστηματικὴ cognitu omnium facillima. Dicitur etiam alio nomine σύστημα.

Systole, est submissio pulsus, 1. de diff. febr. c. 7. (dicitur etiã *Sistole*, & *Diastole*, idest, constrictio, & dilatatio, de motibus thoracis & pulmonis, lib. de vocal. inst. diss. c. 2.) quo motu facultas fuliginosa excrementa expellit, & repurgat, atque ita refrigerium calori natiuo molitur.

Systrophe, *Phyma*, & *Scleria*, hoc est, *Tuberculum durum*, vt exponit Galenus in suo Lexico Hippoc. sed 4. acut. scribit, eam esse, quæ a partibus excitatur intumescentibus.

T

TABES, quæ *Phthisis* Græcè communiter appellatur, est vlceratio pulmonis, vel thoracis, vel fau-

cium, ut & tussicula, & debiles comitentur febres, & corpus uniuersum consumatur, libr. finit. Nominatur etiam *Tabes*, alicuius corporis particulæ præter naturam diminutio, siue ea in prima formatione huiusmodi appareat, siue post; eandemque eiusdem particulæ *atrophiam* uocant, de differ. morb. cap. 9. uide *Ex ægritudine senectus*, & *Phthisis*.

Tabes oculi, quæ & *Rhetidosis* dicitur, est solius imminutæ pupillæ corrugatio, incidentibus aliis super alias rugis, quod spiritus parcior à Cerebro, quàm pro natura deberet, affluat. Differt a *Tabe oculi senum*, quæ est corrugatio corneæ tunicæ, & pupillæ angustia, ab imbecillitate senectæ, tùm ex defectu humoris tenuis quo repletur; tùm ex spiritus supernè affluentis inopia, 10. de usu part. 5. 3. aphor. 16.

Tabida febris, uide *Ex ægritudine senectus*, & *Marasmus*.

Tabidos appellant ueteres Medici, qui morbo tabifico, quem *Phthoen* uocant sunt obnoxij. Tales propriissimè sunt, qui adeò sunt angusto thorace, & restricto, ut à tergo in morem alarum promineant operta scoptula; undè hos etiam *Pterigodes*, id est, *Alatos*, uocant. Præterea, quibus caput facilè impletur, & spiritus organis multas destillationes dimittit, hi facilè tabescunt, com. 1, in 1. de morb. uulg. 18.

Talpa, & *Testudo*, sunt affectus; cutis capitis proprij; quæ nomina recentiores addiderunt, cùm apud Antiquos hi affectus, neque nomen, neque tractationem inuenerint. *Testudo* autem Guidoni, abscessus est magnus, mollis, humoralis, latiore forma in modum testudinis, undè nomen accepit; quæ si in capite nascatur, *Talparia*, uel *talpa* dicitur; in collo, *bocium*; in testiculis, *hernias* interdum autem cum pure, squamis, vel fictitulis reperitur;

ritur; reponitur sub abcessuum genere, & sub melice-ride potiùs, quàm atheromate. *Talpa* verò, cùm albam materiam contineat, ad atheromata potiùs, quàm meliceridem refertur. *Bocium* verò vulgus vocat, mollem & laxum tumorem in exteriore gutturis parte, quam Græci *Bronchocelen*, nostri *herniam gutturis*, & eo affe-ctos, *gutturosos* vocant, Est autem colli tumor grandis, & rotundus inter cutem, & asperam arteriam, in quo, modò caro hebes, modò humor aliquis, melli, adipi, pulti, aquæue similis includitur. Huic similis affectus est, quem Guido vocat *Natam*, seu *Naptam*, quæ est ex-crescentia magna, carnosa, veluti caro natium, vel an-charum, diuersarum quidem formarum, & magnitudi-num, cuiusmodi sunt *Melopepon*, & *Cucurbita*.

Talus, non idem est ac *Malleolus*, sed dicitur os sub malleolis contentum, vndequaque contectum, quòd ne tangere quidem possis, lib. de ossib. cap. 22.

Taraxis, seu *Conturbatio*, est, cùm oculus leuiter ac mediocriter commotus, rubicundior euadit, ac obscu-rè videt, lib. Introd. capit. 15. Paulus definit, esse humi-ditatem & caliditatem oculi, cum rubore præter natu-ram, à causa externa inductam: vt Sole, fumo, puluere, oleo: differt ergo ab *ophthalmia*, quæ causam tantùm in-ternam agnoscit. Paulus lib. 3. c. 22. Ταράττειν, *turbare vehementius commouere* significat. Neque enim eo ver-bo aliquid moderatè, sed supra modum fieri intelligitur, ut Galenus comment. 3. explicauit.

Tardus pulsus, est, cùm longo tempore, arteria disten-ditur, 1. de diff. puls: cap. 7.

Tarsus oculi, est substantia quædam membranea du-rior, ac tensa, qua parte Periostis, siue coniunctiua ocu-li tunica remeare ad corneam incipit, tenuibus pertu-sa foraminibus, ex quibus palpebrarum pili emicant

propter ſuam duritiem, extendens in rectitudinem palpebras, 20. de vſu part. Rufus autem non cartilaginem illam in ambitu palpebrarum ſitam, ſed pilos ex ea naſcentes, ταρσοὺς καὶ βλεφαρίδας ſcribit nuncupari; vide *Cilia*. Ταρσὸς eſt pars pedis, quatuor oſſium ſerie conſtans. Ex his tria carent nomine; quartum κυβοειδὲς dicitur. Illa cum oſſe ſcaphoeide coniunguntur, hoc cum calce articulatur. Differunt inter ſe figura, magnitudine, & ſitu. Verum omnia intus caua ad ambulationis & apprehenſionis firmitatem, foris gibba ad dyſpathiam. Videtur in pede ταρσὸς eſſe, quod eſt καρπὸς in manu, niſi quod τοῦ καρποῦ oſſa ſint octo, τοῦ ταρσοῦ vero; quatuor: ex minoribus namque particulis apprehenſionis organum conſtare debuit; ex grandioribus verò id quod ad ambulandum comparatum eſt. Ταρσὸς etiam dicitur omne quod dilatatum eſt: ex quo vocabulum hoc manauit apud Hippocratem τετάρσωνται, quod ſignificat, dilatata fuerunt, vt ſcribit Galenus in Interpret. lingu.

Taurus dicitur quoq; inter cætera inferior Colis pars vel ſutura in longitudinem eius vergens; vſque ad ſedem porrecta; lib. Introd. cap. 10.

Tela aranea, Vide *Ragoeides*.

Telephia, & *Chironia*, vlcera dicuntur inueterata, & quæ vix curam recipiunt, cicatricemque difficillimè contrahunt; ſic dicta, quod Chirone medicinæ peritiſſimo: ad ſanationem indigeant. Vide *Chironia*.

Telma, eſt ſolidum, & tenſum, durum, ac pilis etiam nudum, pedis veſtigium; lib. de muſc. diſſect. capit. 33. Τέλμα dicitur pars ea pedis, qua terram contingimus, & calcamus.

Temperies, (Græcis κρᾶσις) miſcibilium eſt concentu & harmonia ſ. vel c. ſ. h. ſ. elementi mixto, ad mixti actiones

nes abeundas necessaria, lib. 1. de temper. c. 2 & 3.

Tempora, Κρόταφοι, appellantur partes, ab vtroque sincipitis latere supra aures sitæ, lib. Introd. c. 10.

Tempora morborum tale quid sunt in morbis, quale quid in animalibus sunt differentiæ secundum ætates; neque enim *tempus* simpliciter hoc vocabulo significatur, neque conueniens illud tempus, in quo præsidia etiam vsurpari debent, sed tantùm morborum ætas; quæ temporum vicissitudine immutatur: ut, animal ætatibus, lib. de morb. temp. c. 1.

Temporales musculi, uide *Crotaphitæ*, & *Mādibulariis*.

Temporales suturæ, vide *Lepidoeides*.

Tendones, fines sunt musculorum, quos *Proneruationes*, seu *Aponeuroseis* uocant Anatomici; qui quidem mediis partibus sunt neruosiores, inter se tamen in eo differunt, quòd aliquando minus, uel carnosæ, uel neruosæ substantiæ in se habeant; quando carnis substantia inest amplior, *carnosam proneruationem*; quando parcior, *neruosam* appellant, 2. de art. 5. Dicitur *Tendo*, τένων ἀπὸ τοῦ τείνειν, id est, a *tendendo*, quòd eius actio præcipua intensione seu contractione est: horum enim unusquisque fibris suis uersus musculi caput retractis, partem cui inseritur, eodem contrahit atque euellit.

Tenesmus, est continua & implacabilis desidendi cupiditas, qua tamen nihil, præter cruenta pauca, & mucosa, egeritur; quæ affectio etiam *tentio* & *tensio* appellatur, quoniam in ea fit in recto intestino tentio, cum deiicere uehementer homines expetentes, continuò exsurgunt, 7. aphoris. 27. *Tentio* item aliquando *tractum corporis* significat, lib. finit.

Tenor, apud Hippoc. est idem, quod *neruus intentus*, 1. de placit. 9. & 1. de artic. 47.

Tensio, Vide *Tenesmus*.

Tensiuus dolor, est qui tensionis sensum inducit ægris particu lis, 3. loc. aff. 9. vnde tēsiua lassitudo, quę & phlegmonosa est, 7. de comp. med. loc. c. 1. vide *Dolor tristis*.

Tentigo, vide *Priapismus*.

Tenue intestinum, est tertium in ordine, ieiuno intestino substantia simile: differt autem, quòd neque vacuum reperiatur, neque tot vasis, & inuolucris scateat, 6. de anat. adm. cap. 9 Idem & *Ileon*, & *Inuolucrum* appellatur, lib. de anat. viu.

Tenuia appellantur *medicamēta*, quæ facile in tenues comminui partes possunt; *Leptomeri* Græcè; *Crassa*, quæ contrà, *Parimeri* appellata, 1. simplic. 3.

Tenuis pulsus, vide *Gracilis*.

Terebella, vide *Abaptista*.

Teredo, siue *Teredon*, est caries in osse, 3. method. 1. Τερηδών, est solutio continuitatis in osse ab erosione facta. Causa est humor acutus & acris in osse putrescens, ipsumque exulcerans. Sed initio quidem hoc malum reducitur ad aliud ægritudinis genus, & ossis asperitas potiùs, quam *Caries* nominatur. Maiori autem facto foramine, & quodam veluti sinu vno vel vario apparente, Τερηδὼν dicitur. Dicitur enim quasi τρηδὼν, ἀπὸ τοῦ, τρήματος, inquit Galenus; quod in eo affectu os pertusum sit: nisi forte denominetur à τερηδὼν, quod vermem significat, qui ligna erodit: namque & os quasi à vermibus corrosum videtur. Sunt autem in osse τερηδὼν & σφάκελος idem: quorum vtrumque eodem nomine *Cariem* Latinè dicere possimus.

Teretes lumbrici, sunt palmi longitudine, vel etiam maiore, ad stomachum vsque proserpentes vermes, lib. Introd. cap. 13.

Tergum, νῶτον Græcè, sunt posteriores corporis partes, quæ collo subiacent, E. G. *Scapula*, *Dorsum*, *Spina*,

na, & lumbi, libr. Introd. cap. 10.

Terminthi, vide *Therminthi*.

Terra Argyrite, vide *Argyrite*.

Terra intestina, γηεντερα. Græcè, Lumbrici terrestres sunt, 11. simplic.

Terra medicaminosa, quod aqua irrigata, facilè in lutum soluitur, appellatur; quia verò ea vtimur, velut aliis medicamentis, idcirco nō iniuria *Pharmaticis*, Latinè *medicaminosa* vocatur, nēpè, quia sola est eiusmodi, vt euidētiorem vim medicaminosam possideat, 9. simpl.

Tertiana simpliciter, est tertiana intermittens; contingit enim, hanc ipsam, sine aliqua adiectione *tertianā simpliciter* nominari; quemadmodum, & quotidiana intermittens; *quotidiana simpliciter* appellatur, 2. de diff. feb. c. 7. Earum febrium intermittentium, quæ tertia quoque die accessionem faciunt, quæ quidem breue habent accessionis tempus (quod duodecim horarum æquinoctialium spatio ad summum finitur, 2. de differ. febr. cap. 3.) ac cum rigore inuadunt, & per sudores, & bilis vomitum, & biliosa excrementa finiuntur; his tertianæ exquisitæ nomen impositum est: quibus verò aliquid horum deficit, hæc non *exquisita*, sed *simpliciter tertianæ* appellantur; quod si intermissionem minorem habuerint, accessione videlicet in longius tempus protracta, hæ *tertianæ extensa* vocantur, 2. de diff. febr. c. 8. *Exquisita* verò *tertiana* est, quæ sui ipsius naturam purā, sinceramque seruat, idest, flauam bilem redundantem, & motam, tempus æstiuum, locum calidum & siccum; hominis ætatem, & temperiem similem, 4. aph. 59.

Tertianus circuitus, vide *Quotidianus*.

Testes, testiculi, ὄρχεις, sunt corpora duo glandulosa, alba, mollia, rara, laxa, cauernosa, rotunda, seminis, & generationis principium, quæ quod duo sint, δίδυμοι appel-

appellantur, quos ipsos Galen. 3. de aliment. fac. glandibus annumerauit: Est autem naturale & proprium eorum munus seminis generatio. Itaque eius materiam per vasa spermatica attractam, & per Epididymidem propriam ipsorum tunicam, atque inde per parastatam testi impositum corpus testis alterius quadam effigie permeantem propria facultate alterant, dealbant, concoquunt, verùmque semen efficiunt, vti mammæ, lac, & ossa medullam ex sanguine generant. Pluribus tunicis seu inuolucris integuntur, & primum quidem sua propria, ac intima, & vbique contigua, quæ ἐπιδιδυμὶς dicitur: deinde alia, quam ἐρυθροειδῆ vocant, propterea quòd à suis vasis, & a musculo testium gracili rubescat; testem ipsum, testisque epididymidem totam inuoluente: præterea uerò duabus aliis communibus, quarum vna ὄσχεος, seu *scrotum* dicitur: altera verò δαρτὸς illi subiecta. Cæterum, testes in maribus extra membranam abdominis sunt, & propendent musculis, quos κρεμαστῆρας vocant; mulieribus intùs latent à lateribus vteri, frigidiores, minores, & imperfectiores longè quam marium, 14. de vsu, c. 10. Sic quidem conditi testes in principum partium numero habentur, non quod ad præsentem vitam necessarij sint, sed quod ad vitam natorum serie propagandam, & ad speciem quandam immortalitatis eorum actio sit necessaria. Sunt enim generationis principium: quod a nulla alia parte, sed a se ipsis habent. Nec tamen est in præsenti vita vis eorum tam exigua, & nullius momenti: imo uerò corpus uniuersum ualdè afficiunt, & immutant. Ab his enim in totum corpus vis quædam per venas effertur; quæ quidem in maribus, robusti & masculi habitus, in fœminis uerò, fœmineæ ipsius naturæ causa est. Ea autem vis est σπερματοποιητικὴ, hoc est, seminis generatrix,

neratrix, qua partes solidæ prædite semen generant; quo optime aluntur, & robustissimæ euadunt. Ex eo namq; fit, vt quibus testes frigidiores sint & humidiores, iis corpus uniuersum frigidum, humidum, infirmumque fit, & morbis obnoxium. Nam cum aquosam & tenuem habeant genituram; malè solidæ eorum partes aluntur: quare robustæ esse non possunt, quoniam basis hæ sunt totius corporis & fundamentum, quo infirmo necesse est reliquas corporis partes infirmas esse.

Testudo, uide *Camarion, Fornices*, & *Talpa*.

Tetanos, Rigor, Distentio neruorum, est conuulsio perpetua totius corporis rigidi, & in neutram partem se inclinare queuntis, contractis ad suum principium neruis, & musculis, quibus caput annuit, renuit, circumagitur, æqualiter uidelicet iis antè & retro tensis; Galenus lib. de musc. diss. uide *Distentio*.

Tetrapharmacum medicamentum est, quod ex cera, adipe, resina, pice, æqua omnium portione constat. Aduersus Lycum, c.7. Τετραφάρμακον emplastri nomen est, quod & Βασιλικὸν appellatur. Constat ex quatuor simplicibus medicamentis, unde & nomen habet. Puri mouendo non est aliud melius uel expeditius. Est & τετραφάρμακον Antidoti nomen, quam alio nomine μυστηριον vocarunt. Constat quatuor medicamentis, Gentiana, Aristolochia, Baccis Lauri, & Myrrha, æquali pondere commistis: Valet ad podagræ præcautionem.

Thele, Papilla, mammæ capitulum est, unde infans lac sugit, medium in mamma protuberans, quam ambit circulus quidam subniger, qui φῶς appellatur. Θηλὴ substantia constat ad penem proximè accedente. Est enim neruea illi quodammodo cutis, spongiosam intus substantiam continens, quæ erigi, ac uicissim laxari non minus quam penis potest, Habet autem tenues & conspicuos;

ſpicuos meatus, fibræ prorſus ac nerui modo albicantes, qui venarum ſurculi ſunt, multiplici ſerie per glandulоſam mammarum ſubſtantiam excurrentium, ex quibus lac effunditur.

T*henara*, Θέναρ, propriè vocant prominentes volæ manus partes, a verbo θείνειν, quod eſt *verberare*, vt nonnulli volunt, qui Etymologiis gaudent; quippè cum his prominentibus partibus percutere ſoleamus ea, quę percutimus; alij, non omnes partes prominentes palmæ ita appellari aiunt, ſed ſolas eas, quæ ſub pollicibus extant, 1.de fract.20.

T*herapeutice*, id eſt, medendi methodus, 7.de compoſ. med. per gen.cap.1. quæ & *Curatoria* dicitur.

Theriacam appellarunt Crito, & eum ſecuti, quod viperæ carnes acciperet; Andromachus verò, qui primus illam compoſuit, Neronis fere tempore, Γαλήνην, hoc eſt, *tranquillam*, atque etiam ἱλαρὰν & εὐδίαν, libr. de vſu Theriac. ad Pamph. prope finem.

T*heriωma*, teterrimum vlcus eſt, tùm ex ſe naſcens, tùm alteri ſuperueniens, vt refert Celſus, colore liuidum, nigrum, odore fœdum, multo mucoſo humore repletum, quod inflammatio, febris, prurigo, & dolor comitantur, a quo ſanguis interdum fluit, ſerpit, & excedit illud partes finitimas, atque ob id aliqui *herpetem exedentem* vocant. Aliqui dicunt idem eſſe cum *Carcinomate*, quod Galenus comm. 2. in 6.Epid. dicit in ſolo pulmone generari; alij in quacunque corporis parte carnoſa prouenire idipſum ſtatuunt.

T*hermantica*, calefactoria medicamenta ſunt, quæ, ſuo calore omnem partem calefaciant, lib. de Dynam. in procemio.

T*herminthi* nomen, nigras quaſdam puſtulas in cruribus maximè orientes, ſignificat; a figura, coloris, ma-

magnitudinisque similitudine, quam cum Terminthorum, id est, cicerum fructu habent, deriuatum, comm 3. in 6. de morb. vulg. 37. Τέρμινθος, species est Phymatis, inquit Oribasius, supra quod pustula nigra eminet, qua rupta, inferne similis desquamato apparet; eo autem dissecto, pus inuenitur. Est & τέρμινθος, Terebinthus arboris nomen, cuius folia, & semen, & cortex adstringunt, & ad eadem, ad quæ lentiscus, conueniunt. Excalfacit ordine secundo, & adstrictorium quiddam habet; siccat etiam ordine secundo.

Thlasma, quæ & *Thlasis* dicitur, vide *Rhegma*, & *Vnionis solutio*.

Thlipsis, vide *Epiparoxinestai*.

Thoracem, consueuerunt Medici appellare, totum illud corporis spatium, quod duodecim costis, vtrinque circumscribitur; pertinet anteriore quidem parte ad pectorale os, ac septum transuersum; declinat verò posteriore ad spinam duodecim vertebris circũscriptum lib. de ossib. c. 13. & 6. de vsu par. c. 2.

Thorexin nominare consueuit Hippocrates, vini potionem, 2. aph. 21. Θώρηξις, οἰνοποσία καὶ ἀκρατοποσία, vini meracioris potio est. Phauorinus inquit, θωρήσσειν inebriari dicitur, quod excalfaciat pectus, aut thoracem repleat, aut pugnaces sint ebrii: Inde ἀκροθώραξ dictus, qui vel leuiter, vt interpretatur Erotianus, vel vt quidam exponunt, summè ebrius est.

Thrombos, sanguinis grumus est, seu sanguis concretus, 5. meth. 8. Vide *Grumus*.

Thrombosis, est affectus, in quo lac grumescit in mammis, & in calci formam transit; *grumescentiam lactis* Interpretes nonnulli vocant.

Thymiama, Latinis *Suffumigium*, quod ex moderatè adstringentibus, resiccantibus, ac discutientibus vitiosos

ſos & ſeroſos humores, & corrigentibus humorum malitiam, & contrariam uim habentibus aduerſus putrefactiones, quorum plurima ex aromatum ſylua habentur, conſtat, 8 de comp.med.loc.c.7. θυμίαμα dictum uolunt, quasi θυμῦ ἴαμα, quoniam langueſcens animus ſuffitu eiuſmodi recreetur. Sed non deſunt, qui a Thyo odorifera herba deductum uelint; ut neque qui ἀπὸ τῦ θύειν, hoc eſt, à *ſacrificando*, quoniam odores diis ſuffiebantur. De eo aphoriſmus celebris habetur apud Hipp. ſuffitus aromatum muliebria ducere, & ad pleraque alia utiles eſſe, niſi grauitatem capitis inducerent.

Thymus, aſperæ carnis extuberatio eſt, circa genitalia, ac ſedem oriri ſolita, lib.finit.& 14.meth.13. eſt & tumor p.n. uide *Epulis*. Eſt & *Thymus* idem quod *Glandium*, ſeu *Aden*, ſeu Glandula, uide *Aden*, & *Glandula*. Vel, ut alij, *Thymos* carnoſa eſt excreſcentia, nunc in Glande, nunc in Præputio, nunc in ipſa ſede conſiſtens; ſic dictus, quod Corymbis Thymi ſit ſimilis. *Thymorum* autem alii *mites*, alij *maligni*. *Mites* ſunt exigui, ſcabri, candidi, dolore carentes; *feri* autem, amphores, ſcabriores, liuidi, dolorifici.

Thyroeides, eſt oſſis pubis foramen ab oſtij ſimilitudine, ſic appellatum, 3.de anat.adm.cap.13.

Thyroeides cartilago, vide *Scutiformis*, & *Cricoeides*.

Tibia, eſt tota cruris pars, inter talum genuque, in interiori parte ſita; cuius tibię pars anterior, tenuis, & carnis expers, *ocrea* appellatur, li.de oſſ.c.22. eademq; infra genu *Anticnemion*, 2.de anat adm.c.4 poſterior carnoſa pas, *Sura*, & *Gaſtrocnemion* dicitur, 16.de vſu part.c.8.

Tilmata, ſunt diuiſiones factæ in fibris muſculorum, dum ſcilicet illæ nimis diſtentæ, interdum rumpuntur, 4.de his, quæ in medic.

Titillatio oculorum, vide *Mollities*.

Toma,

Toma, pro *Phlebotomia* vſurpatum legimus, 2.de natur.human.9.

Tomi dentes, τομεῖς, ſiue τομικοὶ, aliàs, *Inciſorij*, dicuntur quatuor primi anteriores, ad cultri ſimilitudinem, ad eos cibos incidendos, qui mollitiem in ſe habent; ſicuti ad dura confringenda, alij vtrinque proximi conſtituuntur; cæteri fere omnes dentes, *molares*, ſiue *maxillares* appellantur, lib. de oſſib. c.4. quos etiam *Mylas*, ideſt, *Molas*, vocant, 11.de vſu part.c 8.

Tonica, ſiue *Tonotica medicamenta*, ſunt, quæ extrinſecus illiniuntur partibus neruoſis, ad robur hiſce conciliandum, 3.meth.cap.12.

Tonicus motus eſt, qui exercetur imprimis à corpore laborante Tetano, duabus contrariis virtutibus oppoſitorum muſculorũ, inter ſe quaſi pugnantibus, 1.de motu muſc.cap.8.

Tonos, *Neruus* nuncupatur, ab ipſis operationibus: vti enim *Neruus* ἀπὸ τοῦ νεύειν, id eſt, à *flectendo*; ita *Tonos*, ἀπὸ τοῦ τείνειν, id eſt, a *tendendo*, deductum eſt, 1.de motu muſc.cap.1. Vide *Neruus*. Vſurpatur etiam τόνος, pro vehementi deſiderio, magnoque conatu, qualis eſſe ſolet per dyſpnœas, & teneſmos; vt docuit Gal. comm.1.in prorrhet.

Tonſillæ, vide *Iſthmus*, *Pariſthmia*, & *Vua*.

Tophus, vide *Callus*.

Topica remedia, id eſt, *localia*, 13. meth.cap.22. quæ loco affecto non prius applicari debent, quam totum prius corpus purgatum ſit, ne his irritato affectu, plus etiam affluat ad membrum læſum, vitioſi ſucci, lib. de remed. par. fac.cap.5.

Torcular, ſiue *Lenos*, eſt locus quidam vacuus, quaſi ciſterna in vertice capitis, in quem meningis duplicationes ſanguinem redundantem deducunt, vnde rurſum

ſum velut ab arce quadam, omnibus ſubiectis partibus sanguinis riui mittuntur, 6. de vſu part. cap. 6. & cap. 9. de anat. ad. c. 1. Ληνόο, nomen eſt profectum primum ab Herophilo, deinde ab Anatomicis vſurpatum.

Tormina, Dyſenteria, propriè non pro *vlceratione inteſtinorum*, vt plerique Medici ſolent, ſed pro *cruenta ex inteſtinis proluuie* ſumit Hipp. vt etiam, quando ex iecoris imbecillitate, cruenta deiiciuntur, affectio talis quoque *torminum* nomine appellatur: id quod & fieri, & dici a Medicis quoque videtur, 4. de art. 4. Fiunt autem *tormina*, & propter morſum vehementem, & propter ſpiritum flatuoſum, qui non habet exitum, ſed in inteſtinorum inuolucris eſt interceptus, & præter naturam detentus, 4. aph. 11. vide *Dyſenteria*.

Torpor, eſt motus & ſenſus difficultas, diminutiòve in toto corpore, & maximè in artubus à frigore, & compreſſione neruoſorum corporum concitata, 1. de cauſ. ſympt cap. 5. Aliquando *torpor* ſignificat ventriculi in concoquendis cibis imbecillitatem, com. 3. in 6. de morb. vulg. 1.

Tortio eſt, cùm articulus quidem eſt illæſus, ſed neruoſæ circa ipſum partes tortæ, & p. n. contractæ ſunt; id quod maximè in iis contingit, quorum in uacuum greſſus dilabitur, 3. de iis quæ in med. 31.

Toxica, hoc eſt, uenena, quæ mortem inferunt, lib. de Dynamid. Τοξικὸν, apud Antiquos, certa quædam ſpecies ueneni fuit teterrimi, nec tamen quid eſſet conſtare adhuc arbitror. Videatur Plin lib. 16. cap. 10.

Trachea, ſunt aſpera medicamenta, quæ ſuffocata loca ulcerant, & exaſperant, libr. de Dynam. in proœmio. Τραχύτης, *aſperitas*, eſt uitioſa conformatio parti cui accidit, inæqualitatem abſumpto humore inducens. Huic contraria affectio λειότης, id eſt, *lauitas*, dicitur,

citur, ſuntque primi generis morbi. qui in formatione conſiſtunt, & a cauſis contrariis proficiſcuntur. Exaſperantur enim quæ prius erant læuia; & læuigantur, quæ prius erant aſpera: illa quidem ab humorum acrimonia, aut medicamentis adſtringentibus reſiccata, (ſunt enim & acria & adſtringentia poteſtate ſicca) hæc verò a pingui & lento humore madentia. Præcipuè verò in oſſibus hoc malum apparet, cùm non rectè a Medicis curantur.

Trachea arteria, vide *Aſpera arteria*.

Trachωma, altera eſt ſpecies ſcabiei internæ palpebrarum, aſpera, dolorem, & grauitatem faciens in oculis; humiditatemque nimiam ingenerans, lib. de ocul. part. 4. capit. 9. Prouenit ſæpè ex mala curatione, affuſis nimium diu collyriis. Nam ſicut in vulneribus aliarum partium illita pinguia carnis excreſcentiam inducunt, ſic etiam in palpebra. Poteſt etiam ob diuturnam defluxionem excitari, ſed non mordacem: humor enim mordax, non palpebram, ſed oculum potius ipſum infeſtat. Hoc vitium ſunt qui δάσυμμα ſiue δασύτητα appellent. Attamen ea diſtinguit Aetius, ſcribens δασύτητα eſſe inæqualitatem quandam palpebræ interioris ſuperficiariam, & cum rubore: τραχύτητα verò; ſiue τράχωμα, eſſe palpebræ internæ inęqualitatem & aſperitatem multò maiorem, adeò vt intra eam emineant veluti Milij grana, aut Erui ſemina cum dolore & grauitate. Malum autem vtrumque oculos habet humidiores. Idem verò, ſi intendatur, magiſque promineat, σύκωσις appellatur, tandem vbi ad extremum peruenit, τύλωσις. Τραχωματικὸν κολλύριον, eſt collyriorum certa ſpecies, tollendis oculorum aſperitatibus efficax. Τραχωματικὸν autem pharmacum dicitur, quod deterget ea quæ adhuc mollia ſunt, nec adhuc chirur-

giam videntur pustulare.

Traductio, est diductio ossis in naturalem, statum reductio, lib. finit.

Tragemata, sunt ea, quę post cœnam, voluptatis inter bibendū excitandæ gratia assumuntur, 1. de ali. fac. 34.

Translatiuus motus, vide *Metalepticus*.

Traspiratio, seu *Perspiratio*, est insensibilis per poros difflatus excrementorum fuliginosorum flatus, 1. de sanit. tuend. cap. 12. vide *Inspiratio*.

Transumptiuus motus, quem *Metalepticum* vocāt, est quo per machinas vtuntur plurimi, tùm architecti, qui Mechanici dicuntur, tùm Medici, qui organici nuncupantur, qualem motum natura musculus conciliauit, quoniam neruorum principio existens, Cerebrum & ratio, ibidem radicata, per neruos, tanquam habenas, musculos laryngis E.G intendit; sic etiam neruus, qui a cerebro proficiscitur, a superiori loco per totum collū fertur deorsum, ad multam vsque thoracis partem, indeq; rursus redit vsque ad laryngem, vbi neruis in laryngis musculos insertis, quasi a manibus quibusdam, singuli musculi deorsum trahuntur, 7. de vsu part. 14.

Traulotes, Latinis *Blæsitas* nominatur, qui hac passione correpti sunt, τραυλοὶ Græcis, *Blæsi* vero Latinis dicuntur, & sunt, qui certas literas Alphabeti exprimere non valent. Affectio autem varia esse potest. Primum quidem breuitas lingue, quæ tamen rarissima est. Deinde eius intemperies humida & mollities. Hæ namq; sunt naturalis balbutiei causæ, a quibus fit, vt lingua priorib. dentibus malè innitatur; breuior quidem propter breuitatem; humidior uerò propter imbecillitatem. Humidiores enim linguæ musculi non possunt firmiter stabiliri, quod est tamen necessarium ad litterarum *r* & *r* pronunciationem. Itaq; eas tanquam *r* & *l* pronuntiant,

pro τραυλὸς dicentes τλαυλὸς. Plurimi quoque balbutiűt ab externa cauſa, vt qui plurimum dicendo, aut tibia canendo, & ex febre vehementem linguæ ſiccitatem contraxerunt. Lingua enim his euadit imbecilla, nec propter ſiccitatem dilatari poteſt. Balbutiunt etiam aliquando ebrij, lingua & cerebro humore nimio perfuſis & prægrauatis. Itaque patet præcipuam ferè balbutiei cauſam ſitam eſſe in ſuperflua humiditate: propterea ſcripſit Hippocr. balbos alui profluuio maximè corripi.

Tremor, vide *Palpitatio*.

Tremor oculorum, idẽ *Mollities*.

Trichiaſis, id eſt, *Pilare malum*, morbus eſt, in quo cũ craſſa vrina, veluti capilli vna exeunt, 4 aph. 76. Siquidem talia quædam corpora in renibus poſſunt concreſcere, & ab humore craſſo, & viſcoſo, vſto e calore, vt docet Gal. Adhæc *Trichiaſis* eſt affectio, in qua pili inutiles, & pungentes palpebris innaſcuntur, 4. de comp. med. loc. c. 8. vide *Phalangoſis*. Prouenit malum hoc ex ſuperflua humiditate, ex qua pili, tanquam herbæ in humida terra luxuriant, vel palpebræ ipſæ reſoluuntur, nimio humore redundantes. Τριχίασις etiam vocatur mammarum dolor, quem pilus aliquando mouet in poculo forte hauſtus. Is autem non ſedatur, donec pilus vel greſſus ſponte exeat, vel cum lacte exugatur. Id mali genus etiam τριχίαν vocant.

Triens, hoc eſt, vnciæ quatuor, 4. de compoſ. med. per loc. cap. 84.

Triglochina, ſiue *Triſcula*, figura eſt, qualis E.G. ineſt quinque membranis cordis, tribus in dextera parte, duabus in ſiniſtra conſiſtentibus, ſimilis figuræ triangulari, & telorum cuſpidibus, 7. de anat. adm. c. 9.

Trigona medicamenta ſunt, ex ſeminibus compoſita

quæ ſicut ad torporem inducendum mitiora, ita in futurum ſunt minùs tuta: quibus omnibus vtiliùs anodyna ſumuntur, 12. method. cap. 1. Τρίγωνος, *Paſtilus*, in medicina olim celebris ad ſiſtendos dolores: eſt enim ſtupefactorius. Sic dictus fuit à figura, quæ fingebatur, non à numero medicamentorum. Conſtat enim quatuor medicamentis; ſemine apij, ſemine hyoſcyami, aniſo, & opio, ſed quorum pondera non ſunt eadem Galeno, Paulo, & Aetio.

Tripſis, vide *Anatripſis*.

Triſmos, ſiue *Tryſmos*, Latinis *Stridor*, eſt conuulſio muſculorum mandibularum, ex qua fit dentium inuita concuſſio, 2. de cauſ. ſympt. cap. 2. Τρισμὸς, ſiue τρυσμὸς, ſonitum edit, ſed tenuem ex inſtrumentorum anguſtia. Ex flatuoſo autem ſpiritu cum exiguo humore efficitur.

Triſulea, vide *Triglochina*.

Tritæophyes (quæ & *Tritæus*) *febris*, eſt tertianæ naturam ſapiens, quæ tertio die exaſperatur, & fermè in integritatem remittitur; ſed ſi qua febris, tertio quoque die exacerbatur, neque per minimum interuallum ita miteſcat, vt in eo febricitans prope ſinceram infebricitatem aſſequi videatur; hanc ſi quis *tritæophyes* nominare velit, forſan & ipſe non ſine ratione in hanc ſententiam deſcendere videbitur, comment. 2. in 6. de morbi vulg. 23.

Tritæus, vide *Tritæophyes*.

Triuus, Græcè Τρίβος, apud Hippocratem ſignificat eam corporis partem, cui ſiue ſtantes, ſiue ambulantes, ſiue ſedentes, ſiue iacentes, innitimur; ut ſtantibus nobis, atque ambulantibus, plantæ pedum; nates, ſedentibus; ſpina tota, ſupinis; cubito, innitentibus cubitus, 2. de his quæ in med. Sic etiam vt author eſt Galen. apud Hippocratem, locus tritus dicitur & calloſus.

Tro-

Trochantera, Latinis *Tuberculum*, magni ossis femoris processum in specie sic vocant, 2. de anat. adm. cap. 6. & lib. de ossib. cap. 21. vide *Femur*.

Trochiscus, vide *Pastilli*.

Trochlea brachij, vide *Bathmides*.

Tromata, Latinis *Ictus*, nominat Hippocrates magnas noxas, ab aliquo extrinsecus, etiam sine vulnere illatas, comm. 5. in 6. de morb. vulg. 12. Vnde Hippocrates τετρωμένον vocat eum, qui quouis modo offensus sit.

Tremos, idest, *tremor*, 2. meth. 2.

Trysmos, vide *Trismos*.

Tuberbula, sunt quædam sponte nascentes, & celerrimè factæ inflammationes, quæ celerrimè in altum attolluntur acumen, & celerrimè suppurantur, & plurima horum in inguinib., & alis, est generatio, quoniam in his partibus multi sunt adenes, qui apti natura sunt ad has superfluitates promptè excipiendas, 2. aph. 26. *Tuberculum* insuper *Phyma* nominat Hippocrat. quod alibi ipse solitus est vocare *Suppurationem*, Græcè *Empyema*, 7. aph. 8. de tumor. cap. 15.

Tumor, vide *Oncos*.

Tunica cordis, sunt corpora tegentia extrinsecùs vtrumque ventriculum cordis, 5. de vsu part. c. 8.

Tunicarum nomine, quidam sola composita operimenta designant; alij autem crassa; alii, nisi composita simul, & crassa extiterint, eis appellationem hanc non tribuunt. Ad eundem autem modum, & de *membranis* litigant; quibusdam enim simplicitas sufficit; aliis autem tenuitas; alii ambobus opus esse arbitrantur, vt ita nominentur; & nisi tenue fuerit simul, & simplex operimentum; id nolunt vocare membranam; At Antiqui certè, *tunicas*,

membranas, *meningas*, præter hæc omnia alia operimenta sic vocãt; quos nos quoq; sequẽtes, a vana quidem in nominibus garrulitate discedemus, 4. de vsu part. c 9.

T*urgere*, verbum est translatum ab animalibus concubitum appetentibus, ad humores: nam sicuti illa stare loco non possunt, quadam titillatione impulsa, eoq; affectu concitata, motu feruntur turbulento; & sic humores plerumque in motu vehementiore, atque transfluxu a partibus ad partes, in morbi principio, mouentes, titillantes, & quiescere non permittentes, cùm & ipsi pariter moueantur, & transfluant, & perenni hac sua latione ægrum molestent, turgere dicuntur. Tales ergo dicuntur *humores turgentes*, qui sunt in motu, latione, & fluxu, 1. aphor. 22.

T*urgidus dolor* est, qui a parte primario affecta, veluti è radice incipiens, celeriter in partes adiacentes transfertur, loc. aff. 2.

T*urgidus pulsus*, vide *Gracilis*.

T*ussis*, est vehementissima quædam afflatio, quâ plurimus simul, celerrimèque foras actus spiritus attrahit, propellitque vna secum suo impetu, quæ vias suas obstruunt, 2. de sympt. caus. 4. Cùm enim externus aer in asperas arterias trahatur, quæ cartilagineæ duræque sunt, nec contrahi circa, id, quod continent, possunt, incitatum hunc excogitauit spiritus exitum, quem vocant *tussim*, quo spiritus sibi ipsi violenter, & cum impetu delatus, vias expurgat, non aliter quam tubos, & fistulas erpurgant harum opifices; 4. de caus. sympt. 3.

T*ussis sicca*, in qua nihil expuitur, 4. aphoris. 54.

T*ylosis*, id est, *callus*; sic autem nuncupatur, cùm in palpebris asperitates ex senectute crassiores, albidiores, & parùm sensiles extiterint, eòque minùs deleri possunt, lib. Introd. cap. 15.

Tym-

Tympanias, qui & *Tympanites*, Hydropis est species; in quo spiritus flatusue crassi, frigidi, totam thoracis superiorem, & inferiorem regionem, tumentes facit, 4. acut. 111. vide *Ascites*.

Tynesmus, qui & *Tinesmus*, & *Tenesmus*, appellatur, est recti intestini vehemens tensio, & assidua deiiciendi cupiditas, paucis admodum sequentibus excrementis, quæ quidem ab initio pituitosa & pinguia, progressu verò temporis, etiam abrasionis specie deiiciuntur, & iis, quæ a supernis descendunt, haudquaquam misceri videntur, 6. loc. affect. 2. *Tinesmus* (alibi dicit Galenus) vlcus est in recto intestino factum, quod quidem infert symptomata Dysenteriæ similia, nixus tamen multò vehementiores, quam sunt dysentericorum, 3, de sympt. caus. cap. 2.

Typhodes febres, idest, Succedentes, vt *Causodes*, Incendentes, sunt, quarum media est *semitertiana*, 1. aph. 12. Τυφώδης πυρετὸς, nomen est febris continuæ & ardentis, non per se quidem natæ & essentialis, vt vocant, sed symptomaticæ, & à iecinoris erysipelate excitatæ. Vbi enim viscus id erysipelate afficitur, febrem inde ortam, τυφώδη Veteres appellarunt, sicut à ventriculi erysipelate λειπυρίαν, & ab eo qui pulmonem infestat, κρυμώδη. Galenus commen. in aph. 42. lib. 7. Vide *Febris typhodes*.

Typhomania, (quæ & *Typhonia*) est Delirus lethargus, vel Lethargicum delyrium, lib. fin *Typhomia* appellatur, commistus affectus ex lethargo, & phrenitide, lib. de Comat. cap. 2. Ego verò, quoties ad finem vsque tum desipientia, tùm Coma persistunt, affectionem hanc ex phrenitide, & lethargo mistam, appello; quidam *Typhomaniam* vocauerunt, 1. prorrh. 1.

Typus, est ordo intentionum, & remissionum; *Pe-*

riodus, siue *circuitus*, est tempus intensionum, ac remissionum in morbis factum, lib. de Typis, cap. 2. siue, est formula quædam accessionis, cùm vel subsequitur, vel anticipat. Definitur quoque, quod sit reditus ab eodem, ad idem, 1. cris. 3.

Tyria, apud Arabes, & barbaram sectantes medicinam, idem est, ac *Ophiasis*; *Tyri* enim voce, *omnes serpentes*, & potissimùm *Viperas* intelligunt.

V

VAcuatio, Græce Κένωσις, vide *Purgatio*.

Vacuus pulsus est, qui arteriæ eleuationem facit bullosam, vt digitorum impressioni egressus, per vacua occurrat, 1. de diff. puls. cap. 6.

Vagina, vide *Membrana dura*.

Vaginalis tunica, vide *Elytroeides*.

Valga, appellantur crura, in exteriorem partem vergentia; quæ verò in interiorem, *vara*, & *manca*, 3. de his, quæ in med. 31.

Vapor, humor est extenuatus, qui pluribus est in spiramentorum raritate, corporis mollitie, substantiæ fusione, 1. simpl 8.

Varices, siue *Cirsos*, venas omnes dilatatas antiqui appellabant, lib. de tum. 16. *Varices*, sunt venæ latiores in coxis, testiculis, & cruribus, quæ ex crasso, & melancholico sanguine turgent, adeò ut pellente natura, ad partes ignobiliores, humores crassos, & melancholicos, dictarum passionum generatio sequitur. 6. aph. 21.

Variciformis flexus, vide *Flexus variciformis*.

Varicosus assistens, vide *Genitalis*, *Glandulosi assistentes*, & *Meatus genitalis*.

Varicosus Meatus, vide *Genitalis*.

Varus, exiguus durusque tumor est, in faciei cute obortus, Græcè *Ionthos*, qui differt à ficosis tumoribus in

mento

mento prouenientibus, non ſolum quod ex craſſo humore conſiſtat, verùm etiam quod participet tenui quadam ſanie, ratione cuius facile vlceratur, non rectè, atq; ex arte curatus, lib. de remed. par. fac. cap. 11. uide *Ionthos*, & *Ficoſus tumor*.

Vaſa deferentia, vide *Glanduloſi aſſiſtentes*.

Vaſa ſpermatica, Seminaria, quæ vulgò *Præparantia* appellantur, vide *Glanduloſi aſſiſtentes*.

Vehemens pulſus (ſiue *validus* & *fortis*) eſt, qui violenter tactum impellit, & quaſi ferit: *remiſſus*, ſiue *languidus*, qui debiliter, de pulſ. ad Tyron. c. 3. & lib. 3. de diff. pulſ. cap. 5.

Vehementia morbi, eſt ea, quam *magnitudinem* vocant, & *mos morbi*, quem *modum*, ſiue *naturam morbi* appellant, 1. criſ. 3.

Vellicationes, ſeu *diſcrepationes*, iunioribus Medicis appellantur *conuulſiones*, quæ in *fibris muſculorum* contingunt, dum nimis intentæ, interdum rumpuntur, 3. de his, quæ in med. 30.

Vena, φλέψ, eſt vas ſpermaticum, vna conſtans tunica, fibris triplicibus contextum, ſanguini deferendo deſtinatum: *vena* etiam nomine, *arterias* comprehenderunt Veteres: quo ſenſu Plato in Timæo, venas à corde oriri aſſerit, vt teſtatur Galen. 6. de Placit. vide *Arteria*. Prodit autem vena omnis ab hepate, quę modò verè & ſimpliciter vena dicitur. Nam ſi quis contendat venam arterioſam à dextro cordis ventre naſci, vt certum id eſt, ſic ea non ſimpliciter Vena dicitur. In vniuerſum autem duæ ab hepate oriuntur; vna, à ſima eius parte; altera, a gibba. Quæ ex ſima oritur, variis nominibus appellatur, μεγάλη, ἡ ἐπὶ τὰ πύλας, μεγάλη ἐπὶ πύλας, & στελεχιαία, quod ſit aliarum velut quidam truncus: Vulgò *Vena porta* dicitur. Hæc in ſima parte he-

patis

patis quinq; interdum pluribus|paucioribusve radicibus actis, & postea in vnum truncum coalescentibus, iecinoris portis vna, amplaque egreditur: paulòque postea in duos maiores ramos diuiditur, quorum vnus lienem petit, alter fertur in mesenterium, vterque in quamplurimos ramos diuisus. Quæ autem à gibba parte iecinoris proficiscitur, pluribus similiter nominibus vocata est ab ipso Gal μεγίστη, κοίλη, ἡπατῖτις. Ea venarium omnium capacissima est, sparsisque aliquot radicibus intra iecoris parte gibbâ similes Venæ portæ radices spectatibus, & propemodū tangentibus, mox seu truncus vnus emergit, nec multò post in ramos duos scinditur, quorū vnus in superiores, alter in inferiores partes fertur.

Vena arteriosa, Vide *Arteria venosa*.

Vena axillaris, vide *Axillaris vena*.

Vena azygos Græcè, *Coniugio carens* Latinè, vulgò *Vena sine pari*, ea est, quæ in quibusdam animantibus iuxta cor adnascitur; in quibusdam vero vt in hominibus, ex ea emergit parte, qua cordis aurem dextram Vena caua tangit: Hinc, si quidem emergens, humiliùs, depressiùsque per cor defertur, atque in spinam contorquetur, 1.acut.16.

Vena Basilica, Vide *Axillaris*.

Vena capillaris, vide *Apanthismos*.

Vena capitis, Vide *Humeraria*.

Vena caua, Vide *Caua vena*.

Vena cephalica, Vide *Cephalica vena*.

Vena communis, Vide *Communis vena*, & *Media vena*.

Vena coniugio carens, Vide *Vena azygos*.

Vena coronalis, siue *Stephaniaa*, Vide *Vena Peristephaniaa*.

Vena crassa, Vide *Crassa vena*.

Vena cubiti externa, Vide *Humeraria*.

Vena

Vena cubiti interna, Vide *Axillaris*.

Venæ emulgentes, Vide *Emulgentes venæ*.

Venæ & Arteriæ vmbilicales sunt, quæ vteri acetabulis adhærescunt, quibus fœtus in vtero alligatur, & per quas alimentum trahit, 1. de semin.

Venæ guidez, Vide *Apoplecticæ*.

Venæ hæmorrhhoidales, Vide *Hæmorrhagiâ*.

Venæ iugulares, Vide *Apoplecticæ*.

Venæ mesaraicæ, Vide *Mesenterium*.

Vena funis brachij, Vide *Funis brachij*.

Vena hepatica, Vide *Axillaris*.

Vena humeralis, Vide *Humeraria*.

Vena iecoraria, Vide *Caua vena*.

Vena ischiadica, Vide *Ischiadica vena*.

Vena lata, & *magna* dicitur *Vena humeralis*, 1. de art. 53. licet comuniter Medici, & Anatomici, *magnam* vocant *Venam portã*, sicut *Cauam mixtam* appellant.

Vena manifesta, Vide *Manifesta vena*.

Vena media, Vide *Communis*.

Vena nigra, Vide *Media cubiti vena*.

Vena Peristephaniaa (Latinis *Coronaria*) est, quæ cor ipsum coronat, principiumque sui ortus extra membranas habet, 6. de vsu par. cap. 24.

Vena Poplitis, est ramus medius Venæ cauæ, qui deorsum ad Poplitem fertur, vbi vulgò *Vena poplitis* dicitur, & per profundum Suræ procedens, non modicam in musculos eius ramorum sobolem spargit, atque ob id hæc vena *communis*, seu *media*, dicitur, quemadmodum etiam in manu, lib. de diss. ven.

Vena port a, Vide *Caua vena*.

Vena purpurea, vide *Communis vena*, & *Media vena*.

Vena saluatella, vide *Saluatella vena*.

Vena saphena, vide *Saphena vena*.

Vena sine pari, vide *vena azygos*.

Vena splenica, vide *Splenica vena*.

Veneticos oculos appellant eos, qui suffusione affecti sunt; fiunt autem *Venetici oculi* duobus modis, vel propter aquam, si nimium fuerit coagulata; vel propter siccitatem, quam patitur crystallinus humor, lib. de ocul. part. 4. c. 12.

Ventralis dispositio, vide *Cœliaca*.

Ventrem superiorem, Veteres appellant *Thoracem*; alimenti autem receptaculum, siue abdomen, omneque id, quod à septo transuerso est, *ventrem inferiorem*. Interdum autem *ventrem superiorem* nominabant, in quẽ cibi assumuntur, quæ ab eo sunt omnia, *ventrem inferiorem*; Interdum quoque sola sic nominant, *crassiora intestina*. Denique sunt, qui Colon duntaxat, *ventrem inferiorem* vocant, 4. acut. 112. 7. aph. 38.

Ventriculus est, in quem primò animalia cibum pertrahunt, 6. de anat. adm. cap. 2. Aliquando *ventriculi os superius* per abusionem, pro *stomacho* sumitur, lib. de cur. rat. per sang. cap. 1.

Vermiculans pulsus est, cùm species nobis tangentibus exhibetur quasi perreptantis arteriam vermis, vndarum in modum insurgentis; idem ille paruus est languidus, & creber. Sin autem non paruitati, sed magnitudini sit adiunctus, dicitur *vndosus*; si ad extremam deueniat remissionem, crebritatem, & paruitatem, *formicans* dicitur, de Puls. ad Tyronem, cap. 8. & 1. de diff. puls. 26. & 27.

Vermiformis excrescentia, siue *Epiphysis*, vide *Vermis Cerebri*.

Vermis cerebri, est obstaculum quoddam, quod habet pars ea, quæ a medio Cerebri ventriculo, ad posteriorem itur, cuius forma est sicut pinea, lib. de ocul. par. 2. cap. 2.

cap.2. Quin particula quæ iam Cerebri incumbit meatui, qui est à Cerebro ad Cerebellum, quæ circumscriptionem obtinet figura vermi similem, in lignis enascenti: Hinc etiam Anatomici *excrescentiam & processum vermiformem*, corpus hoc, quod totum meatum contegit, vocant, 9. de anat. adm. 5. dicitur & *vermiformis epiphycantes*, 9. de anat. adm. c. 5. ac *vermiformis epiphysis*, 8. de vsu part. c. 14.

Vernaculus morbus, vide *Communis*, *Endemus*, & *Epidemius*.

Verricularis, vide *Amphiblestroeides*.

Verrucosa, vide *Dura vlcera*.

Vertebra, vide *Dorsum*.

Vertex, *Apex*, aut *Mucro cordis*, est inferior visceris terminus, figura turbinatus, qui infernæ pectoris ossis regioni cohæreſcit, vbi etiam mucronata cartilago constituitur, 7. de anat. adm. c. 3.

Vertex capitis, (Græcè κορυφὴ) in media capitis regione sinciput superante, est collocatus: vnde velut à centro circulus, capillorum prouentus, incipere videtur, lib. Introd. c. 10. Sunt qui eo nomine intelligant capitis partem inter sinciput & occiput mediam & summam: Ea στεφάνη propriè dicitur. Sunt verò qui partem eam capitis interpretentur, in qua capilli alii ad dextram, alii ad sinistram inuertuntur, vt non sit aliud κορυφὴ, quam linea illa, quæ capillos in duas partes distinguit. Vnde & δικόρυφοι, idest, *Bivertices*, dicuntur, non ii quidem, quibus os summum capitis geminum sit, sed illa potiùs linea discrimenque capillorum Rufus κορυφὴν definit id quod in medio est, per quod maximè voluuntur capilli. Id quod etiam secuti Latini, *verticem* dixerunt, à *vertendo*, nimirum propter flexum capillorum, quod illic velut in gyrum ii vertātur: Quam etiam

ob causa quidam ex Græcis, ἐλιγμὸν, & πόλον ἀπὸ τοῦ πολεῖν, hoc est, a *vertendo*, eandem partem appellarunt.

Vertigo, est affectio, qua caput absque externis caussis in gyrum circumagi videtur, 4. acut. 42. vide *Scotodinos*.

Vesica fellis, vide *Cystis Choledocos*.

Vestigium, vocatur inferior pars pedis, 2. de fractur. cap. 10.

Veternus, est grauis sopor, de caus. morb. cap 3. siue ignauia & stoliditas cum somnolentia, 1. prorrhet. 31. & 2. aph. 3. Dicitur autem *Veternus*, quasi *veteranus morbus*, qui *Lethargus* vocatur, in quo ægri veteranorum, idest, senum more, inexpergiscibili somno detinentur. Terentius in Eunucho.

Vibratio, siue *Agitatio*, est violentus totius corporis huiusque partium motus, vt conquiescere non liceat, etiamsi strenuè admodum renitaris; differens à *Tremore*, qui, nisi partem mouere velis, non accidet, lib. de trem. palp. c. 6.

Vibratus pulsus, (Græcè κλονώδης,) vide *Conuulsiuus*. Hic pulsus perpetuò durus est, & propter duritiem vehemens. Fit autem cùm valida est facultas, instrumentum durum, & vrgens vsus, quorum vnum si absit, *vibratus* fieri non potest. Galen.

Victum appello, non hunc tantùm, qui cibo, & potione constat, verùm etiam, qui omnibus aliis, vt otio, exercitatione, balneo, venere, somno, vigilijs, & omnibus, quæ quouis modo fiunt in humanis corporibus, ipsamq; adeò viuendi rationem, com. 3. in 3. de morb. vulg. 9.

Villi, vide *Fibra*.

Vinacia, sunt solidæ vuarum reliquiæ, cùm in torcular lari succus ipsarum omnis expressus fuerit, 2. de alim. facult 9.

Vinum

Vinum aparachyton, id est, originale, cui marina aqua non est addita, 4. de comp. med. loc. c. 7. cui propriè opponitur *vinum tethalassomenon*, 3. acut. 2. Ἀπαράχυτος οἶνος, dictum vinum est ad eius laudem à mercatoribus, quasi purum & sincerum, nec adulteratum aqua marinæ mistura, tanquam per se satis firmum & generosum. Neque enim nobilibus vinis misceri solet aqua marina, sed imbecillioribus, quæ θαλάσσια & τεθαλασσώμενα ob id dicebãtur, vt eo quasi fuco adulterata, calidiora, & acriora viderentur, tum vt faciliùs a mercatoribus conueherentur, & longæ viæ incommoda perferrent, atque etiam diutiùs seruari possent. Sed temperandi ratio varia fuit, vt docet Dioscorides. Alii, inquit, statim cùm decerptæ sunt vuæ, aquam maris admiscent. Alij, in area vuas Sole siccant, quibus calcatis, marinam adijciunt. Alii, passas, prius vuas, in doliis marina aqua macerant, mox calcatas exprimunt: quod tamen magis passi generibus adscribitur. Omnia eiusmodi vina siccant, sitimque inducunt, pro modo aquæ marinæ admistæ stomacho aduersantur, neruos infestant, aluo tamen apta esse, Dioscorides prodidit. Fuerunt huius generis, vt idem ait, vina Coa & Claromenia, quæ propter plurimæ aquæ marinæ mistionem facile corrumpuntur, flatus mouent, aluum turbant, & neruis officiunt. Splenicis quidam Veteres exhibuerunt. Dioscor. lib. 5. meminit etiam vinorum ἀπαραχύτων, quæ admistam sapam recipiant: quæ quidem reuera ἀπαράχυτα sunt, id est, aquæ marinæ expertia, sed tamen alio liquore adulterata, sapa scilicet immista.

Vinum vinosum, vide *Hydatodes*, & *Oenodes*.

Virtus naturalis, vide *Virtutes*.

Virtus ratiocinatrix, vide *Virtutes*.

Virtus vitalis, vide *Virtutes*.

Virtutes

Virtutes, (quas *facultates* Medici vocant, Plato *animas*) sunt tres illæ, quæ toti corpori, ex principiis, suo veluti fonte distributæ, animal gubernant. Prima, *naturalis, altrix, appetitrix, alterans, & concoquens* appellatur, 2. progn. 26. ad nutriendum animal necessaria, stirpibus communis, quæ Iecur veluti pro fonte habet; canales verò, ab hoc in totum corpus sparsos, obtinet ipsas venas. Altera, *facultas*, seu *anima vitalis*, & *animosa* appellatur *virtus*, quæ non modò vt stirpibus, aut vita præditis, sed etiam vt animalibus, anima est insita, sedem habens in corde, cuius canales arteriæ sunt. Posterior, *Ratiocinatrix*, in Cerebro domicilium habens, voluntariis actionibus, vna cum sensibus præsidens, cuius canales sunt nerui, sensum motumque in totum animal deferentes, 9. meth. 10.

Vitalis motus, vide *Motuum species*.

Vitellina bilis, quę & *Lutea* dicitur, vide *Bilis pallida*.

Vitiliginum, quas *Alphos* vocant, *generatio similis* est generis, cum eo affectu, quem *Leuce*, siue *albam vitiliginem*, Arabes, *Albaras* appellant, non tamen sub iis tota caro vitiatur, vt in *Leuce*, sed in summo corpore, veluti squamæ quæpiam, *Vitiligines* infiguntur; albæ quidem, ex pituitoso; nigræ, ex melancholico succo exortæ, 3. de sympt. caus. c. 2. In *Vitiligine* autem alba fit nutrimenti appositio, non assimilatio, 1. de anat. fac. c. 11. ἀλφὸς est vitiosa macula & fœda in corporis cute apparens, & ex malo corporis habitu excitata, sed sine manifesta cutis, asperitate, sine squamis, sine exulceratione. His enim notis psora, lichene; & lepra, cæterisque; huius notæ tumoribus distinguitur. Dicitur ex eo quod colorem cutis immutet. Immutare enim apud Veteres ἀλφαίνειν dicebatur. Est autem ἀλφὸς non totius quidem carnis affectio, sicut Cancer, & Elephas, sed

summæ

summæ modo carnis cutisque ab improbo sanguine, alias pituitoso, alias autem melancholico proueniens qui cum probe adhæreat affectæ parti, non tamen assimilari potest. Eius tres species sunt, ἀλφὸς, μέλας, λεύκη. Vtrum autem aliquod horum sanabile sit, an non sit, experimento facili colligitur. Incidi enim cutis debet, aut acu pungi. Si sanguis exit, quod ferè fit in duobus prioribus, remedio locus est: si humor albidus, sanari non potest.

Vitreus humor, à Praxagora appellatur *vitrea pituita*, pituitæ species est frigidissima; quippe vitro fuso, tùm colore, tùm substantia haud absimilis, 2 loc. affect.

Vitreus oculi humor, vide *Hyeloeides*, & *Crystallinus*.

Vlcera dura, vide *Ochthode*, & *Dura vlcera*.

Vlceratio oculi, est ruptio circa corneam tunicam, quæ vel ex ictu, vel ex phlegmone oritur, lib. finit.

Vlcus, quod Græci *Elcos*, vide *vnionis solutio*.

Vlcus depascens, vide *Phagadenas*.

Vlna, vide *Cubitus*.

Vlomelia, idest, *solimembria*, est totius corporis, ex membris compago, 1. de vsu par. 8.

Vmbilicus, nihil aliud est, quam multitudo magnorum vasorum, quæ ex multis paruis venis, & arteriis, & propaginibus earundem per totum Chorion dispersis, conflata eo loco vnitur, per quæ ipsissima vasa, & sanguis, & spiritus, ad fætum deriuatur, in medio vrinaculum habentium, lib. de diss. vulu. cap. 10.

Vncia, habet drachmas octo, quæ drach. etiam *Holce* dicuntur; Drachma habet siliquas duodeuiginti, alii dicunt scrupulos tres: scrupulus, siue scruptulus, habet obolos duos, (hodie gr. xx.) obolus siliquas tres, lib. de pond. & mens. cap. 3.

Vndosus pulsus, vide *Vermiculans*.

V*nguis*, siue *Vngula*, vide *Pterigium*.

V*nio*, vide *Prosthesis*.

Vnionis solutio, siue *Continuitatis solutio*, est morbus, in quo partes, quæ secundum naturam vnionem acceperunt, inter se soluuntur, lib. de constit. art. cap. 6. quæ quidem vnionis solutio, si in osse fiat, dicitur *Fractura*, seu *Catagma*; in neruosis musculorum partibus ex distentione, *ruptura*; in febris, *Conuulsio*, seu *Spasma*; in carne ex vulnere, *Incisio*, ex aliquo acuto, *Punctura*, seu *Punctio*, ex aliquo graui. *Contusio*; ex erosione in osse, *Teredo*, in carnosis partibus, *Vlcus*; in instrumentalibus & ligamentis, *Auulsio*, siue *Apospasma*, ibidem; in vasis musculisque, ex violento ictu, vel graui casu, vel alio quopiam valente motu excitata, *Rhegma*, & *Thlasma*; cum contusione & ruptione, *Ecchymosis*, 4. meth. 1. ab aliquo acuto accursante, atque abscindente, *Incisio*, *dissectio*, & *Sedes*, l. de caus. morb. c. 11.

Vniuersalis morbus, vide *Communis*.

Vniuoca, Vide *Æquiuoca*.

Vocis organa voco, per quæ spiritus redditus vocem efficit; hæc sunt aspera arteria, guttur, fauces, veluti spiritus plectrum, per ipsas transeuntis; nam hæc vocis instrumentum sunt, vt locutionis, lingua.

Vola manus, nominatur supina pars manus, iuxta pollicem assurgens, Græcè θέναρ, cui pars opposita, *Hypothenar*, & *Subuola* vocatur, 1. de usu part. cap. 17.

Voluntarius motus, vide *Motuum species*.

Voluulosa, *Stomachi subuersio*, vide *Subuersio*.

Voluulus, vide *Chordapsus*, & *Ileos*.

Vomica, vide Fistula, & *Sinus*.

V*omitus*, & *Nausea*, expultricis facultatis ventriculi deprauati motus sunt, ad ea, quæ huius in cauitate con-

tinentur,

tinentur, noxia quàm citissimè per stomachum vacuanda; Nec idem est vomentibus & singultientibus motus, quippe in vomitionibus ea, quæ in capacitate sunt ventris, reijciuntur; in singultu, quæ in ventriculi sunt substantia, & fibrosis nexibus simili scilicet cum affectu, tùm motu, qualis est iis, qui ex intemperie tussiunt, omnibus nimirum ventriculi partibus, quod sibi molestum est, expellentibus, 3. de sympt. caus. cap. 2.

Vrachos, appellatur meatus, & ligamentum, quod infantis vmbilico inseritur, ex quo etiam ille enascitur, & suspensus est, qui ipse meatus mutuo congressu quinque vasorum vmbilicalium absoluitur; nam a venis, quæ secundas implent, binæ prodeunt venæ, ab arteriis ibidem sitis, itidem binæ arteriæ, & a neruis vnus neruus, qui complicati mutuo, vmbilicum absoluunt, lib. Introd. cap. 11. vide *Vmbilicus*, & *Vrinaculum*.

Οὐραχὸς, siue ὑραχὸς, allantoeides tunicæ est initium, perforaturque satis lento & euidenti meatu ad fundum vesicæ ipsius fœtus, sic vt allantoeides cum vesica τῷ ὑραχῷ, qui medius inter vtramque est, coniungatur. Per eum vrina fœtus defertur in allantoeidis cauitatem longam, angustam, rotundam, quæ in ipsius fines magis effunditur, ne amnion, chorion, vterum, ipsumque fœtum premat. Neque enim vrinam retineri intra vesicam expediebat, neque per vesicæ ceruicem reddi, ne fœtui circumfusa, eius cutem exulceraret.

Vranicus, id est, *paruum cœlum*, quod Latinè *palatum* dicitur, pars est oris superior, a cœli similitudine nomen accipiens, lib. finit. quod in cœli modum cameratum sit Dicitur etiam ὑρανὸς.

Vrentia, vide *Caustica*.

Vreteres, sunt meatus quidam oblongi, & fortes,

Pori vrinarij dicti, qui renes vesicæ committunt, ducentes per colatoria, vrinas à sanguine segregatas, ad vesicam, 5. vsu part. 5. Qui vrinarij meatus, nec *arteriæ* sunt, cùm nec pulsent, nec duplici constent tunica; neq; *venæ*, quia sanguinem in se nullum continent, nec similem omninò uenæ habent tunicam; a neruis cutem plùs distant, quam à iam dictis, 1. natura. fac. c. 6. Ουρητῆρες & οὐρητικοὶ πόροι dicuntur Græce. Habetur autem vtrinq; unus, qui constans tunica tenui, sed densa, & fibris tantùm obliquis texta, à renis sinu per eius siman partem super lumbos fertur, ubi alteram à prritonæo tunicam venulis & arteriis intertextam mutuatur; tandem vero inter vesicæ tunicas spatio breui interlapsus, paulò supra vesicæ os in ipsius capacitatem erumpit. Ad ipsum autem foramen membranulæ geminæ ex vesicæ corpore propendent, veluti pcocessus quidam, quæ vrina in vesicam ab vretere delabente cedunt & aperiuntur, eædemque, vbi vesica plena est, vrinam in vretera regeri & remeare prohibent.

Vrethra, siue *Vrithra*, est meatus pinis, vrinæ reddendæ accommodatus, quem & *fistulam vrinariam* appellant, 4. aph 82 Oritur à ceruice vesicæ, 1. loc. aff. 1. vide *Fistula vrinaria*.

Vretica, vide *Diuretica*.

Vrina, quam Græci οὖρον vocant, est excrementum tenue, & aquosum sanguinis, 5. vsu part. 5. vide *Lotium*.

Vrina optima, cuius sedimentum album, & læue, & æquale extiterit omni tempore, usque dum iudicatus fuerit morbus, lib. de atra bile, cap. 8.

Vrinaculum, quod Græci οὐραχὸν vocant, est & dicitur illud, quod ex venis duabus, totidemque arteriis, & vno neruo simul in χορίῳ, siue muliebribus iecis, quan-

quandam quasi caudam conficit: hoc meatu, qui à suprema fœtus vesicæ fundij regione, per vmbilicum in cauitatem pertinet, quæ inter secundum, & tertium consistit inuolucrum, lotium in alantoeidem tunicam deriuatur. Hunc solers natura excogitauit atque fabrefecit, vt fętus vrinam, longiùs à corpore summoueret ipsius, & ne per vesicæ ceruicem vrina reddita, admotaque teneræ cuti, ipsam sua exulceraret acrimonia. Apud Hippocratem lib. περὶ καρδίας, ita legitur: Οὐδὲ τῆς καρδίης νέμεται τὴν ἐσχατιὴν, ἀλλ' ἐγκαταλείπει τὸ οὐραχὸν καὶ στερεόν ἐστιν vbi pro *mucrone cordis* sumitur. Vel breuiùs: *Vrinaculum* est meatus, qui ex fundo vesicæ exortus, lotium in tunicam allontoeidem prægnantis mulieris deriuat; quæ ita similitudine figuræ, quam habet cum intestinis, appellatur, 15. de vsu par. cap. 15, vide *Vrachos*, & *Vmbilicus*.

Vrinarij, vide *vretes*.

Vrinarius meatus, Græce οὐραχὸς, οὐρήθρα, vide *vreteres*.

Vrinæ difficultas, & *suppressio*, vide *Ischuria*.

Vrinæ profluuium, vide *Diabetes*.

Vrinæ stillicidium, vide *Ischuria*, 3. aphor. 16.

Vrinæ substantia, vide *Consistentia*.

Vron, vide *vrina*.

Vteraria, vide *Hysterica*.

Vteri suffocatio, est respirationis ob vterum præter naturam affectum ablatio, quæ & *Apnœa* vocatur: eandemque *Vterinam suffocationem*, & *strangulationem* appellant, 5. aph. 35. denique & *Hystericum morbum*, 4. de caus. puls. 22.

Vteri Rheuma, vide *Menses*.

Vterus, Μήτρα, *Vulua*, & *Matrix* appellatur, est ea corporis pars, quæ mulieribus ad concipiendum & pariendum, à natura est concessa, 6. loc. affect. 5. Ma-

gnitudo mediocris vteri longa, ut plurimum est vndecim digitos, à fundo ad pudendum. Ad illa autem præcipue cornibus extenditur. Distinguitur autem vterus sinu duplici, quem κόλπον appellant, dextro & sinistro per illam tunicæ proprię in medio glutinationem sutura quidam, qualis scroto inest, obscuriore tamen foris designatam. Vteri os in uirginibus & utero gerentiaus, & sterilibus, & parere cessantibus est glandi uirili persimile: parturientibus uerò, & recens enixis adeò extenditur & patet, ut nihil eius supersit, sed cauitas una prope æqualis à fundo uteri ad pudendum appareat. Id os à conceptu multum contrahitur, teste Hippocrate, mediocriter autem aperitur, dum semen recipit, aut ipsum excernit, uel menses: idem os epiploon inter uesicam, & uterum illapsum in ualde obesis comprimit, & conceptum impedit, ut scribit Hippocrates. Vteri collum est corpus musculosum carne dura & cartilaginosa constans, in annos semper magis durum & cartilaginosum euadens, ita ut vetulis iam sit simile summitati asperæ arteriæ, vt rectè comparauit Herophil. Colli autem uteri os, *Cunnus* Latinè dicitur.

Vtricularij, uide *Hyderici*, & *Ascites*.

Vua, uide *Gargareon*, *Staphyle*.

Vua, Paristmia, & Tonsillæ, nihil aliud sunt quàm inflammationes: *Vua* quidem Gargareonis; *Tonsillæ* uerò adenum eorum, qui in principio faucium inter se oppositi sunt, quemadmodum *Paristhmia*, corporum eorum, quæ in faucibus sunt. Videtur autem Hippoc. non omnem Gargareonis inflammationem *Vuam* nominare, sed vnam solam speciem, qua Gargareonis terminus similis acino uuæ est, lib. de tumor. cap. 17. uide *Staphyle, & Gargareon*.

Vuæ vinosæ, quæ nullum uehementem qualitatem habent, 2. de aliment. fac cap. 9.

Vuea oculi tunica, uide *Rhagoeides*, & *Cærulea*.

Vuiformis, uide *Rhagoeides*, & *Cærulea*.

Vulgaris morbus, uide *Communis morbus*.

Vulsio (aut potiùs *Diuulsio*) est, cùm fibræ musculorum nimis distentæ rumpuntur; alias *Discerptio* appellatur, 4. de iis, quæ in med. 30.

Vulua, uide *Hystera*, & *vterus*.

Vuula, uide *Staphyle*.

X

XErophthalmia, ξηροφθαλμία, id est, *arida lippitudo*, dicitur, cùm anguli oculi ulcera, & aspritudinem, pruritumque contraxerunt, palpebræ insuper rubent, & lachryma salsa, & nitrosa ab oculis profluit, lib. Intr. cap. 15. uide *Sclerophthalmia*.

Xerote, ξηρότης, siccitas una est ex quatuor primis qualitatibus. Eam autem quadruplicem in nobis accidere, Galenus annotauit lib. 7. meth. quarum prima est, quæ in exilibus uenis & arteriis cuiusque particulæ propriis consistit, quæ prouenit ex sanguinis penuria. Secunda est, cùm propria humiditas, unde partes nutriuntur, omnino est assumpta. Continentur ea in omnibus animalis partbius, ceu ros quidam per eas sparsus. Est præterea siccitas utique quum ea quorum substantia ex humore concreto constat, sicut caro & adeps, sunt liquata. Quarta est prorsus insanabilis, si consummata fuerit; est autem prorsus consummata, ubi solida similarium partium substantia reddita est siccior. Quippe quod senium est in morbis, id sicca intemperies est in ægris. Porrò eiusmodi siccitates proueniunt ex

diuturnis euacuationibus, quæ uel ex uentris profluuio, uel intestinorum læuitate, uel dysenteria, aut diuturnis uomitibus, aut uigiliis, aut tali alia de causa proueniunt, aut longi temporis fame, & febribus ardentibus longis, atque ut in uniuersum dicatur; quæcumque ipsas animalis solidas partes uehementer exsiccant, sicuti & hecticæ febres.

Xerotribia, id est, *sicca frictio*, 8. method. 2.

Xiphoeides, uide *Pectorale os*, & *Cartilago ensiformis.*

Xyster, uide *Aures*.

Z

ZOogonia, Ζωογονία, est, animalium perfectorum generatio uniuoca, libr. de constitut. art. cap. 13.

Zulapium, Actuarius, & alij recentiores Græci, barbara uoce appellarunt id, quod hodiè *Iulep & Iulepum* itidem barbaro uocabulo nuncupamus: fit è stillatitio liquore, aut etiam è succis, & saccharo tantum decoctis, ad iustam consistentiam, vt ex Mesue satis constat; licet Seplasiarij ab ea forma compositionis, nescio quo iure, nonnihil discesserint.

Zygoma, os iugale est, quod temporis musculo præpositum, transuersam in medio suturam habet, cuius posterior pars cum capitis osse, quod iuxta aures est, anterior cum parte supercilii extrema, ad paruum oculi angulum, continuatur, lib. de ossibus capit. 2. quod duplex est, ad vtramque aurem, super foramina, per quæ facultas audiendi est, emergit, lib. Introduct. cap. undecimo, vulgò *os paris* vocant, alii, *iugamentum*, Græcè autem ζύγωμα, siue συζυγώδεις, quasi *coniugales*, *&* *ex duobus coniugatum*, uocatur. Est autem solidum & durum

durum in lapidis modum, medullæ expers, & foris quidem gibbum: intus verò cauum, quod musculum temporalem, quem subiectum habet, & cui velut propugnaculum obiectum est, contineret, & ab externis iniurijs vindicaret: Siquidem sub hoc osse musculus ille magna ex parte delitescit.

Zymoma, Ζύμωμα, seu ζύμη, *fermentum*, est farina subacta, quæ acorem contraxit. Subigitur aqua, priusquam addatur sal, & quia non perfecte coquitur, putrescit, caloremque & acrimoniam a putredine concipit, vt & alia quæ putrescunt omnia. simul autem & tenuitatem partium, & aciditatem acquirit, veluti acetum, quod putrescente vino tale euadit: Ergo quantò vetustius fermentum fuerit, tantò est præstantius. Sic enim calidius, acrius, & tenuius est, magisque ea quæ in alto fixa sunt, attrahit, & discutit. Miscetur ob id panificiis, leuioremque panem, & concoctu digestuque faciliorem exhibet. Miscetur & medicamentis extrahentibus & digerentibus, atque etiam suppurantibus.

Zymosis, Ζύμωσις, *fermentatio*, vt Plato definiuit, est terrenæ substantiæ motus simul, & in aerem resolutio. Est enim motus, quo in tumorem leuem attollitur, conceptoque aere distenditur, inflatur, & quodammodo ebullit. Id quod fermentum farinæ triticeæ subactæ inditum euidenter præstat, & in multis rebus tum simplicibus, tum compositis, quæ per se eam uim fermenti acquirunt, manifestò cernitur. Ipse enim uini feruor in dolio, & solidiorum medicamentorum, ut Mithridatij, Theriaces, & conseruarum, ut appellant Pharmacopolæ, ebullitio (neque enim Plato inter ζέσιν, & ζύμωσιν distinguit, utrumque eadem definitione com-

pre-

prehendens) quædam fermentatio est, etiam inde acida non fiant, ut nec ipse panis fermentatus. Idem effectus & in atra bile apparet, quæ incendio bilis flauæ genita, terram in quam effusa fuerit, abradit, & partes quæ raduntur omnes in altum attollit. Est enim is humor aceto simillimus, ex quo in terram effuso idem omnino fieri apparet, eumque propterea Veteres humorem acidum nominauerunt, æquè ut pallidæ bilis amarum. Ab eadem causa etiam οὖρα ἐζυμωμένα, hoc est, urinæ fermentatæ dicuntur ab Hipp. ut annotat Galenus. Sicut enim in terram acetum acre effusum protinus intumescens, quasdam terræ partes sursum simul attollit, fitque compositum quoddam ex terrestri substantia aceti, humiditate, & uaporoso spiritu, aut ueluti effusa in terram atra bile, aut in feruente musto, motio quædam spirituosa manifesto assurgit, aut sicut in panibus quotidiè, misto farinæ subactæ fermento & mediocriter macerato fermentatio fieri cernitur, fusa simul & intumescente, quæ fermentatur, substantia; sic & in urinis aliquando crassis multum spissisque leuis quidam feruor per agitationem excitatur, motisque & rarefactis spiritibus in ea conclusis, in maiorem quam cùm primùm excretæ fuerant, tumorem attolluntur.

Σύμωσις ἥπατος, iecinoris tumor œdematosus dicitur apud Hippocratem, ut annotauit Erotianus.

Zone, dicitur pars ea corporis qua cingimur, apud Hippocratem, quamquam sint qui τὴν ὀσφὺν interpretentur, ut annotauit Erotianus. Est & ζώνη ignis sacer, siue herpetis species, sic dicti, quod medium quodammodo cingat, & complectatur hominem, ut author est Scribonius Largus, cap. 62. scribens, medicamentum Andronis facere ad carbunculos, & ignem sacrum, &

Zonam

ad Zonam, quam Græci ἕρπητα dicunt: sed magis usitato nomine ζωστὴρ appellatur. C. Plinius Secundus lib. 3. quem scripsit de medicina, ait τὴν ζώνην a quibusdam *circinum* appellari, fierique hunc in modum: uesicæ tanquam combustæ exeunt & crepant, primum paucæ; deinde citò multiplicantur; quæ si hominem cinxerint, occidunt.

Zotica dynamis, Ζωτικὴ δύναμις, est facultas uitæ conseruatrix. Nam cùm uita nil aliud sit quam copula animæ & corporis, eaque uno calore natiuo contineatur, meritò ea facultas uitæ conseruatrix haberi debet, cui à natura caloris huius gignendi, continendi, partibusque omnibus impertiendi cura commissa fuit. Eam facultatem Medici *uitalem* appellarunt multò præstantiore nomine, quàm reliquas facultates, quæ quamuis tam sint ad uitam necessariæ, ut sine ipsis ea nullo modo constare possit, prærogatiuam tamen eam habet uitalis, ut per eam uita consistat. Siquidem calorem natiuum, quo uno uiuimus, sola moderatur. Cuius rei causa in corde residet, uiscere nobilissimo: quod propterea omnium in corpore primum uita fruitur, & postremum uiuere desinit, situmque est medio in corpore, ut quoquouersum colorem suum in omne corpus effundat. Neque enim satis naturæ uisum est natiuum calorem singulis partibus in ipsa prima conformatione indidisse, qui fixus a Medicis dicitur: sed quoniam multis de causis alterari, imminui, digeri, extinguique potest, eum perpetua alterius caloris ὁμοφύους accessione refici, atque instaurari oportuit: Quod quidem munus facultatis proprium est. Eo autem ut defungeretur natura cor condidit huius caloris sedem, in cuius uentriculo maximè sinistro tanquam in fornace coqueretur.

Ma-

Materia eius pabulumque ſanguis eſt, atque ſanguinis uapor, quem dexter cordis ſinus ſuppeditat, qui poſtea perenni cordis motù elaborat, & calidior tenuiorque effectus uitalis ſpiritus nomen accipit, non tam iam pabulum caloris illius natiui, quam uehiculum. Calor namque natiuus duobus iis comitibus in ſingulas corporis partes per arterias decurrit, earumque perpetua pulſatione calorem ipſis à natura inſitum temperat atque refocillat. Idem enim præſtat uniuerſo corpori arteriarum motus, quod cordi reſpiratio, quæ aeris inſpiratu non modò calorem in corde alioqui exardeſcentem leniter uentilat, ſed etiam adauget, expiratione uerò fuliginoſis excrementis liberat. Itaque cùm facultatis uitalis munus proprium præcipuumque ſit uitæ conſeruatio, coloris natiui beneficio: uel ſi mauis caloris natiui, quo uno uita continetur, generatio & cuſtodia: præſtari autem id non poſſit abſque cordis & arteriarum pulſu, ut qui eo in opere habeat rationem cauſæ per quam uita, calorque natiuus conſeruetur: conſentaneum eſt uim quoque pulſificam facultatis uitalis functionem eſſe: neque enim pulſus alius eſt, quàm caloris natiui motus. Sed nec minus inter eiuſdem facultatis actiones annumeranda ſunt animi pathemata, quæ & ipſa motus ſunt natiui caloris, ſed diuerſi à pulſu generis. In pulſu namque, tum in ipſo corde motus fit, tum per arterias: per animi uerò pathemata non in corde modò cientur caloris motus, ſed per uniuerſum etiam corporis habitum ſentiuntur. Si quidem in mœrore & metu, adhæc iræ & uerecundiæ initio, calor natiuus intro cum ſpiritu & ſanguine recurrit: contra, in gaudio, ira, & uerecundia iam uigente, ad cutem cum ſpiritu & ſanguine plurimus erumpit.

Quo-

Quorum quidem motuum concitandorum facultas θυμοειδὴς à Philoſophis appellata fuit. Ex quo patet facultatis uitalis geminam eſſe differentiam σφυγμαστικὴν & θυμοειδῆ.

FINIS.

Clarissimo Viro,

D. ADRIANO RAVESTEINIO

Artis Medicæ longè peritissimo:

CVM

MEDICINÆ LEXICON,

Studio, ac industria elaboratum, Publico daret.

LAude caret tacita celata scientia mente,
Quæque sub ignauo torpescit corpore virtus.
Corruit, & meritos nunquam sortitur honores.
In clarum protraxit opus vis ignea celsi
Ingenii authorem nostrum, dum scribere docte,
Atque suis operis Artem illustrare medendi
Aggreditur; nitidum consummans ordine librum.
Enucleatum aliis, explanatumque ministrat.
Pleniùs à nullo statuendum Lexicon edi,
Concisumque magis, potuisse, magisque disertum.
Vn;

Vndique perfectum est, nil desit, nilque redundat,
Clara iacent, ipso, verborum, Interprete; sensa.
Hæc tua præ reliquis iam præstat in arte facultas;
Quid mirum? maiora potest, cui surgit ab imo
Viuida mens, demissa polo, nec corporis arce
Clauditur obtusa, nec tędia mille laborum
Formidare solet, sed tendere in ardua gaudet.
Fęlices animæ tales! Non segnibus illa
Contingunt, nec blanda suis Cytheræa rependit.
Hippocratis Libros scrutanti, Scripta *Galeni*
Cuncta reuoluenti debetur gratia, soli;
Publica, quo magis ipsa superstite commoda crescũt,
Quoque hominis, quæ vita breuis, fit longa per artẽ.
Macte, Machaonias, acri studio impiger artes
Excole, Fata dabunt fœlicis tempora vitæ.
Finio, Et hæc vna est voti sententia nostri.

THEOD. VERBVRG.
I.V.D. & ADV.

Spes mea sola, Deus.

Ex libris - dr. Ivo Confortini